Ion Pillat

OPERE

(Tălmăciri 1919-1944)

4

Sufletul altora

Exerciții de echivalențe lirice

Prefață de
OVID S. CROHMĂLNICEANU

Ediție îngrijită, tabel sinoptic şi cronologic,
note, variante, notă asupra ediției de
CORNELIA PILLAT

1988

Editura Eminescu
BUCUREŞTI, PIAȚA SCÎNTEII 1

4> ^ /

PREFAȚĂ

Ion Pillat şi-a dăruit o mare parte din timp traducerii de poezie străină în româneşte. N-a fost singurul, mulți confrați ai săi (D. Anghel, St. O. Iosif, D. Iacobescu, T. Arghezi, Adrian Maniu, Perpessicius, Al. Philippide) o făceau şi ei, cîțiva (Horia Furtună, Ştefan Nenițescu, Oscar Walter Cisek, N. I. Herescu) fiindu-i chiar prieteni şi asociați direct acestei îndeletniciri. Asemenea lor nutrea, fireşte, convingerea că tălmăcirea versurilor scrise în alte graiuri deschide orizonturi noi literaturii noastre şi ajută limbii româneşti să se şlefuiască, să-şi descopere virtuți nebănuite, căutînd să exprime suflete cărora nu le aparținea. Dar Pillat aducea în această muncă nişte însuşiri puțin comune, menite să o ilustreze cu o strălucire deosebită.

Stăpînea întîi de toate perfect franceza, germana şi engleza. Urmase la Paris vestitul liceu Henri IV, unde pe certificatul absolvirii clasei de filosofie, profesorul Melinand nota: „Elev excelent... A ajuns, deşi străin, să scrie cu cea mai mare siguranță". în germană se descurca iarăşi foarte bine. Student fiind, îi citea pe Hofmannsthal, Rilke şi Ştefan George în original, după cum nici lectura poeților englezi (Browning, Swinburne, Dante Gabriel Rosetti) nu o făcea altfel. învățase către sfîrşitul vieții şi spaniola şi reuşea cu ajutorul dicționarului să guste lirica lui Ruben Dario, Antonio Machado şi Juan Ramon Jimenez. Era un poliglot, caz rar printre poeți, ataşați de obicei inseparabil limbii materne.

Intimitatea profundă cu idiomurile, între care se mişcă traducătorul, constituie o condiție principală pentru succesul muncii sale. Cînd vine vorba de versuri, poliglotismul face să crească enorm şansele transpunerii lor în alt sistem verbal. Poezia e limbă concentrată, adică în care puterile creatoare de ordin expresiv au fost activate la maximum; nemțescul *dichten* (a compune versuri) are aceeaşi rădăcină cu *dicht* (dens, compact).

Pillat nu numai că înțelegea perfect franceza, germana și engleza, dar cunoștea îndeaproape și cele mai prodigioase coarde lirice pe care le făcuseră să răsune ele. „Ce vice impuni, la lecture » avea o putere fără pereche asupra lui; era un cititor nesățios, cu preferințe aproape exclusive pentru poezie. Arăta foarte puțin interes prozei și, după cîte relatează Dinu Pillat, nu dusese la capăt în ultimii ani mai mult de cinci-șase romane moderne, ocolindu-i chiar pe Dostoievski și Proust .[1] în schimb, harta lecturilor sale de poezie era imensă. începea de la autorii antici, Homer, Virgiliu, Horațiu, și se întindea pînă în cea mai vie contemporaneitate, nescăpîndu-i nume cum ar fi St.-John Perse, Thomas Eliot sau Iwan Goli, care nu-și cîștigaseră pe atunci încă notorietatea decît printre specialiști. Sub atenția lui trează stăteau și domeniul italian (Paolo Buzzi), rus (Balmont), irlandez (Yeats) și american (Emily Dickinson, Robinson, Frost, Sandburg, Edgar Lee Masters, Vachel Lindsay, Amy Lowell). împingea curiozitatea pînă la poezia persană, indiană și chineză. E uluitor cît de întinse și temeinice erau cunoștințele lui Pillat în cîmpul liricii universale. Autori vechi, invocați mereu dar nemaiciti ți de lungă vreme, ca Du Bellay, Sceve, Donne, Platen, alcătuiau pentru el lecturi frecvente și figurau nelipsiți în nenumăratele sale liste selective. Cine, la noi, chiar printre critici, auzise de fanteziștii francezi, cînd Pillat se delecta cu Toulet, Dereme, Pellerin și Leon Paul Verane? într-unui din proiectele lui de antologii lirice, apar și alte nume surprinzătoare pentru informația ca și receptivitatea celui care-și imagina mereu alte asemenea culegeri. După Jules Supervielle îi descoperim pe O. W. de Milosz, Patrice de la Tour du Pin și Jean Cocteau, iar alături, cu litere mărunte, lăsați afară numai din cauză că n-au mai avut loc, dar ar fi meritat să figureze și ei: Francis Carco, Jean Marc-Bernard, Philippe Chabaneix etc.

Cititorul avid de versuri urmărea la fel de curios și comentariile avizate asupra poeziei, era dornic să afle ce ecou au avut autorii săi preferați. Printre cărțile adunate de el se găseau numeroase lucrări critice și monografii consacrate principalelor contribuții lirice mondiale: *(Poetry and Life Series,* ed. William H. Hudson, *Die Dichtung,* hrsg. v. Paul Remer, Schuster u. Loeffler ș.a.).

Un scriitor britanic — povestește Alfred Margul Sperber — a rămas cu gura căscată, cînd și-a aruncat privirile asupra rafturilor acestei formidabile biblioteci. Niciodată, chiar în patria sa, nu văzuse o colecție de lirică englezească mai completă.[2]

Pillat nu făcea lecturi de amator, se mîndrea că-i citise pe Ronsard și Racine, „ca un francez", adică înaintea lui Baudelaire, și ajunsese la Verlaine și Mallarme, după ce trecuse prin Hugo și Lamartine.[3] Cînd vorbește despre vreun poet străin, fie acela german, englez, francez, american, irlandez, spaniol, persan ori arab, este în măsură să-1 situeze cu precizie în peisajul literar corespunzător. Referințele critice ale autorului studiilor strînse în volumul *Portrete lirice* sînt de primă mînă. Pillat avea neîndoios cea mai solidă cultură poetică dintre scriitorii noștri și e puțin probabil ca altcineva la noi să fi reușit a o egala pînă azi.

Către traducerea versurilor îl împingea apoi, trebuie adăugat, p mare dragoste. Activitatea aceasta era colorată la el afectiv, foarte puternic. Oscar Walter Cisck istorisește în ce stare de spirit au tălmăcit împreună *Cîntecul dragostei și al morții stegarului Christoph Rilke.* „Mînat de o însuflețire tinerească fără pereche, Pillat lucra din zorii zilei și pînă în noapte, uitînd de hrană si de odihnă. Pentru fiecare cuvînt, fiecare silabă, pentru orice sunet și nuanță fonetică găsea, în trecerea fugaiă a unei singure clipe, o serie întreagă de echivalențe românești. Pronunța cuvintele, silabele, le asculta atent, le gusta ca pe niște vinuri prețioase, le cîntărea greutatea, le compara cu sunetele originalului și cu lungimea lor, pînă ce se oprea la cuvîntul cel mai firesc pentru realizarea echivalenței, pînă ce rimele și cadența puteau fi oarecum suprapuse originalului, fără ca o singură silabă să strice armonia organică a operei."[4]

Transpunerea faimosului poem rilkean a fost terminată în primăvara anului 1923, după trei zile de muncă entuziastă. „Cine a avut fericirea să-1 cunoască pe Pillat în asemenea ceasuri de încordare productivă și creatoare, cînd un cuvînt devenea, dincolo parcă de orice considerații pentru timp și spațiu, centrul emoțional al existenței sale, cînd apropierea traducătorului de «constelația» cît mai strînsă a unei imagini pretindea totodată o adîncire și o rară abnegație față de propria individualitate, față de reacțiunea poetică a acestei individualități — notează Cisek — știe ce dragoste nețărmurită avea pentru puritatea și valoarea cuvintelor."[5]

Sfîntul Jerome, patronul traducătorilor — spune Valery Larbaud — tălmăcea din „iubire", pentru că anumite lucrări ale precursorilor săi sau doctori ai Exegezei îl entuziasmaseră. „A tradus ca să fie de folos oamenilor și să le facă plăcere prietenilor." Componența afectuoasă a actului tălmăcirii, Valery Larbaud o generalizează. „Iată — scrie el — un poem, o carte întreagă

pe care o iubeşte, a citit-o de nu ştiu cîte ori cu delicii, şi-a hrănit mintea cu ea; şi poemul ăsta, cartea asta nu sînt pentru prietenul său, pentru persoanele pe care le preţuieşte şi ar dori să le facă părtaşe la toate plăcerile sale, decît negru pe alb, semne compacte şi neregulate ale paginii tipărite, ceea ce se numeşte «literă moartă». Aşteptaţi un pic, zice traducătorul şi se apucă de lucru. Şi iată că sub mica sa baghetă magică, confecţionată dintr-o materie neagră şi strălucitoare, înfăşurată în argint, ceea ce era pînă atunci doar o tristă şi cenuşie materie imprimată, ilizibilă, nepronunţabilă, lipsită de orice înţeles pentru amicul său, devine vorbă vie, gîndire articulată, un nou text încărcat în întregime de sensul şi intuiţia care rămîneau atît de profund ascunse şi atîtor ochi, în textul străin. Acum prietenul tău poate citi poemul acela, cartea aceea care ţi-e dragă, nu mai e literă moartă pentru el, ia cunoştinţă de ea şi tu eşti omul care a rupt sigiliul, care îi dai prilejul să viziteze palatul acela, care-1 însoţeşte pe toate căile ocolite şi prin colţurile cele mai încîntătoare a acelui oraş străin pe care, fără tine nu l-ar fi vizitat probabil niciodată. Tu ai obţinut un bilet de intrare pentru el, tu i-ai plătit voiajul. Ce plăcere mai mare există? Să împărtăşeşti fericirea ta celor la care ţii?"[6]

Că dragostea aceasta îl anima pe Pillat în munca de traducător ne dăm seama aflînd cum simţea el nevoia să împărtăşească amicilor versurile iubite. Horia Furtună şi-1 aminteşte în camera studenţească de la Paris, pe Saint-Michel, citindu-i dinLautreamont şi Jules Tellier[7]. A păstrat obiceiul acesta şi mai tîrziu. Sperber povesteşte cum sărea în mijlocul unei convorbiri, îndreptîndu-se cu paşi grăbiţi către rafturile bibliotecii, scotea de acolo, unde fiecare autor îşi avea locul bine ştiut, pe Holderlin, Ronsard, Gongora sau Shelley, căuta o strofă anume şi o făcea să răsune iar în auzul celui prezent, mîngîind-o parcă fericit că a regăsit-o neschimbată[8]. Perpessicius ne spune şi el: „Entuziasmul (...) pentru valorile poetice de pretutindeni, pe care le urmărea cu patimă şi pe care, odată captate, nu pregeta să le comunice dimpreună cu admiraţia lui cetitorului de obşte, nu l-au părăsit pe Pillat pînă în pragul din urmă al existenţei lui pămîntene"[9].

Act amoros este — după Valery Larbaud — traducerea, în chiar exerciţiul ei, fiindcă realizează o formă de mariaj spiritual armonios, nepermiţînd nici unui partener să exercite vreo tiranie asupra celuilalt. La Pillat, o atare împăcare afectuoasă, convieţuire tandră i-am putea spune, se simte imediat, sub raportul limbii. Versurile traduse curg cu un deplin firesc, dar nu sînt niciodată integral „românizate", păstrează în ele mereu şi ceva din

duhul graiului care le-a dăruit pentru întîia oară fiinţă. Oprindu-se asupra cunoscutului sonet, *QuancL vous serez bien vieille,* de Ronsard, în traducerea lui Yeats, Pillat constată că a devenit o bucată lirică irlandeză, deşi urmăreşte „literal" originalul, mai peste tot, „căci inconştient fiecare poet îşi modelează inspiraţia după marele suflet colectiv al naţiei sale". Efectul e diametral opus. „Irlandezul nu poate reda puterea senzuală şi dezamăgită a versului francez cu sfîrşitul lui horaţian, aproape epicurean. Pornit de la aceleaşi premise, sfîrşitul ambelor poezii e atît de depărtat, ca de la pămîntul unde Ronsard culege rozele vieţii, la cerul unde Yeats îşi ascunde, în renunţare, iubirea în roiul de stele"[10].

Pillat forjează adesea un idiom poetic intermediar, care atenuează astfel de divergenţe, menţinîndu-le la starea lor larvară, dintr-o mitică limbă comună, anterioară construcţiei Turnului Babei. Traduce în consecinţă, „le cypres", nu cu echivalentul curent românesc, „chiparosul", ci îi preferă fabricatul *ad hoc* „chiparidul", mai aproape de neogrecescul „kiparissi", sugerînd o patrie verbală originară atît a sufletului său helenizant, cît şi a lui Moreas, alias Papadiamantopulos. Puţin înainte alesese însă pentru „l'arbre palladien", „pomul zeii Pallas", evitînd neologismul „palladian" şi dînd glas unei turnuri cu parfum de limbă românească veche. în tălmăcirea lui Pillat, stanţa întemeietorului „şcolii romane" îşi rostogoleşte sonurile fără nimic silnic, cu o splendidă rigoare latină, păstrînd totodată o savoare autohtonă ca şi o boare insulară egee.

Le grain de ble nourrit et l'homme et Ies corbeaux,
L'arbre palladien produit la douce olive,
Et le triste cypres debout sur Ies tombeaux
Balance vainement une cime plaintive.

devine:

Un bob de grîu hrăneşte pe corb şi pe-nţelept
Iar pomul zeii Pallas ne dă măslina bună,
Şi chiparidul jalnic, cum stă pe groapă drept,
îşi leagănă zadarnic durerea pe sub lună.

A avut Pillat o teorie a traducerii de poezie? E greu de spus, pentru că însemnările sale, care ne-am aştepta să o cuprindă, sînt puţine şi sumare. A trăit şi el incontestabil paradoxul actului tălmăcirii, fiind convins că'există versuri intraductibile. O de-

clară de mai multe ori. Scrie astfel despre lirica lui Yeats: „această poezie, foarte specific irlandeză, are o atmosferă şi tradiţii care îi sînt proprii şi o muzicalitate specială,care scapă oricărei traduceri"[11]. Ţine să precizeze, după ce oferă o versiune românească din *Der Herr der Insei* de Ştefan George, păstrînd metrul, ritmul şi forma textului original, că splendoarea lui verbală „nu se poate reda"[12]. Citează trei strofe de Valery *(Cantique des colonnes)* şi exclamă descurajat. „Inefabilul aici creează poezia. Orice atingere, orice suflare străină, cît de mică, orice traducere, ar nimici-o cu totul" [13].

Dar reuşitele lui Pillat, nu o dată excepţionale, în opera de tălmăcire a poeziei, constituie practic infirmarea „monadismului" lingvistic, la care ajunseseră gînditori ca Diderot, Croce şi mai aproape de noi Whorf. Punctul lor de vedere îi era probabil cunoscut, poate chiar direct, de vreme ce problema îl preocupa stăruitor. Dacă nu, măcar sub forma reacţiei unuia dintre poeţii cei mai admiraţi de el, Rilke, care, într-o scrisoare către contesa Sizzo, afirma: „Kein Wort im Gedicht (ich meine hier jedes „und" oder „der", „die", „das") ist identisch mit dem gleichlautenden Gebrauchs — und Konversationswort; die reinere Gesetzmâsigkeit, das grosse Verhâltnis, die Konstellation, die es im Vers oder in kunstlerischer Prosa einnimmt, verândert es bis in den Kern seiner Natur, macht es nutzlos, unbrauchbar ftir den blossen Umgang, unberuhrbar und bleibend..." [14]

Concluzia sceptică a acestei convingeri i-o împărtăşise de altfel direct tălmăcitorului său, după mulţumirile pentru transpunerea poemului *Die Weise von Liebe und Tod des Cornets Christoph Rilke* în româneşte. „Nefiind străin de îndeletnicirea de traducător, — scria urmaşul stegarului — mă tem dealtfel, că o dată cu lucrările mele de maturitate, încep să cred din ce în ce mai puţin în posibilitatea echivalenţelor."[15]

Din cîte putem deduce, Pillat vedea lucrurile altfel. Dacă recunoştea intraductibilitatea anumitor versuri, socotea că o mare parte a lor are şanse destule să-şi afle rezonanţele corespunzătoare în alte limbi, răscumpărînd, prin fidelitate, strădaniile tălmăcitorului.

Operaţia transpunerii comportă fatal şi nişte pierderi. Cu simţ realist, Pillat se împăca să le accepte, rămăşagul care-1 atrăgea fiind reducerea lor la minimum. Se încredea aici într-o bună intuiţie artistică, în stare să distingă unde era concentrat poeticul. Aşa de pildă, traducîndu-1 pe Ştefan George, renunţă la rimă, mulţumindu-se cu asonante îndepărtate, spre a salva însă o densitate verbală caracteristică şi o dispunere exactă de accente topice, creatoare ale unei muzici surde, potopitoare. Neuitatul catren:

Wir fuhlen dankbar wie zu leisem brausen
Von Wipfeln strahlenspuren auf uns tropfen
Und blicken nur und horcheii wenn in pausen
Die reife frflchte an den boden klopfen.

în care George scrie substantivele cu literă mică şi suprimă punctuaţia (n.n.) capătă următoarea expresie foarte sugestivă românească.

Simţim în har cum la uşorul vuiet
Din virfuri fulgi de rază pe noi pică
Şi doar privim şi prindem in răstimpuri
Rodite poame surd izbind pămîntul.

Simte că în „la doulceur Angeuine" se strînge toată savoarea celebrului sonet al lui Du Bellay şi are grijă să redea sintagma intactă, chiar cu preţul unui inutil „lor" sau înlocuirii duiosului, „mon Lyre", prin neutrul, „un mic Lyre". Dar terţinele reuşesc să reţină aproape întreg dorul originalului.

Mai bun îmi e lăcaşul clădit din moş-strămoş
Decît palatu-n Roma semeţ şi orgolios.
Ca marmura îmi place mai mult o gresie fină
Mai mult un galic Loire ca Tibrul lor latin
Mai mult un mic Lyre, ca naltul Palatin,
Mai mult ca suflul mării blîndeţea angevină.

Schimbă titlul şi mizează totul pe simplitatea desăvîrşită şi sugestia şoaptei acelei rime în *u,* ca să furnizeze o fericită echivalenţă românească aerianului *Wanderersnachtslied* goethean.

tjber allen Gipfeln
Ist Ruh
in allen Wipfeln
Spiirest du
Kaum einen Hauch.
Die Voglein schweigen im Walde.
Warte nur balde
Ruhest du auch.

Deasupra culmilor toate
Pace stătu.

Din vîrfuri cutremurate
Abia simți tu
O adiere.
Paseri tăcură-n pădure.
Stai, peste o clipă
Adormi și tu

(Deasupra culmilor toate)

Ce aruncă traducătorul peste bord, ca să evite stîncile și să ducă nava la țintă, vădește senzația inervațiilor celor mai fine ale unui poem la Pillat. El lucrează stăpînit'de o aprigă aspirație către perfecție, dar, cu bun-simț clasic și suplețe profesională, se ferește să cadă pradă oricărui absolutism paralizant. Dă ultimul cuvînt totdeauna cursivității lirice, caută ca versurile traduse să nu păstreze nimic căznit, aplică și aici, cred, principiul împlinirii naturale a fructului din poezia sa originală. Durata, care îngăduie unei „experiențe vitale" (ein *Erlebniss,* cum spune el)[16], să devină comunicabilă, numai după ce a căzut în fundul sufletului, și-a dus acolo traiul latent, pînă s-a ivit iar pe pragul conștiinței, dar însoțită, acum, de numeroase alte depuneri emotive existențiale, făcînd corp comun cu ele. Ea trebuie să fi prezidat la Pillat și actul tălmăcirii. N-a tradus decît versuri răscitite și ajunse consubstanțiale eului său, constituind evenimente majore pentru el. Ca să poată fi recreate în limba maternă a tălmăcitorului, aveau nevoie, la rîndul lor, de răgazul pe care-1 reclama Valery în *Palme :*

Patience, patience,
Patience dans l'azur!
Chaque atome de silence
Est la chance d'un fruit mur![17]

Pillat cita aceste versuri, cînd încerca să explice cum ia naștere poezia veritabilă. E simptomatic că și autorul lor revenea la metafora care le dăduse naștere și-i sugera senzația perfecțiunii traducerii *Cîntecelor spirituale* după Sfîntul Ioan al Crucii de către Părintele Cyprien. Acesta modificase strofa, adoptase octosilabul franțuzesc, în loc să urmeze variațiunile metrice ale modelului. Dar pentru Valery hotărîtoare e naturalețea. Părintele Cyprien a înțeles că prozodia trebuie să se supună spiritului limbii și n-a încercat, cum au făcut-o alții, „să impună francezei ceea ce nu propune ea însăși, de la sine, urechii franceze". „Aceasta e cu adevărat *a traduce,* care înseamnă a reconstitui cît mai exact

efectul unei anumite *cauze,* — aici un text în limba spaniolă, — cu ajutorul unei *alte cauze* — un text de limbă franceză." Limbajul poetic veritabil se lasă recunoscut, după Valery, exclusiv prin faptul că apare în întregime solidar cu o trăire interioară. „Mi se pare că sufletul singur singurel și vorbindu-și din cînd în cînd, între două tăceri absolute, numai lui însuși, nu folosește niciodată decît un mic număr de cuvinte și nici unul extraordinar. (...) Prefer deci poemele care produc (sau lasă impresia de a produce) frumusețile lor ca roadele delicioase ivirea lor naturală, produs cvasinecesar unității sau ideii de împlinire a ceea ce sînt seva și substanța lor."[18]

Pillat fusese fascinat de Baudelaire încă din anii liceului și recunoștea că autorul *Florilor răului* își exercitase influența asupra sa, atunci cînd scrisese *Satan* (1916) *șiLeda* (1917). A lăsat să treacă însă aproape două decenii pînă cînd s-a apucat să-1 traducă. Poemul lui Maurice de Guerin, *Centaurul* îi era cunoscut din epoca juvenilă a *Visărilor păgîne.* A așteptat totuși zece ani ca evocarea aceasta a unor făpturi fabuloase, care l-au obsedat lungă vreme, așa cum mărturisește, să se confunde cu inconștientul său, pentru a-și găsi abia apoi magnifica redare românească[19]. Din Virgiliu, deși îi era atît de drag, a pornit să traducă foarte tîrziu, către sfîrșitul vieții, după cîte ne spune Dinu Pillat[20]. Pe Goethe 1-a reluat de mai multe ori și s-a întors la *Divanul occidental oriental* cu ultimele tălmăciri. Pătrunderea acestor poeme *(Hegire, Talismane)* echivala pentru el cu trecerea unui „hotar magic", lucru pe care-1 găsim notat pe dosul unei invitații[21].

Dacă traducînd înțelegea să refacă actul creator inițial, ne așteptăm ca Pillat să nu fi fost ispitit a încerca experiența decît cu poeți afini lui. Marile sale izbînzi au loc pe acest tărîm al întîlnirilor'de sensibilități. La Moreas regăsea desigur aplecarea secretă, care-1 purtase asemenea lui din vaporozitatea simbolistă către limpiditățile clasice, printr-o nevoie latină de claritate și ordine. Bucolismul virgilian îl apropiase de Francis Jammes și-i dictase simplitatea sfioasă cu care să intoneze în românește vestita *Prilre pour aller au Paradis avec Ies ânes.* Totul, pînă și stîngăcia originară a trecut în versurile:

Cînd voi porni spre tine, o Doamne, fă să fie
o zi cu sărbătoare de holde pe-o cîmpie
ce va-nnopta în praf. Vreau, chiar p-astâ lume,
s-aleg un drum pe placu-mi, ce-n voie să mă-ndrume

la Raiul unde stelele-s pe cer, nămiaza mare.
Eu voi lua toiagul, pe largul drum de care
voi merge şi voi spune asinilor. Prieteni,
sînt Francis Jammes şi, iată, pornii pînă la Rai,
căci iad nu e în ţară la bunul Dumnezeu.
Prieteni buni cu cerul, veniţi — le-oi spune eu —
sărmane vite, care, ciulind urechea lungă,
goniţi tăunul, băţul şi-albina să nu-mpungă. ..

A izbutit nu o dată să retrăiască olimpianismul lui Goethe, fiindcă a aspirat ca şi el să-1 atingă, luptînd cu o natură senzuală şi plină de zbucium tainic. Ce splendid sună, de pildă, *A şaptea din elegiile romane.*

Noaptea scînteie de sori, răsună de dulce cîntare,
Luna-mi străluce mai clară ca ziua de Nord.
Ce fericire mi-e dată! Visez eu ? Primeşte
Ambrozîanu-ţi palat, Jupiter tată, pe oaspe?
Ah, aici zac şi întind braţele către genunchii
Tăi să te rog. Mă ascultă, tu, Jupiter, Xenius!

Fibre fraterne tresar iarăşi în tălmăcirile din Ronsard *(Sonet),* Valery *(Vinul pierdut* şi *Interior)* sau Ruben Dario *(Vesper),* unde se simte chemat la viaţă sufletul mediteranean al poetului. Cornelia Pillat a urmărit aceste înrudiri cu o acribie şi o fineţe care fac inutilă orice insistenţă. Merită poate să zăbovim însă un, pic asupra marginilor puterii de identificare spirituală a poetului. E o surpriză dintre cele mai plăcute a constata ce extremităţi greu previzibile putea să atingă empatia lui artistică. Astfel, Pillat îi tălmăceşte admirabil pe Saint-John Perse şi pe Thomas Eliot. Dacă s-a abţinut să traducă ceva pînă şi din precursorii avangardismului' din Rimbaud sau Lautreamont (care-i plăcea foarte mult), arată în schimb o înţelegere extraordinară unor îndrăzneli poetice nu mai puţin mari, dar exercitate sub semnul rememorării culturale şi deci piosului salut adresat tradiţiei.

La Eliot *(The Wasted Land),*"cutreieră cu o egală lipsă de stînjeneală atît spaţiul prozaismului cotidian modern cît şi pe cel al miturilor antichităţii greco-latine.

Madame Sosostris, faimoasa „clairvoyantă",
Avea un guturai, cu toate acestea ,
E cunoscută drept cea mai înţeleaptă femeie din Europa .
Cu un afurisit pachet de cărţi. Aici, spune ca,

E carta Matale, Marinarul Phoenician cel înecat.
(Mărgelele acestea erau ochii lui. Te uită!)
Aici e Belladonna, Doamna Stîncilor,
Doamna chiverniselilor.
Aici e omul cu trei doage, şi aici Roata,
Şi aici e neguţătorul chior, şi această cartă,
Care e albă, e ceva ce duce el în spate,.

sau

. . .şi la vale pe strada regelui William,
Acolo unde clopotul Sfintei Măriei Woolnoth însemna orele
Cu un sunet mort la ultima bătaie.
Acolo zării un cunoscut, şi l-am oprit, strigînd: „Stetson !
Tu, care ai fost cu mine în corăbii la Mylae!"

E aproape incredibil cum a izbutit Pillat în 1923 să se identifice cu imaginaţia fastuoasă a lui Saint-John Perse şi să transpună versetele ei fabuloase pe româneşte. *Anabasis* dovedeşte cîtă putere fantasmatică se afla comprimată în mintea poetului *Visărilor păgîne* şi a găsit prilejul să-şi dea frîu liber la această întîlnire glorioasă. Frîu liber? Greşesc. Imaginaţia freamătă doar ca un cal nărăvaş sub pintenii unui verb forjat parcă din metalul cel mai pur, cu clinchet incantatoriu.

„Croiţi drumuri pe unde să treacă oamenii de toate neamurile, arătînd coloarea aceea galbenă a călcîiului, craii, dregătorii, căpitanii cu glasuri amigdalme; cei care au făcut fapte mari şi cei care văd în vis una sau alta... Preotul şi-a depus legile împotriva poftei muierilor pentru dobitoace. Grămăticul alege focul gîlcevilor sale afară sub cer. Croitorul atîrnă de un copac bătrîn o haină nouă dintr-o prea frumoasă catifea. Şi omul atins de gonoree îşi spală rufele în apa limpede. Au pus să ardă scîrna slăbănogului şi duhoarea ajunge la vîslaşul pe seîndura lui,

ea îl desfătează."

„La secerişul orzului bărbatul iese. Mireasmă puternică mă înconjoară şi apa, mai limpede ca în Jabal, naşte zgomotul acesta din alte vremuri... în ziua cea mai lungă a anului pleşuv, lăudînd glia sub ierburi, nu ştiu cine năstruşnic a călcat pe paşii mei. Şi morţii sub nisip şi urina şi sarea pămîntului iată că păţesc ca pleava a cărei sămînţă a fost dată zburătoarelor. Şi sufletul meu, sufletul meu veghează cu vuiet mare la porţile morţii. Dar spune Craiului să tacă, în vîrf de suliţă printre noi

această hîrcă de cal!"

Unde a surprins G. Călinescu „o mişcare greoaie de proză coşbuciană?"[22]

Pompiliu Constantinescu găsea că Pillat greşise încercînd să caute echivalenţe „florilor răului", fiind „un liric' de o limpezime mediteraneană, un simbolist (...) care nu cunoştea tumultul stărilor sufleteşti abisale"[23]. Uita însă cît de credincios rămăsese Baudelaire retoricii clasice. Să ne reamintim ce mărturisire face la el frumuseţea: «Je hais le mouvement qui deplace Ies lignes / Et jamais je ne pleure et jamais je ne ris.»[24]

Competiţia tîrzie, arbitrată de Geo Dumitrescu, atunci cînd a ales cele mai bune versiuni româneşti din *Les Fleurs du mal,* Pillat o susţine cu succes, triumfînd nu o dată asupra unor rivali ca Mihai Codreanu, C. Z. Buzdugan, Şerban Bascovici, Lazăr Iliescu, Al. Hodoş, Radu Boureanu, Mircea Pavelescu, Nina Cassian, Al. Andriţoiu, iar acolo unde cedează pasul lui Al. Philippide se află în compania lui Perpessicius, C. D. Zeletin, D. I. Suchianu şi Ştefan Augustin Doinaş.[25]

Oricum, el a ocolit piesele în care exerciţiul viciului şi gustul pjicatului stîrnesc fiorul liric. S-a oprit mai ales la cele străbătute de o comună dragoste pentru artele plastice, vibrînd în unison cu Baudelaire spre a celebra „farurile" picturii: „Rubens, rîu de uitare, grădină-n lenevire", „Da Vinci, umbră peste oglinzile profunde", „Rembrandt, spital de jale cu murmure şiroaie..."

A tras însă un hotar decis între el şi actele lirice,blasfematoare, poate de aceea nu a încercat vreodată să se identifice cu Lautreamont sau Rimbaud şi i-a lăsat în afara exerciţiilor sale de substituire spirituala pe suprarealişti. L-au ţinut la distanţă, face impresie, şi poeţii ricananţi ca Heine, Laforgue, Corbiere, Max Jacob, deşi gusta autoironia, dovadă simpatia arătată fanteziştilor. S-a simţit, totuşi, la fel de părăsit ca Rilke „pe munţii sufletului" şi, fapt mai surprinzător, a găsit în sine o înţelegere mişcătoare neliniştii şi sentimentelor tulburi care bîntuiau sufletul întunecat al lui Trakl. în tălmăcirile sale, Pillat ne îngăduie să-i desluşim complicaţii şi cute secrete, a căror existenţă opera originală le lasă abia presimţite. Partea umbrită a naturii lui poetice nu era mai puţin întinsă decît cea senină.

OVID S. CROHMĂLNICEANU

NOTE

[1] Dinu Pillat, *Contribuţiuni la biografia lui Ion Pillat,* în *Itinerarii istorico-literare,* ed. Minerva, Buc, 1978.

[2] Alfred Sperber, *Die Bucher Ion Pillats,* în *Ion Pillat, mărturii despre om şi poet,* ed. Publicom, Buc., 1946.

[3] Ion Pillat, *Mărturisiri,* in *R.F.R.,* anul IX, nr. 2, 1 l'ebr., 1942.

[4] O. W. Cisek, *Ion Pillat şi literatura germană,* în *Ion Pillat mărturii..., op cit.*

* O. W. Cisek, *Ibidem.*

* Valery Larbaud, *Joies et profits du traducteur,* in *Sous l'invocation de Sainl Jerdme,* Gallimard, Paris, 1946.

[7] Horia Furtună, *Alături de Ion Pillat,* în *Ion Pillat, mărturii. . . op. cit.*

•Alfred Sperber, *Die Bucher Ion Pillats,* în *Ion Pillat, mărturii... op. cit.*

'Perpessicius, *Ion Pillat şi cultul poeziei,* în *Ion Pillat, mărturii..., op. cit.*

[10] Ion Pillat, *Sufletul irlandez in poezie. William Butler Yeats, în Portrete lirice,* ed. Cugetarea, Buc, 1936.

[11] Ion Pillat, *Portrete lirice.*

[12] Ion Pillat, *Spre un nou clasicism german. Ştefan George,* în *Portrete lirice.*

[13] Ion Pillat, *Aspecte din lirica modernă franceză,* în *Portrete lirice.*

[14] Rainer Măria Rilke, apud George Steiner., *După Babei,* ed. Univers, Buc, 1983.

[15] Rainer Măria Rilke, *Scrisoare către Ion Pillat,* B.A.R.S.R. S 11 C.D.XXVIII.

[16] Ion Pillat, *Mărturisiri,* în *R.F.R..., op. cit.*

[17] Ion Pillat, *Ibidem.*

[18] Paul Valery, *Cantiques spirituels,* în *Variete V,* Gallimard, Paris, 1944.

[19] Ion Pillat, *Mărturisiri,* în *R.F.R..., op. cit.* »

[20] Dinu Pillat, *Contribuţiuni la biografia lui Ion Pillat, Itinerarii istorico-literare, op., cit.*

[21] Ion Pillat.

[22] G. Călinescu, *Ion Pillat,* în *Istoria -literaturii române de la origini pînă in prezent,* editura Fundaţiilor, Buc, 1941.

[23] Pompiliu Constantinescu, *Ion Pillat — traducător,* în *Vremea,* anul XV, nr. 697, 9 mai 1943.

[24] Charles Baudelaire, *La Beaute',* în *Les fleurs du mal,* Poulet Malassiset de Broire, Paris, 1857.

[25] Charles Baudelaire, *Les fleurs du mal; Florile răului,* ediţie alcătuită de Geo Dumitrescu, E.L.U., Buc, 1968.

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

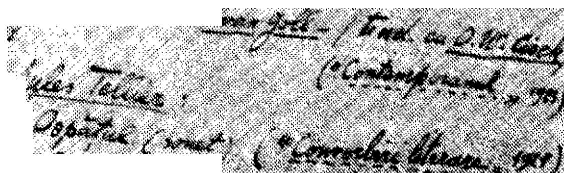
Volumul de traduceri, intitulat SUFLETUL ALTORA — *Exerciții de echivalențe lirice,* — a fost greu de alcătuit deoarece Ion Pillat riu ne-a lăsat, — ca pentru celelalte volume de poezie, o schemă precisă. în *Testamentul literar* „scris şi iscălit" la 2 septembrie 1943 în Bucureşti, poetul propune următorul cuprins: *Partea I: Poezii de Georg Trakl* (cu O. W. Cisek); *Pot zii alese de Francis Jammes* (cu N. Herescu); *Stanțe de jean Mori as (13 la număr); Poezii de •Baudelaire; Din poezia germană (o antologie); Din West-ostlicher Divan al lui Goethe; Trei imnuri tîrzii de Holderlin; 4 Sonete:* de *Shakespeare; Ronsard; Mallarme* şi *Valery; Poezii de T. S. hliot (Tara pustie, Atnmula, Marină. Drumul magilor);* etc., etc, etc. *Partea a Il-a: Cornetul .fRțlkefl* **cu O. W.** Cisek/; *Anabasis (St-John Perse); Prietenia Prințului (St.-fohn Perse); Centaurul. Bacanta. (Mau-, rice de Gue'rin); Odă (Paul Claudel), Partea a III-a: îngerul a* <u>*ve.st.it*</u> *pe Mana (L'amioncefaite ă Mărie (Claudel).* (Vezi: *Ion Pillat, Poezii,* voi. I, Ed. Emmescu, 1983, pl. 2-3).

In *Testamentul literar* Ion Pillat dorise ca întreaga sa operă să fie cuprinsă în trei volume: primul, destinat poeziilor, al doilea, traducerilor si al treilea, prozei. Deoarece nu ne-a fost posibil să respectăm întocmai recomandările lui Ion" Pillat, şi am repartizat poeziile, cronologic, — m trei volume aparte —. am destinat traducerile volumului âl patrulea. Aceasta este în conformitate cu planul reeditării *Operelor complete* în 8 volume, schițat la data de 9 aprilie UMO. La,29 dec. **1940*** Ion Pillat proiectează un alt plan, care îl anulează pe cel anterior si căruia, la 29 dec, 1940 — 26 mart. — 12 april. 1941. u.anexează descrierea amănunțită a fiecăruia din volume. Prirrtele patru conțineau poezia originală, iar cinci si sase erau rezerv vate *Tălmăcirilor,* grupate ca în *Testamentul literar* din 2 septembrie 1943. La sfîrşitul părții I Ion Pillat adăugase poemele: *Lui Jose' Mana Palacio* de *Antonio-Machado* şi *Zimbrul* de *Alfred Sperber.'* .. • .

în ediția de *îşcțs,, :Talmăeirilş,>* partea I si> a II-avalcătuiesc -;volumul a|\ IV-lea al *Operelor Complete.* O primă deosebire^pe care o face, Ion Billat este repajfte zarea traducerilor 4nT«pseeme **în** versuri (I).si poeme'în proză (II),: distincție **p&** care în linii mari am respectat-o. Am lăsat la o parte piesa de teatru a lui Paul Claudel *L'annonce faite ă Mărie.*

ilfeft

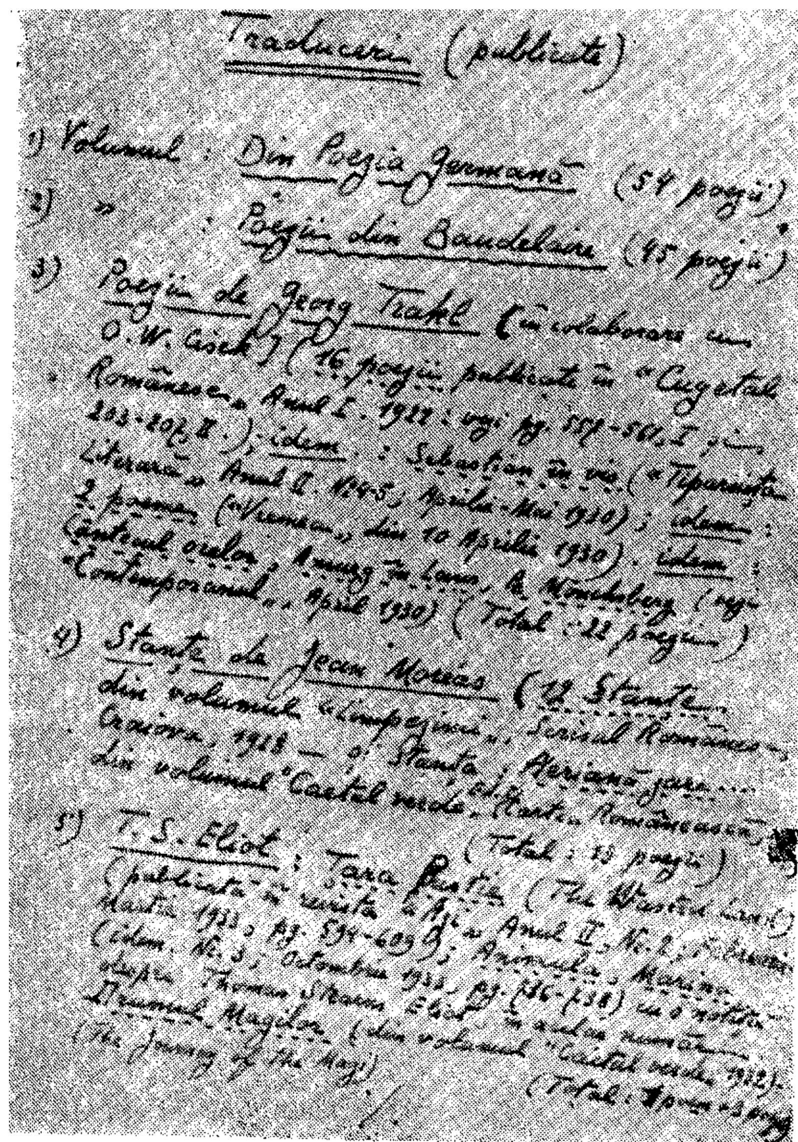

Traduceri publicate de Ien Pillat între anii 1922- 192-».

Ion Pillat începe, atît prima cît şi cea de **a** doua parte, cu traduceri făcute **In** colaborare. El respectă astfel, oarecum, cronologia operei sale de traducător. **Ni** s-**a** atras atenţia **că** gestul poetului de **a da** întîietate colaborărilor era determinat **de** sensibila sa politeţe **faţă de** confraţii cu care i-**a** plăcut să discute şi să-şi împărtăşească încîntarea faţă **de** operele anumitor poeţi. Astfel sînt poeziile lui Francis Jammes, traduse cele mai multe cu N. I. Herescu, cîteva cu Horia Furtună şi cu Bazil Munteanu, sau poemele lui Georg Trakl, cu Oscar Walter Cisek căruia putea, cel mai bine, să-i împărtăşească entuziasmul stîrnit de tulburătoarea şi strania poezie a liricului austriac. Şi tot cu Cisek, cunoscător al limbii germane, i-a plăcut să se sfătuiască pentru echivalarea în limba română a impetuosului poem de tinereţe **al** lui Rainer Măria Rilke *Cintecul vieţii şi al morţii stegarului Christoph Rilke.*

înainte de a justifica planul adoptat pentru alcătuirea volumului, vom încerca să explicăm nu numai titlul acestuia, SUFLETUL ALTORA, dar şi ceea **ce** înţelegea Ion Pillat prin „traduceri". El le intitula „tălmăciri", ceea ce presupune un „tâlmaci", deci un interfnediar, în cazul contactului cu o operă literară, rolul **fiind** îndeplinit de o altă individualitate, poate a unui poet, în sufletul căruia, cintul ales pentru a fi tradus, capătă o anumită rezonanţă. Poemul original apare astfel învestit cu ceva în plus sau poate în minus. Sau poate este de nerecunoscut în noua înţelegere dată de tălmăcitorul care nu a putut să lepede propria sa. personalitate pentru a echivala întocmai transpunerea în poezie a unei trăiri, determi**nată** nu numai de treptele de spiritualitate dar şi de caleidoscopul temperamental **şi** fiziologic al creatorului. Edificatoare rămîn în acest sens atît de deosebitele redări în limba română a *Florilor răului* de Charles Baudelaire, în versiunile Arghezi, Philippide şi Ion Pillat. Poetul nostru adoptă termenul generic de „exerciţii de echivalenţe lirice" ceea ce poate însemna încercări de a se ridica la gradul de incandescenţă **a** creaţiei şi de a reproduce, prin transpunerea într-o altă limbă, meşteşugul originalului, constînd în muzicalitatea, ritmul şi măsura versurilor. în prefeţele la *Florile răului* şi *Anabasis,* Ion Pillat declară că actul traducerii a fost condus de dorinţa, ca prin exerciţiul de a da echivalenţă lirică unor opere atît de diverse şi de un puternic potenţial energetic, să încerce să îmbogăţească expresivitatea limbii române. Dacă el îşi intitulează volumul SUFLETUL ALTORA, este interesat, deci, în special, de poeţii lumii care-i deschid mereu şi mereu alte porţi spre eliberarea în artă şi splendoare. Desigur, primordial este actul propriei sale oglindiri în *operele altera.* Din noul arabesc ţesut de aceste alegeri se poate reconstitui portretul propriului său suflet. Urmează apoi evaluarea strădaniei de a ne transmite fiorul simţit de el în contact cu operele iubite.

Din schema prezentată în 1943, în *Testamentul literar,* lipsesc poeme traduse înainte de această **dată.** Unele sint însemnate de Ion Pillat pe o listă de *Traduceri publicate* din **Iwan Goli:** *Lampagiul, Negrul de varieteu, Directorul de cinematograf, Canalul Panama* (1922), *Studentul* (1923); **Paolo Buzzi:** *Cintecul celor Închişi* (1923);: **Jules Tellier:** *Ospăţul* (1924). *Cele trei seri* şi *Cîntec pe un motiv chinezesc* tot de Jules Tellier, nu au fost găsite; **Edgar Lee Masters:** *Tăcere* (1924); **Amy Lowel:**

Traduceri (publicate)

1) Volumul: Din Poezia germană (54 poezii)
2) " : Poezii din Baudelaire (45 poezii)
3) Poezii de Georg Trakl (în colaborare cu O. W. Cisek) (16 poezii publicate în „Cugetul Românesc", Anul I. 1922: vezi pg. 557-561, I și 203-207, II.); idem: Sebastian în vis („Tiparnița Literară", Anul II. [illegible], Aprilie-Mai 1930); idem: 2 poeme („Vremea", din 10 Aprilie 1930); idem: Cântecul orelor, Amurg în [illegible] („Contimporanul", Aprilie 1930) (Total: 22 poezii)
4) Stanțe de Jean Moréas (12 Stanțe din volumul „Limpeziri", Scrisul Românesc, Craiova, 1928 — o Stanță: Aeriană [illegible] din volumul „Castel verde", Cartea Românească) (Total: 13 poezii)
5) T. S. Eliot: Țara pustie (The Waste Land) (publicată în revista „[illegible]", Anul II, Nr. 2, Martie 1933, pg. 594-609); (idem, Nr. 3, Octombrie 1933, pg. 536-538) cu o notiță despre Thomas Stearns Eliot în același număr; Drumul Magilor (din volumul „Castel verde", 1923) (The Journey of the Magi) (Total: [illegible])

Traduceri publicate (p. 3) .

Doțiă gravuri pe lac, **I** *Grădina împăratului* şi *Meditație.* Altele apar notate în anul **1944** pe o listă cu *Traduceri inedite:* **Francois Rene de Chateaubriand:** *Bucăți alese:* **I.** *Spectacolul general al universului;* **II.** *Astronomia:* **III.** *Ursita omului* (1933), **Paul Claudel:** *Ora galbenă'\l933) yOda a Il-a: Duhul şi apa* (1933); **Alfred Margul Sperber:** *Zimbrul* **(1940); Johann Wolfgang Goethe:** *Din West-Osllicher Divan* (1941); **Juan Ramon Jimenez:** *Călare se duce poetul* (1944), **Shelley:** *Aziola* (1944); **Ruben Dario:** *'Sonetul cu treisprezece versuri* (1944); *i'esper* (1944); Joachim **du Bellay:** *Sonet; Ferice ca Vlysse* (1944); Paul Valery: *Interior* (1944).' • ' • \- ' •

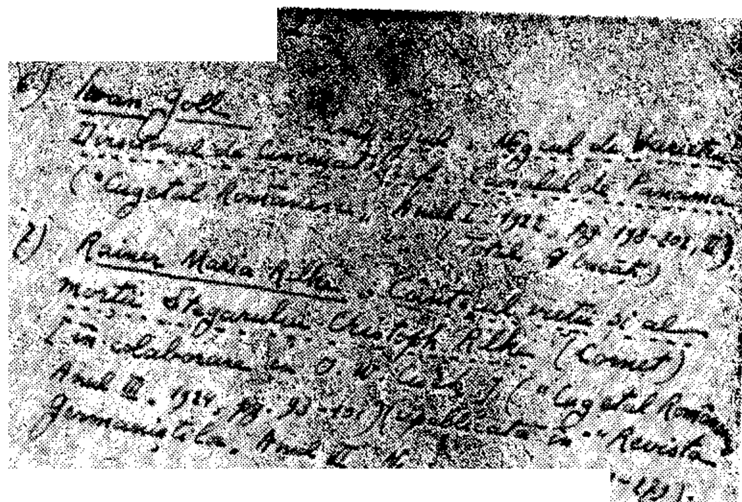
După cum se poate vedea la *Bibliografie,* în afară de *Bucățile alese* din Chateaubriand, celelalte piese au fost între timp publicate. Pe o altă listă, unde Ion Pillat notează, faraonici un criteriu, traducerile publicate, se mai află şi un fragment extras din culegerea lui **Maurice Barres:** *Du Sang, de la Volupte et de la Mort,* intitulat: *Prietenie pentru copaci* (tradus în 1934).

A fost greu să hotărîm un criteriu pentru includerea în cuprinsul volumului a acestor tălmăciri, lăsate la o parte, dar la care Ion Pillat ținea, de vreme ce ele erau trecute cu grijă pe cele trei liste. Cu atît mai mult, cu cit, în schema clin 1943, a tit la sfîrşitul primei părți a volumului de traduceri i i i şi al celei dea doua, Ion Pillat înțelege prin: etc, etc, ... poemele ce mai erau de adăugat. Moartea !-a surprins în 1945, astfel încît el nu a mai ajuns să. perfecteze acest volum.

Dacă s-ar fi respectat planul propus de Ion Pillat, nu s-ar fi urmat întru totul ordinea cronologică a traducerilor şi nici nu s-ar fi alcătuit un grupaj sistematic potrivit literaturii, originale respective, ceea ce ar fi rătăcit pe cititor în urmărirea traducerilor dintr-un autor anume. Pe de altă parte, strîngerea celor patru sonete iubite împreună lăsa pe dinafară sonetul lui **Joachim** du Bellay, cel al lui Jules **Tellier** şi al lui **Vincent Muselli.** Rămîneau de asemenea fără un loc stabilit traducerile din **Iwan** Goli, **Paolo** Buzzi, cele din Paul **Claudel:** *Duhul şi apa* şi *Ora galbenă; Interior* de **Paul Valery,** poeziile din limba spaniolă, *Bucățile alese* din **Chateaubriand** şi *Prietenie pentru copaci* de **Maurice Barres.** De asemenea profesorul Ovid S. Crohmălniceanu, căruia i-am arătat volumul în prima lui formă, şi care reproducea dezideratele lui Ion Pillat din *Testamentul literar* a considerat oarecum silită repartizarea poemelor. *Cintecul vieții şi al morții stegarului Christoph Rilke* de **Rainer Măria Rilke,** *Anabasis* de **St.-John** Perse şi *Bacanta, Centaurul* de **Maurice de Guerin,** la proză, textul lor avînd o netăgăduită esență de limbaj poetic. La proză nu pot fi trecute decît *Bucățile alese* din **Chateaubriand** şi **Maurice Barres.**

Dificultățile mi se păreau foarte mari şi răspunderea orînduirii volumului părea să se lovească de probleme de netrecut, mai cu seamă că eram urmărită de obligația sufletească de a realiza *Testamentul literar,* care, în ceea ce priveşte traducerile, nu era, desigur, definitiv.

Am fost încurajată în noua organizare, de Ovid S. Crohmăniceanu, dar **şi** de un manuscris din 1946 al Măriei Pillat care aduna traducerile pe literaturile originale. Soția poetului vroia să publice atunci volumul de traduceri, este posibil, în

Traduceri publicate(p. 2.)

conformitate cu ultimele recomandări ale soțului său, decedat **în** 1945. **în** volum **erau** incluse **la** limba engleză şi traducerile din **P. B. Shelley şi W. B. Yeats şi** cele **din** literatura americană, publicate în PORTRETE LIRICE (1936), **la** care a **mai** adăugat cîteva poeme inedite din **Edgar Lee Masters, Sara Teasdale** şi **Edna St. Vincent Milay,** rămase doar în copiile în manuscris făcufe de ea.

Ordinea adoptată mi s-a părut liniştitoare,şi sistematică. I-am impus însă **o** desfăşurare cronologică. Au fost grupate, astfel, în primul rînd, traducerile din poezia franceză, pe autori, introducîndu-se la locul potrivit traducerile în colaborare din **Francis Jammes.** La fel s-a procedat şi cu traducerile din poezia germană, — adunîndu-se la **un** loc, pentru o lectură comodă —, toate poemele lui **Goethe, H8lderlin** şi **Rilke, şi** incluzîndu-se, potrivit cronologiei, poemele traduse în colaborare din **Georg Trakl,** precum şi cele din **Iwan Goli** şi **Alfred Margul Sperber.** S-a rupt astfel organizarea antologiei din POEZIA GERMANĂ, a cărei descriere întocmai rămîne dată la *Bibliografie.* La fel s-a procedat cu traducerile din literaturile engleză şi americană, urmate de cele din spaniolă şi italiană. Au rămas astfel repartizate la *Proză* doar *Bucățile alese* din **Chateaubriand** şi **Maurice Barres.**

Dar, pentru a nu face abstracție de itinerariul sufletesc al lui Ion Pillat, mărturisit prin intermediul autorilor şi al operelor alese, desfăşurăm opera tălmăcirilor în suecesiunea cronologică, în tabelul sinoptic de la pag 439—461.

Ar fi trebuit ca pentru identificarea poemelor traduse să folosesc edițiile princeps în care ele au fost publicate. Nefiindu-mi posibil datorită unor absențe din Bibliotecile de Stat am folosit, atît cît nc-a fost cu putință edițiile îngrijite.

Poeziile din Francis Jammes au fost traduse intr-o vară, în care Ion Pillat îl invitase pe N. I. Herescu la Miorcani. *Florile răului* de Baudelaire şi poemele alcătuind antologia din POEZIA GERMANĂ au fost traduse sau copiate, cu o caligrafie festivă, pe curat, în albume elegante. în verile petrecute la Miorcani, unde Ion Pillat strînsese o vastă'bibliotecă şi unde, eliberat de cotidian, poetul se putea consacra cu totul poeziei.

Am văzut Miorcanii în anul 1948. Bătrîna dar încă frumoasa casă — cu arhitectura ei scundă dar puternică şi liniştită — era pustiită. Ca şi la Ipoteşti, unde nu am fost interesată atît de casa — cu totul preschimbată — unde a copilărit Eminescu, cît de locul ei şi priveam cu înfiorare conturul dealurilor împădurite pe care şi el le-a privit. La fel ca la Liveni, unde într-o dulce înserare de vară îmi justificam vraja muzicii lui Enescu, sau la casa de sub copacii bătrîni de la Stupea, unde parcă îmi răsunau nostalgicele chemări ale *Baladei* lui Ciprian Porumbescu, tot astfel o nespusă visare şi adîncire in propriul meu suflet mă cuprindea la Miorcani.

în jurul iazului, învălurarea nesfîrşită a miriştilor, aurite în toamnă şi **în** apus, era aceeaşi şi la fel rămăsese „aleea înaltă de castani". De-a lungul secularului zid, împrejmuind parcul, ridicat din pietre potrivite şi legate între ele prin zidărie, erau înşirați nuci bătrîni al căror frunziş tremura în straturi ca fîşii de ape verzi. Bătrînii ulmi, atît de iubiți de Ion Pillat, mureau şi auzeam prăbuşirea

— 3 —

12) Maurice Barrès: Rugăciune pentru copaci [din "Du Sang, de la Volupté et de la Mort"] (Revista "Azi", Anul III, Nr. 1, ianuarie 1934, pg. [illegible])

13) Paul Claudel: Îngerul a vestit pe Maria [L'Annonce faite à Marie] Mister în patru acte și un prolog. (Biblioteca Teatrului Național, Seria nouă Nr. 4, — Stagiunea 1938–1939 — Editura "Cultura Poporului", București 1939) [illegible]

14) Kazimierz Wierzyński: Wawelu — [illegible] Polonia — (Universul, 4 mai 1935)

15) Antonio Machado: Lui José María Palacio ("Gând Românesc", Cluj, Anul III, Nr. 5-12, Mai–Decembrie 1935)

16) Goethe: [illegible] (Lied und Gebilde) [în colaborare cu Ștefan Nenițescu] (în volumul Goethe [illegible] Bibl. pentru Toți — Nr. 1256) [illegible]

17) Traducerile [illegible] Portrete Lirice (din poeții contemporani francezi, italieni, americani (U.S.A.) și germani) [illegible]

Traduceri publicate (p. 3).

scheletului lor retezat. Din ce mai rămăsese, ani putut reconstitui ambianța de altădată. Dar cred că e mult mai potrivit să-i las pe alții să spună ce au însemnat Mioreanii pentru opera lui Ion Pillat și cum s-a păstrat în memoria lor imaginea locurilor de atunci. Voi da evocările copiilor lui Ion Pillat, Pia și Dinu? continuînd cu mărturiile lui Horia Furtună și dr. V. Voiculescu. La solicitarea mea, Pia îmi scria la 21 martie 1980: „Mioreanii pe care Dinu și cu mine i-am cunoscut și care ne-au posedat (sau cel puțin pe mine m-au posedat) țineau loc într-un fel universului tolstoian și cred că toate acele moșii sau conacuri nord-moldovenești se situau într-un timp, într-o eră, într-un spațiu scos din orice dimensiune contemporană. Din pură întîmplare existau în secolul douăzeci, pentru că noi ne aflam plantați in acel secol. Dar esența, sufletul, ca și concretul locurilor aparțineau timpului și purtau în ele conturul estompat și tremurat și infinita, sfîșietoarea poezie a locurilor marcate de destin. Casa pe care am cunoscut-o prima oară cînd aveam 7—8 ani, cînd am mers acolo singure, Maica (este vorba de mama lui Ion Pillat n.n.) și cu mine, pentru întîia dată după primul război mondial — casa era vrăjită și adormită în somnul jumătate coșmar, jumătate uitare, care încremenește anumite șocuri peste care se rostogolește istoria cu tot tragismul ei. Dinu, mama, tata, grandpapa, ei toți nu au mers la Miorcani decît peste alți cîțiva ani, după ce Maica, cu toate femeile din sat și cîțiva țărani au repus totul pe picioare. Eu am făcut parte din acea reconstrucție, pentru că vroiam să merg cu Maica acolo. Cînd mă qîudesc înapoi la acea epocă îmi dau seama de nemaipomenitul curaj al Maichii, de acel invincibil și constructiv optimism cu care ataca orice greutate care ar i'i descurajat pe mulți, mulți alții, și care de fapt crea întotdeauna ordine din haos, și armonie din dezordine, curățenie și confort din murdărie și dărîmătură [...]. Mioreanii văzuseră zile strălucite [...]. Atunci cînd am cunoscut eu Mioreanii și am trăit acolo verile, și e locul pe pămînt pe care l-am adorat cu cea mai pasionată și sfîșietoare intensitate, Mioreanii erau complet sărăciți. Erau niște grajduri goale (înainte grandpapa avea acolo cai de curse), dărăpănate, unde, cînd mama, tata și Dinu au început să vină și ei, grandpapa (tatăl lui Ion Pillat n.n.), a achiziționat unul sau doi cai pentru șaretă. Dinu și cu mine îi încălecam și plecam în galop la iazuri [...]. Apoi, mai tîrziu încă, a trebuit să vindem șareta și caii. în loc au apărut doi măgari. Cu timpul nici măgarii nu au putut fi ținuți șr grajdurile au început să se dărăpăneze în liniște și inutilitate [...]".

Continuăm cu o scrisoare din 26 iunie 1980: „ îmi ceri să-ți descriu interiorul Miorcanilor. Am să încerc deși nu prea sînt bună Ia așa ceva. Cînd intrai în coridorul lung și alb, pășeai pe un preș îngust de-a lungul întregului coridor, iar la capătul lui, în dreapta, era o imensă laviță albă de lemn, acoperită cu o șubă sură. Adoram acea laviță ce mi se părea enormă (dar totul în copilărie capătă dimensiuni speciale). Dinu'și cu mine ne urcam pe ea și eram navigatorii unei corăbii pe ocean, iar alteori din șubă făceam un cort, tot acolo Sus pe laviță și eram nomazii din deșert, sau multe alte vieți imaginare — eu mai dinamică, Dinu mai visător, dar ne combinam armonios. Din coridor intrai într-o cameră, exact la capătul lui, care era și

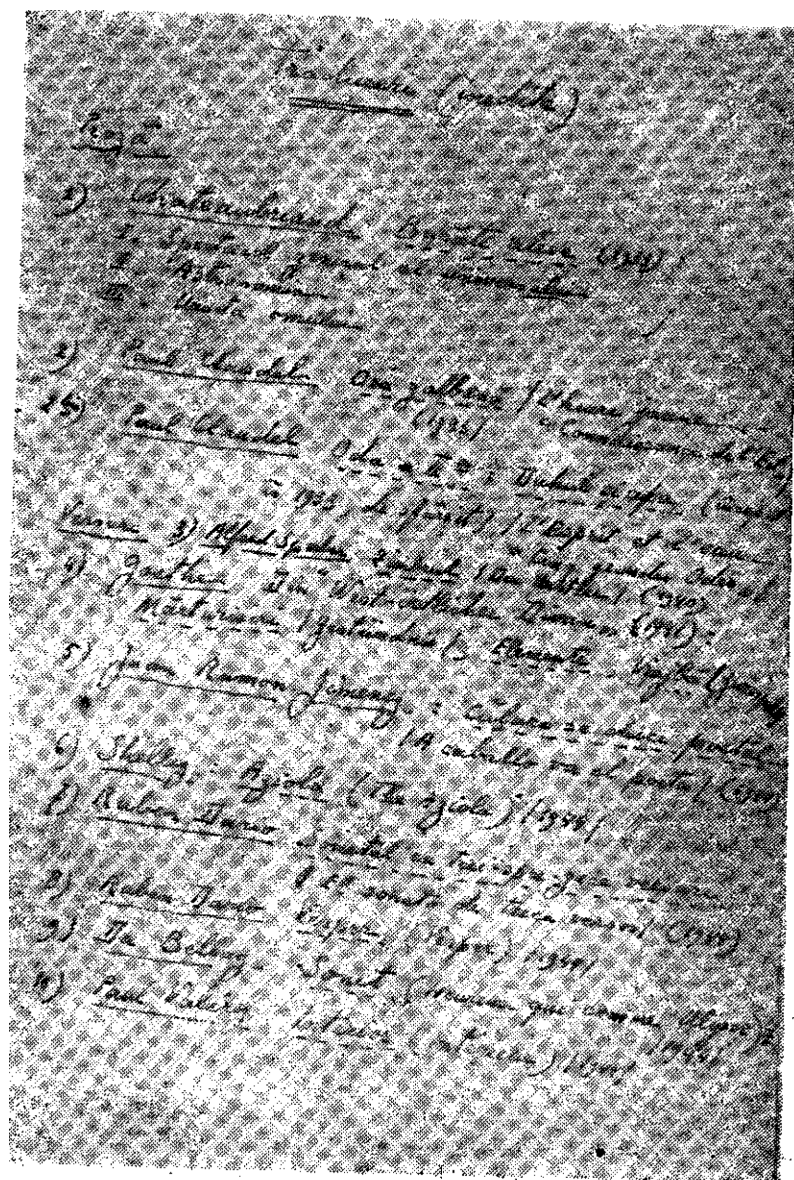

^ \. ----—z—* r r " " '1 ~ ~ « * „*?jv-

i. V"

Traduceri publicate (p. **4).**

un (el de *living-room.* Mama a pictat un colț al ei, cu fotoliul roz și masa acoperită c o țesătură *vieux-rose.* Din acea cameră care dădea pe ceardacul cu coloane, deschis spre grădină, coborai, pe trepte lungi de piatră, pe aleea cu pietricele. **în** acel *living-room,* în afară de masa ovală în roz și de fotoliul roz, era o canapea, **în** dreapta, în colțul spre fereastră, ce da în grădină. Iar înspre ușa cu geamlîc, despărțlnd-o de coridor, era o bibliotecă cu geam, în partea de sus a mobilei, și **în** partea de jos erau două ușițe care se închideau asupra unor comori de jocuri pentru copii și oameni mari: loto, table, șah și altele. Cred că tot acolo era și colecția de soldați de plumb din copilăria tatii. Erau minunați! Cavaleria franceză din timpul lui Napoleon și mai ales les Zouaves din colonii și soldați din La Legion Etrangere. Restul armatelor nu le țin minte, dar astea mi-au rămas în suflet. Apoi, în partea opusă camerei era altă canapea îngustă, cu speteazǎ tapisată, într-un fel de verde spălăcit. Alt fotoliu, încă vreo 2 — 3 scaune, un covor-mare î. culori șterse, pe jos. Dar ce iubeam, între altele, era lampa de gaz care atîrna de tavan, cu un *abajour* ca de lapte alb. Toată casa de altfel era luminată cu asemenea lămpi și cu lumînări, căci nu exista electricitate. Din acest *living-room,* la stingă era ușa care dădea într-un salon a cărui culoare generală era un *vert-olive* șters, extraordinar de frumos. Perdele lungi și grele aveau întipărite pe ele același motiv ca hîrtia cu care erau tapetate zidurile, cu păsări minunate și flori exotice, în aceleași culori șterse pe fond *ivoire.* Acolo era o bibliotecă joasă plină cu cărți de povești, legate superb în piele și litere de aur și, mai ales, cu ilustrații care au făcut fericirea noastră. Zeci și zeci, toate ale tatii din copilăria lui. citite și recitite de el, de Nicolae și tante Pionette (fratele și s -ra lui Ion Pillat n.n.), dar cu atîta grijă și venerație încît rămăseseră imaculat- Și eu, la fel, îmi petreceam timpul ploios în acel salon, singură cuc, citind cu o încîntare cu totul specială, care nu aparținea decît acelor cărți acelui salonaș, acelei lumini, acelor culori, acelei vîrste. Poezia și nostalgia acelor cărți și mirosul acelor pagini, și ilustrațiile de vis cu un tragism al lor cu totul unic și specific. Din salonaș se deschidea o ușă într-o cameră așa-zisă de musafiri, dar care cu timpul devenise camera «mea». Era cea mai frumoasă, credeam, cu păsările albastre de paradis pe pereți, într-o junglă stilizată, redusă doar la două culori: alb și *bleu-de-roi.* Păsările erau repetate pe perdelele grele și lungi, care încadrau cele 3 mari ferestre dînd pe parc, pe boschetele care erau jungla mea, jungla Miorcanilor de atunci, deasupra cărora se roteau corbii cu zecile și croncăneau în asfințit, iar de departe, de la Prut, ziua întreagă răsuna ca o toacă plescăitul morii. Iar un zgomot care și azi mă îmbolnăvește cu nostalgie și dragoste [...] în coridor, dădeau, în partea opusă, celelalte camere de culcare. A Maichii cu grandpapa, frumoasă dar fără luminozitate, cu un imens pat dublu, la picioarele căruia era o canapea mică unde mă obligau să-mi fac siesta și de unde o tuleam tiptil în parc **în** timp ce restul familiei dormea în toridele după-amiezi de vară. Zumzetul albinelor, plescăitul berzelor din cuiburile pe acoperișurile sărăcăcioaselor case de țărani din sat, cîihii, moara, treierătoarea, corbii, zgomotul surd al merelor, perelor, nucilor căzind uneori în vîntul de vară coaptă, și mai ales mirosurile — Doamne, mirosurile — și

Listă de traduceri inedite.

copacii, copacii pe care-i adoram, imenşi, fiecare, mai ales nucii, plopii, mi-au rămas, in ochi, în nări, în urechi, în suflet pe vecie. Apoi din camera Maichii treceai în cea a mamei şi tatii, cu mobilă simplă şi cu foarte frumoase reproduceri aleimpre* sioniştilor pe pereţi. Din camera lor intrai în a lui Dinu. Ciudat, nu o ţin deloc minte. Apoi iar ieşeai în coridorul lung şi de acolo intrai în alte două camere, una mare, întunecată de imenşii copaci care se legănau la ferestre, şi alta foarte mică, unde şi acolo am locuit eu. Cea mare era, în mintea mea, a lui Nicolae, a lui Yvonne şi Nini, cînd veneau să-şi petreacă vacanţa în ţără, iar parfumul de miere al ţigărilor Craven A, pe care le fuma Nicolae dăinuia cu lunile acolo amestecat cu celălalt, de lemn de trandafir şi de cireş, al mobilelor vechi şi aceasta transformă acea cameră într-o lume aparte, cu depărtări necunoscute şi lumi stranii care mă chemau ca. acel cîntec al sirenelor. Iar odăiţa cea mică [...] era cea mai fermecată din toate. O adoram. Avea gratii la fereastră. N-avea decît un mic pat şi o măsuţă — nu era loc pentru niinic altceva. De acolo evadam într-un fel de visuri treze şi cînd ani recitit odată ce am scris *Fata cocorilor* ... am retrăit cu o intensitate şi un sentiment de «actual» şi «imediat» care într-un fel m-au speriat aproape. Odăiţa, singura din toate, era complet albă". - ' . . .

Dacă Pia evoca un Miorcani de vis al copilăriei ei, Dinu Pillat completează imaginea mai sistematic şi incisiv, introducîndu-1 în scenă pe tatăl său: „Mioreanii, moşia aşezată aproape de malul Prutului, în sudul judeţului Dorohoi, se găseşte în posesiunea familiei Pillat de prin 1883, cînd o cumpără tatăl poetului de la un Şuţu. Conacul, o clădire joasă, stil «premier empire russe», cu pridvor cu coloane, este preluat de atunci, însă nu şi cu" mobila, care avea sâ~iie adusă mai ţîrziu de la Viena. Odăi mari, fiecare cît un salon, cu tapete de aceeaşi culoare şi stilizare ornamentală cu stofa perdelelor, a foţelurilor şi a canapelelor din interiorul respect tiv. Mobilele de lemn bun, lucrate cu fineţe caligrafică, fără amprenta unui stil anume, însă ,cu ceva din poezia discretă a versului lui Baudelaire «des meubles luisants, polis pâr les ans». Pretutindeni, parcă un miros vag de terpentină, merită şi levănţică. In lo6 de lumină electrică, lămpi Cu gaz, în loc de instalaţie de baie cu apă curentă, cadă cu găleţi aduse de la fîntînă. Bineînţeles, nici vorbă de telefon sau radio. Ion Pillat păstrează interiorul moştenit, fără să dorească schimbări. Numai, după cum era de aşteptat, avea să aducă o sumedenie de cărţi de unde şi «aerul de bibliotecă al salonului de măi înainte. Este vorba de operele mai tuturor marilor scriitori europeni, în ediţii curente, adesea chiar populare, bunăoară colecţia «Inselbilcherei», «Tauchnitz edition», «Albatross books», «Nelson», «Biblioteca pentru toţi» ş.a.m.d. Tn timp, calendarul atmosferei conacului pare oprit pe la 1900, fără să lase totuşi o impresie de vechime, cu molii şi greutate ostenită în lucruri. Parcul ambiant, deşi plantat de tatăl poetului, arată acum bătrîn de-a binelea, cu nuci şi castani închizînd cerul deasupra aleilor. Cu ulmi crescuţi cît nişte plopi, în mica pădure mai în vale. In singurul luminiş de poiană, iarba grasă se găseşte tăiată vara, pentru a servi ca teren la jocul de criket. în faţa pridvorului

de la conac, mîna grădinarului se cunoaşte în rîndurile de flori şi în conturul de crinolină al boschetelor de arțar. în fund, decupată pe cer, turla bisericii din Miorcani, de după zidul care înconjoară parcul. Peisajul de pe moşie este vast, adine ca zarea, simplu dar grav. Stepă învălurată, cu nimic monoton. Spre nord-est, dincolo de planul imediat al satului, malul basarabean al Prutului dă mai bine iluzia de linie de val de ocean. Punctul de reper în plimbări este iazul, ochiul vînăt al apei cu coadă de stuf, pe care fîlfiie zborul metalic sacadat al rațelor sălbatice şi apune soarele arhaic somptuos. Deşi se socotea la Miorcani ca dintr-un roman de Turgheniev sau Tolstoi, Ion Pillat nu duce viața de țară a unui nobil rus. Nici vînătoare, nici pescuit, nici călărie, nici partide de cărți sau de şah cu vecinii de moşie, la o ceaşcă de ceai servită dintr-un samovar. Aproape toată ziua stă să scrie sau să citească. Mioreanii, parcă în afară de timp şi izolați în spațiu ca o insula a lui Robinson, sînt cadrul disponibilității absolute a spiritului. în singurătatea vetustă de aci, se revelă meditativul elegiac, care glosează pe o coardă mai adîncă şi mai gravă. (Vezi: ciclul *Elegiilor* din volumul *Caietul verde,* scris în 1932; apoi tot volumul *Umbra timpului,* scris în 1937, în sfîrşit, singura încercare de jurnal personal, *Dintr-un jurnal de vară,* scris în 19-42, în ultima vară petrecută la Miorcani.)

De moşie, proprietarul se ocupă printr-un administrator, care se prezintă cu condica socotelilor în fiecare seară şi se nimereşte de obicei, să întrerupă lecturile cu voce tare din Hoffmann, Gogol sau Poe ..." (Dinu Pillat, *Contribuțiuni la biografia lui Ion Pillat* în *Itinerarii istorico-literare,* Ediție alcătuită, prefațată şi bibliografie de George Muntean, Ed. Minerva, Bucureşti, 1978, p. 21—22).

Horia Furtună îşi aduce aminte: „în iulie 1918, după demobilizare, Pillat mă luă cu el la Miorcani [...]. Aci, urma să ue odihnim după lungul zbucium al războiului, şi să scriem versuri.

Mioreanii a fost pentru noi un loc de orientare hotărîtoare. Războiul, îi spuneam lui Pillat, mi-a revelat marea realitate a țării şi a limbii româneşti. El simțea la fel. Ne-am hotărit să isprăvim poeziile începute sub vechile semne literare, şi să ascultăm de porunca sufletului nostru nou. Şi-a terminat volumul *Grădina între ziduri,* eu am isprăvit ciclul *în sîrmele ghimpate.* Eu am început un *Anton Pann* care a rămas pînă azi doar început; el a scris într-o singură zi un *Anton Pann* care a fost primul din marea poemă *Bătrînii* pe care a dat-o mai tîrziu.

îl văd în *hall-v* luminos din Miorcani, pe o canapea-divan. Şedea ore întregi ghemuit, scriind cu creionul versuri pe caiet. Din cînd în cînd, bătea cu mîna în aer un ritm imaginar. Cînd soția lui, Măria Pillat, venea ca să-1 întrebe ceva, el o întreba distrat: — Ce? — şi îşi vedea mai departe de scris. Cînd eram chemați la masă, mai trecea cîte un sfert dc ceas pînă să ne hotărîm să lăsăm scrisul pentru ospătare.

Seara, în fața casei spuneam versuri. Citeam din Arghezi, V. Voiculescu, Francis Jammes. In nopțile cu lună plină, mă punea să-i spun *Balada lunii.* Clipele acelea le-a amintit într-un distih din *„Aci sosi pe vremuri"* (Horia Furtună în

Alături de Ion Pillat, in Ion Pillat, *Mărturii despre om şi poet,* Ed. „Publicom" Bucureşti [1946], p. 20-21).

Ce au însemnat Mioreanii pentru evoluţia poeziei lui Ion Pillat încearcă să explice şi V. Voiculescu, de atîtea ori oaspetele poetului: „Mioreanii Moldovei, uitată moşie a tatălui poetului, Mioreanii umili, săraci şi domoli cu lumini îngîndurate pe zări şi ondulaţii nostalgice, cu malurile ruinate ale Prutului în privelişte, a îngăduit poetului să se coboare în lăuntrul său — unde sub rumeguşul de aur al amintirilor, s-a regăsit pe sine, vechi de cînd lumea, nou ca dimineaţa. Singur, veridic şi autentic din tot ceea ce întîlnise el pînă atunci în lume.

Sub ocrotirea Miorcanilor s-a descoperit pe sine cu tot tezaurul de liniştit chin metafizic, de motive psihologice, de probleme de arhitectonică poetică, de magie a verbului, de adincire simbolică a vieţii. La Miorcani s-a articulat clasicismul şi apoi helenismul lui Pillat. Desigur toate aceste motive se aflau în germen, chiar în poezia înfiripată la Paris. Ele se întretaie ca nişte filoane în toată desfăşurarea de mai tîrziu. Dar cele mai preţioase şi cele mai autentice care erau la fund ies acum la iveală. Tot aici, la Miorcani, a săpat el vrăjita rădăcină a folclorului care i-a umplut poezia de acel adevăr substanţial ce înfloreşte în *Satul meu,* de-a lungul *Bisericii de altădată.* Aici, la Miorcani, a reluat şi a trăit marea poezie a lumii de la omul vedic şi Homer, pînă la Rilke şi Valery, pe care dacă-i cunoştea, aici i-a pătruns. Mioreanii 1-a făcut să uite zeii *Florichii* şi să se simtă el însuşi un Demiurg, creator de lumi închegate în cuvînt [...]. Se isprăveşte astfel cu acea poezie de tinereţe din zodia *Florichii,* nu aş putea spune superficială, ci de suprafaţă, o poezie prea decorativă ca o altiţă sau ca o încondeietură. Poezie adevărată dar de un adevăr de legendă... [...]. La Miorcani, el se descătuşează din robia acestui impozant dar prea decorativ trecut. Mioreanii sihastri îl urcă în zările esenţialului orizont interior. Aici începe adevărata existenţă poetică a lui Pillat, cînd poezia se organizează pe planuri superioare, în cicluri sever şi organic rînduite, lăuntric motivate şi unde ardoarea experimentată pentru versul cel mai alchimic se împleteşte cu cercetarea migăloasă a legilor verbului, cu reflexia neînduplecată, cu meditaţia largă. [...]. La Miorcani se naşte *Elegia* atît de caracteristic pillatiană. Aici apar, în toată complexitatea lor, Timpul şi Moartea, motive nesecate pentru poet. [...] Acum. timpul se despică în două şi începe a se proiecta înspre înainte, spre moarte şi devenire: timp metafizic, timp interior, susur bergsonian, iarăşi motive pur pillatiene ... (V. Voiculescu, *Etape şi reşedinţe,* în *op. cit.,* p. 101— 102).

Anul 1948, cînd am fost la Miorcani, — după cel de al doilea război mondial — urma după cumplita secetă din Moldova. Trebuiau îngrijite acele locuri, transmise prin moştenire lui Dinu Pillat — soţul meu. Eram însoţiţi de prieteni — soţ şi soţie, ambii medici, care nu mai prididea dînd consultaţii şi îngrijind bolnavii din sat.

într-o dimineaţă, pe pridvorul casei, unde improvizasem un dispensar, a murit un copil sub ochii noştri. Dinu a hotărît să înfiinţeze acolo o policlinică permanentă — iniţiativă care a fost realizată, deoarece, la Miorcani, acum, se află o casă de naşteri.

Dincolo de ceea ce se întîmplă cu locurile, de schimbările trăite de spaţiu In timp, numele unor aşezări şi ţinuturi se poate lega uneori de marictitorii şi creaţii datorate cuvintelor. Pentru opera de traducător a lui Ion Pillat, pentru întreaga lui operă, Mioreanii intră în acea durată a memoriei care e mai mult decît amintire, prezentul şi continuitatea valorilor.

*

în transcrierea poemelor au fost respectate normele ortografice stabilite de Academia R. S. România ! *îndreptar ortografic, ortoepic şi de punctuaţie, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Socialiste România,* 1983).

Mulţumesc pe această cale Direcţiei, Cabinetului de Manuscrise şi Cabinetului de Stampe ale Bibliotecii Academiei R. S. România, Muzeului Literaturii Române, şi Cabinetului Colecţiilor speciale ale Bibliotecii Centrale de Stat pentru concursul dat cercetării materialelor păstrate, necesare alcătuirii ediţiei *Operelor* lui Ion Pillat. Amintim, de asemenea, importanţa bibliografiei *Ion Pillat* de Georgeta Oniscu. Biblioteca Centrală Universitară „M. Eminescu". Serviciul Bibliografic, Iaşi.

CORNELIA PILLAT

POEZIE

Din limba franceza

RONSARD

1. *Cînd tu vei fi bătrînă, veghind la luminare*

Cînd tu vei fi bătrînă, veghind la luminare
Pe lîngă focul vetrei din fusul tău torcînd,
Cîntînd vei spune viersu-mi, visîn.d .şi minunînd::
Ronsard mă lăudase pe cînd eram. în floare..,;: ..
Şi slujnică atuncea la veste aşa mare
N-o fi, de oboseală aproape aţipind,
La numele meu somnul din gene alungind,
Prinos să nu-ţi aducă, slăviri nemuritoare. ¹ •
Voi fi pe sub ţarină, nălucă fără oase.
îmi voi găsi odihna prin umbrele mirtoase:
Tu la cămin şedea-vei o babă-n zgribuliri,
Plîngîndu-mi şi amorul şi mîndrul tău dispreţ.
De mă asculţi, trăieşte, căci mîine n-are preţ:
Culege-ţi-i de astăzi ai vieţii trandafiri.

DU BELLAY

2. *Ferice, ca Ulysse, de faci prin lume drum*

Ferice, ca Ulysse, de faci prin lume drum,
Sau ca acela care răpise lîna de-aur
Şi plin de-nvăţătură şi minte, drept tezaur,
S-a-ntors să mai trăiască doar cu ai săi de-acum.

Cind o să-mi văd, vai, iarăşi sătucul meu sărac
Şi pe cămin iar fumul: şi în ce zi aleasă
0 să-mi revăd palanul ce ţine biata casă
Ce-mi e cît tot ţinutul şi mult şi mult mai drag!

Mai bun îmi e lăcaşul clădit din moş-strămoş
Decît palatu-n Roma semeţ şi orgolios:
Ca marmura îmi place mai mult o gresie fină,

Mai mult un galic Loire, ca Tibrul lor latin,
Mai mult un mic Lyre, ca naltul Palatin,
Mai mult ca suflet mării blîndeţea angevină.

GEORGES MAURICE DE GU&RIN

3. *Centaurul*

Mi-a fost dat să mă nasc în văgăunile munţilor. Ca rîul văii ce-n obîrşii se scurge din stîncă în picături şi plînge prin grote adinei, întîia clipă a vieţii mi se lasă în negurile unei locuinţe ascunse şi fără să-i tulbure liniştea. Cînd maicelor noastre li se apropie dezlegarea sarcinei, ele se trag către peşteri, şi în fundul celor mai sălbatice, în miezul cel mai des al umbrei, fată, fără să scoată un vaier, roade ca şi ele de tăcute. Laptele lor puternic ne face să biruim, fără lîncezeli nici lupte nesigure, întîile greutăţi ale vieţii; totuşi ieşim din peşteri mai tîrziu decît voi, din leagăn. Căci printre noi e răspîndită credinţa că e bine să fereşti şi să învăluieşti cele dintîi vremuri ale fiinţei, ca zile pline de zei. Creşterea mi se împlini mai toată în umbrele unde mă născusem. Adîncul locuinţei se găsea atît de departe în creierii muntelui, că n-aş fi ştiut încotro se află ieşirea, dacă vînturile cotind cîteodată prin deschiderea ei, n-ar fi azvîrlit acolo răcoare şi neaşteptate tulburări. Cîteodată iar, maica mea se întorcea, împresurată de mireasma văilor sau rîurind de apele ce le cerceta. Şi aceste reveniri ale ei, fără să-mi povestească nicicînd de albia şi de firul gîrlelor, dar urmărită încă de duhurile lor, îmi nelinişteau minţile şi întărîtat mă îmboldeau să-mi cutreier umbrele. Ce sînt oare — îmi spuneam — acele lumi din afară unde maică-mea îşi mînă avîntul, şi ce domneşte oare acolo aşa de puternic ca să mi-o cheme la ele mereu? Şi ce se petrece acolo atît de potrivnic încît ea să revie zilnic tot cu alte simţiri? Maică-mea se întorcea, cînd însufleţită adînc de bucurie, cînd jalnică şi tîrîndu-se parcă rănită. Bucuria ce aducea i se întipărea de departe în vreo trăsătură a mersului şi i se răspîndea din priviri. Ii resimţeam împărtăşirile cu întreaga fiinţă; dar şi mai mult mă cuprindeau lîncezelile

ei, îndemnîndu-mă şi mai afund în toate presupunerile minții, în clipele acelea mă îngrijorau puterile, recunoşteam în ele o vlagă menită să nu rămînă singuratică şi, pornind fie să-mi scutur brațele, fie să-mi înmulțesc goana prin umbrele largi ale peşterii, mă străduiam sâ descopăr în loviturile date prin gol şi în avîntul galopului, țelul către care mă îndreptam şi mă răpeau în fugă copitele. .. De-atunci mi-am înnodat brațele de bustul Centaurilor, şi de trupul eroilor şi de trunchiul stejarilor; mîinile mi-au încercat stîncile şi apele, plantele fără număr şi cele mai uşoare adieri ale văzduhului, căci mi le ridic în liniştea nopților oarbe ca să prindă suflările şi din vestirile lor să-mi prorocească drumul. Priveşte-mi picioarele, o Melampos, ce tocite sînt! Şi cu toată gheața virstei mai sînt zile cînd, sus pe culmi, în plină lumină, îmi duc iar răscoalele tinereții ca-n peşterile de odinioară şi îmi înalț brațele şi îmi adun toate rămăşițele iuțelii, gonind parcă acelaşi țel.

Acestor tulburări le urmau pe rind lungi lipsuri de orice încordare. Atunci întreaga mea ființă îşi cunoştea creşterea şi treptele de viață ce i se urcau în trup. Pierzînd dorul avîntului şi sihăstrit într-o odihnă desăvîrşitâ, gustam neschimbată bunătatea zeilor ce se răspîndea în mine. Liniştea şi umbrele hotărăsc simțirii farmecul tainic al vieții. Umbriri ce locuiți prin peşteri de munți, vouă va datorez îngrijirile tăcute şi tăinuita învățătură ce mi-a hrănit vlaga, sub paza voastră am gustat viața în toată limpezimea şi aşa cum îmi venea din sînuri de zei! Cînd coborîi din lăcaşul vostru la lumina zilei, mă clătinai fără să mă închin ei; căci mă cuprinsese năvalnic, îmbătîndu-mă ca un vin funest deodată revărsat în piept. îmi simțeam ființa, pînă atunci atît de tare şi de legată, că mi se cutremura din temelii şi risipind atîtea din ea, sortită parcă să se destrame în vînt.

O, Melampos, tu ce vrei să cunoşti viața Centaurilor, prin ce dorință a zeilor ai fost călăuzit oare spre mine, cel mai bătrîn şi cel mai plin de jale dintre toți? E mult de cînd nu mai îndeplinesc nimic din traiul lor.' Nu mai părăsesc piscul de munte unde m-au îngrădit anii. Ascuțişul săgeților

de-mi foloseşte, e doar să dezrădăcinez ierburi îndărătnice; lacurile liniştite încă mă ştiu, dar rîurile m-au uitat. Ți-oi spune cîte ceva din tinerețe; dar amintirile izvorîte dintr-o minte nesigură, se tîrăsc ca undele unei libații zgîrcite scăpînd din urnă stricată. Ți-am descoperit lesne anii dintîi, mi-au fost linişte şi desăvîrşire; singură mă adăpa simplitatea vieții, lucru ce se reține şi îți revine uşor. Un zeu, de l-aş ruga să-şi povestească viața, ar strînge-o în două vorbe, o, Melampos!

Mi-am mistuit tinerețea iute şi năvalnic. Trăiam din mişcări şi nu-şi găseau hotar paşii mei. în mîndria slobodă a puterilor, rătăceam revărsîndu-mă pretutindeni prin pustietăți, într-o zi urmînd o vale, unde rar se încumetă Centaurii, descoperii un om, ce mergea alături cu rîul, pe malul dimpotrivă. Era întîiul ce-mi lovea privirile, l-am disprețuit. Iată cel mult, mi-am spus, jumătatea ființei mele! Cît de scurți îi sînt paşii şi umbletul cît de greoi! Ochii săi parcă măsoară cu jale spațiul. Fără îndoială, iată un Centaur răsturnat de zei, silit de dînşii să se tîrşească astfel.

Adesea îmi odihneam zile de zbucium în albia rîurilor. O jumătate din mine, ascunsă sub ape, se zbătea spre a le birui, pe cînd cealaltă se ridica liniştită şi îmi purta leneş brațele sus peste valuri. Mă dăruiam astfel undelor, răpit de şuvoiul ce mă mîna în depărtări, ducîndu-mă sălbatic oaspe din mal în mal vrăjit. De cîte ori, surprins de noapte, n-am urmat firul apei sub umbrele ce se răspîndeau, depunînd pe funduri de văi, influența nocturnă a zeilor! Traiul meu zburdalnic mi se potolea atunci şi nu-mi lăsa decît o uşoară adiere de viață, răspîndită în aceeaşi măsură prin toată ființa, ca lucirile zeiței, ce cutreieră nopțile, pe apele unde înotam. O, Melampos, bătrînețea îmi duce jalea rîurilor; paşnice cele mai multe şi monotone, ele îşi urmează soarta mai calm decît Centaurii, şi cu o înțelepciune mai binefăcătoare decît cumințenia de om. Cînd mă iveam din sinul lor, mă urmăreau cu daruri zile întregi şi mi se trăgeau înapoi încet, cu miresme.

Un neastîmpăr sălbatic şi orb îmi stăpînea paşii. în mijlocul goanelor celor mai năbădăioase, mi se întîmpla

să-mi frîng deodată galopul, ca şi cînd o prăpastie mi s-ar fi căscat la picioare sau un zeu mi s-ar fi ivit drept în faţă. încremenirile neaşteptate mă făceau să-mi resimt viaţa turburată toată de avîntările în care mă aflam. Pe vremuri am tăiat în codri ramuri; în goană le înălţăm deasupra capului; iuţeala fugii oprea mişcarea frunzişului, ce nu mai da decît un freamăt uşor; dar la cel mai scurt popas, vîntul şi cutremurarea stăpîneau iar ramul, care-şi relua firul şoptiri'lor sale. La fel viaţa, la stăvilirea bruscă a navalelor desfrînate ce le repezeam prin văi, îmi fremăta în tot trupul. O auzeam clocotind şi gonind, iar focul, aprins de iuţeala drumurilor străbătute, mi se rostogolea în mine. Trupul însufleţit îmi stăpînea luptînd valurile ce-1 loveau dinăuntru, şi gusta în acele furtuni voluptatea cunoscută doar de malurile mării, de a cuprinde, fără a pierde din ea nimic, o viaţă întărîtată, ajunsa la culme. In timp ce eu cu fruntea întinsă vîntului ce-mi aducea răcoarea, priveam vîrful munţilor îndepărtaţi, copacii de pe ţărmuri şi apele din rîuri, acestea purtate în curgere înceată, aceia legaţi de pămînt şi mişcători doar prin crengile supuse cu suspine la suflarea 'văzduhului. „Eu singur, îmi spuneam, am mişcarea slobodă, şi-mi port după plac viaţa prin tot întinsul văilor. Sînt mai fericit ca pîraiele repezi ce cad din munţi spre a nu se mai sui vreodată. Duduitul copitei mele e mai mîndru ca plîngerile codrilor şi ca murmurul undei; e răsunetul Centaurului rătăcitor, ce singur îşi e călăuză." Astfel, pe cînd şoldurile mele repezite se bucurau de beţia iuţelii, îi simţeam mai sus trufia şi, întorcîndu-mi capul, mă opream un timp să-mi privesc crupa fumegîndă.

Tinereţea e la fel cu pădurile înverzite în zbucium de vînturi: vălurează în toate părţile bogatele daruri ale vieţii şi pururi un murmur adînc îi stăpîneşte frunzişul. Trăind cu dăruirea rîurilor, respirînd mereu pe Cybela, 'în albii de văi sau pe piscuri, mă sălta pretutindeni o viaţă oarbă şi năpustită. Dar cînd noaptea, plină de liniştea' zeilor, mă găsea pe poalele munţilor, ea mă îndruma la gură de peşteri şi acolo mă împăca precum potoleşte valurile mării, lăsînd să mai dăinuie în mine uşoare unduiri ce îndepărtau somnul fără să-mi sperie odihna. Culcat pe pragul sihăstriei mele,, cu trupul vîrît în văgăună şi cu capul sub cer, urmăream

jocul umbrelor. Viaţa străină, ce peste zi mă pătrunsese, picura din mine strop cu strop, înapoi în sînul paşnic al Cybelei, precum după o rupere de nori picăturile ploii de pe frunze cad şi se unesc cu apele curgătoare. Se spune că zeii marini, cînd înnoptează, îşi părăsesc palatele adînci, şi aşezîndu-se pe stîncile ţărmului înaintat, îşi întind privirile peste valuri. Vegheam la fel, avînd la picioare o întindere de viaţă asemeni cu aţipirea mării. Redat fiinţei grăniţate şi întregi, mi se părea că tocmai mă născusem, şi că ape adînci ce mă zămisliseră în sînul lor, abia mă lepădaseră sus pe munte ca pe un delfin uitat pe sirte de talazul Amfitritei.

Privirile mi se duceau slobode şi ajungeau depărtările cele mai afunde. Ca ţărmuri pururea ude, şiruri de munţi, prin asfinţit păstrau luciri neşterse încă de umbre. Mai stăruiau acolo sus, în luminişuri palide, culmi goale şi curate. Acolo vedeam coborînd cînd pe zeul Pan, pururi singuratic, cînd corul divinităţilor tainice, sau trecînd vreo Nimfă din păduri, îmbătată de noapte. Cîteodată vulturii muntelui Olymp străbăteau tăria şi se pierdeau în afund de zodii ori pe sub frunză prorocitoare de codri. Duhul zeilor, căpătînd suflare, pe neaşteptate tulbura liniştea stejarilor străvechi.

Urmăreşti înţelepciunea, o Melampos, ea e ştiinţa voinţei zeilor, şi tu pribegeşti printre popoare ca şi un muritor rătăcit de soartă. Prin locurile noastre se află o piatră care de o atingi, dă un sunet asemenea coardelor ce se frîng de cîntec; povestesc oamenii că Apollo, pe cînd îşi mîna turma prin alte pustietăţi, odihnindu-şi lira pe piatră, îi lăsă acea melodie. O, Melampos, zeii rătăcitori şi-au pus lira pe pietre; dar nici unul. .. nici unul nu şi-a uitat-o acolo. Pe vremea cînd vegheam în peşteri, am crezut cîteodată că voi surprinde visele Cybelei adormite, şi că maica zeilor, trădată de visări, o să mi le destăinuie; dar n-am prins altceva nimic decît sunete, ce se topeau în suflul nopţii, sau vorbe fără şir desluşit, ca freamăt de rîuri.

O, Macarie,— îmi spuse intr-o bună zi marele Chiron a cărui bătrîneţi le urmăream, — sîntem amîndoi Centauri

de munți, dar ce deosebite ne sînt obiceiurile! O, vezi, toată silința zilelor mele e de a căuta buruieni, iar tu eşti la fel ca muritorii ce, culegînd pe ape sau în codri bucăți din naiul frînt de zeul Pan, le-au încercat cu buzele. De atunci ei, insuflînd din rămăşițele zeului un duh neînfrînat sau poate căpătînd o tainică nebunie, pătrund prin pustietăți, se afundă în păduri, urmăresc apele, se înfrățesc cu munții, neliniştiți şi purtați de un imbold necunoscut. Iepele sălbatice din depărtata Sciție, încălecate de vînturi, nu sînt mai sperioase ca tine şi nici mai cu jale cînd crivățul le părăseşte în amurg. Cauți oare zeii, o, Macarie, obîrşia oamenilor şi a animalelor, sămînța focului obştesc? Dar bătrînul Ocean, părintele tuturora, îşi păstrează închise în sine tainele, şi Nimfele în juru-i învîrtesc cîntînd o veşnică horă, să acopere cu corul lor tot ce ar putea scăpa buzelor sale întredeschise de somn. Muritorii au ajuns uneori să mişte şi pe zei, prin virtute, şi primiră din mîna lor lira să vrăjească noroadele sau seminţe noi spre a le îmbogăți,— dar nimic din gura lor neîndurată.

„în tinerețea mea Apollo m-a aplecat către plante şi m-a învățat să le răpesc din vine sevele binefăcătoare. De atunci am păstrat cu credință lăcaşul vast al munților, neliniştit dar întorcîndu-mă mereu la cules de buruieni şi împărțind leacurile descoperite în ele. Vezi tu, de-aici, piscul pleşuv al muntelui Oeta? Alcide 1-a despuiat ca să-şi clădească rugul. O, Macarie, semizeii, copiii zeilor, întind blana leilor peste ruguri şi se mistuiesc pe culmea cea mai înaltă! Veninul pămîntului spurcă sîngele moştenit de la cei fără de moarte ! Şi noi, Centaurii zămisliți de cutezarea unui muritor din sîn alb de nour cu chip de zee, ce ajutor să aşteptăm oare de la Jupiter, el ce ne-a lovit cu trăznet pe părintele semintiei? Vulturul zeilor rupe veşnic măruntaiele faurului ce-a zămislit pe întîiul om. O, Macarie, oameni şi Centauri recunosc ca strămoşi pe acei ce au răpit privilegiul celor fără de moarte. Şi poate că tot ce se mişcă, în afară de zei, e doar un furtişag care li s-a făcut, doar o fărîmă uşoară din ființa lor răpită departe, ca o sămînță împinsă de suflarea atotputernică a soartei. Se spune că Egeu, tatăl lui Thezeu, ascunse sub greutatea unei stînci, la marginea mării, amintiri şi semne după care fiul său să-şi poată într-o zi recunoaşte neamul. Zei geloşi au îngropat şi ei undeva mărturii despre obîrşia tuturora; dar la țărmul cărui Ocean au rostogolit piatra ce le acoperă, o, Macarie !"

Iată înțelepciunea la care mă ridica marele Chiron! Ajuns la vîrsta din urmă, Centaurul lega în mintea sa sfaturile cele mai înalte. Trunchiul încă mîndru, i se cam teşia pe lîngă şolduri peste care, predomnitor, se apleca totuşi puțin, ca un stejar mihnit de vînturi, iar încă în putere mersu-i abia de resimțea pierderea anilor. Părea că mai păstrează rămăşițe din nemurirea hărăzită lui pe vremuri de Apollo, dar pe care o înapoiase zeului de mult.

în ce mă priveşte, o, Melampos, cobor în bătrînețe liniştit ca şi apusul zodiilor. Mai păstrez încă destulă cutezare să ajung în vîrf de stînci şi acolo zăbovesc privind la norii sălbatici şi sperioşi; stau şi mă uit cum răsar din zare Hyadele ploioase, Pleiadele şi înaltul Orion. Dat o recunosc, mă împuținez şi mă pierd repede, ca o zăpadă prinsă de ape, iar în curînd mă voi duce să mă fac una cu rîurile ce se scurg în sînul primitor al pămîntului.

4. *Bacanta*

Iată muntele despuiat de corurile ce-i cutreierau vîrfurile; fecioarele altarului, faclele, larma dumnezeiască au recăzut în văi; serbarea se destramă, tainele s-au reîntors în sînul zeilor. Sînt cea mai tinără dintre bacantele ce s-au suit pe muntele Chiteron. Corurile nu mă purtaseră încă pe culmi, căci legile sfinte îmi îndepărtau tinereţea şi-mi porunceau să împlinesc măsura timpurilor hărăzite spre'a intra în desfăşurarea solemnităţilor. în sfîrşit Orele, ascunsele doici, dar cărora li se cuvine atîta vreme ca să ne facă potrivite pentru zei, m-au aşezat printre bacante şi azi răsar din tainele ce mă învăluiră dintru început.

Pe cînd strîngeam anii ceruţi de legi, eram la fel cu tinerii pescari ce trăiesc pe marginea mărilor. în vîrful unei stînci, ei se arată un timp, cu braţele întinse spre ape şi trupul aplecat, ca un zeu gata să se scufunde din nou; dar'sufletul li se leagănă nehotărît în sînul muritor şi le înfrînă pornirea. In sfîrşit se năpustesc, şi s-a dus faima cîtorva reîntorsi încununaţi pe valuri. Astfel am rămas mult timp atîrnată peste taine; astfel m-am dat cu totul lor şi capul meu a răsărit iar, încununat şi rîurind în ape.

Bacchus, tinereţe veşnică, zeu adînc şi pretutindeni răspîndit, devreme ţi-am recunoscut semnele în sîn şi mi-am adunat toate silinţele ca să le închin dumnezeirii tale. M-am dus într-o zi spre răsăritul soarelui, în vremea cînd razele zeului împlinesc pîrgul poamelor şi adaugă cea de pe urmă însuşire muncilor pămînteşti. M-am urcat pe dealuri ca să mă dau în dar săgeţilor sale şi gata să-mi desfăşor pletele la cea dintîi geană de lumină tremurînd peste zări; căci ni se învaţă că părul cuprins de flăcările dimineţii se face mai rodnic şi primeşte o frumuseţe asemeni cu părul Dianei. Ochii mei prinseră capetele umbrelor ivite ce coborau iar sub pol. Cîteva semne cereşti, îndeplinind încet scăpătatul lor înspie valuri, mai arătau cerul aproape părăsit şi tăcerea lăsată de noapte stăpînea pe cîmpii. Dar precum, în răcoroasele văi ale Thesaliei, rîurile obişnuiesc să înalţe un răsuflet la fel cu norii şi care pluteşte pe ele, minunea suflării tale, o Bacchus! se răspîndise din sînul pămîntului, în vremea umbrelor, şi domnea la întoarcerea soarelui pe întinsele şesuri.

Zodiile ce se ridică, albe, cîştigă mai puţină strălucire intrînd în adîncimea nopţii, decît nu-mi creştea »în sîn viaţa, fie în putere, fie în splendoare, pe măsură ce mă afundam în cîmpii. Cînd îmi opream paşii pe înaltul dealurilor, mă clătinam ca şi chipul cioplit al zeilor in braţe de preoţi ce-1 ridică pînă pe soclul sfînt. Pieptul meu, adunînd duhul zeului întins pe cîmpie, se umpluse de o turburare care-mi iuţea paşii şi-mi mişca gîndurile ca pe nişte valuri înnebunite de vînt. Fără îndoială, la adăpostul acestei rătăciri, te-ai aruncat în sînu-mi, o Bacchus! căci zeii prind astfel neaşteptat mintea muritorilor, ca şi soarele care, dorind a pătrunde prin ramuri dese şi pline de iarbă, pune de i se deschide furtuna.

Apoi deodată veni Aello. Bacanta aceasta, fata lui Typhon, cel mai iute la mînie dintre toate vînturile, şi a unei ma^rae rătăcitoare prin munţii Thraciei, fusese crescută de nimfele acestor ţinuturi, în miezul peşterilor şi departe de toţi oamenii; căci zeii, o încredinţează rîurilor ce-şi întorc apele spre cele mai mari pustiuri, ori nimfelor ce locuiesc pădurile cele mai ferite, hrana copiilor ieşiţi din unirea lor cu fiicele firii sau ale muritorilor. Aello cobora din Sciţia unde se ridicase pînă la culmile munţilor Rifei, şi se ducea prin Grecia, stîrnind de pretutindeni fainele şi purtîndu-şi strigătele pe toţi munţii. Atinsese vîrsta cînd zeii, ca păstorii ce cirmuiesc apa pajiştilor, închid pîraiele care adapă tinereţea muritorilor. Deşi mai păstra mîndria unei vieţi pline de belşug, marginile, trebuia s-o recunoşti, începeau a seca, şi de altminteri obiceiul tainelor tulburase rînduiala frumuseţii sale, care arăta semne vădite de ofilire. Pletele ei, tot atît de dese ca şi pletele nopţii, îi rămîneau întinse pe umeri, chezăşie de puterea şi bogăţia darurilor primite de zei; dar, fie că ea le desfăşurase prea adeseori în vîrtejul vînturilor hiperboreene, fie că păstrase sub frunte munca vreunei soarte tăinuite, părul ei se veşteji înainte de vreme, întrecuse răul abia început al anilor. Privirile ei spuneau de îndată că pri-

miseră stăpînirea celor mai întinse moşii şi ale afunzimii cereşti; predomneau pururi şi se mişcau fără grabă, se întindeau mai bucuros spre acele ţărmuri ale spaţiului, unde sînt rînduite umbrele dumnezeieşti, ce primesc în ele tot ceea ce piere din zare.

Totuşi, în răstimpuri, privirea aceea largă şi atît depătrunzătoare se făcea nesigură, şi se rostogolea tulburată ca privirea vulturului în clipa cînd ochii lui resimt întîiele lovituri ale nopţii. Aello mai arăta şi ceva nestatornic în felul cum îşi purta paşii. Cînd umbla iuţindu-şi treptat fuga puternică şi uşoară pe care o lua de-a lungul rîurilor sau al pădurilor, cînd işi îndrepta mersul ca Latona căutînd în lunga sa pribegie un loc ferit spre a naşte zeii pe care îi purtase. Cîteodată iarăşi, după şovăiala paşilor ce căutau să se cumpănească şi după înfăţişarea capului obidit şi împovărat, s-ar fi spus că ea calcă pe fundul unui ocean. Iar cînd sînu-i, prin mijlocirea nopţii se rînduia în liniştea obştească, glasul îi ieşea dintre umbre, paşnic şi îndelung susţinut, ca şi cintecul Hesperidelor la capăt de mări.

Aello mă cuprinse în prietenia ei şi mă învăţă cu toată grija dăruită de zei muritorilor însemnaţi cu harul lor, şi pe care doresc să-i crească singuri. Ca tinerii Arcadieni, ce coboară cu zeul Pan în cele mai tăinuite păduri spre a afla de la el cum să-şi aşeze degetele pe fluiere sălbatice şi cum să culeagă în suflet geamătul trestiilor, eu umblam cu marea bacantă care, în fiece zi, îşi trăgea paşii către un loc ocolit. In aceste pustietăţi îşi dezlega graiul, şi eu îi ascultam vorbele luîndu-şi firul ca şi cum aş fi fost faţă la izvorul ascuns al unui rîu:

„Nimfele, ce domnesc în păduri, au plăcere, spunea ea, să trezească, pe ţărm de codru, miresme sau cîntece aşa de dulci încît trecătorul îşi curmă drumul şi se amăgeşte urmărindu-le în cele mai întunecate singurătăţi. O boare uşoară încurcă minţile străinului, tulburarea ce se ridică într-însul îi zăpăceşte hotărîrea paşilor şi, pe cînd înaintează asemenea cu semizeii cîmpeneşti ce poartă pururi vreo beţie prin vine, nimfele se bucură de o stăruitoare stăpînire peste mintea lor muritoare.

Dar Bacchus îşi descoperă îmbătarea răsuflării oricărei fiinţe şi chiar neamului nezdruncinat al zeilor. Suflarea-i pururi împrospătată cutreieră tot pămîntul, hrăneşte la capetele sale veşnica beţie a Oceanului şi, împinsă în văzduhul divin, poartă stele ce se rotesc neîncetat în jurul Polului neguros. Cînd în miezul nopţii, Saturn în somn răni pe Uranus, pămînt şi mări primiră cu sîngele răspîndrf o rodnicie nouă; întîiele fructe ce li s-au ivit au fost nimfele pe pămint şi Afrodita pe mări.

Bacchus, mereu oprit, ca şi aburii încropiţi fumegînd in sînul umed al Cybelei, păstrează căldura sîngelui la bătrîneţe, şi tot mai naşte coruri întregi de nimfe în desiş de păduri şi în spumă nemuritoare de ape.

Fluviile îşi duc traiul în palatele adînci ale pămîntului, lăcaşuri întinse şi răsunătoare, unde zei aplecaţi, priveghează naşterea izvorului şi pornirea apelor. Ei domnesc, cu urechea pururi hrănită de bogăţia bulboanelor şi cu ochiul legat de soarta undei lor. Dar nici adîncimea, nici starea de nepătruns a bolţilor nu pot răpi lui Bachus aceste divinităţi, căci nici o poartă nu i-a fost interzisă de destin. Fluviile se zbat pe patul lor şi aluviuni străvechi li se cutremură tulburi în urne".

O vară întreagă mă legasem de vîrful munţilor Pangei. Porniri nelămurite ce mă cuprind în fiecare an, cînd bucuriile pămîntului şi frumuseţea cîmpiilor nu se apropie, mă îndeamnă să sui iar lâ munte. Muritorii plăcuţi zeilor sau acei pe care i-au încercat prea multe dureri, au fost purtaţi şi rînduiţi printre semnele cerului: Maia, Cassiopeea, marele Chiron, Cynosura şi tristele Hyade au pornit pe calea tăcută a zodiilor. Călăuziţi de soartă, ei urcă pe tării şi coboară fără pas lăturalnic, nici opriri; şi desigur urmărirea unui mers ce se înalţă şi recade şi din'sine creşte iar, hotărăşte o stare de fericire fără margini sigure, cu ceva din monotonia drumului şi cu vraja de somn a macilor în ea. Doream ca umbletul lin, ce-l legam de rîpe de munţi, să nască în mine o stare la fel ca aceea pe care stelele d trag din perihelia lor, drumul meu purtîndu-mă spre înaltul muntelui, precum şi ele se ridică pe treptele nopţii. Dar rodul nu poate îndepărta pîrguirea ce-l aşteaptă; zilnic pămîntul îl pătrunde cu mai zorite daruri, a căror căldură mistuitoare i se înseamnă pe dinafară prin culori tot mai vii. Cuprinsă la fel şi aprinsă în sînu-mi, eram neputincioasă să alung sau să domolesc viaţa ce mi se lega. Paşii tîrzii, căutarea în păduri a unor adăposturi juruite acestor zeităţi mute şi atît de puternice prin linişti ce aţipesc cele mai aprige dureri; lungile popasuri

sub vînturi venite din apus, căderea soarelui odată împlinită, nici umbra golită a nopții, nici visele, nu puteau stăvili © singură clipă tăinuitele urmăriri a căror strădanie o suferea spiritul meu.

Mă înălțăm pînă la acea treaptă în munți, ce primeşte paşii nemuritorilor; căci unora din ei le place să cutreiere şire de culmi, ținîndu-şi mersul neclintit pe unduirile crestelor, iar alții, pe stîncile ce stăpînesc depărtarea, îşi petrec ceasurile scufundîndu-se în copaia văilor, adună acolo apropierile nopții sau privesc lung cum umbre şi visuri cuprind mințile omului. Ajunsă la uşa înălțimii, primii darurile nopții, liniştea şi soarele care potolesc pînă şi frămîntările iscate de zei. Dar popasul mi-a fost la fel cu al păsărilor prietene vîntului şi purtate neîncetat de vîltoarea-i. Cînd ele ascultă de umbră şi zborul şi-1 iau spre păduri, picioarele li se opresc pe ramuri care, străbătînd la cer, sînt lesne mişcate de suflările ce cutreieră noaptea; căci pînă şi în somn se bucură de răpirile vîntului şi doresc să le tremure penetul la cea mai uşoară adiere trezită în vîrf de codri. Astfel, chiar în odihnă, mintea îmi rămînea deschisă pentru duhul lui Bacchus. Sufletul său păstrează, răspîndindu-se, o măsură veşnică şi cuprinde orice se bucură de lumină; dar numai un număr mic de muritori, printr-un har al soartei, mai ştiu să-i cerceteze firul. El domneşte pînă la cel mai înalt pisc al Olympului şi trece prin sînul chiar al zeilor acoperiți de egidă sau îmbrăcați în straie de nepătruns. El răsună în fierul lovit mereu în jurul Cybiei şi îndrumă graiul Muzelor, care prin cîntec dezvăluie întreaga poveste a naşterii zeilor în măruntaiele umede ale pămîntului, în sînul nemărginit al nopții, sau în Oceanul care a hrănit pe atîți nemuritori.

Ivită din somn, îmi lăsam paşii să fie călăuziți de Ore. Ele îmi rînduiau mersul pe treptele zilei, şi mă roteam pe munte, legată de soare şi la fel cu umbra ce-şi împlineşte calea sortită în jurul stejarilor. Paşii cîtorva muritori le opriră zeii în vecinătate de ape, în adînc de păduri sau pe colină de deal. Neaşteptate rădăcini le-au purtat picioarele în țărînă şi toată viața ce cuprindeau **li** s-a întins în ramuri şi li s-a desfăcut în frunziş. Unii, legați de marginea apelor ațipite, păstrează **o** linişte sfmtă **şi** primesc în **zorii** zilei roiuri de vise ce-şi află adăpost în rămurişul lor întunecat. Alții, adăugați pădurilor lui Jupiter sau înălțați pe culmi sterpe, poartă creştet îmbătrînit şi sălbatic ce prinde toate vînturile şi opreşte mereu cîte o pasăre singuratică din acele băgate în seamă de muritori.

Soarta nu li se poate schimba, căci pămîntul divin îi ține şi sînt legați veşnic de hrana luată sinului său; dar aşa cum au fost dați nemişcării, tot mai pătrează cîte un gest tăinuit al firii lor dintîi. Anotimpurile să scadă sau să crească iar, ei rămîn ațintiți către soare; din tot ce mişcă pe lume, ei nu-1 mai zăresc decît pe el şi singur lui îi trimit ceea ce mai pot făuri cu urări nebuloase. Unii chiar, atît de puternică le e iubirea, îşi mînă desfăşurarea creşterii după drumul zeului şi întorc înspre trecerea sa bogăția lor de pe ramuri. Pe calea unde intram pe urmele zilei, mi-am văzut, încă în pline puteri, paşii slăbindu-şi iuțeala şi sfîrşind treptat într-o nemişcare deplină. La fel eram atunci cu muritorii înfrînți sub coajă şi opriți, în sînul puternic al pămîntului. Păstrată in odihnă primeam viața de la zei trecători, fără să dau un semn de mişcare şi cu brațele întoarse spre soare. Era pe la ceasul cel mai focos în strălucire al zilei: totul încremenea pe munte, sînul adînc al codrilor îşi oprea răsuflarea, flăcări rodnice rumeneau obrajii Cybelei şi Bacchus îşi purta beția pînă la temelia ostroavelor în Oceanul afund.

„Drumul soarelui în asfințit îmi îndrepta paşii spre piscurile cele mai înaintate către apus. Odată ce dispăruse zeul şi după ce lumina lăsată în urmă-i simțise întîiele umbre, sînul văilor şi tot întinsul cîmpiei îşi reluau încet-încet slobodă răsuflare. Păsările se înălțau peste păduri, cercetînd prin cer dacă vînturile îşi legaseră iar firul; dar aripile încă îmbătate prindeau greu un zbor clătinat şi plin de rătăciri. Un freamăt născut în creştet de codri mărturisea deşteptarea vînturilor, dar vîrfurile nu dădeau decît tremur uşor, fără să ajungă la cutremurarea ramului de chiparos din mîinile lui Pan, cînd zeul părăseşte corurile cărora le împrumută suflet în nopți prielnice: ritmul impetuos i se leagă de paşi şi îl întoarce, clătindu-se, sub codri adormiți. Ieşite din desimea ascunzişului, fiarele sălbatice veneau să culeagă pe culmi un aer mai viu: ochii le ardeau ca o flacără nouă, glasul năprasnic apusese în şoaptă şi mersul îndrăzneț în moleşeala de paşi.

între timp umbrele umpleau adîncul văilor; ele urcau spre mine dăruind, la tot ce răsuflă, somn şi visări; mă găseau în sfîrşit şi mă învăluiau, fără să mă pătrundă însă. Eu rămîneam neclintită şi vie sub apăsarea nopții; pe cînd, plin

de somn, pămîntul împărtăşea odihna mădularelor mele şi le dăruia nemişcării obşteşti, mintea mea veghea fără a fi lovită de lîncezeală. Era însufleţită de toate harurile răspîndite de zei în timpul zilei, vraja lor o înconjura şi viaţa nouă pe care o adusesem îi trimitea înflăcărate cugetări.

Calisto, căreia gelozia Junonei îi împrumutase un chip sălbatic, rătăci vreme îndelungată prin pustiuri. Dar Jupiter, ce o iubise, o scosese din codri spre a-i da tovarăşe stelele şi îi legă soarta de o odihnă de care nu se mai poate despărţi. Şi-a primit locuinţa în fundul tăriei înnegurate ce răspîndi forţele naturii, zeii şi oamenii, în măruntaiele Cybelei. Cerul rînduieşte în juru-i străvechile umbre şi o face să respire ceea ce mai păstrează el din obîrşiile vieţii, adăugîndu-le focul neobosit ce însufleţeşte universul cu razele sale. Pătrunsă de o veşnică beţie, Calisto se ţine aplecată pe Pol, pe cînd rînduiaîa întreagă a zodiilor se duce şi îşi coboară calea spre Ocean. La fel, noaptea, îmi păstram nemişcarea pe culmi, cu fruntea înfăşurată strîns în beţie ca în cununa de viţă şi poamă ce leagă de tîmpla lui Bacchus o tinereţe fără sfîrşit."

Aşa mă învăţa Aello prin povestea propriei sale soarte. Odată 'trezit să urmeze glasul ce-1 chema la cunoaşterea zeilor; cugetul meu nu se mai înapoie spre mulţimea unde îşi avusese întîiul sălaş: se îndepărtă urmîndu-şi călăuza către misterele cele mai puţin cercetate. Zilnic cuvîntul marei bacante se tot înălţa mai luminos în faţă-mi pe întunericul căii. Adesea muzele părăsesc jocul repede al corului ca să desfăşoare un mers lin în sînul nopţii. învelite în vălurile cele mai dese si îndreptîndu-se pe culmea munţilor, ele pornesc prin întuneric cîntece cereşti. Cuvîntul lui Aello trăgîndu-mă spre zei, înainta asemeni acelui glas de Muze purtat prin umbră. _ O peşteră deschisă pe cîmpii, culmile păstrate ultimelor lumini ale zilei, albia văilor celor mai rodnice, iată locurile unde Aello mă călăuzea cu înţeles. De multe ori vorbele ei ne ţineau treze pînă noaptea tîrziu şi atunci se depărta singură, lăsîndu-le să plutească înaintea mea, ca şi nimfele care legîndu-şi umedele vestminte de o ramură plecată, se reîntorc în taina sălaşului părăsit.

— Totuşi se apropiau misterele, ce trebuiau, în fine, să mă răpească în vîrtejul lor, dar cele dintîi tulburări ce le vestiră, în sînul bacantelor, depăşiră cu mult ceasul ce le

hotărîse ivirea. Fiecare din noi, după ce recunoscu în sine semnele trimise de zeu, de atunci se trase în sihăstrie, căci muritorii aleşi de zeităţi îşi ascund de îndată paşii şi se călăuzesc după dorinţe noi. Urmarăm fiecare clinul unde ne purta firul gîndirii. Asemeni cu Nimfele, fiicele Cerului şi Pămîntului, care din clipa naşterii se împărţiră pe la guri de izvoare prin tot alte întinderi de codru şi în tot locul unde Cybela îşi adunase semnele rodniciei, înclinările noastre se împrăştiară pe toate plaiurile ţării. Furăm îndreptăţite să ducem traiul zeilor legaţi să domnească peste elemente. Stăpîni pe fluvii, pe codri, pe văi fertile, ei se bucură privind viaţa ce li se îndrumă sub ochi. Dar în tot timpul acestui răgaz atent 'pe care îl duc, aplecaţi pe unde, viaţa lor lipsită de moarte ia înfăţişarea căderii monotone a apei şi firea lor pătrunde în elementele privite, ca un om surprins pe malul rîului de somn şi de vise şi a cărui haină alunecă în valuri. Orice bacantă se unea astfel cu cîte un loc pe care o soartă firească i-1 hotărîse. Aello răsări pe culmi de măguri şi îşi odihni îndelung capul pe sînul Pămîntului; parcă aştepta la fel cu Melampiu, fiul lui Amithaon, ca şarpele însemnat cu un mac să vină să i se înnoade în jurul tîmplelor. Hippothea, aşezată la răsăriri de izvoare, înlemni acolo; părul, pe care îl răspîndise, braţele-i în părăsire, privirele legate de goana apelor, totul trebuia să însemne legea soartei ce-i cuprinsese fiinţa. Paşii Plexaurei se afundară în păduri rămuroase. Cînd vreo oceanidă e atinsă de somn, pe cînd străbate mările, braţele ei se destind şi îşi fac patul pe valuri; şi-a părăsit cîrma călătoriei pentru undele nesigure. Plutitoare, de departe o crezi un om mort; dar în talazul ce o poartă ea e întinsă uşoară ca viaţa şi trupul ei doarme un somn însufleţit de Ocean. Aşa se arăta odihna Plexaurei pe pat de păduri. Oprită la marginea coborîşelor adînci, Telesto se apleca ţinîndu-şi braţele întinse spre văi, asemeni cu Ceres pe vîrful muntelui Etna, cînd zeiţa, înaintînd pînă în gura craterului, îşi aprinde torţa de molid la focul vulcanului.

Eu însă nu cunoşteam încă zeul; goneam despletită prin cîmpii, purtînd în fuga mea un şarpe ce nu putea fi cunoscut cu mîna, dar de care mă simţeam cutremurată toată. Ca o rază de soare, împletită în şerpuiri jur împrejurul unui muritor de către o putere de zei, nodurile sale mă-nlănţuiau cu o căldură ascunsă ce-mi îmboldea paşii ca un ţăpoi. Goneam

învinovățind pe Bacchus şi cu gîndul la valurile mării la care mă credeam ursită; dar zeul după scurtă vreme istovi paşii. Gata să mă prăbuşesc, imploram pămîntul ce dăruieşte odihna, cînd şarpele înmulțindu-şi nodurile, legă de sînu-mi o muşcătură lungă. Durerea nu pătrunsese pieptul meu sfîşiat, ci linişte se făcu şi mă lovi o lîncezeală ca şi cum şarpele şi-ar fi muiat colții în cupa Cybelei. în minte mi se înălță o flacără la fel de potolită ca lucirile hrănite în noapte pe un altar sălbatic ridicat zeităților din munți. Pînditoare şi odihnind ca o Nimfă din Nysa, ce strînge în brațe pe Bacchus copil, mă adăposteam prin peşteri pînă la ceasul cînd chiotul lui Aello vesti sosirea misterelor. Atunci mă ridicam pe urmele bacantei, ce păşea înainte ca Noaptea, cînd, cu capul întors să cheme umbrele, ea se îndreaptă către apus...

JULES TELLIER

5. *Ospățul*

La masa lui Platone, cînd toți la rîndul lor
— Cu cupa-n mîini, departe de gloatele profane
Diothima, Agathon, Socrat, Aristofane,
Vorbit-au pe-ndelete şi cumpătat, de-amor...

Apare ca un rege cu-alai fermecător
De flaute şi fete în rochii diafane
Aproape beat, sub floarea cununei sale vane,
Alcibiade tînăr, frumos ca raza-n zbor.

— Viața mea e-ospățul ce trist se prelungise,
Şi singur, printre oaspeți ce-au ațipit ca-n vise
Deschid şi plimb privirea-mi în jurul meu mirat;

Pe perne frunți căzute greoi, oriunde caut.
Vedea-voi cum se arată, de roze-ncununat,
Alcibiade printre suspinele de flaut?

CHARLES BAUDELAIRE

Din FLORILE RĂULUI

6. *Mi-e dragă amintirea*

Mi-e dragă amintirea acestor vremuri goale,
Cînd pe statui Apollo da auriri astrale.
Pe-atunci bărbat, femeie, agili la fel, plăceri
Gustau făr'-de minciună şi fără de dureri.
De dor fierbinte, cerul îi mîngîia pe spate
Dînd trupului lor nobil deplină sănătate.
Cybela-mbelşugată pe-atunci de iodul ei,
Uşor purtîndu-şi pruncii, nu îi găsea prea grei,
Ci împărțea — lupoaică — o dragoste comună,
O lume alăptînd-o din plin la țîța-i brună.
Sta omul drept, puternic şi mîndru-adevărat
De frumusețea care-1 făcuse împărat,
Rod pur de orice pată, lipsit de piei brumate,
A cărui cărnuri fragezi şi tari se cer muşcate.

Dar cînd Poetul astăzi doreşte-nfăptuirea
înaltor începuturi, lăsîndu-şi iar privirea
Pe om în goliciune şi pe muierea goală,
El simte-n suflet rece că suie neguri, pală,
în fața ăstui negru tablou îngrozitor.
O, monştri hîzi plîngirdu-şi zadarnic haina lor!
Ciuntite trunchiuri! busturi ca măştile, teşite!
Biete trupuri strîmbe, burtoase, fleşcăite,
Pe care zeul Muncii, senin şi auster,
Copii, îi înfăşase în faşa lui de fier!

Voi, palide neveste ca luminări de ceară,
Mîncate şi hrănite de vițiu, tu, fecioară,
Tîrînd păcatul mamei, ereditar blestem —
Şi toată urîția lăuzelor ce gem!
Avem, e drept, noi nații acuma-n agonie,
Mîndrii necunoscute la vechea seminție:
Obraz ros pin' la oase de cancerul iubirii
Şi frumuseți, aş spune, asemeni ofilirii;
Dar ce-au găsit cu trudă grea muzele firave,
Nicicînd n-o pune piedici ca rasele bolnave
S-aducă tinereții adînca lor slăvire,
— Prea sfintei tinerețe cu frunte de uimire,
Cu limpeziri în ochiul ei clar, de apă-vie,
împrăştiind pe toate în drumu-i, făr'-să ştie,
Ca pasărea şi floarea şi cerul de azur,
Miresmele, cîntarea şi dulcile călduri!

7. *Farurile*

Rubens, rîu de uitare, grădină-n lenevire
Şi pernă de sîn proaspăt pe care n-oi iubi,
Dar unde viața curge mereu în izvorire,
Ca vîntul în văzduhuri şi apa-n ape vii;

Da Vinci, umbră peste oglinzile profunde,
în care îngeri tineri zîmbesc în noapte blînd,
Acoperiți de taine, în țara sumbră, unde
Stau pinii şi ghețarii o zare închizînd;

Rembrandt, spital de jale cu murmure şiroaie,
— Crucificatu-n piatră doar el 1-a-mpodobit —
Şi unde plînsul rugii se-nalță din gunoaie,
De-o rază, brusc, de soare iernatic sfredelit;

Michel-Angel, cîmpie cu umbră herculeană
Şi de Christos alături — 'nălțîndu-şi chipul drept,
Puternică nălucă, în seara diafană,
Rupînd cu mîini întinse lung giulgiu de pe piept;

Obrăznicii de faun, grosolănii de luptă,
Tu care frumusețe lichelelor lăsaşi,
înaltă conştiință, orgoliu, față suptă,
Prget, un melancolic stăpîn peste ocnaşi;

Wattcau eşti carnavalul în care-îndrăgostiții,
Ca fluturi se perindă pe aripi de luciri,
Decoruri luminoase — uşor înnebuniții
îşi zvîrle nebunia prin baluri şi sclipiri;

Goya, coşmaruri pline de groaznice răsco ale,
De fetuşi fierți în zeamă în mijloc de sabat,
De babe la oglindă şi de copile goale,
Ce-şi trag ciorapi pe pulpe pîndiți de Necurat;

Şi Delacroix, lac roşu şi plin de răii îngeri,
Pe care-atîrnă umbră de codru cu brazi verzi
Şi unde, sub cer negru, fanfarele de plîngeri
Ca-n muzica lui Weber, în geamăt lung, le pierzi;

Afurisiri, blesteme, suspin, extaz fierbinte,
Şi strigăte şi plîngeri şi Te Deum deplin,
Ecoul lor răsună din mii de labirinte;
în inimi muritoare sînt opiul divin!

Chemarea e strigată de mii de sentinele,
E ordinul ce trece mărit de mii de ori,
E farul ce scînteie pe mii de citadele,
în rătăciri de codru, e glas de vînători!

Căci e, desigur, Doamne, deplina mărturie
A demnității noastre, ce-n suflete ne-o legi,
Aceste plînsuri care din veac în veac învie
Şi vin ca să se stingă pe țărmul tău de veci!

8. *Muza bolnavă*

O, Muza mea sărmană, răspunde-mi, ce-ai tu azi?
Stau ochii tăi în cearcăn de viziuni nocturne,
Şi văd cum ţi se-adună, răsfrînte în obraz,
Sminteala ca şi spaima, şi reci şi taciturne.

Trandafiriu silfidul şi vînătul strigoi
Cînd groaza, cînd amorul ţi l-au vărsat din urne?
Coşmarul — domn despotic — cu pumnii amîndoi
Te trase în viitoarea uitatelor Minturne?

Aş vrea, lăsînd prin aer parfum de sănătate,
Ca sînul tău să bată de gînduri înălţate,
Şi ritmic să-ţi pulseze tot sîngele creştin

Ca sunete scandate de versul vechi şi plin,
în care, pe rînd, domneşte părintele cîntării,
Phoeb şi Pan cel mare, stăpîn pe graiul zării.

9. *Muza venală*

O, Muza mea iubită, îndrăgostind palate,
O să ai, tu, cînd vîntul Ghenarul şi-o purta,
Cînd negre griji şi-omături la tine-or înnopta,
Cămin să-ţi încălzească picioarele-ngheţate?

O să-ţi învie umeri de marmure pătate
La razele pătrunse prin oblonirea grea?
în punga mai uscată ca însăţi gura ta,
O să aduni, tu, aur din boltile-nstelate?

Ca să cîştigi o pîine, îţi trebuie să-apari
Ca un diac ce-nalţă cădelniţi la altar,
Psalmodiind litanii în care n-ai crezut,

Sau să-ţi arăţi, paiaţă lihnind de nemîncare,
Hazlia strîmbătură cu plîns necunoscut,
De rîs să-si salte burta mulţimile murdare.

10. *Monahul păcătos*

7 Bătrînele lăcaşuri pe zidurile mari
Puneau în zugrăveală Sfinţiri adevărate;
îşi încălzeau la ele credinţa, inimi tari,
Topindu-şi gheaţa prinsă de austeritate.

Pe cînd da Domnul floare la ţarini semănate,
Monahi vestiţi, ce astăzi nu-i afli-n hronicari,
Luînd drept loc de muncă mormintele săpate,
Slăveau cu simplu cuget, smerit, al Morţii har.

— Mi-e sufletul mormîntul în care, pustnic rău,
De-o veşnicie umblu şi locuiesc mereu;
Nimic nu-mpodobeşte pe ziduri mînăstirea.

Monahule nevrednic! putea-voi să mai fac
Din trista-nfăţişare a duhului sărac
Ca lucrul mîinii mele să-mi bucure privirea?

11. *Nenorocul*

7 Povară aşa grea să sui,
Sisif, îmi trebuie-ndrăzneaiă!
Deşi la muncă n-am tocmeală,
E lungă Arta şi Timp nu-i.

Fugind de gropile slăvite,
Spre-un cimitir necunoscut,
Pe darabane învelite,
îmi bate inima tăcut.

— Atîtea pietre nestemate
Prin întuneric dorm uitate
De fier şi sonde, colo-n stînci.

Atîtea flori dau fără vrere
Miresme tainice-n plăcere
Pustietăţilor adînci.

12. *Viața anterioară*

Mult timp am stat sub paza porticului înalt,
Ce scînteia de focul luminilor marine,
Sub marile coloane de maiestate pline,
Asemeni în amurguri cu peşteri de bazalt.

Talazuri, purtînd chipul tăriilor senine,
Amestecau solemne, în misticul lor fald,
Atotputernicia unui acord mai cald,
Cu seara oglindită pe mări şi pe coline.

Acolo mi-am dus traiul în voluptate calma,
înconjurat de valuri, de-azur şi de splendori —
Şi sclave, parfumate din tălpi la subțiori,

îmi răcoriră fruntea cu frunze largi de palmă,
Avînd unica țintă să scormone adine
Durerea rarei taine ce mă făcea să plîng!

13. *Pedeapsa trufiei*

Pe-acele vremi vrăjite, pe cînd Teologia
Da flori cu toată seva şi toată energia,
O bună zi, se spune, un doctor din cei mari,
— Cum siluise inimi de nepăsare tari,
Cum frămîntase neagra lor ocnă de otravă;
Şi după ce ajunse la vămile de slavă,
Pe-un straniu drum de suflet, chiar lui necunoscut,
Pe unde duhuri limpezi doar ele de-au trecut,
— Ca unul ce suise prea sus, cu spaimă vie
Striga, purtîndu-1 astfel satanica trufie:
„Isuse mic, Isuse! sus te-am împins degrabă!
Dar de-aş fi vrut năvala s-o dau la partea slabă
A zalelor, ruşinea, nu slava ți-o prezic,
Ai fi lepădătură de rîs şi de nimic!"

Gîndirea lui în clipa aceea-1 părăsi.
Văpaia ei de soare în văluri se-adumbri;
Rostogolită-n haos îi fu înțelepciunea,
Un templu-odinioară, ce-şi închega minunea,
Sub ale cărui boite luciseră domnii.
Şi noapte şi tăcere în el se prelungi,
Ca-ntr-un cavou ce şade pustiu şi fără cheie.

Ursit de-atunci pe stradă cu bestiile să steie,
Cum, fără să mai vadă ceva, mergea pe cîmp,
Nemaiştiind de-i vară sau iarnă iar, mai timp,
Mai putred ca o zdreanță, urît şi inutil,
Trecea sub huiduială şi rîset de copil.

I te

14. *Giuvaierurile*

Prea draga era goală şi, cunoscîndu-mi dorul,
Pe ea lăsase numai brățările să sune;
Părea sub grea podoabă, privind învingătorul,
O sclavă marocană în zilele ei bune.

Cînd zvîrlă jocu-i clinchet zglobiu în veselie,
Această lume-n luciu de piatră şi metal
Mă-ncîntă, mă răpeşte; iubesc la nebunie
Tot ce topeşte cîntec şi rază-n mod egal.

Sta deci întinsă, leneş lăsîndu-se-ndrăgită,
Cu mulțumire-n perini de pe divan zîmbea
Iubirii mele — mare adîncă, repezită
înspre faleza-i naltă, de-acuma către ea.

Nepărăsindu-mi ochii, ca tigrul subjugat,
C-un aer vag, în visu-i, cerca tot alte poze,
Şi gestul de candoare de-un lubric dor legat
Da farmec nou acestor străvechi metamorfoze..

Şi brațele, piciorul şi coapsele ei line,
Cu unduiri de lebezi şi lustru de ulei.

Le cîntăreau în treacăt privirile-mi senine;
Şi pmtecul şi sinii, ciorchini din via ei,

Veneau, mai dulci ispite ca îngeri de prihană,
Să turbure odihna ce-n suflet mi-a fost scut,
Şi ca s-o prăbuşească din stînca suverană
Pe care, solitară şi calmă, a şezut.

Mi se-arătau, unite de-o linie ciudată,
Cosița Antiopei şi bustul de băiat —
Sub zveltul tors sta şoldul în curbă tot mai lată,
Superb lucindu-i fardul pe-obrazul ei bronzat,

— Şi lampa pe lungi umbre sfîrşind acum să moară,
Cum în odaie vatra mai pîlpîia din jar,
De cîte ori lumina da un oftat de pară,
Acoperea cu sînge un trup de chihlibar!

15. *Masca*

Statuie alegorică în gustul Renaşterii

; *Lui Ernest Cristophe, sculptor*

Priveşte lung comoara de grații florentine;
în unduirea unui trup plin şi musculos
Puterea, Eleganța răsar, surori divine.
Femeia, o statuie cu har miraculos,
Dumnezeiască-n vlagă, gingaşă şi subțire,
Făcută să domnească în patul somptuos,
'Să farmece prelații şi prinți de-naltă fire.

— Te uită la surîsul fin şi voluptuos:
încrederea de sine extaz i-a-ntipărit;
Privirea asta falsă şi galeş sfidătoare;
Obrazul ăsta fraged, de văluri învelit,
Din care orice linii proclamă-nvingătoare:
„Mă strigă Voluptatea şi-Amoru-mi dă cununi!"
Pe fața hărăzită cu atît de mari mîndrețe,
Ce vrăji răscolitoare cu ochii tăi aduni!
Dar s-ocolim pe-aproape această frumusețe.

Afurisită artă! uimire, vis fatal!
Desăvîrşita formă, ce cheamă fericirea,
în sus se isprăveşte c-un monstru bicefal!

Ba n u ! E doar o mască, decor ce ne înşeală,
Obrazul de lumină e o schimonoseală,
Şi iată cît de groaznic crispate în neştire
Şi capul ei aievea şi frunte-adevărată,
Ce sub o falsă faţă rămîne răsturnată.
— Sărmană frumuseţe! măreaţa gîrlă grea
De plîngeri se sfîrşeşte în sufletu-mi amar;
Minciuna ta mă-mbată şi inima îmi bea
Din apele Durerii ce-n ochii tăi apar f

— Dar de ce plînge? Dînsa, perfecţiunea rară
Ce-ar frînge sub picioare tot neamul omenesc,
Ce boală tainic roade din trupul tineresc?

— Nebumile, ea plînge ţi ziua de-odinioară!
Şi traiul ei de astăzi! Dar ce o înfioară
Mai mult, din albii umeri pîn'la genunchii goi,
E, vai! e că şi mîine o să trăiască îară,
Şi mîine şi poimîine şi-ntrtma! — ca şi noi!

16. *Te-ador asemeni*

Te-ador asemeni vastei bolţi nocturne.
Vas de tristeţe, mare taciturnă,
Şi te iubesc, frumoaso, cu-atît mai mult că pieri,
Că îmi apari în noapte drept tainic giuvaier,
Că-n rîset depărtarea o ştii statornici
Ce-îmi desparte braţul de-albastrele stihii.

Şi mă avînt la luptă şi dau asalte-n nori,
Cum dă pe un cadavru un roi de viennişori,
Şi îndrăgesc, o fiară, crudă nemiloasa,
Chiar şi râceala-n care îm pari şi mai frumoasă!

17. *Ți-ai pune universul*

Ți-ai pune universul, întreg în bătătură,
Femeie fără milă, spurcată creatură!
Ca să-ți încerci, tu, dinții la jocul ăsta rar,
O inimă îți trebuie, tot zilnic, în hambar.
Stau ochii tăi aprinșii ca geamuri de dughene,
Ca torțe de petreceri îți ard cumplit sub gene,
Se bucură obraznic de-o forță de-mprumut,
Făr'să cunoască mîndra privire ce-au ținut.

Mașină surdă, oarbă și în cruzimi bogată !
Unealtă nimerită, de sînge adăpată,
Cum nu te prinde scîrba și cum n-ai văzut," tu,
Că-n mii de-oglinzi vrăjirea-ți păli și se pierdu?
Păcaturi mari, din care mai crezi că-ți vine-o faimă,
Nicicînd nu te făcură să dai-napoi cu spaimă,
Cînd ai zărit că firea, urmând ascunsu-i țel,
De tine se slujește muiere rea, la fel
Cu animalul josnic—un geniu ca să-nvie?

Mărime noroioasă, cerească mîrșăvie!

18. *Cum stam în noapte*

Cum stam în noapte lîngă o groaznică Ebree
Cum șed două cadavre pe-un singur așternut,
Mă prinse dor, alături de acest corp vîndut,
De trista frumusețe ce-n brațe n-o să-mi stee.

Vedeam cu-nchipuirea iar măreția dragă
Și ochiul ei puternic, cu farmec înarmat,
Și părul ce-i făcuse un coif îmbălsămat,
A căror amintire îmi dau amor și vlagă.

Cu ce smerenie trupul ți-aș săruta pe veci
Din talpa răcoroasă la pletele cernite,
Desfășurînd comoara de răsfățări iubite,

De ai putea, regină prea crudă ! doar o seară,
Storcind din ochi de piatră o lacrimă ușoară,
Să adumbrești splendoarea pupilei tale reci.

19. *Duellum*

Doi luptători se-aruncă unul într-altul; şocul
A împroşcat prin aer luciri de spadă, sînge.
— Acest război cu clinchet de-oţel ce-n scut se frînge,
E joc de tinereţe cu-amorul şi norocul.

Sînt gladiile rupte! cu tinereţea frîntă,
Iubita mea! Dar dinţii, dar unghiile-ascuţite,
Mi le răzbună; astfel pumnale se împlîntă.
— O, rod nebun din inimi adînc de dor rănite!

Prin rîpi în care rîşii şi pardosii statură,
S-au prăvălit eroii cu patimă-ncleştaţi,
Să-şi înflorească pielea prin mărăcini uscaţi.

— Prăpastia e iadul! Şi fără remuşcări,
Cu mine, amazoană sălbatică, să-1 sări,
Rostogolind prin veacuri aprinsa noastră ură!

20. *Semfer eadem*

Spuneai: „De unde vine această stranie jale,
Urcînd cum urcă marea pe ţărmul domnitor?'
—Cînd sufletul îşi strînge în noi viile sale,
Să mai trăieşti păcat e! O află toţi uşor.

O suferinţă simplă şi nemisterioasă
E ca şi rîsu-ţi vesel deobşte cunoscut.
Nu cerceta zadarnic, zglobie curioasă,
Deşi ţi-e dulce glasul, mai bine-ai fi tăcut.

Să taci, neştiutoareo! tu, inimă răpită!
Copilărească buză! Nu Viaţa cu ispită,
Ci Moartea ne tot ţine cu finele-i antene.

Mă lasă, lasă-mi dorul swb farmec mincinos
în ochii tăi să intre ca într-un vis frumos,
Şi lung să dormiteze umbrit de negre gene.

21. *Zori spirituale*

Cînd la stricați, prin geamuri, dau zori de aur veste
Şi au pătruns alături de Idealul dur,
Prin jocul răzbunării şi-al tainei dimprejur,
în bestia-ațipită un înger se iveşte.

Stau Slăvi Spirituale — necucerit azur —
Deasupra celui care în lanț de vis tînjeşte,
Adînc deschid prăpăstii, sorbindu-1 îngereşte.
La fel, Zeiță dragă, Ființă de dor pur,

Prin fumul ce-1 lăsară păcatele-n moloz,
Obrazul tău răsare şi limpede şi roz,
Jucîndu-se sub ochii-mi în chip de amintire.

Şi-au înnegrit la soare feştila, luminări;
Năluca ta e soare izbăvitor de zări,
Tu, suflet clar şi rază cu veşnică lucire!

22. *Otrava*

Să-mbrace ştie vinul speluncile murdare
în strai de vis, strălucitor,
Şi-naltă porți boltite şi arcuri tari, uşor,
în roşul aur din pahare,
Ca soarele ce-apune pe cerul plin de nori.

Şi opiul măreşte ce-i fără de hotare,
Tot întinzînd nemărginiri.
El vremii şi plăcerii le stoarce adînciri;
Cu-ntunecată nepăsare
încarcă inimi peste daraua de iubiri.

Dar ele n-au puterea ce-o are doar veninul
Din ochii tăi, din ochii verzi,
Lac unde-n tremur chipu-mi stînd răsturnat, îl pierzi.
Cînd visul meu, seninul,
Amar şi-adapă turma în apele lor verzi.

Dar ele nu-s asemeni cu vraja ta grozavă,
Cu-al tău sărut muşcînd cumplit,
Ce-neacă în uitare un suflet cătrănit,
Şi-n valuri revărsînd otravă,
Pînă-n limanul morții mi l-au rostogolit!

23. *Pisoiul*

în creieru-mi se plimbă-n voie
Precum ar face-o-n tinda sa,
Pisoi frumos ce bun cu noi e.
Cînd miaună 1-auzi abia,

Atît de blînd e zvonu-i; tare
Să-i fie glasul său uşor,
E cald şi adîncime are,
Păstrînd un ce fermecător.

Un glas cu clarul picurat
Mi-ajunge-n suflet de cerneală,
Mă umple ca un vers scandat,
Mă bucură ca o beteală.

Adoarme jalea mea fierbinte
Şi poartă-n el extaze-adînci;
Nu buchiile ce-n cap le strîngi
Le vrea, nu-i trebuie cuvinte.

Nu tremură mai sfînt arcuş
Pe inima-mi, întinsă strună,

Nici peste coarde-n lunecuş
Mai dulce-acordurile sună,

Ca glasul tău misterios,
Pisoi serafic plin de plîngeri,
în care totul ca la îngeri
E vis subtil şi-armonios !

Din blana-i brună sau roşcată
Ieşind aşa parfum simţeam
Că eram balsam tot, cînd am
Atins-o dulce doar o dată.

E duhul locului şi-al meu;
El judecă, inspiră, ştie
Orice se-ntîmplă în domnie;
E poate zînă, poate zeu?

Cînd ochiul spre pisoiul drag,
Ca de magnet legat, revine
Şi cînd întorc acum în mine
Priviri ce tainele atrag,

Zăresc în noaptea mea uimit
Cum ard pupilele lui pale,
Fanare verzi şi vii opale,
Fixîndu-mă necontenit.

24. *Frumoasă navă*

Să-ți povestesc mi-e vrerea, mlădie vrăjitoare,
De harurile-ți multe, ca tinerețea-n floare;
Voi spune frumusețea ta,
în care dimineața cu-amiaza se topea.

Cînd vîntul tu îl mături cu rochia ta largă,
Pari o frumoasă navă ce-n larg voind să meargă
își leagănă pînzișul plin
în ritmul mării molcom și lenevos și lin.

Pe gîtul tău, rotundul, pe umeri grăsulii,
Se-mpâunează capul cu grații grijulii;
Și în triumf cu ochii reci
îți vezi de drum, copilă, și maiestuoasă treci.

Să-ți povestesc mi-e vrerea, mlădie vrăjitoare,
De harurile-ți multe, ***ci*** tinerețea-n floare;
Voi spune frumusețea ta,
în care dimineața cu-amiaza se topea.

Ți-e pieptul ce se-mpinge obraznic sub mătase,
Sînt sînii tăi, în slavă, dulapuri prea frumoase,
Al căror lemn bombat și clar
Ca scutul, prinde-n fugă al fulgerelor dar;

Sînt scuturi sfidătoare cu vîrfuri purpurii,
Dulapuri cu dulci taine, belșug de bucurii,
Cu vin de preț și cu parfum
Ce inimă și creier le-aruncă-n vis nebun!

Cînd vîntul tu îl mături cu rochia ta largă,
Pari o frumoasă navă ce-n larg voind să meargă
își leagănă pînzișul plin
în ritmul mării molcom și lenevos și lin.

Puternicele pulpe, sub unduiri de fustă,
îmi chinuie dorința ascunsă și se-ncrustă
Ca două iele care fac
Să fiarbă filtre negre într-un cazan de drac.

Cu brațele ai frînge în joacă pe herculi;
Sînt șerpilor gigantici strălucitori emuli,
Făcuți să-1 strîngă îndîrjit
Să-ți tipărească-n suflet pe veci, pe-al tău iubit.

Pe gîtul tău, rotundul, pe umeri grăsulii,
Se-mpăuhează capul cu grații grijulii;
Și în triumf cu ochii reci
îți vezi de drum, copilă, și maiestuoasă treci.

25. *îndemn la călătorie*

Copilă, sora mea,
Visează dragostea
Să mă urmezi în pribegie!
Iubirea s-o ştim,
Să iubim, să murim
In țara asemenea ție!
Razele şiroaie
Din ceruri cu ploaie,
Mi-încîntă-adormitor gîndirea
Cu farmece-ascunse
De lacrimi pătrunse
Cu care mi-ai mințit privirea.

Acolo, frumoase şi-n ordine, toate
Sînt lux, linişte şi voluptate.

Mobile-nvechite
De ani lustruite
Ne-ar împodobi hotarul;
Florile prea rare
Mireasma lor tare
Unind-o cu chihlimbarul,
Tavane bogate,
Oglinzi înşirate,

Splendorile orientale,
Totul ar şopti
Tainic inimii
Graiul dulce-al țării sale.

Acolo, frumoase şi-n ordine, toate
Sînt lux, linişte şi voluptate.

Pe canalul mort
Dorm bărcile-n port
Visînd pe mări cărarea spumii;
Să nu-ți vrea nimic
Dorul cel mai mic
Au venit din fundul lumii.
— Sorii ce apun
Pe cîmpie pun
Pe canaluri, pe grădină,
Raze aurii;
Lumea adormi
în fierbintea lor lumină.

Acolo, frumoase şi-n ordine, toate
Sînt lux, linişte şi voluptate.

26. *Ireparabilul*

Se poate să înăbuşi bătrîna Remuşcare,
Ce zvîrcolindu-se se-agită,
Stînd vierme în cadavru, din noi trăgînd mîncare,
Stînd pe gorun, omidă?
Se poate să înăbuşi bătrîna Remuşcare?

g în care filtru, în ce vin, în ce tizană,
Duşmanul vechi l-om îneca,
Mai lacom în distrugeri ca orice curtezană^
Mai răbdător ca furnica?
în care filtru? — în ce vin? — în ce tizană?

Zi-i, mîndră vrăjitoare, o! spune-i, dac-o ştii,
Lui, prins de-o spaimă mai grozavă
Ca omul stînd, pe moarte, strivit de leşuri mii,
Lovit de-a cailor potcoavă,
Zi-i, mîndră vrăjitoare, o! spune-i, dac-o ştii,

Lui, care dă să moară, cînd lupul îl miroase,
Cînd corbi pîndesc cu cioc flămînd,
înfrîntului! de trebuie nădejdea lui s-o lase
Să-şi aibă cruce şi mormînt;
Sărmanului pe moarte, cînd lupul îl miroase!

Poţi da lumină-n ceruri de glod şi de cerneală?
Poţi tu să rupi întunecimi,
Ce n-au nici zori, nici seară, cleioase ca o zmoală,
în care stele nu mai ştim?
Poţi da lumină-n ceruri de glod şi de cerneală?

Nădejdea care arde în geam, la drumul mare,
Suflată, stinsă e pe veci!
N-ai lună şi n-ai rază să-ţi afli de culcare,
Drumeţ pribeag prin pîcle reci!
Satana stinse totul în han, la drumul mare!

Iubeşti tu blestemaţii, prea dulce vrăjitoare?
Cunoşti statornicul îndemn?
Cunoşti tu Remuşcarea, cu-otravă-n săgetare,
Ce inima ne-o ia drept semn?
Iubeşti tu blestemaţii, prea dulce vrăjitoare?

Tot sufletul meu şubred, cu dinţii-Afurisitul,
Ireparabilul mi-1 roade,
Şi destrămarea lentă, lovind cum dă termitul,
La temelia casei şade.
Tot sufletul meu şubred îl roade-Afurisitul'.

II

Văzui cîndva, în fundul teatrului banal
Arzînd cu-orchostra lui sonoră,

O zînă cum aprinde pe cerul infernal
În flăcări vrăji de auroră;
Văzui cîndva, în fundul teatrului banal

Un chip, dar numai aur, mătase şi lumină,
Zdrobind Satana la pămînt;
Dar sufletu-mi în care extazul n-o să vină,
E un teatru aşteptînd
Mereu, mereu zadarnic, Ființa de lumină!

27. *De vorbă*

Eşti cer de toamnă, mîndru şi limpede şi roz !
Dar întristarea urca în mine ca o mare,
Şi-mi lasă, cînd se scurge, pe buză drept moloz,
Mîlită amintire, însisipări amare.

— Iți lunecă zadarnic pe sinu-mi mîna ta;
Prieteno, ce cată e-un loc pustiu, în care
Şi dintele şi gheara femeia îşi juca.
Nu-mi scormoni în suflet; din el s-au hrănit fiare.

Mi-e inima palatul de gloată veştejit;
Se-ncaieră acolo şi beau şi se ucid!
— Pluteşte o mireasmă pe umerile-ți goale !...

O, Frumusețe-n suflet, flagel ne-nduplecat!
Gu ochii de jăratec, ca Mlciuri triumfale,
Carbonizează zdreanță ce fiarele-au cruțat'.

28. *Unei Creole*

în țara cu miresme și mîngîieri de sqare,
Am cunoscut sub leasă de arbori purpurii,
De unde pică lenea pe gene-n tremurare,
O nobilă creolă cu nuri ce nu-i poți ști.

E cald și pal obrazul ei; bruna vrăjitoare
Păstrează-n port mărire și mlădieri domnești;
Și mîndră ca Diana pășind la vînătoare,
Zîmbește cu ochi siguri și calmi cînd o privești.

Dacă ai merge, Doamnă, în țările slăvite,
Pe țărmurile Senei și Loarei înverzite,
Frumoasă, demnă numai de feudali pereți,

Ai face ca în taină de tinără umbrire,
Sonete să-ncolțească în inimi de poeți,
Ce s-ar tîrî ca negri robiți de-a ta privire.

29. *Sonet de toamnă*

Spun ochii tăi cei limpezi, mai clari ca un cristal:
„Amant ciudat, ce afli în mine să te-mbate?"
— Fii dulce și tăcută! Un dor, rănit de toate,
Afară de-o candoare străbună de-animal,

Nu vrea să-ți dezvelească secretul infernal,
O, tu, ce-mi legeni somnul cu mîini îmbelșugate,
Nici basmele lui negre în flacără turnate.
Urăsc la fel și patimi și vis spiritual!

Să ne iubim alene. Amorul din gheretă,
întunecat, pîndește cu arcul său fatal.
Cunosc orice unealtă din vechiu-i arsenal;

Sminteli, omor și groază! — Tu, albă margaretă!
Ca mine nu ești oare amurg autumnal,
O, palida mea, blîndă și rece, Margaretă?

30. *Ruga unui păgîn*

Ah! flăcările nu-ți opri;
în inimă să-mi laşi căldură,
O, voluptate! o, tortură!
Diva! supplicem exaudi!

Zeiță-n aer răspîndită,
Văpaia-ți din pămînt mă cheamă!
înalță-mi vlaga umilită,
Ce-ti dă un cintec de aramă.

Fii, voluptate, doamnă-n noi!
Şi masca de sirenă pune,
De carne sau de catifea;

Ori varsă-mi adormire grea
în vinuri mistice, străbune,
O, voluptate, zvelt strigoi!

31. *Vestitorul*

Tot omul demn de acest nume
Un şarpe galben poartă-n sîn.
S-a-ncolăcit, ca-n tron, stăpîn;
Cînd spune: „Vreau!", el: „Nu" îi spune.

Dă-ți ochii în privirea fixă
De Satiresă sau de Nixă,
Spun dinții: „Datoria cheamă!"

Copii ori pomi înseminţează,
Poem sau marmură sculptează,
Spun dinții: „Vei muri, ia seamă!"

Şi orice face, orice speră,
Nu are omul clipă vie,
Ca prevestire să nu-i vie
De la năstruşnica viperă.

32. *Răzvrătitul*

întărîtat tm înger din cer ca şoimul vine,
Cu pumnul său îl prinde de plete pe păgîn,
Şi spune, scuturîndu-1: „Cunoaşte legea bine!
(Căci eu sînt bunu-ți înger, auzi?) îți sînt stăpîn!

Vei îndrăgi, o află, făr'să te strîmbi zadarnic,
Pe slab, pe strîmb, pe lotru, pe ciung şi pe guşat,
Lui Isus să-i poți face, cînd o să treacă darnic,
Covor de biruință de mila ta lucrat.

Amorul iată-1! Pînă ca inima să-ți moară,
Extazul tău aprinde-1 la slăvi de Ceruri iară;
E dreapta Voluptate cu încîntări ce stau l"

Şi îngerul, lovindu-1 pe-atît cît îl iubeşte,
Pe blestemat în pumnii-i uriaşi îl chinuieşte
Dar osînditul pururi răspunde: „Tot nu vreau!"

33. *Ochii Berthei*

Puteți disprețui privirile celebre,
Voi, ochi frumoşi ai mîndrei, prin cari se cerne lin
Un nu ştiu ce şi dulce şi bun, de Noapte plin!
Voi, ochi frumoşi, păstrați-mi vrăjitele tenebre!

Mari ochi ai mîndrei mele, iubite labirinte,
V-asemănați cu peşteri în taină de minuni,
în cari, sub teanc de umbre ce molcom se depun,
Comoară nevăzută nedesluşit se-aprinde!

Adînc e ochiul mîndrei, întunecat şi vast,
Ca tine, Noapte largă, şi lucitor ca tine!
Iubirea şi Credința îi dau lumini senine,
Ce scînteie pe fundu-i, voluptuos sau cast.

34. *Joc de ape*

Mari ochii tăi de oboseală,
Iubito blîndă-n somn s-au stins!
Rămîi aşa în moleşeală
Cu trupul de plăcere prins.
în parcuri jocul apei spune
Şi numai tace zi de zi,
Alintă frageda minune
în care dorul m-adînci.

Jerbele deschise
în mii de flori,
Unde luna mi se
Pierde-n culori,
Plouă ca în vise
Plîngeri de zori.

La fel şi sufletu-ţi, ce-l arde
Al voluptăţii fulger, mi
Se-nalţă repede şi iar de
întinse ceruri se lovi.
Apoi, cu apele-i tăcute,
Pe luciul lor oglinditor,
Pe povîrnişuri neştiute
Coboară-n inimă fior.

Jerbele deschise
în mii de flori,
Unde luna mi se
Pierde-n culori,
Plouă ca în vise
Plîngeri de zori.

O, tu, atît de mîndră-n noapte,
Ce dulce mi-e pe sînul tău,
S-ascult cum veşnicia-n şoapte
Se plînge în havuz mereu!
Talazuri, lună, noapte vie,
Copaci cu tremurul uşor,
A voastră grea melancolie
Mi-oglindă tainicul amor.

Jerbele deschise
în mii de flori,
Unde luna mi se
Pierde-n culori,
Plouă ca în vise
Plîngeri de zori.

35. *Răscumpărarea*

Spre-a căpăta răscumpărare,
Doar două mirişti omul are,
Pe amîndouă să le are
Cu fierul minţii gînditoare;

Să dea bobocul cel mai mic,
Să lege spicul din nimic,
îi trebui lacrime sărate
Pe ţarinile desfundate.

Le cheamă Arta şi Amorul
— Spre-a îmblînzi judecătorul,
Cînd pe-al dreptăţii strict cîntar
Sosi-va ziua de hotar.

Vor trebui atunci hambare
îmbelşugate, flori aşa
De rare-n formă şi culoare
Ca îngerii părtaşi să-i stea.

36. *Departe mult de-aici*

Aici coliba stă sfinţită
în care fata mult gătită,
Mereu la loc şi liniştită,

Cu mîna, sinului, dînd vînt,
Cu cotul ei în perini stînd,
Ascultă apele plîngînd.

A Dorotheii e cămara.
— Şi val de vînt i-au legănat
Departe cintecul cu seara,
Ca să alinte răsfăţarea.

Din cap la talpă, e frecat
Cu grijă trupul ei, ca floarea,
Cu nard şi-ulei înmiresmat.
— Flori într-un colţ s-au scuturat.

37. *Genunea*

Pascal şi-avea abisul cu dînsul mişcător.
— Viitoare, vai! e totul, — dorinţă, gest, visare,
Cuvînt! şi peste păru-mi stînd drept, în clătinare,
Am resimţit adesea cum trece groaza-n zbor.

Sus, jos, şi pretutindeni, adîncul, larga zare,
Tăcerea, nesfîrşitul mă ţin în gheara lor...
Şi Dumnezei pe noaptea-mi c-un deget ştiutor
Schiţează lungi coşmaruri, mereu renăscătoare.

De somn m-alungă spaima ca de un puţ profund,
Plin de nelămurite orori şi fără fund;
Văd numai veşnicie prin geamurile toate,

Şi duhul meu, de-a pururi cu ameţeli luptînd,
Rîvneşte-a nefiinţei insensibilitate.
— Din Numere şi Forme, nu pot ieşi nicicînd!

38. *Plîngerile unui Icar*

Amanţii tîrfelor îmi sînt
Voioşi, sătui şi fericiţi;
Dar umerii îmi stau zdrobiţi
De cînd am strîns în braţe vînt.

De vină-s stelele-n sclipiri
Ce-n fund de ceruri strălucesc,
Că ochii mei azi stinşi privesc,
în sori înalţi, doar amintiri.

în van prin spaţiul vast am vrut
S-ajung sfîrşit, s-ajung mijloc;
Sub nu ştiu care ochi de foc,
Simt aripa că mi-a căzut;

Şi ars de dorul cel mai sfînt,
Nu voi cunoaşte cinstea mare
Să las un nume rîpei care
Va fi eternul meu mormînt.

39. *Heotontimorumenos*

Lui J.G.F.

Netulburat, lipsit de ură,
Casap tăcut, te voi lovi!
Ca Moise dînd în stînca dură,
— Şi din pleoapele-ţi voi şti,

Pustiul meu să mi-1 adape,
Să scot ţîşnind durerea ta.
Dorinţa-mi cu nădejdi pe ape,
Amare de-al tău plîns, va sta

Ca vasul avîntat spre larg,
Şi inima o să se-mbate
De lacrimi dragi, care se sparg
Pe-o tobă ce asalturi bate!

Nu-s eu acordul fals, picat
într-o divină simfonie,
înfometata Ironie
De cînd de suflet m-a muşcat?

Cu glasu-mi ţipă ea strident!
Otrava-i neagră-o port în sîngel

Oglinda sînt, în care lent
Sluţia chipului îşi frînge!

O rană sînt şi sînt cuţitul!
Sînt faţa şi sînt palma dată!
Sînt braţe rupte şi sînt roată!
Călăul sînt şi osînditul!

Strigoi, pe propria-mi urgie,
— Sînt dintre marii blestemaţi,
La rîsul veşnic condamnaţi,
Ce zîmbetul nu pot să-nvie!

40. *Iremediabilul*

I

O Ființă, o Formă, -un Gînd
Din nalt azur s-a prăbuşit
în Stix de plumb împotmolit
în care cer nu vezi nicicînd;

Un înger, călător netot
Momit de tot ce-i strîmb şi slut,
într-un coşmar afund căzut,
Zbătîndu-se prin el înot,

în luptă dă din braț şi gleznă,
Prins de viitoarea colosală
Ce-şi urlă tragică sminteală,
Tot învîrtindu-se prin beznă;

Un biet năuc, vrăjit de soartă,
Cu oarbele lui pipăiri
Să fugă vrea de-ncolăciri
De şerpi, cătînd lumină, poartă;

Un blestemat, ce n-are lampă,
Simțind adînci genuni aproape

Doar din miros clocit de ape,
Coboară-n veci scări fără rampă,

în jur, jivine îmbăiate
Al căror ochi învăpăiat
Dă negrul nopții mai-nnoptat
Cînd ele doar se văd din toate;

O navă-n sloi de gheață prinsă
Ca-ntr-o capcană de cleştar,
Scurmind prin ce strîmtoare ar
Putea să-şi spargă hruba-nchisă;

— Prin ăst tablou prea cunoscut
Destinului ce nu se schimbă,
Ne-ndeamnă Dracul pe-a sa limbă
Că face bine ce-a făcut!

II

Ce întîlnire limpezită,
Un dor ce singur se-oglindeşte!
Fîntîni din care-o stea pîndeşte
Livid Dreptatea adumbrită,

Un far ironic, blestemat,
O torță, rea înflăcărare,
Unică slavă şi-alinare,
— Tu, cunoştință în Păcat!

41. *Priveliște*

**Vreau, ca să pot compune, cast, versurile-eglogii.
Să stau întins sub ceruri la fel cu astrologii,
Şi-aproape de clopotniţi, s-ascult tăcut, visînd,
Solemnele lor imnuri răpite lin de vînt.
Cu palma sub bărbie, dintr-o mansardă mică,
Voi prinde-atelierul ce cîntă, rîde, strigă,
Şi coşuri şi clopotniţi, catarge pe cetate,
Şi ceruri fără margini chemînd eternitate.**

**E dulce, printre neguri, ivindu-se să vezi
Sus, în azur, luceferi şi lămpi în geamuri verzi,
Cum urcă-n ceruri fluvii opace de cărbune
Şi cum îşi varsă vraja lumina albei lune.
Venind, vedea-voi, vara şi toamna îndărăt,
Şi cînd va cade iarna cu molcomul omăt,
Voi sta cu-obloane trase şi porţile-ncuiate
Ca să-mi clădesc în noapte feerice palate.**

**Atunci, visa-voi paşnic de zările albastre,
Grădini cu joc de ape plîngînd în alabastre,
Săruturi, păsări mîndre cîntînd prin zori pustii
Şi tot ce-ascunzi, Idilă din vechi copilării.**

**Răscoala cu furtună mi-o da asalt la casă
In van, n-o să-mi ridice ea fruntea de pe masă;
Căci voi fi prins cu totul de voluptatea rară
Cu singura-mi voinţă să scol o primăvară,
Să scot din suflet soare şi gîndul cald să-mi fie,
Pe zări îmbobocite, zefirul ce adie.**

42. *Soarele*

Prin vechile foburguri cu ziduri coşcovite,
Păzind ascunse viţii sub geamuri oblonite,
Cînd soarele loveşte crud razele-i stăpîne
Pe cîmp şi pe cetate, pe ţigle şi pe grîne,
Mă duc să-mi încerc singur fantastica mea scrimă,
Urmînd-o prin unghere, neaşteptata rimă,
Şi poticnind de-o vorbă ca de-o pavea stricată.
Dau de un vers, pe care-l visam de mult, deodată.

Părintele acesta, duşmanul de cloroze,
Deşteaptă pe cîmpie la fel şi viermi şi roze;
El face că, în ceruri, îngrijorarea piere,
Şi creierii mi-i umple, şi fagurii de miere.
Schilozilor în cîrje le dă întinerire
Şi blînd îi dăruieşte cu-a fetelor zîmbire;
Pe lanuri dă poruncă şi rod e pînă-n zare
în inima eternă, ce pururi cere floare!

Ca un poet, cînd singur pe stradă se coboară,
înnobilează soarta umilă şi murdară,
Şi ca un rege, fără alai de slugi plecate,
Pătrunde în spitale şi intră în palate.

43. *Lola din Valencia*

Inscripţie pentru tabloul lui Edouard Manet

Prin frumuseţi pe care oricînd le poţi vedea,
Vă înţeleg, prieteni, că-n cumpănă stă dorul;
Neaşteptat scînteie şi te vrăjeşte-n ea
O nestemată neagră şi roz, ce-ţi dă fiorul.

Fotografie dăruită studentului Ion Pillat
de poeta Anna de Noaille.s, prinţesă Brîncoveanu,
contesă Mathieu de (1876—1933).

44. *Luna jignită*

O, lună adorată de-ai mei părinţi în taină,
Din slăvi albastre, unde alaiul radios
Al stelelor te poartă cu-mpodobită haină,
O, Cyntia, tu, lampă pe-un colţ întunecos,

Mai vezi îndrăgostiţii sleiţi dc nopţi prospere,
Cu gura descleştată, pe patul lor dormind.
Cu fruntea grea, poetul, la lucru stăruind.
Sau pe sub ierbi uscate, legîndu-se vipere?

Sub dominoul galben, tăcutul tău picior,
Ca-n vremuri te aduce, din seară pînă-n zori,
La Endymion, să-1 mîngîi cu graţii de-altădată !

—„Pe maică-ta, copile al unui veac slăbit,
O văd cum în oglindă cumpliţii ani şi-arată,
întinerind cu artă un sîn ce te-a hrănit".

45. *Sfîrşit de seară*

Cu vrăji amurgul iată-1, prieten cu-asasinul;
Părtaş cu dînsul vine, cu paşi de lup; seninul
Se-nchide fără grabă ca un alcov de-o seară,
Si omu-n nerăbdare se schimbă iar în fiară.

Amurg, amurg prielnic acelui care poate
Să spună drept: Eu astăzi cu două palme late
Am tot muncit! — E seara ce gîndurile-alină,
Pe ele ce le muşcă durerea ei haină,
Şi pe savant în veghe cu cap împovărat,
Şi pe hamal de trudă înfrînt căzut pe pat.
Spurcaţii demoni totuşi prin aerul ticsit,
Ca şi zarafi, se scoală din somnul îmbîcsit
Şi se lovesc în zboruri stîngace de obloane.
Prin pîlpîiri muncite de crivăţul cu toane,
Se-aprinde Prostituţia pe străzi şi fundături,
Şi furnicaru-i află tot noi deschizături;
Tutindeni, pe ascunse ea drumul şi-1 croieşte,
Ca un duşman se-ncearcă, dă buzna şi loveşte;
Ea mişună în sînul cetăţii de noroi
Ca viermele ce hrana îşi trage doar din noi.
Ici-colo-auzi grătare de cuhnii sfîrîind,
Chelălăind teatre, orchestre sforăind;
La mese cu joc mare şi consumaţii mici
Se-ndeasă numai tîrfe, escroci, străvechi complici

Pungaşi, ce nu-şi găsiră nici pace, nici iertare,
îşi vor începe lucrul curînd, cu-ndemînare
Vor sparge pe-ndelete cămară, poartă, safe
Să-mbrace-o ţiitoare, să tragă cîte-un chef.

Te reculege, suflet, în clipa-aceasta gravă,
Urechea ţi-o închide la larma ei grozavă.
E ceasul cînd durerea bolnavilor se-acreşte!
De beregată Noaptea i-apucă; le-mplineşte
Destinul şi îi mînă spre groapa tuturor.
Cu-oftatul lor se umple spitalul. — Oare or
Să vină să mai ieie din ciorba încălzită,
La colţul vetrii, lîngă o inimă iubită?

Şi încă dintre dînşii mai toţi n-au întîlnit
Căminul cald vreodată, deplin să fi trăit.

1

*

46. *De dragul minciunii*

în faţa mea cind luneci, o, scumpă lenevoasă,
în cîntece de-arcuşuri ce de tavan se frîng,
Plutind cu o mişcare domol armonioasă,
Plimbîndu-ţi plictiseala din ochiul tău adînc;

Cînd tot privesc, sub focul de gaz ce-i dă viaţă,
Şi fruntea-ţi pală, plină de-un vino-ncoa morbid,
Pe care facla serii aprinde-o dimineaţă,
Şi ochii tăi ca ochii icoanei de pe zid,

îmi spun: Cît de frumoasă? ce gingaşă şi dreaptă!
Cunună, amintirea îi stă, domnesc pridvor,
Şi inima, pătată ca piersica prea coaptă,
I-aşteaptă, ca şi trupul, un încercat amor.

în toamnă, eşti tu rodul desăvîrşit de raze?
Eşti urna funerară cu plîns aromitor,
Parfumul ce ne fură spre depărtate oaze,
Mîngîietoarea pernă sau coşul plin de flori?

Ştiu gene încărcate de lacrimi suverane,
Ce nu ascund secrete şi tăinuiri nu au;

Sînt scrinuri fără pietre, pustii medalioane,
Mai goale-n adîncire ca voi, o, Ceruri, stau!

Dar ca să-ncînţi un suflet de lacrimi suverane,
Ce nu ascund secrete şi tăinuiri nu au;
Sînt scrinuri fără pietre, pustii medalioane,
Mai goale-n adîncire ca voi, o, Ceruri, stau!

Dar ca să-ncînţi un suflet setos de înşelare,
I-ajungi tu, lui ce fuge de adevăr lumesc.
Prostia ta nu-mi pasă, nici greaua-ţi nepăsare!
Salut, decor sau mască! Iubirea ţi-o slăvesc.

47. *Bătrîna slujitoare*

Bătrînei slujitoare de care-ai fost geloasă,
Şi care-şi doarme somnul umil sub iarba joasă,
S-ar cuveni să-i ducem în dar cîteva flori.
Cei morţi, şi ei sărmanii, îşi au durerea lor,
Şi cînd Brumarul suflă, rupînd din crengi uscate,
Lung crivăţul său jalnic prin marmore surpate,
Ei judecă pesemne că viii sînt ingraţi
Să doarmă la căldură cum fac, împăturaţi,
Pe cînd cadavre roase de negre reverii,
în pat făr'de tovarăş, nemaiputînd grăi,
Schelete vechi muncite de viermi, de ploi pătrunse,
Simt iernile trecute tot picurînd ascunse,
Cum veacul li se scurge, cum nimeni n-o să vie
Să schimbe zdreanţă prinsă de piatra lor pustie.

Cînd şuieră căminul şi cîntă, de-nserează,
Dacă-aş vedea-o, calmă, pe scaun că s-aşează,
Dacă-ntr-o noapte-albastră şi rece de Ghenar,
Pitită aş găsi-o în camera mea iar,
Tăcut venind, din fundul culcuşului etern,
Copilul să-l vegheze cu ochiul ei matern,
Cucernicului suflet ce i-aş putea răspunde
Privind cum lasă lacrimi pleoapele-i profunde?

48. *Negări şi ploi*

Sfîrşit de toamnă, iarnă, Prier plin de noroi,
Voi, zile-adormitoare! vă Lud cu iubire
Că înveliţi şi creier şi inimă din noi
în groapă vaporoasă, cu giulgiu prea subţire.

Pe (impuri reci, pe care trec vînturile roi,
Şi unde-aud în noapte pe coşuri scîrţîire,
Vezi, sufletul, mai bine ca primăvara-n toi,
îşi-nalţă larg aripa de corb în părăsire.

Nimic nu e mai dulce în inime funebre,
Pe cari de mult coboară şi ploaie şi ninsoare,
închise anotimpuri, pe vremuri domnitoare!

Decît aspectul vostru de palide tenebre,
— Sau poate într-o seară cernită, cîte doi,
Să ne-adormim durerea pe paturi de nevoi.

49. *Alegorie*

E o femeie mîndră ca port şi lată-n spete,
Ce-şi lasă prin pahare cu, vin s-atîrne plete —
Şi ghearele iubirii şi-otrava din spelunci,
Pe pielea-i, ca pe-o piatră, alunecă atunci.
De Moarte ea îşi rîde, Dezmăţul îl sfidează,
Doi monştri ce cu seceri de foc înaintează,
Jucîndu-şi nimicirea, nicicînd nu s-au atins
De trupu-i plin şi tare şi de domnii încins.
I-e mersul de zeiţă, odihna de sultană;
Plăcerilor păstrează un cult, mahometană,
Şi-n braţele-i deschise, umpluţi de largii sini,
Din ochi ea cheamă darnic vechi rase de pagini.
Mai crede"şi mai ştie, ea, stearpă şi fecioară,
— Şi totuşi pentru crugul tăriei, necesară —
Că frumuseţea cărnii e-un dar venit de sus,
Ce lîngă-orice păcate, iertarea lor a pus;
Nici Iad, nici Purgatoriu, în inimă nu are,
Şi cînd în Noaptea neagră va fi ca să coboare,
O să privească-n faţă, drept, Moartea ei din zări,
Ca pruncul — fără ură şi fără remuscări.

50. *Visul unui curios*

Cunoşti tu, ca şi mine, plăcuta suferinţă
Ce face toţi să-ţi spună: „O! ce bărbat ciudat!"
— Eram să mor. în suflet purtam ca o dorinţă
Şi-o scîrbă totdeodată, un rău predestinat;

Nădejde vie, teamă, de luptă nici un dor.
Cu cît curgea clepsidra golindu-şi tot nisipul,
Cu-atît şi chinu-mi aprig creştea încîntător;
Mi se rupea din lume şi inima şi chipul.

Eram cum e copilul setos de un spectacol,
Cu ciudă pe cortină, nesuferit obstacol...
în fine, adevărul se-aprinse hotărît:

Făr'de mirări, murisem şi zori cumplite greu
Mă-nfăşurau. — Ei, bine! Să fie doar atît?
Se ridicase pînza şi aşteptam mereu.

51. *Virginul azi, cel mîndru şi cel însufleţit*

Virginul azi, cel mîndru şi cel însufleţit
Ne-o sparge el cu aripi de vînt şi de beţie
Uitatul lac ce-l fură sub ger cu nostalgie
Strălimpezile sloiuri de zbor neizbăvit!

O lebădă din timpul apus şi-a amintit
Măreţ, fără speranţa să scape din sclavie,
Că n-a cîntat ţinutul în care să revie
Cînd sterpului iernatic urîtul i-a sclipit.

S-o scutura lung gîtul ei tot de alba moarte
Ce păsării negînd-o zăpada îi împarte,
Dar nu de glod şi groază ce penele i-au prins.

Nălucă-n locul unde lucire albă leagă
Cum împietreşte lasă regesc dispreţul nins
într-un exil zadarnic s-o troienească-ntreagă.

Ion Pillat şi soţia sa la Paris, în 1919, unde a apărut prima ediţie a volumului GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI (volumele se văd împachetate).

JEAN MOREAS

STANŢE

52. *Un bob de griu hrăneşte...*

7 Un bob de gîu hrăneşte pe corb şi pe-nţelept,
Iar pomul zeii Palas ne dă măslina bună,
Şi chiparidul jalnic, cum stă pe groapă drept,
îşi leagănă zadarnic durerea pe sub lună.

Nu ţi-ai văzut — vai! — dorul cel mai nepreţuit
în ochii tăi cum poartă făptura cea vulgară?
Nu ştii pe jumătate alean şi suferit:
Cînd inima ţi-ai dat-o, la fel n-o afli iară.

Să fie în cetate sau lîngă ţărm de mări,
în văgăuni de codri, pe muntele sinistru,
Te du, şi să mori singur în viersul de cîntări:
Chiar lebezile-o turmă sînt încă pe Caistru.

53. *Şivoi -primăvăratec*

Şivoi primăvăratec, armonioasă ploaie
Şi dulce ca o gîrlă minată prin livezi,
Mai mult ca stropitoarea ce lin pe muşchi se-ndoaie
în leagăn, îmi prinzi dorul, în uşurele mreji!

La geamul meu sau încă, sub şuri, la drumul mare,
De caut adăpostul, ce tăinuit senin
Mi-amesteci în durere, şi-n stropii tăi de soare
Ce-i amintirea asta şi-acest străvechi suspin?

54. *Cînd va veni iar toamna.*

Cînd va veni iar toamna cu toată frunza morţii
Ce peste iazul morii stricate va podi,
Cînd vîntul îmi va umple căscatul gol al porţii
Şi lacul unde piatra de moară se-nvîrti,

Vreau iar să merg acolo pe piatra de hotar
Să stau, proptit de zidul în iederă ţesut,
Şi să privesc mult apa şi-n searbâdu-i cleştar
Stingîndu-mi-se chipul şi soarele trecut.

55. *Gîndesc la zări marine.*

Gîndesc la zări marine, la seara lor adîncă,
La spumegînda groază a mării-n vîntul greu,
La năvodaru-n luntre, la crabii pe sub stîncă
La chii tăi, Neeră, la Glauko, la Proteu.

Tot chibzuindu-şi drumul, gîndesc la cerşetorul,
La moşu-n pragul porţii sortit de ani să stea,
La tăietoru-n codru, în mînă cu toporul,
La tîrg, la multa-i larmă, la om, la jalea mea.

56. *Spărgînd deodată jalea...*

Spărgînd deodată jalea acestor zile-n zloată,
Pe toţi castanii care îşi pierd coroana lor,
Pe apă, pe-nflorirea de mult întîrziată
Şi-n ochi îmi torni dulceaţă, alb soare-al toamnelor.

Ce ne mai vrei tu, soare? Să cadă floarea deasă!
Să putrezească frunza şi vîntul să o ia!
în umbră lasă apa, durerea tu mi-o lasă:
Ea îmi hrăneşte gîndul şi e tăria mea.

57. *în vremea tinereții..*

în vremea tinereții, armonioasă Liră,
Ca apa pe sub ramuri în floare, îmi cîntai;
Şi vai! acum în noaptea simțirii prorocíră,
Vibrînd, strunele tale, cînd mîna-mi sîngerai.

Pîrîul plin de pace, lumina îl ajunge
Şi-oglindă cerul verii, şi-oglindă pasărea,
Dar frumusețea apei ce stînca o străpunge
în fund de văgăună, mai tare o să stea.

58. *Paris, ce mult Ui seamăn.*

Paris, ce mult îți seamăn: o clipă raze vii
Lucesc pe-un cer albastru, apoi deodată-i brumă;
Cu miazânoaptea aspră la fel dacă devii
întreci cetăți pe care zefirul le parfumă.

Şi jalnic pîn'la moarte, şi plin de veselie,
Mi-e totul fericire şi totul mi-e semn rău;
Ca din senin îmi plînge în ochi o bucurie,
Şi soarta-ntunecată dezleagă rîsul meu.

59. *Mi-e gîndul la sătucul.*

Mi-e gîndul la sătucul în codru aşezat,
La sihlele pădurii ce-n toamnă simt apusul,
La nopțile de veghe, — văd focul tremurat,
Văd baba ghemuită tot învîrtindu-şi fusul.

Pe tine, întîlnită la orişice răscruci
Călăuzindu-mi paşii cu tainică blîndețe,
Vreau să te văd, o lună, cum albă mi te duci
Pe firul unei gîrle ce prinde să înghețe.

60. *Bolți fragede de ramuri.*

Bolți fragede de ramuri cînd primăvara naşte,
Măcieşi pe-un zid de pietre, izlazuri, ierburi moi,
Poteci de-asin şi omul acela ce cunoaşte,
Ca să desfunde glia, să mîne-n pas doi boi,

Pe digul mării noaptea cînd farul se aprinde,
Şi zarea-n zori pe valuri în plîns de geamanduri; —
Ce-mi pasă! o, cetate, cînd ceața ta îmi prinde
Şi munte, şi cîmpie, şi mare şi păduri.

61. *Eterul ți-e tovarăş.*

Eterul ți-e tovarăş, fum, leneşă plutire,
Îți seamăn şi eu puțin:
Ți-e viața de o clipă, a mea e-n istovire.
Dar tot din foc ieşim.

Ca să trăiască, omul, tot culegînd cenuşa
Genunchii roşi îl țin.
Fără-a ne bate capul şi-a coborî de-acuşa
Lin să nc risipim.

2. *Pe timpul fără margini...*

Pe cîmpul fără margini, se-nalță dîrz în vînt,
Copacul singur peste zare.
Stă gînditor, şi zilnic frunzişu-i pe pămînt
I-aruncă umbra mişcătoare.

Pe ramuri i se-aşază lin păsările-n zbor:
Sînt corbi, sfioase turturele?
Hidosul muşchi îl roade; e bunul ajutor
Al iederii cu noduri rele.

Şi trăsnetul adesea şi viscolul hain
I-au frînt cu zgomot culmea naltă;
Primeşte de la oameni chiar, lovituri în plin —
Sublim şi trist, el nu tresaltă.

63. *Mai singur şi pe gînduri. . .*

Mai singur şi pe gînduri voi merge pe cărări,
Sub cerul fără focuri şi fără bucurie,
Şi-n mîinile-mi voi prinde, plin de înduioşări,
Sub plopi frunzişul veşted al toamnei din cîmpie.

Voi asculta şi vîntul şi țipătul stingher
Al păsărilor care în noapte n-o să-ncapă.
La țărm de ape triste, pe pajişti, pe sub cer,
Mult timp, îmi va fi gîndul la viață şi la groapă.

Un aer rece norii în zare i-o-ngheța
Şi-amurgul o să moară în abureala lunii.
Atunci, de oboseală pe-o piatră cum voi sta,
în linişte, voi frînge din pîinea-amărăciunii.

64. *Aeriană zare. . .*

Aeriană zare scăldată in lumină
Al. golfului de-acolo cerc sclipitor şi pur,
Fum stînd în neclintire pe a colibei clină,
Voi, chiparoşi, in negru tăiați pe vai de-azur.

Măslini de pe Kefisos, frunziş al. armoniei
De gîndul lui Sofocle în vînturi clătinat,
Coloane, marmuri frînte, în ciuda vitregiei
Răsare viitorul din templul ruinat.

Parnes, Hymet, pisc mîndru, ce-n, umbra înserării
Mai ții lumina zilei pe şoldul înspuzit,
Munți, arbori, zări, molozuri şi maluri ale mării,
Din nou cînd ne văzurăm, m-am şi îndrăgostit.

FRANCIS JAMMES

POEZII ALESE

de *Ion Pillat* şi *N. I. Herescu*

65. *Fum*

Mi-e sufletul în vremea de ceaţă şi de vînt
un vas de lut ce fierbe crăpat şi fumegînd.
îşi moaie o bătrîna într-însul pîinea ei
şi plînsetelor apei uneşte pe-ale ei.
îşi moaie o nevastă într-însul pîinea ei
şi rîsetelor apei uneşte pe-ale ei.
Se-ndoaie afară pomul şi vîntul duce-n trîmbă
o pală albă, neagră de fum, o pală strîmbă.

— Ce-i fumul care iese din coperiş tiptil:
Femei iubite,
spuneţi-**1 ?**

— E cel pe care-un suflet trecut prin focul greu
îl dă lui Dumnezeu.
Şi după cum bătrîna sau tînăra se-apleacă
pe bietul suflet, fumul e negru sau e alb.

66. *Şi ar fi plină casa de trandafiri...*

Şi ar fi plină casa de trandafiri şi viespi.
Lin ar răzbate toaca la ea în după-amiezi;
şi struguri de-o culoare de străvezie piatră
parc-ar dormi în soare sub umbra tremurată.
Cît fe-aş iubi acolo. Tot sufletul mi-1 ia,
el ce-i aşa de tînăr, şi-ţi dau şi gluma mea,
trufia mea şi versu-mi ţesut din roze albe;
şi nu te cunosc totuşi, pe lume tu nu eşti.
Eu ştiu atita numai, că de ai fi în viaţă
şi de ai fi ca mine în fundul pajiştei,
sub roi de-albine blonde ne-am săruta rîzînd,
lîngă pirîul rece, sub un frunziş adînc.
S-ar auzi atita: dogoarea soarelui.
Ar cade pe urechea ta umbra-alunului,
şi gura ne-am uni-o apoi, nemairîzînd,
noi dragostea ce spusă nu poate fi, spunînd:
şi ar găsi sărutu-mi pe buze roşi, la tine
parfum de tămîioasă de roze roşi şi-albine.

67. *Iubesc măgarul. . .*

Iubesc măgarul dulce
mcrgînd lîngă uluce.

De-albine se fereşte,
urechile ciuleşte;

şi duce pe săraci
şi sacii plini de orz.

Pe unde şanţuri sînt,
o ia cu pas mărunt.

îl crezi la minte-ncet
fiindcă e poet..

Gîndeşte pururea,
cu ochi de catifea.

Fecioară, suflet dulce,
ca el tu nu eşti dulce:

căci e în faţa Domnului
măgarul blînd al cerului.

Şi el stă la patul,
obosit, nesătul,

după ce-a obosit,
pasul lui mărunţit.

îşi duse povara
din zori pînă sara.

Ce-ai făcut, fetiţă?
Lucraşi la altiţă.. .

Măgaru-i sîngerat
tăunul 1-a-nţepat.

Lucră cu atîta silă
că, uite,-ţi face milă.

— Tu ce-ai mîncat, micuţo?
Tu ai mîncat cireşi.

Măgarul n-avu orz:
stăpînu-i prea sărac.

Şi el şi-a supt funia,
apoi dormi în umbră.

Sufletul tău nu-i
dulce ca al lui.

El e măgarul dulce
Mergînd lîngă uluce.

Mi-e *ulcer* inima
cuvîntul ți-ar plăcea.

Spune-mi, dragă, tu
plîns ori rîs de fu?

Asinului bătrîn,
spune-i că şi eu sînt

cu suflet călător
cum este el în zori.

întreabă-**1**, dragă, tu
plîns ori rîs de fu?

Nu cred să-ți răspundă
va merge în umbră,

de blîndețe năpădit,
pe drumul înflorit.

68. *Mă rechema livada. . .*

7 Mă rechema livada cu zmeura ce-n soare
cînta cu mare zumzet de-albine sub azur.
De-o fragedă etate vreau să vă spun acum.
Eu m-am născut alături de munți, chiar lîngă munți.
Şi-mi simt adînc în suflet troiene de zăpadă
şi chiciură căzută bogat peste pîraie
şi piscuri prăbuşite, unde-ai putea să vezi
cum vulturi dau tîrcoale-n îmbătătorul aer,
în vîntul care-ncinge şi ape şi zăpezi.

Da, da, la fel cu munții aşa mă simt că sînt.
Tristețea-mi e la față ca dințura din munți.
Avui în neam, pesemne, un herborizator
naiv, cu o cutie verzuie ca gîndacul,
ce-n multe după-amieze, pe un zăduf grozav,
se adîncea în umbra de gheață a pădurii,
în căutarea unor specimene de preț
ce nu le da pe toate bătrînele comori
vrăjitoreşti din sînul Bagdadului măreț
cu-adormitoare jocuri de apă răcoroasă.
E gingaşă iubirea-mi ca şi un curcubeu,
cînd ploaia e un cîntec al soarelui de-April.
De ce duc oare viața pe care-o duc?... Ursita
nu-mi fuse oare traiul pe piscuri, printre turme
ca spulberări de neaua, în mîini cu-o bîfă-naltă
la ceasul cînd te creşte măreața pace-a serii?

69. *Doar muncile.*

Doar muncile ce omul le face, elc-s mari:
cel care pune lapte în blidele dc lemn,
cel ce culege spicul de grîu țepos şi drept,
cel ce sub răcoroşii anini păzeşte vaci,
cel ce-n mestecănişuri ia coaja la copaci,
cel care-ndoaie, lîngă pîraie vii, răchite,
cel care peticeşte ciubote învechite
pe lîngă vatra stinsă, cu un motan rîios,
cu-o mierlă care doarme şi cu copii voioşi,
cel care țese, zgomot încetişor făcînd,
pe cînd în miez de noapte stau greieri țîrîind,
cel care face pîine, cel care face vin,
cel ce sădeşte ceapă şi varză în grădini
şi cel care adună din cuib proaspete ouă.

70. *Iubesc prin vremi.*

Iubesc prin vremi pe Clara d'Ellebeuse,
fetița ce-nvăța-n pensionate
şi-n serile calde citea pe sub tei
calendare cu foarte vechi date.

Azi fot dragă mi-i; iar sufletu-mi zice
de-un basm cu azururi de sînuri bălaie.
Dar unde şi cînd fu povestea ferice?
Crengi multe răzbeau pînă-n alba-i odaie.

Se poate ca încă să nu fi murit
— sau poate murirăm pe-atunci amîndoi.
La vîntul străvechilor veri, spre asfințit
în larga ogradă mureau pe-atunci foi.

De fulgii de păun — mai ştii ceva?
ştii, lîngă scoici, în vasul cel mare?
Aflam de naufrăgii vechi pe mare,
cînd Terrei-Nove banc i se spunea.

O vino, vino, draga mea Clara d'Ellebeuse:
Să ne iubim acuma din nou, de mai trăieşti.
Grădina veche are lalelcle-i străvechi.
O vino, vino goală, o Clara d'Ellebeuse.

71. *De ai putea.*

De ai putea să afli toată tristețea care
mi-e tăinuită-n suflet, tu ai asemui-o
cu lacrimile mamei sărmane şi bolnave,
cu chip zbîrcit şi palid şi ros şi chinuit,
sărmană mamă care simțind că va să moară,
copilului întinde, copilului mai mic,
întinde, tot întinde mereu o jucărie
de-un ban, o jucărie sclipind, o jucărie.

72. *Sufrageria*

Dulapul cu lustru pierit e aci.
El glasul mătuşii pe vremi 1-auzi,
el auzi glasul bunicului meu,
el auzi glasul părintelui meu.
De-aceştia dulapul şi-aduce aminte.
De crezi că doar ştie să tacă, faci rău,
căci noi stăm de vorbă cuminte.

Iar cucul de lemn şi el a rămas.
Nu ştiu pentru ce nu mai are glas,
şi nici nu-l întreb pentru ce.
Dar poate că glasul, de-acum nu mai e,
plezni împreună cu spartu-i resort,
aşa, bunăoară, ca al unui mort.

Mai e, de asemeni, bufetul bătrîn
cu miros de ceară, dulcețuri şi miere,
de carne, de pîine şi prea coapte pere.
E slugă cu dragoste pentru stâpîn,
căci totul păstrează în largul lui sîn.
Veniră la mine atîția amici
ce nu cred în sufletele-astea prea mici.
Zîmbesc cum cred dînşii că eu doar sînt viu,
de-mi spun de la uşă, cu aer zglobiu:
— Hei, domnule Jammes, ce mai zici?

73. *Pe fiul de țăran...*

Pe fiul de țăran care-nvățase carte,
l-am dus pe năsălie, sub iederi, pîn-departe.

Duminica, orașul lui mic îl părăsea,
se întorcea acasă și cu ai lui prînzea.
...Citea după-amiaza, acolo, pe Virgiliu.

Cînd mă gîndesc la dînsul tot sufletu-mi'se.'zbate
— și simt sub cer senin plutind parfum de moarte.

...0, da, tu pe Virgiliu, prietene,-l citeai..
Latina o'nvățasei în trist liceu de popi.
Cu mîini de țărnă, tatăl, cu mîini uscate, mama,
se bucurau să vadă în mica ta odaie,
desenurile tale, elev sîrguitor.
Și, ori de era iarnă ori luna lui Cuptor,
pe cînd se-ndoaie grîul cu paie albăstrite,
le prilejuia feciorul doar zile fericite.

Nu îți stricase slova deloc sufletul tău.
Și tot atît de simplu erai ca satul, cînd

din vetre suie fumul pînă la Domnul sus,
și-n drum s-opresc plăvanii, grumazul întorcînd.
Virgil e pentru mine, prietene, ce-ai fost:
duminicală seară — prea tristă — cu un fluier
ce cîntă ca o ploaie de noapte dc ușor. . .
Un stup. Un miel. Un laur cu ram tremurător,
și-o groapă unde zvîrli, cucernic, merișor.

Horia Furtună (desen dc Sabin Pop)
cu care Ion Pillat traduce *Pe jirul telegrafic* ...
de Francis jammes.

74. *Păşunile...*

Păşunile, la margini de ape, sînt bogate.
Grea, ploaia a culcat bucatele udate,
şi frunzele pe maluri atîta sînt de verzi,
şi sălciile-n cenuşă uşoară doar le vezi.
Fînețele în claie, ca stupi, sînt înălțate.
Costişele sînt line de parcă-s mîngiiate.
Poet prieten, dulce-ar fi tot, fără durerea
ce stă să ne răpească din inimă plăcerea.
Eu cred că e zadarnic să-ncerci să fugi de ea,
nici viespea nu se duce vreodată din vîlcea.
Deci să lăsăm Viața să curgă, şi cireada
de negre vaci să pască pe unde e şi apa.
Să plîngem pe aceia ce sufăr, pe toți care
sînt ca şi noi, şi cine necazul lui nu-1 are,
doar numai că nu toți a-1 spune sînt în stare.
Deosebirea asta-i, dar cît e ea de mare.
0 bună mîngîiere e o iubire dragă,
cum e, lîngă izvorul bătrîn, o nouă fragă.

75. *Alăturea. . .*

Alăturea de capre pe pajişte zburdînd,
pe iarba-nrourată şi roză, ai fi goală
asemeni cu acele femei din cărți de şcoală.
Tu ai dormi, la nimeni şi la nimic visînd,
şi pulpele totuna de dulci şi-amețitoare,
în verzi sclipiri de rouă, ar fi strălucitoare.
Ți-ar fi ca şi văzduhul şi apa, trupul clar.
Pe zidul vechi un greier ar țîrîi amar
în casa ce-n îuină cădea şi ce avea
pe lîngă ea ciupercile roze de vîlcea.
Şi ciocîrlii cu pene culoare de argint,
ar fluiera în zborul lor iute. Şi dormind
ai pune mîna-n păru-ți bogat, ce ar fi plin
de paie-nțepătoare cu drept şi aspru spin.

76. *Vino...*

Vino, la ureche să-ţi agăţ cercei
de cireşi,
să-ţi arăt şi viţa prinsă pe curmei,
unde zboară mierle siniiii şi sturzi.
Vino, e acuma soare arzător
şi sînt flori.
Pe prăfoase şanţuri morcovi cresc şi ei
albi, şi se mai află cîţiva clopoţei.
Sub frunziş de codru pasările cîntă.
Cerul se-nfierbîntă.
Se-mpleteşte, lungă, trestia' pe baltă,
broaştele cu pielea cenuşie, saltă.
Dulcile izvoare răcorind livezi,
să le vezi.
Peste muşchiul umed, peste luturi roşii,
ele curg alături de albine roşii.

77. *Mi-eşti drag. . .*

I

Mi-oşti drag şi nu ştiu bine ce ani şi nici ce-aş vrea.
Ieri, pulpa cea dulce şi clară tremura
cînd sînul meu tc-atinse, pe cînd ea alerga.

II

Eu, sîngele ca roata simţii cum îmi pătrunde
pînă în piept, cînd dulcile-ţi braţe şi rotunde
în ochi îmi străluciră sub rochia ce le-ascunde.

I

Mi-eşti drag;,şi nu ştiu bine, nu ştiu deloc ce-aş vrea.
Aş vrea să mă culc poate şi somnul rn-ar fura. . .
Vezi, genţiana-i neagră şi-albastră în vîlcea.

II

Mi-esti dragă-si în braţe cit as voi să-mi vii!...
în crîng, pe arbori, ploaia la soare va sclipi...
Să te adorm mă lasă şi te voi adormi.

Mi-e frică; drag mi-eşti; capul se-nvîrte acum cu mine
ca stupii din grădină unde sunau albine
ce se-ntorceau mieroase din vii, de pe ciorchine.

II

E cald. Tot lanul plin e de macii roşi şi mulţi.
Te culcă între spice şi gura dă-mi-o. Acum
albastre musculite sînt în livezi: le-asculti?

I

Pămîntu-i cald şi greieri s-aud acolo, cam
pe lîngă zidul unde cresc roze de Bengal,
pe scoarţă scorojită şi albă de platan.

II

Precum e adevărul gol, goală şi tu fii.
O să-ţi troznească spice sub trupul aspru şi
pe care tinereţea iubirii îl albi.

Nu îndrăznesc, dar goală aş vrea să fiu deseară.
Dar dacă m-ai atinge de tine mi-ar fi teamă.
Eu aş fi albă, albă şi neagră ar fi seara.

27

Lung, gaiţele-n pădure ţipară, căci iubesc.
Tomnaticele zodii în arbori strălucesc.
Albinele cu zborul bălai şi lung, roiesc.

Mă ia în braţe. Nu mai pot decît să iubesc.
Şi carnea mea e aur, e foc, şi e lumină;
vreau să te strîng, cum iederi cu trunchiuri se îmbină.

77

Merg turmele în toamnă spre frunzele de-argeâ,
în ape linul de-aur, la fete frumuseţea
şi trupul la trup merge, la inimi inima.

78. *Gîndind.*

Gîndind la casa ta cu geamul verde, mic,
şi cu zăvorul porții care e cald în vară,
mi-am zis că tu, dar mult mai mare, poate,
crai fetița dc cinci ani, zglobie,
pe care o văzui la o moşie
unde trăia cu un bătrîn bunic.

îți aminteşti ? Era o Duminică albă şi grea,
în vremea cînd copilăria stăruia.
Pe lîngă perii conici erau trandafiri,
şi cărăbuşi de metal verzi pe trandafiri,
şi, fetiță pe care pasu-mi încet o urma,
către o vrabie, cu paşi mărunți păşind
tu îmi spuneai: pasărea o să o prind.
Dar acuma ca o mierlă a zburat de-aici
copilăria dulce. O! cînd eram noi mici...
Şi sufletu-mi s-a revărsat ca o oală de lut
în care fierbe-n foc negru hrana săracului.

79. *Va ninge*

Curînd, curînd va ninge. Să-mi amintesc îmi place
de-acum un an, de toată tristețea ce-avusei
stînd lîngă foc. Şi dacă m-ai fi întrebat tu: ce-i?
Aş fi răspuns: nimica nu s-a întîmplat. Dă-mi pace.

Şi în iatac, eu anul trecut m-am gîndit iar,
pe cînd afară neaua greoi cădea pe drum.
Eu m-am gîndit zadarnic. Şi ca atunci, acum
fumez lulea de vişin cu vîrf de chihlibar.

Şi-a mai păstrat mireasma stejarul vechi din scrin.
Dar eram prost căci aste făpturi ne-nsuflețite
nu pot să-şi schimbe felul şi sînt porniri smintite
s-alungi, ne-nsuflețite, făpturile ce ştim.

De ce gîndim, de ce mai vorbim noi? Ce ciudat!
şi lacrimi şi săruturi, vezi ele niciodat'
nu pot vorbi şi totuşi le înțelegi: mai dulci
sînt paşii de prieten decît cuvinte dulci.

S-au dat numiri la stele dar fără-a fi gîndit
că nu le trebuie nume, si numerele care —

că-n umbră o să vină comete, — au dovedit,
nu ele să le facă să treacă, sînt în stare.

Şi unde e acuma tristețea ce-avusei
acum un an? Vezi, parcă din minte mi-a zburat
Aş spune: lasă-mi pacea, nimic nu s-a-ntîmplat,
de ai veni-n odaie să mă întrebi tu: ce-i?

80. *Ce trist era..* .

7 Ce trist era să vezi vițelul ce-1 ducea
la abator şi cum se tot zbătea,

şi cum se străduia să lingă ploaia
pe zidul sur al tristului oraş.

O, Doamne! Ii era privirea dulce,
lui ce păştea în sat lîngă uluce.

O, Doamne! Tu ce milostiv ne eşti,
ne spune că pe toți ne izbăveşti

— şi că-ntr-o zi, în Raiul argintat,
n-or mai fi duşi viţeii la-njungheat,

ci, dimpotrivă, mai miloşi vom fi,
şi coarnele lor mici le-om înflori.

Dă, Doamne, ca vițelul să nu sufere greu
cînd va simți cuțitul intrînd în trupul său...

81. *Miroase jgheabul. . .*

Miroase jgheabul, zidul este alb,
sînt proaspete urcioarele,
pămîntul cald îl crapă Soarele,
Intră...

Vezi, sînt săraci de cei săraci,
şi iată-le căţeaua
cu sînii grei de lapte, care doarme.
Intră...

Leşia curge-n jgheabul ud
trist, trist.
Eu o aud, eu o aud.
Intră...

Iar dacă inima,
o simţi că ţi-e prea grea
ca s-o mai poţi purta-n cetatea rea,
Intră...

Şi să mă iei de mină,
să cobori fruntea pînă

vom plînge împreună.
Intră...

Mai vesel totul va
să fie şi mai fraged.
Eu te voi consola.
Intră.. .

82. *Mi-a spus un om.*

Mi-a spus un om cuvînt înveninat:

Atunci m-am supărat.

Şi-am colindat cu cîinii mei pe-ogoare.
Vezi, firicelele de iarbă nu-s în stare
— ca omul — de o vorbă ce te doare.

Văzui aci făpturi nevinovate
care nicicînd n-au spus o răutate,
şi păsărele mici şi zvăpăiate.

Gîndeam, privind pe gardurile vii
cum tremură măceşii ruginii:
sînt bune frunzele. De ce-s răi oamenii?

Simţeam în piept cum bucuria vine
în liniştea ce mulţi n-o cunosc bine,
şi, blîndă, pacea se lăsa în mine.

Gîndeam: să fim prieteni, păsărele mici.
Să fim prieteni, tufe de aglici.
Să fim şi noi prieteni, mici furnici.

Şi-acolo, pe un lan în povîrniş,
vedeam, pe lîngă-un verde luminiş,
cu boii lui cum vine un ţăran.

Părea că luneca în umbra clară
alăturea de rugile de seară
ce pe pămînt şi-n sufletu-mpăcat, coboară.

83. *Cînd vara va sosi...*

Fragment din «Jean de Noarrieu»

Cînd vara va sosi nu altceva
decît tot bucuria ce-avui anțărț aş vrea.
Sub tămîioşii somnoroşi mă voi culca.
Cînd codru-adînc din apa lui proaspăt va cînta,
voi asculta şi voi simți şi voi vedea
ce-ascultă, simte şi vede pădurea — tot ca ea.

Cînd toamna va sosi, nu doruri noi,
ci vreau să mă tot bucur de galbenele foi
ce scurmă dîmbul, veşnic cu tunetele-n toi,
de mustul ce va fierbe cu zgomot în butoi,
de cerul greu, de turma sunînd din acioi,
precum şi de milogii ce vor cerşi la noi.

Cînd iarna va sosi, ce bucurie
să vreau, decît ca bolta turnată-n fier să fie
şi fumul de cucoare, țipînd pe cer, ce-adie,
ori jarul care cîntă cum numai marea ştie,
ori lampa după ochiul verzui de geam — pustie —
de prin dugheana unde-i amar şi sărăcie.

Cînd primăvara vine, eu am tot vechiul gînd
să gust din bucuria prea aprigului vînt,
vreau piersici fără frunză şi totuşi înflorind,
vreau cărăruia verde în tină şerpuind,
mai vreau şi micşuneaua şi pasărea cîntînd
cum cîntă rîul, ploaia cu lăcomie bînd.

84. *Pe vremi au mers pe-aicea.. .*

Pe vremi au mers pe-aicea părinţii mei ce-s morţi
Şi cînd din Guatelupa a debarcat bunicul
— deşi se reîntoarse apoi din nou acolo —
el a venit să vadă moşia lui iubită.
îi va fi zburat gîndul adesea, in Antile,
cînd oceanul plaja o săruta, şi negri
se ghemuiau pe praguri, cu braţele cruciş,
şi trişti, stînd cu genunchii în dreptul gurii-aduşi.
Cînd inima lui plină de griji nenumărate
zbucnea-n pridvor sub crinii cu flori înflăcărate,
cu braţele-ncleştate, căta spre răsărit,
cu ochi de-oţel, albaştri, sub ochelarii de-aur.
Strămoşule! Nalţ rugă. Şi lucrurile tale
unde-s acum, bastonul şi spenţerul albastru?
Nu ştiu. Dar ştiu că locul acesta l-ai călcat.
Ai mers pe lîngă gardul cu cîntece de păsări.
Văzuşi şi piatra veche pe care-a stat, odată,
cu salbă de rod roşu de sorb, la gît, o fată.
O, vînător de păsări, te chem, în tînga mea.
Pe ţarina fierbinte să odihnesc aş vrea,
să mor aş vrea,-n ureche cu zvîcnet de vîntrea
ce vîjîie pe luntrea pescarilor din insuli.

85. *Copila citeşte almanahul*

Cu ouă-n coş, copila citeşte almanahul,
şi lîngă sfîntul zilei şi starea vremii, mii
de chipuri minunate i-aratâ Zodiacul:
Berbecul, Capra, Peştii şi Taurul — ca vii.

Şi astfel ţărăncuţei prostuţe-i vine-a crede,
că peste ea, departe în stelele cereşti,
sint tîrguri, ca pe-aicea, cu-asini şi cu cirede
de tauri mari, cu capre, berbeci bătuţi şi peşt

Citeşte despre tîrgul ce-n ceruri va să fie.
La Cumpene cum foaia cu semne se-ntorcea,
ea-şi spune că în ceruri, ca şi la băcănie,
se cîntăreşte sare şi suflet şi cafea.

86. *Hei, ştiu eu..*

Hei, ştiu eu, se tot spune: e dulce-a fi bătrîn.
Dar sînt bătrîn şi-mi pare de tinereţe rău,
de fata jucăuşă, de mîngîiatul său,
de mîna ei pe fruntea-mi ce-i odihnea pe sîn.

Cînd va veni şi vremea să-mi fie dat şi mie
— fără mîhnire-n suflet — ca să binecuvînt
copiii ce respiră din trunchiuri seva vie,
prin rîpa năpădită de albi măcieşi, zburdînd?

Ferice-acel ce poate, în simpla lui ogradă,
în ceasul cînd vecernia învie clopot greu,
copiii lui cu mîna într-alte mîini să-i vadă,
copii uniţi de dînsul în zmeurătul său.

87. *Pe firul telegrafic.*

Pe firul telegrafic, în prima zi de toamnă,
la nesfîrşit se-aşază în tremur rîndunele,
şi simţi cum inimioara de grijă bate-n ele.
Chiar cele mai micuţe, deşi nu l-au văzut,
vor cerul afric care de peste mări le-ndeamnă.

Chiar fără ca să-1 vadă! spuneam. Aşa şi noi
dorim în neastîmpăr uri cer ce va să fie.
Stau toate, aşchii negre, scrutînd cu dibăcie
văzduhu', — apoi încearcă un zbor în cerc, apoi
se reîntorc cu toate la locul cunoscut.

Ce greu le e să plece din pacea din clopotniţi!
Ce frig le e în cuibul călduţ de ast ă-vară!
Ce jale pentru ele! De ce le înşelară
Zvîrlindu-şi frunza nucii, prietenoasa frunză.
Voi, pui de primăvară, azi n-o mai recunoaşteţi
voioasa zi ce merge sub toamnă să se-ascunză.

Aşa şi bietul suflet din lumea de suspine,
cînd vrea să treacă peste hotarul din priviri
şi să ajungă cerul cu veşnici trandafiri,
se-ncearcă, stă, şi, pînă să plece, mai revine.

88. *Dar ce e fericirea.*

Dar ce e fericirea? E poate o vîlcea
Albastră unde iepuri vînam şi eu odată.
Ce mi-i ie scara de-aur şi buza-mpurpurată,

De n-are pacea mare a Domnului în ea.

Vorbind de mine, spuneţi că Jammes îmbătrînea,
Nebănuind ce tînăr i-e focul de-altădată;
Dar vă dă sarea, turmă de iezi abia-nţărcată,
E sarea-nţelepciunii ce Cerul oglindea.

în cupa cea mai dulce amar găseşti pe lume
Dar nu în cupa văii albastre şi de brume
Umplută ca de-un lapte băut de Răsărit.

Ştiui să vă uit toate, iubiri ale juneţei,
Dar tot mai văd un cîine prin roua dimineţii
Mergînd pe sub zăvoaie spre soarele sclipit.

89. *Elegia III*

E răcoros ţinutul ca marginea de ape.
Potecile se-nfundă sub muşchi întunecat
spre adîncimi albastre cu umbră şi iubire.
Sînt prea înalţi copacii şi cerul prea aproape.
Aicea vin adesea să-mi duc tristeţea mea,
aicea la prieteni şi tot aici, la soare,
mă duc încet şi dulce, în mijloc de răzoare.
Mă-ntreabă despre suflet şi despre jalea lui,
şi stau şi nu ştiu bine ce aş putea să spui.
Cînd voi fi mort eu, poate, o să-şi aducă-aminte
un blînd copil, pe-alee că a văzut trecînd
un om, cu pălărie de paie şi fumînd
încetişor din pipă în nişte zori de vară.

Dar tu, cea părăsită, nu mă vei fi zărit,
nu mă vei fi zărit aci, gîndind la tine,
ducîndu-mi prin pădure urîtul nesfîrşit...
Nici tu n-ai înţelege, ca şi ceilalţi, nici tu,
departe sînt de tine, departe-mi eşti acu.
Eu nu-ţi mai doresc gura ta albă, gura roză.
Dar pentru ce atuncea simt că mai sufăr încă?

Dacă o ştii, hai vino, prietenă, şi spune-mi.
Spune-mi de ce, atuncea cînd sufăr eu, îmi pare
că suferă copacii şi ca pe mine-i doare?
Muri-vor ei cu mine într-o aceeaşi zi?
Şi cerul o să moară? Tu oare vei muri?

90. *Elegia X*

I

Cînd moartă de iubire îmi va fi inima:
pe coasta unde vulpea îşi faure popasul,
în locul unde creşte sălbatica lalea,
pe-o caldă zi de vară doi tineri poarte-şi pasul.
Să şadă sub stejarul stufos acolo unde
tot anul vîntul bate şi iarba mişcă-n unde.
Cînd moartă de iubire îmi va fi inima:
O, tu, care vei merge cu el, îmbujorată,
gîndeşte-te la sufletul meu neodihnit,
ce căuta pe coasta de vînt cutreierată
un suflet clar şi care să nu-1 mai fi rănit.
Să spui, o, tu, întruna să spui: Era nebun
ca şi îndrăgostiţii ciobani ai lui Cervante
păscîndu-şi capre albe pe pajişti verzi de plante.
Ei părăseau bătrînul şi fumegînd cătun
în care, poate,-n vremuri i-a chinuit iubirea.
Să spui: A fost asemeni sărmanilor păstori
ce încercau, zadarnic, culcaţi pe pat de flori,
într-un cimpoi să-şi sufle, cîntînd, nefericirea.

II

Cînd moartă de iubire îmi va fi inima,
s-o fericiţi. Se stinse ca raza unui păstrăv
în val de-azur. Se stinse: o căzătoare stea.

Se stinse ca mireasma de-albastră clematită.
Cind inima muri-va, vă rog să n-o cătați...
Lăsați-o s-odihnească dc-a pururi liniştită
pe sub stejarul unde un grangur o să cînte
Fecioarei Preacurate slăvire nesfîrşită.

III

Cînd inima muri-va. . . Dar nu. . . Vino de-o cată...
O, vino de o cată cu vraja-ți parfumată.
Nu vreau să se ascunză de sărutarea ta.
O ia, o du cu tine la fel de aprig, ca
atuncea cînd simțisem cum brațul tău mă strînge
la pieptul cald... Nu plînge, iubita mea, nu plînge.

Să nu plîngi. Vezi, viața frumoasă e şi-adîncă.
Eu te-am făcut să suferi şi-am suferit cu tine...
Dar miei păşteau în tihnă zori limpezi pe coline,
dar săruta lin luna înnegurarea-adîncă,
dar căprioare în albele rarişti se-odihneau,
dar veseli copilaşii din sînul bun muşcau,
dar gurile de miere puneau fiori în trupuri,
dar dornică-ntre brațe mi te răsturnai încă.. .
Să nu plîngi. Vezi, viața frumoasă e şi-adîncă.
Cînd moartă de iubire îmi va fi inima,
nu voi mai avea suflet şi poate te-oi uita?
Dar nu... Sînt fără minte... Eu nu te voi uita.
O inimă doar fi-vom, a ta, iubita mea,
şi cînd voi bea din apa izvorului din luncă
şi-ți voi vărsa pe buze tot cerul siniliu,
vezi, contopiți atîta noi doi vom fi-mpreună,
că eu din noi doi care eşti tu, n-o să mai ştiu.
Cînd inima mea fi-va. . .
Dar gîndul îl alungă,
iubito... Ți-a fost sînul de frig tremurător
cum e un cuib de păsări în roua rozelor.

Şi inima de-atîta iubire va pieri.
Spre tine se înalță cum suie în grădină
din crinii albi, spre ceruri, stingheră, o tulpină.
Nu mai sînt decît lucru. Nu mai pot să gîndesc.
Nu mai sînt decît ochii-ți. Nu mai sînt decît roze.
Ce-ai regreta tu însă, cînd eu te părăsesc,
dacă nu eram eu şi aş fi fost doar roze?

IV

Cînd moartă de iubire îmi va fi inima:
sufletu' meu pe dealu-nverzit va mai veghea
Pe dealul unde, tineri, veți merge trecători,
ea va sclipi prin ierburi ce ude sînt de zori.
Ea va pluti, în noapte, prin negura pe care
o lămureşte plină o lacrimă de lună,
şi fragedă-o să fie ca roze ce se-adună
suind, pe ziduri ude şi vechi, tremurătoare.

S-o duce să se-aşeze la cuşca-ntunecată
cu cîinele ce doarme păzindu-şi gospodarul;
s-o duce să zîmbească la piatra aşezată
micuților ce vieții nu i-au călcat hotarul

Să mi se-nece chinul atunci în mulțumire,
Şi tînăra pereche ce din cătun venea
în locul unde creşte sălbatica lalea
să aibă suflet simplu şi multă fericire.

Să te gîndeşti la dînşii în ziua asta grea.
Plîngi, plîngi şi plîngi tu încă, plîngi pe umărul meu...
Eşti turburată, fiindcă te părăsesc azi eu?
înmiresmat sărutul ca zorii-ți tremura.

Hai, sufletele noastre să-şi spună bun rămas,
ca-n vremile bătrîne cînd pentru drumuri lungi
se fluturau batiste pe întristat obraz,
sub plopii printre care, pe drum, în sat ajungi.

Lasă. Te lasă toată durerii, şi îți lasă
obrazul tău de lacrime plînse zbuciumat.
Domol să se aline pe pieptul meu ritmat.
Surîzi, cum se surîde, mîhnirea cînd te-apasa

91. *Elegia XIV*

— Iubirea mea, spuneai. Şi eu : iubirea mea.
— Cade nea, spuneai tu. Răspundeam: cade nea.

— Mereu, mereu, spuneai. îți răspundeam: mereu.
— Aşa, îmi spuneai tu. — Aşa, spuneam şi eu.

Apoi mi-ai spus: mi-eşti drag. Eu: mie şi mai mult
— S-a dus frumoasa vară, ai spus. — E toamnă-acum.

Am răspuns şi cuvîntul, vezi, n-a mai fost la fel.
Şi într-o zi, în fine, mi-ai spus: cît te iubesc...

(Era într-un sfîrşit bogat de toamnă-adîncă).
Şi ți-am răspuns: mai spune-mi... spune-mi încă...

92. *Rugăciune ca să merg la rai cu asinii*

Cînd voi porni spre tine, o Doamne, fă să fie
o zi cu sărbătoare de holde pe-o cîmpie
ce va-nnopta în praf. Vreau, chiar ca p-astă lume,
s-aleg un drum pe placu-mi, ce-n voie să mă-ndrume
la Raiul unde stele-s pe cer, nămiaza mare.
Eu îmi voi lua toiagul, pe largul drum de care
voi merge şi voi spune asinilor: Prieteni,
sînt Francis Jammes şi, iată, pornii pînă la Rai,
căci iad nu e în ţară la bunul Dumnezeu.
Prieteni buni cu cerul, veniţi — le-oi spune eu —
sărmane vite, care, ciulind urechea lungă,
goniţi tăunul, băţul şi-albina să nu-mpungă...

Vreau să-ţi răsar în juru-mi cu-aceste biete vite
ce dragi îmi sînt fiindcă au capete pleoştite
duios, şi-apropiindu-şi copita lor umilă
se-opresc aşa de dulce, că le tot plîngi de milă.
Eu voi sosi de-o mie de lungi urechi urmat,
urmat de cei ce-n spate panere-au tot purtat,
de cei ce trag căruţa paiaţelor de bîlci,
ori trăsurici cu mături de fulgi şi tinichele,
de cei ce duc în cîrcă bidoane, strîmbe, grele,
de-asinele umflate burduf cu pasul frînt,
de cei ce poartă pururi pantalonaşi apoi.

căci rană-nvineţită şi plină de puroi
li-i trupul, pradă dulce a muştelor în roi.
Fă, Doamne, ca-mpreună cu-aceşti asini să-ţi vin.
Şi fă ca-n pace îngeri să ne călăuzească
spre ape, unde-n umbră cireşe tremur lin,
curate ca şi carnea ce rîde feciorească —
mai fă, de plec obrazul, în ăst lăcaş de har,
pe apele prea sfinte, să fiu ca un măgar
ce-ar oglindi smerita şi dulcea-i sărăcie
în limpezimea vie a veşnicei iubiri.

93. *Rugăciune * ca să nu moară un copil*

O, Doamne, le păstrează copilul ăsta mic,
precum păstrezi în vînturi o iarbă de nimic.
Ce-ți face dacă mama-i înlăcrimată țipă,
să nu-l mai laşi să moară acolo, peste-o clipă,
ca o nevoie care n-o poți înlătura?
De-l laşi să mai trăiască pre el, va scutura
la anul, la Rusalii, potop de roze-n floare.

Dar eşti prea bun. Tu, Doamne, nu eşti acela care
pe-obrajii încă-n roze aşterne moartea-albastră;
sau, spune-mi ai la tine odăi încîntătoare
s-aşezi pe lîngă mame copiii la fereastră?
De ce nu vrei aicea? Fiindcă-i sună ceasul,
îți adu-aminte-n fața copilului ce moare,
Isuse, că Tu pururi trăieşti cu Maica ta.

94. *Rugăciune pentru a fi simplu*

Ascultă fluturii de orice boare
asemenea petalelor cu care
copii-aruncă-n noi, la sărbătoare.
Sînt, Doamne, zorile şi ruga suie
spre tine cu-aceşti fluturi înfloriți,
cu zgomot de cocoşi şi de pietrari.
Sub frunzele lucioase de platani
în iulie pe cînd pămîntul crapă,
auzi cum greieri țipă nevăzuți
spre a-ți slăvi Atotputernicia.
Cu grijă mierla-ncearcă în zăvoaie
mult timp să cînte dar nu îndrăzneşte
Nu ştiu ce are şi de-o plictiseşte,
ea zboară, una cu pămîntul, deodată
în partea care e mai neumblată.

încetişor, azi, Doamne, începe iar
viața, ea şi ieri, ca şi altădată.
Cu-aceşti fluturi, cu-aceşti lucrători,
cu greieri de soare mîncători,
cu mierlele din umbra foilor
mă lasă, Doamne, să-mi duc şi eu viața
în chip la fel de simplu ca al lor.

CATRENE

95 *Fior*

7 Prăpastia ce-n juru-mi din munte se despică
Şi turma-mprăştiată, de-acestea îmi e frică.
Sînt dornic de cătunul înghemuit la schit,
Pe care-1 poartă plaiul şi-1 face liniştit.

95. *Iertarea jignirii*

1 Crin frumos cu vestmînt de ceară curată,
Să te-omoare ar vrea un gîndac ucigaş;
Dar ca şi un poet ce stă-n liră să bată,
Inima-ţi cu un praf de-aur zvîrle-n vrăjmaş.

97. *Clar de apă*

7 Ciorchinii de glicine lă fel sînt cu cascade,
Luceşte iarba: apă-ncreţită lunecînd,
Şi cerul zilnic albul şi albastru-ngemănînd
îţi pare lac, deasupra, cu pînzele-i nomade

98. ***Cele ioud regrete***

7 Tu ai strigat: ferice e omul care n-are
Nimic decît pe dînsul de rătăcit pe căi!
Şi se gîndea acesta: cu lacrime amare
Stropită chiar, ce bună e pîinea cu ai tăi!

99. *Pegas*

7 Se sună-n ţara bască din clopot agonia.
Şi mă gîndesc la moarte şi eu, cînd înt r-o zi,
Ca foşnet de pădure, prin vis,, voi auzi
Cum bate o aripă purtînd spre cer solia.

100. *Plimbare în bătrîneţe*

7 Aud din urmă paşii copilăriei mele
între uitate lanuri cu spicurile grele
Şi merg pe sub cireşii cu doliul altor zile
Spre ţara închinată la suflete umile.

101. *Fraga de pădure*

1 Mărunt şi roşu suflet cu verde guleraş,
Mai blînd decît nu este un suflet omenesc,
Tu care, fără frică, săracii cînd se-opresc,
Te dăruieşti întreagă la margini de făgaş.

102. *Cu aripi la călcîi*

1 Copiii, cu notarul şi mine,-n cîrd, ne-am dus
Pe piscul după care se vede ţara toată,
Şi coborînd în urmă,' beţi de-aerul de sus,
Ne pare că pădurea o să-o călcăm sub gheată.

103. *Darul*

7 Da, geniul e să vezi şi să faci să se vadă
Ferigele lăsînd limba-n ape să cadă ;
Da, geniul e s-auzi şi să faci să se-audă
Turma-n seară pierind peste pajiştea udă.

104. *Cioclilor*

7 Alături cu copiii să îmi lăsaţi mormîntul,
Şi-aproape de nevastă; pe groapă nici un bust.
Nu vreau decît o cruce şi fără de arbust
Să mă tot plîngă ploaia, să mă jelească vîntul.

105. *Epitaf la Ascăin*

7 Citii un tainic nume: Ondicolâ,
Nu-i dată, fiindcă-ncepe-o veşnicie.
Şi cerul ca o undă străvezie
Spre groapa ei, de sus în jos, urca.

106. *Somnul din urmă*

1 Aşa cum scoţi sandalele unui călător,
O, trupul meu, vei fi într-o zi dezlipit
Şi aruncat în ţarnă, ca sufletul uşor
Să se-odihnească-n pace în hanul oblonit.

107. *Paternitatea stejarului*

Pe dînsul, ce îl doare mai mult într-o furtună
Nu-i că, lovit de trăznet, i-e pieptul sfărîmat.
Dar poate o să moară, cînd fulgeru-i detună,
Golaşii pui din cuibul cu care e-ncărcat.

108. *Portretul autorului* (I)

Cu-o siluetă-atîta de fină-1 desenez
Că îl ghiceşti abia pe coasta din Orthez,
Cu puşca lui şi, strînse grâmadă-n traista sa,
Cu tinereţe, pîine, vînat şi dragostea.

109. *Portretul autorului* (II)

Se vrea aşa cum este, într-o zi de Cuptor,
La număr cu ani cincizeci şi cinci, pe munţi urcînd,
De tinerele-i soaţe, Faun şiret, rîzînd
în barba lui ce are albeaţa florilor.

PAUL CLAUDEL

110. *Oda a Il-a Duhul şi apa*

După lunga tăcere fumegînd,
După marea tăcere civilă a atîtor zile fumegînd toată de zvonuri şi de fumuri,
Suflare a pămîntului cu ogoare şi glăsuire de mari oraşe aurii,
Deodată Spiritul din nou, deodată suflul din nou,
Deodată lovitura surdă în piept, deodată cuvîntul dăruit, deodată suflul Spiritului, răpirea brusc, deodată stăpînirea Spiritului!
Precum în cerul plin de noapte înainte să plesnească întîiul foc al fulgerului,
Deodată vîntul lui Zevs într-un vînturiş plin de paie şi de praf cu albiturile întregului sat!

Doamne, care la început ai despărţit apele cele de sus de apele cele de jos,
Şi care din nou ai despărţit de aceste ape umede numite de mine,
Uscatul, ca un copil dezlipit de îmbelşugatul trup al mamei,
Pămîntul bine încălzind, blînd-înfrunzind şi hrănit de laptele ploii,
Şi care în vremea durerii ca şi în ziua facerii prinzi în mîna ta atotputernică
Lutul omenesc şi spiritul din toate părţile îţi curge printre degete,

Din nou după lungile drumuri pămînteşti,

Iată Oda, iată că această mare Odă nouă îţi stă în faţă,
Nicicum ca un lucru care începe, ci rînd pe rînd ca marea ce se află acolo,
Marea tuturor vorbelor omeneşti cu suprafaţa în diferite locuri
Recunoscută de o adiere sub ceaţă şi de ochiul matroanei Lune!

Acuma, insă, lîngă un palat de culoarea grijei printre copacii cu acoperişuri multe umbrind un tron putrezit,
Locuiesc într-o veche împărăţie surpătura mai de seamă.
Departe de marea liberă şi curată, în pămîntul cel mai pămîntiu trăiesc galben,
Aici unde însăşi ţărîna e elementul pe care îl respiri, spurcînd la nesfîrşire cu materia ei aerul şi apa,
Aici unde se întîlnesc canalurile murdare şi vechile drumuri roase şi potecile asinilor şi ale cămilelor,
Unde împăratul pămîntului funciar trage brazda sa şi-şi ridică mîinile spre cerul folositor, de unde vine vremea bună şi rea;
Şi precum în zile de furtună de-a lungul coastelor vezi farurile şi acele stîncilor cu totul acoperite de negură şi de spumă prăfuită,
Astfel în vîntul bătrîn al Pămîntului, Cetatea pătrată îşi înalţă meterezele şi porţile ei,
îşi înalţă caturi, caturi. Porţile ei năstruşnice în vîntul galben, de trei ori trec porţi ca nişte elefanţi,
în vîntul de cenuşe şi de praf, în marele vînt albit de pulberea care a fost Sodoma, şi împărăţiile Egipetului şi ale Perşilor, şi Parisul şi Tadmora şi Babilonul.

Dar ce-mi pasă acuma împărăţiile voastre, şi tot ceea ce moare,
Şi voi pe care i-am lăsat, calea voastră hîdă acolo departe!

Deoarece sînt liber! Ce-mi pasă combinaţiile voastre crude? deoarece eu cel'puţin sînt liber! deoarece, am găsit! deoarece eu cel puţin sînt pe dinafară !
Deoarece nu mai am locul meu cu lucrurile create, ci partea mea cu ceea ce le creează, cu spiritul lichid şi lasciv.
Oare se sapă marea ? Oare se gunoiază ea ca un cîmp de fasole ?
Oare îi alegi rotaţia lucernei sau a griului sau a verzei sau a sfeclei galbene sau roşii?
Dar ea e viaţa însăşi fără de care totul e mort, ah! vreau viaţa însăşi fără de care totul e mort!
Viaţa însăşi şl în afară de ea totul mă omoară căci e muritor!
Ah, nu mă satur de ea! Privesc marea! Tot mi-e destul ce se sfîrşeşte.
Dar aici oriunde îmi întorn faţa şi din partea aceea
E şi mai multă şi încă şi acolo iar, şi întotdeauna şi la fel şi cu prisos! întotdeauna, suflet drag!
Nici,o teamă ca ochii mei să o sece! Ah, sînt sătul de apele voastre ce se beau.
. Nu vreau apele voastre tocmite, secerate de soare, trecute prin filtru şi prin alambic, distribuite de maşinăria munţilor,
Coruptibile, curgătoare.
Izvoarele voastre nu sînt izvoare. Elementul însuşi!
Materia primă! E mama, o spun, care-mi trebuie!
Să stăpînim marea veşnică şi sărată, marea roză cenuşie!
Ridic un braţ spre rai! înaintez spre marea cu măruntaie de struguri!
M-am îmbarcat pentru totdeauna! Sînt ca marinarul bătrîn care nu mai cunoaşte pămîntul decît prin focurile sale, sistemele de stele verzi sau roşii învăţate pe hartă sau în portulan.
O clipă pe chei printre baloturi şi butoaie, hîrtiile la consul, o strîngere de mînă la stevedor;

Şi apoi iar (ancora ridicată, lovitura de timbru la maşini, break-water-ul pe care îl dublezi, şi sub picioarele mele
Din nou dilatarea talazului
Nici
Marinând, nici
Peştele pe care un alt peşte 1-a mîncat
îl trage, ci lucrul însuşi şi butia întreagă şi vîna vie.
Şi apa însăşi şi elementul însuşi, mă joc, strălucesc, împart libertatea mării atotfiitoare!
Apa
întotdeauna vine de la sine să găsească apa,
Compunînd o picătură unică.
Dacă eu aş fi marea, crucificată printr-un miliard de braţe pe două continente,
în tot pîntecul resimţind tracţiunea brutală a cerului circular cu soarele nemişcat ca fitilul aprins sub ventuză,
Cunoscînd propria mea cantitate.
Sînt eu, trag, chem din toate rădăcinile mele. Gangele, Mississipiul,
Smocul stufos al Orenocului, firul lung al Rinului, Nilul cu îndoita lui băşică,
Şi leul adăpîndu-se în noapte şi mlaştinile şi vinele subpămîntene şi inima rotundă şi plină a oamenilor care îşi trăiesc clipa.
— Eu nu sînt marea, dar sînt spiritul! şi precum apa
— Cunoaşte apa, spiritul recunoaşte spiritul,
— Spiritul, sufletul tainic,
— Spiritul creator care face să rîzi, spiritul de viaţă şi marea
răsuflare pneumatică, degajarea spiritului
care gîdilă şi care îmbată şi care face să rîzi.
O, cu cît întregul acesta e mai viu şi fugar, n-ai să ai teamă să rămîi uscat! Cît de departe mă afund, nu pot înfrînge elasticitatea genunii.

Precum din fundul apei vezi deodată douăsprezece zeiţe cu mîndre forme,
Verzuie urcînd într-o izvorîre de boabe de aer,
Ele se joacă în zorii zilei dumnezeieşti prin desfăşurarea horbotei albe, în focul galben şi rece, în marea gazoasă şi spumoasă !
Care
Poartă m-âr opri? Ce zid? Apa
Simte apa, şi eu mai mult ca ea sînt lichid!
Precum dizolvă pămîntul şi piatra zidită, ara peste tot tovărăşii !
Apa care a făcut pămîntul îl dezleagă, spiritul care a făcut poarta deschide broasca uşii.
Şi ce e apa nemişcătoare pe lîngă spirit, puterea sa,
Pe lîngă activitatea lui, materia faţă de preţul muncitorului?
Simt, adulmec, dezleg, respir cu un simţ anumit
Realitatea aşa cum e făcută! Şi eu sînt plin de un zeu, sînt plin de neştiinţă şi de geniu!
O, forţe la lucru în jurul meu,
Pot să fac cît faceţi voi, sînt liber, sînt dezlănţuit, sînt liber în felul vostru pe care dascălii nu-1 înţeleg !
Precum copacul în primăvară nou cu fiecare an
Descoperă, muncit de sufletul său,
Verdele, acelaşi care e veşnic, făureşte din nimic frunza lui ascuţită,
Eu, omul,
Cunosc ceea ce făptuiesc.
Această înmugurire, această putere însăşi de naştere şi de făurire
O întrebuinţez, sînt stăpîn,
Sînt dat lumii, exercit din toate părţile cunoaşterea mea.
Cunosc orice lucru şi orice lucru se cunoaşte în mine.
Aduc oricărui lucru dezrobirea sa.
Prin mine
Nici un lucru nu rămîne singur ci îl leg de altul în inima mea.
încă nu e destul!

Ce-mi pasă de poarta deschisă, cheia de nu o am?
De libertatea mea, de nu-mi sînt propriul stăpîn?
Privesc orice lucru, şi voi toţi, zăriţi că nu sînt robul lui, ci stăpînitorul.
Orice lucru
îndură mai puţin decît întipăreşte, silind să te înţelegi cu el, orice fiinţă nouă
O biruinţă peste fiinţele ce erau!
Şi tu care eşti Fiinţa desăvîrşită, n-ai împiedicat ca să fiu şi eu!
Vezi acest om pe care îl întruchipez şi această fiinţă pe care o înfirip în tine.
O, Dumnezeul meu, fiinţa mea oftează spre a ta!
Dezleagă-mă de mine! dezleagă fiinţa de cele trupeşti!.
Sînt slobod, dezleagă-mă de libertate!
Văd atîtea feluri de a nu fi, dar e un singur fel
De a fi, care e de a fi în tine, care eşti însuţi!
Apa
Prinde apa, duhul simte esenţa.
Doamne, care ai despărţit apele de jos de apele de sus,
Inima mea geme după tine, scapă-mă de eul meu, fiindcă tu eşti!
Ce e libertatea aceasta, şi ce pot face aiurea?
Trebuie să te susţin
Doamne, văd omul desăvîrşit pe cruce, desăvîrşit pe Copacul desăvîrşit.
Fiul tău şi al nostru, în faţa ta şi a noastră, pironit de picioare şi de mîini prin patru piroane,
Inima frîntă în două şi Apele mari au pînă la inimă!
Scapă-mă de timp şi ia-mi inima păcătoasă, ia, Doamne, inima care bate!
Dar nu pot sili în viaţa aceasta
în spre tine din cauza trupului meu şi slava ta e asemeni rezistenţei apei sărate!
Suprafaţa luminii tale e nebiruită şi nu pot găsi
Lipsa strălucitoarelor tale întunecimi.

111. *Ora galbenă*

Din tot anul iată ora cea mai galbenă! Precum
plugarul la sfîrşitul anotimpurilor adună roadele
muncii sale şi le culege preţul, vremea vine în aur
ca totul să-i fie schimbat. în cer şi pe pămînt. Umblu ;
pînă-n gît în crăpătura holdei; îmi aşez bărbia pe masa
luminată de soare la capătul ei, a cîmpului; trecînd la
munţi peste marea grînelor. Printre malurile sale de ierburi,
nesfîrşita flacără uscată a şesului de culoarea zilei, unde e oare
străvechea ţarină întunecoasă? Apa s-a făcut vin; portocala
se aprinde în rămurişul tăcut. Totul e pîrguit spic şi pai, şi
fructul cu frunza. Fără îndoială iată aur; totul se
împlineşte, văd că totul e adevărat. în munca pioasă
a anului desfiinţînd orice culoare, în ochii mei deodată
lumea ca un soare! Eu! să nu pier înainte de ora cea
mai galbenă.

112. *Vinul pierdut*

In ocean, o bună zi
(Da pe sub care cer drumeț?)
Ca dar neantului zvîrlii
Un pic din vinul fără preț.

Nectar, pieirea-ți cine vru?
Am ascultat glas sibilin?
Sau sufletul cînd mă duru
Sînge visînd, vărsîndu-i vin?

Cu limpezimea ce i-o știu
După un fum trandafiriu
Se luminează marea iar..

Vin risipit, val în beție !...
Zării zbucnind prin cer amar
întruchipări de veșnicie...

113. *Interior*

O sclavă cu ochi lungi legată-n lanțuri moi
Pătrunde în oglinzi, dă apă iar la flori,
Pe pat misterios își lasă deget pur;
îmi pune o femeie-n iatacul dimprejur
Ce prin visarea mea cum vrea să se strecoare,
Ca sticla ce o treci prin razele de soare
Printre priviri îmi trece și-absența nu le-a frînt
Și cruță mecanismul curatului meu gînd.

VINCENT MUSELLI

114. *Datoria*

Nimica sau orice să ştim,
în zdreanţă sau bogat vestmînt,
Oricui, uriunde pe pămînt
Se-arată despot legitim.

Dar cînd porunca i-o simţim,
Cu trăznet aspru de ne-a frînt,
Nu-i glas să spună c-un cuvînt
Pe ce altar să ne jertfim.

Şi sfîntul piere şi soldatul,
Sau pentru cer sau pentru stat,
Şi pentr-o carte inspiratul.

Ce sacrificiu-nălţător,
Prin care ne-am descătuşat,
O, Noapte, pradă torţelor!

JULES ROMAINS

115. *Oda VI. Cartea I*

Spune-mi la ce te gîndeai,
Copile care am fost,
Cînd ai pornit tu singur
Pe munte să te sui?

Luaseşi doar cu tine
Un băţ de măcieş,
Şi doar un coş şi-ntr-însul
O brînză şi o pîine.

Ai mers pe drum mult timp
în umbră de molizi,
Mai beat la orice pas
De-a fi mai părăsit.

Şi cînd ai şezut sus
Pe culmea fără iarbă,
Cînd ai voit să rupi
Din brînză şi din pîine,

Ce ţi-a strîns gîtul şi
Ti-a dat un tremur buzei

N-a fost nici foamea poate,
Nici vreo bucurie.

Dar n-apucaseşi tocmai
Să simți cum se destramă
O spaimă minunată
Ce te urma oricînd?

SAINT-JOHN PERSE

Anabasis

*

Cîntec

Se năştea un mînz sub frunzele de-aramă. Un om ne puse boabe amare în mîini. Străin. Şi iată zvonul altor ținuturi pe placul meu. .. „M-am închinat ție, fiica mea, sub cel mai mare din copacii anului".

Căci străinul intră în zodia Leului şi Străinul şi-a puş degetul în gura morților. Străin. Ce rîdea. Şi ne spune de-o iarbă. Ah! Atîtea adieri pe ținuturi! cît de desfătătoare mi-e goarna şi pana învață în ciuda aripii ... „Suflarea mea, fată de-acum mare, aveai meşteşugurile tale care nu sînt ale noastre".

S-a născut un mînz sub frunzele de-aramă. Un om ne puse aceste boabe în mîini. Străin. Ce trecea. Şi iată zvonuri mari într-un copac de-aramă. Smoală şi trandafiri, daruri ale cîntecului! Tunet şi flaut prin încăperi! Ah! atîta uşurință în căile noastre, ha! atîtea poveşti peste ani şi Străinul îşi are obiceiurile pe drumurile întregului pămînt . . . „M-am închinat ție, fiica mea sub cea mai mîndră rochie a anului".

I

Pe trei mari anotimpuri aşezîndu-mă cu cinste, semn bun îmi dă pămîntul pe care-i legea mea.

Armele dimineața sînt mîndre şi marea. Cailor noştri pradă, glia fără rod ne dă acest cer incoruptibil. Şi soarele nu e numit, dar puterea lui e printre noi şi marea în zorii zilei ca o presupunere a minții.

Putere, ne cîntai pe drumurile nopţii!... în sorocul limpede al dimineţii ce mai ştim de visare, sora noastră mai mare?

Pentru un an încă printre voi! Stăpîn pe grîu, stăpîn pe sare, şi treburile obşteşti pe cîntare drepte!

Nu voi chema oamenii de pe alt mal. Nu voi însemna mari ocoale de oraşe pe coaste cu praful mărgeanului. Dar mi-am pus gînd să trăiesc printse voi.

în pragul corturilor toată slava ! Vlaga mea printre voi! şi gîndul curat ca sarea îşi ţine sfatul judecăţii la lumina zilei.

...Da, bîntuiam oraşul visărilor voastre şi opream pe pieţele pustii acest negoţ curat al sufletului meu, printre voi nevăzut şi des ca un foc de spini în vîntul văzduhului.

Putere, ne cîntai pe drumuri minunate!. . . „în desfătarea sării sînt toate suliţele spiritului. . . Voi înviora cu sare gingiile moarte ale dorinţei!

Cine, lăudînd setea, n-a băut apa nisipului într-un coif, puţină încredere îi dau la negoţul sufletului..."

(Şi soarele nu e numit, dar puterea lui e printre noi).

Oameni, neamuri de pulbere şi de tot soiul, neamuri de negustorie şi de răsfăţ, neamuri din margini de ţară şi de-aiurea, o neamuri de puţină greutate în amintirea acestor meleaguri; neamuri de pe văi şi de pe podişuri şi de pe cele mai înalte cline ale acestei lumi la capătul ţărmurilor noastre; adulmecători de semne, de seminţe şi spoveditori de vînturi în apus; urmăritori de şleauri, de anotimpuri, strîngători de corturi în vîntul slab al zorilor; o căutători de pungi de apă pe scoarţa lumii; o căutători, o descoperitori de prilejuri de a porni aiurea,

nu vindeţi o sare mai tare cînd, dimineaţa, într-o prevestire de împărăţii şi de ape moarte pe sus atîrnate peste fumurile lumii, darabanele surghiunului deşteaptă la graniţi

veşnicia care cască pe nisipuri.

...în caftan nepătat printre voi. Pentru un an încă printre voi. „Faima mea e pe mări, vlaga mea e printre voi!

Ursitelor noastre făgăduită această adiere de pe alte ţărmuri şi, purtînd mai departe seminţele timpului, strălucirea unui veac la culmea sa în cumpăna cîntarelor". ..

Socoteli aninate de nămeţii sării! în punctul simţitor al frunţii mele, unde poema se încheagă, sap acest cîntec al unui întreg popor cel mai îmbătat,

în schelele noastre trăgînd nemuritoare carene!

II

în ţările umblate sub marile tăceri, în ţările umblate de greieri în amiazi.

Eu cutreier, voi cutreieraţi printr-un ţinut de povîrnişuri înalte cu dumbravnic, unde se usucă albiturile celor Mari.

Păşim peste rochia Reginei, toată în horbote cu două fîşii de culoare brună (ah ! cum se pricepe acrul trup de femeie să păteze o rochie în dreptul subsuorii!)

Păşim peste rochia fiicei Sale, toată în horbote cu două fîşii de culoare aprinsă (Ah! cum se pricepe limba şopîrlei să culeagă furnicile în dreptul subsuorii!)

Şi poate nu trece ziua ca acelaşi om să nu se fi mistuit şi pentru mamă şi pentru fiică.

Rîset atotştiutor al morţilor, să lepădăm coaja acestor roade!... Dar cum! nu se mai află iertare pe lume sub floarea de răsură?

Vine, din acest colţ de lume, o năpastă vînătă pe ape. Vîntul se ridică. Vînt de mare, Şi albitura

porneşte! ca un preot rupt în bucăţi. . .

III

La secerişul orzului bărbatul iese. Nu ştiu cine puternic a grăit pe coperişul meu. Şi iată aceşti Regi şezîndu-mi la poartă. Şi Solul mănîncă la masa Regilor. (Să fie hrăniţi cu grîul meu !) Privighetorul de măsuri şi de greutăţi coboară fluviile umflate cu tot felul de rămăşiţe de insecte

şi de fire de paie în barbă.

He! tu ne uluieşti, Soare! Tu ne-ai spus atîtea minciuni!... Pricinuitorule de tulburări, de zîzanii! hrănit de batjocuri şi de pozne, o Răzvrătitule! fă să crape migdala ochiului meu! Inima mi-a cipciit de bucurie sub bogăţiile varului, pasărea cîntă: „o bătrînețe!...", fluviile sînt pe alviile lor ca țipete de femei şi acest pămînt e mai mîndru
ca o piele de berbec vopsită în roşu.

Ha! mai largă povestea acestor frunzişuri pe zidurile noastre, şi apa mai limpede ca în visări, binecuvîntări, binecuvîntări să-i fie aduse că nu este vis! Sufletu-mi e plin de amăgeli, ca şi marea sprintenă şi tare sub chemarea cuvîntului! Mireasmă puternică mă înconjoară. Şi îndoiala urcă pe fiinţa lucrurilor. Dar dacă vreunui om e dragă jalea sa, aduceți-1 la lumina zilei! şi părerea mea e să fie ucis, de unde nu se va întîmpla o răscoală.

Află că: te-am înştiinţat, Limbutule ! de cîştigurile noastre nenumărate. Mările rătăcite la strîmtori n-au cunoscut mai strîns judecător! Şi omul înflăcărat de un vin, purtîndu-şi inima sălbatică şi roind ca o turtă de muşte negre, deodată spune aşa: „...Roze, împurpurată de desfătare: pămîntul întins dorului meu, şi cine îi va pune hotar astă-seară? Silnicia în sufletul înţeleptului, şi cine îi va pune hotar astă-seară?. .." Şi cutare fiul cutărui, om sărac
ajunge stăpînit de semne şi de vise.

„Croiţi drumuri pe unde să treacă oamenii de toate neamurile, arătînd culoarea aceea galbenă a călcîiului: craii, dregătorii, căpitanii cu glasuri amigdaline; cei care au făcut fapte mari, şi cei care văd în vis una sau alta ... Preotul şi-a depus legile împotriva poftei muierilor pentru dobitoace. Grămăticul alege focul gîlcevilor sale afară sub cer. Croitorul atîrnă de un copac bătrîn o haină nouă dintr-o prea frumoasă catifea. Şi omul atins de gonoree îşi spală rufele în apa limpede. Au pus să ardă scîrna slăbănogului şi duhoarea ajunge la vîslaşul pe scîndura lui.
ea îl desfătează."

La secerişul orzului bărbatul iese. Mireazmă puternică mă înconjoară, şi apa mai limpede ca în Jabal naşte zgomotul acesta din alte vremuri. .. în ziua cea mai lungă a anului pleşuv, lăudînd glia sub ierburi, nu ştiu cine năstruşnic a călcat pe paşii mei. Şi morţii sub nisip şi urina şi sarea pămîntului iată că pătesc ca pleava a cărei sămînţă a fost dată zburătoarelor. Şi sufletul meu, sufletul meu veghează cu vuiet mare la porţile morţii. Dar spune Craiului să tacă: în vîrf de suliţă printre noi
această hîrcă de cal!

IV

Acesta-i mersul lumii şi n-o să-1 vorbesc decît de bine. Ctitorie a oraşului. Piatră şi bronz. Focuri de mărăcini în zori
dezgoliră aceste mari
pietre verzi şi uleioase ca funduri de temple, de latrine,
şi corăbierul pe mare atins de fumul nostru văzu că uscatul, pînă la culme, schimbase de înfăţişare (mari desţeleniri zărite din larg şi aceste munci pentru'prinderea apelor vii din munţi).

Astfel fu ctitorită cetatea şi pusă în zori sub labialele unui nume curat. Taberile se desfiinţează pe coline! Şi noi care sîntem aici pe ceardacurile de lemn,
cu capul gol şi cu picioarele goale în răcoarea lumii,
ce avem să tot rîdem, dar ce avem să tot rîdem, pe jilţurile noastre, pentru o debarcare de tîrfe şi de catîre?
^ şi ce să spunem, din zori de zi, de tot'acest norod sub vîntrele? — Sosiri de făină!... Şi corăbiile mai înalte decît Illion sub păunul alb al cerului, după ce trecuseră bara, se opreau
în punctul mort unde pluteşte un asin mort. (E nevoie de hotărnicit fluviul palid fără ursită, de o cnloare de lăcuste zdrobite în mustul lor).

în zgomotul răcoros al malului dimpotrivă, faurii sînt stăpîni pe focurile lor! Plesnetele biciului descarcă pe uliţele noi cotiuge de neînmugurite nefericiri. O catîri, întunecimile noastre sub sabia de-aramă! patru capete îndărătnice sub nodul pumnului închipuie un corimb viu de azur. Ctitorii de azile se opresc sub un copac şi gînduri le vin pentru ale-

gerea locurilor. Ei mă învață înțelesul și scopul clădirilor: fața cinstită, fața mută; galeriile de laterită, vestibulurile de piatră neagră și piscinele de umbră clară pentru biblioteci: zidiri foarte răcoroase pentru leacuri. Apoi sosește gloata zarafilor fluierînd în cheile lor. Și iată pe străzi un om cînta singur, dintre aceia ce-și vopsesc pe frunze slova zeului ales. (Zbîrnîiri de gîze pe vecie în mahalaua aceasta de gunoi!). . . Și nu e prilejul să vă povestesc tovărășiile noastre cu oamenii de pe malul potrivnic; apa dăruită în burdufe, prestațiile de cavalerie pentru lucrările portului și prinții plătiți' în monedă de pești. (Un copil trist ca moartea maimuțelor — soră mai mare minunat de frumoasă — ne dăruia o prepeliță într-un condur de mătase trandafirie).

. . . Singurătate! oul albastru ce-1 ouă o pasăre uriașă de mare, și golfurile deschise dimineții acoperite toate de alămii de aur ! A fost ca ieri! Pasărea s-a dus !

Mîine serbările, urările, căile sădite cu arbori cu teacă de seminți și serviciile municipale ridicînd în zori bucăți mari de foi moarte de palmieri, rămășițe de aripi uriașe. Mîine serbările,

alegerile de magistrați ai portului, chiuiturile prin mahalale și, sub încropitele pregătiri de furtună,

cetatea galbenă, sub coif de umbră, cu izmenele tîrfelor la ferești.

La al treilea Crai Nou, acei ce vegheau pe culmile dealurilor își strînseră pînzele. Au făcut să ardă un trup de femeie în nisipuri. Și un om înainta la intrarea Pustiului — meseria tatălui său: neguțător de aromate.

V

Pentru sufletu-mi prins de griji străine, sute de focuri de-oraș înviate de lătratul de cîini. ..

Singurătate! curtenii noștri zănatici ne lăudau obiceiul,

dar gîndurile noastre au și tăbărît sub alte cetăți:

„N-am spus nimănui să aștepte. . . Vă urăsc pe toți cu blîndețe. . . Și ce să spun de acest cîntec pe care îl trageți din noi?. . ."

Despot al unui popor de vedenii de dus la Mările Moarte, unde aflăm noi apa-nnoptată care să ne curețe ochii?

Singurătate!... Sotnii de stele trec la marginea lumii, legînd de cuhnii un astru domestic.

Regii Confederați ai cerului duc război deasupra coperișului meu și, stăpîni pe tării, acolo își așază tabăra.

Să plec singur cu suflările nopții, printre Prinții pamfletari, printre căderile de Bielide!...

Suflet unit în tăcere cu smoala Morților! cusute cu ace pleoapele noastre! lăudată așteptarea sub genele noastre!

Noaptea își dăruie laptele, să se ia bine seama! și un deget de miere ungă buzele risipitorului:

„...Frupt al femeii, o Sabeeană!. . ." Trădînd inima cea mai puțin cumpătată și ridicat de duhorile curate ale nopții,

Mă voi înălța în gîndurile mele potrivnic neastîmpărului visării; mă voi duce cu gîștele sălbatice în mirosul searbăd al dimineții!. . .

— H a! cînd steaua se înnopta peste odăile slujnicelor, știam oare că de acum atîtea sulițe noi

urmăreau prin pustiu silicatele Verii?" Auroră, povesteai... Spălări pe țărmul Mărilor Moarte!

Cei care au odihnit goi în nesfîrșitul anotimp se scoală gloată pe pămînt — se scoală gloate și iată strigă

că lumea aceasta e nebună!... Moșneagul mișcă din pleoape în lumina gălbuie; femeia se întinde pe unghia sa;

și mînzul mînjit își pune botul bărbos în mîna copilului, care nu visează încă să-i împungă un ochi...

„Singurătate! N-am spus nimănui să aștepte... Mă voi duce într-acolo cînd voi v r o i . . . " — Și Străinul îmbrăcat cu totul

în gîndurile sale noi, își mai face părtași în căile tăcerii: ochiul lui e plin de bale,

nu mai e într-însul ființă de om. Și pămîntul în semințele sale înaripate, ca un poet în vorbele lui, călătorește...

VI

Atotputernici în marile noastre gubernii militare, cu fiicele noastre parfumate care se înveleau într-o boare, aceste urzeli,

ne așezarăm, în loc înalt capcanele de prins fericirea.

Belşug şi trai bun, fericire ! Şi tot atît lung timp paharele noastre unde cristalul putea să cînte ca Memnon...

Şi furişind la unghiul teraselor o hartă de fulgere, tipsii mari de aur în mîinile fetelor de casă secerau urîtul nisipurilor la hotarele lumii.

Apoi a fost un an de vînturi în Apus şi, pe coperişurile noastre îngreuiate cu pietre negre, învieri de pînze guralive date pradă desfătării din larg. Călăreţii de-a lungul capurilor, încolţiţi de acvile luminoase şi hrănind în vîrf de suliţi urgiile limpezi ale vremii senine, tipăreau pe mări o hronică înflăcărată:

. Desigur? ! o poveste pentru bărbaţi, un cîntec vînjos pentru bărbaţi, ca o fremătare din larg într-un copac de fier!... legi dăruite pe alte ţărmuri, şi înrudirile prin femei în sînul popoarelor desfrînate; ţări întinse vîndute la mezat sub inflaţia solară, podişurile înalte pacificate şi provinciile puse la preţ în mireasma solemnă a rozelor.. .

Acei care la naştere n-au adulmecat un astfel de jar, ce rost au ei printre noi? şi oare se poate să aibă ei viaţă de oameni vii? „E treaba voastră şi nu a mea de a domni asupra lipsirii..." în ce ne priveşte pe noi, care ne aflam acolo, am căşunat la graniţe întîmplări neobicinuite, şi purtîndu-ne în fapte la hotarul puterilor noastre, bucuria ne-a fost printre voi o bucurie foarte mare:

„Cunosc neamul acesta aşezat pe povîrnişuri: călăreţi descălecaţi printre brazdele gliei. Mergeţi şi le spuneţi lor: o primejdie năstruşnică de înfruntat alături de noi! vitejii fără număr şi fără măsură, hotărîri puternice şi risipitoare şi vlaga bărbatului mistuită ca poama în vie. Mergeţi de le spuneţi lor fără ocol: obiceiurile noastre răpitoare, sirepii cumpătaţi şi iuţi pe seminţele răzvrătirilor, coifurile adulmecate de turbarea zilei. . . în ţările vlăguitei unde datinile se cer îndreptate, atîtea familii de împerecheat ca şi colivii de păsări fluierătoare, ne veţi vedea, in felul nostru de a ne purta, adunători de naţii sub întinse hambare, cititori cu glas tare de porunci, şi douăzeci de popoare sub legile noastre grăind toate limbile..."

„Şi iată, ştiţi povestea dorului lor: căpitanii săraci în căile nemuritoare, fruntaşii gloată veniţi să ne dea bineţe, toată suflarea bărbătească a anului cu zeii ei pe toiege şi craii maziliţi în nisipurile din Miază-Noapte, fiicele lor tributare, darnice în jurăminte de credinţă,

Stăpînul care spune: am încredere în steaua mea...

„Sau poate le povestiţi întîmplările păcii: în ţările înciumate de huzur o duhoare de forum şi de femei nubile, monezile galbene, marcă neprihănită, înmuiate sub foile de palmier, şi popoarele călcînd pe puternice mirodenii — fundaţii militare, traficuri însemnate de influenţă sub ochiul fluviilor, închinarea unui vecin puternic şezînd la umbra fiicelor sale şi veştile încrucişate pe foi subţiri de aur, tratatele de prietenie şi de hotărnicii, înţelegerile de la popor la popor pentru stăvilare de rîuri, şi haraciul ridicat în ţările prea bucuroase! (zidiri de cisterne, de şuri, de acarete pentru cavalerie — lespezile de un albastru aprins şi drumurile de cărămidă roză — desfăşurările de stofă pe îndelete, şerbeturile de trandafiri şi mînzul ce ni s-a născut în calabalîcul oştirei — desfăşurările de stofe pe îndelete şi, în oglinzile vedeniilor noastre, marea care rugineşte săbiile, şi coborîşul, într-o seară, în meleagurile marii, spre ţinuturile noastre de odihnă deplină şi spre fiicele noastre

„parfumate, care ne vor potoli cu o boare, aceste urzeli..."

— Astfel, cîteodată, pragurile noastre împinse de o ursită stranie şi, pe paşii grăbiţi ai zilei, din partea aceasta a pămîntului, cel mai întins, unde se surghiuneşte puterea, în fiece seară o văduvie întreagă de lauri!

Dar în amurg, un miros de micşunele şi de lut, în mîna fiicelor nevestelor noastre, ni se furişa în socotelile de ctitorii şi de noroc,

şi vînturile calme găzduiau în fundul golfurilor pustii.

VII

Nu vom locui pe veci aceste pâminturi galbene, desfătarea noastră...

Vara mai vastă decît împărăţia atîrnă pe podişurile spaţiului climele în mai multe caturi. Pămîntul vast pe aria sa îşi rostogoleşte din plin spuza palidă sub cenuşe — Culoare de pucioasă, de miere, culoare de lucruri nemuritoare, tot pămîntul de păşuni aprinzîndu-şi la paiele iernii trecute — şi din buretele verde al unui singur copac cerul îşi trage fiinţa sinilie.

Un loc cu pietre de mică! Nici un bob de sămînţă curat în barba vîntului. Şi lumina ca un ulei. — Din crăpătura

pleoapelor la firul culmilor unindu-mâ, ştiu piatra pătată de solzi aurii, rîurile tăcerii la stupii de lumini; şi inima mea duce grija unei familii de acridiene. . .

Cămile blînde sub blana lor tunsă, cusută cu vinete semne, colinele să pornească la drum sub zodiile cerului agrar — să tot meargă tăcut pe incandescentele palide ale cimpiei; şi să îngenunche la urmă în fumul visării, acolo unde popoarele se mistuie în pulberile moarte ale pămîntului.

Sînt lungi linii liniştite care se tot duc spre albăstriri de podgorii şovăielnice. Pămîntul în multe locuri îmboboceşte violetele furtunii; şi iată fumuri de nisip înălţîndu-se din alvia fluviilor moarte, ca surpături de veacuri în mers. . .

Cu glas mai stins pentru morţi, cu glas mai stins în lumină. Atîta blîndeţe la inima omului, oare se poate să nu-şi găsească măsura?... „îţi grăiesc suflete al meu! — suflete întunecat cu totul de o mireasmă de cal \" Şi cîteva păsări mari de uscat, navigînd înspre Apus, sînt plăsmuitori iscusiţi ale păsărilor noastre de mare.

La răsăritul cerului atît de palid, ca un locaş sfînt pecetluit de pînza orbului, fîşii de nori se aştern, acolo unde rotesc cancerii camforului şi ai cornului... Fumuri pe care o adiere ni le fură! Glia toată-n aşteptare în roiurile ei de gîze, glia naşte minuni!...

Şi în nămiezi, cînd copacul jujubier crapă temelia mormintelor, omul îşi închide pleoapele şi îşi răcoreşte ceafa în vremuri... Călărimi ale visării în locul pulberilor moarte, o căi zadarnice pe care o adiere le răscoleşte pînă la noi! unde să găsim, unde să găsim voinicii ce o să păzească fluviile la împletirile lor?

La zvonul apelor mari pornind pe pămînt, toată sarea pămîntului tresare în vis. Şi deodată ha! deodată ce ne vor aceste glasuri? Ridicaţi norod de oglinzi pe osuarul fluviilor, să facă apel în tot şirul veacurilor! Ridicaţi pietre în cinstea faimei mele, ridicaţi pietre tăcerii, şi pază acestor locuri călăreţii de aramă verde pe vastele şosele!. ..

(Umbra unei păsări cu aripi întinse îmi trece pe obraz).

VIII

Legi pe vînzarea iepelor. Legi rătăcitoare. Şi noi înşine. (Culoare de om).

Tovarăşele noastre aceste vîrtejuri înalte în drum, clepsidre în mers pe pămînt.

şi potopul de ploi solemne, dintr-o materie minunată, ţesute din pulberi şi din insecte, care ne urmăreau popoarele prin nisipuri ca şi birul.

(Pe măsura inimilor noastre atîta lipsă s-a săvîrşit!)

Nu că a fost calea stearpă: în pasul animalelor fără pereche (caii noştri neprihăniţi cu ochi străbuni), multe fapte întreprinse pe adumbrirea gîndirii — multe fapte în tihnă pe hotarele gîndirii — mari hronici seleucide în şuirătura praştiilor şi pămîntul dat pradă lămuririlor. . .

Altceva: umbrele acelea — prevaricările cerului împotriva pămîntului. . .

Călăreţii gonind de-a curmezişul prin astfel de neamuri omeneşti, unde urile cîteodată cîntau ca şi grangurii, ridica-vom noi biciul pe cuvintele jugănite ale fericirii? — Omule, cîntăreşte-ţi greutatea socotită în boabe de grîu. Ţara asta nu e a mea. Ce mi-a dat lumea decît această legănare de ierburi ?...

Pînă la locul numit Copacul Uscat:
şi fulgerul înfometat îmi hotărăşte aceste ţinuturi în Apus.

Dar mai departe sînt odihnele cele mai mari, şi într-o întinsă
ţară de păşuni fără amintire, anul fără legături şi fără hramuri, gătit cu răsăriri de soare şi cu focuri. (Jertfa în zori a unor măruntaie de miel negru.).

Căi ale lumii, unul vă urmează. Autoritate peste toate semnele pămîntului.

si sămîntfo^uiT " f f t ^st al sufletului!...
tntlT^i^re" ^ ^ de 0 bobeşti!

O uriaşă lege de silnicii ne poruncea moravurile.

IX

de l £ ^ a p .E § £ £ dnd si m de S odT tă în i ApUS'
întîile fumuri. are"--- ?J deodata la picioarele noastre-

matăT Fem dînV° alte! Şl ktă firea unei târi e toată îmbălsă-

„...îţi vestesc vremuri de vipii cumplite şi văduvele bocindu-se pe destrămarea morţilor.

Acei ce îmbătrînesc în deprinderea şi în grija tăcerii, stînd pe înălţimi, cercetează nisipurile

şi faima zilei pe schelele bîlciurilor;

dar plăcerea în şoldul femeilor se înfiripă, şi în trupul nostru de femeie fierbe ca un must de poamă neagră, şi odihnă cu noi înşine nu se poate găsi.

„... îţi vestesc vremuri de mari bucurii şi fericirea frunzelor în visele noastre.

Acei ce cunosc izvoarele sînt în surghiunul acesta cu noi; cei ce cunosc izvoarele ne-or spune ei în amurg

sub ce mîini storcîndu-ne ciorchina coapselor

trupurile noastre se umplu de o salivă? (Şi femeia s-a culcat cu bărbatul în iarbă; se ridică, pune rînduială în liniile trupului ei, şi greierul zboară pe aripa-i albastră).

sub lătratul V clT VrC ^ Urid? Vipi! cum P U te, Ş* la fel noaptea...
sub lătratul cnmlor, i şl m U]g e plăcerea din şoldul femeii!

Dar Străinul trăieşte sub cortul său, cinstit cu lăpturi şi poame. I se aduce apă proaspătă ca să-şi spele gura, faţa şi sexul.

I se aduc, cînd cade noaptea femei înalte şi sterpe (Ha! mai noptatice la lumina zilei!) Şi poate şi din mine îşi va stoarce plăcerea. (Nu-i ştiu chipul de a fi cu femeile).

„... îţi vestesc vremuri de mari bucurii şi fericirea înserării pe pleoapele noastre pieritoare...

Deschide-mi gura în lumină, ca un loc de miere printre stînci, şi de afli în mine greşeală, să fiu izgonită! de nu,

să merg sub cort, să merg goală, alături de urcior, sub cort,

şi tovarăş al colţului de mormînt, mă vei vedea mult timp mută sub copacul rămuros al vinelor mele... Un pat de cereri sub cort, steaua verde în urcior, şi să fiu sub stăpînirea ta! nici o roabă sub cort decît urciorul cu apă rece! (Ştiu să ies înainte de ziuă fără a deştepta nici steaua verde, nici greierul din prag, nici lătratul clinilor de pe tot pămîntul).

îţi vestesc vremuri de mari bucurii şi fericirea înserării pe pleoapele pieritoare...

dar deocamdată încă e ziuă !

- Si în picioare, pe felia strălucitoare a zilei, pe pragul unei ţări întinse mai fără de prihană ca moartea

fetele urinau desfăcîndu-şi pinza vopsita a rochiei.

X

Alege-ţi o pălărie mare a cărei margine se poate seduce. Ochiul se dă înapoi cu un veac în ţinuturile sufletului. Prin poarta de cretă lucioasă se văd lucrurile cîmpiei: lucruri vieţuitoare, o lucruri

minunate!

jertfe de mînji pe morminte de copii, purificări de vădane printre trandafiri şi pilcuri de păsări verzi prin ogrăzi în cinstea moşnegilor;

multe lucruri pe pămînt de auzit şi de văzut, lucruri vieţuitoare printre noi!

ţineri de sărbători sub cerul liber pentru pomeniri de copaci bătrîni şi slujbe în cinstea unei mlaştini; închinări de pietre negre, desăvîrşit de rotunde, închipuiri de izvoare în locuri moarte, giuruiri de stofe, în vîrf de prăjini, la apropierea trecătorilor din munţi, şi aclamări sălbatice, sub ziduri, pentru schingiuiri de bărbaţi la lumina soarelui, pentru darea în vileag a rufelor cu semnele nunţii!

multe alte lucruri încă la înălţimea tîmplelor noastre: ţesălatul animalelor în mahalale, mişcările mulţimilor în faţa tunzătorilor, fîntînarilor şi jugănitorilor; speculaţiile în adieiea recoltelor şi vînturarea ierburilor, în coarnele furcii, pe coperişuri; clădirile de împrejmuiri din pămînt ars şi trandafiriu, de uscătorii de carne în terase, de pridvoare pentru preoţi, de căpitanate; curţile uriaşe ale veterinarului; corvezile pentru întreţinerea drumurilor de asini, potecilor şerpuite prin chei; ctitoriile de ospicii pe locuri virane; scriptele ţinute la sosirea caravanelor şi licenţiarea însoţitorilor în mahalaua zarafilor; popularităţile născîndu-se în pragul porţilor, lîngă o tigaie; protestările de titluri de creanţă; stîrpirile de dobitoace cu albeaţă, de viermi albi sub glie, focurile de mărăcini şi de spini în locurile spurcate de moarte, frămîntarea unei pîini bune de orz şi de susan; sau de grîu arnăut; şi fumul oamenilor în tot locul. . .

H a ! tot soiul de oameni în căile şi felurile lor: mîncători de gîndaci, de harbuji; purtători de plasturi, de bogăţii; omul gliei şi odrasla de boier, cel care înţeapă buboiul cu acul şi cel care adună sarea din ghioluri; podarul, faurul; vînzători de zahăr, de scorţişoară, de cupe de băut de metal alb şi de lămpi de corn; acel care croieşte o haină de piele, sandale de lemn şi nasturi în chip de măsline; acel care hotărăşte gliei felurile sale; şi omul fără nici o meserie: omul cu şoim, omul cu flaut, omul cu albine; acel care îşi găseşte plăcerea în sunetul propriului său glas, acel care îşi află rostul privind îndelung o piatră verde; acel care arde pentru bunul său plac un foc de coji de copac pe acoperişul său; acel care-şi întinde pe pămînt un pat de foi mirositoare, care se culcă pe el şi odihneşte; acel care visează chenare de ceramică verde pentru havuzuri de apă-vie; şi acel care a călătorit şi visează să plece iar; acel care a trăit într-o ţară de ploi mari; acel care joacă zarul, arşicile, barbutul, sau acel care

s-ar pricepe la întrebuinţarea unei tigve; acel care tîrăşte pe urmele lui un vultur mort ca un teanc de crengi înfrunzite (şi pana e dăruită nu vîndută, pentru înariparea arcurilor), acel care strînge polenul într-un vas de lemn (şi plăcerea mea, spune dînsul, e culoarea asta galbenă ; acel care mănîncă gogoşi, viermi de palmieri, zmeură; acel căruia îi place gustul tarhonului; acel care pofteşte un ardei; sau încă acel care mestecă dintr-o gumă fosilă, acel care-şi duce o scoică la ureche şi acel care adulmecă parfumul duhurilor la spărturile proaspete ale stîncii; acel care tot gîndeşte la trup de muiere, om pofticios; acel care-şi vede sufletul pe lucirea unei lame; omul cunoscător în ale ştiinţei, în ale onomasticii; omul preţuit la sfaturi, acel care botează fîntînile, acel care face danie de jeţuri sub copaci, de lîne boite pentru înţelepţi; şi ţintuieşte pe la răscruci vase rotunde de bronz foarte mari pentru însetaţi; mai nimerit, acel care nu face nimic, cutare om şi cutare cu felul său de a fi, şi atîţia alţii încă ! strîngătorii de prepeliţe în faldurile pămîntului, acei ce adună prin desişuri ouăle pistruiate cu verde, acei ce descăleca să ridice lucruri mărunte, agate, o piatră cerulee care se ciopleşte tocmai la mahala (în chip dc tocuri, de tabachere şi de paftale, sau de mingi să le mîngîie mîinile damblagiilor); acei ce pictează, fluierînd cutii mici, afară sub cer, omul cu toiag de fildeş, omul cu scaun de paie, pustnicul purtînd mîini de femeie şi voinicul trimis la vatră care şi-a înfipt suliţa în prag ca să lege o maimuţă... h a ! tot soiul de oameni în căile şi felurile lor, şi pe neaşteptate ! răsărit în hainele sale de seară şi tăind scurt jur împrejur orice vorbe de întîietate, Povestitorul care ia loc la rădăcina terebintului. . .

O căutătorule de spiţe de neamuri în mijlocul pieţei! cîte poveşti de neamuri şi de rudenii? — şi că mortul din viu se hrăneşte, după cum scrie în tablele legiuitorului, de n-am văzut orice lucru în umbra sa şi cu preţul vîrstei sale: depozitele de cărţi şi de hronici, magaziile astronomului şi frumuseţea unui loc de morminte, temple foarte vechi sub palmieri, locuite de o asină şi de trei găini albe — şi mai departe de bătaia ochiului meu, multe şi tăinuite fapte plămădindu-se: taberi ridicate la primirea unor veşti care-mi scapă, îndrăzneli de popoare peste muscele şi treceri de rîuri pe

burdufe; călăreții ducînd cărți de legăminte, cursa întinsă prin vii, călcările tîlharilor prin cheile munților și urzelile prin lanuri pentru răpirea vreunei femei, tocmelile și tăinuirile, împerecherile fiarelor în codri sub ochii copiilor și govirile prorocilor prin înfundături de coșare, înțelegerile pe tăcute între doi oameni sub un copac. . .

dar pe deasupra faptelor oamenilor pe pămînt, multe semne în mers, multe semințe în mers, și sub azima vremii senine, într-o suflare largă a pămîntului, toată înaripărea recoltelor!...

pînă în ceasul înserării cu steaua mireasă, lucru limpede și lăsat amanet în tăriile cerului. ..

Glie de plug a visării! Cine grăiește de clădiri? — Am văzut pămîntul împărțit în zări întinse și gîndul meu nu părăsește pe navigator.

Cîntec

Calul meu oprit sub copacul plin de turturele, eu fluier o fluierătură atît de limpede, că nu e făgăduință să-și țină pe țărmurile lor fluviile acestea toate. (Frunze' vii în zori sînt în chipul faimei)...

Și nu e vorba ca omul să n-aibă jale, dar deșteptîndu-se înaintea zilei și ținîndu-se cu înțelepciune la prietenia unui copac bătrîn, proptit cu bărbia de cea din urmă stea, el zărește în fundul cerului neînceput mari făpturi cuiate care se preschimbă în desfătări...

Calul meu oprit sub copacul guruitor, eu fluier o fluierătură mai limpede... Și pace acelora, de o să moară, care n-au văzut ziua de azi. Dar despre fratele meu poetul s-au primit știri. A mai scris ceva foarte dulce. De care numai cîțiva au avut știință. ..

117. *Prietenie a prințului*

Şi tu mai slab decît se cuvine la tăişul duhului, omule cu nări subțiri printre noi, o Uscățivule! o Subtilule ! Prinț îmbrăcat în judecățile tale ca un copac sub legături,

în serile de mare secetă pe pămînt, cînd oamenii călători se ceartă pe bunurile spiritului în drumul lor proptiți cu spatele de vase de lut pîntecoase, te-am auzit pomenit în partea aceasta a lumii, şi lauda nu era mică:

„. . .Hrănit de adierile pămîntului, înconjurat de semnele cele mai sărbătoreşti şi dezvelind astfel de gînduri, astfel de erezii, o prințule sub surgiuc, ca tulpina în floare la culmea ierbii (şi pasărea care se leagănă şi fuge îi lasă o clătinare la fel... şi iată-te tu însuți, o Prințule prin absurd, ca şi o fată înaltă şi nebună sub harul dc a se legăna singură la adierea naşterii sale. . .),

„supus adierilor pămîntului, o Prințule sub surgiuc şi semnul nevăzut al visării, o Prințule sub creasta moțată, ca şi pasărea cîntînd semnul naşterii sale.
„aşa spun, ascultă aşa:

„Tu eşti Vindecătorul şi Judecătorul şi Vrăjitorul la izvoarele duhului, căci puterea ta la inima omului e un lucru straniu şi uşurința ta e mare printre noi.

„Ți-am zărit semnul de pe frunte şi am căutat rostul tău printre noi. Ține-ți obrazul printre noi, priveşte-ți obrazul în ochii noştri, află care ți-e neamul: nu slăbănog, ci puternic.
„Şi îți mai spun încă aşa: Omule-cu-vino'ncoace, o Fără-de-obicei-printre-noi, o Răzlețitule ! un lucru e sigur, că noi îți purtăm pecetea privirii, şi dor prea mare de tine ne leagă de locurile unde trăieşti, şi un bine mai mare decît cu tine noi n-am cunoscut... Poți să taci printre noi, dacă acesta ți-e placul: nu ți sc cere decît de a fi acolo! (şi acuma ştii care ți-e neamul)."

— Despre Rege grăiesc eu, podoaba vegherilor noastre, cinstea înțeleptului fără de cinste.

II

Astfel vorbind şi povestind, îi aşază renumele. Şi alte glasuri se înalță pe seama sa:

. . .Omule prea simplu printre noi, cel mai tăinuit în scopurile sale; crud cu el însuşi, şi tăcînd, şi nelegînd pace cu sine, ci grăbind,

„. . . pribegind prin încăperile văruite, şi pregătind la punctul cel mai înalt al sufletului o ceartă mare. . . în zori liniştindu-sc, şi cumpătat, prinzînd de nări un animal nevăzut şi înfiorat. . . în curînd poate, cu mîini slobode, înaintînd în ziua cu mireasmă de măruntaie şi hrănindu-şi gîndurile limpezi cu laptele zorilor.. .

La amiazi, dezbrăcîndu-şi, la gurile cisternelor, fierbințeala în mîinile unor fete răcoroase ca urcioare. . . Şi în seara aceasta drumeț prin locuri întinse şi goale, şi cîntînd nopții cîntecele sale domneşti cele mai mîndre pentru liliecii noştri hrăniți cu smochine curate..."

Astfel vorbind şi povestind... Şi alte glasuri se înalță pe seama sa;

„Buze închise pe veci pe-o frunză de suflet!. . . Spun că slab, părăsind belşugul pe aşternutul crăiesc, şi pe rogojini uscate mîngîind fetele noastre cele mai subțirele, el trăieşte departe de dezmățul Reginei nebune (Regină bîntuită de patimi ca de un flux al pîntecului); şi cîteodată acoperindu-şi fața cu un pulpan de stofă, îşi întreabă gîndurile limpezi şi cuminți, ca un neam de învățați la marginea putregaiurilor monstruoase.. . Alții l-au zărit în lumină, pîndindu-şi răsuflarea sau aşezat în umbra mimozată, la fel cu cel ce spuse la luna jumătate: „Să mi se aducă — veghez şi nu mi-e somn — să mi se aducă letopisețul celor mai vechi hronici. . . de nu povestea, îmi place mirosul acestor cărți mari în piele de capră (şi nu mi-e somn)".

„...Astfel, sub semnul frunții sale, genele bîntuite de umbriri nemuritoare şi barba pudruită de un polen de cumințenie, Prinț adulmecat de albine pe jilțul său dintr-un lemn

vînăt binemirositor, el veghează. Şi iată-i dregătoria. Si el nu are alta printre noi".

Astfel vorbind şi povestind, îi împresoară numele Şi eu, rm-am adunat catîrii, şi mă îndrum într-un ţinut de tarihi roşu moşia lui. Port daruri pentru dînsul şi multe cuvinte

— Despre Rege grăiesc eu. Podoaba vegherilor noastre, cinstea înțelepciunii fără de cinste.

III

Voi reveni la fiecare anotimp, cu o pasăre verde şi vorbăreaţă pe pumn. Prieten al Prinţului tăcut. Şi sosirea mea e vestită la gurile gîrlelor. Mă ajunge o scrisoare a lui prin oamenii de pe coastă:

„Prietenie a Prinţului! Grăbeşte... Bunurile sale poate de împărţit. Şi încrederea sa ca o mîncare plăcută ţie. Te voi aştepta în fiecare anotimp la fluxul mării cel mai înalt, întrebînd despre gîndurile tale pe navigatorii de mări şi de rîuri. .. Războiul, negoţul, regularea datoriilor religioase sînt de obicei obîrşia călătoriilor depărtate; ţie îţi plac călătoriile fără scop. Ştiu acest chin al duhului. Te voi învăţa izvorul bolii tale. Grăbeşte.

„Şi dacă ştiinţa ta încă s-a mărit, iată un lucru rar pe care am de gînd să-1 aflu cu de-amănuntul. Şi precum omul ce în drumul său găseşte un copac cu faguri, are drept la avutul mierii, îţi voi culege rodul înţelepciunii; şi mă voi mîndri cu sfatul tău. în serile de mare secetă pe pămînt, vom sta vorbind de bunurile spiritului. Bunuri convingătoare şi puţin sigure. Şi ne vom bucura dc poftele duhului. . . Dar de la un neam la altul calea e lungă, şi eu însumi am treburi aiurea. Grăbeşte ! Te aştept!... Ia-o pe drumul dintre mlaştini şi printre codri de camfor".

Iată scrisoarea sa. E a unui înţelept. Şi răspunsul meu e acesta:

„Cinste Prinţului sub numele său! Soarta omului e întunecată. Şi cîţiva culeg desăvîrşiri. în serile de mare secetă pe pămînt te-am auzit pomenit în partea aceasta a lumii, şi

lauda nu ţi-era mică. Numele tău dă umbra unui copac mare. Vorbesc despre el oamenilor de pulbere, pe drumuri; şi ei se simt răcoriţi.

„Aceasta mai am să-ţi spun:

Am luat cunoştinţă de solia ta. Şi prietenia e bine primită ca un dar de frunze miresmate: sufletul mi 1-a răcorit. .. Ca vîntul din Nord-Vest, cînd împinge apa de mare departe în susul rîurilor (şi ca să afli apă de băut trebuie să sui firul afluenţilor), un noroc asemenea mă duce pînă la tine. Şi mă voi grăbi, mestecînd frunza înviorătoare."

Astfel mi-e scrisoarea drumeaţă, pe drumuri. Pe cînd mă aşteaptă el, aşezat la umbră, pe pragul său...

— Despre Rege grăiesc eu, podoaba vegherilor noastre, cinstea înţeleptului fără de cinste.

IV

„...Şezînd la umbră pe pragul său, în uscăciunea insectelor stridente (şi cine oare ar cere să tacă această laudă sub frunziş?) Nu sterp pe pragul său, ci înflorind cu snoave şi ştiind să ridă de o snoavă,

şezînd bun de sfat la jocurile pragului, rîcîind înţelepciunea şi mucalit sub basma (şi îi vine rîndul să scuture zarul, arşicele sau pietrele rotunde).

Aşa pe pragul său l-am. prins, la sfîrşitul zilei, între scuipătoarele înalte de aramă.

Şi iată-1 că s-a sculat! Şi în picioare, îngreuiat de strămoşi şi vlăstar de regine, acoperindu-se întreg de aur la sosirea mea, şi coborînd într-adevăr o treaptă, două trepte, poate mai mult, spunînd: „O călătorule...", nu l-am văzut eu oare pornind pe jos să mă întîmpine?... Şi pe deasupra mulţimei de învăţaţi, surgiucul unui zîmbet mă călăuzeşte pînă la dînsul.

între timp femeile au ridicat uneltele jocului, arşicele sau zarul... „Mîine vom vorbi de nevoile ce te aduc..."

Apoi oamenii chervanului sosesc la rîndul lor; sînt găzduiţi şi spălaţi, predaţi femeilor pentru noapte „Să fie îngrijite vitele dezlegate..."

Şi noaptea soseşte înainte ca noi să fi luat obiceiul acestor locuri. Vite mugesc printre noi. Piețe prea mari la porțile noastre sînt străbătute de o potecă lungă. Şleahuri de răcoare îşi deschid calea pînă la noi. Şi pornesc o mişcare pe culmea ierbii. Albinele părăsesc peşterile în căutarea celor mai înalți copaci în lumină. Frunțile ne sînt descoperite, femeile şi-au ridicat pletele pe cap. Şi glasurile duc departe prin înserare. Toate drumurile tăcute ale lumii s-au deschis. Am zdrobit plante uleioase. Fluviul e plin de broboane de aer şi seara e plină de aripi, cerul de culoare a unei rădăcini roze de ipomee. Şi nu mai e vorba de a făptui aici, de a număra, ci slăbiciunea ajunge mădularele celor mai tari; şi ceas mai slobod decît ceasul acesta noi n-am Cunoscut...

Departe sînt ținuturile cu țarini albe sau de gresii. Oamenii de civilizație joasă pribegesc prin munți. Şi țara e cîrmuită... Lampa străluceşte sub coperişul lui.

— Despre Rege grăiesc eu, podoaba vegherilor noastre, cinstea înțeleptului fără de cinstire.

Din poezia germană

FRIEDRICH GOTTLIEB KLOPSTOCK

118. *Lanțul de trandafiri*

Am prins-o-n umbră de Prier,
Cu lanț de trandafiri legînd-o.
Ea nu-1 simți în somnul ei.

Tot o priveam şi viața-mi sta
De viața ei prin ochi legată!
Doar o simțeam şi n-o ştiam.

Cînd i-am şoptit, dar fără vorbă,
Şi i-am foşnit un şir de roze:
Mi se trezi din somn atunci.

Tot mă privea şi viața-i sta
De viața mea, prin ochi, legată!
Şi-n noi era un rai senin.

119. *Morminte timpurii*

Bine-ai venit, o, lună de argint,
Frumos, tăcut fîrtat al nopții!
îmi fugi? Nu mai grăbi, rămîi cu gîndul meu.
Vezi, a rămas, doar norul pribegi!

Cînd Mai se deşteaptă, doar el
E mai frumos ca noaptea de vară,
Cînd rouă în picuri de rază din bucle **ii** cad,
Şi dealul îl suie trandafiriu.

Voi, mîndrilor, vă acoperă, vai,
Făpturile iedera trist!
O, ce fericit am fost cînd cu voi
Văzui înroşindu-se ziua şi noaptea lucind.

MATTHIAS CLAUDIUS

120. *Lîngâ mormînt*

Semănătorul svîrlă sămînța,
Glia o ia, şi după puțin
încolțeşte floarea spre cer —

Tu ai iubit-o. Tot ce viața
îți dă în cîştig, n-ai luat în seamă,
Şi ea ți-a adormit!

Ce plîngi tu lingă mormîntu-i
Şi brațe ridici spre nourul morții
Şi al pieirii de-acum?

Ca iarba cîmpiei e omul,
Ca frunza! Doar zile puține
Ne ducem mascați pe pămînt!

Vulturul coboară-n țărînă,
Dar nu stă, scutură praful din aripi,
Se-ntoarce la soare-ndărăt!

121. *Moartea*

Ah e-atîta umbră în a morțu hruba,
Huruie-aşa trist, cînd s-a mişcat
Şi acum ridica greu ciocanul:
Ceasul a sunat.

LUDWIG HOLTY

122. *Noaptea de Mai*

Cînd luna de-argint priveşte prin tufe,
Şi lumină în somn pe iarbă întinde,
Cînd fluieră privighetoarea,
Trist rătăcesc din boschet în boschet.

Senin te laud, atunci pasare fluierătoare
Căci privighetoarea ta locuieşte cu tine'în singurul cuib
Untarețului drag,
Dîndu-i o mie de alintări.

Adumbriți de frunziş, guruie doi porumbei
Nesfîrşitul lor har; dar întorcîndu-mă eu
Caut umbrit stufăriş
Şi singuratica lacrimă cade.

Cînd, oare, chip zîmbitor, care ca aurora
Prin suflet cu rază roşeşti, te voi găsi pe pămînt?
Şi singuratica lacrimă
Mai cald se prelinge pe-obraz.

JOHANN WOLFGANG GOETHE

123. *Bun venit şi bun rămas*

îmi strigă dorul meu: călare!
în şa am fost cit ai gîndi,
Pe cîmp amurg în legănare,
Pe munți a nopților stihii;
în ceață învelit stejarul,
Uriaş năpraznic se clădea
Şi umbră rea din tot frunzarul
Cu mii de negri ochi pîndea.

Din dealul unui nor alene
Sta jalnic luna-n colbul sur
Şi vînturi fîlfîind din pene
îmi viforau jur împrejur;
Din noapte se năşteau strigoaie,
Dar viu şi vesel eram chiar:
în vinele-mi ce de văpaie!
în inima-mi ce joc de jar!

Mi te zăream, şi raze pline
De har curgeau în pieptul meu,
Tot sufletu-mi ținea de tine,
Orice răsuflet dam — al tău.
Timp roz de primăvară-n toane
înconjura obrazul drag.

Ce gingăşii, ce farmec, Doamne!
De-aşa nădejdi am fost sărac!

Vai, inimă, te strîngi pustie
Cînd zorii despărţirii vin:
în sărutarea-ţi, ce beţie!
în ochii tăi uimiţi, ce chin!
M-am dus, stătea şi-a ta privire
Plîngînd mă urmărea din loc:
Să fii iubit, ce fericire!
Si să iubeşti, Zei, ce noroc!

124. *Deasupra culmilor toate.*

Deasupra culmilor toate
Pace stătu,
Din vîrfuri cutremurate
Abia simţi tu
O adiere;
Paseri tăcură-n pădure.
Stai, peste o clipă
Adormi şi tu.

125. *Pe mare*

Multe nopți și zile nava-mi stă-împînzită
Așteptînd prielnic vînt cu dragi tovarăși,
Răbdător și blînd, în voie bună
Stam în radă.

Nerăbdarea lor era mai mare:
îți urăm din suflet cale iute,
Drum de slavă, bunuri multe,
Colo-n lume, ele te adastă
Și-ți va fi, re-ntors în brațul nostru
Cinste dragă.

Și în zori de zi fu aspră valma,
S-a trezit în chiot marinarul,
Totul se-mbulzește, viu, la lucru,
Cu întîia boare să pornească.

Și-n adiere înflorește pînza,
Raza-n dor de foc îl ispitește,
Umflă pînza, umblă nalții nouri,
Chiuie pe maluri prietenia,

Cîntece, nădejdi și voioșie,
Drumul bun ca zorile urîndu-i
Și-nstelat cum e întîia noapte.

Dar, de zei trimise, vînturi strîmbe-1
Scot din drumul plănuit:
Parcă el ar vrea sa le urmeze,
Dar încet le-ntrece-n șiretlicuri,
Țintei credincios pe căi piezișe.

Căci din depărtare grea și sură
Se vestește-nceată vijelia,
Păsările apasă peste ape,
Inima în dor o încleștează.
Vine ea. în fața potopirii
Strînge pînza grabnic corăbierul,
Iar cu mingea-nfrigurată joacă
Vînt și valuri.

Și pe țărmul cela stau cu toții,
Dragi prieteni, tremurînd pe stîncă.
Ah! de ce nu a rămas aicea?
Ah! furtuna! L-a lăsat norocul!
Omul bun să piară astfel oare?
Zeilor, el trebuie, el poate!

Stă la cîrmă bărbăteşte;
Cu corabia joacă vînt şi valuri,
Vînt şi valuri nu cu vitejia-i:
Domnitor priveşte în abisuri.
Credincios, de piere sau de-ajunge.
Zeilor săi.

126. *Cîntecul duhurilor de peste ap*

Sufletul omului
Seamănă apei:
Din cer coboară,
La cer se suie,
Şi iarăşi silit e
Spre glie să cadă,
Veşnic schimbînd.

Curge din nalta
Coamă de munte
Limpedea rază,
Pulberea-i joacă-n
Unde de nouri
Printre căldări.
Lesne primită
Vălură valuri,
Lin murmurîndu-şi
Jos în adînc.

Steiuri se-nalţă,
I-aţin puhoiul,
Spumegă apa
în răzvrătire,

Treaptă cu treaptă
înspre abis.

în neteda albie
Alunecă printre poeni,
Şi pe lacul neîncrețit
îşi oglindesc obrazul
Stelele toate.

Vîntul e-al undei
Sprinten logodnic;
Vînt răscoleşte
Valuri în spume.

Suflet de om,
Cum semeni cu apa!
Soartă de om,
De-asemeni eşti vînt

127. *Hotarele omului*

Cînd moş-strămoşul
Sfîntul Părinte
Cu darnică mînă
Din nouri ce tună
Seamănă fulgere
în har peste pămînt,
îți sărut poala
Hainelor tale,
Fielnic, fiorul
Credinții în piept.

Căci vezi, cu zeii
Să nu se pună
Omul, nici unul.
Sus de se-nalță
De-atinge
Steaua cu fruntea sa,
Nicăieri talpa-i
Nu află reazăm,
Cu el se joacă
Nouri şi vînturi.

Dar cu puterea
Mâduvii-n oase,

Pe-adînc înfiptul,
Trainic pămînt
Stă: de se-ncumetă
Doar cu stejarul,
Sau doar cu vița
Să se măsoare.

Ce îi desparte
Pe zei de oameni?
Că multe valuri
Le curg în față,
Un fluviu etern;
Pe noi ne-nalță,
Ne-nghite valul
Şi ne scufundă.

Un cerc — ce strimt e!
Ne strînge viața,
Şi multe neamuri
Veşnic se-nşiră
Pe al ființei
Lanț nesfîrşit.

128. *A şaptea din elegiile romane*

7 O ce vesel în Roma mă simt! de gîndesc iar la vremea
Cînd neguroasa mea zi Nordului mă-ncătuşa,
Tulbure cerul şi greu se apleca peste fruntea-mi,
Fără culori, fără chip, lumea-mi zăcea împrejur.
Şi peste mine tot eu, al ne-mpăcatului Spirit
Drum de asprime pîndind, în cugetare cădeam,
Acum luminează lucind Eterul aprins a mea frunte;
Febus le cheamă, el zeu: forme, culori se ivesc.
Noaptea scînteie de sori, răsună de dulce cîntare,
Luna-mi străluce mai clară ca ziua de Nord.
Ce fericire mi-e dată! Visez eu? Primeşte
Ambrozianu-ți palat, Jupiter tată, pe oaspe?
Ah, aici zac şi întind brațele către genunchii
Tăi să te rog. Mă ascultă, tu, Jupiter, Xenius!

Cum am pătruns? Eu nu ştiu singur s-o spun. îl cuprinse
Pe călător zîna Hebe şi-n curți nlă aduse?
I-a poruncit un erou sus să-1 călăuzească?
Mîndra greşit-a? S-o ierți! Lasă-mi nedreptul cîştig !
Fiică îți e şi Fortuna; minune de daruri
Ca şi o fată le dă, după toanele ei.

Zeu, bucuros eşti de oaspeţi? O nu respinge pe-acela
Ce-1 gazduieşti în Olimp, zvîrlindu-1 jos la pămînt
Cum de-ndrăzneşti, tu poete? Mă iartă, înaltul
Capitolmul tău deal e un al doilea Olimp
Jupiter mă-ngăduiască, iar Hermes tîrziu să mă ducă
Drumul lm Cestius, încet pînă în Orkusul scund

Din WEST-OSTLICHER DIVAN

(Divanul occidental-oriental)

129. *Răsunet*

7 Ce straşnic sună, cînd poetul
Cu soarele, cu craiul s-a-nrudit ;
Dar trist şi-ascunde faţa în regretul
Prin nopţile de jale prăbuşit.

Sub nori fîşii, în noapte-ntunecată
Albastrul pur al cerului pieri ;
Slăbiţi obrajii mi se-arată
Şi-n suflet lacrimi cenuşii.

Nu mă lăsa în umbră,-n suspinare,
Tu cea mai drag iubită, luna mea!
Tu fosfor, o, tu luminare,
Tu soare, tu lumina mea!

fi

130. *Lâsați-mi plînsul*

Lăsați-mi plînsul! grănițat de noapte,
în nesfîrşitul pustiu
Cămile dorm, călăuze la fel,
Socotind tăcut veghează armeanul;
Eu însă, alături, număr poştele
Ce mă despart de Suleika, reiau
Prelungitoarele, supărătoarele cotiri de drum.
Lăsați-mi plînsul! nu-i nici o ruşine.
Oameni ce plîng sînt buni.
N-a plîns Ahile după Briseis!
Xerxes şi-a plîns nebiruita oştire.
Pe iubitul său sinucis
Alexandru l-a plîns.,

Lăsați-mi plînsul! Lacrimi dau colbului viață.
Iată, crapă de ziuă.

131. *Nădejde fericită*

înțelepții doar i-nvață!
Gloata-n şir batjocoreşte:
Vreau să laud ce-n viață
Moarte-n flacără rîvneste.

în răcoarea nopții care
Te-a făcut, de-nfăptui iară,
Te pătrunde-nstrăinare
Cînd lumina arde-n pară.

Nu râmîi legat orbeşte
De-ntunericul umbririi.
Lege nouă te-mboldeşte
Spre-nălțarea zămislirii.

Nu te-nchide nici o zare,
Vii în zboru-ți împlinit,
Şi setos de luminare,
Fluture, te-ai mistuit.

Şi cît timp nu te-a-mpăcat
Naştere din moarte!
Eşti un oaspe-ntunecat
Lumilor deşarte.

132. *Hegiră*

Nord, Apus şi Sud stau ţăndări,
Tronuri cad, cutremur dă-n ţări.
Tu la Răsărit mai scapă,
Vînt patriarcal te-adapă!
Tînăr: bea, sărută, cîntă
Apa vieţii de te-ncîntă.

Colo-n dreaptă aşezare
Naşterilor de popoare
Le-oi pătrunde adînc izvorul
Ce le dă Limpezitorul.
Legi cereşti în grai primiră.
Capul nu şi-l zăpăciră.

La strămoşi se închinară,
De-alţi stăpîni nu se legară.
Colo tinereţea-mi fie,
Gîndul sterp, credinţa vie,
Unde grea de har e vorba
Căci a fost rostită vorbă.

Vreau păstori să mă oprească,
Oaze să mă răcorească,

Şi să vînd din zare-n zare
Mirodeni, cafea, covoare;
Să bat drumurile toate
Din pustiuri la cetate.

Mă alină-n stînci pe vale,
Hafiz, cîntecele tale.
Călăuz cu voie bună
Pe catîr înalt să spună,
Stelele să le aprindă,
Hoţii spaima noastră prindă.

Vreau la hanuri, feredee,
Hafiz, gîndu-ţi sfînt să-mi stee,
Mîndră cînd năfrămi dezbracă,
Păr chilimbariu de-i joacă,
Doru-n şoaptă tremurată
Chiar pe-o Huri o îmbată

De mai pizmuiţi şi asta,
De batjocoriţi — spun basta!
Viersuri de poet la poarta
Raiului şi-ncearcă soarta,
Bat mereu plutind uşoare
Veşnicia s-o măsoare.

133. *Slobod*

1 Lăsați-mă în şa să-mi fac de cap! *
La voi în cort şi în bordei nu-ncap!
Şi vesel călăresc din zări în zări,
Peste căciula mea doar înstelări.

134. *Talisman*

7 Domnului e Orientul!
Domnului e Occidentul!
Nord şi Sud, cu munte, vale;
Dorm pe podul mîinii sale.

135. *Mărturisire*

7 Ce mi-e greu de-ascuns? întîi focul!
De-i zi îl trădează un fum,
De-i noapte flacăra-i ştie sorocul.
Apoi greu se ascunde acum
Iubirea; oricit de tăcută să stea,
Tot la ochi prea uşor bate ea.
Ce-i mai greu de pitit e un cîntec;
Nu-1 ţii cu nici un descîntec.
L-a născocit poetul abia,
S-a şi pătruns de cîntarea sa.
Frumos o scrie şi cu sîrg,
Vrea lumea-n juru-i ca la tîrg.
S-o citeşti fiecărui —
De-ţi place ori ba, trebuie să stărui.

136. *Elemente*

7 Şi din cîte elemente
Viersu-adevărat să fie.
Ca profanii să se-mbete
Meşterii voios să-1 ştie?

Tuturora înainte
Să slăvim iubiri senine;
Cîntecul de le cuprinde,
Va suna cu-atît mai bine.

Apoi clinchet de pahare
Rubinii dau strălucirea:
Cine bea, cunună are,
Vinu-i frate cu iubirea.

Biruind să zăngănească
Arme: darabana bate,
Ca norocu-n flăcări crească
Şi erou în zeitate

Şi la urmă mai e una
Ce-i urît să-1 ia în pinteni

Un poet, frurnosu-ntruna
Să-1 culeagă pretutindeni.

Aste patru elemente
De-o să poată să le-mbie,
Ca Hafis, va şti popoare
Se le-adape-n bucurie.

137. *Fenomen*

Cînd pe un zid de nori
Febus loveşte
Pe lac arc de culori
Tivind 1-umbreste.

în ceață arc la fel
Şi-ndoaie greul
Alb, cercuit de el
Mi-e curcubeul.

Nu vreau voinic bătrîn
Ochii să-ți plîngă
Albi, perii de-ți rămîn
Iubi-vei încă.

ti

138. *Vrajbă*

Cînd zice la pîrîu
Cupido-n fluier,
Pe cîmpuri peste rîu
Mavor dă şuier.
Urechea de mi-o las
Cu drag furată,
De cîntecul rămas
Dă larma toată.
Iar cîntă împlinit
Cînd lupta tună,
De turbat smintit
E vreo minune?
Iar sună fluier bun
Sparg goarna-n zare,
Că stau năuc, nebun;
Mirarea
Unde-i?

139. *Fără margini*

Ursita a nu_ncepi de
Roteşt 1In cîntec bolţile cu st ele
Sfirş lt Şl început sînt unan e.
•"Şi ce ne-arată miezul desluşit
'a ince P ut «a- şi .la sfîrşit..

140. *în mii de forme*

In mii de forme te poţi ascunde,
Dar pururi îndrăgito te cunosc;
Te poţi în văl de vrăji piti oriunde,
De-a pururi mlădioaso, te cunosc.

în chiparosul zvelt crescut în ramuri
De-a pururi mlădioaso, te cunosc,
Şi pe canal în limpezile valuri,
De-a pururi alintato, te cunosc.

Suind cînd raza apei se deschide,
De-a pururi jucăuşo, te cunosc.
Cînd nor întruchipat alt chip cuprinde
De-a pururi schimbătoareo, te cunosc.

în vălul ierbii luminos de floare,
De-a pururi înstelato, te cunosc;
Şi-n iedera cu braţe-agăţătoare,
Cuprinzătoareo, te şi recunosc.

Cînd zorii ard şi muntele roşeşte,
înviorătoareo-n suflet te resfir,

Apoi cînd clarul cer mi se boltește
De-a pururi vînturato, te respir.

Tot ce cunosc în mine sau afară
Invațătoareo, singură mi-1 dai •
Şi cînd pe-Allah îl chem a suta oară
De-o sută ori pe buze îmi răsai

141. *Bărbați îndreptățiți*

După lupta de la Bedr, sub cerul înstelat

Mahomed grăiește

Morții lui dușmanul să-i bocească:
Zac de-acuma fără revenire;
Nimeni după-ai noștri tînguiască:
Peste ceruri calcă în lucire.

Cîte șapte porțile de-aramă
Cele șapte stele și-au deschis,
Şi lovesc iubiții fără teamă
La intrările din Paradis.

Aflā-n neașteptată bucurie
Fericiri atinse de-al meu zbor.
Calul năzdrăvan clipind vecie,
Cînd m-a dus pe drumul sferelor.

Pomii cuminţeniei cresc năvalnic,
Măr de aur pîrguind comori.
Pomii vieții lasă umbră darnic
Peste pajiști, peste flori.

Dulce vînt de răsărit închegă
Mîndrul stol al fetelor cereşti,
Doar din ochi le guşti făptura dragă,
Cu privirea săturat îmi eşti

Ce-ai făcut? te cercetează ele.
Voinicii? Război încununat?
Eşti viteaz? o văd, căci vii prin stele.
Ce viteaz? îndată au aflat.

Stau dovadă răni nevindecate,
Monumentul singure-şi clădesc.
Slăvi şi fericiri se sting uitate,
Răni pentru credinţă biruiesc.

, Şi te duc sub umbră de pridvoare -
Stîlpi clipesc ca pietrele de preţ;
Limpezind din struguri vin cu soare.
Dragele te-mbie la ospăţ.

Tînăr! Şi ca tînăr, ce primire !
Fete cresc la fel de zvelt şi clar;
Strîngi la pieptu-ţi una-n fericire,
Toţi sînt stăpîniţi de al ei har.

Cea mai mîndră e şi nu se crede
Stînd printre atîtea frumuseţi,
Veselă, fără de ură vede
Şi-ţi arată alta mai de preţ.

Una-n dorul alteia te lasă
La un joc ce n-are-nchipuiri;
Ai femei cît lumea, pace-n casă,
Să tot fii în rai de mîntuiri!

Liniştea de aici te mulţumească:
Căci' schimbată ea nu va mai f1;
Dezmierdarea n-o să obosească,
Cupa plină n-o sa dea beţii.

Ştefan Nenitescu (desen de Sabin Pop; cu care Ion PiHat traduce *Pe lac* si *Cîntec şi formă* de Goethe.

7 Astăzi țin eu străjuire
Sus la porțile din Rai
Pasămite din privire
N-ai temei aici să stai!

Cu Moslinii noștri spune
Cum ești oare înrudit?
Care lupte, fapte bune,
Pîn' la Rai mi te trimit?

Printre cei viteji te numeri?
Ia-mi arată rănile!
Ele slava ta înnumăr
Și-ți deschid intrările.

Ce atîta puricare!
îmi dă drumul mai ușor:
Am fost om și ca atare
M-am numit un luptător.

Cu ochi aprigi ca ereții
Pieptul ăsta să-l sfîșii;
Vezi vicleanul chin al vieții,
Blîndul chin al dragostei.

Cu credința-mi cîntai viersul
Draga să-mi dea inima,
Lumea oricum i-ar fi mersul,
Mulțumindu-mă să stea

Strîns cu cei mai buni din țară,
Cu strădanii am atins
Nume bun, ce-n foc și pară
Mindre inimi le-a cuprins.

Nu! n-alegi neghină, preget;
Dă-mi tu mîna zi de zi
Eu, pe fragedul tău deget
Să tot număr veșnicii!

TRADUCERI DIN GOETHE ÎN COLABORARE CU ȘT. NENIȚES

143, *Pe lac*

Nutrețul proaspăt, sînge viu.
Sorb lumilor din plin;
Al firii sin de care știu.
Ce blînd e și senin!
Un val îmi joacă luntrea mea,
Cadențe de lopeți,
Iar munții, nori în cer de nea,
Ne-ntîmpină drumeți.

Văz, văz al meu de ce pogori
Tu vis de aur vii fuior?
0, pleacă vis! chiar aurit
Și-aci e viață de iubit.

Licăresc pe valuri
Stele mii plutite,
Neguri beau din maluri
Depărtări zidite
Vînț de zori dă roată
Golfului umbrit
Iar în lac se-arată
Rodul pîrguit.

144. *Cîntecşi formă*

Grecii stringă dorul lor.
Plastic în tipare;
Din copilul mîinilor
Crească-şi desfătare;

Nouă însă ne e drag
Să vrem Eufratul,
Şi-n al apelor şirag
Drum de-a lung şi latul.

Sting eu al suflării foc,
Cîntec se dezleagă;
Mîna-mi dacă ia din loc
Apa se încheagă.

FRIEDRICH SCHILLER

145. *Fata din străini*

Venea cu orice vară nouă
într-o vîlcea printre păstori,
O fată prea frumoasă-n vrajă,
Cînd piruiau privighetori.

Vîlceaua aceea n-o născuse,
De unde e, nu se ştia,
Şi urma îi pierea de-ndată
Ce fata iar adio-şi lua.

însufleţea cu o privire,
Şi inimi se făceau mai largi,
Dar o mărire, o mîndrie,
îndepărtau de ochii-i dragi.

Venea cu flori, venea cu poame,
Ce-au pîrguit în alte ţări,
Pe sub lumina altui soare,
Prin mai îmbelşugate zări.

Ea împărţea la fiecare:
Dulci fructe unui, altui flori;

Şi tînărul şi moşu-n cîrje,
Se-ntorc cu dar la casa lor.

Bineveniţi erau cu toţii,
Dar de-ntilnea îndrăgostiţi,
Le întindea pe cel mai dulce
Cules din pomii înfloriţi.

146. *Nenie*

Şi frumosul trebuie să moară ce oameni şi zei îi învinge,
Nu pieptul de-aramă nu-l mişcă al marelui Zeus stygian.
Numai o dată iubirea-mblînzi stăpînul de umbre,
Şi încă pe loc, ne-nduratul, îşi trase iar daru-napoi.
Nu-mpacă Afroditeea nici rana băiatului mîndru,
Pe care-n fragedul trup mistreţul cel crud i-a brăzdat.
Eroul dumnezeiesc nemuritoarea lui mamă nu-l scapă;
La skeaica poartă el cade, ce i-a fost scris s-a-mplinit.
Dar ea răsare din valuri cu fetele toate-ale lui Nereu,
Şi-un bocet la ceruri ridică, jelind pe-nălţatul ei fiu.
Priveşte, acum plîng zeii şi plîng zeiţele toate,
Că şi frumosul se trece, că desăvîrşirea muri.
A fi un cîntec de jale pe buza iubitei e falnic,
Cînd ce e de rînd fără sunet coboară în Orkus adînc.

FRIEDRICH HOLDERLIN

147. *Parcelor*

Doar o vară lăsați-mi, Puternicelor !
Şi-o toamnă, ca viersul meu să dea rod,
Ca mai voioasă inima,-n dulcele
Joc săturată, să-mi poată muri.

Sufletul ce-n viață n-ăvuse divinul
Său drept, nici în Orkus, pace nu ia;
Dar harul curat dacă vreodată-n
Inimă-1 port şi versul mi-e sfînt:

Bun găsit atunci, pace-a lumii de umbre!
Sînt mulțumit chiar dacă tu, cîntecul meu.
Nu m-ai călăuzit într-acolo; odată
Trăit-am ca zeii, mai mult nici nu vreau.

148. *Fantazie de seară-*

La fața colibei, în umbră şi linişte stă
Plugarul: cu sine-mpăcat îi fumegă vatra.
Găzduitor răsună pribeagului în
Paşnicul sat, clopotul serii.

Cu bine se-ntorc corăbierii în port,
Departe-n cetăți descreşte-a tîrgului
Veselă larmă; sub tăcutul frunzar
Prietenii gustă cină de suflet.

Dar eu încotro? Muritorii trăiesc
Din răsplată şi muncă; în trudă şi odihnă
Se bucur-cu toții; să doarmă de ce nu
Poate spinul în pieptu-mi nicicînd?

Pe cerul de seara Prier s-a deschis;
Nenumărați înfloresc trandafirii şi-n linişte pare
Lumea de aur; o acolo mă luați,
Nori purpurii! şi să pot colo sus

în flăcări şi vînt să-mi destram durere şi dor !
Dar, speriată de ruga nebună, îmi scapă

Vrăjirea; se-ntunecă, singur
Sub ceruri, ca totdeauna, rămîn.

Vino deci, tu, somnule blînd! prea multe cere
Iubirea; dar în sfîrşit, tinerețe! te stingi şi tu,
Neodihnito, pururi cu vise!
Senin şi pace ți-aduce vremea.

150. *Podgorie şi albine*

Cînd seva din viță,
Coardele noi, caută umbră.
Şi creşte lin poama sub răcoroasa
Boltă de frunză:
Pentru bărbați o putere,
Dar cu plăcută mireasmă pentru fecioare

Şi albine,
Cînd de bine mirositorul
Prier îmbătate, le atinge duhul
Soarelui, îl urmăresc rătăcind
Ele fugăritele, cînd însă
Arde o rază, ele se-ntorc
Cu zumzet presimțind multe ...

151. *Ca păsări.*

Ca păsări plecind încet ...
Priveşte înainte
Călăuzul şi rece îi adie
La piept întîmplările, cînd
în juru-i domneşte tăcere, sus,
în văzduh, bogate în luciri; dară, pe jos,
îi zac bunurile pămîntului, şi cu dînsul
Pentru întîia oară în zbor de-ncercare sînt cele mai tinere.

El însă le domoleşte zborul,
Din aripi lovind.

152. *Vulturul*

Tatăl meu a pribegit peste Gotthard,
Acolo, unde rîuri o iau
Spre Etruria pe-alături
Şi pe drumul cel drept
Peste zăpadă
Către Olympos şi Hemos,
Acolo unde muntele Athos şi-aşterne umbra
Spre peşteri în Lemnos.
Dintru începuturi sînt însă
Veniţi părinţii
Din păduri de pe Indus,
Tare mirositoare.
Străbunul însă
A zburat peste mare
Ager la gînd, şi s-a minunat
Fruntea de aur a Domnitorului
De tainele apei,
Cînd norii roş abureau
Peste corăbii şi dobitoacele mute
Privind unul la altul
Gîndeau la hrană. însă
Munţii încă în linişte stau.
Unde să ne fie popasul?

152. *Norul de purpur*

Norul de purpur, adunat acolo
Pe partea stingă a munţilor Alpi,
Şi pe cea dreaptă sînt
Duhurile fericite.
Şi se aude tunînd.

Din IMNURI TÎRZII

154. *Pribegia*

Binecuvântată Suevie, maica mea,
Şijtu asemenea surorii, mai luminoase,
Lombarda de peste munţi,
De sute de pîraie brăzdată!
Şi cu belşug de copaci, înflorind albi şi roşcaţi,
Şi cu alţii mai întunecoşi, sălbatici, plini de frunziş înverzind adînc
Iar masivul alpin al Elveţiei tot de adumbreşte,
Vecino; căci aproape de vatra căminului
Locuieşti şi auzi cum în miezul său
Din cupele argintii ale jertfei
Izvorul şopoteşte, răsturnat
De mîini curate; cînd, atinsă

De raze calde
Gheaţa cristalină, cînd năruit
Din îndemnul uşor al luminii
înzăpezitul pisc, udă pămîntul,
Cu apă preacurată. De aceea ţi-e
înnăscută credinţa. Greu părăseşte,
Ce se leagă de obîrşie, locul.
Şi copiii tăi, cetăţile,
Pe margini de lac amurgind depărtări,
Prin sălciile Nekarului, pe Rin,

Socotesc cu toţii, că n-ar fi
De trăit nicăieri mai bine.
Eu însă mă vreau spre Caucaz !
Căci zicînd auzit-am
Chiar azi prin văzduhuri:
Slobozi ca rîndunelele ar fi poeţii.
Şi în afară de asta
Din zilele tinereţii ni s-a încredinţat,
Că-n vremi de demult
Părinţi de neam germanic,
Pribegi şi furaţi de valurile Dunării,
S-ar fi întîlnit, uimiţi la cuget,
Cu copiii soarelui în ziua nemiloasă
Cînd aceştia îşi căutau umbra, colo departe,
Pe ţărmul Mării Negre;
Mare ce nu fără temei
S-ar chema cea bucuroasă de oaspeţi.

Odată ce s-au privit,
S-au apropiat ceilalţi întîi; apoi s-au aşezat şi
Ai noştri nerăbdători sub măslin.
Dar, de şi-au atins straiele
Şi nici unul n-a putut prinde
Graiul cel neaoş al celuilalt, s-ar fi
Iscat o ceartă, de n-ar fi venit coborînd
Din ramuri răcoarea,
Ce adesea obrazul celor certaţi
îl luminează cu zîmbet; şi în răstimp
S-au privit împăcat, apoi şi-au întins
Cu dragoste dreapta. Şi curînd
Făcură schimb de arme, de toate
Scumpele bunuri ale casei,

Şi-au împrumutat şi cuvîntul. Şi nu meniră
Prietenoşii părinţi zadarnic
în larma nunţii copiilor.
Căci din sfînta lor logodnă
Se ridică un neam mai mîndru ca toate
Din cîte înainte şi după
Li s-a dat nume de oameni. Unde,
Dar unde vă e sălaşul, rudelor dragi,
Ca să reînnoim legătura,
Şi iubiţii strămoşi să-i pomenim,

Acolo la ţărmuri, sub copacii
Ioniei, pe şesiirile Caystrului, lîngă peşterile mării,
Unde, cocorii, bucuroşi de văzduh,
Se închid prin mări de munţi în amurg.
Acolo aţi hălăduit şi voi, mîndrilor! sau văzurăţi de
Insule care, încununate cu viţă,
Răsunau de cîntece din plin; alţii trăiau
Pe tayget, la preamăritul Hymet,
Şi ei înfloriră cei din urmă; dar din
Izvorul Parnasului pînă la Tmolos
Cu pîraie scînteind aur răsună
Un cîntec veşnic; aşa foşneau pe-atunci
Codrii cei sfinţi şi toate
Lăutele împreună
De cerească blîndeţe mişcate.
O," ţară a lui Homer!
Lîngă cireşul împurpurat, sau cînd
Solite de tine, pe dealul cu vie îmi
înverzesc tinere piersici,
Şi rînduneaua din zări revine şi, multe zicînd,
De zidurile mele îşi prinde cuibul, în
Zile de mai, şi sub stele
De tine îmi amintesc, o, Ionie! Dar oameni

îndrăgesc clipa de faţă. De aceea^ am
Venit să vă privesc pe voi, insule, şi pe voi,
Limanuri de fluvii, boltiri ale lui Thetis,
Pe voi, păduri, şi pe voi, nori de peste Ida!

Dar să rămîn nu gîndesc.
Neînduplecată şi grea de cucerit,
Stă închisă în sine, obîrşia mea, maica mea.
Dintre fiii săi unul, Rinul,
Cu silă a vrut să i se arunce la piept şi pieri
Respins, nimeni nu ştie unde în depărtări.
Totuşi astfel n-aş vrea să mă despart
De dînsa, ci numai ca sa vă poftesc
Venii la voi, o. Graţii ale Greciei,
La voi, fiice ale Cerului, venii.
Ca, de nu vă e drumul prea lung,
La noi să poftiţi, Duioaselor!

Cînd adierile suflă mai lin,
Şi plăcute săgeţi dimineaţa
Ni le trimite nouă prearăbdătorilor,
Şi uşori nouraşi înfloresc
Pe ochii noştri sfioşi.
Atunci vom spune: ce căutaţi
Voi, Charitelor, printre sălbatici?
Slujitoarele Cerului
Sînt însă pline de minuni,
Ca orice se naşte în zei.
Dacă li se apropie cineva, se preschimbă
în vis şi pedepsesc pe omul
Ce vrea să li se măsoare în putere.
Adesea copleşesc pe cel
Căruia nici prin minte nu i-au trecut.

155. *Amintire*

7 Vînt de nord-est suflă,
Cel mai drag între vînturi
Mie, căci duh înflăcărat
Şi drum norocos meneşte corabierilor.
Du-te dar de-acum şi salută
Frumoasa Garonnâ,
Şi grădinile din Bordeaux
Colo, unde pe țărm abrupt
Se îndreaptă poteca şi în fluviu
Adine cade pîrîul, deasupra însă
Priveşte o mîndră pereche
De stejari şi plopi argintii;
încă îmi amintesc bine şi cum
Largile vînîuri îşi pleacă
Codrul de ulmi, peste moară,
în curte însă creşte un smochin.
De-i sărbătoare calcă
Femei arămii acolo
Pe pămînt mătăsos,
în vremea lui martie,
Cînd la fel e noapte şi zi.
Şi pe deasupra cărărilor line,
Grele de vise de aur,
Legănătoare văzduhuri adie.

Să mi se-ntindă însă
De întunecată lumină plin,
Mie unul paharul îmbălsămat,
Ca să pot odihni; că dulce
Mi-ar fi sub umbrare somnia.
Nu-i lucru bun
Fără suflet față de gîndul
Morții să fii. Dar e bună
Vorba în doi şi să-ți verşi
Din inimă focul, să tot asculți
Din zile de dor
Şi de întîmplări de pe vremi.

Unde sînt însă prietenii? Bellarmin
Cu tovarăşii? Mulți dintre ei
Se sfiesc la izvor să ajungă ;
începe aşadar bogăția
în mare. Dînşii,
Ca pictori, strîng laolaltă
Frumusețea pămîntului şi nu disprețuiesc
Războiul înaripat şi nici
Să locuiască sihastri, cu anii, sub
Desfrunzitul catarg, unde nu strălucesc prin noapte
Sărbători de cetăți
Şi cîntec de strună şi joc înnăscut.
Dar de-acum spre Indii
Plecară bărbații
Acolo în unghiul bătut de vînturi
Al podgoriei, unde
Coboară Dordona

Şi împreună cu mîndră
Garonnă cît o mare
Se scurge lat fluviul. Amintirea totuşi
O Primeşte şi o lasă Oceanul,
Şi mbirea ţinteşte ochi stăruitori
Ce ramme «să, ctitoresc poeţii

Precum în zi de sărbătoare, să vadă cîmpul
Ţăranul merge, dis-de-dimineaţă, cînd
Din noaptea caldă fulgere răcoroase căzură
Tot timpul şi în zări încă bubuie tunetul.
în alvia sa reintră fluviul,
Şi proaspăt pămîntul e verde,
Şi de îmbucurătoarea ploaie a cerului
Viţa de vie picură şi strălucind
Şi de îmbucurătoarea ploaie a cerului
în liniştit soare stau copacii dumbrăvii:

La fel rămîn sub prielnice stihii
Cei cărora nu un singur meşter, ci uimitoarea
Şi pururi de faţă Natură îi creşte lin
Purtîndu-i, puternică şi zeiesc de mîndră.
De aceea cînd pare să doarmă în anotimpuri
Pe cer sau sub plante sau în noroade,
Tot aşa se întunecă şi obrazul poeţilor.
S-ar crede că sînt singuri, dar stau mereu presimţind.
Căci presimţind se odihneşte şi ea.

Acum însă crapă de ziuă ! Aşteptam zorii şi vedeam cum vin,
Şi ceea ce am văzut, har sfînt să-mi fie cuvîntul.
Căci ea, ea însăşi, ce stă mai veche ca vremile
Şi se află peste zeii Apusului şi Orientului,

Natura s-a trezit acum cu răsunet de arme,
Şi sus din slăvi pînă jos în genune,
După nestrămutată lege, ca odinioară, din sfînt haos născută,
îşi simte proaspătă inspiraţia,
Atotcreatoare, din nou.

Şi precum un foc luceşte în ochii bărbatului,
Cînd şi-a hotărît ţel înalt, la fel
Din semne noi, din faptele lumii, acum
Un foc s-a aprins în sufletul poeţilor.
Şi ce se întîmplase înainte, dar abia simţit,
Se vădeşte acuma doar,
Şi ele ce zîmbind ne-au lucrat ogorul,
în chip de argaţi, ni se descoperă,
Pururi vii, puterile zeilor.

Le cauţi? Duhul lor adie în cîntec,
Din soare şi din pămîntul cald
Trezit, şi din furtunile văzduhului şi din alte furtuni
Care dospite de mult în măruntaiele timpului
Ne sînt şi mai pline de înţelesuri şi mai clar simţite
între cer şi pămînt şi între popoare.
Sînt gînduri din gîndul universal
Poposind tăcute în sufletul poetului.

Ca iute atins sufletul, cu infinitul
Legat de mult timp, de amintiri
Să se cutremure şi, de trăznet sfînt aprins,
Rod în iubire născut, făptură a zeilor şi a oamenilor,
Cîntecul să se împlinească, mărturie a amîndurora.
Astfel, precum spun poeţii, deoarece întrupat
Ea dorise Să vadă zeul, căzu fulgerul său pe casa Semelei.

Si cea dumnezeiesc cuprinsă născu,
Fruct al furtunii, pe sfîntul Bacchus.

Şi iată de ce beau acuma foc ceresc
Fără primejdii fiii pămîntului.
Dar nouă ni se cade, sub furtunile Zeului,
Noi poeţii! să rămînem cu cap descoperit,
Trăznetul Tatălui, el însuşi, chiar cu dreapta noastră
Să-1 prindem şi în cîntec învăluit
Poporului să întindem cerescul dar,
Căci de sîntem doar curaţi la suflet
Ca pruncii, de ne sînt fără păcat mîinile,

Trăznetul Tatălui, cel preacurat, nu ne scapă
Şi zguduită în adînc, suferinţa unui zeu
Pătimind-o cu dînsul, inima eternă rămîne veşnic tare.

AUGUST VON PLATEN-HALLERMtJNDE

157. *La o floare*

Prin molizi sus în pustietate
Te găsesc, o, floare, aşa tîrziu?
Vînturi aspre bat neînfrînate,
Gheţurile iernii cînd le stiu.

Peste munţi fîşii se lasă ceaţă
După care soarele s-a stins,
Cînd pe plaiuri pasul se-nalţă
De-o lăuntrică dorinţă-mpins.

Călătorului mi te-a trădat parfumul,
Luciul alb ce mi te împodobea:
Ce noroc că altul, tot pe drumul
Meu, nu te-a văzut ca să te ia.

Vrut-ai tu s-aştepţi cu-a ta mireasmă
Pînă-n loc de linişte să vin?
înfloreşti făr' de răsad şi caznă
Tocma-n codrul cel de iarnă plin?

Vrednică-i tîrziu găsita floare
Să o lege un tînăr de-al său viers,
Gloriei asemuind-o care
Tot mai creşte cînd atîtea ni s-au şters.

158. *Tristan*

Cine-a privit cu ochii săi frumosul,
A şi cuprins în suflet taina morţii;
El n-o să-şi afle pe pămînt folosul,
Şi totuşi se va teme-n faţa morţii
Cine-a privit cu ochii săi frumosul!

în el păstrează pururi dor cu jale,
Că doar nebunul o nădejde-ascunde,
Sfîrşit să dea cîndva pornirii sale:
Frumosul cu săgeata de-1 pătrunde,
în el păstrează pururi dor cu jale!

Ah, ar vroi ca un izvor să piară,
Din orice cînt sorbind venin, mirosul
Pieirii culegînd din orice floare:
Cine-a privit cu ochii săi frumosul,
Ah, ar vroi ca un izvor sa piară.

159. *Prevenire*

Atît de sigur drumul ţi se-arată
Şi-n tinereţea ta mai vrei odată,
Uitînd primejdii cu dobîndă mare,
Să-nfrunţi priviri pe vremi ucigătoare?

Te simţi stăpîn pe suflet într-atîta
S-alegi voit, din nou sfidînd ursita,
Ca ochii, ce ţi-au fost Cale Lactee,
Cu nopţi de-adînci eresuri să-ţi seînteie?

Nu ! Lasă-ţi rana-n voie, fără plîngeri,
Fii hotărît să rabzi, tăcut să sîngeri,
Şi faţă chiar de tine îţi ascunde.
O, suflet, dorul tău cît de profund e.

160. *Să văd adine.*

Să văd adînc în tine,
Nimic să nu-mi umbreşti
Din vraja ce îmi vine,
Cu glasu-ţi de grăieşti.

Atîtea vorbe-ncearcă
Urechea fără rost,
Şi cînd se sting, e parcă
Nicicînd să mai fi fost.

Dar lin doar de mă cere,
Departe, zvonul tău,
L-ascult cu-aşa plăcere,
îl uit atît de greu !

înfiorat mi-e ceasul,
De jar m-aprind întreg:
Şi inima-mi şi glasul
Tău, bine se-nţeleg!

161. *Cîntec de iarnă*

Răbdare, floare mică,
în pacea codrului,
E încă mult prea rece
Şi încă vreme nu-i.

Nu mă opreşti tu încă,
Dar locu-n seamă bag-
Cînd vine primăvara,
Te caut, mugur drag.

162. *Cîntec de primăvară în Sicilia*

De-ai plîns o noapte-ntreagă,
E dulce somnu-n zori.
Şi grijile dorm duse
Pe pat liniştitor.

Cu gene umezi încă
Salut cîmp, codri mari:
în inimă e pace,
Adîncă pace doar.

Prier privirii rîde
Topind orice dureri,
Şi gliei, micşunele
Ţes haina lui Prier.

Sus, cîntă ciocîrlia,
Pe garduri vii dau flori,
Şi a ieşit din ţarcuri
Talanga turmelor.

Pescaru-şi prinde plasa
La soare cald şi clar,

Şi sufletul lui cere
Să joace-n vînturi iar.

Şi fiindcă-n țărm de stîncă
Se sparge val mai lin,
Catran primesc corăbii
Pe pîntecul lor plin.

Pe digul-nalt şopîrle
Cu iuți mişcări se strîng,
Privighetori dau larmă
Din fiecare crîng.

Tras de plăvani, porneşte
Un plug strălucitor,
Pămîntu-n frumusețe
Le place tuturor.

Nu-şi află peregrinul
Loc sfînt prea depărtat,
Şi sufletele toate
în dor pios au stat.

O, dorul meu, fii vesel
Şi tu de soare-atras.

Fii fericit şi iarăşi
Dă fluierului glas.

Sus! ca închise inimi
Să le înfringi să **ştii,**
Cînd, slobod de durere,
Sub iarbă vei dormi.

163. *Inscripție pe mormînt*

Am fost poet şi lovituri îmi dete
Cumplita vreme care m-a născut,
De tînăr însă slavă-am cunoscut
Şi-n grai mă-ntipării ca o pecete.

Să-nvăț în artă, n-o luai pe-ndelete,
Noi forme de granit am desfăcut,
în ritm şi rimă gînduri mi-au crescut
Ce vor trăi, de judec fără pete.

Din stofe multe cîntecul mi-am vrut,
Comedii, basme rotunjii cu sete
Şi într-un stil de nimeni întrecut;

în odă, eu, al doilea am mers,
Nădejdea lumii, jalea-i mi-e-n sonete
Şi pentru groapă mi-am durat ăst vers.

HEINRICH HEINE

164. *Fantezie*

Călugărul cel tînăr stă
Tot singur cuc în chilie,
Citeşte în vechea carte de vrăji
Numită-a iadului cheie

Şi cînd miez de noapte pustiu a sunat
Mai mult n-a putut să se ție
Cu palide buze el cheamă la el
Puterile subpămîntene.

Nălucitor astăzi din groapă să-mi dați
Pe cea mai frumoasă femeie
Invitați-mi-o numai pe-o noapte, atît,
Căci vreau să mă bucur de dînsa.

Rosteşte al vrăjii grozav legămînt,
Atunci se-mplineşte dorința-i
Sărmana frumoasă iat-o venind
în albul ei giulgiu învelită.

Ce trişti îi sînt ochii. Din recele sîn
Suspin dureros se înalță
Şi moartea se-aşază lîngă monah
Prelung se privesc fără o vorbă.

NIKOLAUS LENAU

165. *Privire în pîrîu*

Văzut-ai vreun noroc trecînd
Ce-n veci n-o să mai vie,
La un pîrîu să stai privind
La fuga ce te-mbie.

Priveşte-o doar adînc, adînc:
Va fi alinătoare,
De ți s-a rupt chiar dorul sfînt
Din pieptul ce te doare.

Te uită drept în jos la rîu
Pîn'te apucă plînsul
Şi vezi, prin negura lui, greu
Puhoi fierbînd şi dînsul.

Uitarea va veni visînd
Să-nchidă răni profunde.
Se vede sufletul curgînd
Cu chinul său pe unde.

1665 *Locul de vrajă*

7 îndrăgostiți ce-au plîns la despărțire,
Cînd după jale lungă,-n regăsire,
La piept strîngîndu-se din nou ar sta
Aici, să se sărute ar uita.

FRIEDRICH HEBBEL

167. *Toamnă*

O zi de toamnă cum n-am mai zărit!
De parcă n-ai sufla, văzduhul zace,
Dar peste tot cad lin, foşnind a pace,
Dulci poame de pe pomul pîrguit.

Serbarea Firii, tu, n-o turbura!
Culesul e ce singur se culege,
Căci astăzi orice ram o să dezlege
Doar blînd ce raza soarelui ne ia.

CONRAD FERDINAND MEYER

168. *Iubirea moartă*

Ne ducem împreună
Spre sat în soare-apus, <
Aproape ca perechea
Din Emaus,
Alăturea, în şoaptă
Vorbind, mergea
Stăpînul ce-1 urmară
Şi ce-a luat moartea grea —
Aşa păşeşte-alături
în asfinţit
Iubirea noastră moartă
Cu blînd grăit.
Ea ştie pentru taină
Cuvînt de vis.
Cunoaşte-al sufletelor
Tărîm închis.
Ne-arată luminîndu-1
Orişice semn,
Ne zice: — „Aşa se-ntîmplă
C-am atîrnat de lemn.
V-aţi lepădat de mine
Şi m-aţi batjocorit.
Am stat în purpur
Sub spinul ascuţit,

Primind cu sînge moartea
Pre moarte am călcat
Şi merg cu voi alături,
Herub prea luminat".
Atunci recunoscurăm
Tovarăşa de drum,
Şi ca acelor tineri
Ne-a ars inima scrum.

169. *Fîntîna romană*

Se-nalță raza, cade-n dar
Bogat pe-al marmorei rotund,
Şi, spumegînd, se scurge iar
în scoica-a doua pînă-n prund;
A doua varsă de prisos
în cea din urmă vălurînd,
Şi fiecare ia şi dă
Şi dă şi stă.

170. *Ziua păstorului*

Grăbiră turmele din ţarc de iarnă.
Păstorul tînăr, după lung răgaz,
Porni pe cîmpul luminat de ape.
Trezite-ogoare îl primeau voios,
Privelişti cîntătoare îl chemau
Dar el zîmbea în sine şi mergea
Plin de vestiri pe drumul primăverii.
Sări cu băţul ciobăneşte vadul,
Se-opri pe cellalt ţărm, pe unde aur
De val, încet curgînd printre pietrişuri,
L-a-nveselit şi multele făpturi
Şi scoici plăpînde i-au menit noroc.
Nu-i behăiau nici mieii la ureche.
Pătrunse-n codru-n răcoroase chei;
Acolo cad şuvoaie sus prin stînci
Pe care muşchiul picură şi goale
Dau ramuri rădăcinile de fag.
în linişti şi fior de-adînci frunzare
A adormit cînd soarele sta sus,
Şi apele goneau cu solzi de-argint.
Ajunse, deşteptat, în vîrf de munte
Serbarea, cînd lumina se trăgea;
Se-ncunună cu rugi şi frunză sfîntă
Şi în uşor mişcatele umbriri
De nori închişi, răzbi sonoru-i cîntec.

171. *Către Damon*

Vezi, niciodată, Damon al meu, iarna prea sfîntă
Din amintire s-o pierzi
Şi casa noastră pe dealul cel nordic, lăcaşul
De nou şi singur noroc,
Chipuri de marmoră-o-mpodobeau, nuduri de zei
Pe care uimiţi i-am cinstit.
Pătrunşi povesteam sau tu îmi citeai despre lupte
Şi bucurie şi dor
Cu glasul tău fraged dar sunător, pe cînd focul
Zumzuia la vîntul legat.
Lamia-n tăcere slujind — ne-mbia pocalul,
Lamia ce ne-a iubit.
Trăind mereu cu bunuri cereşti ne-nvăluise
Ceva din luciul ceresc,
Şi cum fugeam de orice tulburare duşmană,
Pace de suflet curat.
Dar la ploioasele vînturi de Marte — de ce iar —
în vale ne-am coborît,
în lăudate incinte şi-n pieţe ticsite
Cu muritorii la fel.

172. *Stăpînul Insulei*

Pescarii povestesc că-n miazăzi,
Pe-o insulă bogată-n mirodenii
Şi pietre mîndre ce-n nisip scînteie,
O pasăre trăia ce, stînd pe maluri,
Cu ciocul ei rupea fîşii coroana
Tulpinelor înalte, cînd ea aripi,
Boite parcă-n roş cu melci din Tyros,
Le ridica zburînd greoi pe-aproape:
Ar fi părut un nor întunecat.
în timpul zilei s-ar fi stins în codri,
Dar în amurg s-ar fi întors la țărmuri,
în boarea rece şi sărată-a mării
Vrăjitul glas nălțîndu-1 pîn'delfinii,
Prietenii cîntării, vin cu valul
Pe-o mare — aur de scîntei şi pene.
Aşa ar fi trăit din vremi străbune,
Naufragiații doar ar fi zărit-o.
Căci prima dată cînd sosiră oameni
Cu albe pînze duse-n drum prielnic
Spre insulă, ea s-ar fi tras pe culme
Să vadă tot meleagul ei cel drag,
Şi-ar fi întins uriaşele ei aripi
Pierind pe veci cu cîntec surd de jale.

173. *Zi de pomenire*

O, soră, ia urciorul de lut sur.
Urmează-mă ! căci n-ai uitat vreodată
Ce-obişnuia pioasa repetare.
Sînt şapte veri de cînd l-am auzit.
Luînd apă la fîntînă, stam de vorbă;
Şi ne muri-n aceeaşi zi iubitul.
Să mergem la izvorul, unde plopii
Cei doi cu un molid stau pe poiană,
'N urciorul de lut sur să scoatem apă.

Să vii în parcul ce-l crezi mort şi vezi:
Sclipirea ce zîmbeşte-n depărtare.
Din limpezi nori, albastrul nevisat
Deschide iazul şi poteci pestrițe.

Ia galbenul adînc, plăpîndul sur
Din fagi şi din mesteceni. Vîntu-i cald.
Tîrziii trandafiri nu-s morți deplin.
Alege-i şi îi strînge în cununi.

Să nu uiți nici aceste tufănele.
Iar purpura din vițele sălbatici
Şi tot ce-a mai rămas viață verde,
Le leagă lin tomnaticul obraz . . .

176.

Colina unde mergem doarme-n umbră
Cînd cea din faţă încă dă luciri.
Pe verde crud al ierbii sale, luna
De-abia pluteşte nouraş de-argint.

Ţintind departe, străzi se fac mai albe,
Drumeţului o şoaptă-i spune stai,
E de pe munte nevăzută apă,
E pasăre ce-ngînă somnoros?

Noptatici fluturi doi ce se iubiră,
Ne urmăresc din spic în spic jucînd...
Şi tainic roua dă din flori şi frunză
Mireasma serii pentru vechi dureri.

177. *Omul şi Faunul*

Omul

Vîltoarea-nchide albia îngustă —
Dar cine-atîrnă un picior păros
De stînca picurînd prin muşchiul gras?
Din păr stufos şi creţ năzare-un corn...
De cînd vînez prin munţi silhui, nicicînd
N-am întîlnit aşa făptură... Stai,
Ţi-e drumu-oprit, şi să n-ascunzi nimica !
Din val curat zăresc picior de ţap.

Faunul

Nu noi ne-om bucura că m-ai găsit.

Omul

Ştiam de neamul înrudit cu tine
Din basmele străvechi — dar nu că azi
Aşa netrebnici stîrpituri trăiesc.

Faunul

De izgoneşti pe ultimul din stirpa-mi,
Zadarnic vei pîndi vînat de preţ —

Ca pradă îți rămîn doar muşti şi viermi.
Şi de pătrunzi şi-n sihla cea din urmă.
Curînd îți seacă ce-ai mai bun: izvorul.

Omul

Tu să mă-nveți, nemernice? Ştiința-mi
Balauri, scorpii şi urieşi i-a-nvins,
Pădurea fără rod a nimicit-o;
Unde-au fost mlaştini, spice joacă-n valuri;
Ne pasc nutrețul verde vite blînde;
Cetăți şi sate cresc, grădini în soare,
Şi-n codru încă des stau cerbi şi ciute —
Comori am scos din mare şi din țarini;
în cer ne strigă pietrele izbînda;
Ce vrei, sălbăticiune, spaimă-a morții?
Lumina, rînduiala ne urmează.

Faunul

Eşti numai om... de unde-ți pierzi ştiința
începe-a noastră. Granița i-o prinzi
Acolo doar cînd plîngi c-ai depăşit-o.
De-ți coace grîul, vitele de-ți merg,
Şi pomi sfințiți de-ți dau olei şi struguri
Le dobîndeşti, o crezi, prin viclenie.
Pămînturi dospind surd în noaptea vremii
Nu pier nicicînd. Deștelenite însă
Se prăpădesc, lipsind o spiță roții.
La timpul ei ți-e hărnicia bună.
De-acuma înapoi! zărişi pe Faun.
Ce ți-e mai rău, singur nu ştii; cînd gîndu-ți
Ce poate mult, în nouri ți se pierde
Şi s-a desprins de animal şi brazdă
Dezgustul, bucuria, cumpănirea,
Şi praf, şi rază, moarte -şi-nviere,
în şirul lor firesc nu le mai prinde.

Omul

Am spus aşa ceva? Zei poarte grij

Faunul

De dînşii nu grăim, dar voi, nebunii,
Vorbiți că ei v-ajută. Fără har
Nu-i apropiați nicicînd. Te naşti, te pierz
A cui ființa-anume, n-o poți şti.

Omul

Curînd neruşinarea-ți n-află loc.

Faunul

Curînd la tine chemi pe cel gonit.

Omul

Pocită otrăvire, gură strîmbă,
Cu toată fața hîdă, de a noastră
Eşti prea vecin, de nu te împuşcam.

Ruşinea n-o cunoaşte nici o fiară,
Recunoştința omul n-o mai ştie.
Cu arta voastră nu-nvățați ce totuşi
Vă va prii mai mult... Slujim tăcuți.

Deci ascultați: Stîrpindu-ne vă pierdeți.
Doar unde ducem laba iese lapte,
De nu călcăm pe lan nu creşte paiul.
Lucrînd cu gîndul numai: vezi, de mult
S-ar fi ales doar praf de-a voastră trudă,
V-ar fi tot lemnul putred, seacă holda...
Prin vrajă numai, viața mai stă trează.

HUGO VON HOFMANNSTHAL

178. *Cîntec de ducă*

Apa cade, să ne-nghită,
Stînca dă să ne strivească,
Cu aripa fîlfîită
Păsări vor să ne răpească.

Jos, sub poalele de munți,
Poame se tot uită-n lacuri
Străvezii de veşnicie.

Buze de fîntîni şi frunți
Mărmuresc sub flori, de veacuri,
Pe cînd vîntul lin adie.

179. *Versuri pentru un copil mic*

îți cresc picioarele roze
Să calci însoritele țări:
însoritele țări te aşteaptă !
De tăcutele piscuri atîrnă
Văzduhul atîtor milenii;
Şi mările neistovite
Sînt încă, sînt încă acolo.
Pe marginea codrului veşnic
Vrei tu în blidul de lemn
Din lapte să-mparți cu broscoiul?
Va fi o veselă cină,
Vezi stele-n ea să nu cadă.
Pe marginea mării eterne
Găseşti tu tovarăş de joc:
Prietenosul, bunul delfin,
îți sare pe-uscat înainte
Și dacă vreodată lipseşte,
îți seacă vîntul cel veşnic
Curînd izvorîtele lacrimi.
în țări însorite sînt încă
Bătrînele, bunele vremuri,
Sînt încă, sînt încă acolo...
Și-a soarelui blîndă putere
îți creşte picioarele roze,
Să-i calci în veşnica tară.

180. *împăratul Chinei vorbeşte.*

în mijlocul tuturora
Stau Eu, Fiul Cerului,
Şi nevestele, copacii,
Dobitoace, heleştaie,
Mi le-nchide-ntîiul zid.
Dedesubt, îmi dorm strămoşii:
îngropați cu arc şi spadă,
Cu coroana lor pe creştet,
Cum e portul fiecărui,
Locuiesc cămări boltite.
Sună pînă-n fundul lumii
Pasul Prea-Măririi mele.
Sub plocatele de iarbă,
Pajişti verzi am la picioare,
Rîuri curg la fel de-ntinse
Spre apus, spre răsărituri.
Către miazăzi şi noapte,
Ca să-mi ude lin grădina
Ce se-aşterne cît e lumea.
Oglindesc ici ochii negri
De gazele, colo păsări,
Oglindesc cetăți pe-afară,
Ziduri negre', sihle dese
Şi obraz de neamuri multe.
Stau boierii mei, luceferi.
Curțile le au în juru-mi.

Poartă nume dat de mine,
Nume după ceasu-n care
Mi-au ieşit supuşi în cale,
Au femei de mine-alese,
Şi copiilor, ca frunza,
Celor mari ai tuturora,
Le-am dat ochi, trup nalt şi buze,
Cum dă florii grădinarul.
Printre ziduri din afară
îmi stau neamuri de războinici,
Neamuri de plugari îmi stau.
Alte ziduri şi-apoi, iară
Cuceritele noroade,
Neamuri tot mai negre-n sînge,
Pin'la mare, zid din urmă,
Care-mi leagă ţara-n brîu.

RAINER MĂRIA RILKE

181. *Cîntecul vieţii şi al morţii stegarului Christoph Rilke*

de *Ion Pillat* în colaborare *O. W. Cisck*

„... la douăzeci şi patru noiembrie 1663, Otto de Rilke, stăpîn pe Langenau, Grânitz şi Ziegra, primi la Linda ca moştenire partea lăsată din moşie de fratele său Christoph căzut în Ungaria; totuşi i se ceru să rînduiască zapis prin care pămîntul nu-i mai rămînea dacă fratele său, Christoph (cel ce, după mărturia hrisovului de moarte adus, sfîrşise ca stegar în compania baronului de Pirovano al regimentului austriac de cavalerie împărătească Heyster) s-ar fi reîntors.

Călare, călare, călare, prin ziuă, prin noapte, prin zi.
Călare, călare, călare.
Şi atît de obosit e avîntul şi dorul atît de mare. Nu mai sînt munţi, abia un copac. Nimic nu îndrăzneşte să se ridice. Colibe străine stau pe brînci, însetate la fîntîni mocirloase. Nicăieri un turn. Şi mereu aceeaşi vedere. Ochii amîndoi sînt de prisos. Doar în noapte, arare, calea o crezi cunoscută. Nu călcăm oare înapoi noaptea bucata de drum pe care în soarele străin l-am cucerit cu trudă? Se prea poate. Soarele apasă, ca în toiul verii pe noi. Dar în vară ne-am luat rămas bun. Vestmintele femeilor luminau lung prin frunziş. Şi acum drumul e lung. Aşadar o fi toamnă. Cel puţin acolo unde femei întristate stiu de noi.

Cel de Langenau se-ntoarce-n şa şi spune: „Domnule. Marchiz..."

Vecinu-i, subțirile, subtilul franțuz, la început vorbi şi rîse, trei zile în şir. Acum nu mai ştie de nimic. E ca un copil: ce-ar vrea să doarmă. Praful se aşază pe guleru-i alb de dantelă ; nu-1 bagă-n seamă. încet se ofileşte în şaua lui de catifea.

însă cel de Langenau zîmbeşte şi spune: „Aveți ochi stranii, Domnule Marchiz. Gîndesc că semănați mamei D-voastră".

Iată că tînărul înfloreşte odată iar şi îşi scutură gulerul de praf şi e proaspăt din nou.

Cineva vorbeşte despre mama sa. Un neamț de bună seamă. Apăsat şi arar îşi aşază cuvintele. Ca o fată ce leagă flori, ce pe gînduri încearcă floare după floare şi nu ştie încă în ce chip va arăta totul — astfel îşi îmbină cuvintele. De înveselire? De întristare? Toți ascultă. Se opresc chiar de a scuipa. Căci sînt tot domni mari şi ştiu ce se cade. Şi cine din pîlc nu cunoaşte nemțeasca o înțelege deodată, simte cuvinte răzlețe: „Seară... Copilărie..."

Atunci toți îşi sînt aproape, aceşti domni, ce vin din Francia şi din Burgundia, din Țările de Jos, din văile Carintiei, din castelele Boemiei şi de la Leopold împăratul. Căci ceea ce povesteşte unul au trăit-o cu toții şi întocmai aşa. De parcă ar fi o singură mamă...

Aşa merg călare în amurg ... într-un nedesluşit amurg. Ei tac din nou, dar au cu dînşii cuvintele în licăriri. îşi scoate Marchizul coiful. Părul lui întunecat e moale şi cînd capul şi-1 apleacă se răsfață femeieşte pe ceafă. De-acum şi cel de Langenau recunoaşte: departe se nalță ceva în luciul zării, ceva mlădios, întunecat. O coloană stingheră, prăbuşită pe

jumătate. Şi după^ce de mult au trecut, îşi dau seama că-era o Madonă.

Foc de strajă. Şed în juru-i şi aşteaptă. Aşteaptă ca unul să cînte. Dar te simți atît de obosit ... Lumina roşie e grea. S-a lipit de cizmele prăfuite. Se tîrîie pîn'la genunchi, priveşte în mîinile încrucişate. N-are aripi. Fețele sînt întunecate. Totuşi ochii micului franțuz strălucesc un timp cu lumina lor. A sărutat un trandafir şi acum poate să i se veştejească mai departe la piept. Cel de Langenau 1-a văzut, fiindcă nu poate dormi. Se gîndeşte: eu n-am trandafir, n-am.

Apoi cîntă. Şi e o doină bătrînă, de jale, pe care acasă fetele o cîntă la cîmp, toamna, cînd culesul e pe sfîrşite.

Spune micul Marchiz: „Sînteți tînăr, domnule?"

Şi cel de Langenau deopotrivă întristat şi îh ciudă: „Optsprezece". Apoi tac.

Mai tîrziu întreabă franțuzul: „Aveți şi dumneavoastră o mireasă acasă, Domnule Cavaler?"

„Dar dumneavoastră?" răspunde cel de Langenau.

„E blondă ca dumneavoastră."

Şi tac din nou pînă ce neamțul strigă: „Dar la dracu de ce oare atunci stai în şa şi mergi călare pe pămînt spurcat spre cîinii de turci?"

Marchizul zîmbeşte: „Pentru a mă reîntoarce".

Cel de Langenau se întristează. Se gîndeşte la o fată blondă cu care se juca. Nebunatice jocuri. Şi ar vrea să fie acasă, numai o clipă, numai pentru atîta vreme cît îi trebuie să spună:

„Mădălină, că am fost mereu astfel, iartă".

Cum — am fost? îşi spune tînărul. Şi sînt departe.

într-o dimineață, un călăreț, e-n fața lor, apoi un al doilea, patru, zece. în zale din cap pînă-n picioare, mari. După ei o mie: oştirea.

Trebuie să te desparți.

„Te întoarce sănătos, domnule Marchiz —".

„Sfîntă Fecioară să vă aibă-n pază, Domnule Cavaler".

Şi nu pot să pornească. Sînt deodată prieteni, frați. Au să-şi împărtăşească mai mult, căci ştiu de-acum atîtea unul despre altul. Şovăiesc. Şi e neastîmpăr grăbit şi copite pocnesc în jurul lor. Marchizul îşi trage din mina dreaptă mănuşa. Scoate la iveală micul trandafir, ia o foaie ca şi cum ar împărți o cuminecătură.

„Aceasta te va păzi. Drum bun". Cel de Langenau rămîne uimit.

Se uită lung după franțuz. Vîră foaia străină sub oțel. Ea se leagănă în sus şi în jos pe apele inimii sale. Strigăt de goarnă. Merge la oaste Cavalerul. Zîmbeşte trist: îl păzeşte o străină.

O zi prin zarvă. Răstiri, culori, rîs — : din toate te orbeşte țara. Băieți buimaci fug în pestrițe straie. Bătaie şi strigăt. Muieri vin cu roşii pălării pe părul în valuri. Cheamă. Scutierii vin în zale negre ca noaptea ce trece. Ei înşfacă muierile cu atîta foc că li se rup hainele. Le îmbrîncesc în cercurile tobelor. Şi din sălbatica împotrivire a mîinilor neastîmpărate tobele se deşteaptă, ca în vis bubuie, bubuie. Şi seara îi întind lanterne ciudate: vin luminînd în coifuri de fier. Vin? sau sînge? — Cine-i poate deosebi...

în sfîrşit, în fața lui Spork. Lîngă calu-i bălan răsare contele. Pletele-i lungi au luciul oțelului.

Cel de Langenau n-a întrebat, recunoaşte generalul, se aruncă de pe cal şi se închină într-un nor de praf. Duce cu sine o scrisoare care trebuie să-1 înfăţişeze contelui. Dar el îi porunceste :„Citeşte-mi zdreanţă". Şi buzele sale nu s-au mişcat. N-are

nevoie de ele; ca să înjure sînt destul de bune. Cînd vrea mai mult, vorbeşte cu dreapta. Şi asta o simţi de îndată. Tînărul a isprăvit de mult. Nu mai ştie unde se află. Spork îi acoperă totul. Chiar cerul a pierit. Şi Spork, marele general, spune-

„Stegar".

Şi e mult.

Compania poposeşte dincolo de Raab. Cel de Langenau e călare singur. Cîmpie. Seară. Oblîncul şeii sclipeşte prin praf. Şi apoi se înalţă luna. îşi dă seama de ea privindu-şi mîinile.

E vis.
Dar iată că ceva 1-a strigat,
îl striga, îl striga,
frînturi de vis se desfac.
Nu e cucuvaie. Pe legea mea!
Stingher un copac
L-a strigat:
Soldat!
Şi vede: se zbate ceva. Se zbate un trup
legat de copac. Femeia cu mîini ce se rup
goală şi plină de sînge,
îi zvîrle un strigăt: De-aicea mă frînge !
Şi sare jos pe negru răzor.
Şi taie bucăţi din funii fierbinţi;
Şi vede dogoarea ochilor
Şi cum muşcă din dinţi.
Rîde?
De groază a stat.
Şi iarăşi pe cal
şi goneşte în noapte. C-un hăţ plin de sînge în pumnu-
ncleştat.

Cel de Langenau scrie scrisoare, adîncit în gînduri. încet zugrăveşte slove: mari, cuminţi, drepte...

„Buna mea maică,
fiţi mîndri: duc flamura,
fiţi fără grijă: duc flamura,
iubiţi-mă: duc flamura-"

Apoi îşi vîră scrisoarea înapoi sub platoşă, în locul cel mai tăinuit, lîngă petala de trandafir. Şi gîndeşte: în curînd va căpăta mireasma ei. Şi gîndeşte: poate cîndva o va găsi vreunul ... Şi gîndeşte: căci duşmanul e aproape.

Trec călare peste un ţăran ucis. Ochii îi sînt mari deschişi şi ceva se oglindeşte în ei; nu e cerul. Mai tîrziu latră cîini. Se apropie deci un sat, în sfîrşit. Şi deasupra bordeielor se-nalţă de piatră castelul. Podul lat coboară în faţa lor. Poarta se deschide mare. Goarna îi primeşte cu glas înalt. Ascultă: larmă, zăngănit şi lătrat de cîini! Rînchezat în curte, pocnet de potcoavă şi-un glas.

Popas ! Oaspe în sfîrşit odată. Nu-ţi mai slujeşti mereu dorinţele cu hrană săracă. Nu mai apuci toate cu duşmănie; le laşi în voia lor să fie şi ştii: ce se întîmplă, e sfînt. Şi dîrzul avînt se destinde din sine să iasă şi se rostogoale-n faldul păturii de mătasă. Şi nu mai eşti mereu soldat. Şi iată pletele pe umeri ţi le laşi şi larg ţi se descheie gulerul de ostaş şi în jilţuri de mătasă te aşezi ca pînă în vîrful unghiilor şă te vezi: moleşit după caldul scăldat.

Şi ce-s femeile, începi să-nveţi ca un străin şi cum se poartă albele şi cele cu ochi de senin; ce mîini au pline de tinereţi, cum îşi cîntă rîsul de lumină, cînd blonzii băieţi cupele mîndre închină grele de rod infinit.

începu cu ospăţ. Şi ajunse serbare fără să ştii. Flăcările nalte pîlpîiau, glasurile se alungeau, cîntece nebune răsunau prin din sticlă şi foc, şi, în sfîrşit, din ritmuri pîrguite-n trupuri: zbucni un joc. Şi îi fură pe toţi. Prin săli ce revărsărj

de valuri, ce apropieri şi ce întîlniri, ce despărţiri şi ce regăsiri ce sorbiri de raze, şi ce orbiri de lumină, şi ce legănări în aerul văratic prin straiele calde de femei, pierdut ...

Din vin întunecat, din mii de flori azi ceasul şi-a făcut un drum de freamăt prin noapte şi vis.

Iar el, uimit, în vrajă, mari ochi a deschis. Şi scufundat în sine aşteaptă de nu se va trezi. Căci doar în somn vezi aşa mîndreţe şi aşa femei în sărbătoare: gestul lor cel mai neînsemnat e un fald ce cade greu în brocat. Din grai de argint ele ceasul clădesc, şi uneori îşi ridică mîinile ciudat, şi crezi că undeva, într-un loc înstrăinat, unde tu nu ajungi, printre degete trandafiri veştejesc, şi nu le vezi. Dar stai şi visezi: să fii în ele împodobit şi altfel să fii fericit şi să-ţi cîştigi o cunună pentru fruntea ta goală.

El, care poartă mătasă albă, simte că nu se poate trezi; căci e şi îmbătat de tot ce e-n juru-i. Se adăposteşte deştept cu teamă în vis şi stă în parc, stingher în negru parc. Şi serbarea e îndepărtată. Şi lumina minte. Şi noaptea o simte aproape şi plină de răcoare. Şi întreabă pe o femeie ce se apleacă spre el:

„Eşti tu, oare, noaptea?"
Ea zîmbeşte.
Şi atunci îi e ruşine de haina lui albă.
Şi
ar vrea să fie departe şi singur şi-n zale.
întreg în zale.

„Ai uitat că eşti pajul meu de ziua asta? Mă părăseşti? Unde te duci? Haina ta albă ţi-a fost chezăşie — "

„Ţi-e dor de asprul tău strai?"

„Eşti înfrigurat? — Ţi-e dor de casă?"
Contesa zîmbeşte.

Nu. Dar a fost numai fiindcă firea de copil i-a căzut de pe umeri — un vestmînt blînd şi închis. „Cine i 1-a luat? Tu"? întreabă cu un glas pe care nu 1-a mai auzit încă. „Tu!"

Şi de-acum nu mai e nimic pe el. Şi e gol ca un sfînt. Clar şi zvelt.

încet se sting luminile-n castel. Toţi sînt împovăraţi: obosiţi, sau îndrăgostiţi, sau îmbătaţi. După atîtea nopţi goale, lungi, în bivuac: paturi. Paturi largi de stejar. Aici te rogi altfel decît pe drum în şanţul ticălos, care, cînd e s-adormi, se strînge ca un mormînt.

„Doamne, facă-se voia Ta!"
Mai scurte sînt rugile în pat.
Dar mai din suflet.

Odaia din turn e în întuneric.
Dar îşi dau lumină-n faţă cu zîmbetul lor.

Bîjbîiesc ca orbii şi se găsesc unul pe altul ca pe o uşă. Aproape ca şi copiii, ce se tem de noapte, se strîng unul de altul. Şi totuşi, le e frică. Nu le e nimic potrivnic: nici ziua de ieri, nici ziua de mîine; căci timpul s-a prăbuşit. Şi ei înfloresc din dărîmăturile lui.

El nu întreabă: „Soţul tău?"
Ea nu întreabă: „Numele tău?"
Căci s-au găsit să-şi fie un neam nou.
îşi vor da o sută de nume noi şi le vor lua iar înapoi, uşor cum scoţi un cercel.

în sală de un jilţ atîrnă platoşa, bandeliera şi mantaua celui de Langenau. Mănuşile sînt pe jos. Flamura lui stă

drept, proptită de crucea ferestrei. E neagră şi subţire. Afară goneşte pe cer furtuna şi taie bucăţi din noapte, albe şi negre. Lumina lunii trece, ca un fulger prelung, şi flamura nemişcată joacă umbre fără de linişte. Visează.

A fost deschisă vreo fereastră? A intrat furtuna în casă? Cine aruncă uşile? Cine trece prin odăi?

— Lasă. Fie cine-o fi. Odaia din turn n-o găseşte. Ca după o sută de porţi e somnul acesta mare, ps care doi oamen şi-1 împart; ca o singură mamă sau o moarte.

Sînt zorile? Ce soare răsare? Ce mare e soarele! Sînt păsări? Glasul lor e pretutindeni.

Totul e lumină, dar nu e ziuă.

Totul e zgomot, dar nu sînt glasuri de păsări.

Sînt bîrnele, ce luminează. Sînt ferestrele, ce au ţipat. Şi ţipă roşu la duşmanul turbat, ce stă acolo pe-nflâcăratul loc, ţipă:

Foc.

Şi cu somnul destrămat în obraz se îmbulzesc toţi, pe jumătate goi, pe jumătate-n oţel, din odaie-n odaie, dintr-un cap într-alt cap de castel, îşi caută scara.

Şi cornuri greu îşi gîngăvesc suflarea prin curte:
Adunarea, adunarea!
Şi tobe în tremur.

Dar flamura, iată, nu e cu ei.
Strigăt: „Stegar".
Goană, cai, ţipăt şi rugi de mişei.
Larmă: „Stegar"!
Şi oastea se duce în rîu de scîntei.

Dar flamura iartă, nu e cu ei.

Şi razna la goană, prin săli, foc şi pară prin uşi de jăratic ce-1 înconjoară, prin flăcări pe scară se-azvîrle năpraznic din clocot şi chin. Pe braţe le duce flamura ca o albă femeie-n leşin. Şi găseşte un cal, şi e ca un strigăt turbat: goneşte întins, şi totul în urmă a lăsat, şi pe ai săi. Şi flamura deodată-n fire-şi vine iar, nicicînd ea nu-şi purtase aşa regescul har; şi acum toţi o văd departe-n faţa lor şi recunosc stegarul în clarul pletelor, şi steagul recunosc ...

Dar să lucească începe acum, se zvîrle-nainte şi e mare şi roşie . . .

Flamura lor arde între duşmani şi ei după ea tot gonesc.

Cel de la Langenau s-a adîncit în duşman, dar singur de tot. Spaima a făcut în juru-i un gol ca o roată, iar el se opreşte în mijlocul ei sub flamura-i veştejită în flăcări.

încet, aproape pe gînduri priveşte în jur. E mult necunoscut, pestriţ în jurul lui. Grădini ... gîndeşte el şi zîmbeşte.

Dar simte deodată că ochii îl apucă, şi recunoaşte oameni şi ştie că sînt cîinii păgîni: şi se azvîrle cu calul în mijlocul lor.

Dar, cînd cercul se închide în spatele lui, sînt totuşi din nou grădini şi cele şasesprezece iatagane ce sar asupră-i, rază lîngă rază, sînt o sărbătoare.

Un joc de ape rîzînd.

Straiul de ostaş a ars în castel, şi scrisoarea şi petala de trandafir a unei femei străine.

în primăvară (era trist şi rece) un curier al Baronului de Pirovano intră încet călare în Langenau.

Aci a văzut plîngînd o bătrînă.

182. *Pietâ*

7 Acum mi se-mplineşte restriştea, şi fără de grai s-o spun
Mă umple tot. Sînt împietrită, cum miezul stîncii-mpietreşte
De piatră cum sînt, ştiu numai una:
Te-ai făcut mare
... Şi te-ai făcut mare,
Ca o prea mare durere,
Peste puterea inimii mele
Să stai în afară de ea.
Acum, îmi zaci cruciş în poală,
Acum eu n-aş putea
Să te mai nasc.

183. *Fîntînâ Romană*

7 O cupă peste alta aşezată
Pe-o buză veche de marmor rotund,
Din apa de sus abia aplecată.
Pe ape ce jos aşteptînd se-ascund.

Tăcînd acelei ce-n murmur şopteşte
Şi-n taină, la fel ca-n palmă ținut,
Chemîndu-i, sub umbra ce înfrunzeşte.
Un cer cu obrazul necunoscut;

Pe sine senin în scoica de haruri
Lărgindu-se lin cu al valului crug,
Lăsîndu-se-n vis, picînd rare daruri

Pe muşchi, din oglindă-n oglindă,
Şi cupa din urmă făcînd-o prelung
Să rîdă uşor cu ce se perindă.

184. *Părăsit pe munții din suflet*

Părăsit pe munții din suflet. Priveşte, ce mică acolo.
Priveşte: localitatea din urmă a vorbei, şi mai sus,
însă ce mică şi ea, încă un ultim
Sătuc de simțiri. O recunoşti tu?
Părăsit pe munții din suflet. Stratul
De piatră sub mîini. Aici înfloreşte
Bine ceva; din muta prăpastie
Iese-nvoaltă o iarbă neştiutoare cîntînd.
Dar cărturarul? Ah, ce începu să cunoască,
Şi tace acum, părăsit pe munții din suflet.

Acolo umblă desigur, în sfîntă ştiință de sine,
Multe-mprejur, multe dihănii de munte-în pace
Se perindă şi stau. Şi pasărea mare şi tăinuită
încercuie piscul renunțării curate. — însă,
Tăinuită, aici pe munții din suflet...

185. *Mergînd pe vale*

Mînă-n mînă cu vîntul
Ce-n înserare adie,
Ochi în ochi cu amurgul
întins pe zarea pustie,
Tot ascultînd somnoroase
Ape din clarul izvor,
Păşesc pe vale în urma
înstrăinatului dor.

186. *Somn*

Acum adormi după porțile lumii
Pribeagă-n raiul de mult închis.
Pe pajişti de-argint te-opreşti la căprioare,
în albastre pustiuri stai printre lei.

Unicorn cu ochi mari întîmpini în codri,
Pene de lebădă paşnic în vrăji îți foşnesc.
Te-aşezi cu aceeaşi putere alături de Sfinge,
îți scalzi picioruşe în rîu pe țărmul minunii.

Dulce doar firul suflării te ține
Fraged de moarte departe. — Dacă s-ar rupe,
Nu te-ai întoarce nicicînd. Cum să te țin?
Să nu te deştepți în țara cealaltă?

Pe pajişti nu pot să-ți ucid căprioarele,
Nici să-ți zvîrl Sfinxul în mare, nici vraja din lebezi s-o iau.
De ochii Unicornului nu pot să te feresc,
Nici rîul minunii să-1 fur picioruşelor tale.

HANS CAROSSA

187. *Privelişte*

Amurg de-acum. Bătrînul parc închis e
De-un şir de fagi, înalt, des, brun ca zidul.
Sînt singur. Tot pălind în vînt prin neguri
Pier focurile ce le-aprinse ziua.

Deodată gardul fagilor se pierde.
Privesc în zarea largă, totuşi nu văd
Nici sat, nici zid, nici vită pe aproape.
Văd doar un cîmp sălbăticit cu floarea
Brînduşelor, văd munți de piatră
în limpezimea lor venind spre mine —,
Un sloi de aur clar, văd luna plină
Pe cerul rece, stînd în strălucire.
Un dor adie-n juru-mi, astă clipă,
Iubito, ție,
Cu tot fiorul ei să ți-o trimit.

188. *Priveliște natală*

7 Temple frinte-mprăştiate
Galben ard în soare drag.
Prin coloane-nalte, aur
Din nisip fierbinte trag.
Mîndri fluturi stau podoabă
Marmurei statuilor.
înfloreşte muşchiul verde
în a zeului subsuori.

Şarpe sur cum e argintul
Stă prin praf îmbucățit.
în genunchi plecați copiii
Cu frunziş l-au învelit.

Şi grăbiți din sînul gliei
Vin gîndacii tăvălug,
Trupul mort să-1 prindă viața
în fierbintele ei crug.

Icoana străveche,
în care în aur Prunc sfînt se mai vede,
O strînge-n cojoc după ce o sărută.
Tăcuți se tot duc pe cîmpia tăcută.

189. *Bejenie*

7 Războiul pîlpîie tot mai aproape!
Vă arde grîul! Ostaşii vi s-au dus !
De-acum să pribegiți spre miazănoapte !
S-o luați pe valea începutului în sus !

Proiectil de-otravă a căzut.
Albe văluri blînd adie fum.
Cine-şi deschide gura, acolo pică mut.
Iute la drum ! Iute la drum!

Cu mîini hotărîte, cinstite,
Deschid lavițe zugrăvite,
Se-mbracă în portul de sărbătoare
Cu cizme-nalte, largă cingătoare.

Straniu un singur copil
Seamănă în porumburi boabe tiptil,
Cîntînd le presară pe frunte de vite,
Prin coarne frumos arcuite.

POEME DE GEORG TRAKL

de *Ion Pillat* şi *O.W. Cisek*

190. *Inima mea în seară*

7 Prin seară se aude țipătul liliecilor,
Doi murgi sar pe livadă,
Paltinul roşu vuieşte.
în fața călătorului apare circiuma mică pe drum.
Minunat îți plac vinul tînăr şi nucile.
Minunat e beat să te clatini prin pădurea amurgită.
Prin crengi negre sună clopote îndurerate,
îti picură rouă pe obraz.

191. *Către tînărul Elis*

Elis, cînd mierla strigă în codru negru,
Va fi apusul tău.
Buzele tale sorb răcoarea izvorului albastru prin stînci.

Cînd fruntea-ți sîngerează încet,
Lasă străvechile legende
Şi adînca tălmăcire a zborului păsărilor.

Tu însă cu paşi molateci mergi în noaptea
Ce plină de purpura strugurilor atîrnă,
Şi mai frumos mişti brațele în albastru.

Un tufiş de spini răsună,
Unde sînt ochii tăi de lună.
O, de cîtă vreme ai murit Elis !

Trupul tău e o zambilă,
în care un călugăr îşi cufundă degetele de ceară.
Tăcerea noastră e o peşteră neagră.

Din care cîteodată iese un vînat blînd
Şi pleoapele grele şi le-nchide încet.
Pe tîmplele tale picură roua neagră,

Ultimul aur al stelelor moarte.

192. *Rondel*

7 Tot aurul zilelor dus e,
Culoarea serii albastră şi brună-
Din fluiere baciul blînd nu mai suna
Culoarea serii albastră şi brună •
Tot aurul zilelor dus e.

193. *Apus*

7 Peste iazul alb
Păsările sălbatice au plecat.
Seara de la stelele noastre bîntuie un vînt înghețat.

Peste mormintele noastre
S-apleacă fruntea sfărîmată a nopții,
Sub stejar ne legănam într-o barcă de argint.

Mereu răsună zidurile albe ale cetății.
Sub arcuri de spini
O, frate, urcăm noi, arătători orbi, spre miezul nopții.

194. *Apropierea morții*

O, seara ce se duce prin stelele întunecoase ale copilăriei,
Iazul sub sălcii
Se umple cu bolnavele oftări ale tristeței.

O, pădurea ce lin ochii bruni și-i apleacă
Cînd din mîinile osoase ale singuraticului
Cade purpura zilelor încîntate.

O, apropierea morții! Să ne închinăm!
în noaptea aceasta se desfac pe calde perini
Galbene de tămîie, trupurile mlădioase ale îndrăgostiților.

195. *Liniște și tăcere*

Păstori îngropară soarele în codru despuiat.
Un pescar trase
în plasa păroasă luna din iazul înfrigurat.

în albastru cleștar
Locuiește omul palid, cu obrazul proptit de stelele lui;
Sau capul și-apleacă în somnul de purpur.

Dar zborul negru al păsărilor mișcă mereu
Pe cel.ce vede sfințenia albastrelor flori,
Tăcerea apropiată gîndește trecutul uitat, îngeri stinși

Fruntea înnoptează iar în piatra de lună;
Ca un tînăr strălucitor
Răsare sora în toamnă și în neagră putrezime.

196. *Helian*

în singuraticele ceasuri ale spiritului
E frumos în soare să mergi
De-a lungul galbenelor zări ale verii.
Uşor sună paşii prin iarbă; dar doarme mereu
în marmură sură fiul lui Pan.

Seara pe pridvor ne îmbătarăm cu vin brun.
Roşietică jăruieşte piersica prin frunziş;
Blinda sonată, rîs bucuros.

Frumoasă e liniştea nopţii.
Pe-ntunecoase zări
Ne întîlnim cu păstori şi stele albe.

Cînd toamnă s-a făcut,
Se-arată o lumină rece în crîng.
îmblînziţi pribegim de-a lungul zidurilor roşii
Şi ochii rotunzi urmează zborul păsărilor.
Seara scade apa albă în urne de mormînt.

în rămurişul gol serbează cerul.
în mîini curate poartă ţăranul pîine şi vin.
Şi paşnic poamele se pîrguiesc în cămara însorită.

O, ce serios e obrazul morţilor dragi.
Dar sufletul se bucură de adevăr...

197. *Psalm*

E o lumină stinsă de vînt.
E un ulcior cîmpenesc, pe care după-amiază îl părăseşte un
beţiv.
E o podgorie arsă şi neagra, cu văgăuni pline de paingeni.
E un pridvor văruit cu lapte.
Nebunul a murit. E o insulă din Oceanul Pacific
Gata să primească Zeul soarelui. Se lovesc darabanele.
Bărbaţii duc jocuri războinice.
Femeile leagănă cosiţele în desfăşurări de alge şi de flori
de foc,
Cînd marea cîntă. — O, raiul nostru pierdut!

Nimfele au părăsit codri de aur.
Se îngroapă străinul. începe atunci ploaie cu străluciri.
Fiul lui Pan răsare în făptura unui muncitor de pămînt.
Care doarme la amiază pe asfaltul încins.
Sînt fetiţe mici într-o curte, în hăinuţe de o sărăcie ce-ţi
rupe inima !
Sînt odăi pline de acorduri şi sonate.
Sînt umbre ce se îmbrăţişează în faţa unei oglinzi oarbe.
La ferestrele spitalului se încălzesc convalescenţi.
Un vapor alb duce molimi sîngeroase în susul canalului.

Sora străină răsare iar în visele urîte ale cuiva.
Odihnind în aluniş, se joacă ea cu stelele sale.
Studentul ce-i seamănă ca un frate, se uită lung după ea
pe fereastră.
După dînsul stă fratele lui mort, sau coboară vechea scară
întortocheată.
în întunericul castanilor bruni păleşte chipul preotului tînăr.
Grădina e în amurg. Prin pridvorul mănăstirii fîlfîie lilieci
împrejur.
Copiii paznicului se opresc din joc şi caută aurul cerului.
Acorduri finale ale unui quartet. Mica oarbă fuge tremurînd
prin alee,
Iar mai tîrziu umbra ei pipăie de-a lungul zidurilor reci,
înconjurată de basme şi legende sfinte.

E o barcă neagră, care coboară în seară negrul canal.
în adîncimea azilului vechi se dărîmă surpări omeneşti.
Orfanii morţi stau lungiţi lîngă zidul grădinii.
Din odăi sure ies îngeri cu aripi pătate de glod.
Viermi picură din pleoapele lor îngălbenite.
Piaţa din faţa bisericii e tăcută şi mută ca în zilele copilăriei.
Vieţi tăcute lunecă pe tălpi de argint
Şi umbrele osîndiţilor coboară spre apele suspinătoare.
în mormînt se joacă vracul alb cu şerpii lui.

Tăcut peste cîmpul morţii, Dumnezeu îşPdeschide ochii de aur

198. *în parc*

7 Iar păşind prin vechiul parc.
O ! 'Liniştea florilor galbene şi roşii.
Chiar voi, zeilor blînzi, stați întristați,
Şi aurul tomnatic al ulmului.
La iazul albăstrui nemişcată se-naltă
Trestia, amuţeşte seara sturzul.
O, atunci şi tu îţi apleacă fruntea
înaintea marmorei sfărîmate a străbunilor.

199. *în primăvară*

7 Uşor de pe paşi întunecați zăpada cădea,
în umbra copacului
îndrăgostiţii îşi ridică pleoapele străvezii.

'întunecatele strigăte ale marinarilor sînt urmate mereu
De stele şi noapte ;
Si liniştit vîslele bat.

Curînd lîngă ziduri căzute înfloresc
Micşunele,
Tîmpla singuratecului tăcut învie.

200. *Către soră*

Unde mergi, e toamnă, seară,
Gemătul vînatului albastru ce sub arbori sună,
Lac singuratic în seară.

Uşor zborul păsărilor sună
Tristețea ce pe ochii tăi s-a-ntunecat
Surîsul tău slab tot sună.

Dumnezeu pleoapele ți le-a schimbat.
Copila din Vinerea sfîntă, stele caută
Bolta frunții tale pe-nnoptat.

201. *Amin*

Descompunere lunecînd prin odaia mucedă;
Umbre pe tapete galbene; în oglinzi închise se bolteşte
Tristețea de fildeş a manilor noastre.
Mărgăritare brune curg prin degete amorțite.
în linişte
Un înger deschide ochii albaştri din somn.

Albastră e şi seara;
Ceasul amorțirii noastre, umbra lui Azrael,
Ce-ntunecă o grădiniță brună.

202. *într -un vechi album*

Te întorci mereu, melancolie,
O, blîndețe a sufletului stingher.
Pînă la capăt arde o zi de aur.

Umilit se închină durerii răbdătorul,
Răsunînd în armonie şi cuprins de o vedenie uşoară.
Priveşte ! a şi amurgit.

Din nou se-ntoarce noaptea şi jeleşte un muritor
Şi altul pătimeşte cu dînsul.

înfiorător sub tomnatece stele
Capul se-apleacă pe fiece an mai adînc.

203. *Cîntec de seara*

Seara, cînd peste poteci întunecate păşim,
Chipurile noastre palide ne apar în față.

Cînd sîntem însetați,
Bem din apa albă a iazului,
Din dulceața tristei noastre copilării.

Amorțiți ne odihnim sub tufişul de soc.
Privim pescăruşi cenuşii.

Nori de primăvară se ridică peste oraşul întunecat,
Ce tace despre călugări şi vremi mai mărețe.

Cînd luam mîinile tale înguste,
Deschideai uşor ochii rotunzi.
De-atunci e mult.

Dar cînd întunecată armonie cuprinde sufletul,
Răsai, tu, albă, în priveliştea de toamnă a prietenului.

204. *Elis*

Desăvîrşită e tăcerea acestei zile de aur.
Sub bătrîni stejari
Răsai tu, Elis, un liniştit cu ochi rotunzi

Albastrul lor oglindeşte somnul lin al îndrăgostiţilor.
La gura ta
Le-au amuţit suspinele trandafirii.

Seara pescarul trase năvoadele grele.
Un bun păstor
îţi duce turma pe marginea pădurii.
O ! ce curate, Elis, zilele ţi-au fost.

încet se lasă
De-a lungul galbenelor ziduri liniştea albastră a măslinului,
Moare întunecatul cînt al unui bătrîn.

Ca o barcă de aur
Tremură, Elis, inima ta pe cerul stingher.

Un joc blînd de clopote răsună în pieptul lui Elis
Seara,
Cînd capul i se-afundă în perina neagră.
Un vînat albastru sîngeră uşor
Prin mărăcini.

Un arbore brun stă singuratic.
Poamele albastre căzură pe jos.

Semne şi stele
In iazul înserat se-afundă uşor.

După deal s-a făcut iarnă.

Porumbi albaştri
Beau noaptea sudoare de gheaţă,
Ce curge de pe fruntea de cleştar a lui Elis.

Tot răsună
Pe ziduri negre vîntul stingher al lui Dumnezeu.

205. *Către cel mort în tinerețe*

O, negrul înger, care uşor din 'năuntrul copacului ieşi.
Pe cînd blînzi tovarăşi de jocuri eram în amurg,
Pe marginea fîntînii albăstrii.

Liniştit ne era pasul, ochii rotunzi în răcoarea brună a toamnei,
O, dulceață de purpur a stelelor!

El însă coborî pietroasele trepte ale muntelui
Cu un surîs albastru pe față şi ciudat îmbrăcat.

în copilăria lui mai tăcută şi muri;
Iar în grădină rămase obrazul de-argint al prietenului,
Ascultînd din frunziş sau din steiul străvechi.

Sufletul cîntă moartea, putregaiul verzui al cărnii;
Şi freamăt era în pădure
Şi jalea pătimaşă a vîntului

Ceasul veni, cînd umbrele în soare de purpur le văzu,
Umbrele sfîrşitului prin ramurile despuiate;

Seara, cînd pe amurgitele ziduri mierla cinta,
Sufletul celui ce muri devreme răsări în odaie tăcut.

O, sîngele ce din gîtlejul însuflețitului curge,
Albastră floare; o, lacrima de foc
Plînsă în noapte.

Nor şi timp de aur. în odaia singuratică
Pofteşti mai des mortul ca oaspe.
Păşeşti vorbind prieteneşte sub ulmi, de-a lungul rîului verde.

206. *Privelişte*

7 Amurg de Brumar; jalnic răsună strigătele adinei ale păstorilor
Prin satul înserat; foc țîşneşte din covălie.
Năprasnic se ridică un cal negru; buclele de zambilă ale fecioarei
Dau să prindă jăraticul nărilor sale de purpur.
încet îngheață la margini de codru țipătul ciutei,
Şi galbenele flori ale toamnei
Se-apleacă fără grai peste fața albastră a iazului.
în flacără roşie s-a mistuit un copac, se înalță în zbor tremurat cu fețe întunecate liliecii.

207. *MlaşUni*

7 Vîntură-țară în negrul vînt; încet şopteşte şovarul uscat
în tăcerea de baltă. Pe cerul cenuşiu
Un cîrd de păsări sălbatice la rînd;
De-a curmezişul peste ape de-ntuneric.

Răscoală. în bordeiul dărăpănat
Fîlfîie din aripi negre putregaiul;
Mesteceni schilozi oftează în vînt.

Seara în circiuma părăsită. Drumul spre casă e urmărit
De jalea blîndă a cirezilor ce pasc,
Vedenie de noapte: broaşte rîioase răsar din ape de-argint.

208. *Cîntecul orelor*

Cu ochi posomoriţi se privesc îndrăgostiţii,
Bălaii, strălucitorii. în întunericul holbat
Se strîng şubred braţele doritoare.

Purpuriu se năruia gura celei binecuvîntate. Ochii rotunzi
Oglindesc aurul închis al amiezii de primăvară,
Marginea şi negrul pădurii, teama înserării în frunziş.
Poate nespusul zbor de pasăre, drumul
Celui nenăscut de-a lungul satelor întunecoase, prin verile
stinghere
Şi din albastrul ofilit răsare cîndva duh ce-a trăit.

Lin freamătă-n lan griul gălbui.
Aspră e viaţa şi oţelit îşi duce coasa ţăranul,
Dulgherul încheagă năpraznice bîrne.

Purpurie e faţa frunzişului în toamnă; duhul monahal
Pribegeşte prin zile senine; rodit e strugurele
Şi sărbătoresc văzduhul în ogrăzi bogate.
Mai dulce aromesc poamele-ngălbenite, lin e rîsul
Voiosului, cîntec şi joc în pivniţi, umbroase;
în amurgul grădinii pasul şi pacea copilului mort.

209. *Amurg în Lans*

Pribegie prin vara amurgită
De-a lungul snopilor de grîu îngălbeniţi. Sub bolţi văruite
Unde rîndunica intra şi ieşea în zbor, am băut un vin înfocat.

Frumoasă e melancolia şi rîsul de purpură.
Seara şi miresmele întunecate ale ierbii
Ne răcoresc cu fiori frunţile fierbinţi.

Ape de argint curg peste treptele codrului,
Noapte şi fără de grai o viaţă uitată.
Prietenie; poteci înfrunzite spre sat.

210. *Pe „Monchsberg"* *

Unde în umbra ulmilor autumnali poteca uitată coboară,
Departe de colibele cu frunziş, de păstori adormiţi,
Urmăreşte mereu pe drumeţ chipul întunecat al răcoareir™"

Peste poteca osoasă, glasul de zambilă al copilului mereu
Spunînd încet povestea pierdută a pădurii.
Şoptind mai încet jalea sălbatică a fratelui.

Astfel un verde plăpînd atinge genunchiul străinului
Capul împietrit.
Mai aproape foşneşte izvorul albastru, jalea femeilor.

* Pe „muntele călugărilor".

211. *Sebastian în vis*

I

Maica purta copilaşul în clar de lună albă,
în umbra nucului, a socului străvechi,
îmbătată de mustul macului, de vaietul mierlii;
Şi tăcut
Se apleca milos peste mamă o faţă bărboasă.

Lin în umbra ferestrei; şi bătrîna gospodărie
A strămoşilor
Zăcea în dărăpănare; dragoste şi visare de toamnă.

Atît de întunecată ziua anului, copilăria tristă,
Cînd băiatul coboară încet spre ape răcoroase, la peşti de argint,
Odihnă şi oglindire;
Cînd el se aruncă ca de piatră înaintea cailor negri în goană
Cînd noaptea cenuşie îl năpădea steaua lui;

Sau cînd ţinînd mîna înfrigurată a mamei
Trecea în seară prin ţintirimul tomnatic,
Cînd ca un mort plăpînd zăcea tăcut în întunericul odăii
Şi altul deschidea deasupra-i pleoapele reci.

II

Pacea sufletului. Seară stingheră de iarnă,
Chipurile de umbră ale păstorilor la vechiul iaz
Copilaşul în coliba de rogoz; ce uşor
Se lasă obrazul întunecat de friguri.
Noapte sfîntă.
Sau cînd ținînd mîna puternică a tatălui
Suia încet posomoritul munte al Calvarului
Şi cînd în scobiturile amurgite ale stîncilor
Albastra făptură a omului trecea prin însăşi basmul său,
Cînd din rana de sub coaste roşu se scurgea sîngele,
O, ce încet se înălța crucea în sufletul său întunecat.
Dragoste; cînd prin unghere negre se topea zăpada
O fîşie de vînt se prindea senină în socul bătrîn,
în boltirea de umbră a nucului;
Şi băiatului îi răsărea uşor un înger trandafiriu
Bucurie; cînd prin odăile răcoroase răsuna o sonată în seară
în bîrnele bătrîne
Un flutur albastru ieşea din păpuşa lui de argint.
O, apropierea nopții. în zidul de piatră
Se apleca un cap galben peste copilul tăcut,
Cînd în acel Prier luna pierea.

III

Trandafiriu clopot de Paşti în bolta de mormînt a nopții
Şi glasurile de argint ale stelelor,
Pînă ce în fiori o nebunie întunecoasă se desprindea de pe fruntea celui dus de somn.

#

Ce liniştit un drum în josul apei albastre
Cu amintirea celor uitate, cînd în frunzişul verde
Mierla striga ceva străin în apus.
Sau cînd ținînd mîna osoasă a bătrînului
Se ducea seara pînă la prăbuşitele ziduri de cetate.
Cînd bătrînul purta în mantaua lui neagră un copilaş trandafiriu,
Cînd în umbra nucului se ivea duh necurat.

Nedumeriri pe treptele verzi ale verii. Ce uşor
Se năruia grădina în liniştea galbenă a toamnei,
Mireasma şi melancolia socului bătrîn
Cînd în umbra lui Sebastian se sfîrşea glasul de argint al arhanghelului.

212. *în noapte*

Albastrul ochilor mei s-a stins azi în noapte,
Aurul roşu al inimii. O, ce tăcută ardea lumina.
Mantaua ta albastră îmbrăţişa pe cel ce se scufunda,
Gura ta însîngerată pecetluia înnoptarea prietenului.

Ion Pillrt (al treilea din dreapta, lingă O. W. Cisek, colaboratorul său pentru tălmăcirile din Georg Trakl, şi cu N. I. Herescu (al doilea din stingă (lîngă Ion Mr'rin Sadovcanu) cu care tradusese din Francis Jammes Congresul Scriitorilor din Slovacia, 6 iulie — 16 iulie 1942.

213. *în drum*

Seara l-au adus pe străin în odaia morţilor,
Miros de catran; uşorul freamăt al platanilor roşii;
Zborul întunecat al corbilor; pe piaţă se ridică garda.
Soarele s-a cufundat în aşternutul negru; mereu se reîntoarce această seară trecută.
în odaia de-alături sora cîntă o sonată de Schubert.
Ce lin îi coboară surîsul în fîntîna năruită
Ce foşneşte albastră-n amurg. O ce veche ne e seminţia.
Cineva şopteşte jos în grădină; cineva a părăsit acest cer negru.
Pe scrin miros de miere. Bunica aprinde luminări de aur.

O, ce blîndă e toamna. Tăcut ne sună paşii în vechiul parc
Sub arbori înalţi. O, ce gravă e faţa de zambilă a amurgului.
Albastru izvor la picioarele tale, tainică tăcerea roşie a gurii tale
Posomorită de somnul uşor al frunzişului, întunecatul
Aur al năruitelor flori de soare.

Pleoapele tale sînt grele de mac şi îmi visează lin pe frunte.
Blînd clopote tremură în piept. Nor albastru
Obrazul tău s-a aplecat pe mine în amurg.

Un cîntec de ghitară, ce sună în hanul străin.
Socul sălbatic acolo, o zi de mult trecută de Brumar,
Paşi cunoscuţi pe treptele amurgite, o privire spre bîrne îngălbenite,
O fereastră deschisă la care rămase o nădejde dulce —
De nespus toate astea, o Doamne, că te frîngi zguduit căzînd în genunchi,

O, ce întunecată această noapte. O flacără de purpur
Mi se stinse la gură. în tăcere
Moare stingherul cîntec de coarde al sufletului întristat.
Lasă-le, cînd beat de vin capul tău adoarme în şanţ.

214. *Copilărie*

7 Greu de rod e socul, liniştită trăia copilăria
în peştera albastră. Pe poteca de-altădată,
Unde acum iarbă sălbatică şuieră galbenă
Rămurişul tăcut cade pe gînduri; foşnetul frunzei

Iarăşi se-aude, cînd apă albastră sună în stîncă.
Blîndă e jalea mierlei. Un păstor
Urmează tăcut soarele, ce se rostogoleşte din dîmbul tomnatic

O clipă albastră e numai suflet.
La marginea pădurii s-arată un vînat sfios şi paşnic
Odihnesc în vale bătrîne clopote şi cătune întunecate.

Mai cucernic recunoşti înţelesul anilor cernuţi;
Răcoare şi toamnă în odăi părăsite;
în albastrul sfînt se îndepărtează sunînd paşi strălucitori.

încet dă un clinchet fereastra deschisă; pînă la lacrimi
Te mişcă privirea ţintirimului năruit pe dîmb,
Amintirea legendelor povestite; dar arare se face lumină în suflet,
Cînd el îşi aminteşte de oameni veseli, de zile de primăvară cu aur întunecat

215. *Karl Kraus*

Alb arhiereu al dreptății,
Glas de cristal, în care sălășluiește suflul înghețat al Dumnezeirii,
Veac mînios,
Căruia sub mantia în flăcări zornăie zale albastră de oștean.

216. *Grodek*

Răsună seara pădurile toamnei
De arme ucigătoare, cîmpiile aurii
Şi albastrele lacuri, peste care soarele
Se rostogolește posomorit; noaptea cuprinde
Războinici pe moarte, sălbaticul geamăt
Din gurile lor sfărîmate.
Dar liniştea se adună în luncă
Un nor roşu în care şade un zeu mînios,
Sînge vărsat, răcoare de lună;
Toate drumurile dau în neagră putrezire.
Sub rămurişul de aur al nopții cu stele
Se clatină umbra prin codrul tăcut,
îri întîmpinarea duhurilor de voinici, frunților sîngerînde
Şi lin răsună în trestii fluierele întunecate ale toamnei.
O, doliu mai mîndru. Voi, altare de aramă,
Flacăra fierbinte a duhului hrănește azi o puternică jale:
Strănepoții cei nenăscuți.

217. *Jelanie*

Somn şi Moarte, pajurile posomorite
Foşnesc toată noaptea în jurul acestei frunți:
Chipul de aur al omului
Să-l înghită cu înghețat talaz
Vecia. De stîncile spăimîntătoare
Se sfarmă trupul de purpur
Şi se plînge glasul întunecat
Peste apele mării.
Soră a melancoliei furtunoase
Iată o luntre speriată se scufundă
Sub stele,
Hărăzită feței tăcute a nopții.

IWAN GOLL

218. *Lampagiul*

îngenunchează pină la mine, cetate îmbîcsită,
Sînt al tău fiu, al tău ilustru fiu:
îți cunosc mamele, născînd pe cîrpe grețoase oameni care țipă,
îți cunosc bolnavii, ce-şi rup sfios o bucățică din fereastra serii pentru sufletul lor,
Ştiu, ce-ar însemna o rîndunică pentru puşcăriaşul din temniță
Şi aş lăsa bucuros fochistului beția de absint.
O, nenorocito !
O, tu, din haosul tău te înalță ! Vreau să fiu milostiv cu tine !
Poate doar aşa: să intru adînc în străzile tale
Să-ți fiu lampagiul, cu o stea în vîrful prăjinii,
Să-ți dăruiesc toată iubirea mea de amurg!

219. *Negrul de varieteu*

Plînge-te cu sufletul întreg Europei!
Culcă-ți capul pe farmecul vînzătoarelor!
Țigaretele Manoli ațipesc așa de albastru!
Dulce e viața o, frate!

Totuşi ştiu, cînd pianul sughițe,
Şi mandolinele îți zgîrîie inima,
Se deşteaptă pădurea ta tropicală.
Bivoli bruni pribegesc greoi pe țărmul pietros al rîului,
Soarele striveşte verile tale de aur.

Atunci: nesfîrşit de mare se face dorul tău!
Lacrimi picură în Tipperary.
Chelneri plutesc din tufişe de foc ca zeul de odinioară,
Şi hipopotamul inimii tale rage prin lume!

220. *Directorul de cinematograf*

Pentru o para vi se deschide raiul. Aici e singurul rai al lumii: 136 strada Chemnitz. La intrare literele aurii luminează cu glas tare.

La casă! Doamna are inele cu briliante adevărate. Fiecăruia îşi dăruieşte zîmbetul purpuriu, ție rîndaşule asudat şi ție asemeni, soldatule înlemnit! Fiecăruia voieşte să-i fie blondă iubita: pentru o pară !

Lumea fie a voastră. Portarul în frac roşu vă e rob împăratul nu simte altfel cînd păşeşte în castelul său.

Aici numai se află oamenii fericiți! Pentru o pară, fraților, puteți fi oameni fericiți.

Colo îşi fac vînt cu evantaiul doamne prin parcuri însorite. Străzi, spirale cereşti, ridică trecătorii de pe pămînt. Şi în fața tribunalelor pornesc trăsuri de gală suprapămînteşti, preşedinții îndepărtatelor republici.

întunecaților, priviți: trebuie să deveniți îngereşti! Aici la cinematograf sînteți dincolo de pămînt! Binele şi răul vieții nu sînt doar decît un reflex, ca negru şi alb această pînză. Nimic nu e! Totul e!

Vă dăruiesc creațiunea lui Dumnezeu: raiul fără şarpe şi măr. Blestem pe neîncrezătorul, ce zîmbind loveşte pînza şi spune: aceasta e un cearceaf alb! Blestem pe acest mincinos: căci iată viața, viața cea mai reală.

Iată viața: acolo unde mai freamătă păduri virgine şi cascadele de Niagara. Unde pe pista înfierbîntată un jocheu îşi frînge gîtul. Unde ucigaşi în frac se schimbă in îngeri.

Iată viața: Plîngînd vă așezați lîngă văduve înfometate. Cu nesfîrșită milă vă aplecați peste bancherul, care a fost nevoit să fure, bietul om!

O, creațiune a lui Dumnezeu ! O, orchestră paradisiacă ! Viorile plîng în hohot iubire. Flaute se leagănă ca libelule pe iazul violoncelului.

Și eu: priviți în mine pe cel din urmă apostol! Priviți cum lupt și cum pătimesc și cum mor în voi. Trebuie pentru o para tot sufletul să mi-l dau.

Trebuie să vă rulez cosmosul. Trebuie să vă ațîț toate patimile. Sînt sufleurul lui Dumnezeu. De aș avea o para, ce fericit aș fi! Doar o para! Cassandra șade la casă și vă va surîde. Dăruiți-i o para !

221. *Canalul de Panama*

I

Veacurile pădurii străvechi mai odihneau între cele două mări. Tăiate cu dinți aurii, golfurile și limanurile. Cu ciocan năstrușnic cascada zdrobi stîncile opintite.

Copacii se întinseră înspre amiaza senzuală. Aveau roșiile pete de flori ale plăcerii. Cucuta spumega și țîșnea din înalte tulpini. Și lianele mlădioase jucau cu păr larg desfăcut. Ca lămpi verzi și albastre licăreau papagalii prin noaptea tufărișului. Adînc în mărăcinișul gras își croia drum rinocerul. De la rîu tigrul îi ieșea frățește înainte.

înfocat soarele ca un joc de călușei se învîrtea pe cer auriu, în o mie de feluri și veșnică era viața. Și acolo unde moartea părea că putrezește: viață nouă izvora cu îndoita lumină.

Bătrînul veac tot mai despărțea oamenii pămîntului.

Atunci sosiră lungile, lentele oștiri de muncitori. Pripășiții și surghiuniții. Cu luptă soseau și cu chin.

Cu dureri gemînde veneau oamenii și trăgeau clopotele răsunătoare de metal.

Ridicară brațele ca pentru blestem și rupseră înfuriați cerul în jurul umerilor goi.

Sîngele lor asuda în țărînă. Cîți copii slăbănogi, cîte nopți pline de frică se risipeau într-o zi ca aceea.

Pumni întinşi drept în sus ca făclii. Capete schimonosite de strigăte. Trupuri opintite. Era muncă. Era mizerie. Era ură.

Aşa se zvîrcoleau odată spaniolii pe roată. Aşa se încovoiau odată negrii căzînd legaţi în genunchi.

Acestea însă erau noile oştiri de muncitori.

Aceştia erau sfinţii, suferinzi proletari.

Vegetau în barăci şi în bordeie de şipci, prăpădiţi. Duhoarea de peşte prăjit şi scîrba rachiului se înălţau. Paturile de lemn se atingeau ca sicrie în ţintirim.

Duminica, unei armonice îi era dor de Italia sau de Colonia Capului. Vreo inimă bolnavă îşi suspina durerea pentru altele o mie.

Jucau împreună cu picior greu, sfios. Voiau să mîngîie pămîntul care mîine trebuia să ţipe sub topor. Apoi sorbeau pentru cinci „cenţi" îngheţată de zmeură.

Şi iar venea veacul de zile al muncii.

III

într-un pat de bolnav prefăcură pămîntul. Febrele roşii se împrăştiară din rupturile stîncilor. Şi norii ţînţarilor roteau în jurul soarelui.

Nu mai fremăta nici un copac. Nici o stea de floare nu mai înflorea în iadul acesta de lut. Nici o pasăre nu se mai avînta în cercul pierdut.

Totul era durere. Totul era moloz şi pucioasă. Totul era ţipăt şi blestem.

Dealurile îşi rupseră pieptul în dureri de dinamită. Din prăpăstiile jilave urlau sirenele ca lupii. Dragele şi macaralele răscoleau lacurile.

Oamenii mureau în acest ţintirim nesfîrşit. Peste tot mureau de acelaşi chin. Bărbaţilor le scăpă nebunul strigăt după Dumnezeu şi se ridicară ca stîlpii de aur. Din femei

căzură copii prăpădiţi şi palizi ca şi cum ar fi vrut să pedepsească pămîntul cu atîta chin.

De pe tot pămîntul veniseră la muncă de rob. Toţi visătorii de rîuri de aur. Toţi deznădăjduiţii de o viaţă de foamete.]

Drepţii şi cinstiţii erau acolo, cei ce mai credeau în mila soartei. Şi întunecaţii vagabonzi şi criminalii, ce-şi frămîntau ruşinea în nenoroc.

Munca însă nu era uecît o părere. Acela avea de răzbunat în inimă douăzeci de generaţii amărîte. Acesta avea de sugrumat în sînge germenele sifilisului.

Toţi ţipau în luptă cu pămîntul.

IV

Nu ştiau însă nimic de Canalul de Panama. Nimic de înfrăţirea nemărginită. Nimic de marea poartă a iubirii. Nu ştiau nimic de dezrobirea oceanelor şi a omenirii. Nimic de revolta luminoasă a spiritului. Fiecare în parte privea o mlaştină secînd. O pădure arzînd. Un lac deodată fierbînd. Un lanţ de munţi îngenunchind, făcut praf.

Dar cum ar fi putut să creadă el în măreţia faptului omenesc. Nu bănuia cum creştea leagănul unei mări noi.

într-o zi însă se desfăcură stăvilarele ca aripile unui înger.

Atunci nu mai gemu pămîntul.

Glia stătea cu pieptul desfăcut ca celelalte mame. Stătea legată în voia omului.

Pe scara de valuri ale oceanului coborîră albele corăbii.

Miile de corăbii înfrăţite venind din mii de porturi.

Cele cu pînze cîntăreţe. Cele cu coş^fumegînd. Ţîrîiau flamurile ca păsări înzăbrelite.

O nouă pădure de catarguri fremăta. De otgoane şi de frînghii se împletea o plasă de liane.

într-o sfîntă îmbrățişare însă stăteau Oceanul Pacific şi răscoala Atlanticului. O, logodna răsăritului bălai cu steaua apusului. Pace, pace era între frați.

Aici sta omenirea minunîndu-se la centrul pămîntului. Din înfierbîntatele oraşe, din nimicitele pustietăți, din aprinşii ghețari zbură salutul.

Escadra lumii se desfăşură. Cîntau albastrele orchestre de marinari. Drapelele tuturor țărilor fîlfîiau voios.

Uitată era munca obscură. Rîndul proletarilor risipit. Barăcile de cărămidă trîntite.

Deasupra negrelor oştiri de muncitori se închiseră valurile libertății. Timp de o zi erau şi ei omenire.

Chiar în cea următoare însă amenința chin nou. Corăbiile încărcate cu grîu şi petrol îşi lăsară sărăcia pe țărmuri.

în ziua următoare din nou era mizerie şi ură. Stăpîni noi strigară la muncă nouă.

Robii noi îşi osîndeau soarta întunecată.

în ziua următoare se luptă din nou omenirea cu pămîntul bătrîn.

222. *Studentul*

Venea din întunecoasele, micile pensiuni. Acolo înălțase de atunci masa de amiazi în tribuna nebună.

Din Bacunin răsări. Din nopți frămîntate. Din examenele ce n-au putut fi lăsate. Din îndoieli şi batjocură. Din cel mai adînc strigăt după Dumnezeu.

Ochii: două spărturi negre în masca sură a zilei comune. Pe buze inima îi plutea ca un flutur.

Dar în ziua aceea era peste tot, prietenul, fratele, omul. Din toate pensiunile ieşea un astfel de student. în toate întrunirile vorbea un astfel de fanatic. îşi azvîrli barba aprinsă în jurul bărbiei. Zdrobea cu pumnu-i slab şerpii vremii la pămînt.

Şi în juru-i, palizii muncitori din sindicate. în juru-i tăcutele evreice. în juru-i, tinerii ce pentru secolul viitor creşteau. Sus stîlpii lui de aur la poarta umlhwoy.

Sus se înălțară stîlpii lui de aur la poarta cetăților. Iulie se tăvăli în ogoarele de mac ale apropiatei răscoale. îngeri omeneşti coborau din mansarde plutind.

Mame amețite îl urmau cu fiii lor. Pe monumente stătea înghesuind timpul. Era în popor şi striga după dreptate.

Peste tot în lume era un astfel de student.

Peste tot se deschideau stăvilarele cerului.

ALFRED MARGUL SPERBER

223. *Zimbrul*

în codri noştri a crescut,
Bătrînul: bourul temut.

Cînd vreun argat se deştepta,
L-aude-n noapte cum umbla.

Descîntece nu mai încap,
îşi trage tundra peste cap.

Un vînător porni-n păduri:
Făgeturi îi foşneau în jur;

Făgeturi îi foşneau adinei —
Stins glas de corn pieri prin stînci.

Clar cîntă arcul arcuit,
Lin coarda lui a zbîrnîit!

Şi unde codrul e mai des,
Arcaşul pînda şi-a ales.

Un muget surd şi minunat
Venea cu tunet depărtat;

A zguduit cer şi pămînt
Căţeaua tace tremurînd.

Tiptil arcaşul a păşit
în luminişul albăstrit

Şi strălucind de mîndra zi
Cu colb de aur pe stihii.

Şi, arătare din poveşti,
Un munte: zimbrul, îl priveşti.

Zburleşte coama mînios
Cu cornul ară dîmb rînos

Şi unde calcă pe pămînt,
Foşneşte val de grîu în vînt,

Adoarme vara pe cîmpii
în ciripiri de ciocîrlii.

Pe-arcaş nu-1 zăpăcesc minuni:
Răsună arcul din străbuni.

Săgeata, fulger alb, s-a dus —
în trup de basmu-i a pătruns.

Un trăsnet———Vrăjile se scurg:
Pustie-i țara în amurg.

Un biet țăran cu plugul greu
Pe-ogorul secetos si rău,

întunecat e ochiul lui
Iar fața-i a pămîntului.

Şi cum uimit arcaşul stă,
Lăsîndu-şi plugul, omul dă,

Smerit, să-ngîne un cuvînt
Ce cade piatră pe pămînt:

Eşti mare – eu aşa de slab.
îmi eşti stăpîn. îți sînt iobag.

Din poezia engleză

WILLIAM SHAKESPEARE

224. *La fel ca iarna mi-a fost lipsa ta*

La fel ca iarna mi-a fost lipsa ta,
O, tu plăcerea omului ce piere!
Ce înghețat eram, cum vremuia!
Ce ger pustiu pe toate sta-n putere !
Şi totuşi adia văratic soare
Şi toamna ne sporea bogată-n tort,
Purtînd o caldă binecuvîntare
Ca trup de văduvă cînd soțu-i mort —
Dar tot belşugul îmi părea nedreaptă
Nădejde fără floare, rod sărac,
Cînd bucuria verii te aşteaptă
Şi tu plecat, chiar păsările tac.
        Ori de mai cîntă, e cu-atîta jale
        Că frunzele pălesc pe-a iernii cale.

PERCY BYSSHE SHELLEY

225. *Aziola*

„Aziola cum plînge n-o auzi?
Aproape o fi sub duzi."
Mi-ai spus pe cînd şedeam
în colb de-amurg cînd stea şi sfeşnic nu se-aprind;
        Şi socotind
Că-i vreo femeie plicticoasă ce bocea
„Cine — te-am întrebat — e Aziola?"
Ce uşurat să ştiu că om nu este
Să nu mă tem de-o ironie sau de-o ură.
Tu mi-ai citit în suflet lesne,
Şi-ai rîs, şi-ai zis: „Din fire nu-ți ieşi;
E doar o cucuvaie mică-n seara sură".
Prin cîte amurgiri, mîhnită Aziola!
        Străinu-ți viers l-am auzit
în crîng, pe rîu, poiană şi vîlcea,
Prin cîmp şi stufăriş la nesfîrşit,
Cum grai de om, de viori, privighetori sau vînt
        Nu-mi răscolise sufletul nicicînd;
Mai altfel şi mai dulce decît toate...
        Mîhnită Aziola! Din acel ceas
Te-am îndrăgit, o, tu, cu tristul glas.

WILLIAM BUTLER YEATS

226. *Valea Porcului Negru*

Roua picură încet şi visuri se adună: necunoscute paloşe
Deodată se ciocnesc în fața ochilor mei treziți din vis.
Apoi zgomotul surd de călăreți căzuți şi țipetele
Necunoscutelor oşti pierind, îmi loveşte auzul.
Noi care arăm azi, lîngă piatra druizilor, pe țărm,
Cairnul cenuşiu de pe deal, cînd ziua cade înecată în rouă.
Obosiți de împărățiile lumii, ne închinăm ție,
Stăpîne al stelelor tăcute şi al porții înflăcărate.

^^C&pîlulrapiț

„Acolo unde cade stîncosul masiv muntos Sleuth Wood în apa lacului, acolo se află o insulă plină de frunze, unde cocoarele dînd din aripi, deşteaptă guzganii de apă somnoroşi, acolo ne-am ascuns gropnițele vrăjite umplute de boabe pădurețe şi de cele mai roşii cireşe.

Vino departe, o! pui de om ! lîngă ape şi sălbăticiuni, cu o zînă mînă-n mînă, căci lumea e mai plină de lacrimi decît poți tu înțelege.

Acolo unde valul razelor de lună poleieşte cu lumină nisipurile şterse şi cenuşii, departe, departe la Rosses, am călcat toată noaptea. împletind jocuri din vechime, topindu-ne mîinile şi privirile pînă cînd luna şi-a luat zborul; ici şi colo sărim şi vînăm picăturile spumoase, pe cînd lumea e contopită de griji şi turburată în somnul ei.

Vino departe, o ! pui de om ! lîngă ape şi sălbăticiuni, cu o zînă mînă-n mînă, căci lumea e mai plină de lacrimi decît poți tu înțelege.

~ H 3

Acolo unde apele pribege şipotesc din dealurile de peste Glen Car, în lacuri mici printre stufuri şi care abia ar putea scălda o stea, căutăm păstrăvi ațipiți şi, şoptindu-le la urechi, le dăm vise neliniştite; aplecîndu-ne molcom printre ferigi ce-şi picură plînsul pe pîrîiaşe.

Vino departe, o ! pui de om ! lîngă ape şi sălbăticiuni, cu o zînă mînă-n mînă, căci lumea e mai plină de lacrimi decît poți tu înțelege.

Cu noi se duce acuma cel hărăzit cu ochi solemni. El nu mai aude mugetul viţeilor pe povîrnişul cald al colinei, nici ceaunul pe pirostrii cîntîndu-i pace în suflet, nici nu mai vede şoricelul pămîntiu dînd tîrcoale lăzn cu făina de ovăz.

Căci iată vine puiul de om, lîngă ape şi sălbăticiuni, cu o zînă mînă-n mînă, căci lumea e mai plină de lacrimi decît poţi tu înţelege."

228. *Magii*

Acuma, ca şi totdeauna, pot vedea cu ochii minţii,
în hainele lor ţeapăne, vopsite, nemulţumiţii palizi
Cum răsar şi dispar în adîncul albastru al cerului.
Cu toate feţele lor bătrîne ca piatra, lovite de ploaie,
Şi toate coifurile lor de argint plutind unul lîngă altul.
Şi toate privirile lor încă pironite, nădăjduind să mai găsească odată,
Chinuiţi de tumultul Calvarului,
Taina ce nu se poate desluşi pe pămînt.

229. *Sfioasa*

Sfioasă, sfioasă;
Sfioasă dorului meu,
Se mişcă la pară focului
Cu gîndul departe.

Aduce talerele
Şi le aşază la rînd —
într-un ostrov pe ape
Cu ea o să merg,

Aduce luminările
Şi luminează odaia cu perdele lungi,
Sfioasă pe pragul uşii
Sfioasă în întuneric.

Sfioasă ca un iepure de casă,
Gata de ajutor şi sfioasă —
într-un ostrov pe ape.
Cu ea o să merg.

230. *Cînd vei fi bătrînă.*

Cînd vei fi bătrînă, cu părul sur şi plin de somn,
Cînd vei da din cap, moțăind lîngă vatră, ia această carte a mea
Şi citeşte-o încet, şi visează la galeşa privire
Pe care o avură ochii tăi odată şi la umbrele lor adinei;

La cîți au iubit clipele tale de veselă drăgălăşie
Şi ți-au iubit frumusețea cu dor fals sau adevărat;
Dar un singur om a iubit călătorul suflet din tine,
Şi a iubit durerile din obrazul tău schimbat,

Şi aplecat puțin printre gratiile înflăcărate,
Şopteşte, cam trist, cum iubirea fuge mereu,
Şi trecînd peste munții ce stau deasupra atingerii noastre,
îşi ascunde fața în roiul de stele pribegi.

231. *Poetul doreşte hainele cerului*

De aş avea hainele împodobite a e cerului
Cusute cu rază de soare şi de argint,
Albastrele, ştersele şi negrele haine
Ale nopții, ale luminii şi ale penumbrii,
Aş întinde hainele sub picioarele tale;
Dar eu, săracul de mine, n-am decît vise;
Mi-am întins visele sub picioarele tale.
Calcă, uşor, căci păşeşti peste visele mele.

232. *Lebedele sălbatice din Coole*

Copacii au căpătat frumusețea lor de toamnă,
Potecile din păduri sînt uscate.
în amurgul de octombrie apa
Oglindă un cer liniştit;
Pe ape lucind între pietre
Stau cincizeci şi nouă de lebede.

A nouăsprezecea toamnă a venit peste mine
De cînd întîia oară le-am numărat;
Le-am văzut pînă să fi isprăvit bine.
Toate deodată suind
Şi îndepărtîndu-se, rotind în mari cercuri sparte
Cu aripile lor zgomotoase.

Am privit acele strălucitoare ființe,
Şi acum mi-e sufletul greu.
Totu-i schimbat de cînd, ascultînd în amurg,
întîia oară, pe țărmul de-aici,
Lovitura de clopot a aripilor deasupra capului meu
Am păşit cu pas mai uşor.

Neobosite încă, iubit lîngă iubită
Vîslesc prin frig,

Pe rîuri prietenoase, sau urcă prin aer,
Sufletele nu le-au îmbătrînit;
Patimi şi cuceriri, pribegească ele oriunde,
Sînt pentru ele şi azi.
Dar acum stau cîrd, pe apâ tăcută;

în taină, în frumuseţe;
Printre ce stufuri clădi-vor ele,
Pe ţărmul cărui lac sau tău
încînta-vor ochii altora cînd odată mă voi trezi
Să aflu că au zburat.

THOMAS STEARNS ELIOT

233. *Ţara pustie*

/ înmormîntarea mortului

Prier e cea mai crudă lună, născînd
Flori de liliac din ţara moartă, amestecînd
Amintire şi dorinţă, îmboldind
Rădăcini amorţite cu ploaie de primăvară.
Iarna ne-a ţinut cald, acoperind
Pămîntul în omăt de uitare, hrănind
Un pic de viaţă cu cepe uscate.
Vara ne-a surprins, sosind peste Starnbergersee
Ca o pală de ploaie; ne-am oprit în colonadă,
Şi am pornit iar la soare, în Hofgarten,
Şi am băut cafea, şi am vorbit timp de un ceas.
Bin gar keine Russin, stamm'aus Litauen, echt Deutsch.
Şi pe cînd eram copil, locuind la arhiduce,
Vărul meu, el mă lua cu dînsul în săniuţă,
Şi mă speriam. Spunea: „Mărie,
Mărie, apucă-te bine". Şi devale o porneam.
în munţi, acolo te simţi slobod.
Citesc mai toată noaptea şi cobor către miazăzi, iarna.

Ce rădăcini sînt astea de se ţin încleştate, ce crengi zbucnesc
Din aceste surpături de piatră? Fiu al omului,
Tu nu poţi spune sau ghici, căci nu cunoşti decît
Un maldăr de icoane sparte, acolo unde bate soarele.

Şi copacul mort nu dă adăpost, nici greierele ajutor.
Şi nici piatra uscată zgomot de apă. Numai
Acolo e umbră, sub stînca roşie.
(Intră sub umbra stîncii roşii.)
Şi îţi voi arăta ceva deosebit,
Şi de umbra ta în zori umblînd cu paşi mari în urma-ţi,
Şi de umbra ta seara răsărind ca să te întîmpine:
îţi voi arăta spaima într-o mînă de praf.
Frisch weht der Wind
Der Heimat zu,
Mein irisch Kind
Wo weilest du?
„Mi-am dat întîile zambile acum un an;
M-au numit fata cu zambile".
— Totuşi, cînd ne-am întors tîrziu, din grădina zambilelor,
Cu braţele tale pline şi părul tău ud, n-am putut
Grăi, şi ochii mi-au lipsit, nu eram nici
Viu, nici mort, şi nu cunoşteam nimic,
Privind în inima luminii tăcerea,
Od und leer das Meer.

Madame Sosostris, faimoasă „clarvoyantâ",
Avea un guturai, cu toate acestea
E cunoscută drept cea mai înţeleaptă femeie din Europa.
Cu un afurisit pachet de cărţi. Aici, spunea ea,
E carta Matale, Marinarul Phoenician cel înecat.
(Mărgelele acestea erau ochii lui. Te uită!)
Aici e Belladonna, Doamna Stîncilor,
Doamna chiverniselilor.
Aici e omul cu trei doage, şi aici Roata,
Şi aici e neguţătorul chior, şi această cartă,
Care e albă, e ceva ce duce el în spate,
Pe care n-am voie să văd. Nu pot găsi
Omul Spînzurat. Să te fereşti de moartea prin apă.

Văd oameni gloată, umblînd jur împrejur în cerc.
Mulţumesc. De vezi pe scumpa mea D-nă Equitone,
Spune-i că-i aduc horoscopul chiar eu:
Se cere atîta băgare de seamă astăzi.
Cetate nălucă,
Sub ceaţa cafenie a unor zori de iarnă,
O mulţime curgea pe Podul Londrei, atîţia,
Nu mă gîndisem că moartea pierduse atîţia.
Suspine, scurte şi puţine, se pierdeau.
Şi fiece om îşi ţintea ochii înaintea sa.
Curgea la deal şi la vale pe Strada Regelui William,
Acolo unde clopotul Sfintei Măriei Woolnoth însemna orele
Cu un sunet mort la ultima bătaie.
Acolo zării un cunoscut, şi l-am oprit, strigînd: „Stetson!
Tu, care ai fost cu mine în corăbii la Mylae!
Trupul pe care l-ai sădit anul trecut în grădina ta
A început să dea muguri? O să înflorească anul acesta?
Sau gerul neaşteptat i-a turburat odihna?
Oh, ţine departe Cîinele, prietenul omului,
De nu, ghearele lui îl vor dezmormînta iar!
Tu! hypocrite lecteur! — mon semblable — mon frere!"

II. O partidă de şah

Jeţul în care şedea, ca un tron lucitor,
Jăruia pe marmura unde oglinda
Ridicată de stindarde întreţesute cu viţe pe rod,
Printre care un Cupidon de aur privea
(Altul îşi ascundea ochii sub aripă),
Dezdoia flăcările unui candelabru cu şapte braţe,
Răsfrîngînd lumină pe masă cînd
Scînteierea giuvaerelor sale s-a înălţat să-1 întîmpine
Din casete de mătase revărsate din belşug:

în fiole de fildeş şi de sticlă colorată.
Neastupate, pîndeau parfumurile ei straniu sintetice.
în alifii, în prafuri sau lichide — turburau, amestecau
Şi înecau simţurile în miresme; vînturate de adierea
Răcoroasă de la fereastră, ele urcau,
îngroşînd flăcările prelungite ale luminărilor,
îşi aruncau fumul peste laquearia,
Mişcînd chenarele pe pătratele tavanului.
Uriaşe lemne aduse de mare, împănate de aramă
Ardeau verde şi portocaliu în rama pietrei colorate.
Lumină tristă în care un delfin sculptat înota.
Deasupra căminului antic se desfăşura,
Ca şi cum o fereastră s-ar fi deschis pe păduratica scenă
Metamorfoza Philomelei, de către regele barbar
Atît de brutal răpită; acolo şi azi privighetoarea
Umplea tot pustiul cu glas nesiluit
Şi încă se tînguie ea, şi încă lumea o urmăreşte,
„Iug iug" pentru urechi spurcate.
Şi alte trunchiuri veştejite ale vremii
Erau scrise pe ziduri: vedenii zgîite
Se plecau în afară, proptindu-se, făcînd să tacă odaia
    îngrădită.
Paşi foşneau pe scară.
La para focului, sub perie, părul ei
Se resfira în limbi de flăcări,
Strălucea în cuvinte, apoi se liniştea sălbatic.
„Nervii îmi sînt bolnavi azi-npapte. Da, bolnavi. Stai cu mine.
Vorbeşte-mi. De ce nu vorbeşti niciodată? Vorbeşte.
La ce te gîndeşti? La ce bun gînduri? La ce?
Nu ştiu niciodată la ce te gîndeşti. Gîndeşte."
Cred că sîntem în alei umblate de şobolani,
Unde oamenii morţi şi-au pierdut oasele.
„Ce înseamnă acest zgomot"?
    Vîntul sub uşă.

„Ce înseamnă acest zgomot acum? Ce diretică vîntul?
    Nimic faţă de nimic.
        Nu
Ştii nimic? Nu vezi nimic? Nu-ţi aminteşti
Nimic?"
    îmi amintesc ,
Mărgelele acestea erau ochii lui.
„Eşti viu sau nu? Nu e nimic în capul tău?"
        Totuşi,
O O O O , acest refren shakespearian
E atît de elegant,
Atît de inteligent!
„Ce trebuie să fac de-acum? Ce trebuie să fac?
Voi zbucni afară cum sînt, şi voi umbla pe stradă
Cu părul meu lăsat aşa. Ce-o să facem mîine?
Ce-o să facem mereu?"
    Apa caldă la zece.
Şi dacă plouă, o maşină închisă la patru.
Şi vom juca o partidă de şah,
Strîngînd ochi fără pleoape şi aşteptînd să ni se bată în uşă.
Cînd soţul lui Lili a fost demobilizat, i-am spus,
Nu mi-am îndulcit cuvintele, i-am spus eu însumi,
Grăbeşte, te rog, e vremea
Acuma, cînd Albert se reîntoarce, fă-te un pic drăguţă.
O să vrea să ştie ce-ai dres cu banii pe cari ţi i-a dat
Ca să-ţi pui dinţii. A făcut-o, eram faţă.
Să ţi-i scoţi toţi, Lil, şi pune-ţi un şir frumos,
A spus, ţi-o jur, nu mai pot să te privesc.
Şi nu mai pot nici eu, am spus, şi gîndeşte la sărmanul Albert.
A fost în armată patru ani, îşi doreşte zile plăcuta,
Şi de nu i le dai, altele i le vor da, am spus.
Oh, aşa e, a spus ea. Aşa ceva, am spus.
Atunci ştiu cui să mulţumesc, a spus, şi s-a uitat drept
        la mine.

Grăbeşte; te rog, e vremea.
Dacă nu-ți place, poți s-o sfîrşeşti, am spus.
Altele pot culege şi alege de nu poți tu.
Dar de pleacă Albert, nu va fi din lipsă de a te fi prevenit.
Ar trebui să-ți fie ruşine, am spus, să arăți atît de antica
(Şi ea n-are decît treizeci şi unu).
N-am ce face, a spus ea, strîmbînd din nas.
Am luat hapuri ca să scap, a spus ea,
(A şi avut cinci, şi s-a prăpădit aproape la naşterea micului George.)
Farmacistul a spus că totul va fi bine, dar nu mi-am revenit niciodată.
Eşti într-adevăr nebună, a spus.
Bine, dar dacă Albert nu te va lăsa în pace, am spus,
De ce te-ai măritat dacă nu vrei copii?
Grăbeşte, te rog, e vremea.
Aşa, duminică Albert era acasă, aveau o şuncă încălzită,
Şi m-au poftit la masă, să mă bucur de frumusețea ei caldă.
Grăbeşte, te rog, e vremea.
Grăbeşte, te rog, e vremea,
Bună seara Bill. Bună seara, Lu. Bună seara, May. Bună seara.
Pa, pa. Bună seara. Bună seara.
Bună seara, Doamnelor, bună seara, Doamnelor dulci, bună seara, bună seara.

III. Predica focului

Pînza gîrlei e ruptă: cele din urmă degete de frunză
Se strîng şi cad pe malul spălat. Vîntul
Străbate țara pămîntie neauzit. Nimfele s-au depărtat.
Blinda Tamisă, fugi dulce pînă sfîrşesc viersul meu.
Apa nu poartă sticle goale, hîrtii de sandvici.
Batiste de mătase, cutii de carton, mucuri de țigări
Sau alte mărturii din nopți de vară. Nimfele s-au depărtat.

Şi amicii lor, trîndâvii moştenitori ai bancherilor din „City"
Plecați de asemeni, n-au lăsat adresă.
La apele Lemanului noi şezum şi plînsem...
Blîndă Tamisă, fugi dulce, pînă sfîrşesc viersul meu.
Blîndă Tamisă, fugi dulce, căci tare şi mult nu vorbesc eu
Iar in spate, într-o trîmbă de vînt rece, aud
Clănțăt de oase şi rîs gîlgîit din auz în auz.
Un guzgan s-a tîrît moale prin vegetație,
Tîrşindu-şi pîntecul cleios de țărm
Pe cînd pescuiam în canalul întunecat
într-o seară de iarnă, tocmai în dosul uzinei de gaz,
Meditînd asupra naufragiului regelui, fratele meu.
Şi asupra morții regelui, tatăl meu, înaintea sa.
Albe trupuri goale pe locul jos jilav
Şi oase aruncate într-un pod jos, uscat,
Zăngănite de piciorul guzganilor numai, an de an, lung
Dar în spatele meu, din vreme în vreme, aud
Sunet de corn şi de motor, ce vor aduce iară
Pe Sweeney la d-na Porter în primăvară.
O, luna aluneca peste d-na Porter
Şi peste fiica sa.
Ele-şi spală picioarele în apă gazoasă.
Et, o, ces voix d'enfants, chantant dans la coupole!
Tuit tuit tuit
Iug iug iug iug iug iug
Aşa de nemilos țipate:..
Tereu

Cetate nălucă
Sub ceața brună a amiezii de iarnă
D-l Eugenides, negustorul din Smyrna,

Nebărbierit, cu buzunarul plin de stafide
C.i.f. London: scrisori la vedere.
M-a poftit într-o franţuzească demotică
Să iau dejunul la Cannon Street Hotel,
Urmată de un „weekend" în Metropolă.
în ceasul violet, cînd, ochii şi umerii
Se ridică de pe birou, cînd maşina umană adastă
Ca un taxi ,pulsînd aşteptare,
Eu, Tiresias, deşi orb, palpitînd între două vieţi,
Moşneag cu sîni zbîrciţi de femeie, pot vedea
în ceasul violet, ceasul înserării care grăbeşte
Spre cămin şi aduce marinarul acasă de pe mări,
Duce dactilografa acasă tocmai la ora ceaiului, îi
luminează cina, îi aprinde
Maşina de gătit şi în cratiţe îi aşază mîncarea.
De pe fereastră, primejdios stau întinse,
Uscîndu-se, combinezoanele ei atinse de soare cu ultime raze,
Se-nalţă teanc pe divan (noaptea, patul ei)
Ciorapi, papuci, bluze şi corsete.
Eu, Tiresias, moşneag cu mamele zbîrcite,
Am zărit întîmplarea şi am prorocit sfîrşitul —
Şi eu am aşteptat oaspele aşteptat.
El, junele furunculos, soseşte,
Funcţionar la o mică agenţie, cu ce priviri cutezătoare,
Un om de rînd, căruia încrederea în sine i se potriveşte
Ca un joben unui milionar din Bradford.
Momentul e propice, îşi spune el,
Masa e sfîrşită, dînsa-i plictisită, obosită,
El încearcă s-o cîştige mîngîierii,
Care, deşi nedorită, nu e deloc respinsă.
Aprins şi hotărît, el dă'asalt de-ndată;'
Cercetătoare mîini nu^ntîmpină-apărare;
Iar îngîmfarea lui nu cere vreun răspuns.
Şi schimbă-n bunăvoie nepăsarea.

(Şi eu, Tiresias, dinainte îndurai tot
Ce s-a săvîrşit pe-acest divan sau pat:
Eu, care-am stat la Teba ipe. sub ziduri
Şi am umblat printre cei mai umili din morţi):
Depune ca final un protector sărut
Şi-i dibuieşte drumul, găsind neaprins pe scară.

Se-ntoarce ea, priveşte o clipă în o£
Abia dîndu-şi seama de amantul plecat;
I-îngăduie doar mintea un gînd neisprăvit:
„Eh, s-a făcut, şi sînt bucuroasă că s-a isprăvit".
Cînd o femeie frumoasă înclină spre nebunie şi
Tot păşeşte prin odaia ei, monoton,
îşi netezeşte părul cu mînă de automat şi
Mai pune un suvenir pe gramofon.

„Această muzică alunecă pînă la mine pe ape"
Şi de-a lungul străzii Ştrand pînă în strada Reginei Victoria.
O, City, City, pot cîteodată să aud
Lîngă un bar public în strada Tamisei de jos
Plăcutul scîncet al unei mandoline
Şi un clinchet, şi un crîşnet dinăuntru,
Unde pescarii trîndăvesc la amiazi: unde zidurile
Sfîntului Martir Magnus păstrează
Netălmăcita minune al albului şi al aurului ionian.

Rîul asudă
Ulei şi smoală,
Luntrile pornesc
Cu refluxul

Pînze roşii .
întinse
Pe sub vînt, se-nvolbură pe speteaza cea mare
Luntrile-şi spală
Grămezi de buşteni
Pînă jos la Greenwich ajung
Mai departe de Insula Clinilor.
Weialala leia
Wallala leialala
Elizabeth şi Leicester
Lovind din vîsle.
Pupa era în chip de
Scoică-aurită
Roşu şi aur
Valul vioi
Juca pe amîndouă maluri
Vînt de sud-vest
Ducea pe ape în jos
Dangăt de clopot
Din albe turle,
Weilalala leia
Wallala leialala.

„Tramvaie şi copaci prăfuiţi,
Highbury m-a născut. Richmond şi Kew
M-au ucis. Lîngă Richmond mi-am înălţat genunchii
Alene pe podeaua unei bărci strimte..,
Picioarele mele sînt la Margate şi inima mea
îmi stă sub picioare. După eveniment
A plîns. A făgăduit = o nouă plecare =.
N-am replicat nimic. Ce să-mi pese oare?"

„Pe plaja de la Margate,
Nu pot lega
Nimic cu nimic.
Unghiile rupte la mîini murdare.
Poporul meu umil, popor ce nu aşteaptă
Nimic."
La la
La Cartagina atunci am sosit,
Arzînd, arzînd, arzînd, arzînd,
O, Doamne, tu m-ai scos din foc,
0, Doamne, tu m-ai scos
arzînd.

IV. Moarte prin apă

Phlebas Phoenicianul, mort de două săptămîni,
A uitat ţipătul pescăruşilor, şi. valul mării adînci,
Şi cîştigul, şi pierderea.
Un şuvoi pe sub mare
I-a cules oasele în şoptiri. Cum se legăna în sus şi în jos,
El urca şi cobora scara vieţii,
Intrînd în vîrtej.
Păgîn sau ebreu,
O, tu, ce stai la cîrmă şi te uiţi înspre vînt,
Priveşte pe Phlebas, care a fost odată mîndru şi chipeş ca tine.

V. Ce a grăit tunetul

După lumina faclelor roşie pe obrazul în sudori,
După tăcerea îngheţată din grădini,
După agonia pe locuri de piatră,

După țipătul şi bocetul
Temniței şi palatului, şi reverberația
Fulgerului de primăvară pe munți depărtați,
El, care trăia, e acum mort.
Noi, care trăim, murim acuma
Cu puțină răbdare.

Aici nu e apă, dar numai stincă, .
Stîncă fără apă şi drum nisipos,
Drum şerpuind sus, printre munți.
Munți de stîncă fără apă.
Dacă ar fi apă, ne-am opri şi am bea.
Printre stînci nu te poți opri sau gîndi.
Sudoarea e uscată şi picioarele sînt în nisip.
Dacă ar fi cel puțin apă printre stînci —
Gură de munte mort, cu dinți cariați, ce nu pot scuipa.
Aici nu poți nici să stai, nici să te culci, nici să te aşezi;
Nu e măcar tăcere în munți,
Ci fulger uscat sterp fără ploaie;
Nu e măcar singurătate în munți,
Ci chipuri roşi ursuze rînjesc şi mîrîie
Din porțile unor case de chirpici.
Dacă acolo ar fi apă
Şi nu stîncă,
Dacă ar fi stîncă
Şi apă asemeni,
Şi apă,
Un izvor,
Un tău printre stînci,
Dacă ar fi sunetul apei măcar, ,
Nu greierul
Şi iarbă uscată cîntînd.
Ci sunet de apă peste o stîncă
Unde sturzul pustnic cîntă sus, printre pini,

Drip Drop drip drop drop drop.
Dar acolo nu e apă.
Cine e al treilea care umblă mereu lîngă tine? .
Cînd număr, nu sîntem decît tu şi eu împreună,
Dar cînd mă uit înaintea mea pe drumul alb,
Acolo e mereu altul umblînd lîngă tine,
Alunecînd învelit într-o manta cafenie, îmbrobodit,
Nu-1 pot cunoaşte de e bărbat sau femeie,
Dar cine e acela de partea cealaltă a ta?

Ce e acel sunet sus, în văzduh,
Murmur de mamă bocitoare,
Cine sînt acele hoarde îmbrobodite roind
Peste nesfîrşite cîmpii, împleticindu-se în pămîntul crăpat,
încercuit numai de şesul zării.
Care e cetatea aceea peste munți,
Ce-şi crapă, şi-şi schimbă, şi-şi surpă prin vînăt văzduh
Turlele năruite,
Ierusalim, Atena, Alexandria,
Viena, Londra,
Năluci. ..

O femeie şi-a împletit strîns părul lung şi negru
Şi a zis strunelor melodii în suspine,
Şi lilieci cu fețe de prunc în lumina viorie
Au şuierat, şi au bătut din aripi,
Şi au lunecat cu capul în jos de-a lungul unui zid înnegrit,
Şi în sus, prin văzduh, erau turle
Sunînd clopote de-aducere-aminte, care păstrează orele
Şi glasurile cîntînd din cisterne goale şi din puțuri istovite,
în peştera în surpare printre munți,

în lumina slabă a lunii, iarba cîntă
Deasupra mormintelor căzute, în jurul capelei.
Acolo e capela goală, doar casa vîntului.
N-are ferestre, şi poarta se clatină.
Oase uscate nu pot face rău nimănui.
Numai un cocoş sta pe vîrful acoperişului:
Cu-cu-rigu, cu-cu-rigu,
într-o aprindere de lumină. Apoi o pală de vînt umed
Aducînd ploaie.

Gangele scăzuse şi frunzele mlădioase
Aşteptau ploaia, pe cînd norii negri
Se adunau la depărtări mari, pe deasupra Himavantului.
Jungla se pitea, cocoşată, în tăcere.
Atunci grăi tunetul.
DA
Datta: ce am dat noi?
Prietene, sînge zguduind inima,
Cutezarea grozavă a unei clipe de predare
Pe care vîrsta precaută n-o mai poate lua înapoi,
Prin ea, prin ea numai, am trăit noi,
Care nu se mai găsi în necroloagele noastre
Sau în amintiri învestmîntate de păianjenul beneficiar
Sau sub pecetii rupte de portărelul jigărit
în odăile noastre puştii.
DA
Dayadhvam: Am auzit cheia
întorcîndu-se o dată în uşă şi întorcîndu-se numai o dată.
Gîndim la cheie, fiecare în temniţa lui,
Gîndind la cheie, fiecare îşi mărturiseşte temniţa
Numai la cădera nopţii, şoptiri eterice
învie pentru o clipă un Coriolan înfrînt

DA
Damyata: Luntrea răspunse
Bucuros mîinii îndemînatice la vintrele şi vîslă,
Marea era liniştită, inima ta ar fi răspuns
Bucuros la chemare, bătînd supusă
Sub mîini stăpînitoare.
Am stat pe ţărm.
Pescuind, cu cîmpia stearpă îrî spate,
Rîndui-voi cel puţin ţarinile mele?
Podul Londrei se surpă, se surpă, se surpă
Poi s'ascose nel foco che gli affina
Quando fiam ceu chelidon. O, rîndunică, rîndunică,
Le Prince d'Aquitaine ă la tour abolie.
Aceste frînturi le-am ţărmurit împotriva năruirilor mele.
De ce atunci răul te încolţeşte? Hieronimo e nebun iarăşi.
Datta. Dayadhvam, Damyata.
Şantih şantih şantih.

234. *Am mul a*

Iese din miinile Domnului sufletul simplu
într-o lume searbădă de lumini schimbătoare şi de zgomote,
în lumină, întuneric, uscat sau umezeală, răcoare sau căldură ;
Mişcînd printre picioare de mese sau de scaune,
Ridicîndu-se sau căzînd, apucînd săruturi şi jucării,
înaintînd îndrăzneț, iute căpătînd teamă,
Retrăgîndu-se în adăpostul brațului şi al genunchiului,
Dornic de a fi liniştit, gustînd plăcere
în mireasma strălucitoare a pomului de Crăciun,
Bucurîndu-se de vînt, de razele soarelui şi de mare;
Studiază chenarul aprins de soare al duşumelii
Şi cerbii gonind în jurul unei tipsii de argint;
încurcă adevărul cu basmul,
Mulțumit cu jocul de cărți şi de regi şi regine,
Cu ce fac zînele şi cu ce spun slugile.
Greaua povară a sufletului în creştere
Te nedumireşte şi te înfruntă mai mult, zi de zi
Săptămînă de săptămînă, te înfruntă şi te nedumireşte mai mult
Cu imperativele de „este şi pare"
Şi se poate şi nu se poate, dorință şi înfrînare,
Durerea de a trăi şi leacul viselor
Pe micul suflet îl fac covrig în jețul de la fereastră
în spatele Enciclopediei Britanice.
Ieşit din mîinile timpului sufletul simplu
Nehotărît şi egoist, slut şi şchiop,
Nefiind în stare să meargă înainte sau înapoi,

Temîndu-se de realitatea caldă, de binele oferit,
Tăgăduind insistențele sîngelui,
Umbră a propriei sale umbre, nălucă a propriului său întuneric,
Lăsînd hîrtii răvăşite într-o odaie prăfoasă;
Trăind întîia oară în tăcerea de după împărtăşanie.

Roagă-te pentru Guiterriez, flămînd de faimă şi de putere
Pentru Boudin, rupt în bucăți/
Pentru cel ce a adunat mari bogății,
Şi pentru cel ce şi-a urmat propria cale.
Roagă-te pentru Floret, ucis de mistreț sub ienuperi,
Roagă-te pentru noi acuma şi în ceasul naşterii noastre.

235. *Drumul magilor*

7 Ne-a întîmpinat cu frig mare
Tocmai cea mai rea vreme a anului
Pentru un drum aşa de lung:
Căile desfundate şi aerul tăios,
Chiar miezul mort al iernii.
Şi cămilele rănite, betege de picioare, răzvrătite,
Culcîndu-se în omătul care se topea.
Au fost vremuri cînd am plîns
Palatele de vară pe povîrnişuri, terasele
Şi fetele în mătăsuri aducînd şerbet.
Apoi călăuzele cămilelor înjurînd şi bombănind,
Luînd-o la fugă şi cerînd rachiul, şi muierile lor,
Şi focurile de noapte stinse, şi lipsa de adăposturi.
Şi cetăţile duşmănoase, şi tîrgurile neprietene,
Şi satele murdare, socotind preţuri mari:
Ce zile grele am avut!
La sfîrşit ne-a părut mai bine să călătorim toată noaptea
Aţipind pe apucate,
Cu glasuri cîntîndu-ne în ureche, spunînd
Că aceasta era doar nebunie.

Apoi, în zori, am coborît într-o vale mai caldă,
Umedă, maijos de hotarul zăpezii, mirosind a iarbă;
Cu un pîrîu repede şi o moară de apă lovind întunericul
Şi trei copaci pe zare,

Şi un cal bătrîn, bălan, galopînd pe pajişte.
Apoi am sosit la un han cu frunze de viţă pe tîmpla porţii,
Şase mîini la o uşă deschisă aruncau zarul pentru arginţi.
Şi picioare băteau burdufele goale de vin,
Dar acolo n-am putut afla nimic, şi aşa am mers mai departe,
Şi am ajuns în amurg, nici o clipă prea devreme,
Găsind locul; era (ai putea spune) mulţumitor.

Toate s-au petrecut de mult, mi-aduc aminte,
Şi aş porni din nou, dar, ia seama,
Acest lucru, ia seama bine:
Am făcut noi tot drumul acela pentru
Naştere sau Moarte? S-a întîmplat o Naştere, desigur.
Am avut mărturie şi nu e îndoială. Am văzut naştere şi moarte.
Dar socotim că erau deosebite; această naştere a fost
Grea şi amară agonie pentru noi, ca Moartea, moartea noastră.
Ne-am întors în ţările noastre, aceste împărăţii,
Dar de-acum fără linişte aici, în vechea rînduială,
Cu un popor străin, îndrăgindu-şi zeii.
Aş fi bucuros de altă moarte.

236. *Marină*

.Quis hic locus, quae regio, quae rrmndi plaga?

Ce mări, ce țărm, ce sure stînci, ce insule,
Ce apa lingînd prora
Şi miros de brad, şi sturz de pădure cîntînd prin ceață,
Ce chipuri ne revin,
O, fiica mea.

Acei ce ascut colții cîinelui, însemnînd
Moarte
Acei ce strălucesc cu mîndria păsării-muscă, însemnînd
Moarte
Acei ce stau în cocina mulțumirii, însemnînd
Moarte
Acei ce sufăr extazul dobitoacelor, însemnînd
Moarte
S-au dezlegat de materie, reduşi de vînt,
O răsuflare a brazilor, şi ceața cu cîntec de codru
Prin acest har s-au topit pe loc.

Care e fata asta, mai puțin clară şi mai clară,
Pulsul în braț, mai puțin tare şi mai tare -

Dat sau împrumutat? mai departe ca stelele şi mai
aproape ca ochiul,
Şoapte şi rîset uşor printre frunze şi paşi prea grăbiți
Sub somn adînc, unde apele toate se strîng.
Vîrf de catarg crăpat de gheață şi vopsea crăpată de foc.
Eu le-am făcut, eu le-am uitat
Şi-mi amintesc
Catargul cel slab şi putreda pînză
între o lună iunie şi un alt septembre.
Le-am făcut neştiind, treaz şi beat, pe neştiute, ale mele.
Carina prinde apă, încheieturile se cer călăfâtuite.
Forma asta, fața asta, viața asta,
Trăind spre a trăi într-o lume de timp dincolo de mine;
lasă-mă
Să-mi dau viața pentru viața asta, vorba pentru cea negrăită,
Deşteptarea, buze despărțite, nădejdea, corăbiile noi.

Ce mări, ce țărm, ce insule de granit către cheresteaua mea
Şi sturz de pădure chemînd prin ceață,
Fiica mea.

Din poezia americană

WALT WHITMAN

237. *Cred că un fir de iarbă.*

Cred că un fir de iarbă nu e mai puțin lucru decît munca pe care o depun călătorind stelele
Şi la fel de desăvîrşiți' sînt o furnică şi un grăunte de nisip şi oul unei ciocîrlii.
Şi un buratec e o capodoperă dintre cele mai mari,
Şi murele pădurii ar putea să împodobească pridvoarele cerului,
Şi şurubul cel mai mărunt din palma mea înlocuieşte tot mecanismul lumii,
Şi o vacă păscînd cu cap aplecat e mai mîndră ca orice statuie,
Şi un şoricel e o minune destul de mare ca să facă să se cutremure sextilioane de necredincioşi.

EMILY DICKINSON

238. *Fără hartă*

N-am văzut niciodată bărăganul
N-am văzut niciodată marea
Şi totuşi acuma ştiu cum arată mărăcinii
Şi cum se rostogoleşte un val.

N-am vorbit niciodată cu Dumnezeu
Nici nu m-am plimbat în ceruri,
Totuşi cunosc atît de bine acest loc
Ca şi cum i-aş avea harta.

239. *Trenul*

îmi place să-l văd mîncînd pămîntul
Şi dînd peste cap văile,
Oprindu-se să se hrănească din tancuri
Şi prodigios iar să păşească

în jurul unei grămezi de munţi
Şi trufaş să privească
La şandramalele de pe marginea drumurilor,
Apoi să-şi roadă-n stîncă

Drum pe măsura lui şi să se strecoare
Gemînd tot timpul
în ritmuri şuierătoare şi stridente,
Apoi singur gonindu-se de pe deal,

Să necheze ca Boanerges,
Apoi, punctual ca o stea,
Să se-oprească — docil şi atotputernic —
La poarta propriului său grajd.

EDWIN ARLINGTON ROBINSON

241. *Richard Cory*

De cîte ori Richard Cory pleca-n oraş,
Noi, cei de pe stradă, priveam la eî:
Era un gentleman din cap pînă-n picioare,
Bine bărbierit şi cu port de împărat.

Şi veşnic se-mbrăca el c-o eleganță ascunsă,
Şi veşnic el vorbea cu omenie.
Şi totuşi te făcea ca să tresari cînd îți spunea:
„Bună dimineața", şi-n mers păstra ceva strălucitor.

Şi-era bogat ca un rege,
Şi admirabil priceput în toate celea —
Cu un cuvînt gîndeam că avea totul
Ca să ne facă să dorim a fi în pielea lui.

Zi de zi, aşa lucram să aşteptăm lumina
Şi umblînd flămînzi şi blestemînd pîinea;
Iar Richard Cory, într-o noapte de vară liniştită,
Se-ntoarse acasă şi-şi trase-un glonț în cap.

EDGAR LEE MASTERS

242. *Tăcere*

Am cunoscut tăcerea stelelor şi a mării,
Şi tăcerea oraşului cînd el se linişteşte,
Şi tăcerea unui bărbat şi a unei fete, *
Şi tăcerea pentru care muzica singură află cuvîntul,
Şi tăcerea pădurilor înainte ca vuiturile primăverii să-nceapă,
Şi tăcerea celor bolnavi
Cînd privirea lor face înconjurul odăii,
Şi mă întreb: Pentru cele nepătrunse
La ce ne serveşte graiul?
O sălbătăciune de pe cîmp geme de cîteva ori
Cînd moartea îi ia puii.
Şi noi sîntem fără glas în fața realităților —
Nu putem vorbi.
Un băiat iscoditor întreabă pe un bătrîn soldat
Ce şade în fața unei băcănii:
„Cum ți-ai pierdut piciorul?"
Şi bătrînul soldat e izbit de tăcere,
Sau mintea îi zboară departe,
Fiindcă el nu poate s-o lege de Gettysburg.
îi revine în glumă
Şi spune: „Mi-a mîncat-o un urs".
Şi băiatul se miră, pe cînd soldatul bătrîn,
Fără grai. slab, trăieşte din nou
Fulgerile puştilor, tunetele tunului,
Țipetele celui lovit,

Şi el însuşi culcat la pămînt,
Şi chirurgii spitalului, cuțitele
Şi lungile zile în pat.
Dacă ar putea să zugrăvească totul,
Ar fi un artist.
Dar dacă ar fi un artist, ar fi răni mai adînci,
Pe care n-ar putea să le descrie.
Mai e tăcerea unei mari uri.
Şi tăcerea unei mari iubiri,
Şi tăcerea unei păci adînci a firii,
Şi tăcerea unei prietenii amare,
Mai e tăcerea unei crize spirituale.
Prin care sufletul tău, prea plăcut chinuit.
Intră cu vedenii ce nu pot fi rostite,
într-o împărăție de viață mai înaltă.
Şi tăcerea zeilor ce se-nțeleg fără de glas.
Mai e tăcerea înfrîngerii.
Mai e tăcerea celor pedepsiți pe nedrept;
Şi tăcerea celui ce moare şi a cărui mînă
Deodată apucă pe a ta.
Mai e tăcerea dintre tată şi fiu,
Cînd tatăl nu-şi poate destăinui viața
Chiar dacă, nefăcînd-o, va fi înțeles rău.
Mai e tăcerea ce se furişează între soț şi soție
Şi tăcerea celor ce au greşit;
Mai e tăcerea larga ce acoperă
Popoare zdrobite şi şefi părăsiți.
Şi mai e tăcerea lui Lincoln
Gîndindu-se la sărăcia tinereții sale,
Şi tăcerea lui Napoleon
După Waterloo.
Şi tăcerea Ioanei d'Arc
Spunînd în mijlocul flăcărilor: „Binecuvîntate Isus"

Dezvăluind cu două cuvinte toată durerea, toată nădejdea.
Şi mai e tăcerea vîrstei
Prea plină de înțelepciune ca s-o rostească limba
în cuvinte pricepute de acei ce n-au trăit
Marea orînduire a vieții.
Şi e tăcerea celui mort.
Dacă noi, ce sîntem în viață, nu putem vorbi
De experiențe adînci,
De ce vă minunați că morții
Nu vă vorbesc despre moarte?
Tăcerea lor va fi tălmăcită
Cînd vom fi aproape de ei.

243. *Dealul*

(Fragment)

Unde s-a dus Elmer, Herman, Bert, Tom şi Charley,
Cel lipsit de voinţă, puternicul, paiaţa, pehlivanul, luptătorul?
Toţi, toţi îşi dorm somnul aici, pe deal.

Unul s-a dus bolnav de friguri,
Unul a fost ars de viu într-o mină,
Unul a fost ucis într-o cearta,
Unul a murit în închisoare,
Unul a căzut de pe un pod, muncind pentru copii şi soţie.
Toţi, toţi îşi dorm somnul, îşi dorm somnul, îşi dorm somnul
sus, pe deal.
Unde s-a dus Ela, Kate, May, Lisy şi Edith,
Inima bună, sufletul simplu, mofturoasa, mîndra, cea fericită ?
Toate, toate îşi dorm somnul sus, pe deal.

Una a murit nâscînd cu ruşine copilul.
Una dintr-o dragoste zdrobită,
Una din mîna unei bestii într-un lupanar,
Una de mîndrie umilită, în căutarea dorului inimii sale.
Una, după o viaţă în depărtata Londră şi Paris,
Fu adusă în strimtul ei lăcaş de Ela, Kate şi May —
Toate, toate îşi dorm somnul, îşi dorm somnul sus, îşi dorm
somnul sus, pe deal.

244. *Lucinda Matloch*

Mergeam la balurile din Chandlerville
Şi jucam cadrilul la Winchester.
Odată ne-am schimbat dansatorii
Reîntorcîndu-ne acasă în lumina lunii pline, vara,
Şi-atunci l-am cunoscut pe Davis.
Ne-am căsătorit şi am trăit împreună timp de şaptezeci de ani,
Bucurîndu-ne, muncind, crescîndu-ne cei doisprezece copii,
Din care am pierdut opt
înainte de a fi ajuns la vîrsta de şasezeci.
Urzeam, ţeseam, gospodăream şi îngrijeam bolnavii,
Făceam grădinărie şi, de sărbători,
Hoinăream peste cîmpuri unde cîntau ciocîrliile
Şi pe malul lui Spoon River, adunînd multe scoici,
Şi multe flori şi buruieni de leac,
Strigînd dealurilor păduroase, cîntînd viilor înverzite.
La nouăzeci şi şase trăisem destul, atîta tot,
Şi am trecut la odihna dulce.
Ce este aceea ce aud despre amărăciune şi oboseală,
Supărare, nemulţumire şi nădejdi pierdute?
Feciori şi fete decăzute,
Viaţa este prea tare pentru voi —
Trebuie viaţă ca să îndrăgeşti viaţa.

245. *Daisy Frazer*

Ați auzit vreodată că editorul Wedon
Ar fi dat tezaurului public ceva din banii ce primise
Pentru ca să sprijinească pe candidații la funcțiuni?
Sau, lăudînd în ziare fabrica de conserve,
Ca să îndemne lumea să subscrie la acțiuni?
Sau să cenzureze știrile rele despre bancă
Pe cînd era putredă și gata de faliment?
Ați auzit vreodată de judecătorul ambulant
Ajutînd pe oricine afară de căile ferate „X",
Sau pe bancheri? sau de pastorul Peet, sau pastorul Sibley
Dînd o parte din salariul lor cîștigat tăcînd
Sau vorbind, după cum doreau conducătorii zilei
Cînd s-a clădit uzina de apă?

însă eu — Daisy Frazer — care treceam întotdeauna
De-a lungul străzilor, printre rînduri de ironii, și surîsuri.
Și batjocuri, și cuvinte ca „iat-o că trece",
Niciodată nu am fost dusă în fața judecătorului Arnett
Fără să contribui și eu cu „zece dolari și costul" *
La fondul comitetului școlar din Spoon River.

* Fiind condamnată pentru „moravuri ușoare" (nota lui Ion Pillat).

AMY LOWELL

246. *Madona florilor de seară*

Am lucrat toată ziua.
Acum am obosit,
Te chem: „Unde ești?"
Dar numai stejarul răspunde fîșîind în vînt.
Casa e foarte liniștită,
Soarele lucește pe cărțile tale.
Pe foarfecele și degetarul tău, lăsat tocmai din mînă,
Dar tu nu ești acolo.
Deodată mă simt prea singur.
Unde ești?
pornesc să te caut.

Te văd
Stînd sub un arc de glicină albastră,
Cu un coș de trandafiri pe braț.
Ești rece ca argintul
Și zîmbești.
Poate clopotele din Canterburry își deapănă zvonurile.

îmi spui că trebuiesc stropite peoniile,
Că floarea rîndunicii ar fi crescut prea mult,

Că florile japoneze ar trebui rotunjite.
îmi spui aceste lucruri,
Dar mă uit la tine, suflete de argint,
Flacără albă de argint lustruit,
Arzînd sub bolțile albastre de glicină,
Şi aş vrea să îngenunchez la picioarele tale,
Pe cînd în jurul nostru se desprind puternic
şi dulce Te-Deum-urile clopotelor din Canterburry.

247. *Vînt şi argint*

Strălucind puternic, ^btiat•
Luna de toamnă pluteşte^pe^^zîndu•şi solzii de
Şi heleşteiele îşi scutura spinările, ap

Cînd luna trece deasupra lor.

248. *Zăpada cade.*

Zăpada şopteşte în jurul meu
Şi sandalele mele de lemn
Lasă după mine urme pe zăpadă.
Dar pe nimeni n-o să-1 aducă drumul pe aci,
Căutînd paşii mei,
Şi cînd vor suna din nou clopotele pagodei.
Vor fi acoperiţi şi şterşi.

249. *Grădina împăratului*

Odată, în zăduful înăbuşitor al miezului verii,
Un împărat hotărî ca munţii în miniatură din grădină-i
Să fie acoperiţi cu mătase albă,
Ca astfel încunūnaţi
Să-i poată răcori privirea
Cu scînteierea zăpezii.

250. *Meditaţie*

Un înţelept,
Privind stelele trecînd pe cer,
A spus:
„în aerul de sus licuricii se mişcă mai încet".

245. *Tufa de flori*

Am mers ca să-ntorc fînul după un om
Ce îl cosise-n roua zorilor.

Pierise roua ce-i făcuse fierul brici
Pin' să viu eu pe plaiul netezit.

L-am căutat din ochi după un pîlc de pomi,
Am stat s-aud de sună piatra coasii-n vînt.

Dar şi-a văzut de drum, cosise fînul tot,
Şi-acum voi fi cum a fost el — doar eu.

„Cum vom fi toţi, mi-am spus în gîndul meu,
De stau muncind răzleţi sau la un loc".

Dar cît am spus-o, m-a-ntrecut în zbor
Tăcut şi iute un fluture hoinar,

Cătînd cu amintiri pe noapte înnorate
Odihna unei flori şi farmecul de ieri.

Am însemnat cum zboară rotindu-se mereu,
Ca şi cum floarea încă acolo s-ar păli,

Apoi s-a dus, de-abia puteam să-1 prind din ochi,
Pe aripe în tremur el iarăşi mi s-a întors.

Gîndeam la întrebări ce n-au răspuns;
Voiam să vîntur fînul, să-1 usuc;

Dar pîn' s-o fac, îmi duse ochii mei
La tufa de flori-nalte la pîrîu,

Lin petec înflorit de flori cruțat,
Lîngă un pîrîu cu stuf, de coasă ras,

Ca să-1 cunosc pe nume, m-apropiai,
Şi flori de mătăcină am găsit.

Cosaşu-n roua lor le îndrăgise aşa,
Lăsîndu-le să poarte flori, nu pentru noi,

Nu ca de acolo să gîndim la el,
Ci doar de dragul limpezilor zori.

Iar fluturul cu mine desprins-am de pe flori,
Solia dimineții ce m-a făcut s-aud.

S» ,mt pe-aproape un suflet ca al meu,
Asa că nu am mai lucrat tot singur,

Ci fericit lucrai cu ajutorul lui
Şi tot cu el dormii în umbră la amiaz;

Şi-n visul meu ținui un sfat frățesc
C-un om al cărui gînd nu mai credeam să-1 prind:

252. *Grămada de lemne din pădure*

Umblînd pe mlaştina îngheţată într-o zi de plumb
Am stat spunînd: „Mă voi întoarce înapoi.
Nu, voi merge mai departe — şi, vom vedea."
Zăpada tare mă ţinea, dar cînd şi cînd
Mi se înfunda piciorul. Linii drepte
De arbori-nalţi, subţiri, făceau să fie
Priveliştea prea mult la fel, să spui
Aci am fost sau poate în altă parte:
Atîta ştiu era departe casa.
O pasăre-mi zbură în faţă. Ea se-ngriji
Să puie între noi un pom, cînd coborî
Şi nici un grai să-mi spuie cine e
Doar nu era nebună să îmi cînte.
Gîndea c-o urmăream pentru o pană — din coadă — cea mai albă ;
Ca unul care ia mai tot ce spui ca pentru el
De aş fi făcut un pas o păcăleam.
Şi mai era grămada de lemne pentru care
Uitînd-o am lăsat ca teama ei
S-o scoată din cărarea ce-aş fi luat-o
Fără a-i fi spus măcar un — noapte bună —
în spatele grămezii s-a ascuns.
Era un teanc de anini, tăiat şi spart
Şi-ngrămădit şi măsurat, patru, patru, opt.
Şi nu am văzut ca el un altul.
în neaua nouă nici un semn de pîrtie.

Şi singur lemnul zăcea de un an acolo
Poate chiar de acum doi ani — de-anţărţ
Lemnul uscat se descojea de scoarţă
Grămada scufundată-n parte. O iederă
O-ncinsese de peste tot ca o legătură.
Ce-o ţinea-n picioare era un pom
Deoparte şi de alta un proţap ce gata sta să cadă.
Mă gîndeam că doar un om zorit spre altă treabă
Putea să-şi uite astfel lucru-n care,
îşi cheltuise munca bardei sale
Lăsînd-o acolo departe de un cămin
Să încălzească mocirla îngheţată
Cu focul fără fum şi încet al putrezirii.

253. *Iarbă*

îngrămădiți cadavrele claie la Austerlitz şi Waterloo,
îngropați-le sub mine şi lăsați-mă să lucrez !
Sint iarba; acopăr totul.

Şi îngrămădiți-le claie la Gettysburgh,
Şi îngrămădiți-le claie la Ypres şi Verdun,
îngropați-le sub mine şi lăsați-mă să lucrez!
Doi ani, zece ani — şi călătorii întreabă călăuza:

„Ce loc e acesta?
Unde sîntem acum?"

Sînt iarba,
Lăsați-mă să lucrez

254. *Chicago*

Măcelar de porci pentru lumea-ntreagă,
Meşter de scule, adunător de grîu,
Constructor de căi ferate şi mînuitor al transporturilor de mărfuri;
Furtunos, puternic, zgomotos,
Oras al umerilor mari.

Unii povestesc că eşti destrăbălat, şi-i cred, căci am văzut
femeile tale sulemenite sub lămpile de gaz ademenind flăcăii fermelor.
Şi îmi povestesc că eşti necinstit, şi răspund: da, e adevărat,
am văzut banditul omorînd şi
umblînd liber ca să omoare din nou.
Şi îmi povestesc că eşti brutal, şi răspunsul meu e:
pe fețele femeilor şi copiilor am văzut urmele lipsei
şi foamei.
Şi după cc am răspuns astfel, mă întorc o dată mai mult
spre cei ce te vorbesc cu dispreț, oraşul meu, şi le
reîntorc disprețul şi le spun:
Veniți şi îmi arătați alt oraş cu capul ridicat,
căutînd atît de mîndru să fie cu viață, şi aspru,
şi puternic, şi îndrăzneț.

Aruncînd blesteme magnetice printre munca de a
îngrămădi lucru peste lucru,
aci este un înalt îndrăzneț răzvrătit,
mai viu prin contrastul micilor orașe liniștite.
Fioros ca un cîine cu limba băloasă,
isteț ca un barbar ridicat contra slăbiciunii,
cu capul gol,
azvîrlind cu lopata,
dărîmînd,
făcînd planuri,
zidind, sfărîmînd, reclădind
Sub fum, prin praf toată ziua, rozînd cu dinții albi,
Sub povara grozavă a soartei, rîzînd
precum rîde un om tînăr,
Rîzînd totdeauna precum rîde un luptător neștiutor,
care n-a pierdut niciodată o luptă,
Flecărind și rîzînd că își simte sub încheietura minei
pulsul și sub coastele sale inima poporului său,
Rîzînd!
Rîzînd furtunosul, puternicul, zgomotosul rîs al tinereții;
pe jumătate gol, asudînd, mîndru de a fi măcelar de
porci, meșter de scule, adunător de grîne, constructor de
căi ferate și mînuitor al transporturilor de mărfuri.

SARA TEASDALE

255. *Nu-mi va păsa*

Cînd voi fi moartă și deasupra mea Prierul strălucitor
își va scutura părul înrourat de ploaie,
deși tu te vei apleca deasupra-mi cu inima zdrobită,
Nu-mi va păsa.

Voi avea liniște precum copacii înfrunziți sînt plini de pace
cînd ploaia îndoaie ramurile.
Și voi fi mai tăcută și mai nepăsătoare
decît ești tu acuma.

256. *Fuga*

Uită-te înapoi cu ochi dornici şi să ştii că te voi urma
Ia-mă în dragostea ta precum un vînt aerian ridică rînduneaua.
Şi zborul nostru să fie departe, în soare, sau ploaie şi vînt —
Dar ce va fi dacă aud întîia mea iubire chemîndu-mă iar?

Prinde-mă în sufletul tău cum marea mîndră ține spume,
Du-mă departe, pe dealurile ce-ți ascund căminul;
Pacea va şindrili acoperişul şi dragostea va zăvori poarta —
Dar ce va fi dacă aud întîia mea iubire chemîndu-mă din nou?

257. *Cîntec de noapte la Amalfi*

Am întrebat cerul cu stele
Cui să dau iubirea mea -
Mi-a răspuns cu tăcere
Tăcere deasupra.

Am întrebat marea întunecată
Jos unde merg pescarii —
Mi-a răspuns cu tăcere
Tăcere dedesubt.

Oh ! Aş putea să-i dau lacrimi
Sau aş putea să-i dau cînt
Dar cum- să-i dau eu tăcere
O viață întreagă?

VACHEL (NICHOLAS) LINDSAY

258. *John Brown*

(Fragment)

Am fost în Palestina.
　　Ce ai văzut în Palestina?
Am văzut corabia lui Noe
Era făcută din stejar şi din brad.
L-am văzut pe bătrînul tată Noe
Dormind sub vița viei sale.
Am văzut pe Sem, Nam şi Jaffet
Aşezați la rînd.
Am văzut turnul lui Babei
Strălucind într-un glorios strălucit de soare
Lîngă o salcie plîngătoare
Pe țărmul Mării Moarte.

Am fost în Palestina.
　　Ce ai văzut în Palestina?
Am văzut lucruri abominabile
Şi porci gadaraneji
Am văzut oamenii păcătoşi din Canaan
Mîncînd azima sfîntă
Şi spurcînd vasele templelor.
Am văzut pe nevasta lui Lot, o coloană de sare
Stînd în mocirlă —
Lîngă o salcie plîngătoare
Pe țărmul Mării Moarte.

Am fost în Palestina.
　　Ce ai văzut în Palestina?
Bătrînul John Brown,
Bătrînul John Brown,
I-am văzut nevasta lui frumoasă
îmbrăcată într-un port urzit acasă.
Am văzut cei şapte fii ai lui
închinîndu-se adînc la picioarele sale.
Şi el merse cu ai săi şapte fii
Cu căruțele, zeii şi armele sale,
în lagărul său
Pe malul Galileiei.

Am fost în Palestina.
　　Ce ai văzut în Palestina?
Bătrînul John Brown
Bătrînul John Brown
Stînd acolo
Să judece lumea
Cîinii lui
încolăciți la picioarele sale
Cu ochii pe jumătate închişi
însă John Brown vede
Sfîrşitul pămîntului
Ziua cea de apoi
„Şi flinta lui
îi odihneşte pe genunchi" •
Bătrînul John Brown,
Bătrînul John Brown.

EDNAST. VINCENT MILA Y

259. *Cenuşa vieții*

Iubirea s-a dus şi m-a lăsat şi zilele sînt toate la fel
Trebuie să mănînc şi vreau să dorm şi aş vrea să fie noapte aci,
Dar ah ! să stai trează şi să auzi ceasul bătînd încet !
Aş vrea să fie din nou ziuă şi zorile aproape !

Iubirea s-a dus şi m-a lăsat şi nu mai ştiu ce să fac
Aceasta sau aceea, sau orice ai voi deopotrivă mi-e
Dar toate cîte le încep le las şi nu le mai sfîrşesc —
Zadarnic este totul atît pe cît văd eu.

Iubirea s-a dus şi m-a lăsat şi vecinii vin ca să se împrumute !
Şi viața merge veşnic înainte, ca ronțăitul unui şoarec
Şi mîine şi mîine şi mîine,
Această stradă strîmbă şi această casă mică.

260. *Requerdo*

Eram rupți de oboseală, eram plini de veselie,
Mersesem toată noaptea, dus şi întors pe ferry-boat,
Era gol şi luminat şi mirosea a grajd,
Dar noi priveam la foc, ne rezemam de-o masă,
Ne întindeam pe-o culme de deal sub luna plină
Si sirenele şuierau şi curînd veniră zorile.

Eram rupți de oboseală, eram plini de veselie,
Mersesem toată noaptea dus şi întors pe ferry-boat
Şi ai mîncat un măr şi ai mîncat o pară
Din cele cîteva ce-am cumpărat pe drum,
Şi cerul întreg păli şi vîntul se făcu rece,
Şi soarele răsări picurînd o găleată de aur.

Eram rupți de oboseală, eram plini de veselie,
Mersesem toată noaptea dus şi întors pe ferry-boat,
Am strigat: „Zi bună, babo" unui cap îmbrobodit c-un şal
Şi am cumpărat un ziar de dimineață pe care nici unul nu-1 citirăm
Şi ea oftă: „Să v-ajute Dumnezeu" pentru mere şi pere
Şi-i dădurăm toți banii noştri, afară de cei de metro.

Din poezia italiană

PAOLO BUZZI

261. *Cîntecul celor închişi*

I. Din fundul mănăstirilor

Ce dulce e să trăieşti deoparte, cu totul în Dumnezu, cu toții frați!
Chilia bine albită de var, grădinița plină de trandafiri,
Crucifixul care spune: „Pătimesc toți astfel, afară",
şi țeasta de mort ce-ți este un vesel tovarăş!
şi clopoțelul ce sună la ceasurile bune:
la ceasul vecerniei, la ceasul cinei, la ceasul scurtului somn.
Acestea ni-s dulci nouă, bărbați cu lungile bărbi neprihănite !
Acestea ni-s dulci nouă, muieri cu scurtele plete neprihănite!
Ea trece, viața, în fața ochilor noştri,
liniştită şi sigură ca soarele în fața ferestrelor.

II. Din fundul bordeielor

Nu ştim să spunem dacă viața e frumoasă sau jalnică,
Ieri am fost îndopată cu bomboane şi şampanie;
mîine poate voi putrezi de-o rană a iadului,
în timpul zilei ne ținem ca mironosițe
coasem crini de argint şi scriem părinților noştri.
Dacă un băiat frumos vine să ne vadă, îi dăruim iubirea de fecioară ;
noaptea ne preumblăm goale în fața oamenilor,

Dar purtăm pe noi un văl de borangic.
Nu prea ştim de ce ne dispretuiesc atîta, afară:
Mai afli poeți care ne cinstesc însă:
ei spun că sîntem vestalele Templului şi ale Timpului
şi voiesc ca pe casele noastre
clopote de aur şi de argint să-şi cînte arpegiile.
Veşnic, veşnic, departe, departe, pe oraşul nesfîrşit.

III. Din fundul cazărmilor

Dacă viața toată ar umbla la sunetul goarnei,
Credem că surzii, chiar dînşii li-ar rupe timpanul.
Vor să ne facă mai buni, vor ajunge,
căci sîntem mai toți buni şi ne iubim țara;
dar dacă ar trebui să ne coborîm zilnic în piețele publice
prin mulțimile ce urlă, vom sfîrşi prin a urî civilii.
La urma urmei, e frumos să tragi focuri asupra capetelor îndesate.
Sîntem puternici şi vrem să ne arătăm puterea.
De altă parte, prea multor oameni le e foame.
Peste doi ani ne va fi foame şi nouă.

IV. Din fundul spitalelor

Aici mori aliniat. închipuieşte-ți un cimitir ale cărui morminte
sînt albe, înțepenite, avînd fiecare pe el un mort care moare.
Doctorii au un miros de nesuferit;
din fericire bunele surori ne aduc puțin miros de tămîie.

E toamnă: şi în rama ferestrelor ne-au rămas copacii
care ne întristează mai mult decît însăşi durerile noastre.
Oh! ştim prea bine cad foile de piele şi oasele rămîn.
Toate duminicile, ca la cimitir, gloata pătrunde,
ne răscoleşte paturile, şi lasă noroi pe lespezile gangului
şi ne aduce lucruri bolnave să mîncăm.

Din poezia spai

RUBEN DARÎO

261. *Sonetul cu treisprezece versuri*

Din tinereasca mea inocenţă
Ce să păstrez de nu un subtil
Parfum, esenţă de-al ei april.
Cea mai minunată esenţă !

Să pot deplînge draga absenţă
Pe un fildeş sonor încerc să mi-1
Spun basmul ce a fost *O mie şi*
Una Nopţi din a mea existenţă

Şeherezade de nopţi aţipii..
Vizirul stătea meditînd...
Dinazarde de ziuă uita...

Iar, pasăre albastră, îmi vii.
Dar...
Totuşi...
De-a pururea...
Cînd...

262. *Vesper*

Strălinişti, strălinişti... Cetatea de aur
A şi intrat în taina înserării.
Catedrala e un mare relicvariu.
Golful îşi topeşte talaz de cristale
într-un azur de arhaice majuscule
Din antifonare şi misalii străvechi.
Luntrile pescarilor stilizează
Albul pînzelor triunghiulare
Şi, ca un ecou ce ar spune „Ulisse",
Alătură miresme de flori şi de sare.

ANTONIO MACHADO

263. *Lui Jose Măria Palacio*

Palacio, prietene bun,
oare primăvara
să fi îmbrăcat ramurile plopilor
de pe rîu şi drumuri! Pe cîmpia
Duerului de sus, primăvara tîrzie,
atît de mîndră şi de dulce cînd coboară!
Să poarte ulmii bătrîni
frunze noi, oare?
Sau salcîmii sînt despuiaţi
şi ninse culmile munţilor?
Oh, masivul din Moncayo alb şi trandafiriu,
colo, pe cerul Aragonului, în lumină.
înflorit-au mărăcinii
printre stîncile de cenuşă
şi mărgărintul alb
prin iarba măruntă?
Pe turnuri de altădată
venit-au berzele iar?
Ieşit-au fire de grîu verde
şi catîri pămîntii prin semănături
şi ţărani care seamănă brazda
cu ploile din Prier? început-au albinele
să sugă din cimbru şi rozmarin?
Dau floare prunii? Rămas-au micşunele?

Vînători ascunşi cu laţuri
de prepeliţe sub sarice lungi,
furişatu-s-au iar? Palacio, prietene bun,
s-au lăsat, oare, privighetori lîngă rîuri?
Cu cei dintîi crini
şi întîile roze din grădini
într-o seară de-azur să sui la Espino,
la înaltul Espino, unde odihneşte ţărîna ei.

JUAN RAM6N JIM&NEZ

264. *Călare se duce poetul.*

Ce liniştite ning violete,
Pe poteca pustie, tîrziu !
Şi calul te duce, poete...
Ce linişti te duc violete!

în dulce boare de rîu,
Mireasmă de trestii şi ape,
Răcoare pe frunte şi frîu..
în boare uşoară de rîu...
Şi calul te duce, poete...
Ce linişti te ning violete!

Şi inima ta ţi se pierde
De dor, durerosul balsam
în codrul cu ramura verde.
Şi inima ta ţi se pierde...
Şi calul te duce, poete...
Ce linişti te ning violete !

De aur se face poiana...
De aur gîndul tîrziu
Cînd soarele-şi tremură geana.

De aur se face poiana.
Ce linişti te ning violete,
Pe poteca pustie, tîrziu!
Şi calul te duce, poete.
Ce linişti te ning violete!

PROZĂ

Din proza franceză

FRANCOIS RENE DE CHATEAUBRIAND

Din GENIUL CREŞTINISMULUI

265. *Spectacol general al Universului*

Există un Dumnezeu; ierburile din vale şi chedrii de pe munte îl binecuvîntă, gîza îi bîzîie laude, elefantul îl salută în zorii zilei, pasărea îi cîntă slava prin frunziş, trăznetul lasă puterea-i să răsune şi Oceanul proclamă nesfîrşirea lui. Omul singur a spus: Nu e Dumnezeu.

Oare niciodată în nenorocirile sale nu şi-a ridicat el ochii spre cer, sau în fericire nu şi i-a aplecat spre pămînt? Oare natura să fie aşa departe de el încît să n-o fi putut privi sau o crede dînsul un simplu rod al întîmplării? Dar ce întîmplare a putut sili o materie dezmăţată şi rebelă să se aşeze într-o ordine atît de minunată.

S-ar putea spune că omul e *gîndul arătat al lui Dumnezeu,* şi că *universul este închipuirea lui făcută simţire.* Acei care au primit frumuseţea naturii ca proba unei inteligenţe superioare ar fi trebuit să observe un lucru care măreşte prodigios sfera minunilor; anume că mişcarea şi odihna, întunericul şi lumina, anotimpurile, mersul stelelor, "care variază zugrăvelile lumii, nu sînt totuşi succesive decît în părere, şi sînt veşnice în adevăr. Scena care se şterge pentru noi, se colorează pentru alt popor; nu e spectacolul, e spectatorul care se schimbă. Astfelja ştiut Domnul să întrurfească în opera sa *durata* absolută şi durata *progresivă:* întîia e aşezată în timp, a doua în spaţiu: prin aceea harurile universului sînt una, nesfîrşite, mereu la fel; prin aceasta ele sînt multe, sfîrşite şi reînnoite: fără una, n-ar fi fost mărire în creaţie; fără cealaltă, creaţia ar fi fost monotonă.

Aici timpul ni se arată sub un unghi nou; cea mai măruntă fracţie a sa devine *un tot complet,* care cuprinde totul, şi în care toate lucrurile se modifică, de la moartea unei gîze pînă la naşterea unei lumi: fiecare minută e în sine o mică veşnicie. întruniţi deci într-o clipă, cu gîndul, cele mai mîndre întîmplări ale firii; închipuiţi-vă că zăriţi deodată toate orele zilei şi toate anotimpurile, o dimineaţă de primăvară şi o dimineaţă de toamnă, o noapte spuzită de stele şi o noapte acoperită de nori, pajişti smălţaţe cu flori, codri despuiaţi de geruri, holde aurite de grîne veţi avea atunci o privelişte dreaptă a universului. Pe cînd vă bucuraţi de soarele ce se scufundă sub bolţile apusului, alt observator îl priveşte izvorînd din ţările zorilor. Prin ce neînchipuită vrajă bătrînul astru, care adoarme obosit şi arzător în pulberea serii, este chiar în această clipă astrul tînăr ce se deşteaptă ud de rouă în vălurile albe ale dimineţii? în fiecare clipă a zilei soarele răsare, străluceşte la zenit şi apune peste lume; sau mai bine zis simţurile ne momesc, şi nu există nici Orient, nici miazăzi, nici Occident adevărat. Totul se reduce la un punct nemişcător, de unde focul zilei împrăştie deodată trei lumini într-o singură substanţă.

266. *Astronomia*

Astronomia îşi datoreşte naşterea unor păstori. în pustiurile creaţiunii noi, cei dintîi oameni îşi vedeau jucîndu-se în jur neamurile şi turmele. Mulţumiţi pînă-n temelii de suflet, o prevedere nefolositoare nu le spulbera fericirea. La plecarea păsărilor toamnei, ei nu-şi dădeau seama de fuga anilor, şi căderea frunzelor nu le vestea întoarcerea gerului. Cînd dîmbul învecinat îşi dăruia oilor toată iarba, urcaţi împreună cu feciorii şi nevestele lor în care cu coviltir de piei, pribegeau prin codri în căutarea vreunui rîu necunoscut, unde răcoarea umbrarelor şi mîndria singurătăţii îi îndemnau să se statornicească din nou.

Dar era nevoie de o busolă spre a se îndruma în acele păduri fără poteci şi de-a lungul acelor rîuri fără navigatori; se lăsară fireşte în paza stelelor, se îndreptară după mersul lor. Dătătoare de legi şi călăuze, ele au hotărît tunsul oilor şi migraţiile depărtate. Fiecare neam s-a legat de paşii unei constelaţii; fiecare stea umbla în capul unei turme. Pe măsură ce păstorii se dedau acestor studii, descopereau legi noi. Pe vremurile acelea Domnul se bucura să dezvelească căile soarelui pentru locuitorii colibelor, şi legenda povesteşte că Apollon s-ar fi coborît printre ciobani. Coloane mici de cărămidă slujeau să păstreze amintirea observaţiilor; necicînd împărăţie mai mare n-a avut poveste mai simplă. Cu aceeaşi sculă cu care îşi găurise fluierul, la picioarele aceluiaşi altar, unde îşi jertfise iedul întîi născut, păstorul săpa pe o stîncă nemuritoarele sale descoperiri. Aşeza aiurea alte mărturii ale astronomiei pastorale; făcea schimb de hronici cu tăria, şi, precum însemnase răbojul stelelor printre turmele lui, îşi însemna

răbojul turmelor printre stele. Soarele călătorind, nu se mai odihni decît la stîne, taurul vesti prin mugete trecerea Părintelui zilei, şi berbecul îl aşteptă ca să-i dea bineţe în numele stăpînului său. S-au văzut pe cer fecioare, copii, spice de grîu, scule de arat, miei şi chiar cîinele ciobănesc; bolta cerească întreagă ajunse ca o casă mare de ţară locuită de păstorul oamenilor.

Acele zile frumoase s-au şters; de ele oamenii au păstrat o amintire neguroasă în poveştile vîrstei de aur, unde răgăseşte domnia stelelor amestecată cu a turmelor.

India este şi astăzi astronomă şi pastorală, precum Eghipetul era pe vremuri.

Totuşi cu corupţia s-a născut proprietatea şi cu proprietatea, măsurătoarea, a doua vîrstă a astronomiei. Dar printr-o ursită destul de bătătoare la ochi, au fost tot popoarele cele mai simple care au cunoscut mai bine sistemul ceresc: păstorul de pe Gange căzu în greşeli mai puţin grosolane ca învăţatul din Atena; parcă muza astronomiei păstrase o aplecare tainică către ciobani, întîile sale iubiri.

în timpul lungilor năpaste care întovărăşiră şi care au urmat prăbuşirea împărăţiei romane, ştiinţele n-au avut alt adăpost decît sanctuarul acelei Biserici, pe care tot ele o necinstesc astăzi cu atîta nerecunoştinţa. Primite în tăcerea mînăstirilor, îşi datoresc scăparea aceloraşi sihăstrii, pe care ele acum se încearcă a-i dispreţui.

Un monah Bacon, un episcop Albert, un' cardinal Cusa, reînviau în veghile lor geniul lui Eudoxiu, al lui Timocharis, al lui Hipparc, al lui Ptolomeu. Ocrotite de papi, care dădeau regilor pildă, ştiinţele au zburat în sfîrşit din lăcaşurile sfinte unde religia le încălzise sub aripile sale. Astronomia renaşte de pretutindeni; Grigore al XIII-lea îndreaptă calendarul; Copernic stabileşte iar sistemul lumii; Tycho-Brahe, în vîrful turlei sale, recheamă amintirea străvechilor observatori babilonieni; Kepler hotărăşte forma orbitelor planetare. Domnul însă înjoseşte din nou trufia omului, dăruind jocurilor nevinovăţiei ceea ce el refuză cercetărilor ştiinţei: nişte copii descoperă telescopul. Galileu

îmbunătăţeşte noul instrument; atunci drumurile imensităţilor se scurtează, geniul omenesc scade înaltul cerurilor şi aştrii coboară spre a fi măsuraţi.

Atîtea descoperiri vesteau pe altele şi mai mari şi omul era prea aproape de sanctuarul naturii ca mult timp încă să nu-1 pătrundă. Lipseau doar metode în stare de a descărca spiritul de calcule enorme sub care era zdrobit. în curînd Descartes îndrăzni să transpuie în Marele Tot legile fizice ale globului nostru; şi printr-una din acele trăsături de geniu, cum se găsesc abia patru sau cinci în istorie, el sili algebra să se lege de geometrie, ca vorba de gînd. Lui Newton nu-i mai ramase decît să unească materialele, pregătite de atîtea mîini, dar a făcut-o în artist sublim; şi din diferitele planuri pe care putea el înălţa clădirea globurilor, alese poate gîndul lui Dumnezeu. Duhul cunoscu ordinea admirată de ochi; cumpenele de aur, pe care Homer şi Scripturile le-au dat Arbitrului ceresc, i-au fost redate; cometa se supuse; prin imensitate planeta atrase planeta; marea simţi presiunea celor două vaste vase, care plutesc la milioane de leghii de la suprafaţa ei; de la soare la cel mai mic atom, totul păstra un echilibru admirabil; numai inima omului mai rămase fără contrapondere în natură.

De altminteri, toate acele calcule nesfîrşite de generaţii şi de veacuri, regăsite la mai multe popoare, îşi au izvorul într-o slăbiciune firească inimii omeneşti. Oamenii, care simt în ei înşişi un principiu de nemurire, sînt parcă ruşinaţi de scurtimea vieţii lor; li se năzare că îngrămădind morminte peste morminte vor ascunde acest viciu fundamental al firii lor, care e de a trăi puţin şi că adăugind neantului neant vor ajunge să făurească o veşnicie. Dar dînşii se trădează singuri, şi descoperă ceea ce străduiau să ascundă; căci cu cît piramida funebră e mai înaltă, cu atîta statuia vieţuitoare aşezată în vîrfu-i descreşte şi viaţa pare încă mult mai măruntă cînd nesfîrşita nălucă a morţii o ridică în braţele ei.

267. *Ursita omului*

De arunci o privire asupra lumii, vei vedea că, printr-o lege generală şi totodată şi particulară, părţile integrante, mişcările interioare şi exterioare şi însuşirile fiinţelor, sînt într-un raport desăvîrşit. Astfel corpurile cereşti îşi parcurg revoluţiile cu o unitate minunată, şi fiecare corp, fără a se stînjeni, îşi descrie pentru sine curba firească. Un singur glob ne dă lumina şi căldura; aceste două accidente nu sînt împărţite între două sfere: soarele le împreună în orbita sa, precum Dumnezeu, al cărui chip este, uneşte izvorului zămislirii obîrşia luminii.

La animale aceeaşi lege: ideile de le putem denumi astfel, sînt pururi în armonie cu *simţămintele, raţiunea* cu *patimile.* De aceea la ei nu se află nici creştere dar nici împuţinare a inteligenţei. Va fi lesne de urmărit această regulă a acordurilor la plante şi la minerale.

Prin ce ursită de neînţeles omul singur să fie sustras acestei legi, atît de folositoare ordinei, păstrării păcii, fericirii fiinţelor? Pe cît bate la ochi armonia însuşirilor şi mişcărilor în tot restul naturii, pe atît e de izbitoare dezbinarea lor la om. O ciocnire veşnică afli la ele între înţelegere şi dor, între raţiune şi suflet. Cînd atinge culmea civilizării, se găseşte la ultima treaptă a moralei: de e liber, e grosolan; de îşi netezeşte moravurile, îşi ferecă lanţurile. Dacă străluceşte prin ştiinţe, închipuirea i se stinge; de ajunge poet, îşi pierde gîndirea: inima-i foloseşte în paguba capului, şi capul în paguba inimii. Sărăceşte de gînduri pe măsură ce se îmbogăţeşte în sentimente; se micşorează în simţire pe măsură ce ideile i se întind. Puterea îl face uscat şi dur; slăbiciunea îl umple de

haruri. Pururea o virtute îi aduce un păcat şi veşnic, părăsindu-l un păcat îi fură o virtute. Naţiile privite în totalitatea lor ne arată aceleaşi schimbări: pierd şi redobîndesc, rînd pe rînd, lumina. S-ar părea că geniul omenesc, cu o faclă în mîini, zboară neîncetat în jurul acestui glob, prin miezul nopţii care ne acoperă; se arată cîtor patru părţi ale lumii, ca acel astru nocturn ce crescînd şi descrescînd mereu, îşi micşorează la orice pas al său — pentru un popor — lumina, pe care o măreşte pentru altul.

MAURICE BARRES

268. *Prietenie pentru copaci*

De la masa mică unde scriu, printr-un colţ al perdelei ridicate, văd, în grădina vecinului, un copac mare, grav şi răbdător sub zăpadă. Sub cerul jos şi cenuşiu, pare imens; în rama ferestrei, umple tot universul... Săptămînile trec; ideile şi patimile mele redactate în preajmă-i zboară în foi mici pentru tipograf, şi dînsul la fel, în fiecare anotimp, are înfăţişări noi, feluri de a fi de care se desparte. Frunzele-i umple aleele. Alături mereu, ne schimbăm după placul instinctului nostru. Admirabilă îi e puterea, aşa de sigură, atît de paşnică ! Ce pildă pentru un muncitor! îl iubesc mult, cu o dragoste liniştită şi igienică.

Societatea contra vivisecţiei mi-a făcut cinstea să mă înscrie printre membrii ei, şi desigur sînt fericit să protestez cu aceşti domni contra atîtor injurii aduse animalelor. Dar copacii, sănătatea lor, frumuseţea lor, iată şi aici o grijă pătimaşă! Cîinii pe care îi vivisectăm astăzi din lipsă de ocupaţie, au încheiat altădată cu strămoşii noştri o legătură care-a dat putinţă omenirii să ţină piept marelor fiare, acelor fraţi maimuţoi mîncaţi de invidie (precum e încă obiceiul în societatea noastră) faţă de cel ce pare a-i depăşi hotărîtor. La fel copacii ne-au găzduit în crengi, ne-au hrănit cu poame, ne-au apărat. Animale şi copaci sînt egali ca să ne slujească.

Sănătoşi şi daţi pradă intrigilor mediului nostru, putem îndrăgi iubirea, ura, ambiţia, toate patimile, intrigile chiar ele. Dar ne-ntîmpine oboselile, vreo greaţă de trai oh! atunci, s-o mărturisim, lucrurile fireşti ne pricinuiesc mai multă plăcere decît toate acele combinaţii de om civilizat. Unul din bărbaţii cei mai setoşi de

ştiinţă şi cei mai cunoscători ai popoarelor şi veacurilor, ne-o mărturiseşte. „Nimic nu-mi pare deopotrivă cu munţii, marea, pădurile şi florile" spune d-l Taine. Nimic nu-mi depăşeşte în amintire un măgar zărit la Cadix sub un magnolia în floare.

Răsfoind un atlas (şi ce petrecere mai sigură?) curiozitatea mi se lasă mereu pe străvechile ţări ale Asiei, spre văile caucaziene şi Armenia. Ce beţie ar fi, în ciuda scorpionilor ascunşi printre pietre, de a te bucura de aerul proaspăt al serii la Etcemiadzin, lîngă măgura care se spune că e movila funerară a lui Noe, şi de a privi lung năprasnicul Ararat, alb cu totul de nea şi vărgat cu lavă neagră!

„Fără învăţăturile date de Asiaticii acelor ţinuturi, spun geografii, fără meşteşugurile moştenite de la ei, fără plantele şi poamele pe care ne-au învăţat să le sădim, fără prieteniile şi ajutoarele ce ne-am dobîndit în lumea animalelor, ne-am afla şi azi în barbaria cea mai adîncă." Cît aş dori să-mi îndeplinesc acolo călătoria de recunoştinţă.

Iată regiunile unde animalul omenesc atinse umanitatea, încheie întîile sale pacte mari: dresajul, cultura cîmpului! Ce carte scurtă şi înfocată de iubire s-ar aduce de acolo, cuplete, visări, o întreagă chemare la acele misterioase intuiţii, care cîteodată ne întorc la izvoarele depărtate ale Eului nostru! Cu un fel de a gîndi cam hegelian, ce frumos,ar fi să filozofezi în hanurile triste ale cîmpiei, unde'gem singure hienele aşezate ca mîţe durdulii pe morminte.

Persoane pricepute asigură că de n-ar fi brutalitatea omului în staulele noastre, toate animalele sau mai toate ar primi să le locuiască. Incurie nu mai puţin de plîns, în grădinile Caucazului se găsesc belşug de flori şi de fructe neîntrebuinţate pînă acuma şi cărora horticultorii le-ar dărui lesne o savoare minunată. Biete plante părăsite! Nu ne lipsim numai de felurile lor; nu ţinem seamă nici de bogăţiile morale pe care ele ni le oferă şi pe care aş vrea să le înşir.

Persoanele sentimentale n-au destul obiceiul de a face despre plante asociaţii de idei amicale. în ce priveşte animalele, petrecern zile întregi luînd drept mărturii de simpatie acte, care în gîndul autorilor, sînt cu totul fără însemnătate: un cîine ce ne dă laba nu ne arată mai multă prietenie decît o plantă uşor încovoiată şi care îmbălsămează, decît un cireş ce-şi întinde cireşile. Şi unii şi alţii ne fac plăcere, trebuie s-o mărturisim, fără să o ştie.

Acel nenorocit Chambige, care unea unei imaginaţii strălucite o desăvîrşită neputinţă de a se folosi de realităţi, pregătea o carte al cărui titlu doar îl ştiu. *Sufletul intransmisibil,* dar unde dezvolta desigur că niciodată două fiinţe nu se pot cunoaşte. Sîntem zidiţi de vii într-o groaznică sihăstrie.

Firea adîncă a iubitei, a prietenului, ne scapă tot atîta ca taina unui cîine sau a unui măr.

Dacă omenirea s-a obişnuit să ia drept mărturii de dragoste toate serviciile şi toate linguşirile cu care ne bucură un anima bun, de ce să ne purtăm cu mai puţină bunăvoinţă faţă de plante?

în Spania, am cules o poveste mişcătoare în care o floare nu dovedi mai mică gingăşie decît cîinele din Montargis, renumit, aşa cred, pentru mîngîierile ce le da stăpînului său. E vorba de un călugăr care părea năuc. Ştia doar o singură slujbă şi zilnic o ţinea din nou. Copiii îl batjocureau pe uliţele strîmte din Toledo, fiindcă vroia să-i binecuvînte şi nu găsea vorbele potrivite, deşi avea inima plină de simţăminte bune.

Unii desfrînaţi chiar l-au învăţat ca pe un papagal cu cuvinte urite şi el scandaliza. în sfîrşit persoanele pioase, scîrbite de dînsul, s-au bucurat cînd a murit şi l-au îngropat la repezeală în loc fără cinste. Dar Precista se arătă unuia din cei care se bucurase la moartea lui, şi porunci să fie dezgropat şi înmormîntat mai cuviincios. I-au găsit trupul neatins şi ieşindu-i din gură o mîndră floare bine-amirosind!

O floricică tot atît de mişcătoare ca şi cîinele care linge mîinile stăpînului umilit!

Omenirea a pierdut mult, necrezînd plantele capabile de iubire. Trebuia faţă de ele să ne făurim iluzia pe care ne-am închipuit-o pentru dobitoace. N-o aveam noi oare pe vremurile primitive atunci cînd omul în univers începe să iasă din egalitate? Dacă aş

petrece cîteva săptămîni în Armenia, mi-ar place să deplîng prea marea mîndrie unde ne-a dus civilizația izvorîtă din acele șesuri adinei. A ajuns o formulă consacrată în Sorbone, de a sărbători izbînda „liberilor Eleni" peste „hoardele lui Darius și ale lui Xerxes" ca revelația demnității omenești. De atunci datează noțiunea individualității. Omul a fost slăvit, dumnezeit. Fie. Dar de m-aș duce în acele țări, cam stînjenitoare totuși, n-ar fi spre a-mi tîrî acolo prejudecățile din școală. M-aș întreba de n-a dispărut ceva din acea largă cultură începătoare din care Grecia a cules și dezvoltat părticele. împingînd atît de sus rasa umană, s-au lăsat în urmă, oprimate și degradate, celelalte ființe. Și, ca să vorbim mai lămurit moștenind un simțămînt atît de egoist al calității de om, am atrofiat închipuirea pe care și-o făceau strămoșii despre viața universală.

Astfel pentru acel Xerxes, atît de hulit de către opinia universitară, simt o simpatie vie. Purta în el o putere și o lărgime de melancolie pe care nici Grecii, nici noi n-am moștenit-o. Desigur își făcea despre libertatea individuală și mai ales despre egalitate o idee pe care democrațiile noastre n-ar admite-o dar avea un simțămînt al frăției dintre ființe, cu totul pierdut de atunci. Vă amintiți admirabila snoavă povestită de Herodot? Străbătînd acele ținuturi cu oștirea nesfîrșită pe care o ducea împotriva Greciei, Xerxes întîlni un copac prea frumos și fu cuprins de atîta admirație și iubire, încît a dorit să treacă ramurilor brățările și coloanele sale. Apoi i-a dăruit ca să-1 slujească un om nemuritor adică pe care îl înlocuiau de la moarte la moarte.

Ah! nobila poveste și de o calitate de emoție regăsită cîteodată în întunecoasele și umedele parcuri din vechile orășele ale Germaniei sau în Granada, a cărei vrajă n-o fac decît umbrarele-i minunate sub un cer uscător! Să iubim copacii.

Bibliografie

LISTA DE ABREVIERI

P.B. POEZII DIN BAUDELAIRE

P.G. DIN POEZIA GERMANĂ

P.F.J. POEZII DIN FRANCIS JAMMES

P.L. (1936) PORTRETE LIRICE, Editura Cugetarea, Bucureşti, 1936

P.L. (1969) PORTRETE LIRICE, E.P.L.U., 1969

mss. B.A.R.S.R. volum manuscris păstrat în Cabinetul de manuscrise al Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România

mss. M.L.R. — volum-manuscris păstrat în Muzeul Literaturii Române

f.mss. — foaie-manuscris

f. mss. arh. f. — foaie-manuscris arhiva familiei.

EDIŢII ORIGINALE ÎN ORDINE CRONOLOGICĂ

Francis Jammes, POEZII ALESE. în româneşte de Ion Pillat şi N. I. Herescu Bucureşti, Colecţia enciclopedică editată de Fundaţia Culturală „Principele Carol", 1927, 80 p.

La p. 81 Ion Pillat face următoarele precizări: „Poeziile din cartea de faţă sînt luate din următoarele volume ale lui Francis Jammes: *De l'Ange'lus de l'Aube ă l'Angelus du Soir; Le Deuil des Primeveres; Le Triompke de la vie; „Clairieres dans le Ciel; La Vierge et Ies Sonnets* şi cele patru *Livres des Quatrains* toate la Mercure de France, Paris.

Poezia lui Jammes: *Fum,* e culeasă din prefaţa lui Pierre Lievre la *Anthologie du Divan.*

Poeziile: *Mi-eşti drag...; Miroase jgheabul...; Elegia XIV* şi *Rugăciune spre a fi simplu* sînt traduse de N. I. Herescu.

Poeziile: *Copila citeşte almanahul...; Dar ce e fericirea ?...; Rugăciune ca să merg la rai cu asinii* şi *Rugăciune ca să nu moară un copil* sînt traduse de Ion Pillat.

Poezia: *Pe firul telegrafic. ..* e tradusă de Ion Pillat în colaborare cu Horia Furtună.

Poeziile: *Mă rechema livadă...; Iubesc prin vremi...; Sufrageria* şi *Cînd vara va sosi. ..* sînt traduse de Ion Pillat în colaborare cu Vasile Munteanu. Toate celelalte poezii din acest volum sînt traduse de Ion Pillat şi N. I. Herescu împreună."

Aşadar poeziile traduse de Ion Pillat şi N. I. Herescu sînt următoarele: *Şi ar fi plină casa. ..; Iubesc măgarul...; Doar muncile...; De ai putea_____/ Pe fiul de ţăran.. . ; Păşunile... ; Alăturea... ; Vino.. .; Gîndind... : Va ninge.. . ; Ce trist era. ..; Mi-a spus un om. ..; Pe vremi au mers pe-aicea...; Hei, ştiu eu.. . ;*

Pe firul telegrafic...; Elegia III... ; Elegia X... ; Fior...; Iertare jignirii Clar de apă. .. ; Cele două regrete... ; Pegas...; Plimbare în bătrîneţe... ; Fraga de pădure...; Cu aripi la călcîi...; Dorul...; Ciocîrlia...: Epitaf la Ascain.. .; Somnul din urmă.. .; Paternitatea stejarului...; Portretul autorului (I); *Portretul autorului* (II).

Pe ultima pagină în colofoniu: S-a tipărit această carte de către Fundația Culturală „Principele." Carol", în anul 1927, la București.

Cartea pe care s-â lucrat este exemplarul autograf al lui Ion Pillat.

Ordinea poemelor în volum este următoarea: *Fum;* Poezii diverse.' *Și ar fi plină casa de trandafiri. ..; Iubesc măgarul...; Mă rechema livada...; Doar muncile...; Iubesc prin vremi...; De ai putea..:; Sufrageria...; Pe fiul de țăran.. . ; Pășunile. . . ; Alăturea.. . ; Vino. ..; Mi-ești drag. . Gîndind. . . ; Va ninge. . . ; Ce trist era. . . ; Miroase jgheabul. ..; Mi-a spus un om. ..; Cînd vara va sosi. . . ; Pe vremi au mers pe-aicea. . .; Copila citește almanahul. . . ; Hei, știu eu. . . ; Pe firul telegrafic.. .; Dar ce e fericirea* **Elegii și rugăciuni:** *Elegia III; Elegia X; Elegia XIV; Rugăciune ca să merg la rai cu asinii; Rugăciune, ca să nu moară un copil; Rugăciune pentru a fi simplu;* **Catrene.** Selecția de catrene are, tradusă de Ion Pillat, următoarea introducere a lui Francis Jammes:

„Cînd opera lui, ca floarea de clopoței in miezul verii, se topește in lumină într'atîta că numai ochii pufinora o mai pot prinde, poetul se resemnează, dar se simte ajuns.

Nimic nu e mai măreț, scrie Lucien Daudet, *ca epurația geniului, clipa cînd poetul știe că spunînd despre cer că e albastru, a spus totul și că orice alt lucru ar fi o definiție de prisos; clipa cînd se limpezește o operă și cînd extrema simplitate aparentă nu e decit rezultatul experienței complexe. Și la acest pas al vieții poetului, la aceasta probă se czinoaște înălțarea lui ce nu se va mai opri. într-o curbă fără greș Hokusai desenează o floare, o pasăre, un pește; e botanistul, e naturalistul, nu mai are nevoie de umbre și nici de culori.*

O chestiune de curînd ridicată de Henri Ghe'on mă îndeamnă să public chiar deacum această **întîie Carte a Catrenelor** *pe care muza mi-a inspirat-o în al cincizeci și al patrulea an.*

Dar cine știe să citească azi, cine mai are răbdarea, dorul? Cine mai poate să se descătușeze de ambiție spre a nu urmări decît iubirea, să crează că patru versuri pe care arunci o privire distrată închid și rețin drama și meditația ' unei vieți întregi) 1922. F.J-

Catrenele traduse sînt: *Fior; Iertarea jignirii; Clar de apă; Cele două regrete; Pegas; Plimbare în bătrînețe; Fraga de pădure; Cu aripi la călcîi; Dorul; Cioclilor; Epitaf la Ascain; Portretul autorului I; Portretul qatarului II*

Saint-John Perse, ANABASIS. în românește de Ion Pillat, București,„Cartea Românească", 1932, 42 p.

în colofoniu, pe ultima pagină: S-au tras, la Institutul de arte grafice „Cartea Românească" S.A., București în luna iulie 1932, ediția originală a acestei versiuni românești, 117 de exemplare și anume 7 pe hîrtie van Gelder Zoonen, numerotate de la A la G, semnate de traducător, in afară de comerț, iar celelalte pe hîrtie velină mată, numerotate de la 1 la 110. In ediția **de** față s-a lucrat pe exemplarul F, cu autograf, al lui Ion Pillat.

Ion Pillat, DIN POEZIA GERMANĂ. Klopstock; Claudius; H61ty; Goethe; **Schiller; Holderlin; Platen; Lenau; Hebbel; Meyer; George; Hofmannsthal | Rilke; Binding; Carossa.** Editura „Literaria" Cernăuți, /1937/, 101 p.

Cuprinde: **Klopstock;** *Lanțul de trandafiri; Morminte timpurii.* **Claudius:** *Lîngă mormînt: Moartea.* **Holty:** *Noaptea de mai.* **Goethe:** *Bun venit și bun rămas; Deasupra culmilor toate. ..; Pe mare; Cîntecul duhurilor de peste ape; Hotarele omului; A șaptea' din elegiile romane; Răsunet; Lăsați-mi plînsul !; Nădejde fericită.* **Schiller:** *Fata din străini; Nenie.* **Holderlin:** *Parcelor; Fantazie de seară; Jumătatea vieții; Podgorie și albine; Ca păsări...; Vulturul; Norul de purpur.* **Platen:** *La o floare; Tristan; Prevenire; Să văd adînc...; Cîntec de iarnă; Cîntec de primăvară în Sicilia; Inscripție pe mormînt.* **Lenau:** *Privire în pîrîu; Locul de vrajă.* **Hebbel.** *Toamnă.* **Meyer:** *Iubire moartă; Fîntîna romană.* **George:** *Ziua păstorului; Către Damon; Stăpînul insulei; Zi de pomenire; / Să vii în parcul ce-l crezi mort și vezij; Pășim în sus și-n jos prin strălucirea/; Colina unde mergem doarme-n umbră/; Omul și Faunul.* **Hofmannstahl:** *Cîntec de ducă; Versuri pentru un* ***copil*** *mic; împăratul Chinei vorbește...* **Rilke:** *Pietă; Fîntînă romană; Părăsit pe munții din suflet.* **Binding:** *Mergînd pe vale; Somn;* **Carossa:** *Priveliște; Priveliște natală; Bejenie.*

Ion Pillat, POEZII DIN BAUDELAIRE. *Lesfleurs du mal.* București, „Bucovina" I. E. Torouțiu, 1937, 111 p. Pe ultima pagină în colofoniu: S-a tipărit acest volum în atelierele „Bucovina" în luna noiembrie 1937, București.

La p. 110 Ion Pillat ține să noteze: *„Alte traduceri din Baudelaire:*

Charles Baudelaire: *Fleurs du mal* — Tălmăciri de Alexandru Westfried, cu o prefață de Tudor Arghezi. Editura „Luceafărul", București, 1932.

Pagini din Baudelaire: *Cugetări și impresii — Poeme în proză — Desenuri — Manuscrise — Autografe.* Traducere de Al. T. Stamatiad, Editura „Adevărul", București, 1934.

Charles Baudelaire: *Flori alese din Les Fleurs du Mal* — Traducere în versuri din limba franceză de Al. A. Philippide, Editura „Cultura Națională". București, în pregătire:

Charles Baudelaire: *Florile Răului* — prezentare antologică a volumului complet, cu o considerabilă contribuție personală de traduceri de Constantin Stelian. /nu a fost publicat/.

De consultat:

Ion Pillat: *Portrete lirice. (Actualitatea lui Baudelaire),* Editura „Cugetarea", București, 1936.

La p. 7 Ion Pillat prezintă traducerile sale din Baudelaire astfel:

„Această culegere de tălmăciri din Baudelaire își găsește obîrșia, dar și ***justificarea,*** *în rîvna de* ***a*** *împămînteni la noi opera marelui poet* ***al sufletului*** *modern european.* ***Ea*** *mai izvorăște și din dorința de* ***a*** *încerca* ***puterile plastice și posib*** i •

litățile muzicale ale graiului și versului românesc, în strădania lor să reclădească, în alt material dar într-o formă cît mai apropiată, catedrala atotcuprinzătoare cu care ne place să comparăm arhitectura tainică și armonia secretă a poeziei baudelairiene. Deși ne dăm seama că «Les Fleurs du mal» constituie un tot organic — cam în felul «Divinei comedii» a lui Dante sau a «Testamentelor» lui Villon — n-am urmărit o traducere a cărții întregi. Ne mulțumim să propunem cititorului de versuri românești, ca și îndrăgostitului de poezie franceză, un buchet de patruzeci și cinci bucăți lirice — care cu excepția numai a trei dinele: «La servante au grand coeur.. .» «A une dame creole» și *«La rancom — nu-și găsiseră încă tălmăcitor. Le oferim ca un exercițiu de echivalențe poetice, cu credința de a contribui în mod util la soluția unei probleme, care de cîtva timp ispitește pe mulți poeți din cei mai buni, și cu nădejdea de a înteți și la alții inițiative asemănătoare, fericite pentru mlădierea expresiei și îmbogățirea versului românesc".*

10.XI. 937. *Ion Pillat.*

Cuprinde: /Notă lămuritoare/. Din LES FLEURS DU MAL: *Mi-e dragă amintirea; Farurile; Muza bolnavă; Muza venală; Monahul păcătos; Nenorocul; Viața anterioară; Pedeapsa trufiei; Giuvaerurile; Masca; Te-ador asemeni; Ți-ai pune universul; Cum stam în noapte; Duellum; Semper eadem; Zori spirituale; Otrava; Pisoiul (1,11); Frumoasa navă; îndemn la călătorie; Ireparabilul* (I, II); *De vorbă; Unei creole; Sonet de toamnă; Ruga unui păgîn; Vestitorul; Răzvrătitul; Ochii Berthei; Joc de ape; Răscumpărarea; Departe mult de-aici; Genunea; Plîngerile unui Icar; Heotontimcrumenos; Iremediabilul* (I, II); *Priveliște; Soarele; Lola din Valencia; Luna jignită; Sfîrșit de seară; De dragul minciunii; Bătrînei slujitoare; Neguri și ploi; Alegorie; Visul unui curios.*

Guerin, Maurice de, POEMES. **Le centaure. La bacchante.** Avec la traduction roumaine de Ion Pillat. Avânt propos de Basil Munteanu.
Bucarest, „Eupharion", /1943/, 71 p. Cuprinde: Munteanu Bazil: *Maurice de Guerin en Roumaine;* **Le centaure; La bacchante.** Text în franceză și română.

POEZII TRADUSE DE ION PILLAT ÎN ANTOLOGII ȘI VOLUME COLECTIVE

GOETHE. *Versuri în românește cu prilejul a o sută de ani de la moartea poetului.* Volum alcătuit de Oscar Walter Cisek, îngrijit de Ștefan Nenițescu. „Dacia", 1932.
De I.P.: *Willkommen und Abschied (Bun venit și bun rămas)* p. 10 — 11 **(P.G);** *Aufdem See (Pe lac),* p. 13 **(P.G.).;** *Seefahrt (Pe mare),* p. 28-29 **(P.G.);** *Gesangder Geister iiber den Wassem (Cintecul duhurilor de peste ape,* **p.** 30 — 31 **(P.G.);** *Grenzen den Menscheit (Hotarele omului),* **p.** 35 — 36 **(P.G.);** *Die siebente der Romischen Elegien (A șaptea din elegiile romane),* p. *43 — 44* **(P.G.);** *Nachklang (Răsunet),* p. 49 **(P.G.);** *Lied undGebilde (Cîntec și formă),* p. 50 **(P.G.);** *Selige Sensucht (Nădejde fericită),* p. 57 **(P.G.).**
Poeziile: *Pe lac* și *Cîntec și formă* sînt traduse în colaborare cu Ștefan Nenițescu.

GOETHE. *Poezii.* Cu un cuvînt înainte de Ion Pillat, Edit. Librăriei „Universale" Alcalay et Co., (1932).
De I.P. *Poezia lirică a lui Goethe,* p. 5 — 40 ; *Bun venit și bun rămas,* **p.** 46 — 47 **(P.G.);** *Pe lac,* p. 49; *Pe mare,* p. 64 — 65 **(P.G.);** *Cintecul duhurilor de peste ape,* p. 66 — 67 **(P.G.);** *Hotarele omului,* p. 71 — 72 **(P.G.);** *A șaptea din elegiile romane,* p. 79—80 **(P.G.);** *Răsunet,* p. 85 **(P.G.);** *Cîntec și formă,* p. 86 **(P.G.);** *Nădejde fericită,* p. 94 **(P.G.).**

SPERBER, ALFRED MARGUL. *Versuri alese,* București, Editura pentru literatură și artă, 1957.
De I.P.: *Zimbrul,* p. 46-49.

RILKE RAINER MĂRIA. *Versuri.* Editura pentru literatură universală, 1966.
De I.P.: *Fîntîna romană,* p. 173 **(P.G.);** *Pietă,* p. 217; *Părăsit pe munții din suflet,* p. 341 *(Verlassen auf den Bergen des Herzens).*
Aurel Rău. *Ion Pillat.* POEZII. Antologie și prefață de... Editura pentru literatură, 1965 (București). ECHIVALENȚE LIRICE. *Din poezia franceză.* **Pierre de Ronsard:** *Sonet,* p. 303; **Joachim du Belay,** *Sonet,* p. 304; **Maurice de Guerin:** *Centaurul,* p. 305; **Charles, Baudelaire:** *Farurile,* p. 312; *Muza bolnavă,* p. 313; *Monahul păcătos* p. 314; *Nenorocul,* p. 315; *Viața anterioară,* p. 315; *Giuvaerurile,* p. 316; *Cum stam in noapte,* p. 317; *Duellum,* p. 317; *Zori spirituale,* p. 318; *Frumoasă navă,* p. 319; *Unei creole; Ruga unui păgîn,* p. 321; *Răzvrătitul,* p. 321; *Genunea,* p. 322; *Plîngerile unui Icar,* p. 322; *Priveliște,* p. 323; *Soarele,* p. 324; *Luna jignită,* p. 324; *Sfîrșit de seară,* p. 325; *De dragul minciunii,* p. 326; *Bătrînei slujitoare,* p. 327; *Visul unui curios,* p. 328; **St£phane Mallarme:** *Sonet,* 328; **Jean Moreas:** *Stanțe: Un bob de grîu hrănește...* p. 330: *Șivoi primăvăratic.. .* p. 330; *Cînd va veni iar toamna...* p. 330; *Gîndesc la zări marine.. .* p. 331; *Mi-e gîndul la sătucul.. .* **p.** 331; *Pe cîmpul fără margini. . .* p. 331; *Mai singur și pe gînduri. . ,* p. 333; **Francis Jammes:** *Copila citește almanahul,* p. 332; *Dar ce e fericirea. . .* p. 333; *Rugăciune ca să merg la rai cu asinii,* p. 333; **Saint-John Perse:** ANABASIS, *p.335;Cîntec,* p. 351; **Paul Valery:** *Interior, Vinul pierdut.* DIN POEZIA GERMANĂ. **Friedrich Gotlieb Klopstock:** *Morminte timpurii,* p. 354; **Ludwig HSlty:** *Noaptea de mai,* p. 354; **Johann Wolfgang Goethe:** *Bun venit și bun rămas,* p. 354; *Deasupra culmilor toate,* p. 355; *Pe mare,* p. 356; *Lăsați-mi plînsul,* p. 357; *în mii dc forme,* **p.** 358; *Fără margini,* p. 359; *Slobod, p.* 359; *Bărbați*

îndreptățiți, p. 359; Friedrich Schiller: *Fata din străini,* p. 361; Friedrich Holderlin: *Parcelor,* p. 362; *Fantasie de seară,* p. 362; *Jumătatea vieții,* p. 363; *Ca păsări. . . Vulturul,* p. 364; *Norul de purpur,* p. 365; August Graf von Platen: *Tristan,* p. 365; *Prevenire,* p. 366; *Cîntec de primăvară în Sicilia,* p. 366; *Inscripție pe mormînt,* p. 368; Nikolaus Lenau: *Privire în pîrîu* p. 369; Friedrich Hebbel: *Toamnă,* p. 369; Conrad Ferdinand Mayer: *Fintîna romană,* p. 370; Ștefan George: *Ziua păstorului,* p. 370; *Către Damon,* p. 371; *Stăpînul insulei,* p. 372; *Colina unde mergem. ..* p. 372; Hugo von Hofmannstahl: *Cîntec de ducă,* p. 373; *Versuri pentru un copil mic,* p. 374; *împăratul Chinei vorbește. . .* p. 374 ; Rainer Măria Rilke: *Părăsit pe munții din suflet,* p. 376; *Cîntecul vieții și al morții stegarului Cristoph Rilke,* p. 376 — 385; Hans Carossa: *Priveliște,* p. 385; *Bejenie,* p. 386; Georg Trakl: *Inima mea în seară,* p. 387; *Apus,* p. 387; *Apropierea morții,* p. 387; *Liniște și tăcere,* p. 388; *Helian,* p. 388, *Psalm,* p. 389; *în parc,* p. 391; *în primăvară,* p. 391; *Amin.* p. 391; *Cîntec de seară,* p. 392; *Elis,* p. 392; *Către cel mort în tinerețe,* p. 394; *Priveliște,* p. 395; *Mlaștini,* p. 395; *Amurg în Lans;* p. 395; *Pe „Muntele călugărilor",* p. 396; *în noapte,* p. 396; *Jale,* p. 397; *Copilărie,* p. 397, Iwan Goli: *Studentul,* p. 398; *Lampagiul,* p. 399; *Negrul de varieteu,* p. 399; *Directorul de cinematograf,* p. 400; *Canalul Panama,* p. 401. DIN POEZIA SPANIOLA. Rub6n Dario: *Vesper,* p. 405; Juan Raraon Jimenez: *Călare se duce pcetul. . .* p. 406; Antonio Machado: *Lui Jose Măria Palacio,* p. 407. ADDENDA: *Thomas Stearns Eliot,* p. 411; Notă introductivă la volumul *Poezii din Baudelaire,* p. 419, Lămurirea tălmăcitorului la poemul ANABASIS de Saint-John Perse, p. 420.

Poezia germană de la Ștefan George la Enzensberger. Antologie, prefață și note bibliografice de Petre Stoica. Voi. I, București, Edit. pentru literatură, 1967.

De I.P.: *Stăpînul insulți* de Slefan George, p. 18 (P.G.).

BAUDELAIRE, CHARLES. *Les Flturs du mal. Florile răului.* Ediție alcătuită de Geo Dumitrescu. Desene de Charles Baudelaire, București, E.P.L.U., 1967. (Apărute tcale în voi. P.B.)

De I.P.: *Les Phares (Farurile),* p. 28 — 31; *La muse venale (Muza venală),* p. 34 — 35; *Chătiment de l'orgueil (Pedeapsa trufiei)* p. 50 — 53; *Le masque (Masca),* p. 60 — 63 ; *Une nuit que j'e'tais pres d'une affreuse juive (Cum stam în noapte. . .),* p. 102— 103; *L'Aube spirituelle (Zori spirituale),* p. 150— 151; *Le poison (Otrava),* p. 158— 159; *Le beau navire (Frumoasa navă),* p. 166 — — 169; *L'irremediable (Iremediabilul),* p. 248 — 251; *L'amour du mensonge (De dragul minciunii) ;* p. 308 — 311; *La Rancon (Răscumpărarea),* p. 460 — — 461; *La priere d'un paien (Ruga unui păgîn),* p. 470 — 471; *La Gouffre (Genunea),* p. 482 — 483; *La lune offtnsee (Luna jignită),* p. 484 — 485. Text bilingv.

BAUDELAIRE, CHARLES *Les fleurs du mal. Florile răului.* Ediție alcătuită de Geo Dumitrescu. Introducere și cronologie de Vladimir Streinu. București, E.P.L.U., 1968. (Apărute toate în voi. P.B.).

De I.P.: *Les phares (Farurile),* p. 24—27; *La muse venale (Muza venală),* • p. 30—31; *Chătiment de l'orgueil (Pedeapsa trufiei),* p. 46—49; *Le Masque (Masca),* p. 56 — 59; *Une nuit que j'e'tais pres d'une affreuse juive (Cum stam în noapte. . .),* p. 98—99; *L'Aube spirituelle (Zori spirituale),* p. 146—147; *Le Poison (Otrava),* p. 154— 155; *Le beau navire (Frumoasa navă),* p. 162 — — 165; *A une dame creole (Unei creole),* p. 196—197; *L'irremediable (Iremediabilul),* p. 246—249; *L'amour du mensonge (De dragul minciunii),* p. 312 — 315; *La Rangon (Răscumpărarea),* p. 464 — 465; *La priere d'un paien (Ruga unui păgîn),* p. 474—475; *Le Gouffre (Genunea),* p, 486 — 487; *La lune offense'e (Luna jignită);* p. 488 — 489; *J'aime le souvenir. . . (Mi-e dragă amintirea. ..),* p. 599 — 600; *La muse malade (Muza bolnavă),* p. 610; *Le mauvais moine (Monahul păcătos),* p. 617; *Le guignon (Nenorocul),* p. 632; *La vie anterieure (Viața anterioară),* p. 635; *Je t'adore ă l'egal... (Te-ador asemeni. ..)* p. 735; *Tu mettrais l'univers. . . (Ți-ai pune univer-sul...),* p. 738; *Duellum (Duellum),* p. 791; *Semper eadem (Semper eadem),* p. 827 ; *Le chat (Pisoiul),* p. 884—885; *L'invitation au voyage (îndemn* • *la călătorie),* p. 896 — 897; *L'irre'parable (Ireparabilul),* p. 902 — 904 ; *Causerie (De vorbă),* p. 909 ; *Sonnet d'automne (Sonet de toamnă),* p. 977; *Heautontimorumenos (Heotontimorumenos),* p. 1096—1097; *Paysage (Priveliște),* p. 1121; *Soarele (Le soleil),* p. 1127; *Le crepuscule du soir (Sfîrșit de seară),* p. 1194 — 1195; *La servante au grand coeur. .* • *(Bătrînă slujitoare. . .),* p. 1224 ; *Brumes et pluies (Neguri și ploi),* p. 1228; *Allegorie (Alegorie),* p. 1312; *Le reve d'un curieux (Visul unui curios),* p. 1375; *Les bijoux (Giuvaerurile)* p. 1400— 1401; *L'avertisseur (Vestitorul),*p. 1456; *Le rebelle (Răzvrătitul),,* p. 1458; *Les plaintes d'un Icar (Plîngerile unui Icar),* p. 1488; *Les yeux de Berthe (Ochii Berthei),* p. 1505; *Bien loin d'ici (Departe mult de-aici),* p. 1508; *Le jet d'eau (Joc de ape),* p. 1510—1511.

Antologia poeziei romantice germane. Antologare și prefață de Hertha Peretz. Cuvînt înainte de Al. Philippide. București, E.P.L.U., 1969.

De I.P.: *Ca păsări* de Hâlderlin, p. 42, (P.G.).

Antologia bilingvă de poezie franceză de Ion Bindea și Ion Cămărășan. București, Edit. didactică și pedagogică, 1970.

De I.P.: *Le vin perdu (Vinul pierdut)* de Paul Valery, p. 190—191; *Solitairc et pensif...(Mai singur și pe gînduri. . .)* de Jean Moreas, p. 172 — 173; *Quand reviendra l'automne (Cînd va veni iar toamna...)* de Jean Moreas, p. 172—173; *Le vierge, le vivace (Virginul azi cel mîndru..'.)* de Stephane Mallarme, p. 144— 147; *Les phares (Farurile)* de Ch. Baudelaire, p. 128— 133 (P.B.); *Quand vous serez bien vieille (Cînd tu vei fi bătrînă. . .)* de Pierre de Ronsard, p. 30 — 31; *Heureux qui comme Ulysse (Ferice ca UlisSe)* de Joachim

TRAKL, GEORG. *Apus.* Trad. în colaborare cu O. W. Cisek. *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 6, sept., p. 558.

TRAKL, GEORG. *Rondel.* Trad. în colaborare cu O. W. Cisek. *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 6, sept., p. 558.

TRAKL, GEORG. *Linişte şi tăcere.* Trad. în colaborare cu O. W. Cisek. *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 6, sept., p. 559.

TRAKL, GEORG. *Helian.* Trad. în colaborare cu O. W. Cisek. *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 6, sept., p. 559—560.

TRAKL, GEORG. *Psalm.* Trad. în colaborare cu O. W. Cisek. *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 6, sept., 560—561.

JAMMES, FRANCIS. *Iubesc prin vremi.* *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 7, oct., p. 63.

JAMMES, FRANCIS. *Sufrageria.* *Cugi iul românesc,* I (1922), nr. 7, oct., p. 63—64.

JAMMES, FRANCIS. *Copila citeşte almanahul.* *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 7, oct., p. 66—67; *Flacăra,* VIII (1922), nr. 8, 22 dec, p. 46.

JAMMES, FRANCIS. *Pe firul telegrafic...* *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 7, oct., p. 65.

JAMMES, FRANCIS. *Rugăciune ca să nu moară un copil.* *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 7, oct., p. 66-67; *Flacăra,* VIII (1922), nr. 2, dec, p. 46; *Universul literar,* LVII (1938), nr. 39, 12 nov., p. 4.

JAMMES, FRANCIS. *Rugăciune spre a merge la rai cu asinii.* *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 7, oct., p. 65—66.

JAMMES, FRANCIS. *Dar ce e fericirea?..* . *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 7, oct., p. 67.

GOLL, IWAN. *Negrul de varieteu.* *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 8—9, nov.-clec, p. 198.

GOLL, IWAN. *Lampagiul.* *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 8—9, p. 198.

GOLL, IWAN. *Directorul de cinematograf.* *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 8—9, nov.-dec, p. 199.

GOLL, IWAN. *Canalul Panama.* *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 8—9, nov.-dec, p. 200—202.

TRAKL, GEORG. *în parc.* Trad. în colaborare cu O. W. Cisek. *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 8—9, nov.-dec, p. 203.

TRAKL, GEORG. *Către soră.* *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 8—9, nov.-dec, p. 203—204.

TRAKL, GEORG. *Amin.* Trad. în colaborare cu O. W. Cisek. *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 8—9, nov.-dec, p. 204.

TRAKL, GEORG. *într-un vechi album.* Trad. în colaborare cu O. W. Cisek. *Cugetul românesc* I (1922), nr. 8—9, nov.-dec, p. 204.

TRAKL, GEORG. *Cîntec de seară.* Trad. în colaborare cu O. W. Cisek. *Cugetul românesc.* I (1922), nr. 8—9, nov.-dec, p. 205.

TRAKL, GEORG. *Elis.* Trad. în colaborare cu O. W. Cisek. *Cugetul românesc.* I (1922), nov.-dec, p. 205—206.

TRAKL, GEORG. *Către cel mort în tinereţe.* Trad. în colaborare cu O. W. Cisek *Cugetul românesc,* I (1922), nov.-dec, p. 206—207.

MOREAS, JEAN. *Stanţe (Gîndesc la zări marine..,)* *Cugetul românesc,* II (1923), nr. 2, feb., p. 163. Semnează **I**.P.

MOREAS, JEAN. *Stanţe (Şivoi primăvăratic.. .)* *Cugetul românesc,* II (1923), nr. 2, feb., p. 170. Semnează I.P.

MOREAS, JEAN. *Stanţe (Cînd va veni iar toamna...)* *Cugetul românesc,* II (1923), nr. 2, feb., p. 176. Semnează I.P.; *Adevărul literar şi artistic,* VIII (1927), nr. 363, 20 nov., p. 5. (Se reproduc cele trei *Stanţe* din *Cugetul românesc).*

GOLL, IWAN. *Studentul.* Trad. în colaborare cu O. W. Cisek. *Contimporanul,* II (1923), nr. 20, feb., p. 1.

JAMMES, FRANCIS. *(Cînd vara va sosi...)* Cuvîntul 1 din «Jean de Noarieu». Trad. în colaborare cu Basil Munteanu.
Gîndirea, II (1923), nr. 14, 20 feb., p. 190.

JAMMES, FRANCIS. *Mă recheamă livada..* . Trad. în colaborare cu Basil Munteanu.
Flacăra, VIII (1923), nr. 8, 23 mart., p. 141,

BUZZI, PAOLO, *Cintecul celor închişi. — Din fundul bordeielor.*
Cugetul românesc, II (1923), nr. 6—7, iun.-iul., p. 520.

BUZZI, PAOLO. *Cintecul celor închişi — Din fundul mînăstirilor.*
Cugetul românesc, II (1923), nr. 6—7, iun.-iul., p. 520.

BUZZI, PAOLO. *Cintecul celor închişi — Din fundul cazărmilor.*
Cugetul românesc, II (1923), nr. 6—7, iun.-iul., p. 521.

BUZZI, PAOLO. *Cintecul celor închişi — Din fundul spitalelor.*
Cugetul românesc, II (1923), nr. 6—7, iun.-iul., p. 521.

RILKE, RAINER, MĂRIA. *Cintecul vieţii şi al morţii stegarului Cristoph Rilke.* în colaborare cu O. W. Cisek.
Cugetul românesc, III (1923), nr. 2—4, apr.-iun., p. 93—101; *Universul literar,* XLIII (1927), nr. 3, 16 ian. p. 38—40; *Revista germaniştilor români,* VI (1937), nr. 3, p. 272-279.

LOWEL AML *Grădina împăratului*
Clipa, II (1924), nr. 67, 21 sept, p. 1

MAŞTERS EDGAR LEE. *Tăcere.*
Contimporanul, IV (1925), nr. 53—54, febr., p. 8.

JAMMES, FRANCIS. *Mi-a spus un om. ..* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu.
Năzuinţa, IV (1925), nr. 3, sept., p. 28-29.

JAMMES, FRANCIS. *De-ai putea. . .* Trad. în colaborare cu N. I. Hsrescu.
Năzuinţa, IV (1925), nr. 3, sept., p. 29.

JAMMES, FRANCIS. *Vino...* Trad. în colaborare cu N. I. Hjrescu.
Năzuinţa, IV (1925), nr. 5, nov., p. 12.

JAMMES, FRANCIS. *Iubesc măgarul...* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu.
Năzuinţa, IV (1925), nr. 5, nov., p. 13-14.

JAMMES, FRANCIS. *Pe fiul de ţăran..* . Trad. în colaborare eu N. I. Herescu.
Năzuinţa, IV (1925)', nr. 5, nov., p. 22.

. JAMMES, FRANCIS.. *Pegas.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu.
Viaţa literară, II (1927), nr. 39, 26 febr., p. 2; *Universul literar,* XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.

JAMMES, FRANCIS. *Fraga din pădure.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu.
Viaţa literară, II (1927), nr. 39, 26 febr., p. 2; *Universul literar,* XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.

JAMMES, FRANCIS. *Plimbare la bălrîneţe.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu.
Viaţa Uttrară, II (1927), nr. 39, 26 feb., p. 2.

JAMMES, FRANCIS. *Elegia X-a.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu.
Universul liurar, XLIII (1927), nr. 9, 27 feb., p. 130.

JAMMES, FRANCIS. *Cele două regrete.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu.
Universul literar, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.

JAMMES, FRANCIS. *Cioclilor.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu.
Universul literar, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.

JAMMES, FRANCIS. *Clar de apă.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu.
Universul literar, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.

JAMMES, FRANCIS. *Cu aripi la călcîi.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu.
Universul literar, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.

JAMMES, FRANCIS. *Darul.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu.
Universul literar, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377; *România,* III (1940), nr. 616, 16 feb., p. 4.

JAMMES, FRANCIS. *Epitaf la Ascain.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu.

Universul literar, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.

JAMMES, FRANCIS, ***Fior.*** Trad. în colaborare cu **N.** I. Herescu. ***Universul literar,*** XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., **p.** 377.

JAMMES, FRANCIS, ***Iertare jignirii.*** Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Universul* ***literar,*** XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.; ***România,*** III (1940), nr. 616, 16 feb., **p.** 4.

JAMMES, FRANCIS. *Paternitatea stejarului.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu.
Universul literar, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., **p.** 377.

JAMMES, FRANCIS. *Portretul autorului* (I). Trad. în colaborare cu N. I. Herescu.
Universul literar, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.

JAMMES, FRANCIS. *Portretul autorului* (II). Trad. în colaborare cu N. I. Herescu.
Universul literar, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.

JAMMES, FRANCIS. *Somnul din urmă.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu.
Universul literar, XLIII (1927), nr. 24, 12 iun., p. 377.

MOREAS, JEAN, *Stanțe (Un bob de grîu hrănește...)*
Adevărul literar și artistic, IX (1928), nr. 377, 26 febr., p. 1.

TRAKL, GEORG. *Sebastian in vis.* Trad. în colaborare cu O. W. Cisek. *Tiparnița literară,* II (1930), nr. 4—5, apr.-mai., p. 11.

TRAKL, GEORG. *Amurg în* ***Lans.*** Trad. în colaborare cu O. W.Cisek. *Contimporanul,* IX (1930), nr. 91—92, apr., p. 5.

TRAKL, GEORG. *Mlaștini.* Trad. în colaborare cu O. W. Cisek. *Vremea,* III (1930), nr. 109, 10 apr., p. 6.

TRAKL, GEORG. *Priveliște.* Trad. în colaborare cu O. W. Cisek. *Vremea,* III (1930), nr. 109, 10 apr. p. 6.

JAMMES, FRANCIS. *Mi-a spus un om.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu.
Vestul, II (1931), nr. 380, 5 aug., p. 2.

ELIOT, THOMAS, STEARNS. *Drumul magilor.*
Limba română, III (1932), nr. 3, ian., p. 2.

JAMMES, FRANCIS. *Va ninge.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu. *Vestul,* III (1932), nr. 433, 19 ian., **p.** 2.

JAMMES, FRANCIS. *Ce trist era.* Trad. în colaborare cn N. I. Herescu. *Vestul,* III (1932), nr. 435, 21 ian., p. 2.

GOETHE, J. W. *Bun venit și adio.*
Gîudirea, XII (1932), nr. 3, mart., p. 113; *Adevărul literar și artistic,* X (1932), nr. 590, 27 mart., p. 8.

GOETHE, J. W. *Cîntecul duhurilor de peste ape.*
Gîndirea, XII (1932), nr. 3, p. 118; *Adevărul literar și artistic,* X (1932), nr. 590, 27 mart., p. 8.

GOETHE, J. W. *Hotarele omului.*
Gîndirea, XII (1932), nr. 3, p. 9.

GOETHE, J. W. *Răsunet.*
Gîndirea, XII (1932), nr. 3, mart., p. 119; *Adevărul literar și artistic,* X (1932), nr. 590, 27 mart., p. 9.

GOETHE, J. W. *Cîntec și formă.* Trad. în colaborare cu Ștefan Nenițescu. *Gîndirea,* XII (1932), nr. 3, mart., p. 132. *Adevărul literar și artistic,* X(1932), nr. 590, 27 mart., p. 9.

GOETHE, J. W. *Pe lac.* Trad. în colaborare cu Ștefan Nenițescu. *Adevărul,* XLV (1932), nr. 14 793, 23 mart.

GOETHE, J. W. *Deasupra culmilor toate.*
Adevărul literar și artistic, X (1932), nr. 590, 27 mart., p. 3; *România literară, l* (1940), nr. 42, 28 ian., p. 22.

GOETHE, J. W. *Cea de-a șaptea elegie romană.*
Adevărul literar și artistic, X (1932), nr. 590. 27 mart., p. 8.

GOETHE, J. W. *Nădejde fericită.*
Adevărul literar și artistic, X (1932), nr. 590, 27 mart., p. 9.

PERSE, SAINT-JOHN. *Anabasis* I-X.
Gîndirea, XII (1932, nr. 5-6, mai-iun., p. 223-232; *Secolul XX,* 1971, nr 8,. aug., p. 15—16.

RILKE, RAINER, MĂRIA. *Fîntina romană.*
Adevărul literar şi artistic, X (1932), nr. 599, 29 mai, p. **1;** *Junimea literară,* **XI** (1932), **nr.** 7-12, iul.-dec, p. 342-343; *Pămîntul românesc,* II **(1942),** nr. **14,** p. 22.

GEORGE, ŞTEFAN. *Stăpînul insulei.*
Adevărul literar şi artistic, X (1932), nr. 599, 29 mai, p. 1.

HOFMANNSTHAL, HUGO von. *Versuri pentru un copil mic.*
Adevărul literar şi artistic, X (1932), nr. 599, 29 mai, p. 1; *Ramuri,* XXVII (1936), nr. 5—7, mai-iul.

MOREAS, JEAN. *Stanţe (Aeriană zare...)*
Cele trei Crişuri, XIII (1932), nr. 9-10, sept.-oct., p. 93.

ELIOT, THOMAS, STEARNS. Ţara pustie. *Tnmormîntarea mortului.*
Azi, II (1933), ur. 2, feb.-mart., p. 594-596.

ELIOT, THOMAS, STEARNS. Ţara pustie. *O partidă de şah.*
Azi, II (1933), nr. 2, feb.-mart., p. 596-598.

ELIOT, THOMAS, STEARNS. Ţara pustie. *Predica focului.*
Azi, II (1933), nr. 2, feb.-mart., p. 598-602.

ELIOT, THOMAS, STEARNS. Ţara pustie. *Moarte prin apă.*
Azi, II (1933), nr. 2, feb.-mart., p. 602.

ELIOT, THOMAS, STEARNS. Ţara pustie. *Ce a grăit tunitul.*
Azi, II (1933), nr. 2, feb.-mart., p. 603-605.

ELIOT, THOMAS, STEARNS. *Animula.*
Azi, II (1933), nr. 3, oct., p. 737-738.

ELIOT, THOMVS, STEARNS. *Marina.*
Azi, II (1933), nr. 3. oct., p. 737-738.

PERSE, SAINT-JOHN, *Prietenie a Prinţului.*
Azi, II (1933), nr. 4, d,;c, p. 800-804.

BARRES, M.AURICE. *Prislenie pentru copaci.*
Azi, III (1934), nr. 1, ian., 1934; *Vestul,* V (1934), nr. 996, 13 ian., p. 32.

BAUDELAIRE, CH. *La servante au grand coeur.*
Adevărul literar şi artistic, XIV (1935), nr. **736, 13** ian., p. **1;** *Ramuri,* **XXIX** (1937), nr. 9-10, nov.-dec, p. 501; *Vremea,* **XI (1938), nr. 531, 27 mart.,** p. **10.**

LENAU, H. *Privire în pîrîu.*
Cele trei Crişuri, XVII (1936), nr. 1-2, ian.-feb., p. **14.**

HEINE, HEINRICH. *Fantezie.*
Adevărul, l (1936), nr. 15 978, 19 feb., p. 3.

PLATEN, AUGUST von. *La o floare,*
Cele trei Crişuri, XVII (1936), nr. 3-4, mart.-apr. p. **45.**

YEATS, W. B. *Lebedele sălbatice din Coole*
Luceafărul, II (1936), nr. 4, apr., p. 170; *Cele trei Crişuri,* XVII (1936), ur. 3-4, mart.-apr., p. 45.

GEORGE, ŞTEFAN. *Omul şi faunul.*
Gînd românesc, IV (1936), nr. 5, mai, p. 262—264.

GEORGE, ŞTEFAN, *Către Damon.*
Gînd românesc, IV (1936), nr. 5, mai, p. 264.

GEORGE, ŞTEFAN, *Zi de pomenire.*
Gînd românesc, IV (1936), nr. 5, mai, p. 265.

HOLDERLIN, FRIEDRICH. *Faniazie de seară.*
Gînd românesc, IV (1936), nr. 10—11, oct.-nov., p. 524.

BAUDELAIRE, CH. *Sonet de toamnă.*
Lanuri, Mediaş, IV (1937), nr. 5—6, sept.-dec, p. 211.

BAUDELAIRE, CH. *Unei creole.*
Lanuri, IV (1937), nr. 5-6, sept.-dec, p. 211.

BAUDELAIRE, CH. *Ruga unui păgîn.*
Lanuri, IV (1937), nr. 5—6, sept.-dec, p. 212.

BAUDELAIRE, CH. *Vestitorul.*
Lanuri, IV (1937), nr. 5-6, sept.-dec, p. 212.

BAUDELAIRE, CH. *Muza bolnavă.*
Ramuri, XIX (1937), nr. **7,** sept., p. **390.**

BAUDELAIRE, CH. *Muza venală.*
Ramuri, XIX (1937), nr. 7, sept., p. 390.

BAUDELAIRE. CH. *Monahul păcătos.*
Ramuri, XIX (1937), nr. 7, sept., p. 391.

BAUDELAIRE, CH. *Nenorocul.*
Ramuri, XIX (1937), nr. 7, sept., p. 391.

BAUDELAIRE, CH. *Viața anterioară.*
Ramuri, XIX (1937), nr. 7, sept., p. 392.

BAUDELAIRE, CH. *Pedeapsa trufiei.*
Ramuri, XIX (1937), nr. 7, sept., p. 392-393.

BAUDELAIRE, CH. *Giuvaerurile.*
Ramuri, XIX (1937), nr. 7, sept., p. 393-394.

BAUDELAIRE, CH. *Te-ador asemeni.*
Ramuri, XIX (1937), nr. 7, sept., p. 394.

PLATEN, AUGUST. *Tristan.*
Gîndirea, XVI (1937), nr. 8, oct., p. 380.

PLATEN, AUGUST. *Cîntec de primăvară in Sicilia.*
Gîndirea, XVI (1937), nr. 8, oct., p. 380-381.

CAROSSA, HANS. *Bejenie.*
Gîndirea, XVI (1937), nr. 8, oct., p. 382; *Universul literar,* XLIX (1940), nr. 42, 12 oct., p. 1; *Revista Fundațiilor regale.* VII (1940), nr. 11, p. 454—455..

CAROSSA, HANS. *Priveliște.*
Gîndirea, XVI (1937), nr. 8, oct., p. 382.

BAUDELAIRE, CH. *Îndemn la călălcrie.*
Viața românească, XIX (1937), nr. 10, oct., p. 21—22.

BAUDELAIRE, CH. *Masca* (Lui Eriiest Cristoph, sculptor)
Viața românească, XIX (1937), nr. 10, oct., p. 22—23.

BAUDELAIRE, CH. *Farurile.*
Viața românească, XIX (1937), nr. 10, oct., p. 23—24.

BAUDELAIRE, CH. *Ochii Berthci.*
Gind românesc, V (1937), **nr.** 11—12, **nov.-dec.,** p. 569.

BAUDELAIRE, CH. *Răscumpărarea".*
Gînd românesc, V (1937), **nr.** 11—12, **nov.-dec,** p. 569—570.

BAUDELAIRE, CH. *Departe mult de-**aici.***
Gînd românesc, V (1937)', **nr.** 11—12, **nov**.-dec, p. 570.

BAUDELAIRE, CH. *Genunea.*
Gînd românesc, V (1937), **nr.** 11-12, **nov.-dec,** p. 570; *Ramuri,* XX (1938), **nr.** 1, **ian.,** p. 37.

BAUDELAIRE, CH. *Plîngerile unui Icar.*
Gînd românesc, V (1937), **nr.** 11—12, **nov.-dec,** p. 571.

BAUDELAIRE, CH. *Iremediabilul.*
Ramuri, XIX (1937)', **nr.** 9-10, **nov.-dec,** p. 498.

BAUDELAIRE, CH. *Priveliște.*
Ramuri, XIX (1937), **nr.** 9-10, **nov.-dec,** p. 498.

BAUDELAIRE, CH. *Soarele.*
Ramuri, XIX (1937)', **nr.** 9-10, **nov.-dec,** p. 499; *Curentul,* XI (1938), **nr.** 3 569, 9 **ian.,** p. 2.

BAUDELAIRE, CH. *Luna jignită.*
Ramuri, XIX (1937), **nr.** 9-10, **nov.-dec,** p. 500.

HOFMANNSTHAL, HUGO. *Cîntec de ducă.*
Ramuri, XIX (1937), **nr.** 9-10, **nov.-dec,** p. 552; *Pămîntul românesc,* II (1944), **nr.** 14.

CAROSSA, HANS. *Priveliște natală.*
Glasul Bucovinei, XX (1937), **nr.** 5 187, 2 **nov.,** p. 3.

HOLDERUN, FR. *Parcelor.*
Glasul Bucovinei, XX (1937), **nr.** 5 187, 2 **nov.,** p. 3.

HOLDERLIN, FR. *Jumătatea vieții.*
Glasul Bucovinei, XX (1937), **nr.** 5 187, 2 **nov.,** p. 3.

BAUDELAIRE, CH. *Duellum.*
Familia, IV (1937), nr. 10, dec, p. 9.

BAUDELAIRE, CH. *Ţi-ai pune universul.*
Familia, IV (1937), nr. 10, dec, p. 9.

BAUDELAIRE, CH. *Semper eadem.*
Familia, IV (1937), nr. 10, dec, p. 10; *Gazeta,* IV (1938), nr. 1179, 19 feb., p. 2.

BAUDELAIRE, CH. *Zori spirituale.*
Familia, IV (1937), nr. 10, dec, p. 10.

BAUDELAIRE, CH. *Otrava.*
Familia, IV (1937), nr. 10, dec, p. 10-11.

BAUDELAIRE, CH. *Cum stam în noapte.*
Familia, IV (1937), nr. 10, dec, p. 11.

BAUDELAIRE, CH. *Pisoiul.*
Familia, IV (1937), nr. 10, dec, p. 11-12.

BAUDELAIRE, CH. *Mi-e dragă amintirea.*
Viaţa românească, XIX (1937), nr. 12, dec, p. 18—19.

BAUDELAIRE, CH. *Frumoasa navă.*
Viaţa românească, XIX (1937), nr. 12, dec, p. 19—20.

BAUDELAIRE, CH. *Joc de ape.*
Viaţa românească, XIX (1937), nr. 12, dec, p. 20—21.

BAUDELAIRE, CH. *Lola din Valencia.*
Viaţa românească, XIX (1937), nr. 12, dec, p. 21.

BAUDELAIRE, CH. *De dragul minciunii.*
Viaţa românească, XIX (1937), nr. 12, dec, p. 21—22.

BAUDELAIRE, CH. *Sfîrşit de seară.*
Decembrie, I (1937), nr. 1, 17 dec, p. 6-7.

MACHADO, ANTONIO. *Lui Jose Măria Palacio.*
Gînd românesc, VI (1938), nr. 5-12, mai-dec, p. 274.

JAMMES, FRANCIS. *Hei, ştiu eu. ..* Trad. în colaborare ca N. I. H;re5cu
Universul literar, XLVII (1938), nr. 39, 12 nov., p. 4.

JAMMES, FRANCIS. *Doar muncile.* Trad. în colaborare cu N. I. Herescu.
Decalogul, IV (1939), nr. 86, 20 ian., p. 6.

GUIÎRIN, MAURICE de. *Centaurul.*
Gîndirea, XX (1941), nr. 8, oct., p. 407-411.

GUERIN, MAURICE de. *Bacanta.*
Gîndirea, XXI (1942), nr. 2, feb., p. 86-91.

JAMMES, FRANCIS. *Rugăciune ca să merg la rai cu asinii.*
Gîndirea, IV (1939), nr. 86, p. 6.

CAROSSA, HANS. *Privelişte natală.*
Universul literar, XLIX (1940), nr. 42, 12 oct., p. 1; *Pămîntul românesc,* II (1942), nr. 14, p. 22.

GOETHE, J. W. *Hcgiră.*
Gîndirea, XX (1941), nr. 9, nov., p. 463-464.

GEORGE, ŞTEFAN. *Ziua păstorului.*
Pămîntul românesc, II (1942), nr. 14, p. 21.

MEYER, CONRAD, FERDINAND. *Fîntîna romană.*
Pămîntul românesc, II (1942), nr. 14, p. 21.

MALLARME, ST. *Sonet* (Lui Basil Munteanu).
Universul literar, LI (1942), nr. 25, 20 iun., p. 4; *Gazeta literară,* XIII (1966), nr. 12, 24 mart., p. 4.

GOETHE, J. W. *în mii de forme.*
Universul literar, LI (1942), nr. 48, 10 dec, p. 1.

GOETHE, J. W. *Fenomen.*
Universul literar, LI (1942), nr. 48, 10 dec p. 1

SHAKESPEARE, W. *Sonet.*
Universul literar, LI (1942), nr. 48, 10 dec p. 1. *Steaua,* XV (1964)', nr. 4, apr., p. 67.

VALERY, PAUL. ***Vinul pierdut.***
Universul literar, LI (1942), nr. 48, 10 dec, p. 1.

HOLDERLIN, FR. ***Poeților.***
Revista Fundațiilor regale, X (1943), nr. 11, nov., p. 305—307; *Tribuna română,* I (1943), nr. 56, 6 nov., p. 2.

HOLDERLIN, FR. ***Pribegie.***
Revista Fundațiilor regale, X (1943), nr. 11, nov., p. 307—310.

HOLDERLIN, FR. ***Amintire.***
Revista Fundațiilor regale, X (1943), nr. 11, nov., p. 310—312.

VALERY, PAUL. ***Interior.***
Steaua, XV (1964), nr. 11, nov., p. 72.

TRAKL, GEORG. ***Copilărie.***
Ramuri, II (1965)', nr. 5, 15 mai, p. 19.

DARIO, RUBEN. ***Sonetul cu 13 versuri.***
Familia, I (1965), nr. 1, sept., p. 22.

CLAUDEL, PAUL. *Oda* ***a 2-a. Duhul*** *și* ***apa.***
Steaua, XXI (1970), apr., p. 47-51.

RILKE, RAINER, MĂRIA. ***Părăsit pe munții*** *din* ***suflet.***
România literară, VIII (1975), nr. 49, 4 dec, p. 21.

TABEL SINOPTIC

OPERE	*ORIGINALE*	*TRADUCERI*
1913 -	VISĂRI PĂGÎNE	
1914 -	ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ	
iu 16 -	AMĂGIRI	
1919 -	GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI	Jules Tellier: *Sonet. Ospățul*
1922 -	BĂTRÎNH	*Poezii* <lc Georg Trakl (16 poezii) cu O. W. Cisek Iwan Goli: *Lampagiul: Canalul de Panama; Negrul de varieteu; Directorul de cinematograf*
192^	PE ARGEȘ ÎN SUS	Paolo Buzzi: *Cîntecul celor închiși.* Iwan Goli: *Studentul* (cu O. W. Cisek)
1924		Rainer Măria Rilke: *Cîntecul vieții și al morții stegarului Cristoph Rilke* Edgar Lee Masters: *Tăcere;* Amy Lowel: *Două gravuri pe lac; Meditație*
1925	SATUL MEU	
1926	BISERICA DE ALTĂDATĂ	
1927		Francis Jammes: *Poezii alese* (cu N. I. Herescu)
1928 -	LIMPEZIMI	Jean Moreas: Stanțe (12)
1929		**Walt Whitman:** *Cred că un fir de iarbă;* **Emily Dickinson:** *Fără hartă; Trenul; Așteptare;* **Edwin Arlington Robinson:** *Richard* ***Cony,*** **Edgar Lee Masters:**

Dealul; Lucinda Matlock; Daisy Frazer; **Amy Lowell:** *Madona florilor de seară; Vînt şi argint;* **Robert Frost:** *Tufa dc flori; Grămada de lemne;* **Cari Sandburg:** *Iarba; Chicago;* **Sara** Teas-**dale:** *Nu-mi va păsa; Fuga; Cîntec de noapte la Amalfi;* **Vachel (Nicholas) Lindsay:** *John Broivn;* **Edna St. Vincent Milay:** *Cenuşa vieţii; Recuerdo.*

1930		**Jean Moreas:** *Aeriană zare*
1932	CAIETUL VERDE	Th. S. Eliot: *Drumul magilor.* Saint-John **Perse:** *Anabasis*
1933 -	SCUTUL MINERVEI	Th. S. Eliot: *Ţara pustie; AnUnula; Marină;* Johann Wolfgang Gccthe: *Pe Inc* (cu Şt. Neniţescu) Paul Claudel: *Duhul şi apa; Ora galbenă;* Saint-John Perse: *Prietenia prinţului.* Chateaubriand: Din *Geniul creştinismului;* William Butler Yeats: *Valea Porcului negru; Copilul răpit; Sfioasa; Cind vei fi bătrîna; Poetul doreşte să îmbrace hainele cerului; Lebedele sălbatice din Coole.*
1934		**Maurice Barres:** *Prietenie pentru copaci.*
1935		**Ronsard:** *Sonet.*
1935	1936. POEME INTR-UN VERS	
1937	1941. ŢĂRM PIERDUT	**Charles Baudelaire:** *Florile răului.* **Din poezia germană**
1938		**Antonio Machado:** *Lui Jose Măria Palacio.*
1929 -	1939. BALCIC	**Paul Claudel:** *Îngerul a vestit pe Măria* (1938- 1939)
1939 -	1940. UMBRA TIMPULUI | ÎMPLINIRE	**Vincent Muselli:** *Sonet: Datoria.* **Alfred Margul Sperber:** *Zimbrul.*

1927	1941. VERSURI REGĂSITE	**Johami Wolfgang v. Goethe:** *Divanul occidental-oriental* (1941)
1941 -	1944. CUMPĂNĂ DREAPTĂ	**Shakespeare:** *Sonet* (1941) **Maurice de Guerin:** *Centaurul. Bacchanta* (1941- 1942) **Stephane Mallarme:** *Sonet* (1942) **Paul Vale>y:** *Vinul pierdut* (1942); *Interior.* **Fr. Holdcrlin:** *Trei imnuri tîrzii.* **Ruben. Dario:** *Vesper* (1944): *Sonetul cu treisprezece versuri* (1944) **Juan Ramon Jimenez:** *Călare se duce poetul.* **Joachim du Bellay:** *Ferice ca Ulysse*

Note şi comentarii

P OEZIE

DIN POEZIA FRANCEZĂ

Pierre de Ronsard (1524-1585)

1 *Cînd tu v.i fi bătrînă (Quand vous serez bien vieille)*
Tradus la 17 februarie 1935, Bucureşti. (Datare autograf pe f. mss. arh. f.)
Sonetul a inspirat poemul lui Ion Pillat *Stanțe pe un motiv de Ronsard* din CAIETUL VERDE.
Ion Pillat a păstrat cu grijă tălmăcirile sonetelor iubite, strîngîndu-le într-o foaie de hîrtie îndoită în chip de coperți (20 cm. X 16,5 cm), pe fața căreia a scris: *Sonete/Petrarca, Ronsard, Shakespeare, Gongora, Mallarme'/, la volumul meu de traduceri ce va apare* (mss. arh. f.). In josul paginii înseamnă că a înlocuit sonetele din Petrarca şi Gongora, rămase nescrise, cu *Le vin perdu* de Paul Valery. înăuntrul coperților se află sonetele: *Cînd tu vei fi bătrînă* de Ronsard; *Ferice ca Ulysse* de Joachim du Bellay; *Ospățul* de Jules Tellier; *Virginul azi cel mindru şi cel însuflețit* de Stephane Mallarme; *Vinul pierdut* de Paul Valery; *Datoria* de Vincent Muselli şi *La fel ca iarna mi-a fost lipsa ta* de William Shakespeare.

Joachim du Bellay (1552-1560)

2 *Ferice ca Ulysse (Heureux qui comme Ulysse)*
Tradus la 2 iunie 1944, Izvorani. (Datat pe mss. autograf, arh. f.)
v. 1, Ferice ca Ulysse, dc faci *un spornic* drum /corectare formă definitivă/ (cf.d.)
v. 8, Ce mi-e *cît o provincie* şi mult şi mult mai drag „ „ ,,

Georges-Maurice de Guerin (1810 - 1848)

Ion Pillat a fost unul dintre primii noştri poeți care a scris poeme în proză, inspirate de poetica miturilor (vezi volumele: POVESTEA CELUI DIN URMĂ SFÎNT. Cu schițe de P. Georgescu-Rahtivanu. Paris, Â la.

Belle editure, 1912, IUBITA DE ZĂPADĂ, Bucureşti. Tipografia G. Ionescu, 1915 **şi** altele, publicate în diferite periodice, între 1916—192'!, toate reeditate în ***Ion Pillat,*** POEZII, voi. **I,** Ed. Eminescu, 1983, p. 434-460.

Cele **două** poeme de **reverie** antică mediteraneană **ale** lui Maurice **de** Guerin, *Centaurul* şi *Bacanta,* reînsufleţesc figurile mitologice atît de iubite de Ion Pillat, ce i-au inspirat numeroase poeme, atît în perioada tinereţii cît şi spre sfîrşitul vieţii. Nostalgia peisajului grecesc şi ecoul născut de contemplarea vestigiilor antichităţii clasice răsună în poeziile din ŢĂRM PIERDUT. Vezi şi VISĂRI PĂGÎNE (1910 - 1912): **Centaurii:** *Vis şi centauri; Centaurul; Blestemul; Renaşterea; Fugă de centauri; Cel din urmă centaur; Vedenie; Artemis.* ETERNITĂŢI DE-O CLIPĂ (1912-1914): **Sonete corintiene:** *Chrisotemis; Laîs; Biblis; Clirisis; Amarillis; Rodis.* ŢĂRM PIERDUT (1927- 1941): *Centaurul bătrîn; Mit.* ÎMPLINIRE (1939-1940): **Cartea priveliştilor:** *Endimion; Faunul; Centaurul; Basorelief;*

în prefaţa plachetei: *Maurice de Guerin.* POEMES. **Le Centaure. La Bacchante,** 1941,ed. Euphonion, Bucarest, traducere bilingvă de Ion Pillat, pe care am folosit-o pentru analiza tălmăcirii, Bazil Munteanu recunoaşte că nu intîmplător poetul român şi-a acordat propria sa liră poeziei gueriniene, ci fiind conştient de afinităţile lor comune. După debuturi simboliste şi dăruirea profundă luminînd amintirile copilăriei şi frumuseţea pămîntului natal, Ion Pillat s-a îndreptat spre clasicism, spre o poezie sobră, în care precizia termenilor conturează atît de evocator visurile unei mediterane antice, mult îndepărtate de zilele noastre. Limba română, îmbogăţită de experienţele poeţilor cu expresia celor mai subtile idei muzicale şi filozofice şi căreia Ion Pillat i-a impus modulările variate ale propriilor sale creaţii, a fost în stare ca, fără efort, să reproducă nuanţele incantaţiei gueriniene, astfel încît ritmul, sonoritatea şi respiraţia celor două poeme în proză franceze şi române să coincidă perfect. Bazil Munteanu afirmă că Ion Pillat a făcut mai mult decît o traducere, el a recreat opera lui Maurice de Guerin în propria sa limbă. Pătruns de suflarea operei gueriniene, traducătorul a pus în surdină culorile strălucitoare ale limbii sale şi i-a potolit ritmul tonic nativ infuzîm du-i ceva din minunatele nuanţe palide şi evanescente ale originalului. Pe lîngă toate acestea lexicul românesc, cu precădere latin, a fost complicat cu elemente slave care i-au dat o infinitate de înţelesuri poetice dar care diferă **de** cele ale **Centaurului.** Instinctiv Ion Pillat a ştiut să împrăştie ceţurile şi să cristalizeze vagul. Reuşita traducătorului este dublă. Literatura română se îmbogăţeşte cu două opere care cristalizează inefabile reverii, iar tălmăcirea prelungeşte pînă la Dunăre şi Marea Neagră ecoul unei voci, care acum o sută de ani răsuna cu pregnanţă în concertul liricii franceze, dezvăluindu-i rezonanţe şi armonii viitoare.

în arhiva familiei se află 13 foi volante de maculator (21 x 17,5 cm), strînse într-o foaie dublă în chip de coperţi. Pe faţa coperţii este scris:

Centaurul. Bacchanta de *Maurice de Guerin* în româneşte *de Ion Pillat.* Textul poemului **Centaurul** se află scris cu creionul pe rect o primelor 10 pagini, iar cel al **Brcchantei** începe pe verso-ul celei de a treisprezecea pagini, continuîndu-se ar oi de la sfîrşitul Ia începutul paginilor verso ale manuscrisului **Centaurul,** şi este scris tot cu creionul. Paginile sînt numerotate: 1—10r **Centaurul** şi 1— I2v **Bacchanta.** Este vorba de prima tălmăcire a poemelor, mult deosebită de aceea - definitivă — copiată de Ion Pillat pe paginile recto ale unui maculator confecţionat din foi de hîrtie velină (21 :< 14,5 cm), prinse împreună cu un şnur subţire, caiet ce. se păstrează la Muzeul Literaturii Române şi are cotele 22.028 şi 22.029. Pe pagina de titlu este scris: *Maurice de Guerin* **Centaurul. Bacchanta** în româneşte de Ion Pillat. Dar, Ion Pillat a început cu traducerea poemului **Bacanta,** copiată, 6 pagini, cu o peniţă fină, cu cerneală, neagră şi 10 pagini cu stiloul cu cerneală albastră. Puţinele corecturi ulterioare an fost făcute tot cu stiloul cu cerneală albastră iar paginile sînt numerotate de Ion Pillat de la 1 la 16. De la mijlocul caietului pe paginile numerotate de la 1 la 10 a fost copiat poemul **Centaurul** scris şi corectat cu stiloul cu cerneală albastră.

Acesie ultime două versiuni sînt identice cu forma definitivă a celor două poeme.

3 *Centaurul.* Traducerea a fost datată pe un mss. arh. f.: Bucureşti, sîmbătă, 27 decembrie 1924. Aceeaşi datare şi în mss. 22.029 M.L.R. cu precizarea: revăzut şi dat forma definitivă Dîrvari 20—27 april 194 I.

Prima variantă, mss. arh. f. Sublinierele indică sintagmele refăcute î» varianta definitivă.

Mi-am *primit naşterea* în văgăunile *acestor munţi.* Ca şi rîul văii, *ale cărui picături de la* obîrşii se *scurg* din *vreo* stîncă *ce* plînge *in peşteri* adinei, întîia clipă a vieţii *mele se pierdu* în *negura* unei locuinţe *îndepărtate* fără să îi turbure *tăcerea.* Cînd *maniile* noastre se *apropie de zii:a...* ele se trag către peşteri, ţi în fundul celor mai sălbatice, in miezul cel mai des al umbrei, *nasr.* fără să *ridice* un vaier, roade ca şi *dînsele* de tăcute. Laptele lor puternic ne face să biruim fără lîncezeli, nici lupte *nehotărîte* întîile greutăţi ale vieţii ; totuşi, ieşim din peşteri/c *noastre* mai tîrziu decît voi, din leagăn. Căci *la* noi e "ăspîmlîră credinţa că *trebuiesc ferite* şi *învăluite întîile* vremuri ale fiinţei, ".a ziic *umplute* de zei. Creşterea *mea* se împlini *aţroape întreagă* în umbrele unde mă născusem. *Fundul* locuinţei *mele* se găsea atît de departe in creierul muntelui, că n-aş fi ştiut în ce *parte e ieşirea,* dacă, *ocolind* cîtecdată prin *acei %tă* deschidere, vuiturile n-ar fi *aruncat* acolo *răceriri* şi *turburări* neaşteptate. Cîieodată, maică-mea se întoarce, cu mireasma văilor sau rîurind de *pe valurile pe care* le cerceta. *Dar* aceste reveniri *pe care ea le făcea,* fără *a-mi -povesti reojafă despre vîlcele şi despre rîuri, urmată de* duhurile lcr, îmi

nelinişteau minţile *şi rătăceam turburat cu totul în umbrele mele.* Care sînt oare, îmi spuneam, *aceste* lumi din afară unde maică-mea îşi mînă avîntul şi ce domneşte oare acolo *atât* de puternic ca să mi-o cheme mereu? *Dar* ce se petrece acolo atît de potrivnic încît să revie zilnic cu alte simţiri? Maică-mea se întorcea, cînd însufleţită de *o* bucurie *adîncă,* cînd jalnică şi trăgîndu-şi *paşii ca* rănită. Bucuria ce aducea *se însemna* de departe *prin cîte* o trăsătură a *umbletului* său şi i se răspîndea din priviri. Resimţeam împărtăşirile *în tot sînul;* dar lîncezelile *sale mă ajungeau şi mai mult şi mă întăreau şi mai adine* în presupunerile *la care mă purta gîndul.* In clipele acelea, mă îngrijoram *de* puterile *mele,* recunoşteam în ele o vlagă *ce nu putea* să rămînă singuratică (stingheră), şi pornind, fie să-mi scutur braţele, fie să-mi înmulţesc goana *în* umbrele *spaţioase* ale peşterii, mă *sileam* să descopăr în loviturile *ce dădeam golului, către ce braţe trebuiau să se-ntindă şi picioarele să mă ia. . .* De-atunci mi-am înnodat braţele *în jurul* centaurilor şi *al* trupulwi eroilor, şi *al tulpinei de stejar;* mîinile *mele* au încercat stîncile, apele, plantele fără număr şi cele mai *ascunse simţiri* ale văzduhului, căci *le înalţ* în nopţile oarbe *şi liniştite* ca să prindă suflările şi *să tragă din ele semne pentru a-mi prooroci drumul;* picioarele *mele, priveşte-le,* o, Melampiw / *cît sînt de* tocite ! Şi *totuşi, cît de îngheţat să jiu în aceste nevoi ale vîrstei,* sînt zile cînd, *în plină lumină, pe piscuri, mă avînt în acele goane ale tinereţii în peşteră,* şi *pentru acelaşi scop şi întrebuiniînd* toate rămăşiţele iuţelii *mele.*

Tulburări/or acestea urmau pe rînd lungi lipse de orice *mişcare neliniştită.* Atunci *nu mai agoniseam altă simţire* în fiinţa *mea* întreagă *decît aceea a* creşterii şi *a* treptelor de viaţă ce mi se urcau în *sin.* Picrzîud dorul avîntului şi, sihăstrit într-o odihnă desăvîrşită, gustam *fără a o . . . binefacerea* zeilor ce se răspîndea în mine. Liniştea şi umbrele *priveghează pe* farmecul tainic al *simţirii de a trăi. Umbre* ce locuiţi peşterife *acestor* munţi, datorez îngrijirilor *voastre* tăcute *învăţătura tăinuită,* care m-a hrănit *atît de puternic, şi de a fi gustat,* sub paza voastră, viaţa în limpezimea ei, *şi astfel* cum îmi venea din sînuî *zeilor!* Cînd coborîi din locaşul vostru în lumina zilei, mă clătinai *şi o . . .,* căci *ea* mă *prinse* năvalnic îmbătîndu-mă ca un vin *rău făcător* deodată revărsat în *sînu-mi,* şi *resimţii că* fiinţa-mi, pînă atunci atît de tare şi de. . ., *se* cutremura şi *pierdea mult dinlr-însa, ca şi cum ar fi fost* sortită să se *risipească* în vînt.

O, Melampiw! ce vrei să *ştii* viaţa centaurilor, prin *care voinţă* a zeilor ai fost călăuzit spre mine, cel mai bătrîn şi cel mai *jalnic* dintre toţi? E mult de cînd nu mai îndeplinesc nimic din *viaţa* lor. Nu mai părăsesc *acest pisc* de munte unde m-a îngrădit *vîrsta. Vîrful* săgeţilor *mele îmi mai* foloseşte doar *pentru **a*** dezrădăcina *plantele* îndărătnice; lacurile liniştite încă mă *cunosc,* dar rîurile m-au uitat. Ţi-oi spune cîte ceva din tinereţe ; dar amintirile *acestea,* izvorîte dintr-o *memorie alterată* se tîrîie ca *valurile* unei libaţii zgîrcite *căzînd dintr-o* târnă stricata. Ţi-am *descoperit uşor întîii* ani, *fiindcă **a***

fost linişte şi desăvîrşire; *era viaţa singură şi simplă, care mă adăpa, aceasta se aminteşte şi se spune fără greutate.* Un zeu, *rugat* să-şi povestească viaţa, ar *pune-o* în două *cuvinte,* o Melampiw!
întrebuinţarea tinereţii mele fu repede şi plină de agitare. Trăiam din mişcare şi nu *cunoşteam* hotar paşilor mei. In mîndria *puterilor mele,* slobode, rătăceam *întinzîndu-mă* pretutindeni *în acele* pustietăţi. într-o zi, *pe cînd urmam* o vale *pe care se îndreaptă rar* centaurii, descoperii un om ce mergea alături cu rîul pe *ţărmul* dimpotrivă. Era *cel dinţii* ce mi *se arăta vederii; îl dispreţuit.* Iată cel mult, *îmi spusei,* jumătatea fiinţei mele! Cît de scurţi îi sînt paşii şi umbletul cît de greoi! Ochii-i parcă măsoară spaţiul *cu jale.* Fără îndoială. *e* un centaur răsturnat de zei *şi pe care l-au* silit *să-şi* tîrască *ăsfel paşii.*

îmi odihneam adesea zilele în albia rîurilor. O jumătate din mine, ascunsă în ape, se *mişca* spre a le birui, pe cînd cealaltă se ridica liniştită şi-mi purtam braţele *neîntrebuinţate cu mult deasupra* valuri/or. Mă *uitam pe mine în mijlocul* undelor, *neîmpotrivindu-mă avîntărilor* şivoiulwi care mă mîna *departe şi le ducea oaspete sălbatic spre toate farmecele malurilor.* De cîte ori *prins* de noapte, n-am urmat firul ape/or sub umbrele ce se răspîndeau, *lăsînd pînă* pe fundul *v&ilor (l'influence)* nocturnă a zeilor! Traiul meu *înfocat* se *liniştea* atunci *pînă a nu* lăsa decît o uşoară *simţire a* vieţii răspîndită *prin toată fiinţa mea cu aceeaşi măsură, precum,* în apele unde înotam, lucitile zeiţei ce cutreieră nopţile. Melampie, bătrîneţea-mi duce jalea rîurilor; paşnice cele mai multe şi monotone, ele îşi urmează soarta mai *liniştit* decît Centaurii, şi cu o înţelepciune mai binefăcătoare decît *aceea a oamenilor.* Cînd *ieşeam* din sînul lor, *eram urmărit de* daruri *ce mă întovărăşeau* zile întregi şi nu se trăgeau înapoi *decît încet, în felul* miresmelor. *O nestatornicie* sălbatică şi oarbă îmi stăpînea paşii. In mijlocul goanelor celor mai nebădăioase, mi se îiitîmpla să-mi frîng deodată galopul, ca şi *cum* o prăpastie s-ar fi găsit la picioare/e *mele,* sau un zeu *stînd* drept în /aţă-mi. *Acele nemişcări* neaşteptate mă *lăsau* să-mi resimt viaţa tulburată toată de avînt«n7e în care mă aflam. Pe vremuri, am tăiat din codrii ramuri *pe care gonind* le *ridicam* deasupra capului; iuţeala fugii oprea mişcarea frunzişului, *care mai dădea doar* un freamăt uşor; dar la cea mai scurtă *odihnă,* vîntul şi. . . *intrau din nou în* ramul, care-şi relua firul şoptirilor. I.a fel viaţa, la stăvilirea *deodată a drumurilor impetuoase pe care le făceam* prin văiie *acelea,* îmi fremăta în *sîn.* O auzeam clocotind *în fugă şi rostogolind* focul *ce-l luase* în *spaţiul străbătut fierbinte. (Mes flancs)* însufleţite *luptau cu acele valuri care le împingeau (pressaient) pe* dinăuntru şi guslaw prin *aceste* furtuni voluptatea *ce o* cunosc *doar ţărmurile* mării de a *închide* fără *nici o* pierdere o viaţă *dusă (purtată) pînă la* culmea *sa şi mîniată. Totuşi,* cu *capul aplecai pe vîntul* ce-mi aducea răcoarea, priveam vîrful munţilor *ajunşi departe în cîteva clipe,* copacii de pe ţărmuri şi apele din rîuri, acestea purtate în curgere înceată, aceia legaţi de *sînul j>ă.rmntului,* şi mişcători doar prin crengile *lor* supuse *suflărilor*

văzduhului care ii fac să suspine. „Eu singur, îmi spuneam, am mişcarea slobodă, şi-mi port după plac viaţa *dintr-un cap la altul al* văilor *acestora.* Sînt mai fericit ca pîraiele repezi ce cad din munţi spre a nu se mai *întoarce. Bubuitul* paşilor mei e mai mîndru ca plîngerile codrilor şi ca *zgomotele* apei; e răsunetul centaurului rătăcitor *şi care se călăuzeşte singur".* Astfel, pe cîrd *(mesflancs agites)*. . . . . ,

Tinereţea e *asemenea înverzitilcr păduri chinuite de* vînturi; *ea mişcă* în toate părţile bogatele daruri ale vieţii, şi pururi *clte* un murmur adine stăpîneşte frunzişul. Trăind cu *pornirea* rîurilor, răsuflînd mereu Cibela, fie în albia de *văi, fie pe vîrf de munţi, săltăm,* pretutindeni ca o viaţă oarbă şi năpustită. Dar cînd noaptea, plină de liniştea zeilor, mă găsea pe *povirnişul* munţilor, ea mă *ducea* la *intrarea* peşterilor şi mă împăca precum *împacă* valurile mării, lăsînd să mai *trăiască* în mine uşoare unduiri ce îndepărtau somnul *fără a-mi strica odihna.* Culcat pe pragul *(retrăite), (les flanc;,) ascunse* în văgăună şi capul sub cer, urmăream *spectacolul* umbrelor. *Atunci* viaţa străină ce *mă* pătrunsese *în timpul zilei se desfăcea- de mine picătură cu picătură, reîntoreîndn-se* în sinul paşnic al Cibelei, precum după *(endee) furtună rămăşiţele* ploii *legate de frunzişuri cad şi* . . . Se spune că zeii marini îşi părăsesc *în vremea umbrelor* palatele adînci, şi, aşezîndu-se pe stîncu *înaltă* a ţărmului, îşi întind privirile peste valuri. *La fii* vegheam avînd la picioare, o întindere de viaţă asemeni mării *alipite.* Redat fiinţei grăuitate şi întregi, mi se părea că *abia* mă născusem, şi că ape adînci *şi care* mă zămisliseră în sinul lor, *mă lăsaseră de curînd pe culmea muntelui,* ca un delfin uitat pe sirte de *către valurile* Amphitritei. Privirile îmi *geneau* slobode şi ajungeau *punctele cele mai îndepărtate.* Ca ţărmuri pururi *ude, firul* munţiicr *la* asfinţit *rămînea (empreint) cu* luciri *rău şterse* de umbre. Acolo *tăiau încă,* in lumini/t palide, *piscuri* goale şi curate. Acolo vedeam coborînd cînd pe zeul Pan, pururi singuratic, cînd corul divinităţilor tainice, sau trecînd vreo nimfă din *munţi* îmbătată de noapte. Cîteodată, vulturii muntelui Olimp străbăteau tăria şi se pierdeau în zodii/e ( ) ori sub *codrii însufleţiţi. (L'esprit) Gîndul* zeilor, căpătînd *mişcare,* tulbura *deodată* liniştea stejarilor *băirîni.*

Urmăreşti înţelepciunea, o Melampie/ *care e* ştiinţa voinţei zeilor, şi *ţi-ai pierdut calea* printre popoare ca un muritor rătăcit de *zei. In aceste locuri* se află o piatră care, *cît* o atingi, dă un sunet asemeni *cu acela al* coardelor unui *instrument* ce se frîng, şi *spun* oamenii că Apollo, *care-şi gonea* turma prin aceste *pustiuri punîndu-şilua.*pe piatră, ii lăsă acea melcdie. O, Melampie, zeii rătăcitori şi-au pus lira pe pietre; dar nici unul . . . nici unul *n-a* uitat-o acolo. *în* vremea cînd vegheam prin peşteri, am crezut cîtecdată că voi *prinde* visele Cibelei adormite, şi că maica zeilor, trădată de visări, o să *piardă vreo taină;* dar n-am *recunoscut pururi* decit sunete ce se topeau în . *suflarea* nopţii sau vorbe *(inarticules)* ca *şi clocotirea rîurilor.*

„O Macarie! îmi spuse într-o zi marele Chiron, *pe cînd îi urmam bdtrîneţea,* sîntem amîndoi centauri de munte, dar ce deosebite ne sînt obiceiurile *(pratiques).* Vezi toată *grija* zilelor mele *în* a căuta buruieni, şi tu, tu eşti la fel cu *acei* muritori *care au găsit* pe ape sau în codri *şi apoi au dus la buzele lor* bucăţi din naiul frînt *de către zeul Pan.* De-atunci *muritorii aceia, respirînd în frînturile* zeului un *suflet sălbatic* şi poate căpătînd o tainică nebunie, pătrund prin pustiuri, se *scufundă* în păduri, urmăresc apele, se *amestecă* munţiZcr, neliniştiţi şi purtaţi de un... necunoscut. Iepele sălbatice *iubite* de vinturile *celei mai* depărtate Sciţii nu sînt mai sperioase ca tine şi nici mai cu jale *seara* cînd *Austrul s-a tras înapoi.* Cauţi zeii, o Macarew, *şi de unde au ieşit oamenii, dobitoacele şi. . .* Dar bătrînul Ocean, părinte *al* tuturor, *păstrează* în sine *aceste* taine, şi «imfele *care-l înconjoară* învîrtesc cîntînd *o horă* veşnică *în faţa lui ca* să acopere *ceea ce* ar putea să scape buzelor sale întredeschise de somn. Muritorii *care au atins* zeii prin virtute *au primit* din mina lor lire *spre a fermeca popoarele,* sau sămînţe noi spre a le îmbogăţi, dar nimic din gura lor *inexorabilă (fără milă).*

„In tinereţe, Apollo» m-a aplecat *înspre buruieni* şi m-a învăţat *de a le răpi* din vine *sucurile* binefăcătoare. De atunci am *păşit* cu credinţă *marele* lăcaş al *acestor munţi,* neliniştit, dar întoreîndu-mă mereu *în căutarea (des simples) şi împărţind pe care le descopăr.* Vezi tu de-aici *culmea pleşuvă a* muntelui Oeta? Alcid *a* despuiat-o ca să-şi clădească rugul. O Macarew/ semizeii, copiii zeilor întind blana leilor *pe* ruguri şi se mistuiesc pe *vîrful munţilor !Otrăvurile* pămîntului *strică (infectait)* sîngele *primit* de la *nemuri, iori!* Şi *noi,* centaurii zămisliţi de *către un mitritor cutezător în sînul unei neguri (vapeur), la fel cu o zeiţă,* ce ajutor *am aştepta* de la Jupiter *care a trăznit* părintele seminţiei *noastre.* Vulturul zeilor rupe veşnic măruntaiele *muncitorului* care a *dat chip* întîiuUu om. O Macarew / oameni şi centauri recunosc *drept fauri ai sîngelui lor* pe *cei* ce au *(le privilege) nemuritorilor* şi poate că tot ceea ce se mişcă în afară de *dinşii,* e doar un furtişag *ce* li s-a făcut, doar o uşoară *rămăşiţă a* fiinţei lor *dusă* departe, ca *şi* sămînţa *care zboară, de către* suflarea atotputernică a soartei. (On *publie)* că Egeu, *părinte cil* lui Theseu, ascunse sub greutatea unei stînci, la marginea mării, amintiri şi semne după cere fiul său să poată într-o zi recunoaşte *naşterea.* Zeii geloşi au îngropat *undeva semnele* obîrşiei *(descendance) lucrurilor;* daria ţărmul cărui ocean au rostogolit piatra *care* le acoperă, o Macarie? *Dată* înţelepciunea la care mă *purta* marele Chiron. Ajuns *(reduit) la bătrîncţea* din urmă, centaurul *hrănea în gîndul său cele* mai înalte *cuvîntări.* Trunchiul încă *viteaz (hardi) .. • S-ar fi spus* că mai păstra rămăşiţe din nemurirea *primită pe vremuri* de la Apollo, dar pe care o înapoiase zeului.

In ce mă priveşte, o Melampiî*! cobor în bătrîneţe, liniştit ca şi apusul zodiilor. Mai păstrez încă destulă cutezare *ca* să ajung pînă *la înaltul stîncilor unde "ntîrziez,fie spre a privi* norii sălbatici şi *neliniştiţi, fie spre a vedea venind*

din zare hyadelc ploioase, ^eiadele sau marele Orion; *dar îmi dau scama că* mă împuținez şi *că* mă pierd repede ca o zăpadă *plutind pe* ape, *şi că în* curînd. mă voi duce *să mă amestec* cu rîurile *care curg în largul sin* al pămîntului.

Se indică rîndul unde au apărut, prima oară, cuvintele explicate mai jos:

r. 3. *Centaur,* ființă fabuloasă din mitologia greacă, avînd jumătatea inferioară a corpului patrupedă, de cal, şi jumătatea superioară, peste brîu, umană, de bărbat. (Victor Kernbach, *Dicționar de mitologie generală,* Ed. Albatros, Bucureşti 1983)

r. 43. *Melampcs,* fiul lui Amythaon, era un prezicător vestit care înțelegea, graiul animalelor (Anca Balaci, *Mic dicționar greco-roman,* Ed. ştiințifică, Bucureşti, 1969).

r. 135. *Cybela,* zeiță de origine frigiană considerată mamă a tuturor zeilor şi protectoare a vegetației (Anca Balaci, *op. cit.)*

r. 153. ***Amfitrita,*** fiica lui Nereusşia lui Doris. Răpită de Poseidon, devine regina mărilor şi mama zeului Triton (Anca Balaci *op, cit.)*

r. 158. *Pan,* fiul lui Hermesşial Dryopei, protector al turmelor şi al păstorilor. Era înfățişat ca un monstru jovial şi simpatic, cap comic omenesc cu coarne şi barbă de țap, trup uman acoperit cu par şi picioare de țap cu copite (Anca Balaci, *op. cit.;* Victor Kernbach, *op. cit.)*

r. 159. *Nimfe,* fecioare ale naturii în mitologia greacă, simbolizînd apele *(Oceanide, Naiade, Nereide),* munții *(Orcade),* pădurile *(Dryade)* şi arborii *(Hamadryade),* vîlcelele *(Napeie)* şi dumbrăvile *(Alscide).*

r. 177. *Chiron,* cel mai înțelept şi cultivat dintre centauri. împreuna cu *Nessus* şi *Pholus* ajuta pe oameni. Erau buni şi cumpătați (Anca Blaci, *op. cit,*-- Victor Kernbach, *op. cit.)*

r. 190. *Oceanus,* zeul şi personificarea marilor ape. Cel mai mare dintre titani. Era fiul lui Uranus şi al lui Gaea (Anca Balaci, *op. cit.)*

r. 202. *Alcide,* nume purtat de Fferakles în calitatea sa de fiu al lui Alceu (Anca Balaci, *op.* ***cit.).*** într-o variantă a morții, H. se urcă singur pe rug după ce schimbase nemurirea cu care era înzestrat, pentru condiția de muritor a lui Prometheus (Victor Kernbach, *op.* ***cit.)***

r. 215. *Egeu,* rege al cetății Athena, fiul lui Pandion şi tată al lui Thezeu (Anca Balaci, *op. cit.)*

r. 215. *Thezeu,* erou legendar originar din Atica, născut din unirea regelui Egeus cu Aethra, fiica regelui Pitteus. Egeus a poruncit Aethrei să ascundă lui Thezeu originea sa pînă în ziua cînd se va dovedi vrednic urmaş al tatălui său. în acest scop el a ascuns sub o stîncă uriaşă o pereche de sandale şi o sabie pe care Thezeu urma să le scoată atunci cînd avea să pornească în lume în căutarea tatălui său, ceea ce Thezeu a reuşit să facă (Anca Balaci, *op. cit.)*

r. 232. *Hyadele.* denumire purtată de şapte surori nimfe, fiicele lui Atlas *şt,* ale Pleionei. L-au îngrijit pe Dionysos copil şi au fost transformate de-

Zeus.într-o constelație pentru a le feri de mînia Herei (Anca Balaci, *op. cit.)*

233. *Pleiadele,* cele şapte fiice ale lui Atlas şi ale Pleionei. Urmărite stăruitor prin păduri de vînătorul *Orion,* Zeus le strămută în cer, împreună cu urmăritorul şi cu dinii lui făcînd trei constelații (Victor Kernbach *op. cit.)*

233. *Orion,* vînător gigant din mitologia greacă. îndrăgostit de zeița Artemis e ucis de ea (sau de Apollon) şi transformat în constelație (Victor Kernbach, *op. cit.)*

A"

Bacanta, in mss. arh. f. poemul nu este datat dar în mss. M.L.R. 22.029, la p. 16 Ion Pillat a notat: Bucureşti 1924 – revăzută şi închegată definitiv, Dîrvari, 23 şi 24 april 1941.

Prima variantă mss. arh. f.

Iată muntele despuiat *(văduvit)* de corurile ce-i cutreierau vîrfurile; *femeile-preoți (preotesele, vestalele),* faclele, larma *divină* au recăzut în văi; serbarea se destramă, *misterele* s-au reîntors în sînul zeilor. Sînt cea mai tînără dintre bacantele ce s-au suit pe piscul Citheron. Corurile nu mă *duseseră încă pe vîrfuri,* căci legile sfinte îmi îndepărtau tinerețea şi-mi porunceau să *îndestulez* măsura timpurilor ce trebuiesc hărăzite spre a intra în *ritmul* solemnităților. în sfîrşit, Orele, ascunsele doici, cărora le *trebuie* atîta vreme ca să ne facă *demne de* zei, m-au aşezat printre bacante şi azi răsar din tainele ce mă *învăluiseră* dintru început.

Pe cînd strîngeam anii ceruți de legi, eram la fel cu tinerii pescari ce trăiesc pe marginea mărilor. în vîrful unei stînci, ei apar un timp, cu brațele întinse spre ape şi trupul aplecai, ca un zeu gata să se cufunde iar; dar sufletul li se leagănă în sin muritor şi le *reține dorul.* în sfîrşit, se *aruncă, şi ciţiva — se spune — s-au reîntors* încununați pe valuri. Astfel am rămas multă vreme *agățată* peste taine; astfel m-am dat cu totul lor şi capul meu *s-a văzut* iar încununat şi *izvoril de valv.ri.*

Bacchus, tinerețe veşnică, zeu adînc şi *peste tot* răspîndit, de vreme, ți-am recunoscut semnele în *sînul meu* şi mi-am adunat toate silințele ca să le închin *divinității* tale. Mă *purtai* într-o zi spre răsăritul soarelui, în vremea cînd razele zeului împlinesc *roadele pîrguite* şi adaugă cea de pe urmă însuşire muncilor de *pe pămînt. Mă urcai* pe dealuri ca să mă *dăruiesc* săgeților sale şi gata să-mi desfăşur pletele la cea dintîi geană de lumină, tremurînd peste zări; căci se *spune* că părul străbătut de flăcările dimineții se face mai rodnic şi primeşte o frumusețe *la fel* cu părul Dianei. Ochii mei, *ieşind,* prinseră capetele umbrelor ce coborau iar spre pol. Cîteva semne cereşti, îndeplinind încet *declinul* lor înspre valuri, mai arătau cerul aproape părăsit, şi tăcerea lăsată de noapte *se-ntindea* pe cîmpii. Dar, precum, în răcoroasele văi ale Thessaliei, rîurile obişnuiesc să înalțe un răsuflet *asemeni* cu norii, care *se*

odihneşte pe ele, *la fel* minunea suflării tale, o, Bacchus, se răspîndise diu sînul pămîntului, în vremea umbrelor, şi domnea la întoarcerea soarelui pe-ntinsele şesuri. Zodiile ce se ridică, albe, cîştigă mai *puţin luciu* intrînd in *adîncul* nopţii; *dacă* nu-mi creştea în sînu-mi viaţa, fie în putere, fie în *strălucire,* pe măsură ce mă afundam în cîmpii. Cînd îmi opream paşii pe înaltul dealurilor, mă clătinam ca şi chipul cioplit al zeilor în braţe de preoţi, ce-1 ridică pînă pe soclul sfînt. *Sînul* meu, adunînd minţile zeului întins pe cîmpie, *născuse* o turburare, care-mi iuţea paşii şi-mi mişca gîndurile ca pe nişte valuri înnebunite de vînt. Fără îndoială, la adăpostul acestei rătăciri, te-ai aruncat la sînu-mi, o, Bacchus ! căci zeii prind astfel neaşteptat mintea muritorilor, ca şi soarele, care, dorind a pătrunde prin ramuri dese şi pline de *umbră* pune de i le deschide *vîntul.*

m

Apoi veni deodată Aello. Bacchanta aceasta, fata lui Typhon, ce! mai iute la mînie dintre toate vînturile, şi a unei mame rătăcitoare prin munţii Thraciei, fusese crescută de nimfele acestor ţinuturi, în *sînul* peşterilor şi departe de oameni; căci zeii încredinţează *fluviilor* ce-şi întorc apele spre pustiurile *cele mai mari,* ori nimfelor ce locuiesc *părţile de codru* cele mai *puţin pătrunse,* hrana copiilor ieşiţi din *amestecul ce au* cu fiicele *puterilor* firii sau ale muritorilor. Aello cobora din *Scythia* unde se ridicase pină-îi *vîrful* munţilor Rifei şi se *răspîndea în* Grecia, *scuturînd* pretutindeni tainele şi purtîndu-şi strigătele pe toate *piscurile.* Atinsese vîrsta cînd zeii, păstorii ce cîrmcsc apa pajiştelor, închid pîraiele care adapă tinereţea muritorilor. Deşi mai *avea* mîndria unei vieţi pline de *tot,* trebuiai s-o recunoşti, marginile începeau a seca, şi, de altminteri, îndeletnicirea misterelor tulburase rînduiala frumuseţii sale, care arată semne vădite de ofilire. *Părul* ei, tot atît de *bogat* ca *al nopţii,* îi *rămînea întins* pe umeri, chezăşie de puterea şi *de* bogăţia darurilor primite de la zei, dar fie că *îl* desfăşurase *prea des* în vîrtejul vînturilor hyperboreene, fie că păstrase în capu-i munca vreunei soarte tăinuite, părul *acesta veştejit depăşea duşmănia anilcr,* abia începută. Privirile ei spuneau de-ndată că primiseră stăpînirea celor mai întinse moşii şi al *adîncului* ceresc; *domneau* pururi şi se mişcau fără grabă, se-ntindeau mai bucuros spre *ţărmurile acele* ale spaţiului, unde sînt rînduite umbrele *divine,* ce primesc în *sînul lor* tot *ce* piere *în* zare. Totuşi, în răstimpuri, privirea *aceasta* largă şi *de un ritm atît de lung devenea nesigură,* şi se rostogolea *prin negură* ca privirea vulturului în clipa cînd ochii săi *primesc primele săgeţi* ale nopţii. Mai arăta şi ceva *nesigur* în felul cum îşi purta paşii. Cînd *ea mergea înnebunind* treptat fuga-i puternică şi uşoară pe care o prindea de-a lungul rîurilor şi al pădurilor, cînd îşi *tira* portul ca Latona căutînd în lunga *ei* pribegire un loc ferit spre a naşte zeii pe care-i purtase. Cîteodată *văzindu-i nehotărîrea* paşilor ce căutau să se cumpănească şi *zărindu-i capul greu şi încărcat, ai* fi spus că *umbla în* fundul unui ocean. Iar cînd sînul *ei* prin mijlo-

cirea nopţii se rînduia în liniştea *lumii,* glasu-i ieşea *printre* umbre, paşnic şi mult *timp păstrat,* ca şi cîntccul Hesperidelor la căpătui mări/or.

Aello mă *îmbrăţişa cu* prietenia ei şi mă învăţă cu toată grija dăruită de zei muritorilor, însemnaţi cu harul lor, şi pe care *ei vor* să-i crească singuri. Ca tinerii Arcadieni ce coboară cu zeul Pan în cele mai tăinuite păduri *ca să afle* dc la el să-şi *pună* dietele pe *sălbatice fluiere,* şi să-şi culeagă în suflet geamătul trestiilor, eu umblam Cu marea bacantă, care, în fiece zi, îşi trăgea paşii *spre vreun* loc o;olit. în aceste pustietăţi îşi *desfăcea* graiul şi eu îi ascultam vorbele, *pornind* ca şi cum ar fi fost faţă la, izvorul ascuns al unui rîu:

„Niin'elor ce domnesc în păduri, *spunea ca, le plac* să trezească, pe *ţ'xrmul* ***cadrUor,*** miresme sau cîntece aşa de dulci încît trecătorul îşi *frînge* drumul Ş' se-aml'-ieşte, *spre a le urm.j în sihlele cele mai* întunecate. O *tulburare* uşotră *pătrunde* minţile străinului, *zăpăceala* ce se ridică într-însul îi *strică* Totârirei paşilor şi, pe cînd înaintează *la fel* cu semizeii cîmpeneşti, ce poartă paruri vreo beţie *în vise,* nimfele se bucură de *îndelungata lor stăruire* în niinlei *muritorilor.*

„Dar Bacchus *impune* beţia răsuflării lui *tuturor celor ce trăiesc şi pînă* şi neamului *nczgudu.it* al zeilor. Suflarea *sa* pururi împrospătată *goneşte* peste lot pămîntul, hrăneşte la capetele lui *beţia veşnică* a Oceanului şi, împinsă în văzduhul divin, *agită aştrii* ce se rotesc *fără-nectare* în jurul golului neguros. Cînd Siturn *în sînul nopţii,* răni pe Uranus *adormit,* pămîntw/ şi mările primirii cu sîngelc răspîndit o rodnicie nouă a căror *prime roade ridicate* au fost nimfele, pe pămînt şi Aphrodita pe mări. Bacchus, mereu oprit ca *un nor* încropit în sinul umed al Cybelei, păstrează căldura sîngelui *îmbătrînit ce* naşte *încă- întregi coruri* de nimfe în *miezul* păduri/or şi în spuma nemuritoare de pe ape.

„Fluviile îşi *au* traiul în palatele adînci ale pămîntului, locaşuri întinse şi răsunătoare, unde aceşti zei aplecaţi *hotărăsc* naşterea izvorului şi pornirea *valurilor.* Ei domnesc, urechea pururi hrănită de bogăţia bulboanelor, şi ochiul legat de soarta undei lor. Dar nici adîncimea nici starea de nepătiuns a bolţilor *lor* nu pot răpi Iui Btcchus acvste divinităţi, căci nici o poartă nu i-a fost închisă de *soartă.* Fiu/iile se *cutremură* în patul lor şi *nămolul* străvechi li se *zvircoleşte* in sinul *urnelor tulburate.*

„O vară întreagă, mă legasem de vîrful munţilor Pangei. Porniri nelămurite ce mă cuprind în fiecare au, bucuriile pămîntului şi frumuseţea cîmpurilor *fiind pe-aproape* mă-ndeamnă să sui *povîrnişul munţilor.* Muritorii plăcuţi zeilor sau acei pe care i-au încercat prea multe *necazuri* au fost purtaţi şi rînduiţi printre semnele *cereşti:* Maia, Cassiopeea, marele Chiron, Cynosura şi tristele Hyade au *intrat în drumul* tăcut *al* zodiilor. Călăuziţi de soartă, ei urcă pe *cer* şi coboară fără a se *da în lături,* nici *a se opri,* şi *fără-ndoială* urmărirea unui drum ce se-nalţă şi *cade* iar şi *iar* creşte din sine, o stare de fericire, *întinzîndu-se în* margini *nchotărîte, împrumutînd* ceva din

monotonia *drumurilor şi amestecată* cu *lenea* macilor. *Voiam* ca *un mers încet lipit* de rîpe/e munţiZor, să nască în mine o stare *de suflet* la fel cu aceea pe care *aştrii* ***o*** *au* din *calea* lor drumul meu purtîndu-mă spre *culmea munţilor,* precum *dînşii* se ridică pe treptele nopţii. Dar rodul nu poate să îndepărteze *bătrîneţea care vine;* zilnic pămîntul îl pătrunde cu *daruri mai zorite,* a căror căldură *ce-l mistuie* se înseamnă pe dinafară *în* Culori tot mai vii. Cuprinsă *ca şi el* şi *cîşligată* în sînu-mi, eram neputincioasă să alung sau să *încetinez* viaţa *ce-mi era dăruită.* Paşii tîrzii, căutarea *sub* păduri a adăposturilor juruite acestor zeităţi mute şi *atît de puternice* prin linişte, ce *adorm durerile cele mai vii;* lungile popasuri sub *suflările* venite din apus, căderea soarelui *fiind* îndeplinită, nici umbra goală a nopţii, nici visele, nu puteau *opri o* clipă urmăriri a căror strădanie o suferea spiritul meu. Mă înălţăm pînă la acea treaptă *a munţilor* ce primeşte paşii nemuritorilor; căci, *printre ei,* unora le plac să cutreiere *alaiul munţilor* ţinîndu-şi mersul neclintit pe unduirile *vîrfurilor, şi alţii,* pe stîncile ce *domnesc în* depărtare, îşi petrec ceasurile scufundîndu-se *îa scobitura* văilor, adună acolo apropierile nopţii sau privesc cum umbrele si *visele pătrund în mintea* muritorilor. Ajunsă la *aceste culmi* primii darurile nopţii, liniştea şi soarele care micşorează *chiar* frămînţările *ridicate* de zei. Dar *odihna asta fu* la fel cu *aceea a* păsărilor prietene *cu* vînturi/e şi *mereu duse de şuvoiul Ier.* Cînd ascultă de umbre *şi-şi iau zborul* spre păduri, picioarele *lor se* opresc pe ramuri, care. *străpungînd cerul,* sînt *uşor* mişcate de suflările ce cutreieră noaptea, căci pînă şi în somn se bucură de *atingerile viaturilor* şi *vor* ca penetul *lor* să tremure şi să se-nvelească *la cele mai mici răsuflete trezite* în *viciul* codrifcr. Astfel, chiar în *sinul* odihnei, mintea îmi rămînea deschisă *suflării* lui Bacchus. *Această suflare are răspîndinău-se* o măsură veşnică şi *se întinde la tot* ce se bucură de lumină; dar *un mic* număr de muritori, printr-un har al soartei, mai ştiu să-i cerceteze *ritmul.* El domneşte pînă la cel mai înalt pisc al Olimpului şi trece prin sînul *însuşi* al zeilor acoperiţi de *zale* sau îmbrăcaţi în straie *nepătrunse.* El răsună în *arama* mereu *zguduită,* în jurul Cybelei, şi *duce* graiul Muzelor *ce tîrăsc după ele cîntînd* întreaga poveste a *neamului* zeilor în măruntaiele pămîntului, în sînul *nopţii nemărginite,* sau în Oceanul, care a hrănit pe atîţi nemuritori.

„Incetînd somnul (ieşind din somn), îmi lăsam paşii *duşi* de Ore. Ele îmi rînduiau *fuga* pe treptele zilei,şi *mă-nvîrteam* pe munte *îmboldită* înainte de soare, ca *umbra* ce-şi *săvîrşeşte rotirea la piciorul* stejarilor. Paşii cîtorva muritori *fură opriţi* de zei în vecinătatea apelor, în adine»? păduri/or sau pe *coborîşul dealurilor.* Neaşteptate rădăcini le-au *dus* picioarele în ţărînă, şi toată viaţa *pe care o purtau în ei* s-a întins în ramuri şi s-a *desfăşurat* în frunziş. Unii legaţi de marginea apelor aţipite, păstrează o linişte sfîntă şi primesc la *apropierea* zilei roiu/ vise/or ce-şi *găsesc* adăpost în rămurişul lor întunecat. Alţii, adăugaţi pădurilor lui Jupiter sau înălţaţi pe culmi sterpe, poartă *un vîrf* îmbătrînit şi sălbatic, *care ia* toate vînturile, şi opreşte *pururi* cîte

una din acele păsări singuratice *luate* în seamă de muritori. Soarta nu i se poate schimba, căci pămîntul divin îi ţine şi sînt *subjugaţi* hranei veşnice din sînu-i, dar aşa cum au fost *aduşi,* în *nemişcarea* lor, *ei* tot mai păstrează cîte-un gest tăinuit al firii *celui* dintîi. Anotimpurile să *coboare* sau să *se ridice,* rămîn *cu gîndul la* soare; din tot ce se mişcă *în* lume, ci nu-1 mai *lămuresc* decît pe el şi lui singur îi trimit ceea ce mai pot făuri ca urări nebuloase. Unii *din ei, chiar,* atît de mare le e *vlaga* iubirii, îşi mină *mişcarea* creşterii *pe* drumul zeului şi-şi întorc *în cale* bogăţia ramurilor lor. Pe calea unde intram pe urmele zilei mi-am văzut paşii *căzînd în încetinire, puterile mele încă întregi, şi stingîndu-se în sfîrşit* într-o nemişcare deplină. *Atunci* eram la fel cu muritorii *aceia* înfrînţi sub coajă şi opriţi în sînul puternic al pămîntului. *Reţinută* în odihnă, primeam viaţa de la zeii *ce treceau,* fără *a însemna vreo* mişcare şi cu braţele întoarse spre soare. Era cam la ceasul zilei ce arată cel mai *puternic foc* — totul *se oprea* pe munte, sînul adînc al *pădurilor nu mai răsufla, rodnicite flăcări mistuiau Cybela,* şi Bacchus *se-mbăta pînă la rădăcina* ostroavelor în *măruntaiele* Oceanului.

Drumul soarelui în asfinţit îmi *hotăra* paşii spre piscurile cele mai înaintate *pe* apus. Odată zeul *pierit* şi după ce lumina lăsată *de el* simţise întîiw/ *amestec de* umbre, sînul văilor şi tot întinsul cîmpitTcr îşi *luau* iar, *dar* încet, *libertatea (voia)* răsuflării. *Păsările* se înălţau peste *codrii, căutînd în* cer dacă *firul vînturilor se restabilise;* dar aripile îmbătate încă prindeau *cu* greu un zbor clătinat şi plin de rătăcire. Un *murmur* născut *la* creştetwZ *crîngurilor* mărturisea deşteptarea *adierilor,* vîrfurile *însă* nu dădeau decît *un* tremur uşor *care n-ajungea* cutremurarea *primită de ramurile* de chiparos din mîinile lui Pan, cînd zeul *se trage înapoi din* corurile *pe care le însufleţeşte* în nopţi/e prielnice *jocul nestăpînit se* leagă de paşii *lui* şi-1 întoarce clătinîndu-se *în* codrii adormiţi. Ieşite din desimea ascunzişurilor, fiarele veneau să *ia* pe culmi un *răsuflet* mai viu: ochii *le răsăreau într-o* flacără nouă, glasul *lui* năpraznic *decăzuse* (apusese) *într-un murmur* şi mersul îndrăzneţ în moleşeala *(lîncezeala) paşilor.*

„între timp, umbrele umpleau *adîncimea din văi;* ele urcau spre mine dăruind la tot ce *respiră* somnul şi *visele,* mă *ajungeau* în sfîrşit şi mă *înveleau, dar* fără a mă pătrunde. Eu rămîneam *tare* şi *zburdalnică* sub apăsarea nopţii pe cînd pămîntul, plin de somn, împărtăşea odihnă mădularelor (trupului), mele şi le *cîştiga de tot* nemişcarea; *fruntea* mea veghea fără a fi lovită de lîncezeala. Era *insuflată* cu toate *darurile* răspîndite de zei în timpul zilei *farmecul* lor o înconjura», şi viaţa nouă pe care o adunasem îi trimitea înflărate/e-i cugetări.

„Callisto, *îmbrăcată într-o formă sălbatică de gelozia* Junonei, rătăci *vreme multă în* pustiuri. Iar Jupiter, ce o iubise, o scoase din codri ca *s-o facă tovarăşe* cu stele/e şi îi *duse* soarta *într-o* edihnă *din care nu mai pc.ate să se abată.* Şi-a primit locuinţa in fundul *cerului înnegurat* ce răspîndi *elemen-*

tele, zeii şi mrritorii, în măruntaiele Cybelei. Cerul *îşi* orînduieşte în juru-i *cele mai vechi* umbre şi-i *dă* să respire *ce. mai are încă* din obîrşiile vieţii, adăugîndu-z *atingerile iacului neobosit a cărui emanaţii* însufleţeşte universul. Pătrunsă de-o veşnică beţie, Callisto *stă* aplecată pe pol, pe cînd rînduiala întreagă a zodiilor *trece* şi îşi coboară calea spre Ocean. *Astfel,* noaptea, păstram nemişcarea pe *vîrful munţilor, capul* înfăşurat *într-o* beţie-*ce-l strîngea* ca *şi* cununa de viţă şi *rod ce întreţine pe tîmplele lui* Bacchus *o neschimbată* tinereţe."

Aşa mă învăţa Aello prin *spusele* soartei sale. Cdată trezit *ca* să urmeze glasul ce-l chema la cunoaşterea zeilor, cugetul meu nu se mai *întoarse* spre mulţimea unde-şi *avea cel dintîi* sălaş: se îndepărtă *cu călăuza sa* către misterele cele mai puţin *temblate. în fiecare zi glasul* marei bacante se *ridica crescînd* în faţa-mi *în* întunericul *de drumuri. Ades* Muzele părăsesc *mişcarea repede* a corurilor ca să *înceapă* un mers *cu paşi* lini în sînul nopţii. învelite de vălurile *lor* cele mai dese şi îndreptîndu-se pe culmea munţilor, ele pornesc cîntece *divine sub întunecimi.* Cuvîntul lui Aello *trăgîndu-mă* spre zei, înainte asemeni *glasului Muzelor* purtat *în* umbre. O peşteră deschisă pe cîmpii, culmile păstrate ultimilor *săgeţi* ale zilei, albia văilor celor mai rodnice, *acestea erau locurile* unde mă călăuzea *alegerea lui* Aello. *Vremea convorbirilor sale pătrundea ades pînă în sînul nopţii,* şi atunci *ea* se *retrăgea* singură, lăsîndu-şi *graiul prins* ca nimfele care legîndu-şi umedele vestminte de o ramură aplecată, *intră iar* în taina *locuinţei lor.*

Intre timp, se apropiau misterele, ce trebuiau, în sfîrşit, să mă răpească în *şuvoiul* lor, dar cele dintîi *mişcări ale lor* în bacante depăşiră cu mult ceasul *trezirii.* Fiecare dintre noi, recunosciwd în sine semnele trimise de zeu, *începu* de-atunci *să* se retragă, căci muritorii *atinşi* de zeită/i îşi ascund de-ndată paşii şi se *lasă minaţi de farmece* noi. *Intrăm* fiecare *în* clinul unde ne *ducea* •firul *gtndulm. La fel* cu nimfele, fiicele Cerului şi ale Pămîntului care, de la naştere, se împărţiră *la gura* izvoare/or, *la feluritele ţinuturi* din codri şi îh toate *locurile* unde Cybela îşi adunase semnele rodniciei *sale, aceste înălţimi* ne împrăştiară *prin* toate plaiurile ţării. Furăm *primite de soarta* zeilor, *ce s-au legat* să domnească *pe* elemente. *Puternici peste* fluvii, codri, *văi roditoare,* ei se bucură privind viaţa ce se îndrumă sub ochii *lor.* Dar în *vremea* acestui răgaz atent pe care îl duc, aplecaţi pe unde, viaţa lor *nemuritoare* ia înfăţişarea căderii *mereu aceeaşi* a apei, şi firea lor pătrunde în elementele privite îndelungat, ca un om surprins pe *ţărmul* rîurilor de somn şi de vise şi a cărui haină *se duce* luată de valuri. *Fiecare* bacantă *logodea* astfel cu cîte un loc *însemnat prin naşterea unei soarte a naturii.* Aello răsări pe culmea *dealurilor* şi îşi odihni *mult timp* capul pe sînul Pămîntului; *ea părea* c-aşteaptă, ca.şi Melampiu, fiul lui Amithaon, ca şarpele însemnat cu un mac să vină să se înnoade îa jurul tîmplelor *sale.* Hippotheea, aşezată la *venirea fîntînelor, fu dată nemişcării* acolo; părul *ei,* pe care îl răspîndise, braţele-i în părăsire, *şi legămîntul privirilor sale cu fuga undelor ar însemna aplecarea ei spre scarta lor şi că gîndu-i se adăuga firului apei. Mersul* Plexaurei se *scufundă* în păduri/e *cele mai desfăşurate.* Cînd o oceanidă atinsă de somn, pe cînd *cutreieră* mările, braţele-i se destind şi îşi fac patul pe valuri; şi-a părăsit cîrma călătoriei pentru undele *schimbătoare;* dar în talazul ce-o *duce, ea zace întinsă cu uşurinţa vieţii şi sînu-i. . .* un somn însufleţit de Ocean. Aşa *fărea* odihna Plexaurei *în albia codrilor.* Oprită *pe* malul *povîrnişiler* adînci, Telesto se apleca ţinîndu-şi braţele întinse spre văi asemeni *lui* Ceres pe vîrful Etnei, cînd zeiţa înaintînd *pe* gura craterului îşi aprinde torţa de molid *în* focul vulcanului. Eu, însă, *care* nu cunoşteam încă zeul, goneam despletită prin cîmpii, *ducînd* în fuga mare un şarpe, ce nu putea fi *pipăit* cu mîna, dar pe *care-l* simţeam *cutreierîndu-mă* toată. *Asemeni unei* raze de soare, *minată* în şerpuiri *în jurul* unui muritor de către putere-a *zeilor,* nodurile sale mă înlănţuiau cu o căldură ascunsă ce-mi *gonea* paşii ca un ţepoi. *Pribegeam* învinovăţind pe Bacchus şi *gîndind* la valurile mării mă credeam *împinsă;* dar zeul în puţină vreme *îmi* istovi paşii. *Aplecată spre prăbuşire,* imploram pămîntul ce dăruieşte odihna, cînd şarpele, înmulţindu-şi nodurile, legă de sînu-mi o muşcătură lungă. Durerea nu *intră în* pieptu-mi sfîşiat; *fu* linişte *şi un fel de* lîncezeală, ca şi cum şarpele şi-ar fi muiat *ţeapă* în cupa Cybelei. în *gîndu-mi* se înalţă o flacără *tot atît de liniştită* ca lucirile hrănite noaptea pe un altar sălbatic ridicat zeităţilor *muntene.* La pîndă şi *în odihnă ca o* nimfă de Nysa, *strîngînd copilăria lui* Bacchus *în braţe, ocupăm peşterile* pînă la ceasul cînd, chiotul lui Aello *vestind* sosirea misterelor, mă *ridicau* pe urmele *acestei* bacante, ce păşea *în faţa noastră* ca *şi* Noaptea, cînd cu capul întors *ca să* cheme umbrele, ea se îndreaptă *spre* apus.,..

r. 4. *Bacantă,* preoteasă a lui Bacchus.

r. 21. *Bacchus,* zeul vinului şi al viţei de vie, formă sărăcită a zeului grec Dionysos (Victor Kernbach, *op. cit.)*

r. 70. *vînturi,hyperboreene,* vînturi suflînd din nordul ceţos al Europei şi Asiei.

r. 85. *Latona, I.eto,* fiica titanului Kaios şi a titanidei Phoebe. Este prigonită de zeiţa Hera pentru dragostea ei cu Zeus, întîrziindu-se naşterea copiilor ei. După ce peregrinează prin lume ajunge la Delos unde naşte în chinuri pe Artemis şi Apollon (Anca Balaci, *op. cit.;* Victor Kernbach, *op. cit.)*

r. 91. *Hesperidele,* fiicele lui Atlas şi ale lui Hesperis, păzitoarele merelor de aur primite de Hera în dar de la Gaea cu ocazia nunţii ei cu Zeus (Anca Balaci, *op. cit.)*

r. 117. *Saturn,* veche divinitate de origină italică ce patrona muncile agri-, cole şi roadele. Romanii îl identifică cu titanul Cronos devenind zeul timpului (Victor Kernbach, *cp. cit.)*

i". 117. *Uranos,* zeu grec personificînd cerul, însoţit cu Gaea personificînd • pâţnîntul. Părinte al-Titanilor şi Ciclopilor pe care îi silea să trăiască în adîncul pămîntului. La îndemnul mamei sale, Cronos şi-a mutilat tatăl, devenind stăpînul universului (Anca Bilaci, *op. cit.;* Victor Kernbach, *op. cit.)*

T. 139. *Maia,* una dintre Pleiade, fiică a lui Atlas şi a Pleionei (Anca Balaci, *op. cit.;* Victor Kernbach, *op. cit.)*

r. 139. *Cassiopeea,* soţia lui Cephus, regele Etiopiei, mima Andromedei. Din trufie s-a luat la întrecere în frumuseţe cu Nereidele, dar a fost pedepsită de Poseidon care i-a trimis pe meleagurile natale un monstru devastator şi numai sacrificarea Andromedei a curmat acţiunea nefastă a acestuia. Cassiopeea a fost transformată într-o constelaţie (Anca Balaci, *op. cit.;* Victor Kernbach, *op. cit.)*

r.- 140. *Cynosura,* nimfă care l-ar fi crescut pe Zeus. Ca să o scape de urmărirea lui Cronos, Zeus o transformă într-o constelaţie (Anca Balaci, *op. cit.)*

r. 245. *Calisto,* fiică a lui Lycaon, regele Arcadici. Era o nimfă care o însoţea pe Artemis. Iubită de Zeus, a stîrnit gelozia Herei care a metamorfozat-o într-o ursoaică, transformată de Zeus î.itr-o constelaţie (Anca Balaci, *op. cit.)*

r. 301. *Hippothea,* Nereidă, una din cele cincizeci de fiice ale lui Nereus, zeu marin, şi ale lui Doris (Victor Kernbach, *op. cit.)*

r. 305. *Plexaura,* vezi.supra.

V: 311. *Telesto, Tcllus, Terra* — zeiţă arhaică romană ă gliei, personificînd pămîntul şi fertilitatea lui. (Victor Kernbach, *op. cit.)*

Jules Tellier (1863- 1889)

Maurice Barres dedică unele din povestirile sale, reunite sub titlul *Du Sang, de lavolupte et de la mort*, (1894, reeditat în 1903 şi 1909), lui Jules Tellier, ca omagiu adus tînărului poet francez, mort la 26 de ani, înzestrat cu arta scrisului, şi care păstra tradiţiile, frumuseţii literaturii franceze şi îi respecta pe maeştri. în legătură cu încîntarea dei tinereţe a lui Ion Pillat pentru proza poetică, plină de exotism şi de grele parfumuri a lui Barres, amintim că eroul poemului *Năzuinţi* din VISĂRI PĂGÎNE este *Delrio,* acelaşi cu cel din povestirea *Un amateur d'âmes (Un amator de suflete)* a scriitorului francez.

5 *Ospăţul (Le Banquet)*

în frumosul manuscris al volumului GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI, ce se află la Muzeul Literaturii Române, la cota 878, Ion Pillat a scris la început *Ospăţul* de Jules Tellier, inspirat de *Banchetul* de Platon. Sonetul capătă astfel

rolul de epigraf. Dar nici în ediţia volumului respectiv din 1919 şi nici în aceea din 1921 nu a mai fost inclus. El a fost tradus, probabil, în anul 1921, data copierii manuscrisului.

Charles Baudelaire (1821- 1867)

FLORILE RĂULUI

ţt\. în Cabinetul de Manuscrise al Bibliotecii Academiei R. S. România, sepăs**ptrează** frumosul manuscris 4223 al poemelor traduse- de Ion Pillat din *Les t Fleurs du Mal* de Charles Eaudelaire. - " ,

Este vorba de un caiet, 20/16,5 cm., cu paginile din hîrtie velină.şi coperţile Îmbrăcate în piele fină de antilopă roşie. Pe faţa coperţii se află un frumos ornament gravat în aur, format dintr-un lujer de floare ce se -înalţă şi se coboară realizînd un oval elegant în care se înscriu un boboc de floare, iar îu partea opusă, o lungă şi zveltă frunză dinţată. Scurţi cîrcei în spirală împodobesc echilibrat lujerul. • •

Poeziile din Baudelaire au fost copiate în acest caiet, în Bucureşti la 12 dec, **1937** pentru Pia, fiica sa, după cum notează poetul pe pagina de gardă. Pe pagina **de** titlu el a scris: *Baudelaire în româneşte — Les Fleurs du Mal.*

în caietul mss. 4218 *Versuri din Micrcani,* 1937, Ion Pillat însemnă la **pag.** 56 că în vara acelui an a compus la Miorcani: *13 poezii originale, o poezie tradusă din spaniolă j Lui Jose' Măria Palacio/, 27 poezii din poezia ••germană I care impieună cu-alte 27 poezii traduse înainte au famat vclumul:* **Din poezia germană** *apărut la Literaria, Cernăuţi, in toamna 1937.* La acestea poetul adaugă: ***43*** *poezii traduse din Baudelaire, din caittul negru* / manuscris care nu l-am aflat **.încă/.** Dintre acestea *38 poezii au fest traduse de la 6—17 august 1Î37.*

în mss. 4223 B.A.R.S.R., la p. 83, Ion Pillat ţine să precizeze: *Toate aceste tălmăciri sau mai bine zis „Nachdichtungen",.au fost scrise la Micrcani, de la 6—17 august 1937, afară de «d'Aube spirituellc » şi «Le poison » traduse în ziua de* ***23*** *august 1937, «Les yeux de Berthe» tradusă la 24 august 1937 şi « Causerie » şi « L'Irreparable » traduse la 28 august 1937.*

La Bucureşti, am scris pe româneşte, în 1935, «La servante au grand cceurit şi. la 16 noiembrie 1937, «Le crepuscule du soir» (notă în josul paginei: *Pe cînd era volumul dat spre tipar lui I. E. Tcrcuţiu,* Tipografia Eucovina). Este vorba de: *Ion Pillat;* POEZII DIN BAUDELAIRE *Les fleurs du mal* „Bucovina" I. E. Torouţiu Bucureşti/Noiembrie, 1937/.

La p. 82 a aceluiaşi manuscris Ion Pillat notase:

Toate poeziile din acest caiet sînt tălmăcite pentru întîia cară din limba franceză în româneşte, afară de trei bucăţi: «La servante au grand cceur. . . o tradusă maţ întîi de Perpessicius şi apoi de Al. Westfrieă; «A une dame creole.: . » tradusă â.

Constantin Stelian şi «*La rangont tradusă, dar în versuri albe de Al. 7*. *Stamatiad.*

Numărul poemelor, dat la p, 78—82 este acelaşi cu cel din volumul tipărit.

Din primul ciclu *Spleen et ideal,* cel al contrastului dintre avînt şi prăbuşire, (107 poeme) Ion Pillat traduce 35 de poeme dispuse în ordinea din: Charles Baudelaire, *Les fleurs du mal* precedees d'uae notice par Theophile Gautier, Paris, Calmann Levy, editeurs, 3 rue Auber, f.a., volum înscris de Ion Pillat în catalogul bibliotecii sale de la Miorcani (v. mss. M.L.R.), pe care-1 avea şi Dinu Pillat, folosindu-1 şi noi ca îndreptar. Acestea sînt: *1. Mi-e dragă amintirea... (J'aime le souvenir); 2. Farurile (Les phares) ; 3. Muza bolnavă (La Muse malade); 4. Muza venală (La Muse venale) ; 5. Monahul păcătos (Le mauvais moine j ; 6. Nenorocul (Le guignon); 7. Viaţă anterioară (La vie anterieure); 8. Pedeapsa trufiei (Le chătiment de l'orgueil); 9. Giuvaerurile (Les Bijoux) ; 10. Masca (Le masque); 11. Te ador asemeni. . . (Je t'adore ă l'e'gal...); 12. Ţi-ai pune universul. . . (Tu mettrais Vunivers. . .); Cum stam în noapte... (Une nuit que j'e'tais... 14. Duellum (Duellum); 15. Semper eadem (Semper eadem); 16. Zori spirituale (L'Aube spirituelle) ; 17.Otrava (Lepoison); 18. Pisoiul (Lechat); 19. Frumoasa navă (Le beau navire); 20. îndemn la călătorie (L'invitation au voyage);* 2i. *Ireparabilul (L'Irre'parable) ; 22. De vorbă (Causerie); 2.1. Unei creole (A une dame creole) ; 24. Sonet de toamnă; Sonnet d'automne 25. Ruga unui păgîn (La priere d'un payen); 26. Vestitorul (L'avertisseur); 27. Răzvrătitul (Le rebelle); 28. Ochii Berthei (Les yeux de Berthe); 29. Joc de ape (Le jet d'eau); 30. Răscumpărarea (La rancon); 31. Departe mult de-aici (Bien loin d'ici) : 32. Genunea (Le gouffre); 23. Plîngerile unui Icar (Les plaintes d'un Icar) : 34. Heotcntimcrumcncs (L'He'autontimorumenos) 35. Iremediabilul (L'irremediable).*

Ion Pillat a adăugat deci *Giuvaerurile,* poem scos din ultimul ciclu Pieces eondamnees şi integrat în ordinea cronologică după *Pedeapsa trufiei.*

Din Tableaux parisiens (20 piese), în care se zugrăveşte încercarea poetului de a se pierde în lumea metropolei, Ion Pillat tălmăceşte în continuare 8 poeme: *36. Privelişte (Paysage); 37. Soarele (Le soleil); 38; Lela din Valencia (Lola de Valence) ; 39. Luna j'gnită (La lune offensee); 40. Sfîrşit de seară (Le crepuscule du soir); 41. De dragul minciunii (L'amour du mensonge); 42. Bătrînă slujitoare (La servante au grand cocur); 43. Neguri şi ploi (Brumei et pluics).*

Ion Pillat nu se opreşte asupra nici unui poem din Le vin, ciclu descriind evadarea în paradisul artificial al beţiei. Din Les fleurs du mal (10 poeme), scrise sub „fascinaţia destructivului", Ion Pillat alege doar poemul *44, Alegorie (Alle'gorie).*

De asemenea nu selectează nici un poem din Revolte (3 poeme) inspirat de „răzvrătirea sarcastică împotriva lui Dumnezeu", iar din al şaselea şi ultimul grupaj,; La Mort *(6* poeme), cel al speranţei „repausului în moarte, in necunoscutul absolut", traduce doar poemul *49, Visul unui curios (Le Reve d'un curieux).*

întîlnirea lui Ion Pillat cu poemele lui Baudelaire şi cu poezia universală avusese însă loc cu mult înainte. El ne mărturiseşte fervoarea lecturilor sale în

anii liceului şi ai facultăţii, petrecuţi la Paris, cînd a descoperit comorile poeziei germane, ale celei engleze şi franceze.

Ion Pillat declară că a fost influenţat de Baudelaire în simbolul poemelor *Satan* (1916) şi *Leda* (1917) din voi. GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI (1918). (MĂRTURISIRI, *op. cit.).* La acestea mai pot fi adăugate ca inspirate de un simbol comun şi alte poeme ca *Cilhera* de pildă, prima dar mai ales a doua variantă din voi. ETERNITĂŢI DE-O CLIPĂ (1912-1914). Nimic nu este mai edificator pentru conturarea filosofiei sale, prin versiunea poetică dată de el aceluiaşi subiect, decît compararea *Citherei* sale cu aceea a lui Baudelaire. Există aceeaşi pornire pe marea fragedă spre ostrovul de vis al Venerei, în dimineaţa senină şi îmbătată de soare, descriere care, la Ion Pillat, aminteşte de atmosfera tabloului *L'embarquement pour Cithere* de Antoine Watteau, pictor iubit de Baudelaire. Dar poetul francez ne azvîrle abrupt in oroarea prăpăstioasă a decepţiilor şi viciilor propriei sale fiinţe, simbolizată de acel trup putred de spînzurat dominînd insula stearpă, devorat de păsări lacome şi pîndit de fiare. El cerşeşte lui Dumnezeu puterea de a-şi contempla trupul şi sufletul fără scîrbă şi spaimă. Poemul lui Ion Pillat dă în schimb senzaţia unei nesfîrşite plutiri, a rostogolirii de neoprit a timpului, a urmăririi în eternitate a iluziei. în insula găsită într-un sfîrşit, templul Venerei a fost spart de durerea lumii iar luceafărul străluceşte deasupra urnei funerare a iubirii.

Există în acest poem pulsiunea eternei reîntoarceri din *Aci sosi pe vremuri,* temă cu atîtea variaţiuni în cuprinsul creaţiei pillatieue, cum şi obsesia trecerii timpului şi a efemerităţii existenţei noastre, consolarea rămînînd în nesfîrşita -refacere şi permanenta lumină ce învăluie pămîntul.

Este ciudat că Ion Pillat nu a mărturisit nicăieri că a fost influenţat de Baudelaire în Sonetele pariziene: *Trecătoarei* (1910), *Aceleiaşi* (1910), *Bolnavei* (1913), *Aceleiaşi* (1913), *Iubitei de departe* (1914), *Aceleiaşi* (1914), *Eva* (1914), Titlul Sonete pariziene aminteşte de cel al ciclului Tableaux parisiens care urmează imediat după Spleen et ideal, grupaj cu care debutează volumul LES FLEURS DU MAL. Sonetul *Trecătoarei* duce cu gîndul la cel al lui Baudelaire *Ă une passante* din Tableaux parisiens după cum *Bolnavei* şi *Aceleiaşi* se asociază sonetelor *La muse malade, La muse venale, Remords posthumes* şi *Le Pcrtrait* din Spleen et ideal.

Este neîndoielnică asemănarea în tematica poemelor respective dar nu şi in substanţa lor. Se poate spune că aceste poezii ale dragostei, scrise de Ion Pillat între 19 şi 23 de ani şi în care adie reminiscenţa atîtor lecturi din Baudelaire, anunţă fluctuaţiile poeziei sale de dragoste, cîntată în lirica sa ulterioară discret şi în surdină. în poemele citate mai sus, închinate juvenil viciului şi plăcerii, Ion Pillat nu se afundă ca Baudelaire în saţiu şi dezgust şi nu urmăreşte ca acesta sclipirea veşniciei în extazul unei clipe. Ion Pillat caută urmele de nevinovăţie supravieţuind în fiinţa iubitei care ne sugerează parcă puritatea unei fragile siluete de catedrală medievală *jAceleiaşi* (I); *Aceleiaşi* (II)/. în poemele *Iubitei de departe* şi *Aceleiaşi* (HI), Ion Pillat recunoaşte cu candoare şi resemnare coexistenţa paralelismului iubirii ideale şi a obsesiei patimei carnale, conflict suportat conştient

şi cu voluptate de Baudelaire, robit de mulatra Jeanne Duval şi atras totodată de limpedea frumuseţe a doamnei Sabatier. în *Eve* poem care'are ca motto versul lui Alfred de Vigny *Eve qui donc est tu ?* Ion Pillat alcătuieşte întreagă orchestraţie de însuşiri atît sublime cît şi senzual arzătoare care ar putea fi deopotrivă proprii Evei.

Poemul *Satan,* scris de Ion Pillat în 1916 şi publicat în GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI, se resimte de înrîuriri din *Les litanies de Satan* şi *Priere* care formează ciclul Revolte din LES FLEURS DU MAL. Dar concentrarea versurilor lui Baudelaire confirmînd satanismul căruia îi este supus şi ruga sa orgolioasă către Satan întrunind dumnezeirea pierdută cu starea de „condamnat visător al iadului", sînt tratate de Ion Pillat discursiv, pentru ineditul subiectului, deşi încrîncenarea cu care i se închină mai tîrziu Minervei, pura zeiţă a raţiunii, este semnul unei lupte şi biruinţi nu deplin cîştigate, asupra impulsurilor şi zbaterilor antagoniste ale propriei sale fiinţe (v. SCUTUL MINERVEI, 1933).

Poemul *Leda,* scris de Ion Pillat în 1916— 1917, devine mai interesant, dacă se urmăresc în *Leda* sa atributele iubitei baudelairiene. în prima parte a poemului sînt sugerate, cu pudoare, pornirile morbide şi lubrice ale Ledei a cărei ultimă aspiraţie este să înrobească pe Zeus. în a doua parte, raţiunea biruie eliberînd spiritul din strînsoarea unui senzualism, la Pillat, mai degrabă meridional şi rapid arzător, decît tulbure şi torturat ea la Baudelaire.

Ciclul Sonete pariziene se încheie cu poemul *Sarcofagele* despre care Ion Pillat destăinuie că i-a fost inspirat de Edgar Poe *(Mărturisiri. . .* Extras. Bucureşti, 1942, p. 278), poet cu care Baudelaire se aseamănă atît de mult nu numai prin-profunzime, viziune şi atracţie abisală dar prin travaliu oare separă lirica poetică de inimă. Pentru amîndoi „actul poetic trebuie să renunţe la orice sentimentalitate personală în favoarea unei fantezii vizionare. . . însuşire aproape divină care percepe de la început, în afara metodelor fiziologice, raporturile secrete ale lucrurilor, corespondenţele şi analogiile". (Hugo Friedrich, *Structura liricii modeme —* trad. de Dieter Fuhrmann, Bucureşti, 1969, p. 33 şi n.tr.). în decantarea şocului afectiv sau senzorial pînă la transformarea sa în „subtilă muzică interioară, de colorit şi simplificare sau de lărgire a rezonanţei", meşteşugul literar al lui Ion Pillat se aliază concepţiei celor doi mari poeţi şi deci travaliul şi actul creaţiei este puternicul liant dintre ei. *(Mărturisiri. . .* p. 280 — 281).

' Revenind la poemul *Sarcofagele,* în dialogul dintre poet şi Psyche -r sufletul sau — Şi în neliniştea căutării supravieţuirii celor trei ipostaze ale afirmării fiinţei umane: puterea, dragostea şi poezia, există o reminiscenţă din înfiorarea dialogului poetului american cu sufletul său în drumul spre o *Ulalume* pierdută, sau din convorbirea cu *Corbul.* Găsirii mormîntului Ulalumei năpădit de frunzele seci şi reci de toamnă şi răsunetul neuitatei sentinţe „niciodată" din *Corbul* le corespund aflarea celor trei sarcofage goale, deci a pieirii în timp a istoriei însăşi. Poemul lui Poe sfî'rşeşte brusc, o dată cu conştientizarea mormîntului piere totul. într-unui din versurile de sfîrşit ale poemului *Sarcofagele: Petale'de lumină pe noi lumina curge,*

se presimt deja versuri din unul din ultimele poeme ale lui Ion Pillat: *Post mortem* (1944) şi anume •' *Dm alt tărîm privesc în zări petala / Luminii ce mi-a fost pămînt* şi care exprimă credinţa în veşnica minune a continuităţii vieţii biruind efemeritatea măsurilor umane.

Imaginile disonante din marile oraşe — frecvente în poezia simbolistă capătă o intensitate maximă la Baudelaire *(J'aime le souvenir. . .* etc. etc. Tableaux parisiens). în poemele *Himerele* şi *Ciocîrlia* din volumul AMĂGIRI (1914— 1916), Ion Pillat schiţează peisajul oraşului înnegrit de cărbune, absorbind şi încătuşînd un norod desfigurat şi sleit. Cuprins în această silnicie şi neputîndu-se elibera din „lutul masiv şi trist", prin creaţia poetică, sufletul său bîjbîie deasupra oraşului, asemeni *Himerelor* dominînd din înălţimea catedralei îngheţate. în a doua etapă a aspiraţiei spre eliberare, poetul are viziunea oraşului de fier a cărui ceaţă este străpunsă de viersul ciocîrliei săgetînd spre lumină. în poemul lui Baudelaire *Elevation,* la care poate Pillat s-a gîndit, zborul este o parcurgere orizontală, o plutire nedesprinsă de pămînt deasupra vieţii (Jean-Pierre Richard, *Poezie şi profunzime,* trad. de Cornelia Ştefănescu, Bucureşti, 1974, p. 174). Nu este vorba de o evadare în infinit, în dorul transcendenţei, ca la Pillat, ci de o distanţare de realitate, ceea ce dezvăluie sensul lucrurilor.

Deşi aparent atît de deosebite, nu ne putem împiedica de a asocia *Invitaţie la călătorie (Invitation au voyage)* de Baudelaire cu poemul în proză *încheiere (Călătorul),* scris de Ion Pillat în 1912 şi cu poezia *Călătorul,* începută în 1920 şi perfecţionată în 1940.

La Baudelaire datele oferite simţurilor, un peisaj, un interior, mobilele, luxul, ordinea, tulburătoarele parfumuri, florile sînt susceptibile de a avea „expansiunea lucrurilor infinite". Poetul ia din lumea sensibilă exact ceea ce îi trebuie pentru a făuri o lume simbolică a iubitei sau a visului său. (Marcel Raymond, *De la- Baudelaire la suprarealism,* trad. de Leonid Dimov, Bucureşti, 1970, p. 75).

în poemul în proză a lui Ion Pillat este vorba de asemenea de o „invitaţie la călătorie", imaginară, sfrăbătînd mirifice şi exotice privelişti şi cetăţi, trăire în închipuire, contemplare provocată, ca asistarea la o derulare cinematică a unor fantastice plăsmuiri ce sleiesc pînă la nefiinţă pe spectator. Aceste căutări şi îmbătătoare rătăciri ale imaginaţiei îi inspiră lui Ion Pillat cele mai multe din poemele •volumelor sale de tinereţe.

La sfîrşitul volumului GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI (1918), poemul *Călătorul* încheie faza peisajelor mentale. Poetul anunţă renunţarea la călătoriile străine şi ancorarea vieţii sale în pămîntul natal.

Ion Pillat a fost intens preocupat de opera lui Charles Baudelaire. în 1935 scrie eseul *Actualitatea lui Baudelaire,* iar în 1937 traduce 45 de poezii din FLORILE RĂULUI (LES FLEURS DU MAL) după cum declară în prefaţa volumului:

„în rîvna de a împămînteni şi la- noi opera marelui poet al sufletului modern £t din dorinţa de a încerca puterile plastice ale graiului şi versului românesc. . ."

Traducerea lui Ion Pillat a fost semnalată în ziarele timpului dar prea puţine sînt recenziile şi cronicile care merită să fie reţinute. într-un articol scris în 1938, Pompiliu Constantinescu decide că nici un poet „cu fizionomie personală" bine conturată n-ar fi mai puţin potrivit să traducă din Baudelaire ca Ion Pillat şi aceasta nu din lipsa de cultură ci din faptul că.nu există nici o „consonanţă între sensibilitatea sa şi aceea a marelui poet francez". „Exerciţiul" d-Iui Ion Pillat are meritul unei vădite exactităţi a sensului poemelor şi este o nobilă străduinţă întru *mlădierea expresiei versului românesc,* dar „întreprinderea sa pune, cdată mai mult în lumină principiul echivalenţelor de sensibilitate între original şi traducere". Criticul consideră *Bătrînei slujitoare* cea mai izbutită dintre transpuneri (în Ion Pillat. ŢĂRM PIERDUT (1934- 1936); POEZII DIN BAUDELAIRE. SCRIERI, voi. IV. . . . p. 394-396).

în 1943, Pompiliu Constantinescu revine, precizînd că versiunea din Baudelaire a lui Ion Pillat este palidă „fiindcă poetul nostru e un liric de o limpezime mediteraneană, un simbolist care şi-a clasicizat expresia printr-o sensibilitate ce nu cunoaşte tumultul stărilor sufleteşti abisale". In schimb criticul socoteşte că Al. Phillippide „are vădite afinităţi cu chinuitul alchimist al *spleenului* şi transpunerea sa ne duce spre infinitul baudelairian, în echivalenţe de limbaj foarte preţioase ca expresivitate. *(Ion Pillat — Traducător,* SCRIERI... voi. IV, p. 404)..

Pompiliu Constantinescu nu remarcă nici că Ion Pillat nu a selectat pentru a transpune în româneşte decît acele poeme din Baudelaire Cu care-şi găsea „consonanţe sufleteşti" şi nici comuna lor structură clasică a procesului de creaţie.

în studiul său *Poezii din Baudelaire,* apărut în *Gînd românesc,* VI (1938), nr. 1—2, ian.—feb., p. 83—87, Alexandru Dima se întreabă de asemenea dacă. Ion Pillat are în alcătuirea sa spirituală afinităţicu poetul francez a cărui operă reprezintă una din cele mai puternice expresii ale tragediei spiritului damnat modern, recunoscînd în schimb poeziei lui Tudor Arghezi certe înrudiri baudelairiene. EvElenta tendinţă clasicizantă a poeziei pillatiene „cursivitatea şi claritatea ei latină, echilibrul raţionalist, statica ei statuară" sînt însuşiri care-1 îndepărtează pe Ion Pillat de Baudelaire", poetul obscurităţii fermecătoare, al emotivităţii dramatice, al dezechilibrului decadent". Dar, adaugă Alexandru Dima, „cine însă pe deasupra aparenţelor scrutează adîncimile nu poate să nu descopere în Ion Pillat, în profunzimea scrisului său, în spatele formei clasice încremenite, răbufnirea unui zbucium pe care o neobişnuită şi o severă raţiune îl domină ca pe un rob înlănţuit. Creaţiunea sa este expresia finală a unei biruinţe împotriva demonilor afectivităţii pe care mintea sa i-a îmblînzit cu măiestrie. în adîncurile temperamentului său zace deci clocotul de afinităţi care apropie pe poetul ncstru de cel francez".

Despre calităţile traducerilor, Alexandru Dima recunoaşte că textul a fost urmărit vers cu vers, temele intuite corect, dinamica versului cu fidelitate transpusă, muzica interioară adesea surprinsă. în schimb, G. Călinescu, în *Isteria literaturii române...* p. 780, consideră traducerea *Poeziilor din Baudelaire* — unele-

•mai puţin cunoscute şi foarte multe încă netălmăcite — „anemiată, ştearsă.extor-•cată de marele fior".

Din cel mai complet şi pertinent studiu consacrat receptării lui Baudelaire în România *Vladimir Streinu, (Pagini de critică literară,* III Ed. Minerva, Bucureşti, 1974, p. 72—90) vom reţine părerile autorului, doar în ceea ce priveşte tălmăcirile lui Tudor Arghezi, Alexandru Philippide şi Ion Pillat — care diferenţiază calităţile specifice fiecăruia dintre traducători. Vladimir Streinu consideră că în transpunerile sale Tudor Arghezi este un traducător infidel faţă de poetul tradus fiind mai credincios geniului propriu. „Poetul român înlocuieşte uneori metaforele originalului cu metafore personale, alienante totuşi faţă de textul francez". în *Florile alese* din *Les Fleurs du mal,* apărută în 1934 Alexandru Philippide „eminentul -traducător se oprise de predilecţie, cu rezultate — e drept — nemaipomenite la noi, asupra părţii infernale a dipticului moral baudelaireian, treeîndu-i cu vederea -complementul de inocenţă paradiziacă. Se propaga astfel printre cititorii români numai obrazul morbid şi demonic al poetului, căruia celălalt obraz al chipului .său moral, suav şi angelic, îi rămăsese încă necunoscut". „Ion Pillat şi-a dat fără îndoială seama de neajunsul acestei parţialităţi". în studiul său *Actualitatea lui Baudelaire* din PORTRETE LIRICE, Ion Pillat stăruia asupra dublei înfăţişări •a lirismului din *Les Fleurs du mal",* asupra oscilărilor între Lucifer şi Dumnezeu — în ordinea teologală — între Jeanne Duval şi Doamna Sabatier — în ordinea erotică. Pillat reflectase la antinomia structurală a marelui poet... şi dezvoltase paralela dintre *Florile răului* şi *Divina Comedie,* de un Stanislas Fumet, care descoperise în opera lui cele mai patetice „chemări" ale Divinităţii din lirismul francez al secolului al XlX-lea sau de un Jean Royere, care îi arătase „componenţa de misticism religics" „comună în opera lui Dostoievski". Cele 45 de poeme traduse de Ion Pillat întrunesc deopotrivă aceste contraste ce scapără în opera baudelaireiană. Vladimir Streinu alege din tălmăcirile lui Ion Pillat, *Heotontimorumenos, Privelişti, Soarele, Sfîrşit de scară, De dragul minciunii, Bătrînei slujitoare, Alegoria* :şi *Visul unui curios,* care menţine pe Ion Pillat printre cei mai de seamă traducători ai lui Baudelaire". (Vladimir Streinu, *op. cit.,* p. 87).

Oare zbuciumul pornirilor contrare chinuind-raţiunea, ţinute în frîu ca o quadrigă şi forţînd menţinerea limpezimei sufleteşti nu ne tulbură la citirea mai atentă şi în profunzime a poeziei pillatiene ? Selectarea poemelor corespundea unor conflicte sufleteşti oarecum comune.

Subliniem că ceea ce-i apropie cel mai mult pe cei doi poeţi este structura -clasică a gîndirii lor, alegerea versului alexandrin şi preferarea sonetului ca şarpantă a celor mai multe poeme în care este încătuşată expresia patimelor, a extazului şi a contemplaţiei. S-a arătat în notele la volumele de poeme ale lui Ion Pillat îndelunga căutare şi asocierea poemelor potrivit unei armonii fireşti corespunzînd -derulării unei evoluţii sufleteşti iar volumele, numerele poemelor se succed Jşi împlinesc monumental viziunea poetică a devenirii continue, armonice şi universale.

Ar fi interesant de reconstituit pe îndelete imaginea lui Ion Pillat, reflectată în poemele alese şi traduse, urmînd îndemnul lui Edgar Papu care afirmă că „temperamente atît de deosebite ca Arghezi şi Pillat interpretează cu aceea;i fidelitate pe Baudelaire exprimîndu-se fiecare pe sine însuşi". (în *Flcrih răului,* în *Gazeta literară,* XV (1968), nr. 16, 18, april, p. 8).

FLORILE RĂULUI (LES FLEURS DU MAL)

Din ciclul Spleen et ideal (Spleen şi ideal)

6 *Mi-e dragă amintirea jj'aime le souvenir* (1857)/. Charles Baudelaire. *Les Fleurs du mal,* precedees d'une notice par Theophile Gautier. Cu portretul poetului, Paris, Calmann Levy, editeur, f.a., p. 11.

Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 5-7).

v. 2 — aluzie la unele din însuşirile date lui Apollo de a fi zeu al artelor şi al luminii.

v. 7 – Cybela — zeiţă a fecundităţii.

Dorul şi pasiunea lui Ion Pillat pentru perfecţiunea şi echilibrul artei antice greceşti şi al unei umanităţi ideale ar putea apropia această poemă a lui Baudelaire de atîtea versuri din volumul ŢĂRM PIERDUT. Scopul lui Baudelaire nu este de a glorifica frumuseţea ideală antică ci de a o lua ca termen de comparaţie pentru a scoate în relief — prin contrast — turpitudinea, secătuirea şi urîţenia unor mulţimi din oraşele moderne. Traducere citată de Şerban Cioculescu în *Baudelaire în Remania,* în *Revista literară,*. II (1969), nr. 7, 13 febr., p. 5.

7 *Farurile I Les Phares* (1857), *op. cit.,* p. 13.

Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 8-10).

v. 1, *Rubens (Petrus Paulus)* — şef al picturii flamande/n. 1577 – m. 1640/.. Baudelaire este atras de vitalitatea debordantă a picturii sale luxuriante, de spectaculoasa revărsare de viaţă şi sensibilitate, circulînd şi înflorind în trupurile tinere, în frnete, flori şi peisaj şi împletindu-se alternativ, într-o mişcare nesfîrşită, cu formele vestejite şi scurse de bătrîneţe (Elie Faure,. *Histoire de l'art moderne. L'art modeme.* Paris, MCMXXI, p. 15—35).

v. 5, *Leonardo da Vinci* — pictor, sculptor şi savant italian polarizînd valenţele Renaşterii italiîne (n. 1452 – m. 1515). în strofa pe care i-o dedică, Baudelaire se referă la seducţia chipurilor pictate de Leonardo, a căror zîmbet ambiguu şi misterios evocă profunde taine, ştiute dar de neîmpărtăşit, şi la peisajele ce formează furdalurile compoziţiilor pictate, ce par a, deschide si adînci irealităţi.

v. 9, *Rembrandt (Harmeszon van Ryn)* — pictor şi gravor olandez, unul din cei mai mari meşteri ai lumii (h. 1606 – m. 1669). Se poate face o apropiere între destinul lui Rembrandt şi cel al lui Baudelaire. Tînăr şi bogat, Rembrandt dorea să îmbrăţişeze în pictura sa universul şi viaţa surprinzîridu-le complexitatea prin halucinantele contraste dintre lumină şi întuneric, prin figurarea umanităţii şi a legendei ei totodată. Ajuns bătrîn şi sărac, Rembrandt pictează drama lumii umile, mişunînd în clarobscur dar străfulgerată de raza de lumină şi de speranţă în eternitatea care supravieţuieşte în propriul său suflet. Baudelaire se referă la acest înţeles al picturii lui Rembrandt.

v. 13, *Michelangelo (Buonarroti)* — sculptor, pictor, arhitect şi poet, personalitate fascinantă a Renaşterii italiene (1465— 1564). în traducerea sa, Ion Pillat se îndepărtează oarecum de text pentru a reda mai puţin poetic şi grandios decît Baudelaire, dar mai direct, conflictul operei lui Michelangelo. în arta acestuia personajele de o frumuseţe şi forţă herculeană şi Christos formează o lume de fantome rupte deopotrivă de deznădejdea de a nu fi găsit certitudinea divinităţii. Ne, întrebăm pentru ce Ion Pillat a preferat „Christos" în loc de „Christoşi" aşa cum apare la Baudelaire, care a extins simbolul asupra atîtor destine omeneşti în suferinţă,

v. 20, *Puget (Pierre)* — sculptor francez născut la Marsilia (1620— 1694) este în acelaşi timp baroc şi realist, în contradicţie cu arta oficială pompoasă • şi retorică a epocii lui Ludovic al XlV-lea. Obsedat de gestul lui Michelangelo şi de exemplul lui Bernini, Puget este devorat de orgoliul de a fi în acelaşi timp arhitect de corăbii, arhitect al oraşului şi de a fi sculptor, luîndu-şi ca model ocnaşi dar compunînd şi o decoraţie grandilocventă formată din tritoni şi sirene, Amfitrite şi Neptuni. încătuşat însă de stilul retoric al epocii sale se simte el însuşi un ocnaş (Elie Faure, *op. cit.,* p. 188.).

v. 21, *Watteau (Antoine), j* 1684— 1721) – pictor francez care a redat fermecător seducţia şi fardul unei elegante societăţi aristocrate ce se apropie de sfîrşit. Graţioasele petreceri sub arborii centenari sau în saloanele strălucitoare ascund plictisul de a trăi şi numai cîntecul instrumentelor muzicale, jocul, dansul şi amorul mai alungă disperarea celor ce nu au nimic altceva de făcut decît să sc amuze (Elie Faure, *op. cit.,* p. 197—207). Vraja de care este cuprins Watteau piictînd seducţia acelor clipe, dublată de necruţătoarea sa luciditate, corespundeau plăcerii lui Baudelaire pentru rafinament şi artificialitate cum şi dorinţei sale de „lux, linişte şi voluptate" care să-i alunge spleenul de, a trăi.

v. 25, Baudelaire nu-1 putea lăsa deoparte pe *Goya Y Lucientes (Francesco)* — pictor spaniol (n. 1746 – m. 1828) care era atras de luxul şi de straniul unei curţi regale nebune şi era îmbătat de voluptatea frumuseţii feminine dar, în acelaşi timp, fascinat de sinistra urîţenie a îmbătrînirii. Revolta sa împotriva celei mai tiranice monarhii, ura sa contra inchiziţiei şi cruzimii războaielor îi inspiră teribilele gravuri, imaginînd cele mai groaznice coşmaruri.

v. 29, Pictorul cel mai iubit de Baudelaire, despre care scrie în numeroase* din eseurile estetice şi de care se simte atras nu numai prin afinităţi de structură psihică dar şi prin aceeaşi viziune tragică a umanităţii, figurată în continuă zvîrcolire, în contraste de splendoare şi mizerie, este *Eugene Delacroix,*. (1798— 1863) puternic colorist şi şef al şcolii romantice,
v. 32, *Cari Măria von Weber* — compozitor romantic şi şef de orchestră (n. 1786 – m. 1826), considerat unul din creatorii şcolii naţionale germane.
Traducerea poemului *Les Phares* este citată pentru reuşita ei de Paui Lahovary, *Poezii din Baudelaire, în Bilete de Papagal',,* voi. 4, nr. 33, 1938,. p. 653-654.

Muza bolnavă /La muse malade (1857), *op. cit.,* p. 16/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 11).
în volumul ETERNITĂŢI DE-O CLIPĂ (1912-1914), Ion Pillat are un ciclu de poeme intitulat **Sonete Pariziene.** Primele patru sonete intitulate: *Trecătoarei, Aceleiaşi, Bolnavei, Aceleiaşi* sînt inspirate de o iubită pariziană.. în sonetele lui Pillat se răsfrînge drama sonetelor lui Baudelaire *La muse malade* si *La muse venale.*

9 *Muza venală /La muse venale* (1857), *op. cit.,* p. 17/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 12).
Traducere citată de Şerban Cioculescu în *op. cit.* Reprodusă în întregime de Sandu Teleajen. *Ion Pillat. Poezii din Baudelaire. «Les Fleurs du mal»* . Ed. Torouţiu, Buc, 1937 în *însemnări ieşene,* III (1938), voi. 6, nr. 4, p. 171— - 176.

10 *Monahul păcătos /Le mauvais moine* (1857), *op. cit.,* p. 18/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 13).

11 *Nenorocul ILe Guignon* (1857), *op. cit.,* p. 20/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 14).

12 *Viaţa anterioară /La vie anterieure* (1857), *op. cit.,* p. 21/.
Miorcani, 6-17 august, 1937, (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 15).

13 *Pedeapsa trufiei /Chătiment de l'orgueil* (1857), *op. cit.,* p. 27/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 16-1"

14 *Giuvaerurile /Les bijoux* (1857), *op. cit.,* p. 273/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p.. 18-19).
Poemul face parte din ultimul ciclu al cărţii lui Baudelaire, intitulat **Pieces condamnees /Piese condamnate/.**

15 *Masca /Le masque* (1861), *op. cit.,* p. 32/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 20-21).
Poemul şi cele următoare fac parte din ciclul **Spleen et ideal.**
mss. 4223 B.A.R.S.R. v. 8, *Priveşte acest zîmbet* . . . . (c.f.d.)
v. 13, *Mă cheamă* . . . . (c.f.d.)
v. 32, Nebunule, ea plînge *trecutul ca o oază* (c.f.d.)

16 *Te ador asemenea /Je t'adore a l'egal* (1857), *op. cit.,* p. 39/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 22).

17 *Ţi-ai pune universul jTu mettrais l'univers* (1857), *op. cit.,* p. 40/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 23).
Traducere citată de Iliescu Octavian: *Din Baudelaire* în *Platon,* I (1938), nr. 1, april., p. 40—41.

18 *Cum stam în noapte. . . /Une nuit que j'etais pres d'une affreuse juive* (1857), *op. cit.,* p. 51/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 24).

19 *Duellum (Duellum* (1861), *op. cit.,* p. 54/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 25).

20 *Semper eadem /Semper eadem* (1861), op. cit., p. 63/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 26).

21 *Zori spirituale /L'aubc spirituelle* (1857), *op. cit.,* p, 72/.
Miorcani, 23 august 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 27).
Traducere citată de Paul Lahovary în *op. cit.*

22 *Otrava /Le Poison* (1857), *op. cit.,* p. 76/.
Miorcani, 23 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 28-29).
mss. 4223 B.A.R.S.R., v. 12, Din ochii tăi din *ochi-ţi* verzi. . . (c.f.d.)

23 *Pisoiul /Le chat* (1857), *op. cit.,* p. 79/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 30-32).

24 *Frumoasa navă /Le beau navire* (1857)] *op. cit.,* p. 82/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 33-35).
Traducere considerată ca foarte reuşită de Paul Lahovarv, în *cp. cit.*

25 *îndemn la călătorie jL'invitation au voyage* (1857), *op. cit.,* p. 84/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 36-37).
Paul Lahovary consideră că traducerea reproduce vraja baudelairiană *(op. cit.).*

26 *Ireparabilul /L'irreparable* (1857), *op. cit.,* p. 86/.
Miorcani, 23 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R.).

27 *De vorbă /Causerie* (1861), *op. cit.,* p. 89/.
Miorcani, 23 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 73/.

28 *Unei creole jÂ une dame creole* (1857), *op: cit.,* p. 101/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 38).

29 *Sonet de toamnă jSonnet d'automne* (1861), *op. cit.,* p. 105/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 39)

30 *Ruga unui păgîn /La priere d'un payen* (1868), *op. cit.,* p. 131/
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 40).
v. 4, *Diva ! supplicem exaudi!* /Divino! ascultă-1 pe cel ce se roagă !/

31 *Vestitorul jL'avertisseur* (1868), *op. cit.,* p. 140/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 41)

32 *Răzvrătitul jLe rebelle* (1868), *cp. cit.,* p. 147.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 42).'
mss, 4223 B.A.R.S.R., v. 6. . . . . *ţe-olcg...* (c.f.d.

33 *Ochii Bcrthei /Les yeux de Berthe* (1866), *cp. cit.,* p. 148/.
Miorcani, 6-7 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 43).

34 *Joc de ape /Le jet d'eau* (1866), *op. cit.,* p. 149/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., **p.** 44- -45).
mss. 4223 B.A.R.S.R., v. 5, în *curte* (c.f.d.;
Traducerea restituie, ritmul şi gîndirea originalului (Paul Lahovary, ***op.*** *cit.'*

35 *Răscumpărarea /La ranţcn* (1865), *op. cit.,* p. 151/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., **p.** 46).

36 *Deţarte mult ăe-aici /Bien loin d'ici* (1868), *cp. cit.,* **p.** 152/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., **p.** 47).

37. *Genunea /Le gouffre* (1868), *cp. cit.,* p. 155/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 48).
v. 1, *Pascal (Blaise)* — matematician, fizician, filosof şi scriitcr francez: (1623-1662).

38 *Plîngerile unui Icar jLes plaintes d'un Icar* (1868), *cp, cit.,* p. 156/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 49).

39 *Heotontimorumenos /L'He'autcntimcrume'ncs* (1857), *op. cit.,* p. 158/.
Miorcani. 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 50-51).
Heotontimorumenos = Cel ce se pedepseşte singur titlul unei ccmcdii de-Terenţiu, poet latin (190—159 î.e.n.).

40 *Iremediabilul /L'irremediable* (1857), *op. cit.,* p. 160/.
Miorcani, 6- 17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., **p.** 52-54).
Următoarele poeme traduse fac parte din ciclul Tableaux Pannens (Tablou» pariziene).

-41 *Privelişte jPaysage* (1861), *op. cit.,* p. 167/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 56-57).

42 *Soarele jLe Seleil* (1857), *op. cit.,* p. 169/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 58).

43 *Lola din Valencia /Lola de Valcnce* (1866), *op. cit.,* p. 171/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 59).
Inscripţie pentru tabloul lui Edouard Manet, pictor impresionist francez (1832—1883)

-14 *Luna jignită /La lune offensse'e* (1868), *op. cit.,* p. 172/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 60/.

45 *Sfîrşit de seară /Le crepuscule du soir* (1857), *op. cit.,* p. 191/.
Bucureşti, noiembrie, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 75-77).
mss. 4223 B.A.R.S.R. v. 14, *Iar prin luciri* . . . . . . (c.f.d.)
„ „ v. 25 , Pungaşi ce *n-au ăe-acum răgaz cum n-au nici milă* (c.f.d.)
„ „ „ v. 26, Şi *vor începe lucrul curînd cu mină agilă* (c.f.d.)
„ „ „ v. 32, De beregată Noaptea i-apucă; le *sfîrşeşte* (c.f.d.)
„ „ ,, v. 38, *Nicicînd un cămin dulce şi nici n-or fi* trăit (c.f.d.)

Alexandru Dima, în *op. cit.,* analizează traducerea recunoscînd că originalul este respectat, muzica versului este asemănătoare, dar strofa întîia are un vădit aspect românesc prin înlocuirea neologismelor: complice == „părtaş"; bâte fanve = „fiară"; le soir Marmont = ,,cu vrăji amurgul". Strofele următoare localizează de asemenea spiritul piesei franceze, prin intermediul vocabularului naţional, popular.

46 *De dragul minciunii /L'amour de mensonge* (1861), *op. cit.,* p. 198/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 61-62).

47 *Bătrîna slujitoare /La servante au grand coeur* (1857), *op. cit.,* p. 20)/.
Bucureşti, 16 noiembrie, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 63).
f. mss. 5259 B.A.R.S.R., p. 48, este ciorna traducerii *Bătrînei slujitoare*

,, „ „ v. 11, *Munţi de vreme, de-acum străvechi şi vechi schelete*
„ „ „ ,, v. 12, *Sînt iernile treffute mergînd pe îndelete*
Traducere considerată ca fiind foar'.e bună de Pompiliu Constantinescu *(Scrieri* voi. IV. . . p. 396).
La Aurel Rău, în *op. cit.: „Bătrînei slujitoare".*

48 *Neguri şi ploi /Brumes et pluies* (1857), *op. cit.,* p. 203/.
Din ciclul **Les Fleurs du mal (Florile răului)**

49 *Alegorie /AUegorie* (1857), *cp. cit.,* p. 234/.
Miorcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 66).
Din ciclul **La Mort (Moartea).**

50 *Visul unui cur ies /Le rive d'ttn ci.rieux* (1861), *op. cit.,* p. 261/.
Micrcani, 6-17 august, 1937 (mss. 4223 B.A.R.S.R., p. 68).

Stephane Mallarme (1842-1898)

Cunoscător **al** lui Mallarme încă din anii studenţiei, Icn Pillat **nu** cuteză să-i traducă din poem decît înspre sfîrşitul vieţii cînd **arta** lui tinde **spre** forma pură.

51 *Virginul azi cel mîndru şi cel însufleţit (Le vierge, le vivape et le bel aujourd'hui,* vezi: *Stephane Mallarme. Pce'sies)* Edition complete. Ed. Nouvelle Revue Francaise. Paris. /Exemplarul a aparţinut lui Ion Pillat/). Tradus în noaptea de 9— 10 aprilie 1942, Bucureşti. (Datat pe mss. autograf arh. f.). în manuscris, la fel ca în *Universul Literar,* LI (1942), nr. 25, p. 4, traducerea fusese dedicată lui Bazil Munteanu. Vom expune cele trei variante ale tălmăcirii r
vt. I, II, v. 1, *Ce-i feciorelnic, mîndru şi viu şi-n vis urzit*
vt. III, v. 1, *Azi cel virgin,* cel mîndru şi cel însufleţit (c.f.d.)
vt. I, II, III, v. 3, Uitatul *iaz* ce-1 fură în cer cu nostalgie „ „ ,,
vt. I, II, III, v. 4, StrălimpeaV/e *sloi* de zbor neizbăvit „ „ „
vt. I, v. 6, Măreţ, fără *nădejde dc-o rupe* din *robie*
vt. II, v. 6, Măreţ, *i&i&-ndenmul* să scape din *robie*
vt. III, v. 6, Măreţ, fără *nădejde* să scape din *robie* „ „ „
vt. I, v. 10, *Ce păsării,* ce-o neagă zăpada îi împarte
vt. II, III, v. 10, corectat în formă definitivă
vt. I, v. 11, Dar nu de groaza *gliei* ce penele i-a prins
vt. II, III, v. 11, corectat în formă definitivă
vt. I, v. 13, Cum **împietreşte-**lasă regesc dispreţul nins
vt. II, III, v. 13, corectat în formă definitivă
vt, I, v. 14, într-un *surghiun* zadarnic s-o troienească-ntreagă
vt. II, III, v. 14, corectat în formă definitivă

Jean Moreas (1856-1910)

STANȚE

O înrudire spirituală şi un itinerar intelectual experimental, întrucîtva asemănător, îl apropie pe Ion Pillat de Jean Moreas (Yannis Papadiamantopoulos, poet şi critic francez de origine greacă). Ion Pillat este însă mai puternic, împlîntat organic unei tradiții, şi deci mai puțin dogmatic decît Jean Moreas care se înregimentează pe rînd unor şcoli de poezie. Teoretician al simbolismului, al cărui manifest îl redactează, Jean Moreas simte nevoia să dea o mai proaspătă expresivitate cuvintelor, inspirîndu-se din uitata poezie a truverilor şi poeților Pleiadei. Aceasta îl va conduce la tradiția latino-clasică a poeziei franceze, pe care o reînsufleţeşte înfiinţînd „şcoala romană" la care vor subscrie poeții meridionali francezi. Parcurgerea etapelor poeziei franceze îl va determina pe Moreas să opteze, cum era şi firesc, pentru clasicism păstrînd însă toată experiența şi avutul poeziei simboliste. Romantismul înnăscut i-a impulsionat peregrinările intelectuale, căutări care nu au satisfăcut niciodată acest suflet în exil. *Stanțele* (1899— 1902), poeme ale regretelor şi singurătății sînt opera ultimei etape de viață şi de poezie.

Ion Pillat începe să traducă din *Stanțe* în 1923: *Gîndesc la zări marine; Şivoi primăvăratic; Cînd va veni iar toamna.* Celelalte *Stanțe* au fost traduse la Bucureşti, în ianuarie 1928, datare globală pe care Ion Pillat o înseamnă în LIMPEZIMI (exemplarul personal), — volum în care au fost publicate 12 Stanțe — •şi care face trecerea între etapa tradiționalistă şi aceea neoclasică a poeziei sale. *Aeriana zare,* a treisprezecea dintre *Stanțele* traduse, poartă data *aprilie —mai 1930* şi face parte din CAIETUL VERDE (ed. 1932). Farmecul obsedant şi nostalgic al unui plăsmuit paradis pierdut şi ținuta versurilor de o perfectă unitate, l-au atras pe Ion Pillat, după cum *Aeriana zare* a fost aleasă în dorul peisajului grecesc, devenit propriu climatului său sufletesc. în articolul său *Traduceri din simboliştti francezi, (Revista Fundațiilor* XII (1945), nr. 4, dec, p. 802, 803, 804), după elogiul binemeritat al traducerii integrale a STANȚELOR lui Jean Moreas de Al. Ciorănescu (apărute în ed. Fundația Regele Mihai I, Bucureşti, 1945), Perpessirius face o apropiere între poemele lui Jean Moreas şi *Stanțele* lui Ion Pillat, publicate în 1937, în ȚĂRM PIERDUT, şi incluse apoi în F.D.II. Criticul recunoaşte în grava poezie de dragoste a lui Ion Pillat un stoicism auster datorat influenței lui Jean Moreas. Ion Pillat are pentru Jean Moreas, mai degrabă, un sentiment de simpatie •decît de profundă afinitate, şi de plăcere pentru delicatele pasteluri tremurate de adieri elegiace, Stoicismul este propriu oricărui poet care a preferat clasicismul. *Stanțele* lui Ion Pillat au toate ca motiv conflictul şi zbuciumul poetului, provocate de tinerețea iubitei şi vîrsta sa năpădită de bătrînețe. Fundamentală rămîne de data aceasta tot drama trecerii timpului, revitalizată sfîşietor de dragoste. L'nde găsim întrucîtva, o înrudire între poemele lui Ion Pillat şi timbrul regretelor lui Jean Moreas este în UMBRA TIMPULUI, volum în ale cărui poezii răsună în

surdină o tristețe răvăşitoare şi fără leac. Este vorba de însingurarea, izolarea şi pînă la urmă exilarea în bătrînețe, de perceperea trecerii timpului, a sfîrşitului, pe cînd în fundul inimii mocneşte încă patima pentru viață. Dar această răsucire sufletească îl desparte pe Ion Pillat de aristocratica resemnare a lui Jean Moreas.

Presupunem că Ion Pillat a folosit pentru traduceri Les Stances (les VI livres complets), potr. de l'auteur, en helicgr., d'apres le crayon d'A. de la Gandara, Paris, Mercure de France, 1917, deoarefe în Catalogul bibliotecii poetului de Ia Miorcani (vezi M.L.R. mss. 17.302) este înregistrat volumul respectiv.

La Miorcani Ion Pillat transportase, pentru a avea la îrdemînă, în timpul vacanțelor, — intense perioade de lucru, — dubletele cărților aflate în biblioteca din Bucureşti.

Ceea ce pare ciudat la prima vedere, dar este explicabil, dat fiind procedeul lui Ion Pillat ca prin alăturarea şi înşiruirea poemelor să țeasă un fir delicat, amplificîndu-le astfel semnificația, este că el nu a respectat ordinea *stanțelor,* stabilită de Jean Moreas, ci le-a aranjat într-o succesiune care să împlinească golurile create de alegerea lor disparată, restabilind astfel sersul complet al cîntecului lor.

Singurătatea şi decepția dragostei trădate, *(Un beb de grîu hrăneşte...* cartea I; 1), a cărei amintire tresaltă-n primăvară *(Şivoi primăvăratec...* II, XVI) şi rămîne cu atît mai mult o voluptate a sufletului, toamna, *(Cînd va veni iar toamna...* VI, XI) este adîncul permanent de tristețe, cu toată dorința poetului de a plăsmui schimbări de peisaj şi aspecte de viață, *(Gîndesc la tari marine. . .* I, XVI). Din jale şi durere poetul face propria sa tărie *(Spărgind deodată jalea. . .* I, XIII), căci energia apelor tinereții îi roade şi acum sufletul *(în vremea tinereții. . .* II, I) pe care şi-1 simte plin de contraste asemeni oraşului, *plin de veselie* şi totodată *jalnic pîn-la moarte (Paris ce mult îți seamăn. . .* I, XV). Refugiul în evocarea sătucului idilic, *ici codru aşezat,* este distrrs de închipuirea lunii *călăuzinău-i paşii. . . pe firul girlei ce prinde să înghețe (Mi-e gîndul la sătucul. . .* I, IV), iar frăgezimea primăverii şi renaşterea vieții sînt inutile deoarece peisajul său sufletesc rămîne înecat în ceața cetății *(Bolți fragede de ramuri. . .* II, VIII). Ființa poetului este asemeni eterului născut din foc dar spulberat în cenuşă *(Eterul ți-e tovarăş. . .* IV, VII) sau copacului frînt de trăznet, viscolit de vînt şi lovit de oameni, dar care-şi poartă Sublim şi tr'st desiinul *(Pe cîmpul fără margini. . .* III, XIV,). Şi în sfîrşit, poetul acceptă singurătatea exilului şi apropierea morții, frîngîr.d *pîinea — amărăciunii* în *amurgul ce-o să moară în abureala lunii (Mai singur şi pe gînduri...* VI, ii;.

în acest fel Ion Pillat a concentrat şi a căutat să cuprindă nostalgia *Stanțelor* lui Jean Moreas. Am adăugat, în final, *Aeriana zare* (II, IX) ca un sfîrşit fericit împlinit de bucuria reîntîlnirii cu Grecia natală, bucurie împărtăşită de traducător.

52 *Un bob de grîu hrăneşte. . .*/Cartea I-a; I, *Le grain de ble ncurrit,* Jean Moreas, *Les Stances,* Paris, Mercure de France, 19 17, p. 7/.

Bucureşti, ianuarie 1928. (Datat în voi LIMPEZIMI a apărut.) ^MfhMMl, ex. autorului, unde

v. 3, chiparidul, chiparosul

Copiat pe curat: Mss. R. XX 1-85 B.C.S.

53 *Şivoi primăvăratic...* /Cartea II-a YVT r •
Jean Moreas, ^ in, / „ W . .

54 *Cînd va veni iar toamna. . .*/Cartea VI a YT n
Jean Moreas, *p. cit.,* p. 199/ *dra Vautomne...,*

55 *Gîndesc la zări marine. . .*/Cartea I-a, XVI, *Je songe au ciels marins. . .* Jean Moreas, *op. cit.,* p. 37/.

v. 4, Neeră, fiică a lui Nereu, zeul binefăcător al mărilor

v. 4, Glauko, Zeu grec al vieţii submarine, fiu al lui Poseidon şi al unei naiade, înzestrat cu har profetic.

v. 4, Proteu, slujitorul lui Poseidon şi divinitate marină. Cu darul profeţiei fiindu-i posibil să se metamorfozeze în felurite animale dar şi în foc şi apă.

56 *Spărgind deodată jalea...*/Cartea I yTTT „ „ ,
Jean Moreas, *op. cit* p. 31/. A fost publicată în voi. LIMPEZIMI, p. 57.

57 *în vremea tinereţii...* /Cartea II-a, I, *Au temps de ma jeunesse.* Jean Moreas, *op. cit.,* p. 43/. A fost publicată în voi. LIMPEZIMI, p. 58.
Ciorna poeziei păstrată în arh. fam.
v. 2, Ca *apele* sub ramuri în floare, îmi cîntai;
v. 3, Şi, vai! acum în noaptea *adîncă* proorociră
v. 3, „ „ „ „ „ „ *gîndirii* „ (c.f.d.)
v. 4, Vibrînd *a tale strune* cînd mîna-mi singera
v. 5, Pîrîul *potolitul se duce prin lumină*
v. 5, *In pacea lui* pîrîul, lumina îl ajunge
v. 6, indescifrabil
v. 7, Dar frumuseţea apei ce *piatra va* străpunge (c.f.d.)

58 *Paris, ce mult îţi seamăn. . .*/Cartea I, XV, *Paris, je le ressemble. . .,* Jean Moreas, *op. cit.,* p. 35/. A fost publicată in voi. LIMPEZIMI, p. 59.
Ciorna poeziei păstrată în arh. fam.
v. 1, Paris, ce mult îţi seamăn: o clipă *soarele* (c.f.d.)
v. 2, *Străluce-n* cer albastru, apoi deodată, brumă;
v. 2, *Se-aprind* pe cer albastru, apoi decdată brumă;
v. 3, Cu *vînt* de miază-noapte la fel dacă devii
v. 4, (în formă definitivă)
v. 5, Şi jalnic pîn'la moarte, şi *vesel las să fie*
v. 6, Mi-e totul *bucurie,* şi totul mi-e semn rău (c.f.d.)

59 *Mi-e gîndul la sătucul* / Cartea I-a, IV, *Je songe ă ce village...,* Jean Moreas, *op. cit.,* p. 13. Bucureşti, ian. 1928. A fost publicată în voi. LIMPEZIMI, p. 60.)
în arhiva familiei se află ciorna poeziei:
v. 1, Mi-e gîndul la sătucul în *crînguri ghemuit,* (c.f.d.)
v. 2, Şi *la păduri tăcute* ce-n toamnă *aşteaptă* apusul (c.f.d.)
v. 3, La nopţile de veghe, — *la* focul tremurat,
v. 5, *Tu* întîlnită *pururi* la ori şi ce răscruci
v. 7, *O, lună oglindită vedea-voi cum* te duci (c.f.d.)
v. 8, Pe firul apei-» *gîrla* ce *încete* să îngheţe
v. 8, „ „ „ „ „ „ *prinde* „ „

60 *Bolţi fragede de ramuri j* Cartea II-a, VIII, *Les branches en arceaux...,* Jean Moreas, *op. cit.,* p. /. A apărut în voi. LIMPEZIMI, p. 61.
în arhiva familiei se află ciorna poeziei:
v. 1, *în arcuri rămurele* cîr.d primăvara naşte,
v. 2, *Pe garduri măcieşul,* islazuri, ierburi moi,
v. 3, *Po'.ecile* de-asini, şi *emul ce cunoaşte*
v. 4, Ca să desfunde glia să *ducă-n* pas doi boi (c.f.d.)
v. 5, Şi *noaptea sus pe digul mării se aprinde farul* (c.f.d.)
v. 6, Şi *zarea prinsă-n valuri cînd* ţipă geamanduri
v. 7, Ce-mi pasă! o, cetate *în neguri cînd. . .*

61 *Eterul ţi-e tovarăş j* Cartea IV-a, VII, *Compagne de l'ether indolente fume'e. ..* Jean Moreas, *cp. cit.,* p. 129/. A fost publicată în voi. LIMPEZIMI, p. 62
Ciorna poeziei aflată în arhiva familiei:
v. 1, Eterul ţi-e tovarăş, o fum, o *moarte-nceată*
v. 1, „ „ „ „ „ „ *panglică-nceată*

v. 4, Dar *noi* din foc ieşim,
v. 8, Să *ne dezvăluim*
·- 8, Să ne *învăluim*

«2 Pe *cîmpul fără margini. . .* / Cartea III-a, XIV, Sar /a *plaine sa tis fin .*

Jean Moreas, *op. cit.,* p. 113/. A fost publicată în voi. LIMPEZIMI, p. 63.
Ciorna poeziei aflată în arhiva familiei:
v. 1, Pe cîmpul fără margini se-nalță *gînditor*
v. 1, Pe cîmpul fără margini se-nalță *(în ploaie) în vînt*
v. 2, Copacul singur, *drept în vînt* (c.f.d.)
v. 3, *Azi ca şi deunăzi* frunzişu-i *mişcător* (c.f.d.)
v. 4, Şi-aruncă umbra pe *pămînt* (c.f.d.)
v. *5, Pe dînsul* se-aşează lin păsările-n zbor
v. 7, *II roade muşchiul,* c bunul ajutor (c.f.d.)
v. 9, Şi trăznetul adesea şi viscolul *cumplit* (c.f.d.)
v. 10, I-au frînt *cumplit cununi* cutezătoare
v. 11, Primeşte de la oameni chiar lovituri ***din...***
v. 12, Sublim şi trist *lovit în resemnare.*

63 *Alai singur şi pc gîndi.ri. . .* /Cartea VI i TT <r,7 v · -
^ernms. . ., Jean Mor, as, *firai sur les*
LIMPEZIMI, p. 61 Picată în volumul

64 *Aeriana zare. . .* / Cartea Il-a, IX, O cieZ *ae'rien inonde t lumi ere.*
Jean Moreas, o^>. crt., p. 59/.
Pri» *april—mai 1930 Bucureşti* / Datat de autor în voi. CV. (1932), p. 14, unde apare sub titlul *Stanțe.* Jean Moreas şi în CV. (1936), p. 39/.
La Muzeul Literaturii se află manuscrisul autograf al poemului tradus: mss. autograf 17.310/20 M.L.R. nr. 6, CV.

mss. 17.310/20 V. 4, Voi chiparoşi în negru tăiați pe-w-«... (c.f.d.)
„ ,, v. 5, *Cefis măslini pe care...* „ „ „
„ „ v. 6, *Suflarea* lui Sofocle *i-agitâ in vînt pustiu* (c.f.d.)
„ „ v. 8, *Păstrați în gelul vostru tot viitorul viu* ,, ,, ,,
v. 11, Munți, arbori, zări, *ruine* şi *țărmuri* de morii (c.f.d.)

v. 9, Pania munte în Grecia ,a nord-tst de Delfi, închinat lui Apollo şi muzelor.

Francis Jammes (1868- 1938)

Poet al ființelor şi lucrurilor umile, cîntînd nostalgia copilăriei şi a leagănului familial, Francis Jammes acceptă naiv şi cu melancolie, trecerea şi dispariția în timp.

Ion Pillat savura idilicul şi dulcea reverie a poemelor lui Francis Jammes cu care a fost prea adesea asemuit. Dar la o lectură paralelă deosebirea dintre cei doi poeți apare imediat pregnantă.

Mss. 4949 B.A.R.S.R., —POEZII ALESE din Francis Jammes, tradus în 1927 de Ion Pillat, cele mai multe în colaborare cu N.I. Herescu şi cîteva cu Horia Furtună sau cu Vasile (Basil) Munteanu, —.este format din foi de diferite mărimi pe care Ion Pillat, a copiat, pe curat, poemele, şi din tăieturi de ziare cu unele din traducerile publicate, toate acestea aranjate şi legate împreună în succesiunea din volumul descris la p. 438 — 439. Primele 3 pagini ale manuscrisului repetă titlul p. 1, *Ion Pillat şi N. I. Herescu. Poezii alese din Francis Jammes;* p. 2: *Ion Pillat şi N. I. Herescu: Tălmăciri din Francis Jammes;* iar p. 3: *Poezii diverse.* Fiecare poezie este numerotată cu cifră romană în colțul drept al paginii.

65 *Fum JFumee,* reprodusă în întregime de Pierre Lievre în prefața volumului *Anthologie du Divan,* după cum precizează Ion Pillat, în *op. cit.,* p. 81.
București, 26 ian., 1927 (Datată în mss. 4949, p. 5). Traducerea se datorează lui Ion Pillat.
v. 6, şi rîsetelor apei. . . în loc de: *plinsetelcr* apei.. . (corectat de Ion Pillat pe exemplarul personal.

POEZII ALESE

66 Şi *ar fi plină casa de trandafiri. . . [La maison serait pleine de roses... Oeuvres de Francis Jammes,* Paris, Mercure de France/192 1/. *De VAngclus de l'Aube ă t'Angelus du Soir JDe la ruga din zori la cea de seară/,* p. 14).
Miorcani, 30 iul., 1935 /Datat în mss. 4949, p. 6 /I. Pillat şi N. 1. Herescu),

67 *Iubesc măgarul... jj'aime l'ăne.., cp. cit.,* p. 15/
Miorcani, 28 iul., 1925 (Datat mss., 4949, p. 7-9) (I. Pillat şi N. I. Herescu)

68 *Mă rechema livada. . . jj'allais dans le verger. . . op. cit.,* p. 33 — 34/
Miorcani, iul., 1925 (Datat mss. 4949, p. 10) (I. Pillat şi V. Munteanu)

69 *Doar muncile. . . /Ce sont les travaux. . ., op. cit.,* p. 35/
Miorcani, 29 iul., 1925 (Datat mss. 4949, p. 11) (I. Pillat şi N. I. Herescu)

70 *Iubesc prin vremi. . . jj'aime dans le temps. . ., op. cit.,* p. 36/
Decupată din *Cugetul românesc,* I(1922), nr. 7, oct. (I. Pillat şi V. Munteanu)

71 *De-ai putea... jSi tu pouvais..., op. cit.,* p. 41/
Miorcani, 30 iul., 1925 (mss. 4949, p. 13) (I. Pillat şi N. I. Herescu)

72 *Sufrageria JLa salle ă manger, cp. cit.,* p. 61/
Decupată din *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 7, oct. (I. Pillat şi V. Munteanu)

73 *Pe fiul de ţăran.. . JCefils de paysan..., op. cit.,* p. 133— 136/
Miorcani, 31 iul., 1925 (mss. 4949, p. 14-15) (I. Pillat şi N. I. Herescu)

74 *Păşunile... JLes Paiurages. . ., op. cit.,* p. 145/
Miorcani, 28 iul., 1923 (mss. 4949, p. 16) (I. Pillat şi N. I. Herescu)

75 *Alăturea. . . jTu seras nue sur la brnyire. .., op. cit.,* p. 151— 153/
Miorcani, 30 aug., 1925 (mss. 4949, p. 17) (I. Pillat şi N. I. Herescu)

76 *Vino jViens, je te mettrai. . ., op. cit.,* p. 175/
Miorcani, 31 iul., 1925 (mss. 4929, p. 18) (I. Pillat şi N. I. Herescu)

77. *Mi-eşti drag... jje faime..., op. cit.,* p. 188—191/
Geneva, 7 ian., 1927, tradus şi copiat de N. I. Herescu, mss. 4949, p. 19—21.

78 *Gîndind... JEn scngeant..., op. cit.,* p. 192/
Miorcani, 29 iul., 1925 (mss. 4949, p. 22) (I. Pillat şi N. I. Herescu)

79 *Va ninge... Jll va neiger. . ., cp. cit.,* p. 208 — 209/
Miorcani, 5 aug., 1925 (mss. 4949, p. 23-24) (I. Pillat şi N. I. Herescu)

80 *Ce trist era... JC'etecit affreaux... op. cit.,* p. 210—211/
Miorcani, 10 aug., 1925 (mss. 4949, p. 25) (I. Pillat şi N. I. Herescu)

(1 *Miroase jgheabul JL'evicr sentfcrt... op. cit.,* p. 212—213/
Geneva, 7 ian., 1927, tradus şi copiat de N. I. Herescu, mss. 4949, p. 26.

82 *Mi-a spus un om. . . jCctte perscnne. . . op. cit.,* p. 241-242/
Miorcani, 10 aug., 1925 (mss. 4949, p. 28) (I. Pillat şi N. I. Herescu)

83 *Cînd vara va sosi. . .* (Primele 4 strofe din poemul *Jean de Noarrieu (Francis Jammes, Le Triomphe de la vie,* 1900 — 1904 *Jean de Noarrieu. Existences, Chant premier.* Paris, Mercure de France, p. 9—10).
Nedatat îa mss. 4949, p. 30 (I. Pillat şi N. I. Herescu)

84 *Pe vremi au mers aicea. . . jîn op. cit , Existences /Existenţe/* chap. VI, p. 156
Miorcani, 6 aug., 1925 (mss. 4949, p. 31) (I. Pillat şi N. I. Herescu/

85 *Copila citeşte almanahul... JL'enfant lit l'almanache. . ., Francis Jammes, Clairieres dans le ciel,* 1902— 1906, Paris, Mercure de France, MCMVI, p. 126)
Traducerea decupată din *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 7, oct. (mss. 4949, p. 33) (I. Pillat şi N. I. Herescu)

Hei, ştiu eu. . . JEh, je sais bien. . ., op. cit., p. 139/
Miorcani, aug., 1925 (mss. 4949, p. 33., trad. de /I. Pillat şi N. I. Herescu/

S7 *Pe firul telegrafic. . . jOn voit, quand vittit l'automne. . . op. cit.,* p. 196— 197/
Traducerea decupată din *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 7, oct. (mss. 4949, p. 34., trad. de I. Pillat şi Horia Furtună

88 *Dar ce e fericirea*
Traducerea decupată din *Cugetul românesc,* I (1922), nr. 7, oct. (mss. 4949, p. 35) (I. Pillat)

89 *Elegia III (Elegie troisieme; Trancis Jammes. Le Deuil des Primeveres.* 1898—1900. *Elegies. La jeune fille nue. Le poete et Toiseau. Poe'sies diverses. Prieres.* Paris, Mercure de France. MCMXV, p. 30 — 31/
Bucureşti, 20 ian., 1926 (mss. 4949, p. 39) (I. Pillat şi N. I. Herescu)

90 *Elegia X jElegie dixieme, cp. cit.,* p. 55 — 61/
Miorcani, 1-3 aug., 1926 (mss. 4949, p. 40-44) (I. Pillat şi N. I. Herescu)

91 *Elegia XIV JEle'gie quatorzieme. . ., cp. cit.,* p. 74 — 75/
Traducerea copiată de N. I. Herescu (mss. 4949, p. 45) (N. I. Herescu)

92 *Rugăciune ca să merg la rai cu asinii j'Triere pcitr alkr au Paradis avec les ânes, op. cit.,* p. 185-188/
Traducere decupată din *Cugetul rcmântsc,* I (1S22), nr. 7, oct. (mss. 4949, p. 46) (I. Pillat)

93 ^ ^ ^ *a r ă un cca* ^ *f t w* ^ ^ „ ^ ^
l. trr£iT i& dm CugcM rcm&mso •1 {l922h nr 7 oct <™.

94 *Rugăciune pentru afi simplu /Triere pcur e"lre simple, ip. cit.,* p. 177./
Copia nu se află în mss. 4949. Traducerea se datorează lui N. I. Herescu.

CATRENE (QUATRAINS)

95 *Fior j Vertige, Francis Jammes. Le premier livre des quatrains*
Paris, Mercure de France. MCMXIII, p. 18/
Bucureşti, 14 noiemb., 1926 (mss. 4949; p. 50)

96 *Iertare jignirii JLe parden de l'injure, op. cit.,* p. 21/
Bucureşti, 14 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 51)

97 *Clar de apă JLiquiditc, cp. cit.,* p. 22/
Bucureşti, 14 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 52)

98 *Cele dcuă regrete /Les deux plaintes, cp. cit* p 28 /
Bucureşti, 14 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 53)

99 Pegas /Pegas, op. cit., p. 70/
Bucureşti, 14 noiemb., 1926 (ms . 4949, p. *54)*

100 *Plimbare în bătrîneţe /Promenade dans l'âge mur, op. cit.,* p. 73/
Bucureşti, 14 noiemb. 1926 (mss. 4949, p. 55)

101 *Fraga de pădure JLa fraise sauvage; Francis Jammes. Le deuxieme livre des quatrains,* Paris, Mercure de France, 1923, p. 15)
Bucureşti, 14 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 56)

102 *Cu aripi la călcîi jLes ailes au talon; op. cit.,* p. 15/
Bucureşti, 14 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 57)

103 *Darul /Le don; op. cit.,* p. 35./
Bucureşti, 14 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 58)

104 *Cioclilor JAux croque-morts; Le troisieme livre des quitrains,* Paris, Mercure de France, 1924, p. 21/.
Bucureşti, 14 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 59)

105 *Epitaf la Ascain jSepidture ă Ascain; op. cit.,* p. 19/
Bucureşti, 18 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 60)^

106 Somnul din urmă JLe dernier sommeil. Francis Jammes. Le troisieme livre des quatrains. Paris. Mercure de France. MCMXXIV, p. 36/,
Bucureşti, 18 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 61)

107 *Paternitatea stejarului jLa perniţe' du chene, Francis Jammes. Le quatrieme livre des quatrains.* Paris, Mercure de France, MCMXXV, p. 19/

108 *Portretul autorului* (I) *IPremier portrait de Tauteur, op. cit.,* p. 56/
. Bucureşti, 18 noiemb., 1926 (mss. 4949, p. 63)

109 *Portretul autorului* (II) *JDeuxieme portrait de Tauteur, op. cit.,* p. 57/
Bucureşti, 26 ian., 1925 (mss. 4949, p. 64)

Paul Claudel (1868-1955)

Ion Pillat a ezitat să dea echivalența lirică românească virtuozității Iui Stephane Mallarme şi a lui Paul Valery din care trrduce puțin înspre sfîrşitui vieții, abordează însă pe Paul Claudel prin cda *Duhul şi apa,* poemul in proză *Ora galbenă* şi piesa de teatru *îngerul a vestit pe Măria* (tradusă în 1939). Ion Pillat caută să redea tensiunea mişcării ideilor şi a sentimentelor în fraze ample, timbrate de ritmul interior al cuvintelor alese.

Paul Claudel scrie următoarea dedicație pe volumul *Vannonce jaite ă Mărie.* Paris, (N.R.F.), 1929: *Excelentului meu traducător Ion I. Pillat care mă prezintă publicului român, omagiu şi simpatie. Claudel. Paris, 7 martie,* 1939. *(A mon excellent traducteur Ion I. Pillat, qui me presențe au public roumain, hommage sympathique. . .)*

110 *Duhul şi apa JL'esprit et l'eau* din *Paul Claudel. Oeuvre poetique. Introduction par Stanislas Fumet.*/Paris, Ed. Gallimard, 1957/. Bibliotheque de la Pleiade, p.233-248.

Traducere începută în 1933. (Datată pe o notiță cu traduceri inedite).

111. *Ora galbenă jL'heure jaune* din *Connaissance de l'Est, op. cit.,* p. 119/
Tradus în 1933. (Datată pe aceeaşi notiță cu traduceri inedite).

Paul Valery (1871- 1945)

112 *Vinul pierdut [Le vin perdu,* vezi: Paul Valery de l'Academie Franşaise/ *Poesies.* Vingt-huitieme edition. Paris. Librairie de Gallimard. Edition de la Nouvelle Revue Francaise /MCMXXXIII/, 182- 183. Volumul a aparținut lui Ion Pillat/.

Tradus la 10 mai, 1942, Florica. (Datare pe mss. autograf, arh. fam.)

113 *Interior jlnte'ricur, cp. cit.,* p. 184/.

Tradus la 13 iunie, 1944, Izvorani. (Datat în mss. 5259, B.A.R.S.R., p. 47).
mss. 5259, v.3, Pe pat misterios *apleacă mîini curate* (c.f.d.)
v.4, îmi pune o femeie în *ziduri* dimprejur
v.5, *Ce-mi rătăceşte absent,* ea vrea. . .
„ v.7. Ca sticla *nevăzută* prin. . . „ „
v.8. Printre priviri îmi trece şi *nu le-a tulburat*
v.9, Şi cruță *aparatul* curatului meu gînd ,,

Ion Pillat a încercat să mai traducă şi *Cantique des colonnes,* poem din care a rămas doar bruionul.

Vincent Muselli (1879- 1949)

114 *Datoria ILe Devoirl*
Sonetul a fost dat ca epigraf volumului ÎMPLINIRE, MCMXLII Bucurestr. La republicarea volumului, în Ediție definitivă, III, 1944, traducerea nu a mai fost inclusă.

Jules Romains (1885- 1972)

Farmecul şi înfiorarea în singurătatea naturii neatinse l-au îndemnat pe Ion Pillat să traducă:

115 *Oda Vl-a. Cartea I-a (Ode* VI. Livre I-er; vezi: Odes et Prieres.
Traducere inedită, copiată de Măria Pillat.

Saint-John Perse (Alexis Saint-Leger, Leger zis) (1887— 1975)

116 *Anabasis*
Ion Pillat 1-a cunoscut şi s-a bucurat de considerația lui Saint-John Perse, într-o carte poştală ilustrată, trimisă de la Paris, simbătă 2 aprilie 1932, el o înştiințează trepidant pe soția sa cu cine s-a întîlnit: . . .*„Benjamin Cremieux cu care am prînzit alaltăieri şi Sulghin cu care am dejunat azi îți trimit complimente. Pe. Leger l-am văzut de 2 ori — a fost ineîntător şi am aranjat toată chestia cu «Anabase» . Valery lipseşte din Paris. Cu Fargue trebuie să mă întîlnesc tot aşa şi cu Madariaga".* In Iulie 1932 apare la Bucureşti, în Editura Cartea Românească *Anabasis,* în româneşte de Ion Pillat, poem care are drept prefață *Lămurirea tălmăcitorului.*

Poemul francez, pe care îl prezint azi în versiunea românească publicului nostru, este unul din monumentele liricei contemporane, una din cele patrucinci opere mai reprezentative ale poeziei europene din secolul al XX-lea.

Pe alt plan sufletesc, dar în aceeaşi regiune spirituală, n-aş putea să-i alătur decît poemele: «La *Cantate ă trois voix» de Claudel, ((La jeune Parque» de Valery, {{Die Duineser Elegiemy de Rilke, {{The Wastea Land)) de T. S. Eliot şi ((Vulturneti de L. P. Fargue. — «Anabase» face parte din acea elită de creațiuni menite să răzbată peste vremuri, dar care fatal trebuie să-şi formeze singură cititorii şi să aştepte ca timpul să-i hotărască un public tot mai numeros.*

Tipărit, în 1924, la Paris într-o ediţie voit restrînsă pentru bibliofili^ poemul a dispărut de atunci din librărie prin însăşi voinţa de izolare a acestui misterios Saint-Jchn Perse, pseudonim sub care se ascunde o personalitate-marcantă de la Quai d'Orsay. St.-]. Perse, publicase înainte de «Anabase» , sub numele enigmatic dar poate mai străveziu de Saint Le'ger Le'ger, un volum revelator de poeme: nEloges» , tot atît de imposibil de obţinut chiar pentru rarii şi frecvenţii săi admiratori.

E natural deci ca marele public din Franţa să-l ignoreze cu totul, e şi . mai firesc însă ca un Valery, un Claudei, un Fargue si alte cîteva spirite luminate, hotărîtoare ale gustului literar fiancez de mîine, să-l aşeze foarte sus. în ce priveşte Europa, nAnabase» , deşi nu sînt opt ani de la apariţie, a şi fost tradus în limbile: germană, rusă, engleză şi italiană; tălmăcirea mea vine a cincea la rînd.

Interesant de amintit este faptul că Hugo von Hofmannsthal a prefaţat versiunea germană şi că Ra-inir Măria Rilke, înainte de a muri, lucra tocmai la o altă traducere, rămasă neisprăvită, a poemului atît de iubit. Hofmannsthal, într-un articol despre „Emanciparea liricei franceze", publicat postum de revista literară «Commerce)) şi scris puţin timp înainte de moartea poetului vienez, aşază pe St.-J. Pirse pe aceeaşi linie cu Baudelaire, Rimbaucl, Mallarme, Claudei şi Valery.

Dar «Anabase» nu se leagă numai, simptomatic, de numele celor doi mari lirici germani. Cel mai însemnat reprezentant al poeziei noi britanice: americanul T. S. Elict, feti şi critic din ce în ce mai ascultat, l-a tălmăcit pe englezeşte (1930) şi acum în urmă, în 1931, revista romană de artă şi literatură." „Frcnte" a dat o traducere datorită lui Giuseppe Vngaretti, liricul cel mai pur al Italiei de azi.*

*Dacă mai adăugăm frefaţa lui Valii y-Latlaud** la versiunea rusă,, ne putem da seama uşer ce fiatune cclcleiări şi ce prinos de admiraţii rare şi-a atras St.-J. Perse cu tainicul său poem. Rehv acest lucru , mai mult decît s-ar cuveni, spre a indica impcttanţa v.vei opere, despre care mulţi cititori probabil nici n-au auzit, dar care merită cu prisosinţă efortul cerut spre a-i pătrunde arcanele şi e;-i cuceri ascunsele frumuseţi.*

Un potm ca (tAnabaso) n-are nevoie de prefaţă, nici de lămuriri – se-cere numai citit, dar citit de mai multe cri eu acea intuiţie creatoare a frumosului-etern, cu acea simpatie adîncă, tetală, care ne face, mai mult decît crice act de comprehensiune legică, să cufrindtm o realitate ce alifii ne-ar scăpa depăşindu-ne puterile minţii, pcm.ul lui St.-J. Perse se are cucerit şi cucerit din nou-

* Giuseppe TJngaretti-poet i.]j.. (1888-1970)

(1881-19^^ LarbaUd-P°rt< ~eier, critic llterrar şi eseist franc

la fiecare citire — de aci şi farmecul acela de veşnică noutate pe care îl păstrează ca taina lui cea mai de preţ.

N-am pretenţia să fac aici un studiu, fie el şi superficial, al «Anabaseit/ ; îl voi încerca altădată la locul său. Vreau numai să arăt cititorului neprevenit — speriat şi poate chiar deziluzionat la primul contact cu textul poemei — unele puncte de reper, care să-i uşureze o delicioasă biruinţă.

Poemul de faţă n-are şi nici nu poate să aibă un subiect precis. Aici tema ne e dată de titlul însuşi luat în sensul cel mai larg de **expediţie militară.** ***Xenophon să nu ne inducă în eroare: (/.Anabasis» al lui St.— John Perse n-are nimic comun cu povestea retragerii celor Zece Mii — nici posibilitatea unei aluzii cît de departe.***

Lucien Fabre, care la apariţie ne-a dat în aNouvelles Litteraires» cea mai pătrunzătoare pînă azi interpretare a ((Anabaseii), ne spune că „e vorba într-adevăr de un poem liric şi epic totdeodată, care încearcă să învie existenţa aventuroasă a unui prinţ războinic cu care autorul, o simţi, se identifică aproape mereu".

între două cîntece pur lirice poemul însuşi se împarte in zece eînturi aproape epice. Lucien Fabre ne propune pentru ele următoarele titluri:

I ***Sosirea cuceritorului pe locul oraşului pe care vrea să-l întemeieze :***
II ***Traseul împrejmuirii.***
III ***Consultarea augurilor.***
IV ***Ctitoria oraşului.***
V ***Dor după alte zări.***
VI ***Proiecte de stabilire şi de noroc.***
VII ***Hotărîrea unei plecări noi.***
VIII ***Drumul prin pustiuri.***
IX ***Sosirea în pragul unei ţări întinse.***
X ***Primire, serbări, odihnă. Dar setea*plecării iar : de-acuma cu navigatorul.***

Repet însă, ar fi o greşeală cititorul să ia aceste precizări „ad literam". Sînt simple indicaţiuni pe marginea unui program — piesa sau simfonia trăieşte şi fără ele. Totuşi pot fi utile, cel puţin la o primă citire.

Sînt ipoteze de luat în seamăîn rezolvarea problemei de poezie pură propusă nouă de <<Anabasei). — Dar cu cît intrăm mai adînc în miezul poemei, cu cît o recitim mai des, cu atîta poezia lui St.-J. Perse se îndepărtează de contingenţele anumite de loc şi de timp spre a ancora în regiunile abstracte ale spaţiului şi ale sufletului curat.

Astfel trebuie înţeleasă părerea autorului însuşi, care într-o lungă convorbire avută cu mine în martie trecut la Paris, îmi spunea că poemul nu implică nici cadru geografic, nici fabulaţie istorică, infirmînd aşadar ipotezele lui Lucien Fabre şi propria mea credinţă în localizarea prin Extremul Orient şi

pe înalte podişuri din Asia Centrală a unei epopei de caracter mongol. Totuşi redarea halucinantă a reliefului, a vegetaţiei, a atmosferei şi a luminei asiatice, descrierea furnicarului uman atît de pitoresc şi de evocator al unui oraş chinez (cîntul **X**). – rămîne o realitate şi **e** caracteristică pentru întregul poem precum este şi rezonanţa lui continentală atît de diferită de cea europeană, americani sau africană — atît de asiatică în schimb.

S-a spus de către mulţi că qAnabaseb **e** un poem obscur. Adevărul **este** altul: poemul nu e obscur ci concentrat pînă la limita extremă a puterii noastre de urmărire mintală. Toate intermediarele gîndirii, legătura verbală şi umplutura logică, lipsesc — poetul ne lasă numai esenţialul, strictul necesar recreării în sufletul nostru al propriilor sale experienţe lirice. Cititorul devine astfel, ca şi executantul unei opere muzicale, un colaborator conştient al poetului. Pentru acest lucru se cere o oarecare agilitate intelectuală, pe care cu timpul o poţi dobîndi — şi o oarecare imaginaţie intuitivă, cu care trebuie însă **în** prealabil să te fi născut.

{{Anabase» se reduce deci în ultimă analiză la un leitmotiv sufletesc: nostalgia unei mari cuceriri, armonizată într-o serie de variaţiuni pe aceeaşi temă (zece la număr), precedată şi urmată de melodia unui singur cîntec, **în** subsidiar. Dar în acelaşi timp poemul ne prezintă o desfăşurare paralelă, bine sincronizată, de imagini extraordinar de concrete şi de sentimente pe cît se poate dc generale: ceea ce îi dă o rezonanţă sufletească de o calitate cu totul aparte.

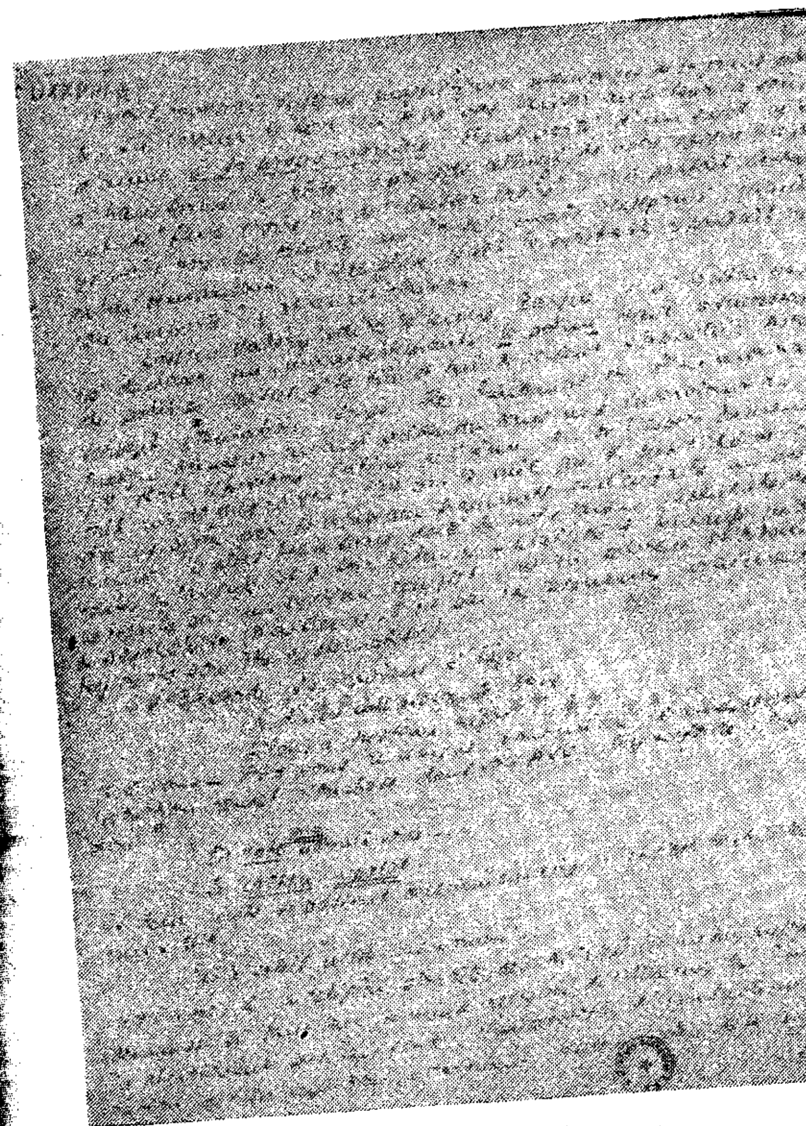
Dacă mai adaug şi realizarea unui stil propriu care, în complexitatea si subtilitatea limbii franceze moderne, aduce deodată, primitiv, necruţător şi neîntinat suflul verbului antic, spulberă cu vigoare de profet biblic sute de ani de rugină gramaticală, trezeşte pe buzele noastre strămoşul călare prin stepe, dezleagă ritmul nomad şi leagă cuvîntul fugar — va înţelege lesne oricine puterea de evocare şi magia unei astfel de poezii.

Spun: poezie, cu bună-ştiinţă. Faptul că <iAnabasef> nu se prezintă sub forma versificaţiei tradiţionale franceze, ci în haina mult mai mlădioasă a unor versete poetice cu aspectul doar tipografic al prozei, nu implică nici o negare a acestui adevăr. De altminteri îmi stau mărturie nenumăratele versuri alexandrine care presar textul francez şi pe care am căutat să le echivalez mai întotdeauna cu versul românesc corespunzător.

In ce priveşte versiunea de faţă, la care am lucrat aproape un an, am urmărit un îndoit scop:

Am încercat să fiu înainte de toate credincios operei traduse, păstrînd — pe cît posibil — nu numai sensul şi intenţiile (adesea sibiline) ale poemei, nu numai mişcarea, ritmul si metrul, dar pînă şi tonul şi textura verbală a originalului (sunete, aliteraţii, asonante; opacitatea sau transparenţa, duritatea sau moliciunea, greutatea sau uşurinţa fiecărui cuvînt).

Am mai încercat — lucru şi mai greu, dar aici esenţial — crearea **in** româneşte a unui stil poetic echivalent, care să păstreze seva autohtonă.

Fragment din scrisoarea lui Lucien Fabre, către Ion Pillat.

Dacă ara reuşit . . . în orice caz poemul original rămîne întreg. . .

«Terre arahle du songe ! Qui parle de batir ? — J'ai vu la lerre distribuie en de vastes espaces et ma pensee n'est point distraite du navigateur».

Tălmăcirea în 1932 a poemului *Anabasis,* scris de Saint-John Perse iu 1921—1924, a stîrnit numeroase comentarii datorate fascinației originalului cît şi calității traducerii. Dăm în primul rînd traducerea scrisorii trimisă lui Ion Pillat la 9 noiembrie 1932 ^ mss B.A.R.S.R.————-

CDXXVIII

de Lucien Fabre, poet şi romancier francez (1889—1932):

„Dragul meu Prieten, cefrumoasă lucrare îmi trimiți şiatîtde perfect reuşită ! Am citit-o cu încîntare.

Eiogiul meu vă va salisface ? Nu ştiu, căci. poate, opera dumneavoastră îmi place altfel decît poate ați dori-o! Nu cred în posibilitatea unei echivalențe totale în traducere şi socotesc că aceasta trebuie să încerce să o transpună în geniul propriei sale limbi. Este de la sine înțeles că: «et ma pensee n'est pas *distraite* du navigateur» nu este acelaşi lucru cu „gîndul meu nu *părăseşte* pe navigator". Evident este o nuanță foarte subtila între *quilltr* quelqu'un şi *en Hre distrait;* şi, ps deasupra, complicarea prin arhaism, revenirea la etimologie, surpriza spiritului şi voluptatea de a depăşi într-o clipă o dificultate de moment, nu pot, după părerea mea, să fie transpuse într-o traducere. Există în schimb, compensația: acest magnific *gîndul* în locul săracului şi spălăcitului nostru cuvînt *pensie,* cuvîntul vostru care păstrează toată puterea instinctivă, legătura cu măruntaiele, cu circulația lăuntrică şi sangvină, pe care frunza noastră uscată, căzută din copac nu o mai are.

în fiecare clipă mă fericesc astfel de transpuneri: „în gura morților" în loc de «la bouche des morts» este atît de mult mai frumos şi mai puternic decît textul original.

De altfel, ar fi atîtea lucruri de luat în seamă! Ds pildă, surprinzătoarea superioritate a limbii române asupra celei franceze, pentru tot ceea ce se referă la artele şi meşteşugurile plugarului şi ale păstorului — într-un cuvînt pentru ceea ce este biblic. O frază o va demonstra: «Maître du grain, maître du sel...» (cît de superioară este echivalența în limba români!) *„Stăpîn pe grîu, stăpîn pe sare..."*

«... et la chose publique sur de justes balances» „...şi treburile obşteşti pe cîntare drepte" (cît de chinuită este aici transpunerea românească: deoarece este vorba într-adevăr de balanțe şi cuvîntul „cîntare" (este vorba de „quintal") este minunat, dar nu este vorba de balanță, în sensul concret al cuvîntului, ci doar metaforic şi cîntare este puțin greoi pentru artele spiritului).

Alt lucru: transpunerea sunetelor:

Je siffle un siffltment si pur. . .
Eu fluer o fluierătură atît de limpede. . .

în Franța se fluieră cu gura, în România cu fluierul: din care cauză s se schimbă în /; fluieratul vostru este, mai pastoral decît al nostru. Şi cîte răniîn de spus comparînd *pur* şi *limpede* din acelaşi vers! (Cu privire la acest subiect gîndiți-vă la magnificul vers al lui Valery despre şarpele şuierînd, însetat dc asemenea de o anumită nevinovăție: «Et quelle sombre soif de la limpidite!» *Pur* înseamnă: fără nici un amestec; *limpede* este: transparent şi clar. Pentru un francez prototipul purității este aerul pur sau vinul pur, pentru un român este apa curată (deci limpede). Pentru primul apa pură implică în fond, o diminuare, nu este decît apă, pentru al doilea este apa în întregimea ei.

Şi incă ceva: planul operei. Indicați cu o nuanță de ironie că Leger a pretins că nu s-a gîndit la asiatici şi că schema mea nu este şi a sa, şi surîdeți discret. Desigur, aveți dreptate, Leger, la vremea lui, mi-a arătat că este de perfect acord, dar poeții sînt mincinoşi şi Leger este mai mult decît un mincinos, este un mitoman, vă voi povesti cînd vă voi revedea cîteva minciuni magnifice ale acestui poet. Căci greşeala lui Leger este de a nu lăsa cititorului libertatea de a înțelege în *felul său.* Plecind de la un subiect pe care 1-a transformat şi J-a pîndit, procedeul de a sugera al epocii noastre îi permite de „a face să se creadă", de a „lăsa să se creadă". Este perfect, sînt căile regale deschise visului, şi Mallarme, cînd era întrebat dacă cutare glosă era aceea adevărată, răspundea „ce contează" ? Şi avea dreptate. Cînd Valery edita *.La jeune Parque (Tînăra Parcă)* eu nu am şovăit să declar pe față că poemul era vădit ultima formă a poemelor înşirate la rînd şi care trebuiau să se numească „Astre, Şarpe, Ispitire, Vis, Insulă, Primăvară, etc." El se arată .indispus de aceasta pretinzînd într-un interviu că *La jeune Parque* era istoria lăuntrică a sufletului. Dar aspectul manuscrisului îmi dă dreptate căci Valery a avut ulterior ideea să lege aceste bucăți prin noi fragmente şi să facă din ele un poem unic, fără îndoială cel mai frumos din limba noastră şi poate din toate limbile, din toate timpurile, de unde recomand să nu se caute un sistem logic complet coerent şi ordonat (de altfel, prin rezonanțele, sale este într-adevăr, prea bogat pentru a fi sistematizat).

Pălăvrăgesc. Revin la Leger şi la dumneavoastră. Ați băgat de seamă felul în cave traducerea dumneavoastră repune *Anabasis* în Asia sa, o afundă, o țintuieşte ?

En *robe pure* parmi vous. . . „în caftan nepătat. . ."

Aceste două cuvinte se pot lipsi de comentarii şi tot timpul se întîmplă astfel.

Et le soleil n'est pas nomme. ..

Nu este aceasta religia abstractă a Asiaticilor? (M-am întrebat uneori dacă în faimoasa lor căutare a Unicului, Semiţii nu căutau în fond, imposibilul, abstracta figurare a singurului lor bun: ataşamentul, dragostea pentru trib? şi dacă nu erau atei fără să o ştie.)

Dar exemplul «robe pure» (şi traducerea dumneavoastră este plină de astfel de alegeri) este surprinzător. în mod vădit «robe pure» aparţine leviticului, Leger nu o mărturiseşte. Dar traducînd: *caftan nepătat, robe pure* ia adevăratul său înţeles de «Houpelande non souille» (Mantia îmblănită nepătată) a Asiaticilor.

Toate acestea sînt pasionante. Vă felicit şi sfîrşesc cu o ultima laudă, cea mai de preţ, meritată de orchestraţia ritmurilor şi a timbrului. Pentru această problemă muzicală aproape de nerezolvat trebuia un mare poet. Aţi găsit soluţia.

Despre matematicienii care rezolvă doar prin intuiţie problemele pentru care nu există nici o metodă, se spune că sînt geniali. Omagiile mele Doamnei Pillat şi mii de amiciţii de la

Lucien FABRE.

Ilarie Voronca socoteşte *Anabasis* „un triumf al poeziei pure" dar şi „o nouă generaţie a poemului". „Tulburătoarea ceaţă în care se petrece acţiunea lui *Anabase,* bătăile de inimă pe care le simţi parcă în răsfoirea paginilor, şoaptele vîntului şi ale mulţimii, orchestrele trezite de orice cuvînt, toate acestea trezite la un loc, vagi, nelimitate, fără nici o definiţie şi nici un scop precis stau, desigur, în miezul existenţei noastre, a lui *Anabase* şi a poemului nemuritor"... „Textul român al Domnului Pillat a păstrat toate calităţile subtile şi misterioase ale originalului. Triumful se cuvine recunoscut atît poetului, dovedit şi de data aceasta autentic — Ion Pillat — cît şi liricei moderne româneşti care a cîştigat cu traducerea aceasta desăvîrşitâ, un adevărat examen de capacitate". Ilarie Voronca. *Saint-John Perse: Anabasis în româneşte de Ion Pillat,* în *Adevărul,* XLVI (1932), nr. 14.956, 7 oct.

Tudor Vianu în *Notă despre „Anabasis" traducere de Ion Pillat (Gîndirea* XII (1932), dec, p. 377—378) începe cu prezentarea traducătorului, declarînd că „printre poeţii generaţiei scriitoriceşti de mijloc, Ion Pillat este una din conştiinţele cele mai savante, împerechind o inspiraţie mai pură cu o ştiinţă mai pură a poeziei. Cu fiecare din poeziile sale pătrundem într-o atmosferă purificatoare, obţinută prin înalte meditaţii poetice, într-o lume de armonii studiate şi controlate"... Poetului i-a plăcut să doboare dificultăţile unui text pecetluit ca *Anabasis,* poem al nomadismului, cîntul epic al unui cuceritor, motiv ce-l ispitise şi pe Macedonski în *Stepe* şi pe Ion Pillat

în *Cîntecele stepei.* La Ion Pillat există 0 statornicie a gîndurilor în opera sa de creator Cît şi de traducător". Tudor Vianu este antrenat de vraja poemului care „conţine substanţa spirituală a unei epopei întregi, este chiar o epopee privită însă dinlăuntru şi concentrată într-o expresie de neîntrecut sintetism". Tudor Vianu alege citate din traducerea lui Ion Pillat care îmbogăţesc textul: *Des compagnes d'e'toiles passent au bord du monde — Sotnii de stele trec la marginea lumii, sotnia* fiind o formaţie căzăcească militară. (Vezi *Cîntecele stepei: Sotnii sute-n valejvoiniceşte cîntă].* De asemenea: *Tout puissant dans nos grands gouvernements militaires* este echivalent cu: *Atotputernici în marile noastre gubernii militare.*

Paul Zarifopol, în recenzia sa *Saint-John Perse. Anabasis în româneşte de Ion Pillat (Adevărul,* XLVII (1933), nr. 15.036, 8 ian.) îl defineşte pe Ion Pillat: „artist cărturar", cunoscînd minunat poezia întregii lumi şi care prin traducerea poemului *Anabasis* lărgeşte frumuseţea limbii româneşti, „în ţinutul farmecelor obscure". Pentru a descrie tumultul perpetuu al omenirii, Saint-John Perse rupe legăturile logice ca să rămîie numai tainica legătură a imaginilor, redînd cuvintelor puterea lor dintîi. Traducînd poemul, T. S. Eliot nu a înţeles „ordinea imaginilor decît după ce a citit poemul de cinci—şase ori ajutîndu-se de explicaţiile date de Lucien Fabre. Tălmăcirea lui Ion Pillat este „unul din monumentele liricei contemporane", căci în timp ce franceza este sărăcită fiind perfecţionată în sensul algebrei, limba română beneficiază de superbe posibilităţi poetice. Paul Zarifopol exemplifică acestea prin următoarele: *l'augure bien du sol — semn bun îmi dă pămîntul; ministre — dregător; fondation de viile — ctitorie; navigateur — corăbier; duc - despot; la vocation de l'eloquence — vocaţia cuvîntului; gouvernements — gubernii; ambassadeur-sol; Vimage de la gloire — în chip%d faimei.* Criticul încheie cu aprecierea că „pe româneşte în multe locuri, poema franceză e mai bună", în *Saint-John Perse. Anabasis în româneşte de Ion Pillat (Azi,* II (1932 j, nr. 1, ian, 1933, p. 567—568, Radu Boureanu în afară de inadvertenţa găsită, în, — *Terre arable du songe ! Qui parle de batir – glia de plug a visării, cine grăieşte de clădiri?* — recunoaşte că: „aportul poetului Ion PiJlat la această ediţie românească este sinonim cu actul ce-l face acel ce a călătorit într-un ţinut necunoscut, a aflat o mare şi sufletească taină şi o răspîndeşte înfiorat in limba semenilor".

Ion Cantacuzino consideră de asemenea că „în misiunea ce şi-a asumat Ion Pillat, a reuşit deplin păstrînd nu numai litera şi intenţiile adesea obscure ale originalului, dar şi ritmul, armonia personală a frazei poetice şi valoarea elementelor din care se ţese textul. Pentru a exemplifica deosebirea puterii de expresie a celor două idiomuri, Ion Cantacuzino selectează: *Je t'annonce les temps d'une grande" malheur et les vcuves criardes sur les dissipations des morts — Iţi vestesc vremuri de vipii.cumplite şi văduvele bocîn'ău-se-pe'destrămarea morţilor.* în versul francez este o tendinţă de revoltă • înlocuita)- în al

.nostru,*printr-o caracteristică resemnare. în traducere, prima parte a versului, înainte de conjuncție, este superioară căci cuvîntul românesc creează «vagine prin simpla sa bogăție sonoră. Alegerea termenului *destrămare* pentru *: dissipation*, dovedește fuga de abstract și alegerea unui termen real, pămîn-> tescj Țotaștfel echivalarea a ***sous** quelles mains pressant la vigne de nos **flants*** *cu sub ce mîini storcîndu-se ciorchinea coapselor,* este mult mai colorată și mai expresivă. Iar sugestivitatea versului:. .. *et de re'pit avec nous-meme **il** n'en est point* este inferioară expresiei românești neobișnuită cu mlădierea gîndului sintetic. . . *și odihnă cu noi înșine nu se poate găsi.* Traducerea lui Ion Pillat a poemului *Anabasis* „este îndrăzneață și de o nobilă ținută". (Ion I. Cantacuzino, *Anabasis, la Viitorul,* XXV (1933), nr. 7513, 9 febr., p. 1-2).

Pentru studierea poemului, Marin Sorescu mărturisește că s-a servit de „excelenta traducere a lui Ion Pillat" *(Anabasis un poem care hibernează,* în *Contemporanul,* 1966, nr. 10, 11 mart.)

în articolul său *Pillatiana (Argeș,* 1985, *ăec),* Victoria Ana Tăușan își manifestă dorința retipăririi traducerii lui Ion Pillat a poemului *Abanasis,* căci o dată cu tălmăcitorul „și prin el limba română se transfigurează și Poezia noastră se bucură de frumusețea în care a pătruns și de care se pătrunde". Pentru a demonstra „cît de plenar poetic răsună limba română în ritmul poemului tradus, Victoria Ana Tăușan reține: *Se năștea un mînz sub frunzele de-aramă; Un om ne puse boabe amare în mîini; Străin. Ce trecea. Și iată izvorul altor ținuturi pe placul meu. . ." „M-am închinat ție, fiica mea, sub cel mai mare din copacii anului".* Sau: *„Pe trei mari anotimpuri **așexîn-**du-mă cu cinste, semn bun îmi dă pămîntul pe care-i legea.mea.* Sau: *„Armele dimineața sînt mîndre, **și** marea. Cailor noștri pradă, glia fără rod/ ne **dă acest** cer incoruptibil. Și soarele nu e numit, dar puterea lui e printre noi, / ;t **marea** în zorii zilei, ca o presupunere a minții".* Revelînd în toată activitatea poetică și intelectuală a lui Ion Pillat nu numai reflectarea personalității sale de o unicitate „irepetabilă" ci și o nesecată și febrilă dorință de cunoaștere și pătrundere a subiectelor ce-1 atrăgeau, Victoria Ana Tăușan găsește că: *„Explorarea* lui Ion Pillat se petrece nu numai pe *întinderea* poemului, ci în profunzimea lui, transfigurîndu-i pe limba noastră, cu o forță inegalabilă, sensurile sibiline" și dă ca exemplu: *„Singurătate ! oul albastru ce-**l ouă o pasăre** uriașă de mare, și golfurile deschise dimineții, acoperite toate cu **alămii de** aur ! A'fost ca ieri ! Pasărea s-a dus".*

117 ***Prietenie a prințului JAmitie du princej***

Poemul face parte din ciclul Gloria Regilor (La Gloire des Rois) format din piesele: ***Recitare la elogierea unei regine (Recitation** ă **l'eloge d'une Reine); Prietenia prințului (Amitie du prince); Povestea regentului (Histoire du***

r ^) : Checul moșteni (CHanson du preSomttf); ^tec de leagă,

• **^pSiălmăcește** *Pr.eten.a pr.nțulu,* poem **în care se continuă atmosfera** ***Z** Anabasis* **și** se **glorifică mitul conducătorului.**

ADDENDA

în arhiva lui Ion Pillat existа urmatoatele liste cu poeții francezi selectați:

Alegere de poeți francezi contemporani

1) Stephane Mallarme
2) Paul Verlaine
3) Arthur Rimbaud
4) Tristan Corbiere
5) Jules Laforgue
6) Jean Moreas
7) Henri de Regnier
8) .Louis Le Cardonnel
9) Charles Guerin
10) Francis Jammes
11) Emmanuel Signoret
12) Anna de Noailles
13) Paul Fort
14) Paul Claudel
15) Paul Valery
16) Charles Peguy
17) Guillaume Apollinaire
18) Paul-Jean Toulet
19) Francois-Paul Alibert
20) Leon Paul Fargue
21) Jean Pellerin
22) Tristan Dereme
23) St.-J. Perse
24) Jules Supervielle
25) Maurice du Plessys
26) Jules Romains
27) O. V. de Lubiecz Milosz
28) Patrice de la Tour du Pin
29) Jean Cocteau
30) Armând Godoy
31) Henry Bataille *(La chambre blanche)*
32) Jean-Marc Bernard
33) Francis Carco
34) Leon Verane
35) Philippe Chabaneix
36) Pierre Camo
37) Vincent Muselîi
38) Guy Lavand
39) Fernande Mazade
40) Xavier de Magallon
41) Louis Pize

Pe o altă listă, la aceștia este adăugat și Lucien Fabre.

Pe cîteva liste Ion Piljatînseaffină:

Poezia simbolistă franceză tălmăcită in românește

***G.** de Nerval : El Desdichado* (Mircea Demetriad), *Vers dori.*

Charles Baudelaire, Traduceri de: T. Arghezi; Al. A. Philippide; D. Iacobescu, N. Davidescu; Oreste *(Litaniile lui Satan);* Leon Feraru *(Buclele);* Al. T. Stamatiad: poeme în proză: *Țintașul dibaci, Idealul, Ceasornicul.*

Paul Verlaine, N. Budurescu *(Cîntec de toamnă; Serenadă),* D. Anghel și Iosif, D. Nanu, N. Davidescu; Petrov.

Ste'phane Mallarme, Periețeanu; D. Iacobescu.

Arthur Rimbaud, N. Davidescu, Oreste, Leon Feraru, Duma *(Revista celorlalți)-*

Tristan Corbiere,

Henri de Re'gnier, Anghel și Iosif *(Pe țărm, Arătare);* D. Anghel *(Plecare, Oraș francez):* Elena Farago (Din: *La corbeille des heures).*

Jules Laforgue, I. Minulescu, Radu Boureanu, A. Maniu, Th. Speranția.

Emil Verhaeren, Duma, Elena Farago *(Pe mare),* Anghel, Pop Marțian

Maurice Maeterlinck, Al. T. Stamatiad *(Pe mare) ;* Arghiropol (Din: *Serres chaudes);* Sergiu Dan.

Stuart Merill, Maniu.

Francis Jammes, Perpessicius, Pillat, Stancu, Cora Irineu.

Henri Bataillc, Anghel și Minulescu.

Charles Guerin, Anghel și Minulescu.

Remy de Gourmont, Bucuța, Fundoianu.

Jean Moreas, Anghel, Pillat, Westfried, Pușcariu.

Camille Mauclaire, Anghel.

Charles Van Lerbergue, Perpessicius.

Albert Samain, D. Iacobescu, Anghel?

Klingsor, Nemțeanu.

Henri Barbusse, Orleanu.

Paul Claudei,

Paul Fort, Periețeanu.

Georges Rodenbach, Duma.

Francis Viele'-Griffin ?

Ch. Van Lerbergue ?

Saint Pol Roux ? (Maniu)

MN POEZIA GERMANA

pentru Poezie. Caietului cu coperțile din antilopă roșie, împodobit cu o floare *i* gravată în auriu, cuprinzînd tălmăciri din *Florile răului* de Charles Baudelaire, |,i se alătură acum un altul — Mss 4218 B.A.R.S.R. (17,3 cm X 21,8 cm), legat In antilopă verde ca iarba. în colțul drept al coperții este gravată tot cu auriu o floare de crin iar pe cotor este scris cu litere aurite: Ion Pillat: *Versuri din Miorcani.* în caiet, în afară de cîteva poezii personale și despre care s-a scris în volu-:rnul III al ediției de față, Ion Pillat a copiat 27 poeme din lirica germană, cele mai multe traduse de el, în august 1937, la Miorcani. Numerotarea paginilor de către Cabinetul de manuscrise B.A.R.S.R. de care vom ține seama, nu coincide cu aceea însemnată de Ion Pillat.

Traducerile copiate în caiet nu urmează succesiunea din volumul publicat: DIN POEZIA GERMANĂ, ed. Literaria, Cernăuți, 1937, descris la p. 440 și care cuprinde 54 de poeme din 15 poeți, orînduiți în succesiune cronologică.

Antologiile din operele poeților germani preferați, selectate de Ion Pillat pe parcursul vieții și copiate cu pietate, îi oglindesc personalitatea reflectată aproape narcisist în poemele altora. La B.C.S., se poate consulta la cota 10.287, un caiet (15 cm X 20 cm), cu coperțile din carton de culoarea nisipului și cotorul în pînză portocalie. Pe hîrtia subțire Ion Pillat a caligrafiat, cu o peniță fină, pagina de titlu:

Antologia mea. Poeți contemporani. I *Liricii germani. Ștefan George. Hugo von Hofmannsthal. Rainer Măria Rilke.* Poemele, în limba germană, sînt copiate cu cerneală neagră iar titlurile și numele autorilor sînt subliniate cu negru și roșu. Răsfoind pe îndelete paginile antologiei — datînd din anul 1931—, simți că pătrunzi într-o tăinuită intimitate a sufletului și împărtășești ceva din bucuria și împlinirea poetului ce caligrafia ca un ermit, în liniște și singurătate, poemele altora. Culegerea pregătea întrucîtva volumul de traduceri DIN POEZIA GERMANĂ, apărut în 1937. Astfel *Antologia mea* căpătase ca epigraf: *Nănie (Nenie),* de Friedrich v. Schiller, *poemul frumosului care trece și al desăvîrșirii care moar»,* dureroasă și mereu proaspătă constatare, murmurată în surdină pe parcursul întregii opere pillatiene. Poemul va fi reținut pentru a fi tradus în volum. Dintre*poeziile alese din Ștefan George vor fi oprite pentru a fi tălmăcite apoi: *Der Tag der Hirten (Ziua păstorului); Der Herr der Insei (Stăpînul Insulei) ; Komm in den totgesagten Park... (Să vii în parcul ce-l crezi mort Și vezi. . .) ; Wir schreiten auf und ab. . . (Pășim în sus și în jos. . .) ; Der Hiigel wo wir wandeln. . . (Colina unde mergem. ..)*

Din Rainer Măria Rilke va reține: *Pietă* și *Angesetzt auf den Bergen des Herzens (Părăsit pe munții din suflet). Fragment* și *A patra elegie* vor fi traduse după apariția volumului DIN POEZIA GERMANĂ.

Ion Pillat a copiat și din Johann Wolfgang Goethe și Friedrich Holderlin ale căror nume nu le menționase pe pagina de titlu. Din primul va tălmăci mai tîrziu: *Nachglang (Răsunet) ; Talisman (Talisman)* și *Fragment* aus *Wanderer {Fragment* din *Călătorul)* — tradus dar nepublicat — iar din al doilea poet va selecta *Wie Vogel (Ca păsări); Der Adler (Vulturul)* și *Purpurwolke (Norul de*

purpur), reținute pentru volumul din POEZIA GERMANĂ.

In anul 1932 **se** comemorase împlinirea celor 100 de ani de la data morții 1**ui** Goethe şi, **cu** această ocazie, Ion Pillat scrisese eseul *Goethe, poet liric,* ca prefață la antologia lui Şt. Nenițescu *Goethe. Poezii,* Bucureşti, ed. Universală Alcalay (1932), reprodus în PORTRETE LIRICE, Bucureşti, ed. Cugetarea, 1936. Tot în 1932 publicase, în diverse jurnale literare, traducerile *Bun venit şi adio; Cîntecul duhurilor de peste ape; Hotarele omului; Răsunet; Cîntec şi fermă; Pe lac* (în colaborare cu Şt. Nenițescu); *Deasupra culmilor toate; Cea de-a şaptea elegie romană; Nădejde fericită.* Cum poetul obişnuia să-şi publice poemele în periodice, curînd după ce le scria — deşi există excepții — în cele mai multe dintre cazuri putem considera ca datare anul apariției lor.

Tot în 1932 Ion Pillat tălmăcea şi din Rainer Măria Rilke: *Fîntîna romană;* din Ştefan George: *Stăpînul insulei* iar din Hugo von Hofmannsthal *Versuri pentru un copil mic.* La acea epocă Ion Pillat nu se gîndea să scoată un volum de traduceri din poezia germană deoarece — Ia fel ca *Stanțele* lui Jean Moreas, pe care le indusese, în 1927, în volumul LIMPEZIMI, tot astfel şi unele din poemele de mai sus vor fi integrate în ambianța prielnică a unora din poemele volumului CAIETUL VERDE (1932). Acestea vor fi: *Răsunet* (Goethe); *Fîntîna romană* (Conrad Ferdinand Meyer), publicată în revistă abia în 1942; *Fîntîna romană* (Rainer Măria Rilke); *Versuri pentru un copil mic* (Hugo von Hofmannsthal) şi *Părăsit pe munții din suflet* (Rainer Măria Rilke).

în 1936 apar, în diverse periodice *Privire în pîrîu* (Lenau); *I-a o floare* (August v. Platen); *Omul şi faunul: Către Damon; Zi de pomenire; Ziua păstorului* (Ştefan George) şi *Fantazie de seară* (Fr. Holderlin).

Deşi, din ediția din 1936 a CAIETULUI VERDE, Ion Pillat retrăsese toate tălmăcirile, totuşi, el asociază volumului ȚĂRM PIERDUT (1934-1936), traducerile *Fantazie de seară* (Holderlin), în ciclul **Popas,** iar *Ziua Păstorului* şi *Omul şi Faunul* (Ştefan George), în ciclul **Păstor şi Faun,** format şi din poemele personale: *Păstorul şi Faunul* şi *Moartea Păstorului.* Deşi rămînînd el însuşi, perfect diferențiat, poetul nostru înțelege să-şi orchestreze propria sa operă în ansamblul poeziei universale. Actul creației şi cel al contactului permanent cu operele poeților români şi străini îi erau coordonatele vieții.

Avînd atîtea traduceri, Ion Pillat se hotărăşte să alcătuiască un volum cu poeziile iubite de el din liricii germani. Pentru aceasta, în august 1937, în liniştea Miorcanilor, el transcrie în elegantul Manuscris al *Versurilor din Miorcani* traduceri — unele elaborate chiar atunci, altele lucrate la Bucureşti, Răsfoind volumele, **ce** le avea la îndemînă, în biblioteca de acolo, Ion Pillat alege poeme scrise pe parcursul veacurilor XVIII, XIX, XX. Lectura lor **ne** reaminteşte ceva din natura şi discreta melancolie a unora din poemele lui Ion Pillat din ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ, **Cfntece de demult,** din AMĂGIRI şi GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI precum şi de **Elegiile** CAIETULUI VERDE, sau de lumea antichității greceşti din poemele ȚĂRMULUI PIERDUT. Ion Pillat nu ține seamă de succesiunea cronologică a

poeților ci traduce după bunul său plac. Astfel el începe cu poemele lui **Hans Carossa** (n. 1878— 1956), *Privelişte, Privelişte natală* şi *Bejenie* şi continuă cu **Fr. Gotlieb Klopstock** (1724— 1803), *Lanțul de trandafiri* şi *Morminte timpurii;* **Matthias Claudius** (1740 — 181.5), *Moartea* şi *Lîngă mormînt;* **August Graf v. Platen** (1796 — — 1835), *Trist»»; Cîntec de primăvară in Sicilia;* **Friedrich v. Schiller** (1759— 1805), *Fata din Străini;* din nou **Platen** (1796— 1835), *SonetjInscripție pe mormîntj; Cîntec de iarnă; Prevenire; Să văd adînc;* **Fr. Holderlin** (1770— 1843), *Parcelor; Jumătatea vieții; Ca păsări. . .; Podgorie şi albine; Vulturul; Norul de purpură;* **Rainer Măria Rilke** (1875-1926), *Pielă;* **Ludwig Holty** (1748- 1776), *Noaptea de Mai;* **Nikotaus Lenau** (1802- 1850), *Locul de vrajă;* **Fr. Hebbel** (1813- 1863), *Toamnă;* **Rudolf Binding** (1867— 1938), *Somn; Mergînd pe vale;* **Hugo von Hofmannsthal** (1874 — — 1929). *împăratul Chinei vorbeşte.* La Muzeul Literaturii Române **se** păstrează copiile unor tălmăciri din Rilke, în mss. 17.310/4: *Aşezat pe munții din suflet* şi *Fragment,* acest din urmă catren, necuprins în volum, cum şi mss. 17.310/5 cuprinzînd *Fîntîna. romană.* De la Ion Pillat a mai rămas şi bruionul traducerii *Elegia a IV-a* de Rilke, pe care însă nu a ajuns s-o definitiveze. în anul 1932, poetul se consacră studiului *Valery, Rilke şi poezia pură,* apărut în PORTRETE LIRICE... p. 245.

în volumul DIN POEZIA GERMANĂ, Ion Pillat va orîndui poeții în succesiune cronologică, fiind inclus la locul potrivit Goethe, adăugat Schiller şi completîndu-se numărul poemelor, care fuseseră traduse şi publicate deja în diverse volume, din Holderlin, Meyer, Ştefan George şi Rilke. Nu se poate spune însă că *Antologia* astfel alcătuită exemplifică sinuozitățile evoluției poeziei germane, **de** la *Luminism* la *Sturm und Drang,* **de la** romantism la seninătatea Sudului antic **şi** la nemărginirile inefabile, sublimate în poezie pură de Rilke. Este vorba de poemele prin a căror transparență Ion Pillat surprindea ceva din sufletul poetului preferat şi care îi era propriu şi lui însuşi. Este deci un dialog de o tăinuită armonie.

Tălmăcirile din limba germană au fost salutate **cu** entuziasm **de** presă, **ca** dovezi ale supleței limbii noastre şi ale marilor ei calități de nuanțare a ideilor **şi** lirismului, dar un studiu despre valoarea traducerilor lui Ion Pillat nu **s**-a **făcut** pînă acum.

Etapele alcătuirii antologiei DIN POEZIA GERMANĂ au fost schițate cu ajutorul manuscriselor mai sus-citate, cele mai multe datate. Răsfoind notele rămase de la Ion Pillat ne mai oprim asupra unei hîrtii (17,5 cm. X 10,5 cm.), îngălbenită de vreme, scrisă eu cerneală neagră, decolorată. Ion Pillat **îşi** însemnează o clasificare a poeților cu poemele care i-ar individualiza, culegeri **de poeme** şi chiar — în unele cazuri — edițiile operelor respective.

Cele nouă Muze. Clasici. 1) Gottfried von Strassburg / sec. XIII/, *Tristan;* 2) Walter von der Vogelweide /m. 1170/, *Gedichte;* 3) Hartmann von **der Aue** /1160-1220/, *Der Arme Heinrich* (ed. R. Borchardt, **Bremer Presse);** 4) **Ewigei** Vorrat, *Deutscher Poesie* (ed. Borchardt, Bremer **Presse);** *5)* **Goethe (Auswaî von** St. George), Bondi; 6) Schiller, *Gedichte* **(ed. Schroder, Bremer Presse);**

7) Holderlin, 8) Platen (şters); 9) Nachfolger Goethe (Klopstock; Biirger /Gottfried August, 1747-1794; Schiller; Holderlin; Platen; Brentano /1778— — 1842/; Novalis /Friedrich von Hardenberg, 1772—1801/; Eichendorf /Joseph von, 1788-1857/; Lenau; Heine/Heinrich, 1796-1856/; Droster Hiilschoff /Anette von, 1797-1848/; Morike /Eduard, 1804-1875/; Hebbel; C. F, Meyer, (George, Bondi). Moderni: 1) Nietzsche, 1844-1900, *Gedichte* (Insei); 2) Ştefan George, *lahr der Seele;* 3) Hofmannstha], *Gedichte* u. *Kleine Dramen* (Insei); 4) Rilke, *Duineser Elegien* u, *Sonette an Orpheus* (Insei); 5) Däubler /Theodor, 1876-1934; 6) Trakl; 7) Werfel /Franz, 1890-1945/; Loerke/Oskar, 1884-1941/; Else Lasker-Schuller, 1876-1945/."

Nu se poate cunoaşte data acestei notiţe în care Ion Pillat îşi însemna cronologic, reperele evoluţiei poeziei germane.

în ediţia de faţă, pentru a se putea urmări sistematic ansamblul de poeme traduse dintr-un autor anume, — cercetare care ar fi devenit dificilă dacă am fi pus poemele în ordinea cronologică a tălmăcirii lor, — am intercalat la autorul respectiv toate poemele traduse în timp de Ion Pillat. Astfel am continuat poemele din West-fjstlicher Divan de Goethe din volumul DIN POEZIA GERMANĂ cu cele traduse din acelaşi ciclu, în anul 1944. La sfîrşitul poemelor selectate am adăugat pe cele traduse de Ion Pillat împreună cu Ştefan Neniţescu. De asemenea am pus la sfîrşitul poemelor alese din Holderlin, pe cele trei din Imnurile tîrzii {1943). Iar poemelor traduse din Rilke le-am dat la început: *Cîntecul vieţii şi al morţii stegarului Christoph Rilke]* Am introdus de asemenea, la locul potrivit, pe Heinrich Heine cu poezia sa *Fantezie* şi pe Georg Trakl cu toate, poemele alese, traduse de Ion Pillat împreună cu O. W. Cisek, sfîrşind cu tălmăcirile din Iwan Goli al cărui nume îl transcriem conform grafiei timpului şi nu Ivan cum apare mai nou.

Friedrich Gotlieb Klopstock (1724-1804)

Ion Pillat nu s-a oprit la opera de adîncă trăire religioasă a lui Klopstock *Mesiada,* scrisă într-o limbă vibrantă, depăşind realizările poeziei luministe şi baroce, ci a ales din *Ode şi elegii (Oden und Elegien,* 1771) două poeme de delicată simţire, închinate dragostei şi morţii.

118 *Lanţul de trandafiri jDas Rosenband,* vezi: *Klopstock Sămthche Werke in einem Bande.* Leipzig. Verlag von G. J. Goschen, 1840, p. 454/.
Poem tradus la 27 aug. /Miorcani/. Datat în mss. 42 18 B.A.R.S.R., p. 24/27/
mss. 4218 v. 5, De viaţa ei. . .)în P.G. . . . vitaţa) .
„ „ v. 11, De viaţa mea /în P.G. . . . vieaţa)

119 *Morminte timpurii JDie friihen Grăber* în *op. cit.,* la p. 467/,
Tradus la 20 aug., Miorcani (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 25/28/.

Ovidiu Papadima în recenzia *Ion Pillat:* DIN POEZIA GERMANĂ din *Gîndirea,* XVI (1937), nr. 10, dec, p. 522—523, apreciază traducerile din Klopstock ca foarte reuşite.

Matthias Claudius (1740-1815)

în poemele selectate, Ion Pillat a găsit simpla şi adîncă filosofie populară şi melodia, firească a versurilor, calităţi proprii poeziei lui Matthias Claudius.

120 *Lîngă mormînt (An-als ihm die starb* sau *Der Săman săet der Samen* vezi: *Matthias Claudius. Die Werke der Wandsbecker Boten in Auswahl.* Herausgegeben und erläutert von Gunther Albrecht. Petermenken Verlag Schwerin, 1958, p. 335.)
Tradus la 20 aug. /Miorcani/ (Datat în mss. 4218, p. 27/30).
mss. 4218 v. 1. . . . . . sentinţa

121 *Moartea jAch es ist so dunkel in des Todes Kammer, op. cit.,* p. 284/.
Tradus la 20 aug. 1937 /Miorcani/ (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 26/29)

Ludwig Cristoph Heinrich Holty (1748-1776)

Ion Pillat a căutat să transmită nostalgia cu care Holty, simţindu-şi sfîrşitul apropiat, a cîntat farmecul naturii şi nădejdea dragostei.

122 *Noapte de mai jMaiennacht* vezi: *Ludwig Cristoph Heinrich Holty's Sămtliche Werke kritisch und chronologisch herausgegeben von Wilhelm Michael.* Erster Band. Weimar Geselschaft der Bibliophilen, 1914, p. 159/.
Tradus la 3 sept. 1937, Bucureşti, pe o versiune mai veche (Notă în mss. 4128 B.A.R.S.R., p. 45/48).

Johann Wolfgang v. Goethe (1749-1832)

Ion Pillat a fost atras în mod special de opera poetică a lui

este o dinamica ce se simte şi în opera lui Ion Pillat. Din creaţia poetică de tinereţe. Ion Pillat traduce ***Bun venit şi bun rămas,*** poem în **care năvalnica** dragoste **a lui** Goethe pentru Frederike Brion, fiica pastorului din **Sesenheim** (Alsacia), este exprimată cu o spontaneitate **şi** o violenţă nemaiîntîlnite **pînă** atunci **în** poezia germană. Din perioada dintre 1775—1786, cînd Goethe, inspirat de Charlotte von Stein, scria poeme în care locul pasiunii nestăvilite **îl lua** reflecţia asupra sentimentului, Ion Pillat **a** selectat: ***Deasupra culmilor toate; Cîntecul duhurilor de peste ape*** şi ***Hotarele omului. Elegiile romane (Rdmischen Elegien,*** 1788—1790) i-au fost inspirate lui Goethe de vestigiile Romei antice, **de** noutatea peisajului şi seninătatea cerului italian, — nou catalizator al vastului său **suflet** nordic, fundal şi atmosferă sentimentelor sale pentru Christiane Vulpius. O revelaţie şi influenţă asemănătoare le-a avut Ion Pillat în urma călătoriilor din Grecia din 1929 şi 1932, atît de fundamental importante pentru poemele din ŢĂRM PIERDUT şi SCUTUL MINERVEI. Dintre cele douăzeci de ***Elegii romane,*** Ion Pillat a ales-o pe a şaptea pentru puterea ei de a reînsufleţi mituri latine. Ion Pillat încheie selecţia sa din poemele lui Goethe cu ***Răsunet, Lăsaţi-mi plînsul*** şi ***Nădejde fericită*** care aparţin ciclului **Divanul occidental-oriental (West-Ostlicher Divan)** scris între 1814— 1815 şi continuat pînă în 1832. **în** aceste poeme, poetul german, la o nouă înflorire existenţială îşi extinde uriaşa sa vitalitate spirituală, cuprinzînd universul unor lumi atît de diferite ca Vestul şi Estul, contopindu-le în clocotul imaginaţiei şi în nemărginita sa receptivitate, toate acestea ca fundal şi fundament al pasiunii sale pentru Marianne von Villemer.

încă din tinereţe. Ion Pillat se simte atras de **farmecul** Orientului pe care-1 sugerează în poemele ***Divan din Brussa; Divan din Basra; Divan din Bagdad; Din rubayatul lui Yussuf,*** aflate în volumul VISĂRI PĂGÎNE (1910-1912). Balcicul care reprezenta pentru el contopirea vestigiilor şi **atmosferei** a două lumi mediteraneene, grecească, antică şi orientală, îi era deosebit **de** prielnic sufletului, iar în penultimul său volum, ÎMPLINIRE, Ion Pillat **închină** un poem **lui *Saadi,*** poet persan (1184—1290) cu care **se** identifică, după cum Goethe îl propunea ca ideal de umanitate pe Hafiz (poet persan 1320— 1389). înspre sfîrşitul vieţii, Ion Pillat reia tălmăcirile din **Divanul oriental-occidental.**

123 ***Bun venit şi bun rămas jWilhommen und Abschied,*** vezi ***Goethe, Poetische Werke in drei Bänden.*** I Gedichte. Epen. Aufban Verlag, 1970, p. 66/. Poemul face parte din ***Cîntece pentru Frederike Brion,*** scris de Goethe în anii 1770— 177 1, în timp ce era student la Strassburg. Prima versiune, din 1775, intitulată ***întîlnire şi despărţire,*** apare modificată în ediţia din 1790. Ion Pillat o adoptă pe aceasta din urmă dîndu-i titlul ***Bun venit şi bun*** *rămas.* în volumul lui Jean Livescu, GOETHE, 1. POEZIA, Bucureşti, 1984, Ed. Univers, p. 31 — 32, a fost selectată traducerea lui Ion Pillat, dar cu titlu ***întîlnire şi despărţire,*** care nu apare în voi. DIN POEZIA GERMANĂ. în *Gîndirea,* XII (1932), nr. 3, p. 113 *şi Adevărul literar şi artistic,* X (1932), nr. **590,** 27 mart. p. 8, apare cu titlul *Bun venit şi adio.* Manuscrisul autograf al traducerii aflat în arh. f., dat ulterior la B.A.R.S.R.

Bun venit şi *adio* (c.f.d.)

v. 1, îmi *bătea inima:* călare!	(c.f.d.)
v. 2, în şea am *fost* cît ai *clipi*	„ „ „
v. 6, Uriaş năpraznic *se-nălţa*	„ „ „
v. 8, Cu mii de *ochi* negri *privea*	„ „ „
v. 9, Din dealul unui nor alene *ieşită*	(c.f.d.)
v. 10, Stă *luna...*	„ „ „
v. 18, De haz curgeau *pe* pieptul meu	„ „ „
v. 22, *îmbrobodea* obrazul drag	„ „ „
v. 24, De-aşa nădejdi *eram* sărac	„ „ „
v. 26, Cînd zorile *plecării* vin:	„ „ ,,
v. 29, M-am dus, *plîngînd* cu a ta...	„ „ ,,
v. 30, *Mă urmărea plîngînd.. .*	„ „ „
v. 32, Să iubeşti, *Doamne...*	„ „ „
v. 32, Şi să iubeşti, o zei, *ce foc!*	„ „ „

Traducere remarcată în *Adevărul,* XLV (1932), nr. 14**.793,** 23 mart. şi în *Adevărul literar şi artistic,* X(1932), nr. 590, 2 mart.

124 *Deasupra culmilor toate jEin Gleiches,* în *op. cit.,* p. 131/. Ion Pillat intitulează poemul *Ein Gleiches (Unul la fel),* cu primele cuvinte ale versului întîi: *Uber allen Gipfeln.. . (Deasupra culmilor toate • • .)* Poemul este datat. 6 sept. 1780. în ediţia din 1815 a *Poeziilor* lui Goethe, el apare imediat după *Wandrers Nachllied (Cîntecul nocturn al călătorului) scris* la 12 febr. 1776, tipărit în 1780 şi apoi în ed. din 1789, deoarece amîndouă poemele fuseseră inspirate de aceeaşi emoţie în faţa naturii şi se completau unul pe altul, de unde şi titlul *Unul la fel* (Jean Livescu, *op. cit.,* p. 309). Ion Pillat a preferat acest al doilea poem dîndu-i ca titlu autonom primul vers.

în articolul său *Peste culmi* din *Dimineaţa,* XXX (1934), nr. *9854,* 17 apr., p. 4, BarbtrLăzăreanu reproduce traducerea lui Ion Pillat, scoţînd în evidenţă fericita potrivire a rimei româneşti asemănătoare, nu în vocabular ciîn sunet cu rima germană: *Ruh'Du (Adormi şi tu).* Dar de-a lungul poeziei obsesia acestei rime devine tiranică. Constantin Stelian apreciază de asemenea menţinerea muzicalităţii originalului, în *Ion Pillat. Din poezia* Editura Literaria, Cernăuţi, în *Atheneum,* 111(1937), nr. 3—4,

iul.—dec, p. 407—409. Traian Chelariu apreciază traducerea ca foarte bună în *jTraducătorul Ion Pillat,* în *Glasul Bucovinei,* XX(1937), ^nr. 3187, 2 nov., p. 3. Vezi şi Ovidiu Papadima în *op, cit.* şi Jean Livescu, *op. cit.,* p. 309.

125 ***Pe mare jSeefahrt, op. cit.,*** p. 116/.

Ion Pillat ca poet al mării traduce poemul unde corabia în luptă cu valurile închipuie avîntarea lui Goethe pe drumul furtunos al vieţii (Jean Livescu, ***op. cit.,*** p. 305).

126 *Cîntecul duhurilor de peste ape (Gesang der Geister Uber den Wassern, op. cit.,* p. *140)*

Traducere citată în *Adevărul,* XLV (1932), nr. 14.793, 23 mart. şi *Adevărul literar şi artistic,* X(1932), nr. 590, 27 mart.

127 *Hotarele omului JGrenzen der Menschheit, op. cit., p.* 141/.

Grigore Tănăsescu în articolul său: *„Cercul" şi „Sfera" în viziunea poetică a lui Eminescu, Ateneu* XII (1975), nr. 1, feb., p. 7 — arată întâlnirea lui Eminescu cu Goethe în captarea acestor imagini, prezente frecvent la poetul german şi citează versurile: *Un cerc ce strimt e / Ne strînge viaţa/ Ce multe neamuri/ Veşnic se-nşiră j Pe al fiinţei lanţ nesfîrşit/ (Hotarele omului).*

128 *A şaptea din elegiile romane /Siebente Romische Elegie, op. cit.,* p. 179— 180/. în *Adevărul literar şi artistic,* X (1932), nr. 590, 27 mart., p. 8, traducerea apare cu titlul: *Cea de a şaptea elegie romană.*

v. 8, *Febus* — Phoebus sau Apollo zeul soarelui şi al artelor,
v. 14, *Jupiter Xenius* — zeul ospeţiei, protectorul străinilor,
v. 15, *Hebe* — zeiţa tinereţii, paharnic al zeilor.

v. 24, *Capitolinul* — munte din Roma pe care se află templul lui Jupiter.
v. 25, *Hermes* — zeul negoţului avînd şi misiunea de a conduce sufletele morţilor în infern.

v. 26, *Mormîntul lui Cestius* — monument in formă de piramidă aflat la Roma, (Jean Livescu, *op. cit.,* p. 312).

129 *Răsunet JNachklang* din West-Sstlicher Divan, *(Divanul occidental-oriental),* Ciclul este format din 12 cărţi purtînd titluri în persană şi germană *Cartea cîntăreţului* (iniţial a *Poetului); Cartea lui Hapiz; Cartea iubirii; Cartea meditaţiilor; Cartea indispoziţiei; Cartea sentenţelor; Cartea lui Timur; Cartea lui Suleika; Cartea paharnicului; Cartea parabolelor; Cartea parsilor; Cartea paradisului* (Jean Livescu, *op. cit.,* p. 324)
Ion Pillat alege poemul *Răsunet* din *Cartea lui Suleika.*

v. 10, *luna mea* — metaforă pentru frumuseţea iubitei comparată de orientali cu frumuseţea lunii. (Jean Livescu, *op. cit.,* p. 333, unde este citată şi traducerea lui Ion Pillat).

130 *Lăsaţi-mi plînsul JLasst mich weinen* din West-Ostlicher Divan, *op. cit.,* p. 434. — Poemul este postum şi a fost plasat în *West-Ostlicher Divan* la sfîrşitul *Cărţii lui Suleika* din cauza contextului tematic. Jean Livescu, *op. cit.,* p. 334 afirmă că Ion Pillat 1-a intitulat *îndrăgostita,* titlu care nu aparţine originalului. în P.G. şi Aurel Rău, op. cit., p. 357, poezia apare intitulată de Ion Pillat *Lăsaţi-mi plînsul.*

131 *Nădejde fericită jSelige Sensucht* din West-Ostlicher Divan, *op. cit.,* p. 372/. Face parte din *Cartea cîntăreţului* şi sfirşeşte traducerile lui Ion Pillat din GOETHE apărute în volumul DIN POEZIA GERMANĂ.

Continuare în DIVANUL OCCIDENTAL-ORIENTAL(WEST-OSTLICHER DIVAN) de Goethe.

în volumul DINPOEZIA GERMANĂ, Ion Pillat încheiase şirul poemelor tălmăcite din opera lui Goethe cu cîteva piese alese din Divanul occidental-oriental şi anume: *Răsunet, Lăsaţi-mi plînsul* şi *Nădejde fericită.* în anul 1941, cu patru ani înaintea morţii, Ion Pillat înmulţea tălmăcirile din acest ciclu cu *Hegira; Slobod; Talisman; Mărturisire; Elemente; Fenomen; Fără margini; în mii de forme; Bărbaţi îndreptăţiţi; Vrajbă; Intrare* şi *Poetul,* manuscrise păstrate în arhiva familiei şi predate la B.A.R.S.R. Pe lîngă acestea, în Cabinetul Colecţiilor Speciale, B.C.S., la cota 28.202 se păstrează un manuscris alcătuit dintr-o coală de hîrtie velină îndoită în chip de coperţi cuprinzînd foi volante. Pe faţă este scris Din *West-Ostlicher Divan la volumul meu de traduceri ce va apare.* Legătura astfel improvizată strînge următoarele poeme traduse în anul 1941: *Hegira; Talisman; Slobod; în mii de forme; Fenomen.* în manuscrisul *4595* B.A.R.S.R., cu ciornele unor poeme de tinereţe din Cîntece de demult şi din VISĂRI PĂGÎNE, pe lîngă alte traduceri din franceză şi spaniolă se află şi poemul *în mii de forme.* La Muzeul Literaturii Române, la cota 17.310 se păstrează traducerea poemului: *Fără margini.*

132 *Hegiră jCartea Cîntăreţului, Hegire, Buch des Sângers, Goethe Poetische Werke in drei Bănden,* I *Gedichte. Epen.* Aufban Verlag 1977, p. 359—360. Tradusă la 8 oct., 1941. (Datare pe mss. autograf arh. f.)
Hegira, arab: hedăra, anul 622 e.n., socotit de musulmani ca început de eră e marcat de fuga lui Mahomed din Meca la Medina.

v. 32 *Hafiz.* Chams al Din-Muhammad, poet liric persan născut la Şiraz (1320- 1389).

v. 36 *hurii,* fecioare din paradis, menite să desfete pe eroii Islamului (V. Jean Livescu, *op. cit.,* p. 327/.

v. 16 Gîndul *sirins. . .* (corectat în formă definitivă)

v. 25 Mă a]ină-n *munți* „ „ „ „

v. 31 *Sfinte Hafiz las chervanuri* (c.f.d.)

133 *Slobod JFreisinn, op. cit.,* p. 362/.

Ion Pillat traduce doar prima din cele două strofe ale poemului.

134 *Talisman JTalismane, op. cit.,* p. 362/.

Tradus la 10 dec, 1941, Bucureşti. (Datare pe mss. autograf, arh f >

fon PiUat a tradus doar prima din cele cinci strofe ale poemului. '

135 *Mărturisire JGestăndnis, op. cit.,* p. 364/.

Tradus la 10 dec, 1941, Bucureşti. (Datare pe mss. autograf arh. f.)

136 *Elemente /Elemente, op. cit.,* p. 365/.

Tradxis la 10 dec, 1940, Bucureşti. (Datare pe mss. autograf arh. f.) *Inedită*

v. 2 *Versul cel firesc* să fie (c.f.d.)

v. 6 Să *cîntăm* slăvirii... „ „ „

v. 21 Aceste patru *vechi comori...* „ „ „

137 *Fenomen /Phănomen, op. cit.,* p. 366/.

Poem tradus la 10 dec, 1941, Bucureşti. (Datare autograf pe mss. arh. f.)

138 *Vrajbă [Zwiespalt, op. cit.,* p. 367/.

Traducere inedită, nedatată pe mss. arh. f., dat la B.A.R.S.R.

v. 1 Cînd *spune* la pîrîu (c.f.d.)

v. 5 Urechea de *mi-o-nşel* „ „ „

v. 7 *Pe un vers încetinel* „ „ „

v. 9 Iar cîntă împlinit ,, „ „

v. 16 *TJnde-i* mirarea

139 *Fără margnii/Cartea lui Hafiz, Unbegrenzt, / Bu* W " - ^* **J; ™/**

Tradus la 10 dec, Bucureşti. (Datat pe mss. autograf 13.096/35/1/31 M.L.R.)

mss. 13.096 v. 3 Roteşti în *versuri* bolțile cu stele

140 *în mii de forme Cartea lui Suleika /in tausend Formen, Buch Suleika, op. cit.,* p 447/.

Tradus la 7 dec., 194 1, Bucureşti. (Datat pe mss. autograf arh. f*dat la B.A.R. S.R. şi pe mss. 4595 B.A.R.S.R.). De-apururi

mss. 4595 p. 19,: v. 4 De-a pururea prezentă — apoi: *întîlniio* (c.f.d.)

,, ,, ,, v. 15 Şi-n iedera *cu mii de* brațe (c.f.d.)

,, „ „ v. 17 Cînd zori *se-aprind* (c.f.d.)

v. 28 De-o sută ori pe buza *mea îmi stă* (c.f.d.)

141 *Bărbați îndreptățiți /Cartea paradisului BerechUgte Miinner, Buch des Paradises, op. cit.,* p.- 467-469/.

Traducere selectată de Jean Livescu, *op. cit.,* p. 258-260.

142 *Intrare /Einlass, op. cit.,* p. 470/.

Tradus la 7 dec, 1940, Bucureşti. (Datai pe mss. arh. f. actualmente la B.A.R.S.R.) .

Primele trei strofe ale poemului.

v. 1 Astăzi țin eu *strajă tare* (c.f.d.)

v. 3 *Nu ştiu cum dar îmi răsare* ,, ,, „

v. 4 *Parcă vinovat că-mi (n-ai drept ici)* să stai (c.f.d.)

v. 6 *Să fii* oare înrudit (c.f.d.)

v. 7 Pî«ă . . . . „ „ ,,

Poetul (Partea Il-a a poemului *Einlass* cu rostirea Poetului, *op. cit.).*

Tradus la 7 dec, 1941, Bucureşti. (Datat în mss. arh. f. actualmente la B.A.R.S.R.).

v. 2 *Bă-mi intrarea* mai uşor (c.f.d.)

v. 5 *Iți ascute ochii bine*

6. 6 *Ici priveşte-mă prin piept*

v. 1 Rana vieții vezi-c-n mine

v. 8 *Vezi şi răni de dor nedrept*

sau:

v. 5 *îți ascute, îndrăzneață*

.v. 6 *'n pieptu-mi raza ochilor*
v. 7 *Vezi cumplite răni de viață*
b. 8 *Vezi cumplite răni de-amor*

Această strofă este scrisă în forma ei definitiv are marginea paginei manuscris.

Traduceri din poezia lui Goethe în colaborare cu paetul Ștefan Nenițescu

143 *Pe lac JAuf dem See,* vezi *Goethe Johann Wolfgang. Poetische Werke...* p. 105/.
Mss. autograf arh. f. predat la B.A.R.S.R.
v. 14, *Mii de* stele-n tremur
v. 15, Depărtări *clădite*
v. 20, Rodul *oglindit*
Traducerea citată de Jean Livescu, *op. cit.,* p. 301.

144 *Cîntec și formă* din Divanul occidental-oriental, *Cartea Cîntărețului. (Lied und Gebilde,* West-Ostlicher Divan, *Buch des Săngers, op. cit.,* p. 369).
Traducerea reprodusă în *Adevărul,* X L V (1932), nr. 14.793, 23 mart. și *Adevărul literar și artistic,* X (1932), nr. 599, 27 mart.

Mss. 11.769.35/1/27 M.L.R. este copia traducerii poemului *Călătorul (Der Wanderer)* de Goethe pe care Ion Pillat nu a ajuns să 6 sfîrșească, dar pe care o dăm ca atare:

Călătorul *Domnul să te binecuvînteze, tînără femeie*
Și pe băiatul ce suge
La pieptul tău !
Lasă-mă aici sub zidul de stînci,
(la umbră) *Sub a ulmului umbră.*
Să-mi arunc povara
Lîngă tine să odihnesc

Femeia *Ce meserie te mînă*
Prin zăduful zilei
De-a lungul prăfuitului drum ?
Aduci marfă din tîrg
Prin țară ici și colea
Zîmbești, o străine
De întrebarea mea

Călătorul *Nici-o marfă n-aduc din oraș*

Bece se face seara
Arată-mi fîntîna,
Din care tu bei,
Dragă femeie

Femeia *Aici pe poteca de stînci in sus*
Mergi înainte. Prin tufăriș
Poteca te duce la coliba
în care eu stau
La fîntîna
Din care eu beau

Călătorul *Umbre de mînă rînduitoare de om*
Prin tufăriș
Aceste pietre nu le-ai dăaos tu,
Natură risipitoare din plin !

Femeia *Mai departe sus*

Călătorul *De mușchi acoperită o arhitravă !*
Te recunosc, Duh sculptural!
Ți-ai adîncit pecetea în piatră.

Femeia *Mai departe străine*

Călătorul *O inscripție pe care o calc!*
De necitit
V-ați..-
Cuvinte adînc săpate
Voi menite, la o mie de nepoți
Să arătați a meșterului vostru amintire

Femeia *Te miri străine*
De aceste pietre?
Sus sînt pietre multe
în jurul colibei.

Călătorul *Colo sus ?*

Femeia *Numaidecît la stînga*
Printre tufe
Aici.
O, Muze și Gratii!

Femeia *A ceasta-i coliba mea.*

Călătorul *Rămăşiţele unui templu*

Femeia *A ici*
Izvorăşte fîntîna din care eu beau.

Pentru a sfîrşi traducerile din Goethe transpunem în româneşte cele notate de Ion Pillat, în germană, pe dosul unui cartonaş-invitaţie la un dejun la legaţia Turciei, datînd din 10 aprilie 1940, însemnări care-**i** extind **şi** nominalizează preferinţele din **Divanul occidental-oriental...** „Dacă trebuie să aleg acum dintre atîtea splendide poezii pe cele în care sufletul îşi găseşte odihna şi la care se întoarce mereu, ca printr-un portal, pătrunzînd în propria sa patrie, le numesc pe aceste zece: 1) *Hegire* **(Buch des Săngers)** — *Hegiră* **(Cartea cîntăreţului);** 2) *Talismane — Talisman* **(idem);** *3)Gagănwărtigen Vergangnes — Trecute în prezent* **(idem);** 4) *Selige Sehnsucht — Nădejde fericită* **(idem);** 5) *An Hafiz: Was alle wollen, weisst du schon* **(Buch Hafiz)** — *Lui Hafiz: Tu ştii ce toţi pe lume vor* **(Cartea lui Hafiz);** 6) *Wo hast du das genommen ?* **(Buch des Unmuts);** — *De unde ai luat acestea ?* **(Cartea indispoziţiei);** 7) *Wiederfinden* **(Buch Suleika)** — *Regăsire* **(Cartea lui Suleika);** 8) *Sommemacht* **(Das Schenkenbuch)** — *Noapte de vară* **(Cartea tavernei);** 9) *Berechtigte Mănner* **(Buch des Paradises)** — *Bărbaţi îndreptăţiţi* **(Cartea paradisului);** *Vermăchtnis altpersiscken Glaubens* **(Buch des Parsen)** — — *Testamentul vechii credinţe persane* **(Cartea perşilor)".** Şi Ion Pillat sfîrşeşte cu observaţia: „Dacă am pătruns aceste poeme atunci am trecut un hotar magic".

/

Friedrich von Schiller (1759-1805)

Ion Pillat este departe de patetismul vizionar-tragic al lui Schiller. **El** preferă idila ***Fata din străini*** şi alege poemul ***Nenie*** în care poetul german expune în versuri sentenţioase ideea dispariţiei continue a tot ce se naşte, laitmotiv al poeziei pillatiene.

145 *Fata din străini JDas Mădchen aus der Fremde,* vezi: *Schiller's Werke in drei Bănden.* Herausgegeben von Reinhard Buchwald. Zweiter Band, 1940, im Insei-Verlag zu Leipzig, p. 466/

21 aug. 1937 /Miorcani/. Datat în mss. 4218, p. 32/35).

mss. 4218, v. 9 însufleţea *a ei* privire (corectat formă definitivă)

146 *Nenie jNănie, op, cit.,* p. **484/**

Friedrich Holderlin (1770-1843)

Din poemele însinguratului Holderlin, captiv în fatalitatea temporalului, Ion Pillat a scos în evidenţa, prin tălmăcirile sale, împăcarea cu disonanţele lumii şi ale existenţei şi slăvirea vieţii astfel unite, transcendere cosmică exprimată în versuri de un neasemuit şi tulburător inefabil. (Fritzt Martini, ***op. cit.,*** p. 259—277).

147 ***Parcelor jAn die Parzen,*** vezi ***Sămtliche Werke. Zweiter Band. Besorg diirch Friedrich Seebass. Gedichte. Hyperion Briefe.*** Dritte Auflage. Im Propylăen-Verlag. Berlin, p. 49/.

Tradus la 30 aug. 1957/Miorcani/. (Datat în msl 4218 B.A.R.S.R., p. 38-41).

mss. 4218, v. 7 Dar harul *cel sfînt* (c.f.d.)
„ v. 8 Inimă-1 porţi şi viersul mi-e *bun* (c.f.d.)

148 ***Fantazie de seară JAbend Phantasie, op. cit.,*** Dritter Band, Besorgt diirch Ludwig v. Pigenot, p. 53/.

Tradus la 22 septembrie, 1936, Balcic. (Datat în mss. 705.35/1/15 M.L.R.), Aceeaşi datare şi în volumul ŢĂRM PIERDUT — exemplarul autorului —, unde a apărut traducerea.

Gînd românesc, IV (1936), nr. 10-11, p. 265; **P.G.;** Aurel Rău, ***op. cit.,*** p. 362 ***/Fantazie de seară/;*** Victoria Ana Tăuşan, ***op. cit.,*** p. 238 cu titlul ***Fantezie de seară.***

mss. 706.35/1/16 M.L.R., v. 1 La ***poarta*** colibei plugarului (c.f.d.)
„ „ „ „ „ v. 13 Pe cerul de seară ***un Mai a-nflorit*** (c.f.d.)
„ „ „ „ „ v. 16 Nori purpurii! ***acolo mă luaţi*** (c.f.d.)
„ „ „ „ „ v. 19 Vrăjirea se-ntunecă ***totul*** singur (c.f.d.)
„ „ „ „ „ v. 22 Iubirea, dar ***tinereţea*** **în** sfîrşit (c.f.d.)
„ „ „ v. 24 Senin şi ***paşnic*** ţi-aduce vremea (c.f.d.)

149 *Jumătatea vieţii [Hălfte des Leoens, ov.* • *tu-ft, de, Lebens ob. cit.,* **Vierter Band. Bssorgt diirch Norbert v. Hellingrath, p. 60/.**

Tradus la 1 septembrie 1937 /Miorcani/, pe o versiune mai veche. Bucuresri. (Datat în mss. 4218, B.A.R.S.R., P- 39/42;.

150 *Podgorie şi albine j Wie nemlich der Rebe Sap, op. cit,,* p. *255/.*
Tradus la 1 sept. 1937, Bucureşti. (Datat în **mss.** 4218 B.A.R.S.R., p. 41/44).

151 *Ca păsări jWie Vogel langsam ziehen, op. cit.,* p. 255/.
Tradus la 1 sept., 1937, Bucureşti. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 40/43) Poemul lui Holderlin ne aminteşte de cel al lui Ion Pillat, *Cocorii* din CAIETUL VERDE (ed. 1932-1934).
mss. 4218, v. 7, îi zac bunurile pămîntului şi cu dînsul ***sînt***
v. 8, lipseşte începutul versului: „Pentru întîia oară".

152 *Vulturul JDer Adler, op. cit.,* p. 223/.
Tradus la 1 sept. 1937, Bucureşti. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 42/45).

153 *Norul de purpur /Purpurwolke, op. cit.,* p. 254/.

înspre sfîrşitul vieţii sale Ion Pillat traduce trei din Imnurile tîrzii *(Spate Hymnen),* cea mai dificilă de transpus într-o altă limbă, dintre operele lui Hdlderlin. La începutul bolii sale (1801), cu activitatea mentală exacerbată, percepînd puternic dar discontinuu vastitatea lumii, Holderlin îşi „caută anevoie expresia, frîngînd legăturile logico-gramaticale şi dînd cuvintelor o semnificaţie de mit, care îmbrăţişează infinitul şi ascunde mai mult decît exprimă". Limbajul lui Holderlin capătă o forţă patetică zăgăzuită de o strictă ritmică şi ordine formală a strofelor (Fritz Martini, *op. cit.,* p. 269—270). La Biblioteca Academiei R.S.R., la cota 5259, se păstrează un manuscris alcătuit din foi volante, de diferite mărimi, legate în coperţi de carton, învelit cu pînză de un roşu închis. înspre sfîrşitul caietului au fost prinse tălmăcirile celor *Trei imnuri tîrzii,* alese de Ion Pillat, copiate în formă definitivă pe hîrtie velină, subţire, cu cerneală albastră.

154,*Pribegia /Die Wanderung,* vezi: *Holderlins spate Hymnen. Dichtung und Textgeştaltung von Arthur Hubscher.* Piper & Co. Verlag. Miinchen (1942), p. 50-53./
Izvorani, 2 iunie, Bucureşti, 22 iunie, 1943. (Datat în mss. 5259 B.A.R.S.R., p. 33-37). , .., • ....

155 *Amintire /Andenken;'op. cil.,* p. 121—122/. - '
9 iunie, 1943, Bucureşti. '(Datat în mss. 5259 B.A.R/S.R., p. 46^49)1

mss. 5259, v. 24, Legănătoare vînturi *pornesc* (c.f.d.)
Se **scurge** tot fluviul. Amintirea *însă* (c.f.d.)
v. 57, Şi *ne-o* lasă oceanul **(c**.f.d.)

156 *Poeţilor /An die Dichter, op. cit.,* p. 35—37/.
mss. 5259, v. 10, La fel *stau* sub prielnice stihii (c.f.d.)
„ „ v. 28, Şi precum un foc *străluceşte* (c.f.d.)
La Izvorani, la 21 iunie şi apoi la Bucureşti la 22 iunie 1943, Ion Pillat începuse traducerea poemului *Istrul* de Holderlin. A rămas doar bruionul **cu** specificarea *De revăzut.* El încercase de asemenea şi tălmăcirea poemului *Rinul,* rămasă neterminată.

August von Platen-Hallermiinde (1796-1835)

Poet cu o cuprinzătoare cultură clasică, refugiat în ideea frumuseţii sublime, deoarece atît realitatea cît şi sufletul său contradictoriu erau potrivnice unei raţiuni liniştitoare, Platen şi-a revărsat confesiunile, străbătute de melancolie, în poeme riguros construite după modele clasice. (Fritz Martini, *op. cit.,* p. 319). Forma impecabilă a poemelor, străbătute de aspiraţia regăsirii de sine însuşi, prin abordarea unor teme de înaltă spiritualitate, dar mai ales fiorul nostalgic al acestui suflet neîmpăcat, erau deosebit de ademenitoare pentru poetul şi traducătorul Ion Pillat. în octombrie 1940, el însemna pe o notiţă poemele care n-ar fi trebuit să lipsească din volumul *August Graf von Platen, Gedichte,* Ausgewâlilt und herausgegehen von Ernst Bertram-Insel Bilcheren, nr. 305. La Biblioteca Centrală de Stat, la cota 28.206, se păstrează un album cu 47 f. (93 pag.) din hîrtie velină (19 cm.- X 12 cm.), legat în pînză groasă gri, cu colţul stîng al coperţii împodobit **cu** un motiv decorativ din linii curbe înscrise unele într-altele. Pe pagina de titlu Ion Pillat a caligrafiat frumos *August Graf von Platen. Gedichte. Auswahl von Ion Pillat. Bukarest* 1940. *Lieder und Balladen.* Din acest ciclu Ion Pillat a transcris 52 de poeme iar din *Gazelen,* 24 de poeme, terminînd lucrarea la 19 dec. 1940.

157 *La o floare /An eine Geissblattranke,* vezi: *Platen August von,* Leipzig. Druck und Verlag von Philipp Reclam jr., p. 22/.

158 *Tristan /Tristan, op. cit.,* p. 48/.
Tradus la 20 aug., 1937, Miorcani. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 28/31).

159 *Prevenire jWarnung, cp. cit.,* p. 33/.
Tradus la 26 aug. 1937,/Miorcani/. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 36/39),

160 *Să văd adînc JLass ticj in dir mich lesen, op. cit.,* p. 32/.
Tradus la 26 aug., 1937, /Miorcani/, (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 37/4C.

161 *Cîntec de iarnă jWinterlied, op. cit.,* p. 57/.
Tradus la 26 aug., 1937, /Miorcani/. (Datat în mss. 42 18 B.A.R.S.R., p. 35/38)),

162 *Cintec de primăvară în Sicilia /Fruhlingslied aus Sizilien, op. cit.,* p. 74/.
Tradus la 21 aug., 1937, /Miorcani/. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 29/32.) mss. 4218 v. 10 *'mblînzind* orice dureri (c.f.d.).

163 *Inscripție pe mormînt JGrabschrift.* Sonette, Vezi *Gedichte des Grafcn August von Platen.* Halle. Druck und Verlag von Otto Hendel, Exemplarul păstrat la. B.A.R.S.R. a aparținut poetului George Coşbuc/.
Tradus la26aug., 1937,/Miorcani/. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 34/36 unde este intitulat *Sonet).*

Heinrich Heine (1797—1859)

164 *Fantezie /Die Beschwbrung;* vezi: *Dichtungen von Heinrich Heine, zweiter* Teii. Hamburg. Tâmpe, 1873, p. 243—244./
Poem tradus de Ion Pillat în februarie 1936 pentru pagina consacrată de ziarul *Adevărul* împlinirii a 80 de ani de la moartea lui Heinrich Heine.

Nikolaus Lenau (1802—1850)

Din poezia lui Lenau, Ion Pillat a ales *Privire în pîrîu,* semnificativă pentru firea instabilă a lui Lenau, şi strofa *Locul de vrajă* ce prinde fulgurant o clipă suspendată de linişte.

165 *Privire în pîrîu jBlick in den Strcmj* vezi: **Ltnaus** *Werke heraus* - „„„„ *von Karl Hepp. Kritisch und erlautcrteAusga.be.* Leipzig und Wien. Bibliographisches Institut, p. 288./

166 *Locul de vrajă JDie berzauberte Stelle op. cit.,* p. 288./
Tradus la 6 sept., 1937, /Miorcani/. (Mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 46/49) .

Friedrich Hebbel (1813-1863)

Din lirica pesimistă dominată de o atmosferă sumbră a lui Hebbel, Ion Pillat selectează un rar poem de împlinire al rostului firii.

167 *Toamna jHerbst* vezi: *Hebbels Werke* în Drei Bxnden. D.-itter Bind, 1960, Volksverlag., Weimar, p. 77/.
Tradus la 6 sept. 1937, /Miorcani/. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 47/50).

Conrad Ferdinand Meyer (1825-1898)

Trecerea de la lirica trăirii individuale la lirica imagistică simbolistă, obiectivarea deci a limbajului liric şi legarea imaginilor cu un conținut semantic puternic, în magistrale compoziții arhitecturale sînt însuşiri ale poeziei lui Meyer. (Fritz Martini, *op. cit.,* p. 383-384).

Toată această deosebită decantare şi eşafodaj al operei de artă erau proprii şi creației pillatiene. Ion pillat se apleacă cu o deosebită prețuire asupra operei lui Meyer, fapt dovedit de antologia formată din 30 de poema pe care le alege în anul 1940. El le copiază cu grijă în acelaşi elegant album, începînd de la pagina 26, în care scrisese mai întîi 36 de poeme din **Friedrich Riickert** (1788— 1866). Albumul (19,3 cm X 13,2 cm.) are 46 f. (90 pag.), scrise pe ambele fețe, şi este legat în pînză groasă gris împodobită cu un motiv decorativ cubist de culoare verde. El este păstrat la Muzeul Literaturii Române, la cota 11.775/ 35 I 30.

168 *Iubire moartă JDie tote Liebe* vezi. *Conrad Ferdinand Meyer], Sămtliche Werke,* Erster Band. Th. Knaur. Nach f. Verlag, Berlin, W. 50, p. 130/.

169 *Fîntîna romană /Der Romische Briinnen, op. cit.,* p. 99/.
Tradus la 20 oct., 1932, Bucureşti. Datat în mss. autograf 17.310/6 M.L.R. pe care se află şi indicația: nr. 27 CAIETUL VERDE ceea ce înseamnă **că** traducerea apăruse în acel volum, fiind a 27-a poezie.

Ştefan George (1869- 1933)

Spirit de cultură europeană, stimulat de simbolismul francez (Rimbaud Verlaine, Mallarme) şi de elenitatea văzută în chip demonic dar şi olimpian, George a eliminat din poezie sentimentul personal de trăire proprie, orientînd-o spre valorile eterne şi itnprimînd limbajului o solemnitate sacerdotală. (Fritz Martini, *op. cit.,* p. 427—428). Toate aceste însuşiri corespund clasicismului lui Pillat, comun fiindu-le adoptarea unei anumite tendinţe a epocii spre compoziţia ciclică şi distribuirea numerică. încă din anii de studii de Ia Paris, Ion Pillat fusese atras de poezia lui George *(Mărturisiri* p. 279, poet pe care îl include în antologia DIN POEZIA GERMANĂ, iar la 31 dec. 1940, în Bucureşti, termină de alcătuit o culegere de 111 poeme distribuite cronologic pe cicluri. Ele sînt scrise pe cele patru feţe albe ale unui carton îndoit (14,5lcm X 19,5 cm.), ce se află păstrat la Muzeul Literaturii Române la cota 11774/1—2.

1/0 *Ztva păstorului JDcr Tag der Hirte»,* vezi *Ştefan George Werke* Ausgabe m zwei *Bande.* Helmut Ki'rpper vormals Georg Bondi Miincheu und Diisseldorf, 1958 /Erstcr Eand/. Din ciclul *Der Buch der Hirten und Preisgedichte* p. 66/

Tradus la 20 febr. 1933, Bucureşti. Datat în voi. ŢĂRM PIERDUT, (1934- 1936), exemplarul autorului, unde a apărut prima oară.

171 *Către Darr.cn /An Damen, op. cit.,* p. 75/.

172 *Stăpinul insulei /Der Hirr der Insei, op. cit.,* p. 69/.

Tradus prin mart.-april., 1930, Bucureşti. Datat în CAIETUL VERDE (1928-1932) unde a apărut mai întîi.

173 *Zi de pomenire /Jahrestag, op. cit.,* din ciclul *Das Buch der Hirten und Preisgedichte,* p. 6.5/

Să vii în parcul ce-l crezi mort. . . (Komm in den totgesogten Park. .. op. cit., din ciclul: *Jahr der Seelej*

174 *Să vii în parcul ce-l crezi mort.. . /Komm in den totgesogten Park... op. cit.,*

175 *Păşim in sus si fos ... /Wir schreiten auj und ab... op. cit.,* p. 121./

176 *Colinaunde mergem... /Der Hugel wo wir wandeln, op. cit.,* p. 162/.

177 *Omul şi faunul /Der Mensch und der Dud din Das Neue Reich, op. cit.,* p. 430-432/. Tradus la 19 april, Balcic. (Datat în mss. 715.35/1/22 M.L.R. şi în voi. ŢĂRM PIERDUT unde a fost publicat prima oară.

mss. 715.35/1/22 M.LR. 1. 1 *Cascada* 'nchide... (c.f.d.)
v. 5 De cînd vînez prin *sihlă niciodată (vreodată)* (c.f.d.)
v. 11 Din *basmele străvechi* dar nu ca azi (c.f.d.)
v. 14 Zadarnic vei pîndi vînat *regesc* (c.f.d)
v. 18 Tu să mă-nveţi nemernice *cînd* ştiinţa-mi (c.f.d.)
v. 20 *Neroditorul codru* a nimicit-o (c.f.d.)
v. 23 Cetăţi şi sate cresc, grădini *în floare* (c.f.d.)
v. 27 Ce vrei sălbăticiune *rea de moarte* (c.f.d.)
v. 33 Şi pomi *cu har* de-ţi dau şi struguri (c.f.d.)
v. 35 *Şi pomii* dospind *cald* în noaptea vremii *(ci.ă.)*
v. 37 Se prăpădesc *de cîle-o* spiţă a roţii (c.f.d.)
v. 39 De-acuma *fug* înapoi . . . . . . (c.f.d.)
v. 40 *Ce-(i poate fi mai rău, tu* nu ştii (c.f.d.)
v. 44 Şi praf şi rază, *naştere şi moarte* (c.f.d.)
v. 46 Am spus aşa ceva. Zei *aibă* grijă (c.f.d.)
v. 49 *Nu i-aţi zărit* nicicînd . . . . (c.f.d.)
v. 56 Ruşinea n-o cunoaşte *animalul* (c.f.d.)
mss. 715.35/1/22 M.L.R v. 58 Cu *toată* arta voastră nu-nvăţaţi ce vouă totuşi (c.f.d.)
v. 59 *Ascultă deci de ne stîrpiţi* vă pierdeţi (c.f.d.)
v. 62 Lucrînd *doar* cu gîndul *văd* de mult (c.f.d.)
v. 64 V-ar *putrezi* tot lemnul, *veştedă* holdă (c.f.d.)

Hugo Hofmannsthal (1874-1920)

Era moştenitorul unei vaste şi alese culturi fiindu-i posibil să recepteze frumuseţea şi stările de spirit ale multor civilizaţii vechi, reuşind însă să dea expresie şi propriilor sale capacităţi creatoare. (Fritz Martini, *op. cit.,* p. 424—425). Rigoarea şi ţinuta clasică a poemelor sale învăluie miezul unei simţiri nostalgice, şi evocarea de vechi civilizaţii. Ion Pillat mărturiseşte că în prima sa tinereţe, aceea a VISĂRILOR PĂGÎNE (1910-1912), îl citea printre alţii şi pe Hofmannsthal,

şi plăcerea pentru versurile acestuia **nu** 1**-a** părăsit niciodată. *(Mărturisiri.* **p.** 278). Toate acestea sînt dovedite şi de antologia **în care este inclus şi poetul** austriac, pe care Ion Pillat o alcătuieşte în 1931. **(Mss.** 10**.287** B.C.S.) **Din numărul mic** de pceme de supremă maturitate ale lui Hofmannsthal, **Ion** Pillat **alege:**

178 *Cîntec de ducă JReiselied vezi „Hugo von Hofmannsthal. Gedichte und lyrische Dramen,* 1952, S. Fischer Verlag, p. 11/.
Poem remarcat de Mihai Niculescu pentru superioara **sa** tălmăcire. *Din poezia germană de Ion Pillat* în *Universul,* 1938, **nr. 23,** ian., p. 4. citat **şi** de Păunescu-Ulmu, *Din poezia germană de Ion Pillat* în *Ramuri,* **XXIX** (1937), nr. 9-10, nov., p. 523.

179 *Versuri pentru un copil mic J Verse auf ein kleines Kind, op. cit.,* p. *31.j*
Tradusla21febr. 1932, Bucureşti. Datat în CAIETULVERDE (1928- 1932) unde a fost publicat.

180 *împăratul Chinei vorbeşte /Der Kaiser von China spricht, op. cit.,* p. 32-33/
Tradus la 6 sept., 1937, /Miorcani/, primele 12 versuri mai vechi. (Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 50/53).
mss. 4218 v. 23 Ziduri negre *păduri* dese (c.f.d.)
" " - 24 -Dar obraz de neamuri multe „ „ ,

Rainer Măria Rilke (1875-1926)

Rilke este al treilea poet de limbă germană pe care Ion Pillat îl citea în original în anii studenţiei *(Mărturisiri. ..* p. 278), dar recitirea şi pătrunderea poeziei lui au fost trăite de el în epoca maturităţii (V. Voiculescu, *Etape şi reşedinţe* în *Mărturisiri despre om şi poet,* Ed. Publicom, Bucureşti /1946/, p. 101). In anul 1922, împreună cu Oscar Walter Cisek, Ion Pillat traduce opera de tinereţe *Cîntecul vieţii şi morţii Stegarului Cristcph Rilke.* în 1937 însă Ion Pillat se opreşte şi asupra altor pceme în care evoluează sufletul lui Rilke atît de deschis spre nemărginit.

181 *Cîntecul vieţii şi al morţii Stegarului Cristoph Rilke*
'Scris în anul 1899, cînd Rilke era în vîrstă de 24 de ani, acest poem clocotitor de tinereţe şi bîntuit în acelaşi timp de conştiinţa morţii, a fost tradus de Ion Pillat în colaborare cu Oskar Walter Cisek, în anul 1924. Traducerea, publicată în *Cugetul românesc,* III (1924), nr. 2—4, april.—iun., i-a fost trimisă lui Rilke. Scrisoarea de mulţumire pe care acesta i-o trimite lui Ion Pillat este mărturia unor corespondenţe sufleteşti şi sensibilităţi comune. Dăm traducerea noastră a scrisorii, în limba franceză, păstrată în Cabinetul de Manuscrise B.A.R.S.R., la cota S 11 CDXXVIII.

Castelul Muzot
Sierre (Valais) Elveţia
10 noiembrie 1924
Domnule şi dragă Poete,
reîntors la Muzot, pentru scurt timp, între două călătorii, sînt silit, de această dată să mă resemnez, de a vă exprima în puţine cuvinte, bucuria şi surpriza pe care le-am simţit, citind şi recitind generoasele rînduri care-mi mărturisesc perfecta şi neobosita dumneavoastră atenţie: vă rog să credeţi în via mea recunoştinţă.

Fascicolele revistei dumneavoastră îmi arată rezultatul marelui şi binevoitorului vostru efort: sînt fericit de a beneficia de el. în ceea ce priveşte posibilităţile mele lingvistice, exageraţi! Ghicesc totuşi că v-aţi apropiat de textul meu cu o fericită stăruinţă şi cu o înţelegere de poet. Dacă regret este că această lucrare de tinereţe are cinstea rje a intra aproape în toate limbile europene; scrise de mult, într-o singură noapte de toamnă, aceste pagini n-au alt merit decît acela al întîiului elan al tinereţii. . . dar trebuie să credem că tinereţea are dreptate în toate şi ea este aceea care prin intermediul acestor ritmuri naiv-sincere, se impune atîtor cititori îngăduitori. Nefiind străin de îndeletnicirea de traducător, mă tem, de altfel, că o dată cu lucrările mele de maturitate, încep să cred din ce în ce mai puţin în posibilităţile echivalenţelor. Cum aş putea să nu iubesc România, dragă domnule, de cînd cunosc *Izvor.* Timp de un an a fost cartea mea de căpătîi şi sînt sigur că o voi reciti mereu cu aceeaşi uimire şi duioşie. Admiraţia mea pentru Prinţesa Bibescu a fost definitivă, îndată ce am cunoscut al său *Alexandre asiatique,* dar cu *Izvor* intuiţia sa de mare poet a izbutit să stabilească una din cele mai adînci continuităţi umane. Şi ce fericire să o fi descoperit în sufletul tainic al propriului său popor.

Vă rog să transmiteţi domnului Nicolae Lahovary că am sperat că va fi aici de la o lună la alta şi nu mă resemnez de a rămîne doar cu părerile de rău, ci contez pe vizita lui, la fel ca şi pe a dumneavoastră, pentru mai tîrziu. Numai că, probabil voi lipsi adesea în această iarnă; aş prefera, de altfel, să vă arăt ţinutul valesan, care a devenit puţin şi al meu, în timpul splendorilor verii sau ale toamnei. Iarna îi dă întotdeauna o anumită măreţie, dar atunci lumina nu mai cade pe colinele învăluite în umbră şi peisajul rămîne ştirbit prin lipsa lor.

Nu uitaţi, vă rog, să transmiteţi colaboratorului dumneavoastră ceva din recunoştinţa ce v-o port şi păstraţi pentru dumneavoastră, domnule şi dragă Poete, expresia devotatei mele simpatii.

Rainer Măria Rilke

Vezi traducerea noastră şi în *Manuscriptum,* III(XLVIII), 1982, anul XII, p. 40-42).

182 *Pietâ jPietă. Rainer Măria Rilke. Gesammelte Werke.* Band III. *Gedichte.* Driter Teii. MCMXXVH, Insei Verlag, Leipzig, p. 28. Volum care a aparţinut lui Ion Pillat, păstrat in biblioteca familiei.

Tradus la 1 sept. 1937, Bucureşti. (Datat in mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 45/48). mss. 4218 v. 2 Mă umple *toată.*

183 *Fîntîna romană /Romische Fontane.* Borghese, *op. cit.,* p. 79/.
Tradus la 17 mai, 1932, Bucureşti. Datat pe mss. 17.310/5-6 M.L.R. şi în CAIETUL VERDE (1928-1932) exemplarul autorului,
mss. 17.310/5 — 6 v Din apa de sus *uşor* aplecată (c.f.d.)
„ v. 11 Lăsîndu-se-n *picuri pe-a vasului* daruri (c.f.d.)
„ „ v. 14 Să rîclă *cu tot ce-n ea* se perindă (c.f.d.)

184 *Părăsit pe munţii din suflet jAusgesetzt auf den Bergen des Herzens, op. cit.,* p. 420/.
Tradus la 21 sept., 1931, /Miorcani/. Datat în mss. 17.310/4 M.L.R. unde apare cu titlul *Aşezat pe munţii din suflet* şi în CAIETUL VERDE (1928—1932) exemplarul autorului.
mss. 17310/4; v. 1 *Aşezat sus* pe munţii din suflet priveşte ce mică *stă* (c.f.d.)
„ v. 5 *Aşezat* pe munţii din suflet. *Stîncă* (c.f.d.)
„ v. 7 Vine ceva din *abisul tăcut* „ ,, ,,
„ v. 11 *Colo* umblă desigur... „ ,. „
„ v. 13 Se perindă şi stau. *Şi marea ascunsă pasăre* „ „ „
„ v. 14 *Dar cercuri* . . . . „ ,. ,,
Transcriem catrenul *Fragment* de Rainer Măria Rilke tradus de Ion Pillat la Miorcani, 21 sept., 1931, dar nepublicat.
Cînd din mîna negustorului
Cîntarul trece
la îngerul acela, care în ceruri
o linişteşte şi o înaripa cu greutatea locului.

Rudolf Binding (1878-1938)

„Determinarea stringentă a formei" conţinînd un afect puternic sînt dezideratele estetice ale lui Binding (Fritz Martini, *op. cit.,* p. 522). Din opera sa Ion Pillat ne-a descoperit poemele cele mai gingaşe.

185 *Mergînd pe vale jGang durch das Tal;* vezi: Rudolf Binding Gesammelte Werke Band I 1954, Hans Dulk Verlag-Hamburg, p. 408/. Tradus la 6 sept., 1937 /Miorcani/. Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 48/51.

186 *Somn /Spatere Gedichte, op. cit.,* p. 562/.
Tradus la 6 sept., 1937 /Miorcani/. Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 49/52.

Hans Carossa (1878- 1956)

Esenţa poeziei lui Carossa constă în unitatea dintre natură şi spirit, dintre cosmos şi istorie, confirmate de propriile experienţe de viaţă (Fritz Martini, *op. cit.,* p. 524).

187 *Privelişte jAusblick,* vezi Hans Carossa. Jubilâums Ausgabe zum hiinderted Geburstag von... Insei Verlag, Frankfurt am Main 1978. Fiinfter Band, p. 187/ Tradus la 20 august, 1937 /Miorcani/. Datat în mss. 4218 B.A.R.S.R. 1 p. 20/22.

18S *Privelişte natală jVorweltliche Landschaft* — traducerea titlului în lb. germană de Pillat a primului vers *Reich vertreute Tempeltrummer,* în *op. cit.,* p. 213, *Heimliche Landschaft.*
Tradus la 20 aug., 1937 /Miorcani/. Datat în mss. 5218 B.A.R.S.R., p. 21/24.
mss. 4218 v. 2, Prin coloane *aglice* aur
„ v. 6, MarmMm...

189 *Bejenie \Flucht, op. cit.,* p. 187/.
Tradus la 20 aug., 1937 /Miorcani/. (Datat In mss. 4218B.A.R.S.R., p. 22/23).
mss. 4218 v. 2, Vă arde grîul 1 *Vi s-au dus ostaşii* (c.f.d.)
„ „ *7,* Cine-şi deschide acolo *cade* mut „ „ „
„ v. 10, Deschid *lăzi* zugrăvite „ „ „

Georg Trakl (1887—19 H)

în anul 1922 Ion Pillat traducea împreună cu Oskar Walter Cisek 17 poeme din opera poetului austriac Georg Trakl: *Inima mea în seară: Către tînărul Elis; Rondel; Apus; Apropierea morții; Linişte şi tăcere; Helian; Psalm; în Parc: în primăvară; Către soră; Amin; într-un vechi album; Cîntec de seară: Elis; Către cel mort în tinerețe* şi *Priveliştе.* Alte 16 poeme au apărut în 1922 în numerele 6 şi 7—8 ale revistei *Cugetul românesc.* Efectuarea traduceriior din Trakl continuă cu *Mlaştini; Cintecul orelor; Amurg în Lans; Pe „Monchsberg"; Sebastian în vis; Noapte; în drum; Copilărie; Karl Kraus; Grodek; Jelanie,* poeme care împreună cu *Priveliştе* apar în 1930 în periodicele *Vremea, Contemporanul* şi *Tiparnița literară.*

într-o scrisoare din 15 octombrie 1925, O. W, Cisek comunică lui I.udwig von Ficker, editorul revistei *Der Brenner,* trimiterea celor două numere alt- *Ci,getul ui românesc,* unde se aflau articolul său despre Georg Trakl şi cele 17 poeme (sic) traduse de el împreună cu Ion Pillat. El îi făcea cunoscut că poetul Georg Trakl tra mult apreciat de scriitorii din Bucureşti şi Transilvania care regăseau în poezia, lui farmecul aceluiaşi peisaj transfigurat de toamnă, comun României şi Austriei, dar care rămînea însă străin germanului de nord. Soția sa, Hortensia Mateescu Cisek, a fost cea dintîi, care, cu opt ani în urmă, 1-a descoperit pe Trakl scriitorilor din Bucureşti.

într-o altă scrisoare din 12 noiembrie 1925, adresată aceluiaşi von Ficker, O. W. Cisek îi face cunoscut puternica influență pe care Trakl a avut-o asupra liricii româneşti şi anume asupra ultimelor două volume de versuri ale lui Camil Baltazar. în continuare, la fel ca în articolul său din *Cugetul românesc,* O. W. Cisek subliniază înrudirea intimă a lui Trakl cu Bacovia, poetul toamnei, al tristeții, al monotoniei vieții de cazarmă şi al morții ca şi obsesia unei anumite cromatici; la Trakl culoarea brună, la Bacovia albastru şi violet. Dar spre deosebire de Trakl, care se înalță pînă la transcendență, opera lui Bacovia rămîne încătuşată în aparențele realității, iar moartea este mai puțin transparentă *(Manuscriptum,* 1975 nr. 2, p. 148— 151). Despre influența lui Georg Trakl în poezia noastră expresionistă vezi Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română şi expresionismul,* Ed. Eminescu, Bucureşti, 1971.

în arhiva familiei se află poemele traduse din Georg Trakl, copiate de Ion Pillat pe foi volante din hîrtie velină aranjate în succesiunea hotărîtă de el. Asupra multora din poeme, scrise cu stiloul cu cerneală albastru deschis, în forma apărută în *Cugetul românesc* şi identică cu aceea adoptată de Aurel Rău în antologia sa, Ion Pillat a intervenit cu o cerneală neagră, operînd corecturi şi înlocuiri de cuvinte. Am considerat ultima versiune dată de Ion Pillat poemelor ca cea mai bună şi am optat pentru reproducerea ei, dînd în acelaşi timp, la note, versurile respective, corectate, în limba germană. Ion Pillat traducea din Trakl în timp ce-şi scria poemele din PE ARGEŞ ÎN SUS (apărute în 1923). Străbătute de nostalgia copilăriei, de fiorul negăsirii a tot ce a fost altădată, pe vechile poteci sau în încăperile pline doar de umbrele iubite, poemele lui Trakl trebuie să fi emoționat în mod deosebit pe poetul *pieirii în timp* şi *al peisajului confesiv* care a fost Ion Pillat. Succesiunea poemelor este aceea indicată de Ion Pillat.

190 *Inima mea în seară jZu Abend mein Herz,* vezi *Georg Trakl. Das dichterische Werk.* Auf Grund der historisch-kritischen Ausgabe von Walther Killy und Hans Szklenar.Deutsche Taschenbuch Verlag GmbH & Co. KG Miinchen, 1972-1974, p. 20/.

191 *Către tînărul Elis jAn den Knaben Elis, op. cit.,* p. 49/.

Cugetul românesc, 1(1922), nr. 6, sept., p. 557,	v. 4, Cînd fruntea-ți sîngerează *uşor*
mss. arh. f.	v. 4, Cînd fruntea-ți sîngereazâ încet
Trakl	v. *X,* Lass, wenn deine Sterne leise blutet
C.r — Cugetul Românesc	v. 10, **O,** de *mult* ai murit Elis
mss. arh. f.	v. 10, **O,** de cîtă vreme ai murit Elis
Trakl	v. 10, O, wie lange bist, Elis, du verstorben

192 *Rondel I Rondel, op. cit.,* p. H/-

Cugetul românesc, op. cit., p. 558,	1 si v. 4, Tot aurul zilelor *trecut* e
mss. arh. f.	v 1 s i v 4, Tot aurul zilelor dus e
Trakl	v.' 1 şi b. 4, Verflossen ist das Gold der Tage

193 *Apus I Untergang, op. cit.,* p. 64—65/.

Cugetul românesc, A. Rău, *op. cit.,*	p. 387, v. 9, **O,** frate, urcăm ca arătători orbi ai nopții
mss. arh. f.	v. 9, **O,** frate, urcăm noi, arătători orbi, spre miezul nopții
Trakl	v. 9, **O,** mein Bruder klimmen wir blinde Zeigergen Mitternacht

194 ***Apropierea*** *morții jNăhe des Tddes,* ***op.*** *cit.,* p. 34/.

C.r., ***op.*** *cit.,* p. 558; A. Rău, *op. cit.,* v. 3, Se umple cu *ale tristeței* ***bolnave*** *oftări*

mss. ârh. f. — v. 3, Se umple cu bolnavele oftări ale tristeței

Trakl — v. 3, Fiillt sich mit den verspeteten Seufzern auf Schwermut

Cugetul românesc, op. cit.; A. Rău, *op. cit.,* v. 4, O, pădurea ce *ochii bruni și-i apleacă lin*

mss. arh. f. — v. 4, O, pădurea ce lin ochii bruni și-i apleacă

Trakl — v. 4, O, der Wald, der leise die braunen Augen senkt

Cugetul românesc, op. cit.; A. Rău, *op. cit.,* p. 388, v. 8, în noaptea aceasta se desfac pe perini *încălzite*

mss. arh. f. — v. 8, în noaptea aceasta se desfac pe calde perini

Trakl — v. 8, In dieser Nacht losen auf lauen Kissen

Cugetul românesc, op. cit.; A. Rău, *op. cit.,* v. 9, Galbene de tâmîie, *ale îndrăgostiților trupuri mlădioase*

mss. arh. f. — v. 9, Galbene de tămîie trupurile mlădioase ale îndrăgostiților

Trakl — v. 9, Vergilbt von Weihrauch sich der Liebenden schmâchtige Glieder

195 *Liniște și tăcere /Ruh und Schweigen, op. cit.,* p. 63/.

Cugetul românesc, op. cit., p. 559; A. Râu, *op. cit.,* p. 388, v. 7, Dar zborul negru al păsărilor *cuprinde* mereu

mss. arh. f. — v. 7, Dar zborul negru al păsărilor mișcă . mereu

Trakl — v. 7, Doch immer riihrt der schwarze Flug der Vogel.

Cugetul românesc, op. cit. A. Rău, *op. cit.,* v. 9, *Tristețea recheamă* trecutul uitat, îngeri pierduți

mss. arh. f. — v. 9, Tăcerea apropiată gîndește trecutul uitat, îngeri stinși

Trakl — v. 9, Denkt die nahe Stille Vergessenes, erloschene Engel

Cugetul românesc, op. cit.; A. Rău, op. cit., v. 10, Fruntea înnoptează *din* ***nou*** *pe* piatra *stropită* de lună

mss. arh. f. — v. 10, Fruntea înnoptează iar pe piatra de lună

Trakl — v. 10, Wieder nachtet die Stirne in mondenem Gestein

Cugetul românesc, op. cit.; A. Rău, *op. cit.,* v. 12, Răsare sora în *moartea întunecată a toamnei*

mss. arh. f. — v. 12, Răsare sora în toamnă și în neagră putrezime

Trakl — v. 12, Erscheint die Schwester in Herbst und schwarzer Verwesung

196 *Helian /Helian, op. cit.,* p. 40./

Cugetul românesc op. cit., p. 560—561; A. Rău, op. cit., p. 588—589, v. 16, Seara *cade* apă" albă în urne de mormînt

mss. arh. f. — v. 16, Seara scade apa albă în urne de mormînt

Trakl — v. 16, Am Abend sinkt das wesse Wasser in Graburnen

197 *Psalm IPsalm, op. cit.,* p. 32, poem dedicat lui Karl Kraus./

198 *în Parc]Im Park, op. cit.,* p. 58./

199 ***în*** *Primăvară /Im Fruhling, op. cit.,* p. 54/.

200 *Către soră /An die Schwester, op. cit.,* p. 34/.

201 *Amin /Amen, op. cit.,* p. 34/.

202 *într-un vechi album /In ein altes Stammbuch, op. cit.,* p. 24./

în mss. arh. f. Ion Pillat a revenit asupra unora dintre versuri, dar deoarece transformările au fost scrise cu creionul nu le-am socotit definitive.
Le dăm totuși:
mss. arh. f., v. 1, *Mereu revii* melancolie
„ ,, v. 2, O blîndețe a sufletului *solitar*

v. 4, *Umil* se închină durerii răbdătorul,
v. 5, Răsunînd în armonie şi cuprins de o *nebunie moale*
v. 6, Şi *altceva* pătimeşte cu dînsul
v. 9, ***înfiorat*** sub tomnatece stele

203 *Cîntec de seară lAbendlied, op. cit.,* p. 38/.
Cugetul românesc, 1(1922) nr. 8—9, nov., dec, p. 205; A. Rău, *op. cit.,* p. 392
v. 14 *în a prietenului privelişte de toamnă, tu, albo, să sai*
mss. arh. f., :v. 14, Răsai, tu, albă, în priveliştea de toamnă a prietenului.
Trakl v. 14, Erscheinst du Weisse in des Freundes herbstlicher Landschaft

204 *Elis /Elis, op. cit.,* p. 50-51./
Cugetul românesc, op. cit., p. 206—7; A. Rău, *op. cit.,* p. 392;
v. 6, *Amuţiră* suspinele trandafirii
mss. arh. f., v. 6, Le-au amuţit suspinele trandafirii
Trakl v. 6, Verstummten ihre rosigen Seufzer

205 *Către cel mort în tinereţe ţAn einen Fruhverstorbenen, op. cit.,* p. 65./

206 *Privelişte ILandschaft, op. cit.,* p. 49./

207 *Mlaştini [Am Moor, op. cit.,* p. 53./
Vremea, III (1930), nr. 109, 10 apr., A. Rău, *op. cit.,* p. 395,
v. *6, Se scutură* din aripi negre putregaiul;
mss. arh. f., v. 6, Fîlfîie din aripi negre putregaiul;
Trakl v. 6, Aufflattert mit schwarzen Fugeln die Faiilnis;

208 *Cîntecul orelor /Stundenlied, op. cit.,* p. 47—48, inedit
mss. arh. f., v. 1, Cu *priviri închise* se *prind* îndrăgostiţii
„ corectat v. 1, Cu ochi posomoriţi se privesc îndrăgostiţii
Trakl v. 1, Mit dunklen Blicken sehen sich die Liebenden an
mss. arh. f., v. 2, Bălaii, strălucitorii. In întunericul *spăimîntat*
„corectat v. 2, Bălaii, strălucitorii. în întunericul holbat
Trakl v. 2, Die Blonden, Strahlenden. In starrender Finsternis.
mss. arh. f., v. 3, Se strîng *subţiri* braţele doritoare

„corectat v. 3, Se strîng şubred braţele doritoare
Trakl v. 3 Umschlingen schmâchtig sich die sehnenden Arme
mss. arh. f., v. 4, *De sînge* se *rupea* gura celei binecuvîntate.. .
„corectat v. 4, Purpuriu se năruia gura celei binecuvîntate. . .
Trakl v. 4, Purpurn zerbrach der Gesegneten Mund. . .
mss. arh. f., v. 11, Aspră e viaţa şi oţelit îşi *repede secera* ţăranul
„corectat v. 11, Aspră e viaţa şi oţelit îşi duce coasa ţăranul
Trakl v. 11, Hart ist das Leben und stâhlern schwingt die Sense der Landmann
mss. arh. f. v. 13, *Sîngerează rămurişul* în toamnă; sufletul monahal
„corectat v. 13, Purpurie e faţa frunzişului în toamnă; duhul monahal
Trakl v. 13, Purpurn fârbt sich das Laub im Herbst; der monchische Geist

209 *Amurg în Lans jAbend in Lans, op. cit.,* p. 54./

210 *Pe „Monchsberg" \Am „Monchsberg"; op. cit.,* p. 55./
Aurel Rău în *op. cit.,* p. 396 a reprodus *Pe „Muntele călugărilor"* cu corecturile făcute de Ion Pillat în manuscris, după cum urmează:
mss. arh. f., v. 3, Urmăreşte mereu pe *călător făptura* întunecată a *vîntului rece*
„corectat, v. 3, Urmăreşte mereu pe drumeţ chipul întunecat al răcoarei
Trakl v. 3, Immer folgt dem Wandeer, die dunkle Gesthalt der Kiihle
mss. arh. L, v. 4, Peste *podeţul spălat,* glasul de zambilă al copilului mereu
„corectat, v. 4, Peste poteca osoasă . . . .
Trakl v. 4, Uber knochernen Steg, die hyatzinthene Stimme des Knaben)
mss. arh. f., v. 6, Şoptind *tot* mai *blînd* de jalea *bolnavă* a fratelui
„corectat v. 6, Şoptind mai încet jalea sălbatică a fratelui
Trakl v. 6, Sanfter an krankes nun die Wilde klage des Bruders)
mss. arh. f., v. 7, Astfel un verde plăpînd *loveşte* genunchiul *ţăranului*
„corectat v. 7, Astfel un verde plăpînd atinge genunchiul străinului
Trakl v. 7, Also rtihrt ein spârliches Grfin das Knie des Freemdlings)
mss. arh. f., v. 8, *Fruntea de piatră;*
„corectat v. 8, Capul împietrit;
Trakl v. 8, Der versteinerte Haupt;
mss. arh. f. v., 9, Mai aproape *freamătă* izvorul albastru *plîns* de femeie
„corectat v. 9, Mai aproape foşneşte izvorul albastru jalea femeilor
Trakl v. 9, (Nâhe rauscht der blaue Quelle die Klage der Frauen)

211 *Sebastian în vis JScbastian iu l'raum, op. cit.,* p. 52—53./
Tiparnița literară, 11(1930), nr. 4—5, apr.-mai, p. 11
Tiparnița Ut., v. 8, Zăcea în *depărtare. . .*
mss. arh. f. corect, v. 8, Zăcea în dărăpănare . . .
Trakl -/. 8, Lag im Verfall. . .)
Tiparnița Ut. v. 12, *Apoi* se arunca *el ca de piatră* înaintea cailor negri,
mss. ar . f. corect, v. 12, Cînd el se arunca împietrit înaintea cailor negri în goană,
Trakl v. 12, Da er steirnen sich vor rasende Rappen warl,)
Se renunță la traducerea strofei a 5-a.
Tiparnița Ut., 24, Suia încet *întunecatul* munte al Calvarului
mss. arh. f., corect, v. 24, Suia încet posomoritul munte al Calvarului
Trakl 24, Stille den finsteren Kalvarienberg hinanstieg
Tiparnița Ut., 28, O, ce încet se înălța crucea în sufletul *de umbră*
mss. arh. f., corect. 28, O, ce încet se înălța crucea în sufletul său întunecat
Trakl 28, O, wie leise, stand in dunkler Seele das Kreuz auf
Tiparnița Ut., 32, Și băiatului îi răsărea ușor lumina *îngerului* trandafirie
mss. arh. f., 32, Și băiatului îi răsărea ușor un înger trandafiriu
Trakl 32, Und dem Knaben leise sein rosiger Engeln erschien
Tiparnița Ut., 37, Se *lăsa* un *obraz* galben peste copilul tăcut
mss. arh. f., 37, Se apleca un cap galben peste copilul tăcut
Trakl 37, Neigte sich ein gelbes Haupt, schweigend das Kind.
Tiparnița Ut., 39, *Luminos* clopot de Paști în bolta de mormînt a nopții
mss. arh. f., 39, Trandafiriu clopot de Paști " " "
Trakl 39, Rosiger Osterglocke im Grabgevvolbe der Nacht
Tiparnița Ut., v. 41, *Așa că* în fiori o nebunie întunecată se desprindea . . .
mss. arh. f., v. 41, Pînă ce în fiori o nebunie " " "
Trakl v. 41, Dass in Schauern ein dunkler Wahnsinn . . .
Tiparnița Ut., v. 44, Mierla striga *străină* în apus
mss. arh. f., v. 44, Mierla striga ceva străin în apus
Trakl v. 44, Die Drossel ein Fremdes in den Untergang rief.
Tiparnița Ut., v. 46, Se ducea *de-a lungul* prăbușite/or ziduri de cetate
mss. arh. f., v. 46, Se ducea seara pînă la prăbușitele ziduri de cetate
Trakl v. 46, Abends vor die verfallene Mauer der Stadt ging
Tiparnița Ut v. 46, Se pierdea grădina în liniștea galbenă a toamnei,
mss. arh. f., v. 46, Se năruia grădina " " "
Trakl v. 46, Verfiel der Garten in der braunen StiHe des Herbstes,
Tiparnița Ut. v. 52, Cînd în umbra lui Sebastian *murea* glasul de argint al arhanghelului
mss. arh. f.. v. 52, Cînd în umbra lui Sebastian se sfîrșea "
Trakl v. 52, Da in Sebastians Schatten die Silberstimme des Engels erstarb

212 *In noapte jNachts, op. cit.,* p. 56./
mss. arh. f., v. 3, Mantaua ta albastră îmbrățișa pe cel ce *cădea* (corectat: se scufunda)
Trakl v. 3, Dein blauer Mantei umfig den Linkenden

213 *în drum jUnterwegs, op. cit.,* p. 48—49./
mss. arh. f., v. 3, Zborul întunecat al corbilor. Pe piață *trecea o* garda
„ „ corect, v. 3, „ „ „ „ „ „ se ridica o „
Trakl v. 3, Der dunkle Flug der Dohlen; Am Platz zog eine Wache auf.
mss. arh. f., v. 6, Ce lin îi coboară surîsul în fîntîna *pustie*
„ „ corect, v. 6, „ „ ,, „ „ „ „ năruită
Trakl v. 6, Sehr leise sinkt ihr Lâcheln in den verfallenen Brunnen
mss. arh. f., v. 7, Ce *freamătă* albastră-n amurg...
„ „ corect, v. 7, Ce foșnește albastiă-n amurg...
Trakl v. 7, Der blâulich in der Dâmmerung rauscht...
mss. arh. f., v. 11, Sub arbori înalți, O, ce *închisă* e fața de zambilă. ..
„ „ corect, v. 11, Sub arbori înalți. O, ce gravă e fața...
Trakl v. 11, Unter hohen Bäumen. O, wie ernst ist das. . .
mss. arh. f., v. 13, *învelită* de somnul ușor al frunzișului. .
„ „ corect, v. 13, Posomorită de somnul ușor al frunzișului
Trakl v. 12, Umdustert wom Schlummer des Laubs. . .
mss. arh. f., v. 14, Aur al *căzutelor* flori *ale soarelui*
„ „ corect. 14, Aur al năruitelor flori de soare
Trakl v. 14, Gold verfalener Sonnen Blumen
mss. arh. f., v. 26, Lasă-le. cînd beat de vin capul tău adoarme pe *drum*
„ „ corect. v. 26, „ „ „ „ „ „ „ „ în șanț
Trakl v. 26, Lass, wenn trunken von Wein das haupt in die Gosse sinkt

214 *Copilărie IKindheit, op. cit.,* p. 47.
mss. arh. f., v. 2, în peștera albastră pe poteca *neumblată,*
„ A. Rău, corect, v. 2, în peștera albastră pe poteca de-altădată,
Trakl v. 2, In blauer Holle. Uber vergangenen Phad,
mss. arh. f., v, 4, Rămurișul tăcut cade pe gînduri; freamătul frunzei
„ A. Rău, corect, v. 4,,,Rămurișul tăcut cade pe gînduri; foșnetul **frunzei**
Trakl v. 4, Sinnt das stille Geâst; dass Rauschen des Laubs
mss. arh. f., v. 6, *Abia de-ți vine vuietul* mierlei. **Un** păstor
„ A. Rău, corect, v. 6, **Blinda** e jalea mierlei. Un păstor
Trakl v. 6, Sanft ist der Amsel Klage. Ein Hirt

mss. arh. {., v. 7, Urmează tăcut soarele, *ce alunecă pe pouîrnişul* tomnatec
„ A. Rău, corect. v. 7, Urmează tăcut soarele ce se rostogoleşte din dîmbul tomnatec
Trakl v. 7, Folgt sprachlos der Sonne, die vom herbslichen Hiigel rollt
mss. arh. f., v. 9, La marginea pădurii s-arată *sperios vinatul. ..*
„ A. Rău, corect, v. 9, La marginea pădurii s-arată un vînat sfios.. .
Trakl v. 9, Am Waldsaum zeigt sich ein scheuer Wild...
mss. arh. f., v. 10, Odihnesc în vale bătrîne clopote şi *iazuri* întunecate
„ A. Rău, corect, v. 10, Odihnesc în vale bătrîne clopote şi cătune
Trakl v. 10, Ruhn im Grund die alten Glocken und finsteren Weiler
mss. arh. {., v. 15, Te mişcă privirea ţintirimului *părăsit* pe *deal*
„ A. Rău, corect, v. 15, Te mişcă privirea ţintirimului năruit pe dîmb.
Trakl v. 15, Riihrt der Anblick der verfallenen Friedhofs am Hiigel,
mss. arh. f., v. 17, Cînd *gîndeşte* oameni veseli zile de primăvara cu aur întunecat
„ A. Rău, corect, v. 17, Cînd îşi aminteşte de oameni veseli de zile de primăvară cu aur întunecat
Trakl v. 17, Wenn sie frohe Menschen denkt, dunkelgoldene Friihlingstagc.

215 *Karl Kraus jKarl Kraus; op. cit.,* p. 68./
Theodor Enescu publică pentru prima oară şi comentează poemul în articol *Kraus-Trakl într-un inedit Ion Pillat* în *Secolul XX,* nr. 6 — 7, 1981 p 189 — 192.

216 *Grodek fGrodek,* p. 94./
mss. arh. f., v. 3, Albastrele *iazuri, deasupra* soarele
„ „ corect. v. 3, Şi albastrele lacuri, peste care soarele
Trakl v. 3, Und blauen Seen, dâruber die Sonne
mss. arh. f., v. 4, *Apune pustiu, primeşte* noaptea
„ „ corect. v. 4, Se rostogoleşte posomorit; noaptea cuprinde
Trakl v. 4, Dilster hinrollt; umfângt die Nacht
mss. arh. f., v. 5 Războinicii *murind,* sălbaticul geamăt
„ „ corect. v. 5, Războinicii pe moarte „ „
Trakl v. 5, Sterbenden Krieger; die wilde Klage.
mss. arh. L, v. 6, Din gurile *sparte*
„ „ corect, v. 6, Din gurile lor sfărimate
Trakl v. 6, Ihrer zerbrochenen Munder

mss. arh. f., v. 7, Dar liniştea adună *în funduri de pajişti*
„ „ corect, v. 7, Dar liniştit se adună în luncă
Trakl v. 7, Doch stille sammelt in Weidengrund
mss. arh. f., v. 8, *Frunziş* roş în care un zeu mînios *locuieşte*
„ „ corect, v. 8, Un nor roşu în care, şade un zeu mînios
Trakl . v. 8, Rotes Gewolk, darin ziirnender Gott wohnt
mss. arh. f., v. 10, Toate drumurile *sfîrşesc* în neagră *vestejire*
„ „ „ corect, v. 10, „ „ dau în neagră putrezire
Trakl v. 10, Alle Strassen miinden in schwarze Verwesung
mss. arh. f., v. 13, *Sărută duhuri eroice frunţi* sîngerînde
„ „ „ corect, v. 13, In întîmpinarea duhurilor de voinici, frunţilor sîngerînde
Trakl v. 13, Zu Grussen die Geister der Helden, die blutendere Hăupter
mss. arh. f., v. 15, *O, mîndre îndolieri.* Voi altare de *bronz*
„ „ „ corect, v. 13, O, doliu mai mîndru. Voi altare de aramă
Trakl v. 13, O, stolzer Trauer! ihr ehernen Altare

217 *Jelanie jKlage, op. cit.,* p. 94./
mss. arh. f., v. 10, Iată o *barcă* speriată se scufundă
corect, şi A. Rău, p. 397, v. 10, Iată o luntre speriată se scufundă
Trakl v. 10, Sich ein ângstlicher Kahn versinkt
mss. arh. f., v. 12, *în faţa tăcută* a nopţii
„ „ corect, şi A. Rău, v. 12, Hărăzită feţei tăcute a nopţii
Trakl v. 12, Dem schweigenden Antlitz der Nacht

Iwan Goli (1891—1950)/Isaac Lang pseudonim Iwan Lassang, Tristan Torsi, vezi: *Deutsches Literatur Lexicon,* voi. VI, Bîrn-Miinchen, 1978, col. 587-589/

Traducerile din opera poetului expresionist german Iwan Goli apar în 1922, aproape concomitent cu cele din George Trakl. Ion Pillat care nu se specializase în limba germană, — dar care o cunoştea bine de vreme ce declară că în timpul studenţiei, Ia Paris, îi citea în original pe Hugo von Hofmannsthal, Rainer Măria Rilke şi Ştefan George, *(Mărturisiri. ..* p. 278) — sa încumstă ca, paralel cu traducerile din George Trakl, pentru a căror reuşită cerea concursul lui O. W. Cisek, să abordeze singur pe Iwan Goli, atras fiind desigur de noutatea poeziei expresioniste germane. (Vezi Ov. S. Crohmălniceanu, *op. cit.j* Ion Pillat caută singur echivalenţa lirică a poemelor: *Negrul de varieteu; Lampagiul; Directorul de cinematograf* şi *Canalul Panama,* dar în 1923 îl consultă pe O. W. Cisek pentru poemul *Studentul.*

218 *Lampagiul / Der* ***Lanternenmann*** în ***Die Unterwelt. Gedichte,*** Berlin, S. Fischer Verlag, 1919, p. 40./
Citat de Ov. S. Crohmălniceanu, ***op. cit.***

219 *Negrul de varieteu j V**arietedunkelj***
Traducere citată de Ov. S. Crohmălniceanu în ***Literatura românişi expresionismul. ..*** p. 40.

220 *Directorul de cinematograf jDer Kinodirektor* în *Dithyramben,* Leipzig, Verlag Kurt Wolff. Der fimfte Tag, voi. *54,* p. 8./
Citat de Ov. S. Crohmălniceanu, ***op. cit.***

221 *Canalul Panama jDer Panamahanal. op. cit.* (n-am putut afla paginaţia)/
Citat de Ov. S. Crohmălniceanu, *op. cit.*

222 *Studentul IDer Student, op. cit.,* p. 10/
Traducere in colaborare cu O. W. Cisek.
Citat de Ov. S. Crohmălniceanu, *op. cit.,* p. 116.

Din poezia lui Alfred Margul Sperber (1898 - 1967)

223 *Zimbrul IDer Vrstier* vezi: Alfred Margul Sperber: *Geheimnis und Verzicht Gedichte,* Literaria Cernăuţi, 1935, p. 64./
Tradus la Bucureşti 30 noiemb. 1940 (Datare luată de pe copia poemului scris de Măria Pillat).

DIN POEZIA ENGLEZĂ

William Shakespeare (1564-1616)

224 *La fel ca iarna mi-a fost lipsa ta.j* Sonetul XCVII: *How like a winter has* ***my*** *absence been,* vezi *The complete works of William Shakespeare.* London. Oxford University Press, New York. Toronto, p. 119./
Tradus la 5 oct., 1941, Bucureşti. (Datare autograf pe mss. arh. f.).
în sonetul lui Shakespeare, Ion Pillat regăsea reflectată cu o nouă recrudescenţă sentimentul dragostei torturate din *Stanţe* scrise de el în 1934 şi publicate în UMBRA TIMPULUI (1934- 1935).

Percy Bysshe Shelley (1792-1822)

225 *Aziola (The Aziola; The poems of Percy Bysshe Shelley.* Edited with textual notes by Thomas Hutchinson, M. A. editor of Oxford Wodsworth. Humphrey Wilford. Oxford University Press. London. Edinburg. Glascow. New York. Toronto. Melbourne. Cape Town. Bombay, 1919, p. 636.
în *A ziola* poetul regăseşte cîntecul tristelor prevestiri ce murmură în surdină în atîtea din poeziile proprii.
Poemul *Aziola* tradus în 1944, se află trecut pe o listă cu traduceri rămasă de la Ion Pillat. El a fost copiat după un manuscris al Măriei Pillat.

William Butler Yeats (1866-1939)

William Butler Yeats căruia Ion Pillat îi consacră în 1933 un entuziast studiu *Sufletul irlandez în poezie. William Butler Yeats,* (PORTRETE LIRICE, Ed. Cugetarea, p. 163—183), „reprezintă direct sufletul neamului său şi reuşeşte **să** creeze un stil propriu de o mare artă literară". Ion Pillat doreşte ca prin traducerea cîtorva din poeziile „celui mai mare poet de limbă engleză — atunci încă în viaţă", să evoce publicului român incantaţia de vrajă a versurilor în care respiră sufletul colectiv şi tradiţia poporului irlandez.

Foarte multe din poemele lui Ion Pillat: SATUL MEU (1925), BISERICA DE ALTĂDATĂ (1926), POVESTEA MAICII DOMNULUI (1925) şi CUMPĂNA DREAPTĂ (1941— 1944), reînsufleţesc miturile şi farmecul poeziei populare române.

226 *Valea Porcului negru. / The Valley of the Black Pig;* vezi: *The collected poems of. W. B. Yeats,* London Macmillan & Co. LTP, 1958, p. 73./

227 *Copilul răpit /The stoleri- child, op. cit.,* p. 20—21./
Ion Pillat traduce în proză acest poem căci „farmecul muzical şi într-adevăr feeric al versurilor lui Yeats nu se poate reda".

228 *Magii [The Magi, op. cit.,* p. 141./
în timp ce în *Drumul magilor* din voi. BISERICA DE ALTĂDATĂ Ion Pillat evocă apariţia *Magilor* din colindele populare, viziunea lui Yeats este „autohton galică", „consistentă, reală, ca feţele de piatră veche mîncată de ploaie a Magilor călătorind în norii cerului".

229 *Sfioasa j To an Isle in the Water, op. cit.,* p. 22./
Cîteva din poeziile lui Ion Pillat din volumul ŢĂRM PIERDUT (1927- 1941)

sînt inspirate de motivul *insulei* pierdute în mările Mediteranei. El alege același motiv tratat de Yeats, obsedat fiind de a reda „muzicalitatea internă a poeziei".

230 *Cînd vei fi bătrîna f Wkcn you on old, op. cit.,* p. 46./
In 1932 Ion Pillat scrie *Stanțe pe un motiv de Ronsard,* poem apărut prima oară în PASĂREA DE LUT (1934), iar în 1935 traduce sonetul lui Ronsard *Quand vou. serez bien viciile.* în poemul lui Yeats, Pillat încearcă să traducă „procesul de absorbire și de transformare poetică a sonetului francez" care, transpuns de sensibilitatea și viziunea lui Yeats, devine o poezie lirică irlandeză.

51 *Poetul dorește hainele cerului /He wishes for the clothes of heaven, op. cit.,* P- 81./

232 *Lebedele sălbatice din Coole / The wild Swans of Coole, op. cit.,* p. 147—148./
Motivul timpului fugar atît de frecvent în poezia lui Pillat este întruchipat în acest poem al lui Yeats.

Thomas Stearns Eliot (1888-1965)

Ion Pillat era atras de personalitatea lui T. S. Eliot „formată dintr-un complex de culturi, deci mai pregătită decît oricare alta pentru a întruchipa năzuințele vieții și lumii actuale atît de complexe, atît de diferite de simplitatea puritană dar și de ipocrizia burgheză a societății victoriene"... „ *Țara pustie* la fel ca *Vlysses* a lui James Joyce, este unul din acele texte încărcate de adînci semnificări al căror mesagiu nu poate fi interceptat de la început decît de puțini aleși, dar cu o rază de acțiune ce merge crescînd mereu în timp și spațiu" (Ion Pillat, *Thomas Stearns Eliot* în *Azi,* II, 1933, nr. 3, 3 oct., p. 766-769).

233 ȚARA PUSTIE (THE WASTED LAND, *Collected Poems, 1902-1962. T. S. Eliot.* Faber and Faber Limited, 3 Lueen Squarc, London, /1963/.

/. înmormîntarea mortului

/Prima schiță a traducerii poemului s-a păstrat în arhiva familiei ceea ce ne permite să observăm procesul elaborării/.

v. 1, *April* e cea mai crudă lună, născînd
v. 2, Florile de liliac din țara *morților,* amestecînd (c.f.d.)
v. 9, Ca o *bură* de ploaie;... „ „ „
v. 10, Și am *ieșit în luminiș* de soare,... „ „ „
v. 16, Mărie, *țin-te lipită* de mine. Și devale ne *ducem* „ „ „
v. 18, Citesc mai toată noaptea și merg la miazăzi, iarna „ „ „
v. 19, *Care* sînt rădăcinile ce țin încleștate. . , „ „ „
v. 22, Un *teanc* de imagini sparte
v. 23, Și copacul mort nu dă *nici un* adăpost, greierele *nici un* ajutor (c.f.d.)
v. 24, Și *piatra* /stînca/ uscată *nici un* zgomot de apă. (c.f.d.)
v. 25, Acolo e umbra, sub stînca aceea roșie
v. 26, Intră sub umbra stîncii *aceleia* roșii
v. 27, Și-ți voi arăta ceva deosebit *de amîndouă* (cf.d.:
v. 29, Și de umbra ta în *amurg* ... „ „ „
v. 30, Îți voi arăta, *frica* într-o mînă de praf „ „ „
v. 35, Mi-ai dat zambile *întîia oară* acum un an „ „ „
v. 39, Grăi, și ochii mi-au *fost lipsi /amăgit/ ...* „ „ „
v. 46, Cu un pachet *blestemat* de cărți. .. „ „ „
v. 47, E cartea *D-tale...*
v. 48, *Acelea sînt* mărgelele *care i-au fost ochii ...* „ „ „
v. 49, Aici e Belladonna, Doamna *dintre Stînci,*
v. 51, Aici e omul cu trei *pumnale,...* „ „ „
v. 52, Și aici e negustorul cu un *singur* ochi. . . „ „ „
v. 53, Care e *goala* e ceva ce duce el *pe* spate „ „ „
v. 55, Omul Spînzurat. Să *ai teamă.. .* „ „ „
v. 59, *E nevoie să fii cu* atîta băgare de seamă *astăzi* „ „ „
v. 60, *Citty atît de ireală*
v. 62, O *gloată* curgea pe *London Bridge,* atîția,
v. 64, Suspine scurte și puține, *erau scoase (suflate) se îmbiau*
v. 65, Și fiece om își țintea ochii înaintea *picioarelor* (c.f.d.)
v. 66, Curgea *pe* deal *în sus și-n jos* pe *King William Street,,* „
v. 67, Acolo unde *Saint Mary* Woolnoth ține *rînduiala ceasului* „ „ „
v. 68, Cu un sunet mort la ultima bătaie *a celor nouă* „ „ „
v. 69, Acolo zării *pe unul ce-l cunoșteam.. .* „ „ „
v. 71, Trupul *acela* pe care l-ai sădit... „ „ „
v. 74, Obține *Cîinele* departe *de aici care e* prieten oamem'or „
v. 75, Sau ghearele *(unghiile lui)* îl vor desmormînta , , *din nou* „ „ „

v. 77, Jeţul în care şedea, ca un tron *ferecat* (c.f.d.)
v. 78, *Lucea* pe marmura . . . . „ „ „
v. 79, *înălţată* de stindarde *săpate* cu *ciorchine de viţă* „ „ „
v. 80, *De pe care* . . . . „ „ „
v. 82, *îndoia* flăcările unui *sfeşnic* cu şapte braţe „ „ „
v. 83, *Aruncînd* lumină . . . . „ „ „
v. 85, Din casete de mătase revărsate din belşug *de bogăţie* (c.f.d.)
v. 89, Şi înecau simţurile în miresme; *mişcate (împinse) de vîntul* (cf.d.)
v. 90, *Ce adia* răcoroasă *dinspre* fereastră ele urcau,
v. 93, Mişcînd *(desenurile)* chenarele tavanului *împodobit*
v. 94, Uriaşe lemne aduse de mare cu *legături de* aramă
v. 95, Ardeau verde şi portocaliu *înconjurate de pietre...*
v. 96, *în a cărei* lumină *(sură)* tristă . . . .
v. 97, Deasupra *(vetrei) vechiului* cămin se desfăşura
v. 98, Ca şi cum o fereastră s-ar fi deschis pe *pădureasca* întîmplare (c.f.d.)
v. 101, Umplea tot pustiul cu *un* glas de *necucerit* „ „ „
v. 104, Şi alte trunchiuri veştejite ale *timpului* „ „ „
v. 106, Se plecau în afară *şi* proptindu-se....
v. 108, La *lumina* focului . . . . . „ „ „
v. 109, Se *răspîndea* în . . . . . „ „ „
v. 113, La ce te gîndeşti? *La ce* gînduri (La ce bun gînduri) . . . .
v. 115, *Cred* că sîntem în alei . . . . . . „ „ „
7. 128, *acea zdreanţă* shakespiriami
<r. 136, Şi dacă plouă o *trăsură* închisă la patru
v. 140, Nu-mi îndulcesc *(schimb)* cuvintele . . . .
/. 142, Acum Albert se reîntoarce, fă-te un pic
j: 143, O să vrea să ştie ce ai *făcut* . . . .
/. 144, Ca să-ţi pui *cîţiva* dinţi . . . . . .
•/. 146, A spus ţi-o jur nu pot *îndura. ...*
r. 149, Şi de nu i le dai, *atunci* altele.... .
/. 150, Oh, aşa e, a spus ea. *Ceva cam aşa* am spus
r. 151, Atunci ştiu cui să-i mulţumesc, a spus, şi *mi-a dat o privire dreaptă* (c.f.d.
r. 154, Altele pot culege şi alege de nu poţi (tu) „ „ „
r. 155, Dar de *renunţă* Albert... „ „ „
r. 156, Ar trebui să *te ruşinezi...* „ „ „
r. 158, N-am ce face a spus ea, *lungind* nasul „ „ „

v. 159, Am luat *pilule* ca să-mi *treacă* (c.f.d.)
v. 170, *Buna seara* (lipseşte restul cuvintelor)

Predica focului

v. 175, Străbate ţara pămîntie neauzit. Nimfele *s-au dus*
v. 178, Batiste de mătase, cutii de *cărţi de vizită (corespondenţă)...* „ „ „
v. 179, Sau alte mărturii din nopţi de vară. Nimfele *s-au dus* „ „ „
v. 180, Şi amicilor, trîndavii moştenitori ai *directorilor...* „ „ „
v. 181, *Duşi* de asemeni, *şi ei* n-au lăsat *nici-o* adresă
v. 182, La apele Lemanului /noi/ şezum şi plînsem
v. 183, Blîndă Tamisă *să curgi* dulce... „ „ „
v. 184, Blîndă Tamisă *să curgi* dulce căci *nu vorbesc nici tare nici greu* (c.f.d.)
v. 185, Iar după *umeri într-o* trîmbă...
v. 186, ClanţăiM/ de oase şi rîs *înfundat* din *ureche-a ureche prelung* „ „ „
v. 188, Tîrşîindu-şi *burta* . . . . „ „ „
v. 190, într-o seară de iarnă tocmai în *spatele rezervorului* benzinei „ „ „
v. 191, Meditînd asupra *regelui naufragiului....* „ „ „
v. 196, *Iar după umerii mei...* „ „ „
v. 199, O, *pe Dna Porter luna luminoasă* „ „ „
v. 200, Şi *pe a ei fiică* „ „ „
v. 205, Atît de *sălbatic răpite* „ „ „
v. 207, *Nereală City*
v. 210, Nebărbierit, cu buzunarul plin de *conosamente*
v. 212, M-a *întrebat* într-o franţuzească *stricată* „ „ „
v. 213, Să iau *masa* la . . . .
v. 215, în ceasul *micşunelei (ivonie)* . . . . „ „ „
v. 216, Se ridică de pe birou, cînd maşina umană *aşteaptă* „ „ „
v. 219, Moşneag cu sîni *turtiţi* de femeie „ „ „
v. 222, Odaia (casa) dactilografei.... „ „ „
v. 223, Maşina de gătit şi îi aşează mîncarea în *farfurii de metal* •> »
v. 229, Am zărit întîmplarea şi am *prevăzut ce-a urmat* „ „ „
v. 232, Funcţionar la o mică agenţie *cu o privire...* (c.f.d.)
v. 233, *Unul din lumea mică (clasa joasă)* căruia *siguranţa* lui „ „ „
v. 234, Cu *o pălărie de mătase....* „ „ „

235, ***Ceasul (vremea)e de-acum prielnic cum prevedea***
241, îngîmfarea lui ***n-aşteaptă...***
242, Şi schimbă-n ***bucurie.***
243, Şi eu Tiresias dinainte ***am suferit...***
244, Ce-a ***fost făcut*** pe acest divan...
246, Şi am ***mers*** printre cei mai umili ***dintre*** morţi
247, Depune ***protector un sărut ca final***
249, Se-ntoarce, ***se*** priveşte (Se-ntoarce ea, priveşte)...
650, Abia dîndu-şi seama ***că al ei iubit s-a dus;***
251, ***Creierii*** îi îngăduie un gînd neisprăvit ***să treacă***
252, ***„Bine că*** s-a făcut ***acum*** (şi sînt bucuroasă că s-a ***sfîrşit".***
253, Cînd o femeie ***drăgălaşe sc-apleacă*** spre nebunie şi
257, „Această muzică ***vine spre*** mine ***tîrîş, tMş*** pe ape'
261, Plăcutul ***plînset*** al unei mandoline
265, ***Negrăită*** minune . . . . . .
268, Luntrile ***se-mbulzesc***
269, Cu ***marea care se-ntoarce***
272, Pe sub vînt ***leagănă greaua...***
274, ***Buştenii împinşi***
275, Jos ***spre*** Grenwich ajung „ „ „
283, Roşie şi Laur
285, ***Marmură*** pe amîndouă maluri
287, Ducea ***în josul*** apei „ „ „
288, ***Cîntec*** de clopot „ „ „
289, ***Albelor*** turle „ „ ,,
294, M-au ***desfăcut...***
296, Picioarele mele sînt *în* Margate...
299, ***Nu fac comentariu. Ce trebuie să resimt*** oare?
300, ***Pe nisipurile*** de la Marjote (c.f.d.;
301, Nu pot ***aduna***

IV. Moarte prin apă

v. 316, 1-a ***ales*** oasele în şoptiri. Cum se ***înălţa şi cădea*** „ „
v. 317, ***A trecut peste vremile bătrîneţii şi tinereţii sale*** „ „
v. 320, O, tu ce ***întorci roata şi priveşti, tot priveşti*** „ „
v. 321, Priveşte pe Phebos, care a fost odată ***mîndru şi înalt***

V. Ce a grăit tunetul

v. 329, Noi care trăim ***sîntem*** acum ***în clipa morţii***
v. 334, ***Cari sînt*** munţi__________________.. ..

v. 341, Nu e măcar ***singurătate*** în munţii ***ceia***
v. 342, ***Dar*** fulger. .
v. 343, Nu e măcar ***singurătate*** în munţii ***ceia***
v. 344, Ci ***feţe*** roşii încăpăţînate ***cu rînjet***
v. 353, Dacă ar fi sunetul apei ***cel puţin***
v. 356, ***Dar*** sunet de apă.
v. 365, Nu pot cunoaşte de e bărbat său ***e*** femeie
v. 366, Ce e sunetul ***acela*** sus în văzduh
v. 367, Murmur de ***maternelă plîngere***
v. 373, ***Crăpături*** şi ***reforme*** şi ***erupţii*** prin ***văzduhul vînăt*** „ „ „
v. 374, Turle ***surpîndu-se***
v. 399, Djungla se tîra ***tupilată*** în tăcere
v. 403, Prietene sînge ***strîngîndu-mi*** inima „ „ „
v. 404, Prin^-zw-sa, ***printr-însa***
v. 416, Gîndind la cheie fiecare îşi ***adevereşte*** temniţa „ „ „

Notele autorului traduse de Ion Pillat (Notes on the „Wasted Land", op. cit. p. 80-86>

Notele autorului

Nu numai titlul, dar pînă şi planul şi o bună parte din simbolismul incidental al poemei au fost sugerate de cartea d-şoarei Jessie L. Weston despre legenda Graalului ***From Ritualt^ Romånce*** (Cambridge). într-adevăr, atît de mult îi sînt dator, încît cartea d-şoarei Weston va elucida dificultăţile poemei cu mult mai bine decît o pot face notele mele; şi o recomand (în afară de interesul deosebit al volumului însuşi) fiecărui cititor care socoteşte că elucidarea poemului merită o atare osteneală. Mai sînt dator din punct de vedere general şi altei opere de antropologie, operă care a influenţat adînc generaţia noastră; mă gîndesc la „Ramura de aur" ***(The golden Bough)*** / a lui Frazer/; am făcut uz în special de cele două volume ***Athis Adonis Osiris.*** Orice cititor familiar cu aceste opere va recunoaşte numaidecît în poemă oarecari referinţe la ceremoniile de vegetaţie.

I. ÎNMORMÎNTAREA MORTULUI

Versul 20. Cf. Ezechiel II, 1.
23. Cf. Ecclesiastes XII, 5.
31. V. Tristan und Isolde, I, versurile 5—8.
41. Id. III, versul 24.
46. Nu cunosc bine constituirea exactă a jocului zis Tarot, de care m-am îndepărtat în mod vădit ca să-mi servesc propriile mele nevoi.

(mul Spînzurat, mi membru al jocului tradițional, îmi îndeplineşte scopul in două feluri: fiindcă e asociat în mintea mea cu Zeul Spînzurat al lui Frazer, şi fiindcă îl asociez cu fața învăluită din pasajul discipolii or la Emmaus în Partea V. Marinarul Phoenician şi Negustorul apar mai tîrziu; la fel „mulțimile de oameni", şi Moartea prin Apă se îndeplineşte în Partea IV. Omul cu Trei Doage (un membru autentic al Tarotului) l-am asociat în mod cu totul arbitrar, cu Regele Pescar însuşi.

60. Ch. Baudelaire:

„Fourmillante cite, cite pleine de rSves,
„Ou le. spectre en plein jour raccroche le passant"

63. Cf. Inferno IV, 55-57:

„si lunga tratta
di gente, ch'io non avrei mai creduto
che morte tanta n'avesse desfatta."

64. Cf. Inferno IV. 25-27:

„Quivi, esecondo che per ascoltare,
„non avea pianto, ma'che di sospiri,
„che Vaura eterna facevan tremare."

68. Un fenomen pe care l-am observat adesea.

74. Cf. Bocetul din „Dracul alb" ***(White Devii)*** al lui Webster.

76. V. Baudelaire. Prefața la ***Fleurs du Mal.***

II. O PARTIDĂ DE ŞAH

87. Cf. ***Antoniu şi Cleopatra*** (Shakespeare), II, 11, 1, 190.

92. Laquearia. V. ***Aeneida,*** I, 726:

dependent lychni laquearibus aureis incensi
et noctem flammis funalia vincunt.

98. Scena din pădure. V. Milton ***Paradise Lost, (Paradisul pierdut),*** IV, 140.

V. Ovid. ***Metamorphosele,*** VI, ***Philomela.***

100. Cf. Partea III, 1. 204.

115. Cf. Partea III, 1. 195.

118. Cf. Webster: „Is the wind in that door still?"

126. Cf. Partea I, 1. 37, 48.

138. Cf. partida de şah din ***Femei feriți-vă de femei (Women beware Women)*** a lui Middleton.

III. PREDICA FOCULUI

176. V. Spenser, Prothalamion.

192. Cf. ***The Tempest*** (Shakespeare,) I, 11.

196. Cf. Day, ***Parliament of Bees (Parlamentul Albinelor)^***

„When of the sudden, listening, you shall hear,
A noise of horns and hunting, which shall bring
Actaeon to Diana in the spring,
Where all shall see her naked skin..."

197. Cf. Marvell, ***To His Coy Mistress (Sfioasei sale iubite)***

199. Nu ştiu originea baladei din care s-au luat aceste versuri: mi-a fost transmisă din Sidney, Australia.

202. V. Verlaine, ***Parsifal.***

218. Tiresias, deşi un simplu spectator şi cîtuşi de puțin un „caracter" e totuşi cea mai importantă figură din poem, unind toate celelalte. Aşa precum negustorul chior, vînzător de stafide, se topeşte in Marinarul Phoenician, şi acest din urmă nu prea se deosebeşte de Ferdinand Prinț al Neapolii, la fel toate femeile sînt o singură femeie, şi ambele sexe se întîlnesc în Tiresias. Ceea ce Tiresias vede, de fapt, e însăşi substanța poemei, întreg pasajul luat din Ovidiu oferă un mare interes antropologic:

... Cum lunone iocos et maior vestra profecto este
Quam, quae contingit maribus', dixisse, voluptas',
lila negat; placuit quae sit sententia docți
Quaerere Tiresiae: venus huic erat utraque nota.
Nam duo magncrrum viridi coeuntia silva
Corpora serpentum baculi violaverat ictu
Deque viro factus, mirabile, femina septem
Egerat automnos; octavo rursus eosdem
Vidit et est vestrae si tanta potentia plagae' ,
Dixit'ut auctoris sortem in contraria mutet
Nune quoque vos periam !" percussis anguibus isdem
Forma prior rediit genetivaque venit imago
Arbiter hic igitur sumptus de lite iocosa
Dicta Iovis firmat: gravius Saturnia iuşto
Nec pro materia fertur doluisse suique
Iudicis aeterna damnavit lumina nocte,
At pater omnipotens (neque enim licet inrita cuisuam
Facta dei fecisse deo) pro lumine adempto
Scire flutura dedit poenamque levavit honore.

221. Se poate să nu apară tot atît **de** exacte ca versurile lui Sappho, dar am avut în minte pescarul **„de pe** coastă" care **se** întoarce la căderea nopții.

253. V. Goldsmith, cîntecul din *The Vicar of Wahefield.*

257. V. *The Tempest.* (Shakespeare) ca mai **sus.**

264. Interiorul din Sf. martir Magnus e după părerea mea una din cele mai frumoase interioare ale lui Wren. Vezi *The Proposed Demolition of Nineteen City Churches:* (P S. King and Son Ltd).

266. Cîntecul celor trei fiice ale Tamisei începe aici. De la versul 292 pînă la versul 306 inclusiv ele vorbesc pe rînd. V. *Gotterdămerung.* III, 1: fiicele Rinului.

279. V. Froude, *Klizabeth,* Voi. I, cap. IV, scrisoarea Iui De Quandra către Filip al Spaniei:

„După amiazi am fost într-o luntre, privind jocurile de pe rîu. (Regina) era singură cu Lord Robert, iar eu şedeam la pupă, cînd ei începură să flecărească, şi au mers atît de departe încît lord Robert la urmă spune — eram de faţă — că nu găsea motiv de ce nu s-ar căsători împreună dacă aşa dorea regina."

293. Cf. *Purgatorio,* V, 133:

„Ricorditi di me, che son la Pia;
„Siena mi fe', disfeCemi Maremma."

307. V. *Confesiunile* Sfîntului Augustin: „la Cartagina am sosit atunci unde o căldare de iubiri profane cînta urechilor mele."

308. Textul complet al *Predicei Focului* ţinută de Buddha (care corespunde ca însemnătate cu *Predica de pe Munte),* de unde sînt luate aceste cuvinte, se va găsi tradus în cartea răposatului Henry Clarke Warren *Buddhism in Translation (Buddhismul în traducere)* (apărut în seria orientală **de** la Harward). D-l Warren a fost unul din marii pionieri ale studiilor budiste în Occident.

312. Iarăşi din *Confesiunile* Sf. Augustin. Faptul aşezării acestor două reprezentări ale ascetismului răsăritean şi apusean la punctul culminant al acestei părţi a poemei, nu se datoreşte întîmplării.

V. CE A GRĂIT TUNETUL

în partea întîi a Părţii a V-a trei motive sînt întrebuinţate; drumul la Emmaus, apropierea de Capela Primejdioasă (vezi cartea d-şoarei Weston) şi decadenţa actuală a Orientului european.

357. Acesta e *Turdus acnalaschkae pallasii,* sturzul-pustnic pe care l-am auzit în provincia Quebec. Chapman spune *(Handbook of Birds of Easter Nortk America.* Tratat despre păsările din partea orientală a Americii

de Nord) „se simte mai ales la el acasă in ţinuturi de păduri neumblate şi în ascunzişuri prin tufăriş". .i Notele sale. nu sînt remarcabile' prin varietate sau volum, dar limpezimea şi dulceaţa tonului ca şi modulaţia lor minunată n-au pereche. Cîntecul lui „cu picături de apă" e pe dreptate celebru.

360. Versurile următoare au fost sugerate de darea de seamă a uneia din expediţiile antarctice (am uitat anume care, dar cred că e una de-a lui Shackelton): se spunea acolo că exploratorii, istoviţi de puteri aveau amăgirea continuă că se afla printre ei un tovarăş în plus de cît le ieşia la numărătoare.

366—76. Cf. Herman Hesse, *Blick ins Chaos* „Schon ist halb Europa, schon ist zumindest der halbe Osten Europas auf dem Wege zum Chaos, fâhrt betrunken im heiligem Wahn am Abgrund entlang und singt dazu, singt betrunken und hymnisch wie Dimitri Karamasoff sang Ueber diese Lieder lacht der Burger beleidigt, der Heilige und Seher hort sie mit Trânen."

401. „Datta, daydhvam, damyata" (Dăruieşte, simpatizează, înfrînă-te). Fabulaţia simbolului Tunetului se află Ia Brihadaranyaka-Upanishad, 5, I. O traducere se poate găsi în cartea lui Deussen *Sechzig Upanischads des Veda,* pag. 489.

407. Cf. Webster, he White Devii (Dracul alb), V, VI:

„. . Jhey'll remarry
Ere the worm pierce your winding-sheet, ere the spider
Make a thin curtain for your epitaphs."

411. Cf. *Inferno,* XXXIII, 46:

„ed io sentii chiavar l'uscio di sotto
alVorribile torre."

De asemeni F. H. Bradley, *Appearance and Reality,* p. 346:

„Senzaţiile mele exterioare nu-mi sînt mai puţin personale ca gîndurile şi simţămintele. în amîndouă cazurile experienţa mea nu iese din cercul meu propriu, un cerc închis pe dinafară; şi, cu toate elementele sale la fel, fiecare sferă e opacă celorlalte care o înconjoară. . . în rezumat, privită ca o existenţă ce se iveşte într-un suflet, întreaga lume pentru fiecare e particulară şi personală acelui suflet."

424. V. Weston: *From Ritual to Românce;* capitolul despre Regele Pescarilor.

427. V. *Purgatorio,* XXVI, 148.

„Ara vos prec, per aquella valor
que vos guida al som de l'escalina,
sovegna vos a temps de ma dolor'.
Poi s'ascose nel foco che gli affina.

428. V. Pervigiliu Veneris. Cf. Philomela în partea II şi III.

429. V. Gerard de Nerval sonetul *El Desdichado.*

341. V. Spanish Tragedy *(Tragedia spaniolă)* a lui Kyd.

433. Shantih. Repetat în felul acesta e sfîrşitul obişnuit al unui Upanişad. „Pacea ce întrece înțelegerea" e o slabă tălmăcire a conținutului acestui cuvînt.

234 *Animula JAnimula, op. cit.,* p. 113.

Manuscrisul autograf al traducerii poemului, arh. f.

v.- 1, Iese din mîinile Domnului sufletul *curat* (c.f.d.)
2, într-o lume *banală* de lumini *jucăuşe* şi de zgomote
6, înaintînd îndrăzneț *repede luînd (simțind)* teamă,
7, Retrăgîndu-se în *colțul (încheietura)* brațului...
9, La *licărirea* strălucitoare a pomului de Crăciun
10, *Plăcere,* de vînt la *lumina* soarelui şi *de* mare
13. încurcă *realul* Cu *imaginarul*
17, *Zăpăceşte* şi *supără* mai mult zi de zi
v. 25, Nehotărît şi egoist *contrafăcut* şi şchiop,
v. 28, *Refuzîndimportunitatea* sîngelui
v. 34, Pentru *cutare* ce a *făcut avere*
v. 35, Şi pentru *cutare* ce şi-a urmat propria cale

235 *Drumul magilor jjoumey of the Magi, op. cit.,* p. 109/.

Miorcani, 17 sept., 1931, tălmăcit din engleză de Ion Pillat (mss. arh. f.)

v. 7, Culcîndu-se în omătul *(moale) topit.*
v. 8, Au fost vremuri cînd *ne-a părut rău* (c.f.d.)
v. 11, Apoi călăuzele cămilelor *suduind* şi bombănind „ „ „
v. 12, Şi luînd-o la fugă şi cerînd rachiul şi *femeile* lor
v. 22, Umedă mai jos de hotarul zăpezii, *aromind a vegetație*
v. 23, Cu un pîrîu *repede* şi o moară de apă . . . .
v. 24, Şi trei copaci pe *cerul lăsat,*
v. 26, Apoi am sosit la un han cu frunză de *vie* pe *pragul de sus...*
v. 27, Şase mîini la *o poartă* deschisă *zvîrlind* zarul pentru *bani de argint*
v. 28, Şi picioare *bătînd în* burdufele de vin *goale*
v. 29, Dar acolo n-am *aflat ştiri* şi aşa am mers mai departe
v. 31, Găsind locul; era (ai putea spune) *satisfăcător.*
v. 32, Toate acestea s-au petrecut *foarte de mult,* mi-aduc aminte,
v. 33, Şi le-aş *face* din nou, dar, *înseamnă-ți*

v. 34, Acest lucru, *înseamnă-ți* bine:
v. 35, *Acest lucru,* am făcut noi tot drumul acela pentru
v. 41, Dar de-acum fără *mulțumire (împăcare) aicea..* .

236 *Marină jMarină, op. cit.,* p. 115/.

Manuscrisul autograf al traducerii se păstrează la B.A.R.S.R., la cota 5259 p. 23.

mss. 5259, v. 17, Care e fața *aceea*——————————(c.f.d.)
v. 29, Forma *aceasta,* fața *aceasta,* viața *aceasta* „ „ „

DIN POEZIA AMERICANĂ

în 1929 Ion Pillat scrie eseul *Lirica modernă americană* apărut în P.L. (1936), p. 183-310 şi P.L. (1969), p. 329-355.

Obişnuit fiind cu literatura engleză, cea americană îi apare ca o literatură tradusă în englezeşte căci nu numai „fondul este străin geniului clasic britanic dar şi forma e mai totdeauna nouă". El este atras de puterea liricii americane, țîşnită din fuziunea a zece rase şi a patru culori, într-o țară mai vastă ca un continent. Pentru a exemplifica prospețimea, felul direct şi simplu de a aborda transpunerea oricărui subiect şi sentiment în poezie, Ion Pillat traduce din:

Walt Whitman (1819-1892)

237 *Cred că un fir de iarbă jl bealive of leaf of grass..j,* vezi: *Walt Whitman: Leaves of grass.* With an introduction by Gay Wilson Allen. New American Library, 1955, 1958. New York, p. 72-73.
Primele 7 rînduri din partea 31-a a poemului: *Song of Myself.*

Emily Dickinson (1830-1886)

238 *Fără hotar fi never saw a moorf,* vezi: *The Complete Poems of Emily Dickinson.* Edited by Thomas H. Johnson. London. Faber and Faber. /1970/, p. 480. Ion Pillat alege poemul pentru conciziunea şi modernitatea versurilor atît de simple ale poetei.

239 *Trenul jl like see it lop the Miles.../, op. cit.,* p. 286.
Traducere inedită copiată *de* Măria Pillat.

240 *Aşteptare JElysium is as far as to. . ./, op. cit.,* p. 712.
Traducere inedită copiată de Măria Pillat.

Edwin Arlington Robenson (1869-1935)

Poet fruntaş al noii lirici, „care îmbină un fond pur modern cu o curată formă clasică".

241 *Richard Cory /Richard Cory,* din voi.: *The Children of the Night),* vezi. *The New Pocket Anthology of American Verse from Colonial Days to Present,* Edited by Oskar Williams /Washington Square Press (1955)/.

Edgar Lee Masters (1869-1935)

242 în 1925, Ion Pillat traduce poemul *Tăcere,* publicat în *Contimporanul(lV* 1925) feb., şi pe care l-am găsit copiat de Măria Pillat. *(Silence,* vezi *An Antikolog, of English and American Verse,* Progress Publiher, Moscow, 1972, p. 500)^ *Spoon River Antology* — volum în care în numeroase poeme Edgar Lee Masters sintetizează tipurile individualizate dintr-un orăşel din *Midwest,* — ar putea fi asociat cu opera lui Ion Pillat: SATUL MEU (1925). Traducătorul alege poemul cu care începe volumul:

3 *Dealul / The HUI,* primele 19 versuri) / Vezi: *Spoon River Antology Edgar Lee Masters.* Introduction by May Swenson Collier Books. New York Collier. Macmillan LTD, London /1966/, p. 23.

244 *Lucinda Matlock JLucinda Matlock, op. cit.,* p. 239/.

245 *Daisy Frazer JDaisy Frazer, op. cit.,* p. 42/.

Amy Lowell (1874-1925)

Atras de „poezia de o neobişnuită transparenţă, rece ca un cristal dar în care găseşte nota specific americană de prospeţime şi precizie a imaginilor poetice" Ion Pillat alege:

246 *Madona florilor de seară /Madonna of the Evening Flowers/,* Vezi: *Anţty Lowell. Pictures of the flooting world.* Boston and New York. Houghton Mifflin Company /1925/, p. 45.
247 ***Vînt si argint*** (Nu am găsit referinţe în Bibliotecile R. S. România) P.L. (1936), p. 210; P.L. (1969), p. 355.

248 *Zăpada cade /Falling snow, op. cit.* p. 28./

249 *Grădina împăratului / The emperor's Garden, op. cit.,* p. 11./

250 *Meditaţie jMeditation, op. cit.,* p. 13./

Aceste trei mici poeme traduse din ciclul Chinoiseries nu au fost publicate în volum dar ele au apărut în *Clipa* II (1924), nr. 67, 21 sept.

Robert Frost (1875-1951)

Din opera specific „frostiană a unei lumi patriarhal mistice, — un amestec extrem de interesant de realism fotografic, prin amănuntul vizual, şi de mister halucinant" scrisă într-un vers alb simplu şi precis, intraductibil. Ion Pillat abordează:

251 *Tufa de flori /The tuff of Flowers,* vezi: *Robert Frost. Complete Poems.* London. Jonathan Cape /1967/; din voi. *A Boy's will,* p. 41./

252 *Grămada de lemne din pădure /The wood-pile. . ., op. cit.,* p. 123—124. Traducere inedită, copiată de Măria Pillat./

Cari Sandburg (1878-

Ion Pillat scrisese în tinereţe poeme inspirate de prăbuşirea atîtor imperii şi. civilizaţii: *Ultima fugă* (în colaborare cu Horia Furtună); *Noapte păgînă*

Sarcofagele (vezi: VISĂRI PĂGÎNE), evocînd natura în splendida ei biruinţă. Din poezia marii industrii şi a marilor metropole el traduce ***Iarbă,*** poemul naturii care acoperă în desfăşurarea ei vitală cîmpiile pe care zac cadavrele marilor bătălii, şi ***Chicago*** poemul „cetăţii atotstăpînitoare".

§

253 ***Iarbă JGrass,*** vezi: ***The Norton Anthology of Modern Poetry,*** ed. by Richard Ellmann and Robert O'blair, W. W. Norton and Company, New York, London, 1973, p. 220-221J

254 ***Chicago /Chicago,*** din voi. ***Chicago Poems/,*** vezi: New Pocket Antology., p. 635.

Sara Teasdale (1884- 1933)

255 ***Nu-mi va păsa jl shall not care;*** Modern American Poetry, New and Enlarged Edition, ed. by Louis XJntermeyer, Harcourt, Brace and World Inc. New York, Chicago, San Francisco, Atlanta 1964, p. 265/
Traducere inedită, copiată de Măria Pillat

256 ***Cîntec de noapte la Amalfi /Night Song at Amalfi;*** Modern American Poetry, New and Enlarged Edition, ed. by Louis Untermeyer, Harcourt, Brace and World Inc. New York, Chicago, San Francisco, Atlanta 1964, p. 264/
Traducere inedită, copiată de Măria Pillat

257 ***Fuga*** (Nu am găsit referinţe în bibliotecile R.S.R.).
Traducere inedită, copiată de Măria Pillat

Vachel (Nicholas) Lindsay (1879-1981)

Ion Pillat este atras de poezia lui Lindsay pasionat şi inspirat de folclorul negrilor americani.

258 ***John Brown*** (fragment) ***jjohn Brown/***
John Brown este un cîntec tipic american, din timpul războiului civil, foarte pregnant, interpretat de obicei de către negri (nota traducătorului).

Edna St. Vincent Milay ***(1892-1950)***

259 ***Recuerdo/Recuerdo;*** The Norton Anthology of Modern Poetry, ed. by Richard Ellmann and Robert O'Clair, W. W. Norton and Company, New York, London 1973, p.p. 492-493./

260 ***Cenuşa vieţii***
Traducere inedită copiată de Măria Pillat.

DIN POEZIA ITALIANĂ

Paolo Buzzi (n. 1874)

261 ***Cîntecul celor închişi /1 canto dei Reclusi:*** vezi ***I Poeţi Futurişti*** con un proclama di F. F. Marinetti e un studio sul Verso libero di Paolo Buzzi. Edizioni Futurişti di „Poesia" Milano — Corso Venezia, 61, 1912.

Din fundul mănăstirilor (Dai monasteri) op. cit., p. 116.
Din fundul bordeielor (Dai lupanari), op. cit., p. 116.
Din fundul cazărmilor (Dalie caserne), op. cit., p. 117.
Din fundul spitalelor (Dagli ospedali), op. cit., p. 117.

DIN POEZIA SPANIOLĂ

In ***Contribuţiuni la biografia lui Ion Pillat (Itinerarii i'storico-literare,*** p. 31) Dinu Pillat ne relatează că, „La sfîrşitul vieţii, ultima descoperire a cititorului (Ion Pillat) avea să fie poezia spaniolă. învaţă limba de **unul** singur, cu dicţionarul lîngă textul propus, ajungînd să citească de ajuns de corect. Se pasionear.ă mai ales pentru lirica lui Ruben Darfo, Antonio Machado şi Juân Rămân Jimenez.

Cititorul matur nu oboseşte niciodată, ci parcă dimpotrivă. în preajma războiului din 1940, era chiar pe punctul de a începe lecţii de greacă veche, cu **un** profesor recomandat de prietenul N. I. Herescu, numai pentru a citi pe Homer în original".

în anul 1939, în luna iulie, la Miorcani, Ion Pillat intitulează: **„Poezia Spaniolă modernă** o listă de poeţi repartizaţi pe curente literare: I. **Romanticii:** ***Duque de Rivas; Jose de Espronceda*** (1808—1842); ***Jose' Zorilla*** (1807—1893). **II. seccolul XIX** (după 1850): Ramon de Campoamor (1819-1901); ***Nu%ez de Arce*** (1832—1903); ***Gustavo Adolfo Bequer*** (1836—1870) /„Rimas"/; ***Rosâlia de Castro*** (1837—1885)/ „Cantares Gallega"/. III. **Simbolismul** („modernismo" **cos**mopolit); Ruben Darfo (1867-1916); /„Azul" 1888; „Prosas Profanas" 1896 şi 1901; „Cantos de vida y esperanza" 1905; „El canto erante. ." 1907; **„El** poema

deloțona y otros poemas" 1900; „Ganto a la Argentina. . ."'1910; „Lira postuma" 1910/; *Salvador-'Jiueda* (1857—1933), /„En tropel" 1892/; *Frăncesco Vilăespesa* (1877-1936) /„Tristia rerum" 1907/; *Emilio Cartere* (1880-1947); *Eduardo Marquina* (1879-1946); *Tomas Maroles* (Canorco) (1866-1921)/„Las rosas de Hercules" 1919/; *Manuel Machado* (1874-1944) /„Alina" 1898-1900; „Museo" 1907; „Apolo" 1911; „Ars moriendi" 1921/; *Don Ramon del Valle Inelari* (1869-1937) /„Aromas e legenda" 1907; „La pipa de Kif" 1919; „El Pasagero" 1920/; *Enrique Diez Canedo* (1879- 1947); IV. Generația din 1898 („poesia castiza"); *Antonio Machado* (1875—1939) /„Soledades" 1903; „So.ledadeş, Galerias y otros poemas", 1907 şi „Culpe" 1919; „Campos de Castilia" 1912; „Poesias completas" 1917; „Nuevas canciones" 1924/; *Don Miguel de Unamuno* (1864 — 1938)/ „Poesias" 1907; „Rosario de sonetos liricos" 1911; „El Cristo de Velasquez" 1920; „De Fuerteventuraa Paris" 1925/; *Ramon Perez de Ayala* (1880— 1962); /„La paz del sendero" 1903; „El sendero innumerable" 1915; „El sendero andante" 1921/; *Enrique de Mesa* (1879— .)/ „Cancioles castellano" 1911; „El silencio de la Cartuja" 1917; „La posada y el camino": V. Poeții regionali: *Jose Măria Gabriel y Galan* (1870—1905) /„Entremenas-Extramadura" 1902, etc.; *Vicente Medina* (1866— 1936) – Murcia—/ „Aires murcianos" 1899/. VI. Poezia pură („Ultraismo") *Juăn Ramon Jimenez* (1881—1958)/ „Secunda Antologia Poetica" 1922, Calpe, Coleccion Universal, alegere din peste 30 de volume de versuri ale autorului: „Belleza" 1923; „Poezia" 1923; „Cuardernos poeticos"/; *Mauricio Bacarisse* (1895-1931); *Jose Moreno, Villa* (1887- 1955) /„El pasajero" 1914, etc./; *Fernando Villalon Ramon de Basiera* (1888—1928) – vascongado —/„Las abres luminosas", 1923; „La scncillez de los seres" 1923; „Los labios del monte" 1925; „Virulo-Mocedades" 1924; „idem-Mediodia" 1927; „Nuevo fabulario"/; *Antonio Espinaj* „Signario" 1923; *Gerardo Diego* (1896—)/„Imagen" 1922; „Manual de espumas" 1924; „El romancero de la novia" 1920; „Soria, galeria de estampas y efusiones" 1923; „Versos humanos" 1925; *Dămaso Alonso (189&—*) /„Poemas puros" 1921; y poesias publicados en la revista „Si" 1925/; *Pedros Salinas* (1898—1951) /„Presagios" 1923; „Seguro azar"/; Jorge Guillen (1903-) /„Cantico" 1928; *Federico Garcia Lorca* (1898—1937) „Libro de poemas" 1921; „Canciones" 1927; „Romancero gitano" 1928; „Canto hondo"/; *Rafael Alberti* (1902-)/„Marinero en tierra" 1925/; „La Amante" 1926; „El alba de alheli" 1928; „Cal y canto" 1929; „Sobre los angelos" 1929; VII. Poeții tineri: *Luis CernudaP'* Perfil del aire" 1927'/; *Manuel Altolaguirre* /„Las islas invitades y otros poemas" 1926; *Emilio Prados* /„Canciones del farero" 1926; „Vuelto" .1927; *Vicente Aleixandre* /„Ambito"/.

A fost dată în întregime clasificarea şi cronologia poeților spanioli cu volumele respective preferate, deoarece presupunem şi nu fără temei, cunoseîndu-i metoda de lucru, că Ion Pillat pregătea astfel o antologie din poezia spaniolă, culegere pe care. ar fi îndeplinit-o dacă nu ar fi murit.

Ipoteza ne-a fost coi.firmată de o însemnare a lui Ion Pillat găsită de Theodor Enescu în dosarele operei lui Alexandru Busuioceanu. Notița comunicată nouă, pentru care îi mulțumim lui Theodor Enescu, dovedeşte că Ion Pillat cerea concursul istoricului de artă şi scriitorului Alexandru Busuioceanu, — pasionat şi el de artă şi poezia spaniolă — , pentru o *Antologie contemporană spaniolă,* propunîndu-i o *Schiță de autori,* astfel repartizați:

I. Ruben Darfo
II. Manuel Machado; Antonio Machado; Don Ramon del Valle Inclan; Don Miguel de Unamuno; Ramon Perez de Ayala; Enrique de Mesa; Eduardo Marquina; Juân Ramon Jimenez.
III. Ramon de Basterra; Gerardo Diego; Damaso Alonso; Jorge Guillen; Federigo Garcia Lorca; Rafael Alberti.
IV. Adriano del Valle; Luis Rosales; Dionisio Ridruejo; Luis Felipe Vivanco; Manuel Diez Crespo.

G. Călinescu în studiul său despre *Ruben Dario* din *Lumea* (1946), nr. 24, 10 mart., declară că, în biblioteca lui Ion Pillat a putut consulta 9 volume din opera lui Ruben Darfo şi anume: *Azul; Los rozas; Cantos de vida y esperenza; Prozas projanas; El pocmo del otona; Canto a la Argentina; Lira postuma; El visage a Nicaragua e historia de suiş libros; Antologia poetica.*

Ruben **Dario,** (1867— 1916) *JEl soneto de trece versos.* vezi: Rube'n Darfo, *Poesias* Madrid, 1.910, p. 114/.

262 *Sonetul cu treisprezece versuri jEl soneto de trece versosj*
Tradus în anul 1944. (Datare însemnată de Ion Pillat pe o listă cu traduceri inedite).
G. Călinescu în *op. cit.,* consideră traducerea remarcabilă.

263 *Vesper* /Vesper, *op. cit.,* p. 239/
Tradus în anul 1944 (Datare însemnată de Ion Pillat pe lista citată).

Antonio Machado (1875-1939)

264 *Lui Jose Măria Palacio JA Jose Măria Palacioj,* vezi: Antonio Machado. Poezias completas. Collecion Austral. Espasa. Calpe. S.A. 1959, p. 139. Tradus în anul 1944. (Datare însemnată de Ion Pillat pe lista de mai sus).

Juan Ramdn Jimenez (1881-1958)

265 *Călare se duce poetul (El poeta al caballo* vezi: *Juan Rămân Jiminez: Segundo Antologia Poetica* (1898-1918), Espasa-Calpe, S.A. Madrid, 1976, p. 75.

Tradus la 15 mai 1944, Izvorani. (Datare autograf pef. mss. 5259 B.A.R.S.R., p. 22).

mss. 5259, v. 5, In dulcea . . . . (c.f.d.)
„ v. 6, *Cu miros* de trestii şi ape

PROZĂ

DIN PROZA FRANCEZA

Franţois Rene de Chateaubriand (1768—1848)
Din *Geniul creştinismului (Ge'nie du christianisme)*

Ion Pillat, poet care prin excelenţă îşi exprimă ideile şi stările sufleteşt prin intermediul naturii, a fost atras şi a căutat să dea echivalenţa lirică poeziei lui Chateaubriand, care cuprinde într-o orchestraţie sonoră şi ritmică măreţia naturii, modulînd — în acelaşi timp — nuanţat şi fluent, vagul şi instabilitatea sufletului romantic. în bucăţile alese el găseşte propriile sale idei despre soarta omului angrenat în veşnicia naturii, aceeaşi dar într-o derulare şi schimbare infinite.

Pe lista de traduceri inedite, păstrate în arhiva familiei, Ion Pillat trece în rîndul întîi:

Chateaubriand. *Bucăţi alese* şi data: 1933.

I. *Spectacol general al universului.*
II. *Astronomia.*
III. *Ursita omului.*

Pentru identificarea textelor traduse am folosit: *Oeuvres completes de* **Chateaubriand.** Nouvelle edition revue avec soin sur les editions originales precedee d'une *£tude litteraire sur Chateaubriand par M. Sainte-Beuve* de l'Academie francaise. Vignettes dessinees par G. Staal, Racinet, etc. et graves par P. Delannoy, G. Thibault, Outhwaite, Massard, etc. *Ge'nie du Christianisme. Paris.* Librairie Garnier Freres. 6, rue de Saints Peres.

Toate fragmentele traduse aparţin Primei părţi din *Ge'nie du christianisme.* Prima bucată intitulată: *Spectacle general de Vunivers* face parte din *Ge'nie du christianisme (Geniul creştinismului)* şi este traducerea integrală a capitolului II,

Cartea V-a: *Existence de Dieu prouvee par les merveilles de la nature (Existenţa lui Dumnezeu dovedită de minunăţiile naturii).*

Astronomia este traducerea parţială a capitolului III, Cartea IV-a: *Suite desve'rite's de l'Ecriture. Objections contre le systeme de Moise. (Urmare a adevărurilor Scripturii. Obiecţie împotriva sistemului lui Moise).* A fost omis primul paragraf, traducîndu-se următoarele 6 paragrafe, sărindu-se apoi peste următoarele 7 şi sfîrşindu-se cu ultimul paragraf.

Ursita omului face parte din capitolul III: *Constitution primitive de l'homme. Nouvelle preuve du peche originsl (Constituţia primitivă a omului. Noi dovezi ale păcatului originar),* Cartea IH-a: *Verites des Ecritures; Chute de l'homme (Adevărurile Scripturilor. Căderea omului).* Ion Pillat nu a tradus primele două paragrafe ci doar următoarele trei, făcînd abstracţie de restul capitolului. După cum se vede el nu a respectat succesiunea textelor antologate din opera lui Chateaubriand. în felul cum au fost selectate şi aranjate, ele par a rezuma concis măreţia infinită a universului şi cunoaşterea lui de către om în coordonate limitate, modice în raport cu armonia şi firescul naturii infinite. Din aceste fragmente alese. Ion Pillat a alcătuit un poem în sine.

La Muzeul Literaturii Române, la cotele 11.768/1, 11.768/3 şi 11.768/7, se păstrează tălmăcirile lui Ion Pillat din Chateaubriand, aduse în formă definitivă, scrise cu cerneală neagră pe foi volante din hîrtie velină (18 x 13 cm), strînse într-o foaie îndoită de hîrtie în chip de copertă. Pe faţă Ion Pillat a scris:

Chateaubriand
Bucăţi alese:
I. Spectacol general al universului
II. Astronomia
III. Ursita omului

265 *Spectacol general al universului*]*Spectacle general de l'univers/.* Partea I-a, cartea V-a, cap. II din *Genie du Christianisme..* p. 86—88.

Traducere inedită datată Miorcani, 14 septembrie 1933, pe mss. autograf M.L.R., 11.768, p. 2.

266 *Astronomia*]*L'Astronomie*], *op. cit,,* Partea I-a, cartea IV-a, cap. III, p. 76-80.

Traducere inedită, datată 11 septembrie 1933, pe mss. autograf M.L.R., 11.768/3, p. 4.

267 *Ursita omului, op. cit.* Fragment din Partea I-a, cartea IH-a, cap. III, *Verites des Ecritures. Chute de l'homme (Adevărurile Scripturii. Căderea omului), op. cit.,* p. 64—65.

Traducere inedită datată Miorcani, 14 septembrie 1933, pe mss autograf M.L.R., 11.768/7, p. 2.

Maurice Barres (1862-1923)

Prietenie pentru copaci JAmitie pour les arbres din ciclul: Dans **le** Nord ***(în Nord)*** din culegerea ***Du sang, de la volupte et de la mort,*** Paris, Librairie Pion /1937/, p. 279-287/.

Tradus **de** Ion Pillat în anul 1934 (Datarea pe o listă păstrată în arh. f.). Poetul nostru a iubit în mod deosebit copacii cărora le închinase poemele: ***Inscripție pentru nucul din vie; Castanul cel mare; Rădăcini*** **(P.Ag.S.); *Copacilor*** şi ***De voi muri*** din ciclul **Elegii** din volumul LIMPEZIMI. într-un ***Jurnal de vară*** (1942) Ion Pillat mărturiseşte pilda de statornicie şi certitudine pe care i-o dau copacii. în bucata lui Maurice Barres el găsea reflectarea propriilor sale convingeri.

INDICE ALFABETIC CU NUMELE SCRIITORILOR ŞI TITLURILE POEMELOR TRADUSE

Aeriana zare, 98, 444, 460, 496, 497, 499.
Alăturea, 113, 437, 438, 502.
Alegorie, 81, 440, 443, 482, 487, 495.
Amin, 311, 442, 447, 544, 547.
Amintire, 240, 439, 458, 534.
Amurg în Lans, 321, 442, 450, 544, 549.
Anabasis, XV, XIX, XXI, XXIII, 161, 438, 444, 451, 460, 507, 508, 509, 510, 512, 513-, 514, 515, 516.
Animula, XIX, 372, 452, 460, 566.
A patra elegie (Rilke), 519, 521, 542.
Apropierea morții, 302, 442, 445, 544, 546.
Apus, 301, 442, 446, 545.
A şaptea din elegiile romane, XIV, 199, 439, 441, 444, 451, 520, 524, 526.
Astronomia, XXIII, 426, 574, 575.
Aşteptare, 383, 459, 568.
Aziola, XXIII, 347, 555.

Bacanta, XIII, XIX, XXIII, 12, 440, 457, 461, 466, 467, 473.
Barres Maurice, XXIII, XXV, 431, 452, 460, 576.
Baudelaire, Charles, VII, XIII, XIV, XVII, XVIII, XXI, XXV, 22, 439, 441, 442, 443, 444, 453, 454, 455 456, 460, 481, 482, 483, 484, 485, 487, 488
Bărbați îndreptățiți, 217, 441, 444, 527, 529, 532.
Bătrînă slujitoare, 79, 440, 441, 443, 453, 480, 4S2, 487, 494.
Bejenie, 295, 439, 442, 444, 494, 521, 543.
Bellay, Joachim de, VI, XI, XIII, XXIII, 4, 441, 443, 445, 461, 465.
Binding, Rudolf, 291, 439, 521, 543
Bolți fragede de ramuri, 94, 497, 499,
Bun venit şi bun rămas, 189, 439, 440, 441, 444, 451, 520, 524.
Buzzi, Paolo, VI, XXI, XXIII, 412, 448, 459, 571.

Canalul de Panama, XXI, 337, 442, 447, 459, 553, 554.
Ca păsări, 233, 439, 442, 519, 521, 534.
Carossa, Hans, 293, 439, 442, 454, 455, 457, 521, 543.
CATRENE, 144, 437, 438, 504.
Călare se duce poetul, XXIII, 421, 442, 461, 574.
Călătorul, 519, 529, 530.
Către cel mort în tinerețe, 316, 442, 447, 544, 548.
Către Damon, 263, 439, 442, 453, 520, 538.
Către soră, 310, 447, 544, 547.

Către tînărul Elis, 298, 445, 544, 545.
Cele două regrete, 145, 437, 438, 444, 449, 504.
Centaurul, XIII, XIX, XXIII, 5, 440, 441, 457, 461, 466, 467.
Cenuşa vieţii, 408, 460, 571.
Ce trist era, 121, 437, 438, 451, 502.
Chateaubriand, Franţois Rene de, XIII, XXV, 424, 574.
Chicago, 401, 445, 460, 570.
Cioclilor, 147, 437, 438, 449, 505.
Cînd tu vei fi bătrîna, IX, XIV, 3, 441, 443, 460, 465.
Cînd va veni iar toamna, 87, 441, 443, 447, 496, 497, 498.
Cînd vara va sosi, 126, 437, 438, 448, 503.
Cînd vei fi bătrîna, 353, 445, 460, 556.
Cîntec de ducă, 273, 439, 442, 452, 455, 539.
Cîntec de iarnă, 250, 439, 521, 536.
Cîntec de noapte la Amalfi, 405, 460, 570.
Cîntec de primăvară în Sicilia, 251, 439, 442, 454, 521, 536.
Cîntec de seară, 313, 442, 447, 544, 548.
Cîntec **şi** formă, 224, 441, 444, 452, 520, 530.
Cintecul celor închişi, XXI, 412, 448, 459, 571.
Cintecul duhurilor de peste ape, 195, 439, 441, 444, 451. 523, 524, 526.
Cintecul orelor, 320, 544, 548.
Cintecul vieţii şi morţii stegarului Christoph Rilke, VII, X, XIX, XXI, XXIII, 277, 442, 448, 459, 522, 540, 541.
Clar de apă, 144, 437, 438, 444, 449, 504.
Claudel, Paul, XIX, XXIII, 149, 458, 460, 506.
Claudius, Matthias, 186, 439, 521, 523.
Colina unde mergem, 268, 439, 442, 539.
Copila citeşte almanahul, 129, 437, 438, 441, 446, 503.
Copilărie, 329, 442, 458, 544, 551. ,
Copilul răpit, 349, 445, 460, 555.
Cred că un fir de iarbă, 380, 445, 459, 567.
Cu aripi la călcîi, 146, 437, 438, 449, 505.
Cum stam în noapte, 39, 440, 441, 442, 445, 456, 482, 491.

Daizy Frazer, 390, 445, 460, 568.
Dar ce e fericirea, 132, 437, 438, 441, 446, 503.
Dario, Ruben, V, XIV, XXIII, 417, 442, 458, 461, 571, 573.
Darul, 146, 437, 438, 449, 505.
Datoria, 158, 460, 507.
De-ai putea, 108, 437, 438, 448, 502.
De-asupra culmilor toate, XI, XII, 191, 439, 441, 444, 451, 520, 524, 525.
De dragul minciunii, 77, 440, 441, 442, 443, 445, 456, 482, 487, 494.
De vorbă, 53, 440, 443, 480, 482, 492.
Dealul, 388, 445, 460, 568.
Departe mult de aici, 63, 440, 443, 455, 482, 493.
Dickinson, Emily, VI, 381, 445, 459, 567.
Din fundul bordeielor, 412, 448, 571.
Din fundul cazărmilor, 413, 448, 571,
Din fundul mănăstirilor, 412, 448, 571.

Din fundul spitalelor, 413, 448, 571.
DIN POEZIA AMERICANĂ, 379,
DIN POEZIA FRANCEZĂ, 2, 464.
DIN POEZIA GERMANĂ, XIX, XXV, 183, 439, 441, 518, 519, 481, 520, 521, 522, 523.
DIN POEZIA ENGLEZĂ, 345, 554.
DIN POEZIA ITALIANĂ, 411, 571.
DIN POEZIA SPANIOLĂ, 415, 442, 571.
DIN PROZA FRANCEZĂ, 423
Directorul de cinematograf, XXI, 335, 442, 447, 453, 554. 459,
Doar muncile, 106, 437, 438, 427, 501.
Drumul magilor, XIX, 374, 450, 460, 566.
Duellum, 40, 440, 441, 443, 456, 482, 491.
Duhul şi apa, XIX, XXIII, 149, 458, 460, 506.

Elegia III, 133, 437, 438, 503,
Elegia X, 135, 437, 438, 449, 504.
Elegia XIV, 139, 437, 438, 504,
ELEGII ŞI RUGĂCIUNI, 133
Elemente, 209, 527, 528.
Eliot, Thomas Stearns, VI, XIV, XIX, 357, 450, 452, 460, 556.
Elis, 314, 442, 447, 544, 548.
Epitaf la Ascain, 147, 437, 438, 449, 505.
Eterul ţi-e tovarăş, 95, 497, 499.

Fata din străini, 225, 439, 442, 444, 521, 532.
Fantazie de seară, 229, 439, 442,444. 453, 520, 533.
Fantezie, 255, 439, 453, 454, 520, 522, 536.
Farurile, 24, 440, 441, 442, 443, 445, 454, 482, 488.
Fără hartă, 381, 445, 459, 567.
Fără margini, 214, 444, 441, 527, 529.
Fenomen, 211, 457, 527, 528.
Ferice ca Ulysse XXIII, 4, 401 443, 465.
Fior, 144, 437, 438, 444, 450, 504.
Fîntîna romană (Conrad Meyer), 261, 439, 442, 457, 520, 537.
Fîntîna romană (Rilke), 289, 439, 441 452, 520, 521, 542.
Florile răului, XIII, XVI, XVII, XIX, XXI, XXV, 22, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 460, 481, 482, 483, 485, 487, 488.
Fraga din pădure, 146, 437, 438, 449, 505.
Fragment, 519, 521.
Frostl, Robert, VI, 395, 445, 460, 569.
Frumoasa navă, 46, 440, 441, 442, 443, 445, 456, 482, 492.
Fuga, 404, 460, 570.
Fum, 100, 437, 438, 448, 501.

Genunea, 64, 440, 441, 442, 443, 445, 455, 482, 493.
George Ştefan, V, X, XI, XII, 262, 439, 442, 452, 453, 457, 519, 520, 521, 538.
Giuvaerurile, 33, 440, 441, 443, 454, 482, 491.
Gîndesc la zări marine, 88, 441, 444, 447, 497, 498.
Gîndind, 118, 437, 438, 502.
Goethe Johann Wolfgang, XIII, XIV, XIX, XXV, 189, 439, 440, 441, 444, 451, 457,»460, 461, 519, 523, 524, 527,
Goli, Iwan, VI, XXI, XXIII, XXV, 333, 442, 446, 459, 522, 553
Grămada de lemne, 398, 460, 569.
Grădina împăratului, XXIV, 394, 448, 569.
Grodek, 331, 544, 552.
Guerin, Maurice de XIII, XIX, XXIII, 5, 440, 441, 457, 461, 465, 466, 467

Hegira, XIII, 204, 457, 527, 532.
Hei ştiu'eu..., 130, 437, 438, 457, 503.
Heine, Heinrich, XVI, 255, 439, 453, 522, 536.
Hebbel, Friedrich, 258, 439, 442, 521, 537.
Helian, 304, 442, 446, 544, 547.
Heotontimorumenos, 66, 440, 443, 482, 487, 493.
Hofmannsthall, Hugo von, V, 273, 439, 442, 452, 455, 465, 508, 519, 520, 521, 539.
Holderlin, Friedrich VIII, XIX, XXV, 228, 439, 442, 443, 444, 453, 455, 458, 461, 519, 520, 521, 522, 533, 534.
Holty Ludwig Cristoph Henrich, 18S, 439, 441, 521, 523.
Hotarele omului, 197, 439, 441, 444, 448, 451, 520, 524, 526.

Iarba, 400, 445, 460, 570.
Iertare jignirii, 144, 437, 438, 444, 450, 504.
IMNURI TÎRZII, XIX 236, 458, 461, 534.
Inima mea în seară, 296, 442, 445, 544, 545.
Inscripţie pe mormînt, 254, 439, 442, 521, 536.
Interior, XIV, XXIII, 157, 441, 444, 458, 461, 506.
Intrare, 220, 527, 529.
Iremediabilul, 68, 440, 442, 445, 455, 482, 492.
Ireparabilul, 50, 440, 442, 443, 480, 482, 486, 492.
Iubesc măgarul, 102, 437, 438, 448» 501.
Iubesc prin vremi, 107, 437, 438, 446, 502.
Iubire moartă, 259, 439, 537.
împăratul Chinei vorbeşte, 275, 439, 442, 521, 540.
îndemn la călătorie, 49, 440, 443 454, 482, 492.
în drum, 327, 544, 551.
ÎNGERUL A VESTIT PE MĂRIA, XIX, 460, 506.
în mii de forme, 215, 441, 444, 457, 527, 529.
în noapte, 326, 442, 544, 551.
în parc, 308, 442, 447.
în primăvară, 309, 442, 544, 547.
într-un vechi album, 312, 447, 544, 547.
în vremea tinereţii, 90, 497, 498.

Jammes, Francis, XIII, XIX, XXI, XXV, XXXIII, 100, 437, 438, 441, 444, 446, 448, 449, 450, 451, 457, 459, 501.
Jelanie, 332, 442, 544, 553.
Jimenez, Juan Ramon, V, XXIII, 421, 442, 461, 573.
Joc de ape, 60, 440, 443; 456, 482, 493.
John, Brown, 406, 445, 460, 570,
Jumătatea vieţii, 231, 439, 442, 455, 521, 533.

Karl, Kraus, 330, 552,
Klopstock, Friedrich Gottlieb, 184 439, 441, 521, 522, 523.

La fel ca iarna mi-a fost lipsa ta, 346, 457, 554.
Lampagiul, XXI, 333, 442, 446, 459, 553, 554.
Lanţul de trandafiri, 184, 439, 521, 522. *
La o floare, 246, 439, 444, 453, 520, 535.
Lasăţi-mi plînsul, 202, 439, 441, 527.
Lebedele sălbatice din Coole, 355, 445, 460, 556.

Lenau Nikolaus, 256, 439, 442, 444, 453, 520, 521, 536.
Lindsay (Nicholas) Vachel, VI, 406, 445, 460, 570.
Linişte şi tăcere, 303, 442, 446, 544, 546.
Lîngă mormînt, 185, 439, 521, 523.
Locul de vrajă, 257, 439, 521. 537,
Lola din Valencia, 73, 440, 441, 445, 456, 482, 494.
Lowell, Amy, VI, XXI, 391, 448; 459, 460, 568.
Lucinda Matlock, 389, 445, 460, 568.
Lui Jose Măria Palacio, XIX, 419, 442, 456, 460, 573.
Luna jignită, 74, 440, 441, 442, 443, 445, 455, 482, 494.

Machado, Antonio, V, XIX, 419, 442, 456, 460, 573.
Madona florilor de seară, 391, 445, 460, 569.
Magii (Yeats), 351, 445, 460, 555.
Mai singur şi pe gînduri 97, 441, 443, 444, 497, 499.
Mallarme, Stephane, VII, XIX, 83, 441, 443, 444, 457, 461, 495.
Marină, XIX, 376, 452, 460, 567,
Masca, 35, 440, 442, 443, 444, 445 454, 482, 491.
Masters, Edgar Lee, VI, XXI, XXV, 385, 445, 459, 568.
Mă rechema livada, 105, 437, 438, 448, 501.
Mărturisire, 208, 527, 528.
Meditaţie, XXIII, 394, 459, 569.
Mergînd pe vale, 291, 439, 521, 543.
Meyer, Conrad Ferdinand, 259, 439, 442, 457, 520, 521, 537.
Mi-a spus un om, 124, 437, 438, 448, 450, 503.
Mi-e dragă amintirea, 22, 440, 443, 456, 482, 486, 488.
Mi-e gîndul la sătucul, 93, 441, 444, 497, 499.
Mi-eşti drag, 115, 437, 438, 502.
Miroase jgheabul, 122, 437, 438, 503. .
Milay, Edna St. **Vincent** XXV, 408, 460, 570.
Moreas, Jean, IX, XIII, XIX, 85, 441, 443, 444, 447, 450, 452, 459, 460, 496.
Mlaştini, 319, 442, 450, 544, 548.
Moartea, 187, 439, 521, 523.
Monahul păcătos, 28, 440, 441, 443, 454, 482, 490.
Morminte timpurii, 185, 439, 441, 521, 522.
Muselli, Vincent, XXIII, 158, 460, 507.
Muza bolnavă, 26, 440, 441, 442, 443, 444, 453, 482, 483, 490.
Muza venală, 27, 440, 442, 443, 445, 454, 482, 483, 490.

Nădejde fericită, 203, 439, 441, 444, 451, 520, 526.
Negrul de varieteu XXI, 334, 442, 446. 459, 553, 554,
Neguri şi ploi, 80, 440, 443, 482, 495.
Nenie, 227, 439, 520, 533.
Nenorocul, 29, 440, 441, 443, 454, 482, 490.
Noapte de mai, 188, 439, 441, 521, 523.
Norul de purpur, 235, 439, 442, 52 1 534.
Nu-mi va păsa, 403, 460. 570.

Ochii Berthei, 59, 440, 443, 455, 480, 482, 493.
Oda VI-a, 159, 507.
Omul şi faunul, 269, 439, 453, 520, 539.
Ora galbenă, XXIII, 155, 460, 506.
Ospăţul, 21, 459, 480.

Otrava, 43, 440, 442, 445, 456, 480, 482, 492.
Parcelor, 228, 439, 442, 455, 521, 533.
Paris ce mult îți seamăn, 91, 497, 499.
Paternitatea stejarului, 148, 437, 438, 450, 505.
Părăsit pe munții din suflet, 290, 439, 441, 442, 458, 519, 520, 521, 542.
Păşim în sus şi în jos, 267, 439, 519, 538. •
Păşunile, 112, 437, 438, 502.
Pe cîmpul fără margini, 96, 441, 497, 499.
Pe firul telegrafic, 131, 437, 438, 446, 503.
Pe fiul de țăran, 110, 437, 438, 449, 502.
Pe lac, 221, 441,444, 451, 460, 520. 530.
Pe mare, 192, 439, 441, 444, 526.
Pe „M6nchsberg", 322, 442, 544, 549.
Pe vremi au mers aicea, 128, 437, 438, 503.
Pedeapsa trufiei, 31, 440, 442, 443, 445, 454, 482, 490.
Pegas, 145, 437, 438, 444, 449, 505.
Perse, St-John, VI, XIV, XV, XIX, XXIII, 161, 438, 444, 451, 452, 460, 507, 508, 512, 514, 515.
Pietâ, 288,439, 441,519, 521, 542.
Pisoiul, 44, 440, 443, 456, 482, 492.
Platen-Hallermunde August von, 246, 439, 442, 453, 454, 521, 535.
Plimbare în bătrînețe, 145, 437, 438, 449, 505.
Plîngerile unui Icar, 65, 440, 441, 443, 455, 482, 493.
Podgorie şi albine, 232, 439, 521, 534.
Poetul doreşte hainele cerului, 354, 445, 460, 556.
Poeților, 243, 439, 458, 535.
Portretul I, 148, 437, 438, 450, 505.
Portretul II, 148, 437, 438, 450, 505.
Prevenire, 248, 439, 442, 521, 536.
Pribegie, 236, 439, 458, 534.
Prietenie a prințului, XIX, 178, 452, 460, 516, 517.
Prietenie pentru copaci, XXIII, 431, 452, 576.
Privelişte (Baudelaire), 70, 440, 441, 443, 455, 482, 494.
Privelişte (Oarosa), 293, 439, 442 454, 521, 543.
Privelişte, (Trakl) 318, 442, 450, 544, 548.
Privelişte natală, 294, 439, 455, 521, ___543.
Privireln pîrîu,' 256, 439, 442, 444, 453, 520, 536.
Psalm, 306, 442, 447, 547.
Răscumpărarea, 62, 440, 442, 443, 445, 455, 480, 482, 493.
Răsunet, 201, 439, 441, 444, 451, 519, 520, 526.
Răzvrătitul, 58, 440, 441, 443, 482, 493.
Recuerdo, 409, 460, 571.
Richard Cory, 384, 445, 460, 568.
Rilke, Rainer, Măria, V, VII, XVI, XIX, XXI, XXIII, XXIV, XXV, 277, 439, 441, 442, 448, 452, 458, 459, 519, 520, 521, 522, 540, 542.
Robinson, Edwin Arlington, VI, 384. 445, 459, 568.
Romains, Jules, 159, 507.
Rondel, 300, 446, 544, 545.
Ronsard Pierre de, VII, VIII, IX, XIV, XIX, 3, 401, 441, 443, 460, 465.
Ruga unui păgîn, 56, 440, 441, 442, 443, 445, 453, 482, 492.
Rugăciune ca să merg la rai cu asinii, XIII, 139, 437, 438, 441, 446, 457, 504.
Rugăciune ca să nu moară un copil, 142, 437, 438, 446, 504.
Rugăciune pentru a fi simplu, 143, 437, 438, 504.
Sandburg, Cari, VI, 400, 445, 460, 569.
Să văd adînc, 249, 439, 536.
Să vii în parcul. . ., 266, 439, 519, 538.
Schiller, Frederich von, 225, 439, 442, 444, 519, 521, 532.
Sebastian în vis, 323, 450, 544, 550.
Semper eadem, 41, 440, 442, 443, 445, 456, 482, 491.
Sfioasa, 352, 445, 460, 555.
Sfîrşit de seară, 75, 440, 441, 443, 456, 480, 482, 487, 494.
Shakespeare, William, XIX, 346, 457, 461, 554.
Shelley, Percy Bysshe, VIII, XXIII, XXV, 347, 554.
Slobod, 206, 441, 527, 528.
Soarele, 72, 440, 441, 443, 455, 482, 487, 494.
Somn, 292, 439, 521, 543.
Somnul din urmă, 147, 437, 438, 450, 505.
Sonet de toamnă, 55, 440, 443, 453 482, 492.
Sonetul cu treisprezece versuri, 417, 458, *".61,* 573.
Spărgind deodată jalea, 89, 497, 498.
Spectacol general al universului, XXIII, 424, 574, 575.
Sperber, Alfred, Margul, VI, XVII, XIX, XXI, XXIII, XXV, 342, 441, 460, 553, 554.
STANȚE, 83. 459, 496.
Stăpînul insulei, X, 264, 439, 442, S.452, 519, 520, 538.
Studentul, XXI, 341, 442, 447, 459, 553, 554.
Sufrageria, 109, 437, 438, 446, 502.
Şi-ar fi plină casa de trandafiri, 101, 437, 438, 501.
Şivoi primăvăratec, 86, 441, 447, 496, 497, 498.
Talisman, XIII, 207, 527, 528, 532.
Tăcere, XXI, XXII, 385,448,459, 568.
Te ador asemenea, 37, 440, 442, 443, 454, 482, 491.
Teasdale, Sara, XXV, 403, 460, 570.
Tellier, Jules, VIII, XXI, XXIII, 21, 459, 480.
Toamnă, 258,439, 442,521,537,
Trakl, **George,** XVI, XIX, XXI, XXV, 296, 442, 445, 446, 447, 450, 458, 459, 528, 544, 545.
Trenul, 382, 459, 568.
Tristan, 247, 439, 442, 454, 521, 535.
Tufa de flori, 395, 445, 460, 569.
Țara pustie, XIV, 357, 452, 460, 556.
Ți-ai pune universul, 38, 440, 443, 456, 482, 491.
Un bob de grîu hrăneşte, IX, 85, 441, 450, 497.
Unei creole, 54, 440, 441, 443, 445, 453, 482, 494.
Ursita omului, XXIII, 429, 574, 575.
Va ninge, 119, 437, 438, 451, 502.
Valea Porcului negru, 348, 445, 460, 555.
Valery, Paul, X, XII, XIII, XIX. XXIII, XXXIV, 156, 441, 443, 444, 458, 461, 506.
Versuri pentru un copil mic, 274, 439, 442, 452, 520, 540.
Vesper, XIV, XXIII, 418, 442, 461, 573.
Vestitorul, 57, 440, 453, 483, 492.
Viața anterioară, 30, 440, 441, 443, 454, 482, 490.

Vino, 114, 437, 438, 448, 502.
Vinul pierdut, XIV, 156, 441, 443, 444, 458, 461, 506.
Virginul azi cel mîndru şi cel însuflețit, 83, 441, 443, 444, 557, 461, 495..
Visul unui curios, 82, 440, 441, 443, 461, 482, 487, 495.
Vînt şi argint, 393, 445, 460, 569.
Vrajbă, 212, 527, 528.
Vulturul, 234, 439, 442, 519, 521, 534.

WEST-OSTLICHER DIVAN, XIII, XIX, XXIII, 201, 461, 522, 524, 526.
Whitman Walt, 380, 445, 459, 567.

Yeats, Willim Butler, VI, IX, X, XXV, 348, 445, 460, 554.

Zăpada cade, 394, 569.
Zi de pomenire 265, 453, 521, 538.
Ziua pastorului, 262, 439, 442, 457 519, 520, 538.
Zimbrul, XIX, XXIII, 342, 44 1, 460, 554.
Zori spirituale, 42, 440, 441, 442, 443, 445, 456, 480, 482, 491.

CUPRINS

Prefața de Ov. S. Crohmălniceanu V
Notă asupra ediției de Cornelia Pillat XIX

POEZIE

DIN LIMBA FRANCEZĂ

Pierre de Ronsard 3
Cînd tu vei fi bătrîna 3

Joachim du Bellay 4
Ferice ca Ulysse 4

Georges Maurice de Guerin 5
Centaurul. 5—11
Bacanta. 12—20

Jules Tellier
Ospățul 21

Charles Baudelaire 22
FLORILE RĂULUI 22
Mi-e dragă amintirea 22
Farurile 24
Muza bolnavă 26
Muza venală 27
Monahul păcătos 28
Nenorocul 29
Viața anterioară 30
Pedeapsa trufiei 31
Giuvaerurile 33
Masca 35
Te ador asemenea 37

Ți-ai pune universul 38
Cum stam în noapte 39
Duellum 40
Semper eadem 41
Zori spirituale 42
Otrava 43
Pisoiul 44
Frumoasa navă 46
îndemn la călătorie 48
Ireparabilul 50
De vorbă 53
Unei creole 54
Sonet de toamnă 55
Ruga unui păgîn 56
Vestitorul 57.
Răzvrătitul 58
Ochii Berthei 59
Joc de ape 60
Răscumpărarea 62
Departe mult de-aici 63
Genunea 64
Plîngerile unui Icar 65
Heotontimorumenos 66
Iremediabilul 68
Priveliște 70
Soarele 72
Lola din Valencia 73
Luna jignită 74
Sfîrșit de seară 75
De dragul minciunii 77
Bătrînă slujitoare 79
Neguri și ploi 80
Alegorie 81
Visul unui curios 82

Stephane Mallarme 83

Virginul azi cel mindru și cel însuflețit 83

Jean Moreas 85

STANȚE 85

Un bob de **grîu** hrănește... 85

Șivoi primăvăratec... 86
Cîndva veni iar toamna... 87
Gîndesc la zări marine... 88
Spărgind deodată jalea... 89
în vremea tinereții... 90
Paris ce mult îți seamăn... 91
Mi-e gîndul la sătucul... 93
Bolți fragede de ramuri... 94
Eterul ți-e tovarăș... 95
Pe cîmpul fără margini... 96
Mai singur și pe gînduri... 97
Aeriană zare... 98

Francis **Jammes** 100

Fum 100
POEZII DIVERSE
Și ar fi plină casa de trandafiri... 101
Iubesc măgarul... 102
Mă rechema livada.. 105
Doar muncile... 106
Iubesc prin vremi... 107
De-ai putea... 108
Sufrageria... 109
Pe fiul de țăran 110
Pășunile... 112
Alăturea... 113
Vino... 114
Mi-ești drag... 115
Gîndind... 118
Va ninge... 119
Ce trist era ... 121
Miroase jgheabul... 122
Mi-a spus un om... 124
Cînd vara va sosi... 126
Pe vremi au mers aicea ... 128
Copila citește almanahul... 129
Hei, știu eu... 130
Pe firul telegrafic... 131

ELEGII ȘI RUGĂCIUNI

Dar ce e fericirea... 132
Elegia III 133

Elegia X 135
Elegia XIV 139
Rugăciune ca să merg la rai cu asinii HO
Rugăciune ca să nu moară un copil 142
Rugăciune pentru a fi simplu H3

CATRENE

Fior 144
Iertare jignirii 144
Clar de apă 144
Cele două regrete 145
Pegas 145
Plimbare în bătrînețe 145
Fraga din pădure 146
Cu aripi la călcîi 146
Darul 146
Cioclilor 147
Epitaf la Ascain 147
Somnul din urmă 147
Paternitatea stejarului 148
Portretul autorului (I) 148
Portretul autorului (II) 148

Paul Claudel 149

Duhul şi apa 149
Ora galbenă 155

Paul Valery 156

Vinul pierdut 156
Interior 157

Vincent Muselli 158

Datoria 158

Jules Romains 159

Oda VI-a 159

Saint-John Perse 161

Anabasis 161
Prietenie a prințului 178

DIN POEZIA GERMANĂ 183

Friedrich Goflieb Klopstock 184

Lanțul de trandafiri 184
Morminte timpurii 185

Matthias Claudius

Lîngă mormînt 186
Moartea 187

L.idwig Cristoph Heinrich HSlty 188

Noapte de mai 188

Johann Wolfgang Goethe 189

Bun venit şi bun rămas 189
Deasupra culmilor toate 191
Pe mare 192
Cintecul duhurilor de peste **ape** 195
Hotarele omului 197
A şaptea din elegiile romane 199

DIN WEST-OSTLICHER DIVAN 201

Răsunet 201
Lăsați-mi plînsul 202
Nădejde fericită 203
Hegiră 204
Slobod 206
Talisman 207
Mărturisire 208
Elemente 209
Fenomen 211
Vrajbă 212
Fără margini 214
în mii de forme 215
Bărbați îndreptățiți 217
Intrare 220

Traduceri din Goethe în colaborare cu poetul Ştefan Nenițescu 222

Pe lac 222
Cîntec si formă 224

Friedrich von Schiller 225

Fata din străini 225
Nenie 227

Friedrich Holderlin 228

Parcelor 228
Fantazie de seară 229
Jumătatea vieții 231
Podgorie şi albine 232
Ca păsări 233
Vulturul 234
Norul de purpur 336

Din IMNURI TÎRZII 235

Pribegia 236
Amintire 240
Poeților 243

August von Platen-Hallermunde 246

La o floare 246
Tristan 247
Prevenire 248
Să văd adînc 249
Cîntec de iarnă 250
Cîntec de primăvară în Sicilia 251
Inscripții pe mormînt 254

Heinrich Heine 255

Fantezie 255

Nickolaus Lenau 256

Privire în pîrîu 256
Locul de vrajă 257

Friedrich Hebbel 258

Toamna 258

Conrad Ferdinand Meyer 259

Iubire moartă 259
Fîntîna romană 261

Ştefan George 262

Ziua păstorului 262
Către Damon 263
Stăpînul insulei 264
Zi de pomenire 265
Să vii în parcul ce-l crezi mort 266
Păşim în sus şi în jos 267
Colina unde mergem 268
Omul şi faunul 269

Hugo von Hofmannsthal 273

Cîntec de ducă 273
Versuri pentru un copil mic 274
împăratul Chinei vorbeşte 275

Rainer Măria Rilke 277

Cîntecul vieții şi al morții Stegarului Cristoph Rilke 277
Pietâ 288
Fîntîna romană 289
Părăsit pe munții din suflet 290

Rudolf Binding 291

Mergînd pe vale 291
Somn 292

Hans Carossa 293

Priveliște 293
Priveliște natală 294
Bejenie 295

Georg Trakl 296

Traduceri în colaborare cu O. W. Cisek
Inima mea în seară 296
Către tînărul Elis 298
Rondel 300
Apus 301
Apropierea morții 302
Linişte şi tăcere 303

Helian 304
Psalm " 306
în Parc 308
în Primăvară 309
Către soră 310
Amen 311
într-un vechi album 312
Cîntec de seară 313
Elis 314
Către cel mort în tinerețe 316
Priveliști 318
Mlaștini 319
Cîntecul orelor 320
Amurg în Lans 321 „
Pe „Monchsberg" 322
Sebastian în vis 323
în noapte 326
în drum 327
Copilărie 329
Karl Kraus 330
Grodek 331
Jelanie 332

Iwan Goli 333

Lampagiul 333
Negrul de varieteu 334
Directorul de cinematograf 335
Canalul Panama 337
Studentul 341

Alfred Margul Sperber 342

Zimbrul 342

DIN POEZIA ENGLEZĂ 345

William Shakespeare 346

La fel **ca** iarna mi-a fost lipsa **ta** 346

Percy Bysshe Shelley 347

Aziola 347

William Butler Yeats 348

Valea Porcului negru 348
Copilul răpit 349
Magii 351
Sfioasa 352
Cînd vei fi bătrînă 353
Poetul dorește hainele cerului 354
Lebedele sălbatice din Coole 355

Thomas Stearns Eliot 357

Țara pustie 357
Animula 372
Drumul magilor 374
Marină 376

DIN POEZIA AMERICANĂ 379

Walt Whitman 380

Cred că un fir de iarbă 380

Emily Dickinson 381

Fără hotar 381
Trenul 382
Așteptare 383

Edwin Arlington Robinson 384

Richard Cory 384

Edgar Lee Masters 385

Tăcere 385
Dealul 388
Lucinda Matlock 389
Daisy Frazer 390

Amy Lowell 391

Madona florilor de seară 391
Vînt și argint 393
Zăpada cade 394
Grădina împîratului 394
Meditație 394

Robert Frost 395
Tufa de flori 395
Grămada de lemne 398

Cari Sandburg 400
Iarbă 400
Chicago 401

Sara Teasdale 403
Nu-mi va păsa 403
Fuga 404
Cîntec de noapte la Amalfi 405

Vachel (Nicholas) Lindsay 406
John Brown 406

Edna St. Vincent Milay 408
Cenuşa vieţii 408
Recuerdo 409

DIN POEZIA ITALIANĂ 411

Paolo Buzzi 412
Cîntecul celor închişi 412
Din fundul mănăstirilor 412
Din fundul bordeielor 412
Din fundul cazărmilor 413
Din fundul spitalelor 413

DIN FOEZIA SPANIOLĂ 414

Ruben Dario 417
Sonetul cu treisprezece versuri 417
Vesper 418

Antonio Machado 419
Lui Josâ Măria Palacio 419

Juan Ram6n **Jimenez** 421
Călare se ,duce poetul

DIN PROZA FRANCEZĂ 423

Francois Rene de Chateaubriand
Din *Geniul Creştinismului*
Spectacol general al universului 424 (575 — 576)
Astronomia 426 (576)
Ursita omului 429 (576)

Maurice Barres 431
Prietenie pentru Copaci 431 (577) •

Bibliografie
Lista de abrevieri 436
Ediţii originale, în ordine cronologică 437 •— 440
Poezii traduse de Ion Pillat în autobiografii şi volume colective 441 — 446
Ordinea cronologică a publicării poemelor
traduse în periodice 445 — 458
Tabel sinoptic al operelor originile şi al traducerilor 459 — 461

Note şi comentarii 463

POEZIE
DIN POEZIA FRANCEZĂ 465 — 518
DIN POEZIA GERMANĂ 518—554
DIN POEZIA ENGLEZĂ 554 — 567
DIN POEZIA AMERICANĂ 567 — 571
DIN POEZIA ITALIANĂ 571
DIN POEZIA SPANIOLĂ 571 — 574

PROZĂ
DIN PROZA FRANCEZĂ 574
Francois Rene de Chateaubriand 574 — 575
din Geniul Creştinismului

Maurice Barres 576
Prietenie pentru copaci 576

Index alfabetic 577

ERATA

ION PILLAT, *OPERE,* voi. III, 1987

Pagina	*rîndul* sau *versul*	*în loc de*	*Se va citi*
XXIX	r. 2	Rahetivanu	Rahtivanu
28	titlu	Icoană *de* sticlă	Icoană pe sticlă
42	v. 26	consoane	consoana •
55	v. 22	carecred	care cred
91	v. 14	maree	mărețe
102	v. 9	A1-e	Mi-e
134	v. 6	Din fagurii. . .	Din fagurii amurgulu miere
	v. 3	ai	am
218	v. 10	Belşugului	Belşugului
277	v. 3	*de*	te
320	r. 17	Frederic	Ferdinand
445	r. 23	1944	1934
448	r. 2 - 3	Frederic	Ferdinand
454	r. 3	17,5 *mm* X 10,5 *mm*	17,5 cm x 10,5 cm.
477	r. 16	fluer	fluier
516	r. 27	Maillone	Maillane
654	r. 26	Arghei	Arghezi
129	trimiterea la ilustrația *Prinos:* p. 133 în loc de 134		
199	trimiterea la ilustrația *Cina cu pești:* p. 19 în loc de 119		

LECTOR : *DOINA URJCARW* **DROGEANU**
TEHNOREDACTOR : GHEORGHE POPOVIC1

APĂRUT : 1988. BUN DE TIPAR : 17.02.19S8.
COLI TIPAR : 39,50.

TIPARUL EXECUTAT SUB COMANDA NR. 521 LA
I. P. „13 DECEMBRIE 1918",
REPUBLICA SOCIALISTA ROMÂNIA

